

Съдебен анализ

Признаване на статут на международна закрила (директива 2011/95/ЕС)

*EASO Professional Development Series
for members of courts and tribunals*

Изготвен от IARLJ–Европа по договор с EASO

2018 г.

EASO professional development materials have been created in cooperation with members of courts and tribunals on the following topics:

- introduction to the Common European Asylum System for courts and tribunals;
- qualification for international protection (Directive 2011/95/EU);
- asylum procedures and the principle of non-refoulement;
- evidence and credibility assessment in the context of the Common European Asylum System;
- Article 15(c) qualification directive (2011/95/EU);
- exclusion: Articles 12 and 17 qualification directive (2011/95/EU);
- ending international protection: Articles 11, 14, 16 and 19 qualification directive (2011/95/EU);
- country of origin information.

The Professional Development Series comprises Judicial analyses, Judicial trainers' guidance notes and Compilations of jurisprudence for each topic covered, apart from Country of origin information which comprises a Judicial practical guide accompanied by a Compilation of jurisprudence. All materials are developed in English. For more information on publications, including on the availability of different language versions, please visit www.easo.europa.eu/training-quality/courts-and-tribunals.

Съдебен анализ

**Признаване на статут на
международна закрила
(директива 2011/95/ЕС)**

*Публикации на EASO за професионално
развитие на членове на съдилища*

2018 г.

Ръкопис завършен в Декември, 2016 г.

Нито Европейската служба за подкрепа в областта на убежището, нито което и да е лице, действащо от нейно име, носят отговорност за начина, по който би могла да бъде използвана съдържащата се в настоящата публикация информация.

Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз, 2018 г.

Print ISBN 978-92-9494-654-6 doi:10.2847/34029 BZ-04-16-991-BG-C

PDF ISBN 978-92-9494-653-9 doi:10.2847/086101 BZ-04-16-991-BG-N

© Европейска служба за подкрепа в областта на убежището, 2018 г.

Илюстрация на корицата: baldyrgan/Shutterstock.com

Възпроизвеждането е разрешено, при условие че се посочи източникът.

За използването или възпроизвеждането на снимки или други материали, за които Европейската служба за подкрепа в областта на убежището не е носител на авторското право, трябва да се иска разрешение направо от носителите на това право.

Европейска служба за подкрепа в областта на убежището

EASO е агенция на Европейския съюз, която изпълнява ключова роля за конкретното развитие на общата европейска система за убежище (ОЕСУ). Тя е създадена с цел да засили практическото сътрудничество по въпросите на убежището и да помага на държавите членки в изпълнението на задълженията им на европейско и международно равнище за предоставяне на защита на нуждаещи се лица.

Член 6 от Регламента за създаване на EASO (*) (наричан по-нататък Регламентът) предвижда, че Службата създава и разработва курсове за обучение, достъпни за членовете на съдилищата и трибуналите в държавите членки. За тази цел EASO следва да се възползва от опита на академичните институции и други заинтересовани организации и да взема предвид съществуващото сътрудничество на Съюза в областта, при пълно зачитане на независимостта на националните съдилища и трибунали.

Международна асоциация на съдиите по бежанско право

Международната асоциация на съдиите по бежанско право (IARLJ) е транснационално сдружение с нестопанска цел, което има за цел да насърчи признаването на факта, че закрилата от преследване поради раса, религия, националност, политическо мнение или принадлежност към определена социална група е индивидуално право, установено по силата на международното право, и че при определянето и прекратяването на статут на бежанец следва да се съблюдава върховенството на закона. От основаването си през 1997 г., асоциацията участва активно в обучение на съдии по света, които разглеждат дела за международна закрила. Европейският клон на IARLJ (IARLJ–Европа) е регионалният представителен орган за съдиите в Европа. Една от основните цели на IARLJ–Европа, съгласно устава му, е „повишаване на знанията и уменията и обмен на мнения и опит между съдиите по всички въпроси, свързани с прилагането и функционирането на общата европейска система за убежище (ОЕСУ)“.

Колектив

Настоящият анализ е изготвен в процес, състоящ се от два компонента: Редакционен екип (PE) от съдии с обща отговорност за крайния продукт и разработващ екип от експерти.

С цел гарантиране на ненарушимостта на принципа за независимост на съдебната власт и на това учебният план на EASO за професионално развитие на членовете на съдилища и трибунали да бъде разработен и осигурен под ръководството на съдебната система, PE, съставен от действащи съдии с богат опит и познания в областта на правото на убежище, бе избран под егидата на Съвместна група за наблюдение (JMG). Съвместната група за наблюдение се състои от представители на договарящите страни, EASO и IARLJ–Европа. PE прегледа проектите, даде подробни указания на разработващия екип, изготви изменения и беше органът, който взе окончателното решение относно обхвата, структурата, съдържанието и оформлението на материала. PE осъществи дейността си чрез съчетание от срещи във Валета през декември 2015 г. и в Лондон през септември 2016 г. и редовна комуникация по електронен път и по телефона.

(*) Регламент (ЕС) № 439/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 19 май 2010 година за създаване на Европейска служба за подкрепа в областта на убежището [2010] ОВ L 132/11.

Редакционен екип от съдии

Членовете на РЕ бяха съдиите **Hugo Storey** (Обединено кралство, председател), **Jakub Camrda** (Чешка република), **Jacek Chlebny** (Полша), **Katelijne Declerck** (Белгия), **Harald Dörig** (Германия), **Liesbeth Steendijk** (Нидерландия), **Florence Malvasio** (Франция), **Boštjan Zalar** (Словения) и (заместник-съдия) **Claudiu Dragusin** (Румъния). РЕ получи подкрепа и помощ за работата си от Мениджъра за координиране на проекта **Clara Odofin**.

Разработващ екип от експерти

Разработващият екип се състоеше от водещия експерт **професор Kay Hailbronner** (Университет Констанц, Германия), **д-р Céline Bauloz** (Глобален център по миграция, Институт по международни изследвания и развитие, Женева, Швейцария), **професор Lyra Jakuleviciene** (Институт за международно и европейско право, Университет „Миколас Ромерис“, Вилнюс, Литва), **д-р David Kosař** (Масарик университет, Бърно, Чешка република), **Elise Russcher** (Държавен съвет, Хага, Нидерландия) и **Mark Symes** (Garden Court Chambers, Лондон, Обединено кралство).

Благодарности

Коментари по проекта изпратиха съдия **Lars Bay Larsen** от Съда на Европейския съюз (CJEU) и съдия **Ledi Bianku** от Европейския съд по правата на човека (ECtHR), които действаха в лично качество.

Carole Simone Dahan (Старши юрисконсулт, съдебни ангажименти) и **Cornelis (Kees) Wouters** (Старши съветник по бежанско право) от Отдела за международна закрила на Върховния комисар на ООН за бежанците (ВКБООН); и **Paul McDonough** (Експерт за свързка в областта на убежището, Звено за връзка на ВКБООН към EASO) също изразиха мненията си за проекта на текста.

Коментари бяха получени и от следните участници в мрежата на EASO от членове на съдилища и трибунали и от следните членове на Консултативния форум на EASO: ACCEM, Испания; Административен съд София-град, България; Върховен административен съд на Австрия; Council for Alien Law Litigation (Съвет за спорове в областта на правото на убежище), Белгия; European Association for the Defence of Human Rights (Европейска асоциация за защита на правата на човека) (AEDH); Трибунал на първа инстанция (имиграция и убежище), Обединено кралство; Върховен административен съд на Германия; Hana Lupařová от Службата на общественния защитник на права на Чешката република и Правния факултет на Университет Масарик, Чешка република; Върховен административен съд на Република Хърватия; Апелативен трибунал в областта на убежището, Ирландия; и Трибунал на Тюрин, Италия.

Всички тези коментари бяха взети предвид от РЕ при финализирането на текста за публикуване. Членовете на РЕ и EASO изразяват благодарност към всички, изпратили своите коментари, които се оказаха много полезни за финализирането на настоящия съдебен анализ.

Възприетата методология за изготвяне на настоящия анализ е представена в [приложение С](#), стр. 163—164.

Съдебният анализ ще бъде актуализиран от EASO, когато е необходимо, в съответствие с методологията за учебния план на EASO за професионално развитие на членове на съдилища и трибунали.

Съдържание

Списък на съкращенията	8
Предисловие	9
Основни въпроси	11
Общо въведение	12
Структура и приложно поле	15
Тълкуване на ДП (преработен текст)	17
Част 1: Закрила на бежанец	24
1.1 Въведение	24
1.2 Кой е бежанец?	24
1.3 Индивидуално и териториално приложно поле	25
1.3.1 Гражданин на трета държава	25
1.3.2 Лице без гражданство	27
1.3.3 Извън държавата, на която лицето е гражданин, или държавата на предишно обичайно пребиваване	28
1.4 Действия на преследване (член 9, параграфи 1 и 2)	29
1.4.1 Определение на действия на преследване (член 9, параграф 1)	29
1.4.1.1 Позоваване на член 1, буква А от Конвенцията за статута на бежанците	30
1.4.1.2 Общ знаменател на член 9, параграф 1, букви а) и б): достатъчна сериозност/тежест на действието на преследване	30
1.4.1.3 Действие, достатъчно сериозно по своето естество или по повторяемия си характер, за да представлява тежко нарушение на основните права на човека (член 9, параграф 1, буква а))	32
1.4.1.4 Съвкупност от мерки (член 9, параграф 1, буква б))	39
1.4.2 Списък на възможните действия на преследване (член 9, параграф 2)	40
1.4.2.1 Действия на физическо или психическо насилие (член 9, параграф 2, буква а)) ..	41
1.4.2.2 Правни, административни, полицейски и/или съдебни мерки (член 9, параграф 2, буква б))	42
1.4.2.3 Непропорционално или дискриминационно наказателно преследване или наказание (член 9, параграф 2, буква в))	43
1.4.2.4 Отказ на съдебна защита (член 9, параграф 2, буква г))	44
1.4.2.5 Наказателно преследване или наказания за отказ да бъде отбита военна служба в случай на военни действия (член 9, параграф 2, буква д))	44
1.4.2.6 Действия, насочени срещу лицата по причина на техния пол или срещу деца (член 9, параграф 2, буква е))	47
1.5 Мотиви за преследване (член 9, параграф 3 и член 10)	49
1.5.1 Връзка между мотивите за преследване и действията на преследване или липсата на закрила (член 9, параграф 3)	49
1.5.1.1 Връзка с действията на преследване	50
1.5.1.2 Връзка с липсата на закрила	50
1.5.2 Различните мотиви за преследване (член 10)	52
1.5.2.1 Раса (член 10, параграф 1, буква))	53
1.5.2.2 Религия (член 10, параграф 1, буква б))	53
1.5.2.3 Националност (член 10, параграф 1, буква в))	54
1.5.2.4 Принадлежност към определена социална група (член 10, параграф 1, буква г))	55
1.5.2.5 Политическо мнение (член 10, параграф 1, буква д))	60
1.6 Субекти на преследване или тежки посегателства (член 6)	62
1.6.1 Държавата (член 6, буква а))	64
1.6.2 Партии или организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия (член 6, буква б))	66
1.6.3 Недържавни субекти (член 6, буква в))	67
1.7 Субекти на закрила (член 7)	68

1.7.1 Субекти на закрила, които желаят и могат да предложат закрила (член 7, параграфи 1 и 3)	70
1.7.1.1 Държавата (член 7, параграф 1, буква а))	70
1.7.1.2 Партии или организации, включително и международни организации (член 7, параграф 1, буква б) и параграф 3)	73
1.7.2 Качество на закрилата (член 7, параграф 2)	75
1.7.2.1 Ефективност	76
1.7.2.2 Продължителност	80
1.7.2.3 Достъпност	81
1.8 Вътрешна закрила (член 8)	82
1.8.1 Качество на вътрешната закрила (член 8, параграф 1)	83
1.8.1.1 Безопасност в част от държавата на произход	84
1.8.1.2 Достъп до част от държавата на произход	87
1.8.1.3 Основателност на очакванията молителят да се установи в част от държавата на произход	88
1.8.2 Изисквания към разглеждането (член 8, параграф 2)	89
1.8.2.1 Етап на разглеждането	89
1.8.2.2 Ориентирана към бъдещето оценка	90
1.8.2.3 Общи условия в частта от държавата на произход и лични обстоятелства относно молителя	90
1.9 Основателни опасения	91
1.9.1 Основателни опасения (член 2, буква г))	91
1.9.1.1 Двупосочен тест срещу обективна проверка	93
1.9.1.2 Стандартът на доказване	94
1.9.2 Опасност в момента и значение на предходното преследване (член 4, параграф 4)	95
1.9.3 Доказателства за опасност за лица в подобно положение	96
1.9.4 Въпросът за дискретността	97
1.9.5 Оценка на основателни опасения в контекста на масово насилие	98
1.9.6 Необходимост от международна закрила, възникваща <i>на място (sur place)</i> (член 5)	99
1.9.6.1 Молби, които се основават на събития, настъпващи в държавата на произход (член 5, параграф 1)	100
1.9.6.2 Молби, които се основават на дейности на молителя след неговото бягство (член 5, параграф 2)	101
1.9.6.3 Последващи молби (член 5, параграф 3)	104
1.10 Статут на бежанец	106
1.10.1 Статут на бежанец (член 13)	106
1.10.1.1 Определение на статут на бежанец	106
1.10.1.2 Декларативен характер на статута на бежанец	107
1.10.1.3 Статут на бежанец, разрешение за пребиваване и международна закрила	108
1.10.1.4 Връзка между статута на бежанец и статута на субсидиарна закрила и убежището	109
1.10.2 Членове на семейството на бежанец, които в лично качество не отговарят на условията за статут на бежанец (член 23)	110
1.10.2.1 Производен статут	110
1.10.2.2 Понятието за цялост на семейството (член 2, буква й))	111
Част 2: Субсидиарна закрила	113
2.1 Въведение	113
2.2 Кой отговаря на условията за субсидиарна закрила?	115
2.3 Индивидуален и териториален обхват (член 2, буква е))	115
2.3.1 Гражданин на трета държава или лице без гражданство	116
2.3.2 Териториален обхват	116
2.4 Тежки посегателства (член 15)	117
2.4.1 Предмет, цел и структура	117
2.4.1.1 Клауза за по-благоприятни стандарти	118
2.4.1.2 Съгласуваност на взаимоотношенията между букви а), б) и в) от член 15	118
2.4.1.3 Нейерархичен характер и припокривания между букви а), б) и в) от член 15	119

2.4.2 Смъртно наказание или екзекуция (член 15, буква а))	120
2.4.2.1 Смъртно наказание	120
2.4.2.2 Екзекуция	120
2.4.3 Изтезание или нечовешко или унизително отношение, или наказание, наложено на молител в държавата на произход (член 15, буква б))	121
2.4.3.1 Изтезание или нечовешко или унизително отношение, или наказание	122
2.4.3.2 Забрана за връщане по силата на член 3 от ЕКПЧ и субсидиарна закрила по член 15, параграф б) в случай на неумишлено малтретиране	124
2.4.3.3 Нечовешко или унизително отношение в държавата на произход на молител	125
2.4.4 Тежки и лични заплахи срещу живота или личността на цивилно лице поради безогледно насилие в случай на въоръжен международен или вътрешен конфликт (член 15, буква в))	126
2.5 Субекти на тежки посегателства (член 6)	126
2.5.1 Държавата (член 6, буква а))	126
2.5.2 Партии или организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия (член 6, буква б))	126
2.5.3 Недържавни субекти (член 6, буква в))	127
2.6 Субекти на закрила (член 7)	127
2.6.1 Субекти на закрила, които желаят и могат да предложат закрила (член 7, параграфи 1 и 3)	127
2.6.1.1 Държавата (член 7, параграф 1, буква а))	127
2.6.1.2 Партии или организации, включително и международни организации (член 7, параграф 1, буква б) и параграф 3)	127
2.6.2 Качество на закрилата (член 7, параграф 2)	127
2.7 Вътрешна закрила (член 8)	127
2.7.1 Качество на вътрешната закрила (член 8, параграф 1)	128
2.7.2 Изискване към разглеждането (член 8, параграф 2)	129
2.8 Сериозни основания да се смята, че има реална опасност	130
2.8.1 Реална опасност (член 2, буква е))	130
2.8.2 Изискването за риск в момента (член 2, буква е)) и значение на предходни тежки посегателства (член 4, параграф 4)	131
2.8.3 Доказателства за опасност за лица в подобно положение	132
2.8.4 Въпросът за дискретността	132
2.8.5 Оценка на тежките посегателства в контекста на масово насилие	133
2.8.6 Необходимост от субсидиарна закрила, възникваща <i>на място (sur place)</i> (член 5)	134
2.8.6.1 Молби, които се основават на събития, настъпващи в държавата на произход (член 5, параграф 1)	135
2.8.6.2 Молби, които се основават на дейности на молителя след неговото бягство (член 5, параграф 2)	135
2.8.6.3 Последващи молби (член 5, параграф 3)	135
2.9 Статут на субсидиарна закрила	135
2.9.1 Статут на субсидиарна закрила (член 18)	136
2.9.1.1 Определение на статут на субсидиарна закрила	136
2.9.1.2 Статут на субсидиарна закрила и достъп до предимства (заетост, социално осигуряване, медицински грижи и средства за интегриране)	136
2.9.2 Членове на семействата на лица, на които е предоставена субсидиарна закрила, които в лично качество не отговарят на условията за субсидиарна закрила (член 23 и член 2, буква й))	137
Приложение А: Дървета на решенията	138
Приложение В: Първични източници	145
Приложение С: Методология	163
Приложение D: Избрана библиография	165
Приложение Е: Избрана съдебна практика	178

Списък на съкращенията

CJEU	Съд на Европейския съюз
EASO	Европейска служба за подкрепа в областта на убежището
ЕС	Европейски съюз
ECtHR	Европейски съд по правата на човека
EDAL	Европейска база данни на законодателството в областта на убежището
EWCA	Апелативен съд на Англия и Уелс (Обединено кралство)
IARLJ	Международна асоциация на съдиите по бежанско право
PDS	Professional Development Series for members of courts and tribunals (Публикации на EASO за професионално развитие на членове на съдилища)
UK	Обединено кралство
UKIAT	Трибунал по спорове във връзка с убежището и имиграцията на Обединеното кралство
UKUT	Трибунал от по-горна инстанция на Обединеното кралство
UNRWA	Агенция на ООН за подпомагане на палестинските бежанци в Близкия изток
ВКБООН	Върховен комисариат за бежанците на Организацията на обединените нации
ДЕС	Договор за Европейския съюз
Директива относно връщането	Директива 2008/115/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2008 година относно общите стандарти и процедури, приложими в държавите членки за връщане на незаконно пребиваващи граждани на трети страни
ДП	Директива 2004/83/ЕО на Съвета от 29 април 2004 година относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и относно съдържанието на предоставената закрила
ДП (преработен текст)	Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 година относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила (преработен текст)
ДПУ (преработен текст)	Директива 2013/32/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година относно общите процедури за предоставяне и отнемане на международна закрила (преработен текст)
ДФЕС	Договор за функционирането на Европейския съюз
ЕКПЧ	Европейска конвенция за защита правата на човека и основните свободи
Женевска конвенция	Вж. Конвенция за статута на бежанците
Конвенция за статута на бежанците	Конвенция за статута на бежанците (1951 г.), така както е изменена с Протокола към нея (1967 г.) [наричана в правото на Съюза в областта на убежището „Женевската конвенция“]
МПГПП	Международен пакт за граждански и политически права
НПО	Неправителствена организация
ОЕСУ	Обща европейска система за убежище
ООН	Организация на обединените нации
Регламент от Дъблин II	Регламент (ЕО) № 343/2003 на Съвета от 18 февруари 2003 година за установяване на критерии и механизми за определяне на държава членка, компетентна за разглеждането на молба за убежище, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета държава
САЩ	Съединени американски щати

Предисловие

В тясно сътрудничество със съдилищата и трибуналите на държавите членки, както и с други ключови действащи лица, Европейската служба за подкрепа в областта на убежището (EASO) (Публикации на EASO за професионално развитие на членове на съдилища (PDS)), който има за цел да осигури на съдилищата и трибуналите изчерпателен обзор на Общата европейска система за убежище (OESU) стъпка по стъпка. След консултация с мрежата на EASO от членове на съдилища и трибунали, включително IARLJ–Европа, стана ясно, че е налице спешна необходимост да се предоставят на съдилищата и трибуналите материали за юридическо обучение по някои основни теми, с които те се занимават в ежедневно вземане на решения. Беше признато, че процесът на разработване на такива основни материали е процес, който трябва да улесни участието на съдебни и други експерти по начин, напълно зачитащ принципа за независимост на съдебната система, като в същото време се ускори разработването на цялостния Учебен план за професионално развитие.

Настоящият съдебен анализ е продукт на проект между IARLJ–Европа и EASO и е част от Учебния план на PDS.

Настоящият анализ е предназначен главно за използване от членове на съдилища и трибунали на държави — членки на Европейския съюз, които се занимават с изслушване на жалби или провеждане на разследване в рамките на преразглеждането на решения във връзка с молби за международна закрила. Той има за цел да представи съдебен анализ на предоставянето на статут на международна закрила по силата на Директива 2011/95/ЕС (ДП (преработен текст)). Той е предназначен за ползване както от лица с малък или никакъв предишен опит в произнасянето на решения в областта на международната закрила в рамките на OESU, така и от онези, които са опитни или специализирани съдии в областта. Поради това той се стреми да бъде полезна отправна точка за всички членове на съдилища и трибунали, които се занимават с предоставянето на статут на международна закрила. Поради това структурата, форматът и съдържанието са разработени имайки предвид тази широка аудитория. Нещо повече, надяваме се този анализ да допринесе за „горизонталния съдебен диалог“. Съдебният анализ съдържа:

- Общо въведение, в което са представени целта и структурата на анализа, преглед на правилата за тълкуване на ДП (преработен текст), както и представяне на молбите за международна закрила и ограниченото приложно поле на по-благоприятните стандарти.
- Подробен анализ на предоставянето на статут на бежанец и неговите определящи елементи, както са установени в ДП (преработен текст).
- Подробен анализ на предоставянето на статут на субсидиарна закрила и неговите определящи елементи, както са установени в ДП (преработен текст).

Анализът е подкрепен с избрана съдебна практика и приложения, в които са изброени не само първичното и вторичното законодателство на ЕС от значение и международните договори с универсален и регионален обхват, но също така и основната съдебна практика на Съда на Европейския съюз (CJEU), Европейския съд по правата на човека (ECtHR) и съдилищата и трибуналите на държавите — членки на ЕС. Предоставени са и „дървета на решенията“, съдържащи въпросите, които съдилищата и трибуналите на държавите членки трябва да задават, когато разглеждат молби за международна закрила. За да се гарантира, че законодателството и съдебната практика от значение са лесно и бързо достъпни за читателите, са използвани хиперлинкове. Други съдебни анализи, които са били разработени или в момента се разработват като част от Учебния план за професионално развитие, изследват други специфични области на OESU в допълнение към общото въведение в системата ⁽¹⁾.

Целта е да се изложи ясно и в удобен за потребителя формат текущото състояние на правото. Настоящата публикация анализира правото такова, каквото е към 30 септември 2016 г. Въпреки това, читателят е наясно, че това е бързо развиваща се област на правото и практиката. По време на изготвянето на анализа, между май 2015 г. и септември 2016 г., системите за убежище на редица държави — членки на ЕС, се

⁽¹⁾ Вж.: EASO, *Прилагане на член 15, буква в) от ДП в държавите — членки на ЕС*, юли 2015 г.; EASO, *Изключение: членове 12 и 17 от Директивата относно признаването (2011/95/ЕС): съдебен анализ*, януари 2016 г.; EASO, *Край на закрилата: съдебен анализ*, публикуването предстои; EASO, *Въведение в общата европейска система за убежище (OESU) за съдилища и трибунали: съдебен анализ*, август 2016 г.; EASO, *Оценка на доказателствата и правдоподобността в контекста на общата европейска система за убежище (OESU): съдебен анализ*, публикуването предстои; и EASO, *Достъп до процедури, уреждащи международната закрила и принципа за забрана за връщане: съдебен анализ*, публикуването предстои.

оказаха под изключителен натиск поради пристигането на безпрецедентен брой лица, търсещи международна закрила. В този контекст си струва да се изтъкне, че заедно с други съдебни анализи в учебния план за професионално развитие, настоящият съдебен анализ ще се актуализира периодично, когато е необходимо. Въпреки това, читателите ще трябва да проверяват дали са настъпили някакви промени в правото. Анализът съдържа редица позовавания на източници, които ще помогнат на читателя в това.

Основни въпроси

Настоящият съдебен анализ има за цел да анализира, в полза на съдилищата и трибуналите на държавите членки, предоставянето на статут на международна закрила по силата на преработената Директива 2011/95/ЕС относно признаването (ДП (преработен текст)). Той се стреми да отговори на следните основни въпроси:

1. **Кое лице е бежанец и кое лице е лице, на което е предоставена субсидиарна закрила** (Раздел 1.2 и Раздел 2.2), и какво е **индивидуалното и териториалното приложно поле** на ДП (преработен текст), когато става въпрос за удовлетворяване на условията за закрила на бежанец (Раздел 1.3) и субсидиарна закрила (Раздел 2.3)?
2. Какво означава **преследване** и какво включва този термин съгласно член 9, параграфи 1 и 2 от ДП (преработен текст) (Раздел 1.4)? Кои са **тежките посегателства**, които представляват условие за предоставяне на субсидиарна закрила по силата на член 15 от ДП (преработен текст) (Раздел 2.4)?
3. Как следва **действие на преследване** да се свърже с един или повече мотиви за преследване или с липсата на закрила срещу такива действия съгласно условията на член 9, параграф 3 от ДП (преработен текст) (Раздел 1.5.1)?
4. Какви са **мотивите за преследване**, определени в член 10 от ДП (преработен текст) (Раздел 1.5.2)?
5. Кои **субекти на преследване или тежки посегателства** са признати в член 6 от ДП (преработен текст) (Раздел 1.6 и Раздел 2.5)?
6. Какво се има предвид под **ефективна закрила** срещу субекти на преследване или тежки посегателства и кои субекти могат да предоставят такава закрила по силата на член 7 от ДП (преработен текст) (Раздел 1.7 и Раздел 2.6)?
7. Какво означава **вътрешна закрила** и какво включва този термин за държавите членки, които прилагат член 8 от ДП (преработен текст) (Раздел 1.8 и Раздел 2.7)?
8. Какво се има предвид под **„основателни опасения“** от преследване за целите на удовлетворяването на условията за закрила на бежанец съгласно член 2, буква г), член 4, параграф 4 и член 5, параграфи 1—2 от ДП (преработен текст) (Раздел 1.9)? Какво означава изразът **„има сериозни основания да се смята, че лицето би било изложено на реална опасност“** от сериозни посегателства за целите на удовлетворяване на условията за субсидиарна закрила съгласно член 2, буква е), член 4, параграф 4 и член 5, параграфи 1—2 от ДП (преработен текст) (Раздел 2.8)?
9. С какво е свързано предоставянето на **статут на бежанец** или **статут на субсидиарна закрила** (вж. съответно [раздел 1.10.1](#) за статут на бежанец и [раздел 2.9.1](#) за статут на субсидиарна закрила)?
10. Каква е ситуацията на **членовете на семействата** на бежанци или лица, получили субсидиарна закрила, които в лично качество не отговарят на условията за такава закрила, по силата на член 23 от ДП (преработен текст) (вж. съответно [раздел 1.10.2](#) за статут на бежанец и [раздел 2.9.2](#) за статут на субсидиарна закрила)?

Общо въведение

Цел

Настоящият съдебен анализ разглежда предоставянето на статут на международна закрила съгласно Директива 2011/95/ЕС относно признаването (ДП (преработен текст)) ⁽¹⁾. ДП (преработен текст) е съществена част от *достиженията на правото* на Европейския съюз (ЕС) в областта на убежището и правното ѝ основание произтича от първичното законодателство – член 78, параграф 2, букви а) и б) от *Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС)* ⁽²⁾, който предвижда приемане на мерки за Обща европейска система за убежище (ОЕСУ), състояща се от единен статут на бежанец и единен статут на субсидиарна закрила. Значението на факта, че ДП (преработен текст) има формата на директива, е анализирано по-подробно във *Въведение в общата европейска система за убежище (ОЕСУ) за съдилища и трибунали: съдебен анализ* ⁽³⁾, но с оглед на факта, че при тълкуването на всяка директива е необходимо да се отчитат нейните специфични цели и задачи, са необходими някои предварителни наблюдения.

ЕС работи за създаването на ОЕСУ ⁽⁴⁾ от 1999 г. Системата трябва да бъде съобразена с *Конвенцията за статута на бежанците (1951 г.)*, така както е изменена от *Протокола към нея (1967 г.)* (Конвенцията за статута на бежанците) ⁽⁵⁾, както и с другите съответни договори (член 78, параграф 1 ДФЕС). В качеството си на правен акт от първата фаза в областта на ОЕСУ, *Директива 2004/83/ЕО относно признаването (ДП)*, която влиза в сила на 20 октомври 2004 г., установява минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство, които се нуждаят от международна закрила ⁽⁶⁾. Тези минимални стандарти обаче осигуряват на държавите членки известна гъвкавост при прилагането на допълнителни мерки ⁽⁷⁾.

Поради това още през 1999 г. беше договорено, че през втората фаза на създаване на ОЕСУ ⁽⁸⁾ законодателството на ЕС следва да доведе до „обща процедура за предоставяне на убежище“ и „единен статут“ за лицата, на които е предоставена международна закрила ⁽⁹⁾.

В резултат на това ДП (преработен текст), в качеството си на правен акт от втората фаза в областта на ОЕСУ, влязъл в сила на 21 декември 2013 г., засилва хармонизирането на правото в областта на убежището в рамките на Съюза ⁽¹⁰⁾. Тази цел се изразява в избора на законодателя да избегне израза „минимални стандарти“, както е видно от текста на член 1 от ДП (преработен текст):

Целта на настоящата директива е установяването на **стандарти** за определянето на граждани на трети държави или на лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за **единния статут** на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила и за съдържанието на предоставената закрила ⁽¹¹⁾.

В съображение 8 е отбелязано, че след приемането на ДП между държавите членки продължават да съществуват значителни различия, свързани с предоставянето на закрила и съдържанието на тази закрила.

⁽¹⁾ Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 година относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила (преработен текст) [2011] ОВ L 337/9.

⁽²⁾ Консолидиран текст на Договора за функционирането на Европейския съюз [2012] ОВ C 326/47.

⁽³⁾ EASO, *Въведение в общата европейска система за убежище (ОЕСУ) за съдилища и трибунали: съдебен анализ*, август 2016 г., стр. 66 и 67.

⁽⁴⁾ Европейски съвет, *Заклучения на президентството*, Европейски съвет — Тампере, 15 и 16 октомври 1999 г., SN 200/99, Брюксел, параграф 13 (*Заклученията от Тампере*). Правното основание на ОЕСУ е разгледано по-обширно в EASO, *Въведение в общата европейска система за убежище (ОЕСУ) за съдилища и трибунали: съдебен анализ*, цитирано по-горе, бележка под линия 3, част 1, стр. 13—23. Принципите на тълкуване на законодателните разпоредби на ОЕСУ са разгледани и в част 3 от Въведението.

⁽⁵⁾ Конвенция за статута на бежанците, 189 ООН, Серия „Договори“ 150, 28 юли 1951 г. (дата на влизане в сила: 22 април 1954 г.); и Протокол за статута на бежанците, 606 ООН, Серия „Договори“ 267 (дата на влизане в сила: 4 октомври 1967 г.).

⁽⁶⁾ Директива 2004/83/ЕО на Съвета от 29 април 2004 година относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и относно съдържанието на предоставената закрила [2004] ОВ L 304/12.

⁽⁷⁾ ВКБООН, *Коментар на ВКБООН относно предложението на Европейската комисия за директива на Европейския парламент и на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети държави или лицата без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, и относно съдържанието на предоставената закрила (COM(2009)551, 21 октомври 2009 г.)*, юли 2010 г., стр. 2.

⁽⁸⁾ Вж. EASO, *Въведение в общата европейска система за убежище (ОЕСУ) за съдилища и трибунали: съдебен анализ*, цитирано по-горе, бележка под линия 3, раздел 1.4, стр. 15 и 16.

⁽⁹⁾ Европейски съвет, *Заклучения от Тампере*, цитирани по-горе, бележка под линия 4, параграф 15.

⁽¹⁰⁾ CJEU, решение от 7 юни 2016 г., голям състав, дело C-63/15, *Mehrdad Ghezlebash срещу Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie*, EU:C:2016:409, точка 60.

⁽¹¹⁾ Курсивът е добавен.

Следователно целта на ДП (преработен текст) е постигане на по-висока степен на сближаване на правилата за признаването и съдържанието на международната закрила въз основа на по-високи стандарти (съображение 10 от ДП (преработен текст)). Според съображение 13, постигането на тази цел би следвало да допринесе за ограничаване на вторичното придвижване на кандидатите за международна закрила между държавите членки в случаите, в които това придвижване се дължи единствено на съществуващи различия в правните норми.

Въпреки че ДП (преработен текст) има за цел да установи стандарти за единен статут, тя продължава да позволява на държавите членки да въвеждат или да запазват по-благоприятни стандарти. Обаче, както и преди, условие за това е тези стандарти да са съвместими с ДП (преработен текст) (вж. раздела по-долу относно член 3 от ДП (преработен текст), стр. 21).

ДП (преработен текст) е задължителна за всички държави членки с изключение на Дания, Обединеното кралство и Ирландия, както е илюстрирано в таблица 1 по-долу. Дания не участва в приемането на мерки, основаващи се на член 78 ДФЕС, и поради това не е обвързана нито от ДП, нито от ДП (преработен текст) ⁽¹²⁾. Обединеното кралство и Ирландия също не участват в приемането на ДП (преработен текст) ⁽¹³⁾, но тъй като са избрали да участват в ДП, те продължават да са обвързани от ДП ⁽¹⁴⁾.

Таблица 1: Приемане на ДП и преработения ѝ текст от Дания, Ирландия и Обединеното кралство

	ДП	ДП (преработен текст)
Дания	✘	✘
Ирландия	✓	✘
Обединено кралство	✓	✘

Не трябва да се забравя, че ОЕСУ е една развиваща се система. По отношение на вероятното бъдещо развитие следва да се отбележи, че на 6 април 2016 г. Европейската комисия изложи приоритетите си за допълнителна всеобхватна структурна реформа на ОЕСУ ⁽¹⁵⁾. Въпреки че смята, че е постигнат значителен напредък в развитието на ОЕСУ, Комисията отбеляза структурни слабости и недостатъци в структурата и изпълнението на системата. Наред с другите неща, Комисията подчерта, че все още съществуват значителни разлики между държавите членки по отношение на видовете прилагани процедури, условията на приемане, осигурявани за молителите, процента на признаване и статута, предоставян на лицата, ползващи се с международна закрила. Според Комисията, тези различия допринасят за възникването на вторични движения и за търсенето от лицата на по-изгодни варианти за получаване на убежище, създават привличащи фактори и водят в крайна сметка до неравномерно разпределение между държавите членки на отговорността за предлагане на закрила на нуждаещите се ⁽¹⁶⁾. На 4 май и 13 юли 2016 г. Комисията публикува предложения за реформа на шестте нормативни акта, включително ДП (преработен текст) ⁽¹⁷⁾.

Едно от предложенията на Комисията от 13 юли 2016 г. има за цел да замени ДП (преработен текст) с регламент ⁽¹⁸⁾, тъй като, за разлика от директивите, регламентите се прилагат пряко и, следователно, тази промяна сама по себе си би могла да доведе до по-голямо сближаване в прилагането на разпоредбите ⁽¹⁹⁾. Самото предложение обяснява защо Комисията счита това за необходимо. В него е отбелязано, че въпреки че ДП (преработен текст) е допринесла в известна степен за сближаване на националните правила, все пак

⁽¹²⁾ Протокол № 22 относно позицията на Дания, приложен към ДФЕС, в [2012] ОВ С 326/299.

⁽¹³⁾ Протокол № 21 относно позицията на Обединеното кралство и Ирландия по отношение на пространството на свобода, сигурност и правосъдие, приложен към ДФЕС, в [2012] ОВ С 326/295.

⁽¹⁴⁾ Съображения 38 и 39 от ДП. Вж. също S. Peers, 'The Revised Directive on Refugee and Subsidiary Protection Status' („Преработената директива за статута на бежанците и субсидиарната закрила“), *tatwatch*, 2011 г., стр. 2—3.

⁽¹⁵⁾ Европейска комисия, Съобщение на Комисията до Европейския парламент и Съвета: Към реформа на общата европейска система за убежище и укрепване на законни начини за достъп до Европа, 6 април 2016 г., COM(2016) 197 окончателен.

⁽¹⁶⁾ Европейска комисия, Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета относно стандартите за условията, на които трябва да отговарят гражданите на трети държави или лицата без гражданство, за да може да им бъде предоставена международна закрила, за единен статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, и за съдържанието на предоставената закрила и за изменение на Директива 2003/109/ЕО на Съвета от 25 ноември 2003 г. относно статута на дългосрочно пребиваващи граждани от трети страни, 13 юли 2016 г., COM(2016) 466 окончателен (Предложение за Регламент относно признаването).

⁽¹⁷⁾ Вж. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-2433_en.htm.

⁽¹⁸⁾ Европейска комисия, Предложение за Регламент относно признаването, цитирано по-горе, бележка под линия 16.

⁽¹⁹⁾ Вж. ЕАСО, *Въвеждане в общата европейска система за убежище (ОЕСУ) за съдилища и трибунали: съдебен анализ*, цитирано по-горе, бележка под линия 3, стр. 66 и 67.

процентите на признаване продължават да варират в различните държави членки и липсва сближаване по отношение на вида на предоставяния от всяка държава членка статут на закрила. В допълнение към това съществува значителна разлика между политиките на държавите членки по отношение на продължителността на разрешенията за пребиваване, предоставяни на получилите международна закрила лица, както и по отношение на достъпа до права. Също така Комисията счита, че настоящите разпоредби относно прекратяването на статута не се използват систематично в практиката. И накрая тя заявява, че някои от правилата в ДП (преработен текст), в които са предвидени общи критерии за признаването на статут на международна закрила, не са задължителни (например член 4, параграф 1 относно задължението на кандидата да обоснове молбата си; член 5, параграф 3 относно необходимостта от международна закрила, възникваща на място; и член 8 относно вътрешната закрила) и дават голяма свобода на преценка на държавите членки. В резултат на това Комисията счита, че е необходима по-голяма последователност, за да се осигури еднакво третиране на кандидатите в рамките на ЕС и по този начин да се предотврати движението на кандидатите към държави членки, за които се счита, че осигуряват по-високи стандарти на международна закрила.

По отношение, по-конкретно, на клаузите за включване във връзка с признаването на статут на международна закрила, се предлагат следните изменения:

- 1) Предлага се член 3 от ДП (преработен текст), който позволява на държавите членки да въвеждат или да запазват по-благоприятни стандарти за определяне на дадено лице като бежанец или като лице, което отговаря на условията за субсидиарна закрила, както и за определяне на съдържанието на международната закрила, да бъде заличен.
- 2) Предлага се съществуващите незадължителни разпоредби относно задължението на кандидата да обоснове молбата си (член 4, параграф 1 от ДП (преработен текст)) и вътрешната закрила (член 8, параграф 1 от ДП (преработен текст)) да бъдат заменени със задължителни правила. Във връзка с това, в предложени член 4, параграф 1 се установява задължение за кандидата за международна закрила да обоснове молбата си; вследствие на това кандидатът е изрично задължен да представи всички елементи, с които разполага, да сътрудничи с решаващия орган и да остане на територията на държавата членка по време на цялата процедура. В предложени член 8, параграф 1 се предвижда ново задължение на решаващите органи на държавите членки да оценяват възможността за вътрешна закрила и, ако са изпълнени условията, да определят, че кандидатът не се нуждае от международна закрила.
- 3) Предложеният член 5, параграф 3 се превръща от незадължителна в задължителна клауза. Съгласно новия текст, на кандидат, който подава последваща молба, обикновено не се предоставя статут на бежанец или статут на субсидиарна закрила, ако опасността от преследване или тежки посегателства се основава на обстоятелства, които кандидатът е създал по свое собствено решение след напускането на страната на произход.
- 4) В съответствие с приложимата съдебна практика на CJEU ⁽²⁰⁾, в член 10, параграф 3 се разяснява, че решаващият орган не може с основание да очаква от кандидата да има дискретно поведение или да се въздържа от определени практики, когато такова поведение или практики са присъщи за неговата идентичност, за да избегне опасността от преследване в своята страна на произход.
- 5) При определянето на това дали една международна организация контролира една държава или значителна част от нейната територия съгласно член 7, параграф 3 и при оценката на вътрешната закрила по член 8, предложението установява задължение за решаващите органи да се обосновават с насоки на Съюза, по-специално с общия анализ и насоките относно ситуацията в страната на произход, предоставени от Агенцията на Европейския съюз в областта на убежището и европейските мрежи за информация относно страните на произход.

Предложението за заменяне на ДП (преработен текст) с регламент и съдържащите се в него предложения за изменения ще бъдат разгледани внимателно и ще бъдат обект на преговори в Съвета и Европейския парламент. Участието на Обединеното кралство, Ирландия и Дания в мерките, изложени в предложението на Комисията за отмяна на ДП (преработен текст), ще бъде определено в хода на преговорите в съответствие с посочените по-горе протоколи ⁽²¹⁾; и, що се отнася по-конкретно до Обединеното кралство, в преговорите за излизането му от ЕС. В момента на изготвянето на настоящия анализ не може да е известно дали предложението на Комисията ще доведе до нов регламент и какви ще бъдат точните му условия. Поради това читателят трябва просто да е наясно, че в някакъв бъдещ момент е възможно ДП (преработен текст), която е предмет на настоящия съдебен анализ, да бъде отменена и заменена с регламент с някои изменени разпоредби.

⁽²⁰⁾ CJEU, решение от 7 ноември 2013 г., съединени дела C-199/12 до C-201/12, *Minister voor Immigratie en Asiel срещу X и Y, и Z срещу Minister voor Immigratie en Asiel*, EU:C:2013:720.

⁽²¹⁾ Вж. бележки под линия 12 и 13 по-горе.

Структура и приложно поле

Определението на „международна закрила“ в член 2, буква а) от ДП (преработен текст) обхваща както статута на бежанец, така и статута на субсидиарна закрила. ДП (преработен текст) се състои от **два компонента**: разпоредбите относно **признаването на статут на международна закрила** от глава II до глава VI и разпоредбите относно **съдържанието на международната закрила** в глава VII (съображение 12 от ДП (преработен текст)) (вж. таблица 2 по-долу).

Настоящият съдебен анализ разглежда по-специално признаването на статут на международна закрила. Той анализира поотделно условията за предоставяне на статут на бежанец и статут на субсидиарна закрила. Поради това той се състои от две части:

- **Част 1: Закрила на бежанец** (стр. 24—112), която обхваща критериите за статут на бежанец; и
- **Част 2: Субсидиарна закрила** (стр. 113—137), в която се анализират критериите за статут на субсидиарна закрила, доколкото те са различни от критериите за статут на бежанец.

Настоящият съдебен анализ не се занимава с темите за доказателствата и оценката на правдоподобността, включително въпросите за задължението на кандидата да обоснове молбата си за международна закрила, тъй като те ще бъдат разгледани в различен съдебен анализ от настоящата поредица ⁽²²⁾. В допълнение към това, настоящият съдебен анализ обхваща единствено елементи на ДП (преработен текст), които са от значение за включването. Той не обхваща клаузите за прекратяване и изключване. Те са разгледани в отделни съдебни анализи, които се разработват като част от Учебния план на EASO за професионално развитие ⁽²³⁾. Анализът също така не обхваща съдържанието на международната закрила в глава VII от ДП (преработен текст), в която са представени основните права и задължения на лицата, на които е предоставена международна закрила. Тези теми ще се разглеждат в настоящия съдебен анализ единствено ако позоваването на тях е необходимо за анализа на разпоредбите, свързани с включването. В таблица 2 по-долу е обобщена структурата на ДП (преработен текст) и **в получер шрифт** са отбелязани елементите, които ще бъдат разгледани в настоящия съдебен анализ.

Важно е да се отбележи, че въпреки че структурата, възприета за целите на настоящия анализ, илюстрира едва една от възможните поредности за разглеждане на елементите на определенията на „бежанец“ и „лице, което отговаря на условията за предоставяне на субсидиарна закрила“, тя най-общо отразява структурата, възприета от Съда на Европейския съюз (СЈЕУ). Във връзка с необходимостта от разглеждането на това дали кандидатът отговаря на условията за предоставяне на статут на бежанец преди да се разглежда това дали той отговаря на условията за предоставяне на статут на субсидиарна закрила, СЈЕУ вече е дал ясно да се разбере, че това е необходимо, но все още не е постановил решение, в което се разпорежда по-подробен анализ ⁽²⁴⁾. Поради тази причина се препоръчва да се подхожда към оценката на пригодността по начина, възприет в настоящия съдебен анализ, обаче (освен когато СЈЕУ се е произнесъл по въпроса) действителният подход може в много отношения да зависи от индивидуалните факти по всеки отделен случай. Предлаганата структура е малко по-различна в дърветата на решенията в приложение А (стр. 138—144), в които субектите на преследване и липсата на закрила срещу преследване се разглеждат преди връзката между действието на преследване или липсата на закрила и един или повече мотив за преследване.

⁽²²⁾ Вж. EASO, *Оценка на доказателствата и правдоподобността в контекста на общата европейска система за убежище (ОЕСУ): съдебен анализ*, публикуването предстои.

⁽²³⁾ Вж. EASO, *Изключване: Членове 12 и 17 от Директивата относно признаването (2011/95/ЕС): съдебен анализ*, 2016 г.; и EASO, *Край на закрилата: съдебен анализ*, публикуването предстои.

⁽²⁴⁾ Вж. СЈЕУ, решение от 8 май 2014 г. по дело C-604/12, *HN срещу Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General*, EU:C:2014:302, точки 29—35: СЈЕУ пояснява, че „по принцип молба за субсидиарна закрила не трябва да се разглежда преди компетентният орган да е стигнал до заключението, че кандидатът за международна закрила не отговаря на условията за предоставяне на статута на бежанец“.

Таблица 2: Структура на ДП (преработен текст) и обхват на настоящия съдебен анализ

Настоящият съдебен анализ разглежда членовете в получер шрифт.

Глава I: Общи разпоредби	Член 1: Цел Член 2: Определения Член 3: По-благоприятни стандарти
Глава II: Оценяване на молбите за международна закрила	Член 4: Оценяване на фактите и обстоятелствата Член 4, параграф 4: Предишни преследвания или тежки посегателства Член 5: Необходимост от международна закрила, възникваща на място Член 6: Субекти на преследване или тежки посегателства Член 7: Субекти на закрила Член 8: Вътрешна закрила
Глава III: Условия за определяне като бежанец	Член 9: Действия на преследване Член 10: Мотиви за преследване Член 11: Преустановяване Член 12: Изключване
Глава IV: Статут на бежанец	Член 13: Предоставяне на статут на бежанец Член 14: Отнемане, прекратяване или отказ за подновяване на статут на бежанец
Глава V: Условия за субсидиарна закрила	Член 15: Тежки посегателства Член 16: Преустановяване Член 17: Изключване
Глава VI: Статут на субсидиарна закрила	Член 18: Предоставяне на статут на субсидиарна закрила Член 19: Отнемане, прекратяване или отказ за подновяване на статут на субсидиарна закрила
Глава VII: Съдържание на международната закрила	Член 20: Общи правила Член 21: Закрила срещу връщането Член 22: Информация Член 23: Запазване на целостта на семейството Член 24: Разрешения за пребиваване Член 25: Пътни документи Член 26: Достъп до работа Член 27: Достъп до образование Член 28: Достъп до процедури за признаване на квалификации Член 29: Социални грижи Член 30: Медицински грижи Член 31: Непридружени непълнолетни лица Член 32: Достъп до жилищно настаняване Член 33: Свобода на придвижване в рамките на държава членка Член 34: Достъп до средства за интегриране Член 35: Репатриране
Глава VIII: Административно сътрудничество	Член 36: Сътрудничество Член 37: Персонал
Глава IX: Заключителни разпоредби	Член 38: Доклади Член 39: Транспониране Член 40: Отмяна Член 41: Влизане в сила

Тълкуване на ДП (преработен текст)

Тъй като ДП (преработен текст) е акт, приет по силата на първичното законодателство на ЕС (член 78, параграф 1 ДФЕС), въпросът за правилното ѝ тълкуване е от компетентността на CJEU и решенията на CJEU са задължителни за всички държави членки. В съдебната си практика CJEU пояснява, че ДП — и по аналогия ДП (преработен текст) — „трябва да се тълкува в светлината на нейната обща структура и предназначение при зачитане на [Конвенцията за статута на бежанците] и другите относими договори, посочени в член 78, параграф 1 ДФЕС“⁽²⁵⁾. По отношение на относимостта на Конвенцията за статута на бежанците при тълкуването на ДП (преработен текст), в неотдавнашното решение по делото *Alo u Osso*⁽²⁶⁾ CJEU е постановил, че както е видно от съображения 4, 23 и 24 от ДП (преработен текст), Конвенцията относно бежанците представлява крайъгълен камък на международноправния режим за закрила на бежанците. Съдът подчертава, че разпоредбите на тази директива относно условията за предоставяне и съдържанието на статута на бежанец са приети с цел подпомагане на компетентните органи на държавите членки при прилагането на тази конвенция въз основа на общи понятия и критерии⁽²⁷⁾. Освен това, CJEU счита, че:

По принцип, [съображенията относно относимостта на Конвенцията за статута на бежанците при тълкуването на ДП (преработен текст) са] релевантни само във връзка с условията за предоставяне на статут на бежанец и с неговото съдържание, доколкото предвиденият в тази конвенция режим се прилага само към бежанците, но не и спрямо лицата, на които е предоставен статут на субсидиарна закрила, [която], както следва от съображения 6 и 33 от Директива 2011/95, [...] има за цел да допълни закрилата на бежанците, уредена от посочената конвенция. При все това в съображения 8, 9 и 39 от Директива 2011/95 се посочва, че в изпълнение на призива на Стокхолмската програма законодателят на Съюза е искал да създаде единен статут за всички лица, на които е предоставена международна закрила, и че поради това е избрал да признае на лицата, на които е предоставен статут на субсидиарна закрила, същите права и привилегии като тези, от които се ползват бежанците, с изключение на дерогациите, които са необходими и обективно обосновани. Така съгласно член 20, параграф 2 от Директива 2011/95 глава VII от нея, която се отнася до съдържанието на международната закрила, се прилага както за бежанците, така и за лицата, на които е предоставен статут на субсидиарна закрила, ако няма указания в обратен смисъл⁽²⁸⁾.

Съответно, може да се прави позоваване на Конвенцията за статута на бежанците по отношение на разпоредбите за международна закрила както на бежанците, така и на и лицата, отговарящи на условията за субсидиарна закрила. Това е демонстрирано и в прилагането от CJEU на тези съображения към текущи дела, свързани с условията на мястото на пребиваване, включени в разрешенията за пребиваване на двама сирийски граждани, на които е предоставен статут на субсидиарна закрила. CJEU заявява:

Макар някои членове от глава VII да съдържат указание за обратното, трябва да се посочи, че не такъв е случаят с член 33 от Директива 2011/95. Обратно, в този член се уточнява, че предвидената в него свобода „на движение“ се гарантира на „лицата, на които е предоставена международна закрила“, което означава, че в това отношение спрямо бежанците и лицата, на които е предоставен статут на субсидиарна закрила, се прилага същият режим. Член 26 от Женевската конвенция, който гарантира на бежанците правото на свободно движение, предвижда изрично, че тази свобода включва не само правото на свободно движение на територията на държавата членка, предоставила на лицето статут на бежанец, но и правото на избор на местоживееене на тази територия. Няма основания да се приеме, че законодателят на Съюза е избрал да включи в Директива 2011/95 само първото от тези права, но не и второто⁽²⁹⁾.

⁽²⁵⁾ Вж. например CJEU, решение по делото *X, Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точка 40; CJEU, решение от 19 декември 2012 г., дело C-364/11, *El Kott u други срещу Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, EU:C:2012:826, точка 43; и CJEU, решение от 1 март 2016 г., съединени дела C-443/14 и C-444/14, *Kreis Warendorf срещу Ibrahim Alo u Amira Osso срещу Region Hannover*, EU:C:2016:127, точка 29. Относимостта на Конвенцията за статута на бежанците е разгледана по-подробно в EASO, *Въведение в общата европейска система за убежище (ОЕСУ) за съдилища и трибунали: съдебен анализ*, цитирано по-горе, бележка под линия 3, раздел 3.1, стр. 61—63.

⁽²⁶⁾ CJEU, решение по делото *Alo u Osso*, цитирано по-горе, бележка под линия 25.

⁽²⁷⁾ *Пак там*, точка 28.

⁽²⁸⁾ *Пак там*, точки 31—33.

⁽²⁹⁾ *Пак там*, точки 34 и 35.

Когато тълкува ДП (преработен текст), всеки „съдия на ЕС“⁽³⁰⁾ трябва да взема под внимание първичното законодателство на ЕС, включително Хартата на основните права на Европейския съюз (Хартата на ЕС)⁽³¹⁾, и „другите съответни договори“, посочени в член 78, параграф 1 ДФЕС. Този въпрос е разгледан по-подробно във *Въведение в ОЕСУ за съдилища и трибунали: съдебен анализ*⁽³²⁾, но съгласно CJEU, при тълкуването на ДП следва да се зачитат правата, признати от Хартата на ЕС⁽³³⁾. В съображение 16 е наблегнато на факта, че ДП (преработен текст) „зачита основните права и съблюдава принципите, признати по-специално в [Хартата на ЕС]“⁽³⁴⁾. Съгласно преамбюла към нея, Хартата на ЕС „потвърждава отново [...] правата, които произтичат по-специално от общите за държавите членки конституционни традиции и международни задължения, както и от [ЕКПЧ], от приетите от [Съюза] и от Съвета на Европа социални харти, от практиката на [CJEU] и на [ECtHR]“.

В член 78, параграф 1 ДФЕС не са определени „другите съответни договори“ и CJEU все още не е изяснил съдържанието на този термин. Те могат да включват договорите, идентифицирани в член 9 и съображения 17, 18, 31 и 34, както и други договори, които са сметени за относими към тълкуването на Конвенцията за статута на бежанците. Таблица 3 предлага възможен (неизчерпателен) списък; договорите, посочени в ДП (преработен текст), са в синьо.

Таблица 3: „Други съответни договори“, относими към тълкуването на ДП (преработен текст)

1.	Устав на Организацията на обединените нации, 1945 г. ⁽³⁵⁾
2.	Европейска конвенция за защита правата на човека и основните свободи (ЕКПЧ), 1950 г. ⁽³⁶⁾
3.	Конвенция за статута на лицата без гражданство, 1954 г. ⁽³⁷⁾
4.	Международен пакт за граждански и политически права (МПГПП), 1966 г. ⁽³⁸⁾
5.	Международна конвенция за премахване на всички форми на расова дискриминация, 1966 г. ⁽³⁹⁾
6.	Конвенция за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените, 1979 г. ⁽⁴⁰⁾
7.	Конвенция против изтезанията и друго жестоко, нечовешко и унижително отношение или наказание (Конвенция против изтезанията), 1984 г. ⁽⁴¹⁾
8.	Конвенция на Организацията на обединените нации за правата на детето, 1989 г. ⁽⁴²⁾
9.	Римски статут на Международния наказателен съд, 1998 г. ⁽⁴³⁾
10.	Конвенция за правата на хората с увреждания, 2006 г. ⁽⁴⁴⁾

⁽³⁰⁾ Когато национални съдилища или трибунали трябва да тълкуват разпоредбите на правото на Съюза, националният съдия е длъжен да действа като „съдия на ЕС“, както е обяснено в EASO, *Въведение в общата европейска система за убежище (ОЕСУ) за съдилища и трибунали: съдебен анализ*, цитирано по-горе, бележка под линия 3, стр. 61.

⁽³¹⁾ Харта на основните права на Европейския съюз от 18 декември 2000 г., така както е приета през 2007 г. [2012] ОВ С 326/391 (дата на влизане в сила: 1 декември 2009 г.).

⁽³²⁾ Вж. EASO, *Въведение в общата европейска система за убежище (ОЕСУ) за съдилища и трибунали: съдебен анализ*, цитирано по-горе, бележка под линия 3, раздел 2.1.3, стр. 28—32.

⁽³³⁾ Вж. CJEU, решение от 5 септември 2012 г., голям състав, съединени дела C-71/11 и C-99/11, *Bundesrepublik Deutschland срещу Y и Z*, EU:C:2012:518, точка 48; CJEU, решение по делото *El Kott и други*, цитирано по-горе, бележка под линия 25, точка 43; и CJEU, решение по делото *Alo и Osso*, цитирано по-горе, бележка под линия 25, точка 29.

⁽³⁴⁾ В съображение 16 също така се отбелязва, че ДП (преработен текст) „[п]о-специално [...] има за цел да гарантира пълното зачитане на човешкото достойнство и правото на убежище на лицата, подали молба за убежище, и на придружаващите ги членове на тяхното семейство, и да насърчи прилагането на членове 1, 7, 11, 14, 15, 16, 18, 21, 24, 34 и 35 от посочената Харта, и поради това следва да бъде изпълнена съответно“.

⁽³⁵⁾ 1 ООН, Серия „Договори“ 16, 26 юни 1945 г. (дата на влизане в сила: 24 октомври 1945 г.).

⁽³⁶⁾ 213 ООН 222, Серия „Договори“ 005, 4 ноември 1950 г. (дата на влизане в сила: 3 септември 1953 г.).

⁽³⁷⁾ 360 ООН, Серия „Договори“ 117, 28 септември 1954 г. (дата на влизане в сила: 6 юни 1960 г.).

⁽³⁸⁾ 999 ООН, Серия „Договори“ 171, 16 декември 1966 г. (дата на влизане в сила: 23 март 1976 г.).

⁽³⁹⁾ 660 ООН, Серия „Договори“ 195, 7 март 1966 г. (дата на влизане в сила: 4 януари 1969 г.).

⁽⁴⁰⁾ 1249 ООН, Серия „Договори“ 13, 18 декември 1979 г. (дата на влизане в сила: 3 септември 1981 г.).

⁽⁴¹⁾ 1465 ООН, Серия „Договори“ 85, 10 декември 1984 г. (дата на влизане в сила: 26 юни 1987 г.).

⁽⁴²⁾ 155 ООН, Серия „Договори“ 3, 20 ноември 1989 г. (дата на влизане в сила: 2 септември 1990 г.).

⁽⁴³⁾ 2187 ООН, Серия „Договори“ 3, 17 юли 1998 г. (дата на влизане в сила: 1 юли 2002 г.). EASO, *Въведение в общата европейска система за убежище (ОЕСУ) за съдилища и трибунали: съдебен анализ* (цитирано по-горе, бележка под линия 3, раздел 3.4, стр. 70—80) разглежда подробно задълженията, произтичащи от международното право в областта на правата на човека, и значението на международните договори за правата на човека по отношение на тълкуването на вторичното законодателство, включено в ОЕСУ.

⁽⁴⁴⁾ 2187 ООН, Серия „Договори“ 3, 17 юли 1998 г. (дата на влизане в сила: 1 юли 2002 г.).

Взаимовръзката между правото на Съюза и съдебната практика в областта на ЕКПЧ ⁽⁴⁵⁾ са разгледани по-подробно във *Въведение в ОЕСУ за съдилища и трибунали: съдебен анализ* ⁽⁴⁶⁾. Тук обаче е необходимо да се наблегне на три конкретни момента.

Първо, CJEU е заявил, че текстовете, които уреждат ОЕСУ, сочат, че тя е създадена в контекст, в който е можело да се допусне, че всички държави членки спазват основните права, включително правата по Конвенцията за статута на бежанците и Протокола към нея, както и по ЕКПЧ ⁽⁴⁷⁾. Що се отнася до основните права, изложени в Хартата на ЕС, те са част от първичното законодателство на ЕС. Въпреки това, член 52, параграф 3 от Хартата на ЕС не позволява на институциите и органите на ЕС и на държавите членки да намаляват закрилата, предоставена от ЕКПЧ, когато са налице съответстващи разпоредби на Хартата на ЕС и ЕКПЧ, въпреки че това „не пречи правото на Съюза да предоставя по-широка защита“.

Второ, както е отбелязано във *Въведение в ОЕСУ за съдилища и трибунали: съдебен анализ* ⁽⁴⁸⁾, ЕКПЧ има определено тълкувателно значение в контекста на определяне на преследването. Член 9, параграф 1, буква а) от ДП (преработен текст) съдържа директна препратка към член 15, параграф 2 от ЕКПЧ във връзка с правата, упражняването на които не е възможно да бъде ограничено (вж. [раздел 1.4.1.3 по-долу](#), стр. 32—39), и определението в член 15, параграф б) от ДП (преработен текст) на единия вид тежки посегателства като „изтезание или нечовешко или унижително отношение, или наказание, наложено на молител в държавата на произход“ съответства до голяма степен на формулировката в член 3 от ЕКПЧ (вж. [раздел 2.4.3 по-долу](#), стр. 121—126).

Трето, делата пред CJEU по отношение на признаването на статут на субсидиарна закрила могат да повдигнат въпроси, по отношение на които съществува съответна съдебна практика на ECtHR във връзка с членове 2, 3, 4, параграф 1, и 7 от ЕКПЧ ⁽⁴⁹⁾.

Освен преките позовавания на ЕКПЧ или правата, съответстващи на права по ЕКПЧ в членове 9 и 15 от ДП (преработен текст), значението на принципите на ЕКПЧ по-вероятно произтича от относимостта им към тълкуването на основните права по силата на Хартата на ЕС като източник на вдъхновение за основните права, признати от правото на Съюза.

В допълнение към ЕКПЧ и съдебната практика на ECtHR като източници на тълкуване в посочените по-горе отношения, голямото значение на „хоризонталния съдебен диалог“ за тълкуването на правото на Съюза е подчертано във *Въведение в ОЕСУ за съдилища и трибунали: съдебен анализ* ⁽⁵⁰⁾. За членове на съдилища и трибунали, на които е възложена задачата да действат като „съдии на ЕС“ и да тълкуват разпоредби на ДП (преработен текст), националната съдебна практика на държавите членки може да е от голямо значение, особено ако тълкуването на определена разпоредба все още не е било изяснено от CJEU. В такъв контекст тя има относимост, която ECtHR няма, тъй като, докато националните юрисдикции тълкуват правото на Съюза, ECtHR тълкува единствено правото в областта на ЕКПЧ. Националната съдебна практика на държавите членки може също така да послужи като пример за начина на прилагане на конкретно решение на CJEU към конкретен случай. Когато обаче въпрос относно тълкуването на ДП (преработен текст) бъде повдигнат пред юрисдикция в държава членка, тази юрисдикция би могла, ако счита, че по този въпрос е необходимо решение, за да бъде постановено нейното решение, да поиска от CJEU да се произнесе. Ако решенията на тази национална юрисдикция не подлежат на обжалване съгласно националното право, тя трябва да сезира CJEU ⁽⁵¹⁾.

⁽⁴⁵⁾ Вж. например CJEU, решение от 17 февруари 2009 г., дело C-465/07, *Meki Elgafaji u Noor Elgafaji срещу Staatssecretaris van Justitie*, EU:C:2009:94, точка 28; и CJEU, решение от 18 декември 2014 г., голям състав, дело C-542/13, *Mohamed M'Bodj срещу État belge*, EU:C:2014:2452, точка 40.

⁽⁴⁶⁾ EASO, *Въведение в общата европейска система за убежище (ОЕСУ) за съдилища и трибунали: съдебен анализ*, цитирано по-горе, бележка под линия 3, раздел 3.4.1, стр. 71—75.

⁽⁴⁷⁾ CJEU, решение от 21 декември 2011 г., голям състав, съединени дела C-411/10 и C-493/10, *NS срещу Secretary of State for the Home Department u ME и други срещу Refugee Applications Commissioner, Minister for Justice, Equality and Law Reform*, EU:C:2011:865, точка 78.

⁽⁴⁸⁾ EASO, *Въведение в общата европейска система за убежище (ОЕСУ) за съдилища и трибунали: съдебен анализ*, цитирано по-горе, бележка под линия 3, раздел 3.4.1, стр. 71—75.

⁽⁴⁹⁾ Вж. например CJEU, решение по делото *NS u ME*, цитирано по-горе, бележка под линия 47, точки 88 и 112; и CJEU, решение по делото *Elgafaji*, цитирано по-горе, бележка под линия 45, точки 28 и 44. На свой ред на ECtHR може да се наложи да оцени степента, в която субсидиарната закрила е съпоставима със закрилата по член 3 от ЕКПЧ: вж. например ECtHR, решение от 28 юни 2011 г., *Sufi u Elmi срещу Обединеното кралство*, жалби № 8319/07 и № 11449/07, точки 225 и 226.

⁽⁵⁰⁾ EASO, *Въведение в общата европейска система за убежище (ОЕСУ) за съдилища и трибунали: съдебен анализ*, цитирано по-горе, бележка под линия 3, раздел 3,6, стр. 84—89.

⁽⁵¹⁾ Член 267 ДФЕС.

Тълкуването на законодателните разпоредби на ОЕСУ, както и ролята на CJEU и националните съдилища и трибунали са разгледани по-задълбочено във *Въведение в ОЕСУ за съдилища и трибунали: съдебен анализ* ⁽⁵²⁾.

Висшите интереси на детето

Принципът на висшите интереси на детето е общ принцип на (международното право и) правото на Съюза (член 24, параграф 2 от Хартата на ЕС), който е въплътен в ДП (преработен текст): съображение 18, последното изречение на съображение 27, съображение 28, член 20, параграф 5 и член 31 от ДП (преработен текст). Не трябва да има никакво съмнение, че в случай на кандидат, който е дете, принципът на висшите интереси на детето трябва да бъде от първостепенно значение при оценката на критериите за допустимост за международна закрила. Този принцип също така е от значение за тълкуването и прилагането на процесуалните правила и стандарти. За повече информация относно този принцип, вж. раздели 1.4.2.6.2 (стр. 48) и 1.5.2.4.2 (стр. 57).

Молба за международна закрила

В член 2, буква з) от ДП (преработен текст), терминът „молба за международна закрила“ е определен като:

искането, отправено от гражданин на трета държава или от лице без гражданство, за закрила от държава членка, което може да бъде разглеждано като лице, искащо да получи статут на бежанец или статут на субсидиарна закрила, и което лице не иска изрично друг тип закрила извън приложното поле на настоящата директива, която може да бъде предмет на отделна молба.

Това определение, заедно с определението на „молител“ в член 2, буква и), дава ясно да се разбере, че молител означава гражданин на трета държава или лице без гражданство. Това е разгледано по-подробно в [раздел 1.3 по-долу](#) (стр. 25).

Съгласно член 2, буква а) от ДП (преработен текст), **международна закрила може да означава единствено статут на бежанец и статут на субсидиарна закрила, както са определени в букви д) и ж) от член 2 от ДП (преработен текст)**. Искане за който и да е от двата статута представлява молба за международна закрила, както е предвидено в член 2, буква з) от ДП (преработен текст). По отношение на субсидиарната закрила, използването на думата „субсидиарна“, както и текстът на член 2, буква е) от ДП (преработен текст) „които не отговарят на условията за бежанец“ показват, че статутът на субсидиарна закрила е предназначен за гражданите на трети страни, които не отговарят на изискванията за ползване от статута на бежанец ⁽⁵³⁾. В *HN* CJEU пояснява, че „по принцип молба за субсидиарна закрила не трябва да се разглежда преди компетентният орган да е стигнал до заключението, че кандидатът за международна закрила не отговаря на условията за предоставяне на статута на бежанец“ ⁽⁵⁴⁾. Нещо повече, CJEU подчертава, че, тъй като кандидатът за международна закрила може да не е „в състояние да прецени какъв вид закрила съответства на неговата молба“ ⁽⁵⁵⁾, компетентният орган на държавата членка е длъжен да „определи статута, който е най-подходящ за положението на този кандидат“ ⁽⁵⁶⁾. Това означава, че кандидатът е този, който трябва да подаде молба, но след това решаващият орган на държавата членка е този, който следва да реши дали кандидатът удовлетворява изискванията за статут на бежанец или, ако не за статут на бежанец, то за статут на субсидиарна закрила.

⁽⁵²⁾ EASO, *Въведение в общата европейска система за убежище (ОЕСУ) за съдилища и трибунали: съдебен анализ*, цитирано по-горе, бележка под линия 3, раздел 3, стр. 61–89.

⁽⁵³⁾ CJEU, решение по делото *HN*, цитирано по-горе, бележка под линия 24, точки 29 и 30. Вж. също съображение 33.

⁽⁵⁴⁾ CJEU, решение по делото *HN*, цитирано по-горе, бележка под линия 24, точка 35.

⁽⁵⁵⁾ *Пак там*, точка 34.

⁽⁵⁶⁾ *Пак там*.

Член 3, параграф 1 от преработената Директива 2013/32/ЕС относно процедурите за предоставяне на убежище⁽⁵⁷⁾ (ДПУ (преработен текст)) определя **териториалния обхват**⁽⁵⁸⁾ на молбите за международна закрила: молбата трябва да е подадена „на територията на държави членки, включително на граница, в териториални води или в транзитна зона“⁽⁵⁹⁾. ДПУ (преработен текст) не се прилага за молби за дипломатическо или териториално убежище, които са подадени в представителства на държавите членки (член 3, параграф 2 от ДПУ (преработен текст)). CJEU все още не се е произнесъл по този въпрос, но е възможно да се сметне, че това определение на териториалния обхват е приложимо и за целите на ДП (преработен текст)⁽⁶⁰⁾.

По-благоприятни стандарти (член 3)

Член 3 от ДП (преработен текст) гласи:

Държавите членки могат да въведат или да запазват по-благоприятни стандарти за определяне на дадено лице като бежанец или като лице, което отговаря на условията за субсидиарна закрила, както и за определяне на съдържанието на международната закрила, доколкото тези стандарти са съвместими с настоящата директива.

Тази разпоредба е приложима единствено в ситуации, в които кандидат поиска международна закрила на основания, че е бежанец по смисъла на член 2, буква г) от ДП (преработен текст), или че отговаря на условията за субсидиарна закрила (съображение 14 от ДП (преработен текст)). Съгласно решенията на CJEU по делата *B и D*⁽⁶¹⁾ и *M'Vodj*⁽⁶²⁾, търещите убежище лица, на които е предоставена закрила на базата на преценка, основана на съчувствие или на хуманитарни съображения, не попадат в приложното поле на ДП (съображение 9) и на ДП (преработен текст) (съображение 15).

В решението по делото *B и D* CJEU се произнася по преюдициалното запитване дали член 3 от ДП трябва да се тълкува като ограничаващ държава членка (в случая Германия) да признае, че лице, изключено от статута на бежанец по силата на клаузата за изключване в ДП, има право на убежище съгласно нейното конституционно право. CJEU разяснява, че „предвид [...] целта на установените от [ДП] основания за изключване, която е да се запази доверието в предвидената от нея при спазване на [Конвенцията за статута на бежанците] система на закрила“, разпоредба, предоставяща статут на бежанец на такова лице, би била несъвместима с ДП⁽⁶³⁾. CJEU обаче потвърждава, че ДП не забранява предоставянето на „друг тип закрила“ извън приложното поле на Директивата на лице, изключено от статута на бежанец, при условие, че тази закрила може да бъде разграничена от статута на бежанец или статута на субсидиарна закрила⁽⁶⁴⁾.

Делото *M'Vodj*⁽⁶⁵⁾ е свързано с гражданин на трета държава, чиято молба за международна закрила е била отхвърлена, но на когото е било дадено разрешение за пребиваване на територията на държавата членка съгласно националното законодателство, тъй като той е бил със заболяване, създаващо реална опасност за живота или физическото му здраве, и в страната му на произход не е имало подходящо лечение. Въпросът, поставен пред CJEU, е дали той има право на социално подпомагане и медицински грижи по силата на ДП. CJEU постановява, че определеното в член 15 от ДП тежко посегателство не обхваща положението, в което нечовешко или унижително отнасяне като уредените в разглежданото в главното производство законодателство, които би могъл да претърпи молител с тежко заболяване в случай на връщане в страната си на

⁽⁵⁷⁾ Директива 2013/32/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година относно общите процедури за предоставяне и отнемане на международна закрила (преработен текст) [2013] ОВ L 180/60.

⁽⁵⁸⁾ Териториалният обхват на молбите за международна закрила ще бъде разгледан задълбочено в EASO, *Достъп до процедури, уреждащи международната закрила и принципа на забрана за връщане: съдебен анализ*, чието публикуване предстои.

⁽⁵⁹⁾ Следва да се отбележи, че в *Hirsi Jamaa* ECtHR постановява, че връщането на мигранти в Либия, след като италианските власти са ги заловили в открито море, без да им бъде предоставен достъп до процедура за разглеждане на искането им за забрана за връщане, представлява нарушение, наред с другото, на членове 3 и 13 от ЕКПЧ. Според ECtHR, „в периода между качването на борда на корабите на италианските въоръжени сили и предаването на либийските власти“ мигрантите са се намирили „под непрекъснат и изключителен de jure и de facto контрол на италианските власти“. Поради това ECtHR постановява, че Италия упражнява юрисдикция по смисъла на член 1 от ЕКПЧ екстратериториално (решение от 23 февруари 2012 г., *Hirsi Jamaa и други срещу Италия*, жалба № 27765/09, точка 81). За повече информация, вж. също ECtHR, решение от 21 октомври 2014 г., *Sharifi и други срещу Италия и Гърция*, жалба № 16643/09, точки 210–212. В това решение ECtHR също постановява, че залавянето на мигрантите в открито море представлява нарушение, наред с другото, на членове 3 и 13 от ЕКПЧ.

⁽⁶⁰⁾ Освен член 3, член 2, буква б) и член 6 от ДПУ (преработен текст) също съдържат разпоредби относно молбите за международна закрила.

⁽⁶¹⁾ CJEU, решение от 9 ноември 2010 г., голям състав, съединени дела C-57/09 и C-101/09, *Bundesrepublik Deutschland срещу B и D*, EU:C:2010:661, точка 118.

⁽⁶²⁾ CJEU, решение по делото *M'Vodj*, цитирано по-горе, бележка под линия 45, точка 46.

⁽⁶³⁾ CJEU, решение по делото *B и D*, цитирано по-горе, бележка под линия 61, точка 115.

⁽⁶⁴⁾ *Пак там*, точки 113–121.

⁽⁶⁵⁾ CJEU, решение по делото *M'Vodj*, цитирано по-горе, бележка под линия 45.

произход, са резултат от липсата на подходящо лечение в тази страна, освен когато е налице умишлено причинено на молителя лишаване от грижи ⁽⁶⁶⁾. CJEU пояснява, че изразът „доколкото тези стандарти са съвместими с [ДП]“ в член 3 от ДП забранява на държавите членки да приемат или запазват разпоредба, предоставяща субсидиарна закрила, в такава ситуация ⁽⁶⁷⁾. Според CJEU би било в разрез с общата структура и целите на ДП на гражданите на трети страни, намиращи се в положения, напълно лишени от връзка с логиката на международната закрила, да се предоставят статут на бежанец и статут на субсидиарна закрила ⁽⁶⁸⁾. От това следва, че разпоредба, която дава разрешение за пребиваване в такава ситуация, не би могло да се квалифицира за целите на член 3 като разпоредба, въвеждаща по-благоприятен стандарт за определяне на лицата, които могат да получат субсидиарна закрила ⁽⁶⁹⁾. В допълнение към това, CJEU повтаря, че лица, на които е дадено разрешение за пребиваване в такава ситуация по преценка на държавата като проява на добра воля или по хуманитарни съображения, не попадат в приложното поле на ДП ⁽⁷⁰⁾.

В *Abdida* CJEU е имал възможност да потвърди решението си, че молбите за други типове закрила попадат извън приложното поле на ДП; въпреки че решението по това дело всъщност е свързано с Директива 2008/115/ЕО относно връщането ⁽⁷¹⁾. Делото *Abdida* се отнася до гражданин на трета държава, който е обжалвал решение за отхвърляне на молбата му за разрешение за пребиваване по медицински причини. Въпреки че не е подадена молба за международна закрила, един от поставените пред CJEU въпроси е дали държавата членка е задължена съгласно ДП, Директива 2005/85/ЕО относно процедурите за предоставяне на убежище ⁽⁷²⁾ и Директива 2003/9/ЕО относно условията на приемане ⁽⁷³⁾ да предвиди правно средство за защита със суспензивно действие по отношение на решение за отказ на разрешение за пребиваване и дали тази държава членка трябва да поема разходите за задоволяване на елементарните потребности на гражданина на трета държава до произнасянето по жалбата му срещу това решение. CJEU отбелязва, че молбите, подадени съгласно националното законодателство, не са молби за международна закрила по силата на ДП. Като препраща към решението си по делото *M'Bodj*, CJEU повтаря следното:

[Член 2, букви в) и д), член 3 и член 15 от ДП (понастоящем член 2, букви г) и е), член 3 и член 15 от ДП (преработен текст)] трябва да се тълкуват в смисъл, че молбите, подадени на основание на тази национална законодателна уредба, не представляват молби за международна закрила по смисъла на член 2, буква ж) от Директивата [понастоящем член 2, буква з) от ДП (преработен текст)]. От това следва, че положението на гражданин на трета страна, подал такава молба, не попада в приложното поле на тази директива, определено в член 1 от същата ⁽⁷⁴⁾.

Принципите, илюстрирани в решенията по делата *M'Bodj* и *Abdida*, могат да се използват за създаване на рамка на типовете национална закрила, които попадат извън приложното поле на ДП (преработен текст). Най-общо, международната закрила, обхваната от ДП (преработен текст), изисква наличието на **субект на преследване** или **тежко посегателство** (член 6) (вж. раздели 1.6 и 2.5 по-долу, съответно на стр. 62 и стр. 126). Това означава, че случаите, в които няма субект на преследване или тежки посегателства, най-общо нямат връзка с основанията за международна закрила. Следователно лишаването от основни права на човека, причинено от крайна бедност, като след катаклизъм, не удовлетворява изискванията на ДП (преработен текст) за международна закрила. Също така предоставянето на статут на национална закрила на гражданин на трета страна, който е имал в държавата на произход травмиращо преживяване или инцидент, напълно несвързан с настоящ страх от преследване или настояща реална опасност от тежки посегателства, вероятно ще представлява друг тип закрила. Може да се счита, че такъв статут на национална закрила е предоставен по собствена преценка от съчувствие или по хуманитарни съображения, но той не попада в приложното поле на ДП (преработен текст). В резултат на това Директивата не е приложима в такива ситуации.

⁽⁶⁶⁾ Пак там, точка 41.

⁽⁶⁷⁾ Пак там, точка 43.

⁽⁶⁸⁾ Пак там, точка 44.

⁽⁶⁹⁾ Пак там, точка 45.

⁽⁷⁰⁾ Пак там, точка 46.

⁽⁷¹⁾ Директива 2008/115/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2008 година относно общите стандарти и процедури, приложими в държавите членки за връщане на незаконно пребиваващи граждани на трети страни [2008] ОВ L 348/98.

⁽⁷²⁾ Директива 2005/85/ЕО на Съвета от 1 декември 2005 година относно минимални норми относно процедурата за предоставяне или отнемане на статут на бежанец в държавите членки [2005] ОВ L 326/13.

⁽⁷³⁾ Директива 2003/9/ЕО на Съвета от 27 януари 2003 година за определяне на минимални стандарти относно приемането на лица, търсещи убежище [2003] ОВ L 31/18.

⁽⁷⁴⁾ CJEU, решение от 18 декември 2014 г., голям състав, дело C-562/13, *Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve срещу Moussa Abdida*, EU:C:2014:2453, точки 32—33.

Тези решения на CJEU само служат като примери на ситуации, които попадат извън приложното поле на ДП (преработен текст). Следователно продължава да е неясно кога по-благоприятните стандарти попадат в приложното поле на ДП (преработен текст), особено когато става въпрос за по-благоприятни правила, които описват изискванията за предоставяне на статут на бежанец или на субсидиарна закрила и които определят допустимостта за предоставяне на такъв статут ⁽⁷⁵⁾. В това отношение целта на ДП (преработен текст), т.е. въвеждане на общи стандарти и постигане на по-висока степен на сближаване на правилата за признаването и съдържанието на международната закрила, също трябва да се вземе под внимание. Upravno Sodišče (Административният съд) на Словения постановява, че не може да въведе по-високи стандарти за закрила от определените в член 9 от ДП (преработен текст) относно действията на преследване, тъй като в член 9, параграф 1 от ДП (преработен текст) е използван изразът „трябва да“. В допълнение към това, ДП (преработен текст) вече се основава не на минимални, а на общи стандарти ⁽⁷⁶⁾.

⁽⁷⁵⁾ Н. Dörig, в К. Nailbronner и D. Thym (ред.), *EU Immigration and Asylum Law: Commentary (Правото на ЕС в областта на имиграцията и убежището: Коментар)* (2-ро издание., С.Н. Beck, Hart & Nomos, 2016), стр. 1128 (параграф 4).

⁽⁷⁶⁾ Административен съд (Република Словения), решение от 8 януари 2014 г., *Berisha & Pireva*, I U 766/2013, ECLI:SI:UPRS:2014:I.U.766.2013, точка 42. Това решение е потвърдено от Върховния съд във въззивното производство.

Част 1: Закрила на бежанец

1.1 Въведение

Както беше посочено по-горе, част 1 разглежда статута на бежанец. Разпоредбите на ДП (преработен текст) относно удовлетворяването на условията за статут на бежанец и предоставянето на такъв статут са почерпани от Конвенцията за статута на бежанците. По отношение на Конвенцията за статута на бежанците CJEU често заявява, че „[Конвенцията за статута на бежанците] представлява крайъгълен камък на международноправния режим за закрила на бежанците“ и че целта на ДП е да подпомага органите на държавите членки при прилагането на тази конвенция „въз основа на общи понятия и критерии“⁽⁷⁷⁾. Също така, в съображения 24 и 25 от ДП (преработен текст) е отбелязано, че е необходимо е да се въведат „обща критерии“ за признаване на статут на бежанец на лицата, подали молба за убежище по смисъла на член 1, раздел А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците. Това е особено приложимо по отношение на „необходимост[та] от закрила, възникваща *на място*, източници[те] на посегателство и на закрила, вътрешна[та] закрила и преследване, включително причините за преследване“. В съображение 22 е посочено, че Върховният комисар за бежанците на Организацията на обединените нации (ВКБООН) може „да предостави полезни указания“ относно предоставянето на статут на бежанец съгласно член 1, раздел А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците⁽⁷⁸⁾. Ролята на ВКБООН е обяснена по-подробно във *Въведение в ОЕСУ за съдилища и трибунали: съдебен анализ*⁽⁷⁹⁾.

Изискванията за статут на бежанец в ДП (преработен текст) са разгледани в следните раздели:

- Раздел 1.2 (стр. 24—25): кой е бежанец?;
- Раздел 1.3 (стр. 25—29): индивидуално и териториално приложно поле на определението за бежанец (член 2, буква г);
- Раздел 1.4 (стр. 29—49): действия на преследване (член 9);
- Раздел 1.5 (стр. 49—62): мотиви за преследване (член 10);
- Раздел 1.6 (стр. 62—68): субекти на преследване или тежки посегателства (член 6);
- Раздел 1.7 (стр. 68—81): субекти на закрила срещу преследване или тежки посегателства (член 7);
- Раздел 1.8 (стр. 82—91): вътрешна закрила в различна част от държавата на произход (член 8);
- Раздел 1.9 (стр. 91—105): изискването за основателно опасение от преследване (член 2, буква г), член 4, параграф 4 и член 5); и
- Раздел 1.10 (стр. 106—112): предоставяне на статут на бежанец (член 13).

1.2 Кой е бежанец?

В член 2 буква г) от ДП (преработен текст) терминът „бежанец“ е определен, както следва:

[...] гражданин на трета държава, който поради основателни опасения от преследване, основано на раса, религия, националност, политическо мнение или принадлежност към определена социална група се намира извън държавата, чийто гражданин е, и който не може или поради тези опасения не желае да се обърне за закрила към тази държава, или лице без гражданство, което, като се намира по горепосочените причини извън държавата на предишното си обичайно пребиваване, не може или поради такива опасения не желае да се завърне в нея, и по отношение на което не се прилага член 12.

⁽⁷⁷⁾ Например CJEU, решение по делото *X, Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точка 39; и CJEU, решение по делото *Alo и Osson*, цитирано по-горе, бележка под линия 25, точка 28. Вж. съображение 23 от ДП (преработен текст).

⁽⁷⁸⁾ Вж. също CJEU, решение от 30 май 2013 г., дело C-528/11, *Zuheyр Freyeh Halaf срещу Държавна агенция за бежанците при Министерския съвет*, ЕУ:С:2013:342, точка 44, в която CJEU е постановил по отношение на публикациите на ВКБООН, че „следва да се напомни, че изготвяните от ВКБООН документи са част от актовете, които могат да позволят на държавите членки да преценят как функционира системата за предоставяне на убежище в държавата членка, която е компетентна съгласно критериите на [Регламента от Дъблин II]“ и че тези документи „имат особено значение предвид ролята, предоставена на ВКБООН от [Конвенцията за статута на бежанците]“.

⁽⁷⁹⁾ EASO, *Въведение в общата европейска система за убежище (ОЕСУ) за съдилища и трибунали: съдебен анализ*, цитирано по-горе, бележка под линия 3, раздел 3.1, стр. 62 и 63.

Това определение до голяма степен съответства на определението на термина „бежанец“ в член 1, раздел А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците ⁽⁸⁰⁾.

1.3 Индивидуално и териториално приложно поле

Определението на термина „бежанец“ в член 2, буква г) от ДП (преработен текст) пояснява, че индивидуалното приложно поле на ДП (преработен текст) е **ограничено до граждани на трети държави или лица без гражданство**, които са поискали международна закрила; това е първото изискване за предоставяне на статут на бежанец. Тези ограничения са разгледани в раздели 1.3.1 (стр. 25) и 1.3.2 (стр. 27).

По отношение на териториалния обхват, ДП (преработен текст) се прилага по отношение на кандидати, които са **извън държавата, чиито граждани са**, в случай на граждани на трети държави, **или извън държавата на предишното си обичайно пребиваване**, в случай на лица без гражданство. Това е второто изискване за предоставяне на статут на бежанец и то е разгледано в раздел 1.3.3 (стр. 28).

1.3.1 Гражданин на трета държава

Определянето на понятието „бежанец“ чрез термина гражданин на трета държава предполага, че граждани на държави — членки на ЕС, т.е. граждани на Съюза (ЕС), са изключени от определението за бежанец по силата на ДП (преработен текст). Изключването на гражданите на държави — членки на ЕС, произтича от Протокол № 24 относно убежището, предоставяно на гражданите на държавите — членки на Европейския съюз (също известен като Протоколът от Азнар), съгласно който се счита, че държавите членки „представяват една спрямо друга безопасни страни на произход, що се отнася до всички правни и практически въпроси, свързани с проблемите на правото на убежище“ (единствен член). Обаче молба по Конвенцията за статута на бежанците, извън ОЕСУ, от гражданин на държава членка не може да бъде изключена. Гражданин на ЕС, който се страхува от преследване в държавата членка, на която е гражданин, и търси защита срещу връщане в тази държава членка, може да подаде молба за статут на бежанец по силата на Конвенцията за статута на бежанците в друга държава членка. Въпреки че това възниква много рядко като въпрос от значение в делата, Протоколът предвижда, че всяка такава молба „може да бъде разглеждана или обявена за допустима за разглеждане от друга държава членка“ само в следните случаи ⁽⁸¹⁾:

- а) ако държавата членка, чийто гражданин е молителят, предприеме мерки, които дерогират на нейната територия задълженията ѝ, предвидени в ЕКПЧ;
- б) ако процедурата, предвидена в член 7, параграф 1 от Договора за Европейския съюз (ДЕС), вече е била открита от Съвета; ⁽⁸²⁾
- в) ако Съветът е приел решение в съответствие с член 7, параграф 1 или член 7, параграф 2 (тежко нарушение от държава членка на ценностите, посочени в член 2 ДЕС);
- г) ако държавата членка, до която е подадена молбата, е трябвало да вземе едностранно решение за разглеждане; в този случай Съветът се информира незабавно; молбата се разглежда въз основа на презумпцията, че тя е очевидно необоснована ⁽⁸³⁾.

Както от териториалното изискване е видно, че дадено лице трябва да е „извън страната“, чийто гражданин е, или (ако е лице без гражданство) извън страната на обичайното си местожителство (вж. раздел 1.3.3 по-долу, стр. 28), така кандидатът за международна закрила трябва да демонстрира основателни опасения от преследване в страната, чийто гражданин е, или (ако е лице без гражданство) в страната на обичайното си пребиваване.

⁽⁸⁰⁾ Съгласно член 1, раздел А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците и Протокола към нея от 1967 г., терминът „бежанец“ се прилага към всяко лице, което поради основателни опасения от преследване по причина на раса, религия, националност, принадлежност към определена социална група или политически убеждения, се намира извън страната, чийто гражданин то е, и не може да се ползва от закрилата на тази страна, или не желае да се ползва от такава закрила поради тези опасения; или, бидейки без гражданство и намирайки се извън страната на своето предишно обичайно местожителство в резултат на подобни събития, не може да се завърне или, поради такива опасения, не желае да се завърне в нея.

⁽⁸¹⁾ Вж. например Държавен съвет (Франция), решение от 30 декември 2009 г., *OFPR* срещу *MS*, жалба № 305226; и Национален съд за правото на убежище (Франция), решение от 30 март 2011 г., *ML*, жалба № 10013804, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2011, 2012 г.*, точки 17 и 18.

⁽⁸²⁾ Договор за Европейския съюз (консолидиран текст, отразяващ измененията с Договора от Лисабон (дата на влизане в сила: 1 декември 2009 г.)) [2012] ОВ С 326/13. Това е сложен и краен процес, който изисква мотивирано предложение, подкрепено от една трета от държавите членки и мнозинство от четири пети от членовете на Съвета, както и одобрението на Европейския парламент, в случаи на очевидна опасност от тежко нарушение на свободата, сигурността и правосъдието по член 2 ДЕС. Към него никога не се е прибавяло на практика.

⁽⁸³⁾ Единствен член на Протокол № 24. За допълнителна информация за Протокола, вж. EASO, *Въведение в общата европейска система за убежище (ОЕСУ) за съдилища и трибунали: съдебен анализ*, цитирано по-горе, бележка под линия 3, раздел 2.1.4, стр. 33.

В много молби за международна закрила, подадени от граждани на трети държави, гражданството на молителя не се оспорва. Съществуват обаче случаи, в които това е много актуален проблем. От CJEU все още не е било поискано да отговори на въпроса как да се вземе решение по дело, в което гражданството на молителя е спорно, неопределено или в което молителят е променил гражданството си. Членът на националния съд или трибунал трябва да реши дали заявеното от дадено лице гражданство може да бъде прието за целите на оценката на допустимостта за международна закрила в съответствие с член 4 от ДП (преработен текст) относно оценяването на фактите и обстоятелствата ⁽⁸⁴⁾. В това отношение членовете на съдилищата или трибуналите могат да вземат предвид насоките, представени в таблица 4 по-долу.

Таблица 4: Насоки за определяне на гражданството на лице

1.	Национално законодателство на държавите за официално признаване на гражданство	<p>Признат принцип на международното право е, че всяка държава сама определя, в съответствие със своето законодателство, кои лица са нейни граждани ⁽⁸⁵⁾. Това трябва да бъде прието от държавите, тъй като е в съответствие с приложимите международни конвенции, обичайното международно право и общопризнатите принципи на правото по отношение на гражданството.</p> <p>Преобладаващите начини за придобиване на гражданство са по произход от гражданин или чрез раждане на територията на дадена държава, в допълнение към натурализацията, която обикновено се основава на обичайно пребиваване и изпълняване на изискванията за интеграция или други реални връзки с държавата. Фактът, че лице може да има възможно право на гражданство с оглед на изискванията за допустимост за натурализация, основани на дискреционни критерии, обикновено се счита за ирелевантен за целите на Конвенцията за статута на бежанците ⁽⁸⁶⁾. По-скоро фокусът трябва да бъде върху автоматичното придобиване на гражданство по силата на националното законодателство и практики.</p>
2.	Практика на държавите	<p>Установяването на гражданството обаче не е просто въпрос на „прочит“ на законодателството в областта на гражданството на съответната държава на произход. Когато целта е да се установи дали дадено лице се или не се счита за гражданин съгласно действащото право на дадена държава, терминът „право“ следва да се тълкува разширително като обхващащ други форми на квази-съдебен процес, като министерски постановления и „обичайна практика“ ⁽⁸⁷⁾.</p> <p>В същото време от кандидат, който има явно автоматично право на гражданство, но го отрича, може да се изиска да предприеме разумни стъпки, за да получи потвърждение и доказателство за гражданството си ⁽⁸⁸⁾.</p>
3.	В случай на съмнение	<p>Ако правото на гражданство е съмнително, могат да се вземат предвид критерии, сходни с приложените от Международния съд в решението по делото <i>Nottebohm</i> ⁽⁸⁹⁾. Според Съда, за да има право да упражни правото си на дипломатическа защита, държавата трябва да покаже наличието на „истинска връзка“. С цел да се определи дали гражданството е „реално и действително“ е приемливо да се разчита на фактори като обичайно местопребиваване, център на интересите и семейни връзки. Обаче Съдът не взема решение относно ограниченията пред държавата във връзка с натурализацията, а по-скоро относно това дали гражданство, предоставено на дадено лице чрез натурализация, дава на държавата право да осигури закрила. В контекста на молба за международна закрила тези критерии могат да се използват по аналогия, ако например е налице явна липса на каквато и да е истинска връзка с държавата, на която кандидатът твърди, че е гражданин.</p>

⁽⁸⁴⁾ За допълнителни подробности вж. EASO, *Оценка на доказателствата и правдоподобността в контекста на общата европейска система за убежище (ОЕСУ): съдебен анализ*, цитиран по-горе, бележка под линия 22.

⁽⁸⁵⁾ Вж. член 1 от Конвенцията, регулираща някои въпроси, свързани с колизия на законите за гражданството, 179 LNTS 89, 13 април 1930 г. (дата на влизане в сила: 1 юли 1937 г.); вж. също Постоянна палата за международно правосъдие, съвещателно становище от 7 февруари 1923 г., *Nationality Decrees in Tunis and Morocco (Укази за гражданство в Тунис и Мароко)*, PCIJ Серия В, № 4.

⁽⁸⁶⁾ Трибунал от по-горна инстанция (UKUT), решение от 21 февруари 2011 г., *KK и други (Националност: Северна Корея) Корея CG* [2011] UKUT 92 (IAC), точки 79 и 80.

⁽⁸⁷⁾ Върховен съд (Обединено кралство), решение от 25 март 2015 г., *Pham срещу Secretary of State for the Home Department* [2015] UKSC 19, точка 25.

⁽⁸⁸⁾ Апелативен съд на Англия и Уелс (EWCA), решение от 2 април 2009 г., *MA (Етиопия) срещу Secretary of State for the Home Department* [2009] EWCA Civ 289. Вж. също UKUT, решение от 30 юни 2011 г., *ST (Етнически еритреец – Гражданство – Връщане) Етиопия CG* [2011] UKUT 252 (IAC).

⁽⁸⁹⁾ Международен съд, решение от 6 април 1955 г., *Nottebohm Case (Лихтенщайн срещу Гватемала); Втора фаза*, Доклади на Международния съд 1955 г., стр. 4.

Въпросите относно типовете доказателства, които съдилищата и трибуналите, отсъждащи по дела за убежище, могат да вземат предвид при вземането на решение за това дали дадено лице е с едно гражданство, двойно гражданство, много гражданства, без гражданство или с неопределено гражданство, са разгледани в *Оценка на доказателствата и правдоподобността в контекста на общата европейска система за убежище: съдебен анализ* ⁽⁹⁰⁾.

Както свидетелства член 2, буква н) от ДП (преработен текст), който при определянето на „държава на произход“ говори за „държавата или държавите, чийто гражданин е лицето“, молител може да има **повече от една държава на произход**. В такъв случай молителят отговаря на условията за предоставяне на статут на бежанец единствено ако не може или поради основателни опасения от преследване не желае да се обърне за закрила към двете или всички съответни държави ⁽⁹¹⁾. За да се определи дали лицето отговаря на условията за закрила, в такива случаи ще бъде необходимо съдът или трибуналят да оцени дали молителят е доказал, че отговаря на условията за международна закрила и в двете или във всички съответни държави ⁽⁹²⁾.

Друга възможност е молителят да е гражданин на определена държава и, в допълнение към това, да е имал **обичайно пребиваване в различна държава**. Например, Nejvyšší správní soud (Върховният административен съд) на Чехия е трябвало да вземе решение по такова дело и се е произнесъл, че въпросът дали молителят има основателни опасения от преследване трябва да се проучи по отношение на държавата, на която е гражданин ⁽⁹³⁾. Това е в съответствие с текста на член 2, букви г), е) и н) от ДП (преработен текст), според който държавата на предишното обичайно пребиваване е от значение единствено по отношение на лицата без гражданство.

Държавата на предишното обичайно пребиваване на гражданин на трета държава може обаче да е от значение във връзка с прилагането на понятието „сигурна трета страна“ ⁽⁹⁴⁾. Ако кандидатът е гражданин на определена държава, но е имал обичайно пребиваване в трета държава (вж. член 38, параграф 2, буква а) от ДПУ (преработен текст)), трябва да се прецени дали той има право да влезе отново и да живее постоянно в държавата на постоянното пребиваване ⁽⁹⁵⁾. Едва след като е преценено това може да се оценява дали държавата на обичайно пребиваване е сигурна трета страна. Например белгийският Съвет за спорове в областта на правото на убежище постановява в дело относно кандидат, който твърди, че е сомалийски гражданин, но е роден и е живял в Джибути, че ако не може да се установи гражданството на кандидата, е трябвало да се вземе предвид държавата на обичайното му пребиваване. Според Съвета, вземащият решение субект не е проучил дали кандидатът е имал достъп до закрила от властите на Джибути ⁽⁹⁶⁾. Освен това, Migrationsdomstolen (Съдът за миграция) на Швеция счита, че по отношение на трима кандидати, които твърдят, че са граждани на Еритрея, но преди това са имали местожителство и в Саудитска Арабия, Саудитска Арабия не може да се счита за сигурна трета страна, тъй като, ако биха били в състояние да влязат в Саудитска Арабия, кандидатите биха били изложени на опасност да бъдат върнати в Еритрея ⁽⁹⁷⁾.

1.3.2 Лице без гражданство

ДП (преработен текст) не съдържа определение на лице без гражданство, но в член 1, параграф 1 от Конвенцията за статута на лицата без гражданство ⁽⁹⁸⁾ лице без гражданство е определено като „лице, което не се разглежда като гражданин от нито една държава в съответствие с нейното законодателство“. Съгласно

⁽⁹⁰⁾ EASO, *Оценка на доказателствата и правдоподобността в контекста на общата европейска система за убежище: съдебен анализ*, цитиран по-горе, бележка под линия 22.

⁽⁹¹⁾ Член 1, раздел А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците. Вж. също Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 26 април 2016 г., № 166.543, точка 3.8: „[От член 1, раздел А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците] следва, че молбата за убежище трябва да се разгледа по отношение на всяка от страните, на които кандидатът е гражданин. Ако кандидатът няма опасения от преследване или не е изложен на реална опасност от тежки посегателства в една от тези страни, [...] това ще бъде достатъчно за отхвърляне на молбата за убежище“ (превод на автора).

⁽⁹²⁾ Вж. Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 21 септември 2010 г., № 48.327, точка 4.2.

⁽⁹³⁾ Върховен административен съд (Чешка република), решение от 25 ноември 2010 г., *VS срещу Министерството на вътрешните работи*, дело № 6 Azs 29/2010-85 (вж. резюме на английски език в Европейската база данни на законодателството в областта на убежището (EDAL)).

⁽⁹⁴⁾ Вж. член 38 от ДПУ (преработен текст).

⁽⁹⁵⁾ Вж. съображение 44 от ДПУ (преработен текст): „Държавите членки следва да нямат задължение да разглеждат по същество молба за международна закрила, когато с основание могат да очакват кандидатът, поради достатъчна връзка с трета страна, според определения на националното право, да иска да получи закрила в тази трета страна и съществуват основания да се очаква, че кандидатът ще бъде приет или повторно приет в тази страна. Държавите членки следва да процедурат по този начин единствено в случаите, когато този кандидат би бил на сигурно място в съответната трета страна.“

⁽⁹⁶⁾ Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 19 май 2011 г., № 61.832 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽⁹⁷⁾ Съд за миграция (Административен съд на Малмьо, Швеция), решение от 10 ноември 2011 г., UM 1796-11 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽⁹⁸⁾ Конвенция за статута на лицата без гражданство, 360 ООН, Серия „Договори“ 117, 28 септември 1954 г. (дата на влизане в сила: 6 юни 1960 г.). Кипър, Естония, Малта и Полша не са страни по тази конвенция.

член 67, параграф 2 ДФЕС, апатридите се считат за граждани на трети страни в рамките на пространството на свобода, сигурност и правосъдие. ДП (преработен текст) предвижда еднаква закрила за лицата без гражданство, тъй като те също могат да отговорят на условията за статут на бежанец и субсидиарна закрила. Обаче в някои случаи обявената липса на гражданство на кандидат се оспорва от органите на държавата членка, в която той търси закрила.

Към днешна дата CJEU все още не е изяснил как следва да се разглежда дело, в което се подлага на съмнение липсата на гражданство на кандидат. Принципите, уреждащи определянето на липсата на гражданство, следва да произтичат от международното право и от горепосоченото определение на „лице без гражданство“. Както и при гражданството, членът на националният съд или трибунал трябва да реши дали заявената от дадено лице липса на гражданство може да бъде приета за целите на оценката на допустимостта за международна закрила в съответствие с член 4 от ДП (преработен текст) относно оценяването на фактите и обстоятелствата. Според Върховния съд на Обединеното кралство, когато целта е да се установи дали дадено лице не се счита за гражданин съгласно действащото право на държавата, на която е гражданин, терминът „право“ следва да се тълкува разширително като обхващащ други форми на квази-съдебен процес, като министерски постановления и „обичайна практика“⁽⁹⁹⁾.

От член 4, параграф 1 от ДП (преработен текст) следва, че държавите членки могат да преценят, че е задължение на молителя да обоснове липсата си на гражданство. Обаче, като се вземе предвид характерът на липсата на гражданство, молителите често няма да са в състояние да представят документи в подкрепа на твърдението си⁽¹⁰⁰⁾. Когато е било установено, че кандидат за международна закрила няма гражданство, трябва да се определи държавата на предишно обичайно пребиваване⁽¹⁰¹⁾. Според Bundesverwaltungsgericht (Върховния административен съд) на Германия, не е задължително обичайното пребиваване на лице без гражданство да е било законно⁽¹⁰²⁾. Вместо това, обичайното пребиваване може да е достатъчно, когато лице без гражданство не просто е прекарвало кратко време в една държава, но когато животът му е бил съсредоточен в тази държава⁽¹⁰³⁾. Според същия съд, в такъв случай е също така необходимо властите на тази държава да не са предприели мерки за прекратяване на пребиваването на лицето⁽¹⁰⁴⁾. Простият факт, че е прието, че молителят е лице без гражданство, не означава, че той е освободен от задължението да удовлетвори същите изисквания, които са приложими по отношение на гражданите, във връзка с доказването на основателни опасения от преследване в съответствие с ДП (преработен текст)⁽¹⁰⁵⁾.

1.3.3 Извън държавата, на която лицето е гражданин, или държавата на предишно обичайно пребиваване

Изискването молителят да е извън държавата, на която лицето е гражданин, или държавата на предишно обичайно пребиваване е вторият елемент от определянето на статута на бежанец. Когато държавата, на която лицето е гражданин, или държавата на предишно обичайно пребиваване бъде установена, въпросът дали молителят е извън тази държава е просто фактически елемент. „Извън“ означава чисто физически критерий на неприсъствие. Това изискване означава, че молител, който иска убежище в чуждестранно

⁽⁹⁹⁾ Върховен съд (Обединено кралство), *Pham срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 87, точка 25.

⁽¹⁰⁰⁾ Този въпрос ще бъде разгледан в EASO, *Оценка на доказателствата и правдоподобността в контекста на общата европейска система за убежище (ОЕСУ): съдебен анализ*, цитиран по-горе, бележка под линия 22. Вж. също ВКБООН, *Handbook on Protection of Stateless Persons under the 1954 Convention Relating to the Status of Stateless Persons* (Ръководство за закрила на лица без гражданство съгласно Конвенцията за статута на лицата без гражданство от 1954 г.), 2014 г.

⁽¹⁰¹⁾ Вж. например: Трибунал по спорове във връзка с убежището и имиграцията (Обединено кралство) (UKIAT), решение от 28 януари 2005 г., *SG (Лице без гражданство от Непал: Бежанец? Указания за извеждане) Бутан* [2005] UKIAT 00025, точки 8—11, и Върховен административен съд (Германия), решение от 26 февруари 2009 г., BVerwG 10 C 50.07, BVerwG:2009:260209U10C50.07.0, точки 29—30, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de.

⁽¹⁰²⁾ Върховен административен съд (Германия), BVerwG 10 C 50.07, цитирано по-горе, бележка под линия 101, точки 31—33, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de. Вж. също Държавен съвет (Франция), решение от 18 юни 2014 г., жалба № 362703, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2014*, 2015 г., точки 61 и 62.

⁽¹⁰³⁾ Върховен административен съд (Германия), BVerwG 10 C 50.07, цитирано по-горе, бележка под линия 101. Вж. също Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 24 юни 2010 г., № 45.396 (вж. резюме на английски език в EDAL), в което е определено, че Косово може да се разглежда като държава на предишно обичайно пребиваване, тъй като молителят е заявил, че е от ромски етнос, че мястото му на раждане е в Косово и също така че е живял по-голямата част от живота си там.

⁽¹⁰⁴⁾ Върховен административен съд (Германия), BVerwG 10 C 50.07, цитирано по-горе, бележка под линия 101, точка 34, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de. Вж. също Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 24 юни 2014 г., № 126.144, точка 2.8.

⁽¹⁰⁵⁾ EWCA (Обединено кралство), решение от 31 юли 2000 г., *Revenko срещу Secretary of State for the Home Department* [2000] EWCA Civ 500.

посолство, докато все още е в своята държава на произход, не попада в териториалния обхват на директивата (вж. раздела относно молбата за международна закрила по-горе, стр. 20) ⁽¹⁰⁶⁾.

1.4 Действия на преследване (член 9, параграфи 1 и 2)

Съгласно член 2, буква г) от ДП (преработен текст), бежанец означава гражданин на трета държава, който, наред с всичко останало, има основателни опасения **от преследване**. Член 9 от ДП (преработен текст) относно действията на преследване е **структуриран в три части**, илюстрирани в таблица 5 по-долу.

Таблица 5: Структура на член 9 от ДП (преработен текст)

1.	Член 9, параграф 1	определение на действията на преследване
2.	Член 9, параграф 2	неизчерпателен списък на действията, които могат да представляват преследване
3.	Член 9, параграф 3	връзка между действията на преследване и мотивите за преследване или липсата на закрила срещу такива действия

Настоящият раздел се съсредоточава върху първите два елемента, а именно определението на действията на преследване в член 9, параграф 1 (Раздел 1.4.1, стр. 138) и примерния списък на действията на преследване, представен в член 9, параграф 2 (Раздел 1.4.2, стр. 138). Както е видно от дърветата на решението (вж. приложение А, стр. 138—144), всяка връзка между действията на преследване и мотивите за преследване или липсата на закрила следва да се определя на по-късен етап, когато се анализират мотивите за преследване. Поради това тази връзка е разгледана по-долу в раздел 1.5.1 (стр. 49).

1.4.1 Определение на действията на преследване (член 9, параграф 1)

Конвенцията за статута на бежанците не дава определение на термина „преследване“, но такова определение се съдържа в правото на Съюза в член 9, параграф 1 от ДП (преработен текст). Той гласи:

1. За да бъде разглеждан като действие на преследване по смисъла на член 1, буква А от Женевската конвенция [за статута на бежанците], този акт трябва да:
 - а) е достатъчно сериозен по своето естество или по повтаряемия си характер, за да представлява тежко нарушение на основните права на човека, и по-специално на правата, упражняването на които не е възможно да бъде ограничено по какъвто и да било начин по силата на член 15, параграф 2 от [ЕКПЧ]; или
 - б) представлява съвкупност от различни мерки, включително нарушения на правата на човека, която е достатъчно тежка, за да засегне отделното лице по начин, сравним с посоченото в буква а).

Така разпоредбата съдържа изрично позоваване на член 1, буква А от Конвенцията за статута на бежанците (Раздел 1.4.1.1, стр. 30) преди да изложи двете условия, които изискват действието да е достатъчно сериозно/тежко, за да представлява преследване (Раздел 1.4.1.2, стр. 30) и които трябва да бъдат изпълнени алтернативно (Раздели 1.4.1.3, стр. 32, и 1.4.1.4, стр. 32).

⁽¹⁰⁶⁾ За пример на държава членка, която предвижда в националното си законодателство възможност молители да подават молби за международна закрила в нейни посолства и консулски служби в трети държави, при условие, че молителят не е гражданин на държавата, в която се намира дипломатическото представителство, вж. член 38 от испанското законодателство (Law 12/2009 on the right of asylum and subsidiary protection (Закон 12/2009 за правото на убежище и субсидиарна закрила).

1.4.1.1 Позоваване на член 1, буква А от Конвенцията за статута на бежанците

ДП всъщност е първият международен акт, който разработва подробно **понятието „преследване“ в контекста на член 1, буква А от Конвенцията за статута на бежанците**. В член 1, буква А не се посочва кои действия могат да представляват преследване. Опитите за определяне на преследването са били неуспешни поради (както се твърди) невъзможността за предварително изброяване на всички форми на малтретиране, които биха могли законно да дадат на лицата право да се ползват от закрилата на чужда държава ⁽¹⁰⁷⁾. Следователно държавите—страни по конвенцията е трябвало да тълкуват този основен термин и това понякога води до разминаваща се съдебна практика ⁽¹⁰⁸⁾. Директивата има за цел да коригира това, като даде насоки на компетентните органи на държавите членки във връзка с прилагането на Конвенцията за статута на бежанците въз основа на общи критерии и понятия ⁽¹⁰⁹⁾.

Критериите на член 9, параграф 1 от ДП (преработен текст) до голяма степен отразяват общите опити за определяне на понятието „преследване“ в член 1, буква А от Конвенцията за статута на бежанците в практиката на държавите и научната литература. По силата на член 4, параграф 3 от ДП (преработен текст), това дали нарушения на правата на човека или други действия или съвкупност от действия, така както са определени в член 9, параграф 1 от ДП (преработен текст), представляват преследване следва да се оцени за всеки отделен случай, като се вземат под внимание всички относими факти, свързани със страната на произход или на предишно обичайно пребиваване в момента на вземането на решение по молбата, относимата информация и документи, представени от молителя, както и неговият личен статут и личното му положение ⁽¹¹⁰⁾.

1.4.1.2 Общ знаменател на член 9, параграф 1, букви а) и б): достатъчна сериозност/тежест на действието на преследване

От позоваването на член 1, буква А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците е видно, че в член 9, параграф 1 от ДП (преработен текст) се прави опит да се определи значението на преследване (или, по-точно, „да бъдеш преследван“) по смисъла на член 1, буква А, параграф 2. В този контекст разпоредбата съдържа две алтернативни условия за това дадено действие да представлява преследване. Общото за тези две алтернативни възможности е изискването **действието да е достатъчно сериозно или тежко**, за да бъде сметнено за действие на преследване. Прагът на достатъчна сериозност може да бъде прехвърлен от характера на едно единствено действие като тежко нарушение на основни права на човека, или алтернативно чрез повтарянето на такива действия, които, ако са извършени като еднократно действие, може да не отговарят на условията за тежко нарушение. Разликата между втората алтернатива в член 9, параграф 1, буква а) (повтарящи се действия) и член 9, параграф 1, буква б) (съвкупност от различни мерки) е, че второто има по-широко приложение. Не е необходимо мерките по член 9, параграф 1, буква б) да са „нарушения на основни права на човека“, при условие, че те са нарушения на права на човека, които са достатъчно тежки, за да засегнат отделното лице по подобен начин.

За прилагането на член 9 на практика не е необходимо да се прави строго разграничение между член 9, параграф 1, буква а) и член 9, параграф 1, буква б), особено ако не е сигурно дали намеса в правата на личността е равнозначна на нарушение на „основни“ права на човека. Определящият елемент на преследването е **сериозното въздействие на действието върху правата на личността**, а не официалното категоризиране на нарушените права ⁽¹¹¹⁾. В съответствие с това разбиране, CJEU не направи строго разграничение между различните форми на действия на преследване, посочени в член 9, параграф 1, буква а) и член 9, параграф 1, буква б). Съдът посочва целта на Директивата да насочва компетентните органи на държавите членки при прилагането на Конвенцията за статута на бежанците ⁽¹¹²⁾ и тълкува разпоредбите на член 9

⁽¹⁰⁷⁾ ВКБООН, *Handbook and Guidelines on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees* (Ръководство и насоки за процедурите и критериите за определяне на статут на бежанец в съответствие с Женевската конвенция от 1951 г. и/или Протокола за статута на бежанците от 1967 г.), 1979 г., преиздадено през декември 2011 г., стр. 14 (Ръководство на ВКБООН).

⁽¹⁰⁸⁾ Вж. G.S. Goodwin-Gill, *The Refugee in International Law* (Бежанецът в международното право) (2-ро издание, OUP, 1996 г.) стр. 62; H. Storey, 'Persecution: Towards a Working Definition' („Преследване: стремеж към работещо определение“), в V. Chetail и C. Bauloz (ред.), *Research Handbook on International Law and Migration* (Сборник с научни изследвания в областта на международното право и миграцията) (Edward Elgar, 2014 г.), стр. 462—463.

⁽¹⁰⁹⁾ CJEU, решение по делото X, Y и Z, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точки 39 и 51.

⁽¹¹⁰⁾ Вж. CJEU, решение от 26 февруари 2015 г., дело C-472/13, *Andre Lawrence Shepherd срещу Bundesrepublik Deutschland*, EU:C:2015:117, точка 25.

⁽¹¹¹⁾ Вж. CJEU, решение по делото Y и Z, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точка 66.

⁽¹¹²⁾ CJEU, решение по делото X, Y и Z, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точка 39.

като определение на елементите, които подкрепят заключението, че действията представляват преследване по смисъла на член 1, буква А от Конвенцията за статута на бежанците ⁽¹¹³⁾.

И двете алтернативни условия изискват съдилищата и трибуналите на държавите членки да извършат конкретна преценка, така както е описана в настоящия раздел и е систематизирана в таблица 6 по-долу. За методологически цели, тази таблица представя схематично въпросите, произтичащи от теста за достатъчна сериозност, за да може дадено действие да се определи като преследване по смисъла на член 9, параграф 1 от ДП (преработен текст). На практика ще се окаже, че все пак не съществуват такива сериозни различия между различните въпроси и техните отговори, които често се припокриват.

Таблица 6: Тест за достатъчна сериозност, за да може дадено действие да се определи като преследване (член 9, параграф 1) ⁽¹¹⁴⁾

1. Дали действието е достатъчно сериозно по своето естество или по повтаряемия си характер, за да представлява тежко нарушение на основните права на човека (член 9, параграф 1, буква а))?	i) Нарушава ли се или нарушено ли е вече основно право на човека?	а) Засегнатото право неотменимо ли е? Ако правото е включено в списъка на неотменимите права по член 15, параграф 2 от ЕКПЧ, то следва автоматично да се счита за основно право на човека. Изглежда, че и други неотменими права, различни от изброените в ЕКПЧ, могат да отговарят на условията за основни права на човека.
		б) Ако правото не е неотменимо, дали то има фундаментален характер и съответно е сравнимо с неотменимите права? Докато за неотменимите права ограничение никога не може да бъде законно (член 15, параграф 2 от ЕКПЧ), за отменимите права трябва да се прецени дали предполагаемото нарушение би било правно обосновано като дерогация или като ограничение.
	ii) Дали съществува опасност нарушението да е сериозно или дали то в действителност е сериозно? Да се оцени предвид личното положение на молителя (член 4, параграф 3 от ДП (преработен текст))	а) Действието достатъчно сериозно ли е по своето естество, за да представлява сериозно нарушение? Докато нарушението на неотменими права може да бъде счетоно за сериозно, нарушението на отменими права трябва да е със сериозност, равностойна на нарушенията на неотменими права.
		б) Ако действието не е достатъчно сериозно по своето естество, за да представлява сериозно нарушение, дали то е достатъчно сериозно по повтаряемия си характер?
Ако действието удовлетворява едновременно тези две условия ((условия i) и ii)), то трябва да се смята за действие на преследване съгласно условията на член 9, параграф 1, буква а) и по смисъла на член 1, буква А от Конвенцията за статута на бежанците. Ако действието не удовлетворява едновременно тези две условия, то все пак може да представлява действие на преследване, при условие, че удовлетворява условията в стъпка 2 по-долу (член 9, параграф 1, буква б)).		

⁽¹¹³⁾ В решението по делото *X, Y и Z* Съдът заявява: „От тези разпоредби следва, че за да бъде преследване по смисъла на член 1, раздел А от Женевската конвенция [за статута на бежанците], дадено нарушение на основните права трябва да достигне определена степен на тежест“ (*пак там*, точка 52).

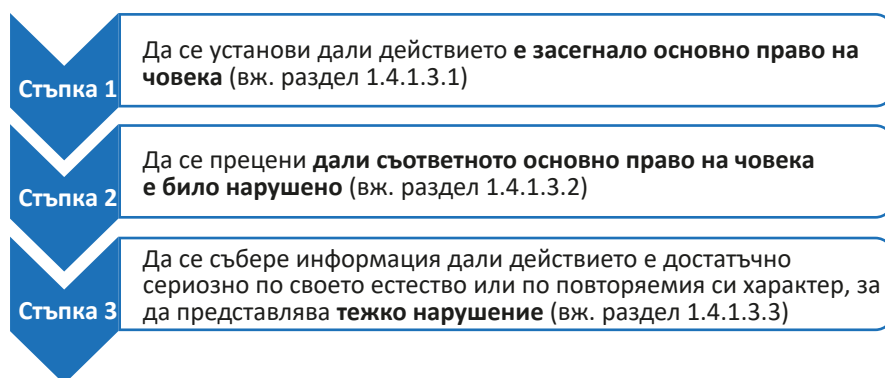
⁽¹¹⁴⁾ Тази таблица се чете от ляво надясно.

<p>2. Действието представлява ли съвкупност от различни мерки, включително нарушения на правата на човека, която е достатъчно тежка, за да засегне отделното лице по начин, сравним с посоченото в член 9, параграф 1, буква а) (член 9, параграф 1, буква б))?</p>	<p>Комбинираното въздействие на мерките трябва да се оцени в светлината на личното положение на молителя, като се вземат предвид всички действия, на които той е бил подложен, или всички опасности, на които е бил изложен (член 4, параграф 3).</p> <p>Терминът „мерки“ обхваща в широк смисъл всички мерки, които могат да повлияят на дадено лице по същия начин като тежко нарушение на основните права на човека.</p> <p>Съвкупността от различни мерки представлява преследване единствено ако засяга молителя по начин, сравним с нарушение по член 9, параграф 1, буква а). Решаващият елемент е сериозността/тежестта на нарушението на правата на лицето.</p>
--	--

1.4.1.3 Действие, достатъчно сериозно по своето естество или по повторямия си характер, за да представлява тежко нарушение на основните права на човека (член 9, параграф 1, буква а))

За да се приложи член 9, параграф 1, буква а), трябва да се направи тройната оценка, илюстрирана на фигура 1 по-долу.

Фигура 1: Тройна оценка за определяне на това дали дадено действие е достатъчно сериозно по своето естество или по повторямия си характер, за да представлява тежко нарушение на основните права на човека (член 9, параграф 1, буква а))

1.4.1.3.1 Основно право на човека

Член 9, параграф 1, буква а) от ДП (преработен текст) изисква нарушение на „основни“ права на човека. От тази формулировка става ясно, че единствено нарушението на конкретна категория права на човека се определя като преследване. ДП (преработен текст) не дава определение на понятието „основни“ права на човека, но разпоредбите ѝ хвърлят известна светлина по въпроса.

По-специално, член 9, параграф 1, буква а) посочва **неотменими права по силата на член 15, параграф 2 от ЕКПЧ**. Това са правото на живот, забраната на изтезания или нечовешко или унизително отношение или наказание, забраната на робството и на принудителния труд и забраната на наказателна отговорност с обратна сила (членове 2, 3, член 4, параграф 1 и член 7 от ЕКПЧ). Следователно може да се счита,

че нарушение на неотменимо право по член 15, параграф 2 от ЕКПЧ представлява тежко нарушение на основни права на човека ⁽¹¹⁵⁾.

Позоваването на член 15, параграф 2 обаче **не е изключително**, тъй като разпоредбата гласи „по-специално“. Следователно права, различни от неотменими права, могат да представляват „основни права на човека“ по смисъла на член 9, параграф 1, буква а) ⁽¹¹⁶⁾. В допълнение към това, списъкът с потенциални действия на преследване в член 9, параграф 2 включва действия като правни, административни, полицейски и съдебни мерки, които обикновено сами по себе си не предполагат неотменими права. Следователно параграф 1, буква а) не е ограничен до правата, посочени в член 15, параграф 2 от ЕКПЧ ⁽¹¹⁷⁾. Позоваването на неотменими права изглежда изразява, че нарушенията на тези права са достатъчно тежки сами по себе си и по тази причина винаги представляват преследване, но не ограничава „основните права на човека“ до неотменимите права ⁽¹¹⁸⁾. Въпреки това, всяко по-широко съдържание е обект на тест за съвместимост.

Освен че се позовава на неотменими права по силата на ЕКПЧ, член 9 от ДП (преработен текст) не предоставя критерии или конкретен метод, според които право на човека, включено в акт в областта на правата на човека или признато в международното обичайно право, може да се определи като „основно“ по смисъла на член 9, параграф 1, буква), за да се подаде молба за международна закрила. Освен когато въпросното право на човека е посочено в член 9, параграф 1, буква а) като неотменимо право на човека по силата на член 15, параграф 2 от ЕКПЧ, е необходима оценка на **сравнимостта на въпросното право на човека с неотменимите права**, предвидени в член 15, параграф 2 от ЕКПЧ.

В решението си от 2012 г. по делото *Y и Z* CJEU постановява, че, въпреки че е обект на дерогация по силата на ЕКПЧ, свободата на религията е „една от основите на демократичното общество и е основно право на човека“. За Съда това означава, че

[п]осегателството над правото на свобода на религията може да бъде толкова сериозно, че да се приравни на случаите, посочени в член 15, параграф 2 от ЕКПЧ, на които неизчерпателно се позовава член 9, параграф 1 от Директивата при определяне по-специално на това кои деяния трябва да се считат за преследване. ⁽¹¹⁹⁾

Подобни доводи са възприети от германския Върховен административен съд по отношение на правото на гражданство и забраната човек да бъде лишен произволно от неговото гражданство по силата на член 15 от **Всеобща декларация за правата на човека** ⁽¹²⁰⁾. Въпреки че правото на гражданство не е неограничено и дадена държава може да лиши лице от гражданство поради причини като измама, дори ако лицето стане лице без гражданство ⁽¹²¹⁾, едно произволно отнемане лишава човек от основния му статут като гражданин и правото на пребиваване и закрила. Поради това то може да се счете за достатъчно тежко, за да

⁽¹¹⁵⁾ A. Klug, 'Harmonization of Asylum in the European Union – Emergence of an EU Refugee System?' („Хармонизиране на убежището в Европейския съюз – поява на система на ЕС за убежище?“), German Yearbook of International Law (2004 г.) стр. 594 и 602. Вж. Национален съд за правото на убежище (Франция), решение от 24 март 2015 г., *Mlle EF*, жалба № 10012810 (вж. резюме на английски език в EDAL) относно нигерийка от щат Едо (Бенин Сити), в което Съдът определя сексуалния трафик на човешки същества като преследване. Решението съдържа позоваване на Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност (2225 ООН, Серия „Договори“ 209, 15 ноември 2000 г. (дата на влизане в сила: 29 септември 2003 г.)), Протокола за предотвратяване, противодействие и наказване на трафика с хора, особено жени и деца към нея (2237 ООН, Серия „Договори“ 319, 15 ноември 2000 г. (дата на влизане в сила: 25 декември 2003 г.)), и Протокола срещу незаконния трафик на мигранти по суша, море и въздух към нея (2241 ООН, Серия „Договори“ 507, 15 ноември 2000 г. (дата на влизане в сила: 28 януари 2004 г.)).

⁽¹¹⁶⁾ Вж. Върховен административен съд (Германия), решение от 5 март 2009 г., BVerwG 10 C 51.07, BVerwG:2009:050309U10C51.07.0, в Neue Zeitschrift für Verwaltungsrecht 2009 г., 1167, стр. 1168, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de.

⁽¹¹⁷⁾ H. Battjes, *European Asylum Law and International Law (Европейско право в областта на убежището и международно право)* (Martinus Nijhoff Publishers, 2006 г.), стр. 234, параграф 291.

⁽¹¹⁸⁾ H. Dörig, в K. Hailbronner и Thym (ред.), цитирано по-горе, бележка под линия 75, D III, чл. 9, 168, стр. 1194; R. Marx, *Handbuch zum Flüchtlingschutz, Erläuterungen zur Qualifikationsrichtlinie* (2-ро издание, Wolters/Kluwer Law International, 2012 г.) стр. 30, параграф 27.

⁽¹¹⁹⁾ CJEU, решение по делото *Y and Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точка 57. В същия смисъл, вж. решението на запитващата юрисдикция, Върховен административен съд (Германия), от 10 декември 2010 г., BVerwG 10 C 19.09, BVerwG:2010:091210B10C19.09.0, точка 20, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de.

⁽¹²⁰⁾ Върховен административен съд (Германия), BVerwG 10 C 50.07, цитирано по-горе, бележка под линия 101, точка 18, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de. За пример вж. също EWCA (Обединено кралство), решение от 7 ноември 2007 г., *JV (Танзания) срещу Secretary of State for the Home Department* [2007 г.] EWCA Civ 1532, точки 6 и 10; EWCA (Обединено кралство), решение от 13 февруари 1997 г., *Boban Lazarevic срещу Secretary of State for the Home Department* [1997 г.] EWCA Civ 1007; и EWCA (Обединено кралство), решение от 31 юли 2007 г., *EB (Емиопуня) срещу Secretary of State for the Home Department* [2007 г.] EWCA Civ 809, точки 54 и 75. Вж. също Dörig, H., 'German Courts and the Understanding of the Common European Asylum System' („Съдилищата в Германия и разбирането за Общата европейска система за убежище“) URL (2013 г.) стр. 770.

⁽¹²¹⁾ Член 7, параграф 3 от Европейската конвенция за гражданството, ETS № 166, 6 ноември 1997 г. (дата на влизане в сила: 1 март 2000 г.). Вж. K. Hailbronner, в K. Hailbronner, G. Renner и H.-G. Maaßen (ред.), *Staatsangehörigkeitsrecht* (3-то издание, C.H. Beck, 2010 г.) стр. 96 и 210; R. de Groot, 'Survey on Rules on Loss of Nationality in International Treaties and Case Law' („Проучване на правилата във връзка със загубата на гражданство в международните договори и съдебната практика“), CEPS Доклад № 57, 2013 г., стр. 20 и следващи.

представлява преследване⁽¹²²⁾. Това обаче не означава, че лишаването от гражданство е автоматично равносилно на преследване; дали е равносилно е въпрос на факти и степен във всеки конкретен случай⁽¹²³⁾.

Доводите на CJEU в *Y и Z* показват потенциално припокриване при определянето на *действията* на преследване и *мотивите* за преследване⁽¹²⁴⁾. Преследването на основание на религията винаги в крайна сметка е намеса в свободата на религията, но самото действие на преследване може да бъде малтретиране или друго тежко наказание, наложено в отговор на упражняването на религиозната свобода. В повечето случаи преследването се състои в нарушаване на основно право на човека, като например правото на живот, правото да не бъде малтретиран, правото на лична свобода и сигурност и т.н. Това са правата, които авторите на член 9 от ДП може да са имали предвид първоначално, когато са определяли преследването, а не правата на човека, чието упражняване провокира преследване. От практическа гледна точка обаче конфликт обикновено няма да възникне, тъй като тестът на достатъчна тежест на нарушение на правата на човека, като например правото на религия или изразяване, ще бъде удовлетворен единствено ако забрана или ограничение се налага чрез санкции, които представляват тежко нарушение на основните права на човека.

В решението на CJEU от 2013 г. по делото *X, Y и Z*, правото на лицата да живеят според индивидуалната си сексуална ориентация като израз на правото на зачитане на личния и семейния живот (член 7 от Хартата на ЕС, съответстващ на член 8 от ЕКПЧ) също е определено от Съда за основно, макар и непопадащо сред основните права, упражняването на които не е възможно да бъде ограничено. Въпреки че Съдът не тълкува изрично член 7 от Хартата на ЕС, мотивите му показват, че използваният критерий е дали нарушенията на правото могат да са толкова сериозни, че да удовлетворят прага на член 9, параграф 1, буква а). Същественният въпрос е дали нарушението може да се счита за достигнало „определена степен на тежест“⁽¹²⁵⁾. Не всяко нарушение на основните права непременно достига тази степен на тежест⁽¹²⁶⁾. При тези обстоятелства Съдът счита, че единствено наличието на законодателство, обявяващо за наказуеми хомосексуални действия, „не би могло да се счита за акт, който засяга молителя толкова съществено, че да достига степента на тежест, която е необходима, за да се приеме, че тази наказуемост представлява преследване“ по смисъла на член 9, параграф 1⁽¹²⁷⁾. Обаче лишаване от свобода за определен срок, което придружава такава разпоредба на законодателството и действително се прилага в държавата на произход, може да бъде непропорционално и дискриминационно и поради това да представлява преследване⁽¹²⁸⁾. Ако наказателното законодателство, предвиждащо наказание лишаване от свобода, не се прилага на практика, нарушението може да не бъде счтено за достатъчно тежко, за да съставлява действие на преследване. От мотивите на Съда следва, че нарушение на отменимо право на човека, като правото, защитено по член 7 от Хартата на ЕС/член 8 от ЕКПЧ, трябва да удовлетвори по-висок праг на сериозност, докато нарушение на неотменимо право може да представлява преследване поради самото естество на действието.

За **идентифициране на други права на човека като основни права** е възможно да се наложи да се прибере към подготвителните дейности и към общата структура и предназначение на Директивата, която следва да се тълкува в съответствие с Хартата на ЕС, Конвенцията за статута на бежанците и другите относими договори, посочени в член 78, параграф 1 ДФЕС⁽¹²⁹⁾.

Възможен източник на тълкуване на „основните права на човека“ се съдържа в **законодателната история на член 9**. Първоначалният вариант на член 9 съдържа **живота, свободата и физическата цялост** като примери на основни права на човека⁽¹³⁰⁾, формулировка, взета от глава 4 от Общата позиция от 1996 г.⁽¹³¹⁾

⁽¹²²⁾ Върховният административен съд на Германия е оставил отворен въпроса дали нарушението може да се счита за достатъчно тежко, ако лицето притежава второ гражданство: *BVerwG 10 C 50.07*, цитирано по-горе, бележка под линия 101, точка 66, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de. Вж. също френския Национален съд за правото на убежище относно малцинството Lothshampa от Бутан, членовете на което са били лишени от гражданство от властите: решение от 27 ноември 2009 г., *М. Р.*, жалба № 643384/09002208, in *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2009, 2010 г.*, точки 90 и 91.

⁽¹²³⁾ Вж. EWCA (Обединено кралство), *МА (Емуония) срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 88, точка 59.

⁽¹²⁴⁾ CJEU, решение по делото *Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33.

⁽¹²⁵⁾ CJEU, решение по делото *X, Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точка 53.

⁽¹²⁶⁾ *Пак там*.

⁽¹²⁷⁾ *Пак там*, точка 55.

⁽¹²⁸⁾ *Пак там*, точки 54–56.

⁽¹²⁹⁾ Вж. *пак там*, точка 40; и CJEU, решение по делото *Shepherd*, цитирано по-горе, бележка под линия 110, точка 22. Вж. също EASO, *Въведение в общата европейска система за убежище (ОЕСУ) за съдилища и трибунали: съдебен анализ*, цитирано по-горе, бележка под линия 3, част 3, стр. 61–89.

⁽¹³⁰⁾ Европейски съвет, Работна група за убежището, Резултат от производството, Предложение за директива на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, 9 септември 2002 г., EU Doc 11356/02 ASILE 40, стр. 13.

⁽¹³¹⁾ Обща позиция от 4 март 1996 година определена от Съвета на основание на член К.3 от Договора за Европейския съюз, относно хармонизираното прилагане на определението на термина „бежанец“ по смисъла на член 1 от Женевската конвенция за статута на бежанците от 28 юли 1951 година (96/196/ПВР) [1996 г.] ОВ L 63/2.

Изразът „живот и свобода“ съответства на член 33, параграф 1 от Конвенцията за статута на бежанците. Следващият вариант съдържа като примери „правото на живот, правото да не бъде подлагано на изтезания или правото на свобода и сигурност на лицето“⁽¹³²⁾. Впоследствие проектът на член 11, параграф 1, буква а) е изменен и по-конкретно споменава „правата, упражняването на които не е възможно да бъде ограничено по силата на член 15, параграф 2 от ЕКПЧ“⁽¹³³⁾. Правото на живот все още се съдържа в този вариант, въпреки че „свободата“ включва само свободата от робство и принудителен труд (член 4, параграф 1 от ЕКПЧ). От формулировката в член 33, параграф 1 от Конвенцията за статута на бежанците следва, че заплахата за живота или свободата⁽¹³⁴⁾, поне ако е достатъчно сериозна, винаги представлява преследване⁽¹³⁵⁾.

Друг възможен източник за определяне на основния характер на право на човека, различно от посочените като неотменими права в ЕКПЧ, може да бъде **близостта на право на човека до човешкото достойнство**. Човешкото достойнството, гарантирано от член 1 от Хартата на ЕС, трябва да се счита за основно право на човека само по себе си и в същото време за фундамент на основните права⁽¹³⁶⁾, като правата, посочени в дял I от Хартата на ЕС.

В допълнение към горното, член 78 ДФЕС разрешава препратка към „**други съответни договори**“ и те могат да хвърлят светлина върху идеята за основните права на човека, предвидени в член 9, параграф 1, буква а). В този контекст може да се счита, че основните права на човека, нарушаването на които е достатъчно сериозно, за да представлява преследване, включват правата, изброени в МПГПП, нарушаването на които не е разрешено дори в случай на обществена опасност, застрашаваща съществуването на нацията (всички държави — членки на ЕС, са страни по МПГПП)⁽¹³⁷⁾. В допълнение към правата, посочени в член 15, параграф 2 от ЕКПЧ, в член 4, параграф 2 от МПГПП са посочени като неотменими правото на лицата да бъдат признавани за правоспособни⁽¹³⁸⁾, свободата на мисълта, съвестта и вероизповеданието⁽¹³⁹⁾ и забраната за лишаване от свобода само за това, че лицето не е в състояние да изпълни договорно задължение. Следователно действия, застрашаващи тези права, могат да се разглеждат като потенциално представляващи действия на преследване⁽¹⁴⁰⁾.

В допълнение не може да се изключи преценяването на това дали действия, които заплашват отменими права, гарантирани от МПГПП, представляват действия на преследване, ако условията за дерогация на тези права не са изпълнени и лишаването излиза извън това, което е строго необходимо, за да се реагира на опасността, или оказва непропорционално въздействие върху определени подгрупи от населението.⁽¹⁴¹⁾

Може да се счита, че други основни права на човека могат да произтичат от **международното обичайно право и актовете в областта на правата на човека**. Последните са изброени в таблица 7 по-долу, заедно с МПГПП.

⁽¹³²⁾ Европейски съвет, Работна група за убежището, Резултат от производството, Предложение за директива на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, 23 октомври 2002 г., EU Doc 12620/02 ASILE 54, стр. 13.

⁽¹³³⁾ Европейски съвет, Работна група за убежището/SCIFA/Corperer, Резултат от производството, Предложение за директива на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, 8 ноември 2002 г., EU Doc 13648/02 ASILE 61, стр. 13.

⁽¹³⁴⁾ Ръководство на ВКБООН, цитирано по-горе, бележка под линия 107, параграф 51.

⁽¹³⁵⁾ Вж. H. Storey, 'Persecution' („Преследване“), цитирано по-горе, бележка под линия 108, стр. 492 и следващи.

⁽¹³⁶⁾ H. Dörig, в K. Hailbronner и D. Thym (ред.), цитирано по-горе, бележка под линия 75, член 9 от Директива 2011/95, параграф 2, препращане към Разяснения относно Хартата на основните права на ЕС ([2007 г.] ОВ С 303/17).

⁽¹³⁷⁾ J.C. Hathaway и M. Foster, *The Law of Refugee Status (Правото в областта на статута на бежанците)* (2-ро издание, CUP, 2014 г.) стр. 109; Международен пакт за граждански и политически права (МПГПП), 999 ООН, Серия „Договори“ 171, 16 декември 1966 г. (дата на влизане в сила: 23 март 1976 г.), член 4: „1. В случай на обществена опасност, застрашаваща съществуването на нацията, която е официално обявена, държавите—страни по този пакт могат да вземат мерки само дотолкова, доколкото положението го изисква, с които да нарушат задълженията си по този пакт, при условие, че тези мерки не са несъвместими с другите им задължения по международното право и не водят до дискриминация, основана само на раса, цвят на кожата, пол, език, религия или социален произход. 2. Тази разпоредба не допуска никакво нарушение на членове 6, 7, 8 (точки 1 и 2), 11, 15, 16 и 18.“

⁽¹³⁸⁾ Член 16 от МПГПП.

⁽¹³⁹⁾ Член 18 от МПГПП.

⁽¹⁴⁰⁾ J.C. Hathaway и M. Foster, цитирано по-горе, бележка под линия 137, стр. 109.

⁽¹⁴¹⁾ *Пак там*, стр. 110. Вж. още G.S. Goodwin-Gill и J. McAdam, *The Refugee in International Law* (3-то издание, OUP, 2007 г.) стр. 93, където се споменава правото на свобода и сигурност на личността, включително свободата от произволни арести и задържания, и правото на свобода от произволна намеса в личния, домашния и семейния живот с оглед на често тясната връзка между преследването и личната свобода.

Таблица 7: Актове в областта на правата на човека, от които могат да произтичат други основни права на човека

1.	Всеобща декларация за правата на човека, 1948 г. ⁽¹⁴²⁾
2.	Международен пакт за граждански и политически права, 1966 г. ⁽¹⁴³⁾
3.	Международна конвенция за премахване на всички форми на расова дискриминация, 1966 г. ⁽¹⁴⁴⁾
4.	Конвенция за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените, 1979 г. ⁽¹⁴⁵⁾
5.	Конвенция за правата на детето, 1989 г.
6.	Конвенция за правата на хората с увреждания, 2006 г. ⁽¹⁴⁶⁾

Това дали правата на човека, посочени в тези конвенции, могат да се разглеждат като „основни“, е въпрос на анализ, но най-общо те могат да се считат за основни единствено ако удовлетворяват тест за основна важност.

Това дали **социални и икономически права**, така както са гарантирани от Европейската социална харта от 1961 г. ⁽¹⁴⁷⁾ или Международния пакт за икономически, социални и културни права от 1966 г. ⁽¹⁴⁸⁾, могат да се разглеждат като „основни“, зависи от потенциалната сериозност на намесата в основните условия на живот на едно лице. Най-общо, икономическите и социалните права не удовлетворяват теста за потенциална сериозност, съпоставима с нарушения на неотменимите права. По отношение на социалните и икономическите права, гарантирани в част II на Европейската социална харта, и като се има предвид изискването на допълнителна декларация от страна на държавите—страни, за да се считат обвързани с най-малко пет от правата по членове 1, 5, 6, 12, 13, 16 и 19, ограниченият обхват на приложимостта в ЕС също трябва да бъде взет под внимание при определяне на основния характер на такива права.

Посредством съвкупност от различни мерки, нарушения на икономическите и социалните права, залегнали в договорите в областта на правата на човека, могат при изключителни обстоятелства да представляват преследване при условие, че мерките са достатъчно тежки. Не всяко незаконно или несправедливо третиране, свързано с изброено право, подкрепя констатация за преследване ⁽¹⁴⁹⁾. Съвкупност от мерки трябва да води до достатъчно тежки лишения от условията на живот, които да са равностойни на нарушение на тези основни права на човека, от които не е разрешено отклоняване. В допълнение към това, за да съставляват преследване, сериозните нарушения на икономически и социални права трябва най-общо да могат да се припишат на субект (вж. раздел 1.6 по-долу, стр. 62, относно субектите на преследване или тежки посегателства съгласно член 6 от ДП (преработен текст)).

1.4.1.3.2 Нарушение

Идентифицираното право трябва да е било нарушено или да съществува реална опасност да бъде нарушено. Дори по отношение на основни права на човека е възможно да има **основания за ограничение**, освен когато правото е обявено за неотменимо. CJEU е постановил, че деянията, представляващи ограничения на упражняването на основно право на човека, които попадат под действието на член 52, параграф 1 от Хартата, не могат да се считат за действия на преследване ⁽¹⁵⁰⁾. Все пак уместността на деяния, които не са обхванати от този член от Хартата, но които могат да бъдат позволени съгласно клаузи за дерогация по време на война или на извънредно положение, застрашаващи съществуването на нацията (член 15, параграф 1 от ЕКПЧ), или клауза за ограничение, предвидена в ЕКПЧ или други актове в областта на правата

⁽¹⁴²⁾ Генерална асамблея на ООН, Резолюция 217 (III), 10 декември 1948 г.

⁽¹⁴³⁾ 999 ООН, Серия „Договори“ 171, 16 декември 1966 г. (дата на влизане в сила: 23 март 1976 г.).

⁽¹⁴⁴⁾ 660 ООН, Серия „Договори“ 195, 7 март 1966 г. (дата на влизане в сила: 4 януари 1969 г.).

⁽¹⁴⁵⁾ 1249 ООН, Серия „Договори“ 13, 18 декември 1979 г. (дата на влизане в сила: 3 септември 1981 г.).

⁽¹⁴⁶⁾ 2515 ООН, Серия „Договори“ 3, 13 декември 2006 г. (дата на влизане в сила: 3 май 2008 г.).

⁽¹⁴⁷⁾ Вж. Европейска социална харта, ETS № 35, 18 октомври 1961 г. (дата на влизане в сила: 26 февруари 1965 г.); и Преработена европейска социална харта, ETS № 163, 3 май 1996 г. (дата на влизане в сила: 1 юли 1999 г.).

⁽¹⁴⁸⁾ 993 ООН, Серия „Договори“ 3, 16 декември 1966 г. (дата на влизане в сила: 3 януари 1976 г.).

⁽¹⁴⁹⁾ J.C. Hathaway и M. Foster, цитирано по-горе, бележка под линия 137, стр. 120.

⁽¹⁵⁰⁾ Вж. CJEU, решение по делото *Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точка 60. Съдът идентифицира правото на свобода на религията, залегнало в член 10, параграф 1 от Хартата, като съответстващо на правото, гарантирано от член 9 от ЕКПЧ, и постановява: В този смисъл поначало се изключват деянията, които представляват предвидени в закона ограничения на упражняването на основното право на свобода на религията по смисъла на член 10, параграф 1 от Хартата, които обаче не нарушават това право, тъй като попадат под действието на член 52, параграф 1 от Хартата.

на човека, все още е отворена за обсъждане. CJEU все още не е постановявал решенията относно тълкуването, което би следвало да се приложи в такъв случай. Трибуналетът от по-горна инстанция на Обединеното кралство (UKUT) е постановил, че „[к]огато член 15 [от ЕКПЧ] е приведен в действие, не може да се очаква държавата да осигурява закрила срещу неосигуряване на отменими права, той като такова неосигуряване не се счита за преследване“⁽¹⁵¹⁾.

В случай на ограничения, основаващи се на обществения ред и сигурност, естеството на нарушението като нарушение на основно право на човека трябва да се разгледа като се вземе предвид общото положение в държавата на произход и личното положение на кандидата за международна закрила.

Френският Национален съд за правото на убежище например е отказал предоставянето на закрила на активисти от африканско движение за съпротива за насърчаване на интересите на бяло малцинство в Намибия, които са били лишавани от свобода няколко пъти съгласно законодателството за защита на обществения интерес и за предотвратяване подбуждането на расова омраза⁽¹⁵²⁾. По отношение на свободата на религията, в съдебната практика на ECtHR ограничаването на носенето на закриващи цялото лице воали или религиозни символи на обществени места е счетено за обосновано от обществения интерес на съвместното съществуване⁽¹⁵³⁾. Следователно деянията, които представляват предвидени в закона ограничения на упражняването на основното право на свобода на религията, които обаче не нарушават това право, се изключват автоматично от приложното поле на член 9⁽¹⁵⁴⁾.

1.4.1.3.3 Тежест на нарушението

Едно действие трябва да бъде достатъчно сериозно по своето естество или по повтаряемия си характер, за да представлява тежко нарушение на основните права на човека. За да се определи дали е постигнато това ниво, искането трябва да се оцени в светлината на член 4, параграф 3, като се вземат под внимание индивидуалното положение и личните обстоятелства относно молителя. Значими елементи на тази оценка са понятието за лична неприкосновеност и човешкото достойнство, както и начинът и степента на посегателството или заплахата за посегателство, които засягат индивидуалното положение на молителя, включително фактори като неговото минало, пол и възраст⁽¹⁵⁵⁾. Нарушение на основно право на човека може да бъде определено като тежко поради особеното си въздействие върху конкретен молител. Всички действия, на които дадено лице е било или рискува да бъде изложено, трябва да се вземат под внимание (вж. член 4, параграф 3 от ДП (преработен текст)). За допълнителни подробности вж. *Оценка на доказателствата и правдоподобността в контекста на общата европейска система за убежище (ОЕСУ): съдебен анализ*⁽¹⁵⁶⁾.

Тежестта се определя въз основа или на **естеството**, или на **повтаряемия характер** на съответния акт на преследване. Докато „естеството“ е качествен критерий, „повтаряемият характер“ съдържа количествено измерение. Единично действие, което може да не е достатъчно сериозно по своето естество, за да представлява тежко нарушение на основни права на човека, може чрез повтаряемия си характер да представлява тежко нарушение на основни права на човека, ако оказва подобно тежко въздействие върху лицето⁽¹⁵⁷⁾.

Това дали, поради типа деяние и въздействието си върху съответния молител, дадено нарушение на права на човека е достатъчно тежко, за да представлява нарушение по смисъла на член 9, параграф 1, буква а), трябва да се разглежда във всеки отделен случай. Често се счита, че нарушенията на основни права като правото на живот или свобода, по причина на раса, вероизповедание, националност, политическо мнение или принадлежност към определена социална група⁽¹⁵⁸⁾, или нарушенията на човешкото достойнство автоматично удовлетворяват критериите на теста за тежест⁽¹⁵⁹⁾. Върховният администра-

⁽¹⁵¹⁾ UKUT, решение от 3 декември 2013 г., *MS (Coptic Christians) Ezunem CG* [2013] UKUT 00611 (IAC), точка 120.

⁽¹⁵²⁾ Национален съд за правото на убежище (Франция), решение от 12 май 2012 г., жалба № 8919247.

⁽¹⁵³⁾ ECtHR, решение от 1 юли 2014 г., голям състав, *SAS срещу Франция*, жалба № 43835/11.

⁽¹⁵⁴⁾ CJEU, решение по делото *Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точка 60.

⁽¹⁵⁵⁾ Вж. *лак там*, точка 68; Н. Dörig, в К. Hailbronner и D. Thym (ред.), цитирано по-горе, бележка под линия 75, член 9 от Директива 2011/95, параграф 27.

⁽¹⁵⁶⁾ EASO, *Оценка на доказателствата и правдоподобността в контекста на общата европейска система за убежище: съдебен анализ*, цитиран по-горе, бележка под линия 22.

⁽¹⁵⁷⁾ Вж. Трибунал по спорове във връзка с убежището (Обединено кралство), решение от 19 юли 2000 г., *Mustafa Doymus срещу Secretary of State for the Home Department* [2000] HX-80112-99; и наблюденията на Kirby J във Върховен съд (Австралия), решение от 16 ноември 2000 г., *Minister for Immigration and Multicultural Affairs срещу Haji Ibrahim* [2000] HCA 55.

⁽¹⁵⁸⁾ Ръководство на ВКБООН, цитирано по-горе, бележка под линия 107, параграф 51.

⁽¹⁵⁹⁾ R. Bank, 'The Transposition of the Qualification Directive in Germany' („Транспониране на Директивата относно признаването в Германия“), в К. Zwaan (ред.), *The Qualification Directive: Central Themes, Problem Issues, and Implementation in Selected Member States (Директивата относно признаването: основни теми, проблематични области и прилагане в избрани държави членки)* (Wolf Legal Publishers, 2007 г.), стр. 124.

тивен съд на Германия е потвърдил, че „в случай на намеса във физическата цялост или физическата свобода следва автоматично да се приема наличие на преследване, при условие, че намесата попада в приложното поле на член 3 от ЕКПЧ“⁽¹⁶⁰⁾. Същият извод може да се направи по аналогия по отношение на тежки нарушения на международното наказателно право, като геноцид или престъпления срещу човечеството⁽¹⁶¹⁾. По същия начин, нарушаването на неотменими права по ЕКПЧ показва такова тежко нарушение на основни права на човека.

Най-общо обаче изискването за достатъчна тежест трябва да се разглежда във всеки отделен случай. Незначително лишаване от свобода, като един единствен кратък незаконен арест, може да не е достатъчно, за да бъде определено като тежко нарушение⁽¹⁶²⁾, докато повторението на подобни мерки може да представлява преследване. В своето решение по делото *X, Y и Z*⁽¹⁶³⁾ CJEU признава за относимо към оценката на преследването и действително наложено наказание лишаване от свобода, което е непропорционално или дискриминационно. От това следва, че нарушение на право на човека, дори ако то се счита за основно, трябва да издържи тест за тежест въз основа на конкретното си въздействие върху молителя⁽¹⁶⁴⁾.

По отношение на нарушения на права, предоставени по силата на член 10 от Хартата на ЕС и член 9 от ЕКПЧ (свобода на мисълта, съвестта и религията), CJEU е решил, че, независимо от естеството на това право като основно, деянията, чиято тежест — макар несъмнено да нарушават правото — не е равностойна на нарушаването на основните права на човека, упражняването на които не е възможно да бъде ограничено по какъвто и да било начин по силата на член 15, параграф 2 от ЕКПЧ, не могат да се считат за преследване по смисъла на член 9, параграф 1 от Директивата⁽¹⁶⁵⁾. От това следва, че не всички нарушения на правото на свобода на религията представляват преследване по смисъла на член 9, параграф 1 от ДП (преработен текст).

При определянето на съпоставимостта не може да се прави разграничение между намесата в религиозните дейности в частно обкръжение (*forum internum*) и религиозните дейности на обществено място (*forum externum*). Ограничаване на свободата на религия може да представлява тежко нарушение, независимо дали засяга правото на молителя да практикува своята вяра в частното си обкръжение или публично, независимо дали сам или в общност с други лица. Съгласно решението на CJEU от 2012 г. по делото *Y и Z*, следователно именно сериозността на мерките и на санкциите, които са наложени или могат да бъдат наложени по отношение на заинтересуваното лице, в зависимост от естеството на деянието и сериозността на неговите последици за заинтересуваното лице, определя дали нарушението на правото на свобода на мисълта, съвестта и религията, гарантирано от член 10, параграф 1 от Хартата, съставлява преследване⁽¹⁶⁶⁾.

Реална опасност, че поради участието си в официално публично богослужение лицето, наред с всичко останало, ще бъде преследвано или подлагано на нечовешко или унижително третиране или наказание от някой от субектите, посочени в член 6 от ДП (преработен текст), установява степента на тежест, необходима, за да представлява действието преследване⁽¹⁶⁷⁾.

CJEU отхвърля необходимостта да се вземе предвид възможността молителят да избегне опасността от преследване, като се откаже от разглежданата религиозна практика, и следователно, от закрилата, която Директивата цели да му гарантира (вж. [раздел 1.9.4](#), стр. 97, относно дискретността)⁽¹⁶⁸⁾. Основното значение на религиозната практика за лицето е важен фактор при определянето на това дали санкциите могат да съставляват реална опасност от преследване:

⁽¹⁶⁰⁾ Върховен административен съд (Германия), BVerwG 10 C 51.07, цитирано по-горе, бележка под линия 94, точка 116, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de.

⁽¹⁶¹⁾ G.S. Goodwin-Gill и J. McAdam, цитирано по-горе, бележка под линия 141, стр. 94.

⁽¹⁶²⁾ Вж. например Съдебния отдел на Държавния съвет (Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State; Нидерландия), решение от 30 юли 2002 г., 200203043/1, в което е посочено следното: „Министърът по сигурността и правосъдието (State Secretary for Security and Justice) е бил прав, като е сметнал, че дискриминацията срещу жалбоподателката не е била толкова тежка, че положението ѝ да е станало непоносимо или да може да стане такова в рамките на разумен период от време.“

⁽¹⁶³⁾ CJEU, решение по делото *X, Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точка 56.

⁽¹⁶⁴⁾ В решението си от 19 септември 2014 г., I U 1627/2013-17, точка 87, което е потвърдено от Върховния съд във въззивното производство, Върховният съд на Република Словения заявява, че терминът „тежко“ нарушение на основни права на човека в член 9, параграф 1, буква а) от ДП (преработен текст) е „проблематичен от законова гледна точка“ предвид факта, че разпоредбата се отнася предимно за абсолютни права на човека. Поради това, продължава Съдът, терминът „тежко“ не може да се тълкува според граматическия метод — който не е най-важният метод за тълкуване според правото на Съюза, — а по-скоро според телеологичния метод, като се вземат предвид целите на международната закрила съгласно законодателството на ЕС като цяло във връзка с конкретните обстоятелства относно кандидата и съдебната практика на ECtHR във връзка с абсолютната закрила по член 3 от ЕКПЧ (член 6, параграф 3 ДЕС и член 52, параграф 3 от Хартата на ЕС).

⁽¹⁶⁵⁾ CJEU, решение по делото *Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точка 61.

⁽¹⁶⁶⁾ *Пак там*, точки 65 и 66.

⁽¹⁶⁷⁾ *Пак там*, точка 67.

⁽¹⁶⁸⁾ *Пак там*, точка 78.

Оценяването на тази опасност от страна на компетентния орган изисква отчитане на поредица обективни и субективни обстоятелства. Субективното обстоятелство, че спазването на определена публична религиозна практика, която е предмет на оспорените ограничения, **е особено важно за заинтересуваното лице** за целите на съхраняване на неговата религиозна идентичност, е релевантно при преценката на нивото на риск, на който молителят би бил изложен в страната си на произход по причина на своята религия, макар и спазването на подобна религиозна практика да не съставлява основен елемент за съответната религиозна общност ⁽¹⁶⁹⁾.

При прилагането на решението на CJEU, запитващата юрисдикция, Върховният административен съд на Германия, решава да върне делата на съдилищата на по-долна инстанция, за да установят степента на обективна и субективна тежест. Той отбеляза, че деяния, насочени срещу такова практикуване на вярата, трябва да се смятат за достатъчно сериозни, ако упражняват интензивен натиск върху решението на дадено лице да практикува своята вяра по начин, считан за задължителен за поддържане на религиозната му идентичност ⁽¹⁷⁰⁾.

1.4.1.4 Съвкупност от мерки (член 9, параграф 1, буква б))

1.4.1.4.1 Процедура от две стъпки

Най-общо, разглеждането на член 9, параграф 1 от ДП (преработен текст) изисква процедура от две стъпки. Ако дадено действие не представлява тежко нарушение на основните права на човека по своето естество или по повтаряемия си характер, трябва да се проучи **дали различни действия или мерки в своето кумулативно въздействие представляват преследване** по смисъла на член 9, параграф 1, буква б). Например, постановено е, че лишаване или изключване от членство в социалната/местната общност, без право на работа и възможност за налагане на правата пред съда, е в състояние да представлява преследване ⁽¹⁷¹⁾. Докато член 9, параграф 1, буква а) изисква тежко нарушение на основно право на човека, други нарушения на права на човека и/или „мерки“, които нанасят вреди или упражняват репресивно въздействие върху лицето, могат да представляват преследване по силата на член 9, параграф 1, буква б). Решаващият елемент на преследването е сериозността/тежестта на нарушението на правата на личността. Комбинираното въздействие на мерките трябва да се оцени в светлината на личното положение на молителя, като се вземат предвид всички действия, на които той е бил подложен, или всички опасности, на които е бил изложен ⁽¹⁷²⁾. Не е необходимо да се прави строго разграничение между преследването под формата на буква а) или буква б), ако в своята съвкупност действията или мерките представляват преследване. Сравнителна оценка дали съответният кандидат е засегнат по начин, сравним със случай на тежко нарушение на основно право на човека, обаче е задължителна ⁽¹⁷³⁾.

1.4.1.4.2 Широко тълкуване на термина „мерки“

Терминът „мерки“ в член 9, параграф 1, буква б) от ДП (преработен текст) обхваща в широк смисъл **всички мерки, които могат да повлияят на дадено лице по същия начин като сериозно нарушение на права на човека**. Могат да бъдат включени нарушения на права на човека, които не се считат за основни. Това дали дискриминационни мерки във връзка с обща атмосфера на несигурност, както предлага ВКБООН ⁽¹⁷⁴⁾, отговарят на условията за преследване може да се реши единствено въз основа на теста за достатъчна тежест, за да засегнат отделното лице по начин, сравним с посоченото в член 9, параграф 1, буква а). Не е възможно обаче да се постанови общо правило за това какви съвкупни причини могат да доведат до обосновано искане за статут на бежанец. Това дали дадена комбинация от мерки може да бъде определена като преследване зависи от всички обстоятелства, включително конкретния географски, исторически и етнически контекст ⁽¹⁷⁵⁾.

⁽¹⁶⁹⁾ *Пак там*, точка 70 (курсивът е добавен).

⁽¹⁷⁰⁾ Върховен административен съд (Германия), решение от 20 февруари 2013 г., BVerwG 10 C 23.12, BVerwG:2013:200213U10C2312.0, точка 70, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de, точка 39. Вж. Н. Dörig, в К. Haillbronner и D. Thym (ред.), цитирано по-горе, бележка под линия 75, член 9 от Директива 2011/95, параграф 26.

⁽¹⁷¹⁾ По отношение на бивша проститутка от Нигерия, вж. Национален съд за правото на убежище (Франция), решение по делото *Mlle EF*, цитирано по-горе, бележка под линия 115 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽¹⁷²⁾ CJEU, решение по делото *Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точка 68.

⁽¹⁷³⁾ Върховен административен съд (Германия), BVerwG 10 C 23.12, цитирано по-горе, бележка под линия 170, точка 37, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de. Вж. също Национален съд за правото на убежище (Франция), решение по делото *Mlle EF*, цитирано по-горе, бележка под линия 115, относно жертва на мрежа за проституция от Нигерия, в което Съдът разглежда различните репресивни мерки, заплахи, позор и отлъчване от обществото, пред които тя ще бъде изправена, ако бъде върната в страната си, като съвкупност от деяния, които като цяло представляват преследване.

⁽¹⁷⁴⁾ Ръководство на ВКБООН, цитирано по-горе, бележка под линия 107, параграф 55.

⁽¹⁷⁵⁾ *Пак там*.

1.4.1.4.3 Молителят трябва да е засегнат по начин, сравним със случай на тежко нарушение на основно право на човека

Съвкупността от различни мерки представлява преследване единствено ако **засяга молителя по начин, сравним с нарушение по член 9, параграф 1, буква а) от ДП (преработен текст)**. „Сравним“ не означава, че се постига същото въздействие. Терминът „сравним“ следва да се тълкува въз основа на потребностите от закрила в съответствие с член 1, буква А от Конвенцията за статута на бежанците. Върховният административен съд на Германия се позовава на кумулативния подход на Ръководството на ВКБООН, когато заявява, че с оглед на тежестта на нарушението на правото на религиозна свобода трябва да бъдат взети под внимание различни дискриминационни действия или мерки, като например ограничения на достъпа до образователни или здравни заведения или съществени ограничения на професионалните или икономическите възможности за изкарване на прехраната ⁽¹⁷⁶⁾. Verwaltungsgerichtshof (Върховният административен съд) на Австрия също счита, че различни дискриминационни мерки срещу жените в Афганистан, които предотвратяват достъпа до медицинско лечение, засягат жените по начин, сравним с тежко нарушение на основните права на човека по силата на член 9, параграф 1, буква а) ⁽¹⁷⁷⁾.

Дискриминацията може да представлява преследване, ако дискриминационните мерки водят до последици, които са в значителен ущърб на засегнатото лице, например лишаване от право да изкарва прехраната си, от правото да практикува своята религия или отказ на всякакъв достъп до обичайно достъпни учебни заведения ⁽¹⁷⁸⁾. В това отношение въпросът дали е налице кумулативен елемент може да стане особено важен ⁽¹⁷⁹⁾.

1.4.2 Списък на възможните действия на преследване (член 9, параграф 2)

Член 9, параграф 2 от ДП (преработен текст) има за цел да определи неизчерпателно онези действия или мерки, които биха могли, *inter alia*, потенциално да се определят като преследване. Списъкът варира от общото към частното ⁽¹⁸⁰⁾ и е възпроизведен в таблица 8 по-долу.

Таблица 8: Неизчерпателен списък на действията на преследване в член 9, параграф 2 от ДП (преработен текст)

а)	физическо или психическо насилие, включително и сексуално насилие;	вж. раздел 1.4.2.1, стр. 41
б)	правни, административни, полицейски и/или съдебни мерки, които са дискриминационни сами по себе си или се прилагат по дискриминационен начин;	вж. раздел 1.4.2.2, стр. 42
в)	наказателно преследване или наказания, които са непропорционални или дискриминационни;	вж. раздел 1.4.2.3, стр. 43
г)	отказ на съдебна защита, който се изразява в непропорционално или дискриминационно наказание;	вж. раздел 1.4.2.4, стр. 44
д)	наказателно преследване или наказания за отказ да бъде отбита военна служба в случай на военни действия, когато военната служба би предполагала извършването на престъпления или на деяния, попадащи в приложното поле на основанията за експулсиране, посочени в член 12, параграф 2;	вж. раздел 1.4.2.5, стр. 44
е)	действия, насочени срещу лицата по причина на техния пол или срещу деца.	вж. раздел 1.4.2.6, стр. 47

⁽¹⁷⁶⁾ Върховен административен съд (Германия), BVerwG 10 C 23.12, цитирано по-горе, бележка под линия 170, точка 36, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de.

⁽¹⁷⁷⁾ Върховен административен съд (Австрия), решение от 16 април 2002 г., жалба № 99/20/0483, точка 5. Вж. също UKUT, решение от 18 май 2012 г., АК (член 15, буква в) Афганистан CG [2012 г.] UKUT 00163 (IAC).

⁽¹⁷⁸⁾ Ръководство на ВКБООН, цитирано по-горе, бележка под линия 107, параграф 54.

⁽¹⁷⁹⁾ *Пак там*, точка 55.

⁽¹⁸⁰⁾ G.S. Goodwin-Gill и J. McAdam, цитирано по-горе, бележка под линия 141, стр. 91.

Формулировката „inter alia“ показва, че изброяването на действията на преследване е неизчерпателно. Следователно и други типове действия могат да представляват действия на преследване⁽¹⁸¹⁾. Възможен пример е произволното лишаване от гражданство. Например съдилищата в Обединеното кралство отдавна са признали, че в някои случаи лишаването от гражданство може да представлява преследване, ако може да се каже, че актът на лишаване или отнемане е умишлен отказ на гражданство поради „капризна или дискриминационна причина“ и че отказът е на основание, включено в Конвенцията за статута на бежанците⁽¹⁸²⁾.

Основната цел на член 9, параграф 2 е да помогне на съдилищата и трибуналите да определят какви типове действия потенциално попадат в материалното приложно поле на член 9. Присъствието в списъка, изложен в член 9, параграф 2, освобождава вземащия решението от задачата да разгледа дали даден тип действие може потенциално да бъде преследване. Списъкът с действия не отменя необходимостта от разглеждане във всеки конкретен случай на това дали някое от действията, изброени в член 9, параграф 2, наистина отговаря на изискванията на член 9, параграф 1, буква а) или б).

1.4.2.1 Действия на физическо или психическо насилие (член 9, параграф 2, буква а))

1.4.2.1.1 Намеса във физическата или психическата неприкосновеност

Намесата във физическата или психическата неприкосновеност често може да се счита за **малтретиране по смисъла на член 3 от ЕКПЧ**. Действията на физическо или психическо насилие отговарят на условията за преследване по смисъла на член 9, параграф 1, ако са с такъв интензитет, че съществено нарушават физическата неприкосновеност на определено лице или психическите му способности за независимо вземане на решения. За повече информация по темата вж. раздел 2.4.3 по-долу (стр. 121).

1.4.2.1.2 Актове на сексуално насилие

Актовете на сексуално насилие са включени изрично, за да се посочи извън всякакво съмнение, че такива актове могат да се разглеждат като действия на преследване. Включването им отразява факта, че **изнасилването** вече се признава за типична форма на сексуално насилие, което може да бъде определено като преследване⁽¹⁸³⁾, при условие, че може да бъде свързано с мотив за преследване⁽¹⁸⁴⁾. Изнасилването например е признато за преследване от белгийския Съвет за спорове в областта на правото на убежище поради естеството, интензивността и повтарящия се характер на сексуалното малтретиране на молителката

⁽¹⁸¹⁾ Например френският Национален съд за правото на убежище счита, че съдопроизводството срещу гражданин на Бангладеш, практикуващ индивидуално, довело до лишаване от имущество в добре известния контекст на корупция в страната, представлява преследване: решение от 14 ноември 2013 г., *M C*, жалба № 12024083 С, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014 г., точки 53 и 54.

⁽¹⁸²⁾ За пример вж. EWCA (Обединено кралство), *JV (Танзания) срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 120, точки 6 и 10; и EWCA (Обединено кралство), *Boban Lazarevic срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 120. Вж. още: Върховен административен съд (Германия), *BVerwG 10 C 50.07*, цитирано по-горе, бележка под линия 101; и Национален съд за правото на убежище (Франция), решение от 23 декември 2010 г., *M D*, жалба № 09002572, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2010*, 2011 г., точки 33—36 относно негро-мавританци от Мавритания, лишени от техните права и гражданство през 1988 г., при което френският Национален съд за правото на убежище не е приел, че лишаването е доказано. Вж. също следния много поучителен доклад: Н. Lambert, 'Refugee Status, Arbitrary Deprivation of Nationality, and Statelessness within the Context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees' („Статутът на бежанец, произволното лишаване от гражданство и липсата на гражданство в контекста на член 1, буква А, параграф 2 от Конвенцията от 1951 г. и Протокола от 1967 г. за статута на бежанците“), ВКБООН, Legal and Protection Policy Research Series, 2014 г.

⁽¹⁸³⁾ Като се позовава на Насоки на ВКБООН за международната закрила № 9 (*Молба за предоставяне на статут на бежанец, основаващи се на сексуална ориентация и/или полова идентичност, в контекста на член 1, раздел А, параграф 2 от Женевската конвенция от 1951 г. и/или Протокола за статута на бежанците от 1967 г.*, 23 октомври 2012 г., UN Doc HCR/GIP/12/09, стр. 7) и на решението на CJEU по делото *X, Y и Z* (цитирано по-горе, бележка под линия 20, точка 53), в решението си от 24 април 2015 г., I U 411/2015-57, точка 70, потвърдено от Върховния съд във въззивното производство, Административният съд на Република Словения реши, че изнасилване при обстоятелствата, описани от молителя в конкретния случай, представлява сексуално насилие по смисъла на член 9, параграф 2, буква а) от ДП (переработен текст) и като такова може да бъде определено като действие на насилие. В предишно решение от 16 март 2005 г., U 153/2005-6, Административният съд на Република Словения използва в окончателното решение класификацията на типовете сексуално насилие от *Guidelines for Prevention and Response: Sexual and Gender-Based Violence against Refugees, Returnees and Internally Displaced Persons* (Насоки за превенция и реагиране: сексуално и основано на пола насилие срещу бежанци, върнати лица и вътрешно разселени лица) на ВКБООН (май 2003 г.) като потенциални действия на насилие по ДП. По същото дело и като се позова на решението на ECtHR по делото *Aydin срещу Турция* (решение от 25 септември 1997 г., голям състав, жалба № 23178/94), Административният съд на Република Словения постанови, че изнасилване извършено в помещенията на местните власти, не може да се счита за частно действие на недържавен субект.

⁽¹⁸⁴⁾ Дори когато не е налице такава причинно-следствена връзка, изнасилването все пак се определя като тежко посегателство по смисъла на член 15, буква б) от ДП (переработен текст), което оправдава предоставянето на субсидиарна закрила. Вж. например: Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 17 януари 2012 г., № 73.344, където сексуалната агресия не е изпълнила условията за действие на преследване, защото не е свързана с един от мотивите за преследване, но е била призната за тежко посегателство по смисъла на член 15, буква б). Вж. също Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 19 февруари 2010 г., № 38.977.

в Афганистан⁽¹⁸⁵⁾ и взето заедно с други действия като често срещан метод, използван в Судан срещу жени⁽¹⁸⁶⁾. **Други по-малко тежки форми на сексуално насилие** също могат да представляват преследване, ако минат теста за достатъчна сериозност или имат сериозно въздействие, сравнимо с това на различни мерки по член 9, параграф 1, буква б). Всеки акт на насилие, опит или заплахата от сексуално естество, който води или е вероятно да доведе до физическо, психологическо или емоционално увреждане с достатъчна тежест, се определя като действие на преследване⁽¹⁸⁷⁾. **Домашно сексуално насилие**, което мине теста за достатъчна сериозност, може да представлява преследване, ако са изпълнени допълнителните изисквания по член 9, параграф 3⁽¹⁸⁸⁾.

Сексуалното насилие представлява тежко нарушение на основни права на човека и е тежко нарушение на международното хуманитарно право, ако е извършено в ситуация на въоръжен конфликт⁽¹⁸⁹⁾. Съгласно член 8 от Римския статут на Международния наказателен съд от 1998 г., изнасилване, сексуално робство, насилствена проституция, насилствено забременяване, насилствена стерилизация или всяка друга форма на сексуално насилие с подобна тежест се класифицира като военно престъпление в международни или немеждународни въоръжени конфликти⁽¹⁹⁰⁾. Много международни актове считат системното или широко разпространеното използване на форми на сексуално насилие срещу цивилното население в ситуация на въоръжен конфликт за престъпление срещу човечеството⁽¹⁹¹⁾.

1.4.2.2 Правни, административни, полицейски и/или съдебни мерки (член 9, параграф 2, буква б))

Трябва да се прави разграничение между преследване и наказателно преследване или наказание за престъпление по общото право. Лица, които бягат от наказателно преследване или наказание за престъпление, обикновено не са бежанци⁽¹⁹²⁾. Преследване обаче може да е налице, ако лице, виновно за престъпление по общото право, подлежи на прекомерно или дискриминационно наказание, което би могло да представлява преследване по смисъла на определението (член 9, параграф 2, буква в) от ДП (преработен текст)). Нещо повече, наказателно преследване поради причина, посочена в определението, може само по себе си да представлява преследване⁽¹⁹³⁾.

Член 9, параграф 2, буква б) се отнася за **мерки, които или представляват преследване по своя характер, или изглеждат законни, но се използват неправилно за целите на преследване, или се извършват в нарушение на закона**⁽¹⁹⁴⁾. Това дали законодателството съставлява преследване зависи от това дали то действително се прилага⁽¹⁹⁵⁾. Общи мерки за опазване на общественения ред, държавната сигурност или общественото здраве не представляват преследване, стига да отговарят на изискванията за валидно ограничение на или дерогация от свързаните с правата на човека задължения, установени от международното право⁽¹⁹⁶⁾. Член 9, параграф 2, букви б) и в) се отнасят до мерки, чийто дискриминационен или несъразмер-

⁽¹⁸⁵⁾ Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 4 февруари 2013 г., № 96.572.

⁽¹⁸⁶⁾ Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 11 декември 2012 г., № 93.324. Вж. също Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 24 ноември 2015 г., № 156.927, където изнасилването е счтено за действие на преследване по политически причини.

⁽¹⁸⁷⁾ Вж. Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 8 декември 2015 г., № 157.905. Вж. също ВКБООН, *Насоки за превенция и реагиране*, цитирани по-горе, бележка под линия 183, глава 1, стр. 10.

⁽¹⁸⁸⁾ Вж. например Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 30 юни 2010 г., № 45.742, където домашно сексуално насилие, извършвано от съпруга на жалбоподателката, е счтено за действие на преследване поради принадлежност към определена социална група, определена въз основа на пола. A. Zimmermann и C. Mahler, 'Article 1 A, para. 2 (Definition of the Term "Refugee"/Définition du terme "réfugiés")' („Член 1, буква А, параграф 2 (Определение на термина „бежанец“)“), в A. Zimmermann (ред.), *The 1951 Convention relating to the Status of Refugees and its 1967 Protocol: A Commentary (Конвенцията от 1951 г. и Протоколът от 1967 г. за статута на бежанците: Коментар)* (OUP, 2011 г.), стр. 413. Вж. Върховен административен съд (Полша), решение от 8 май 2008 г., № II OSK 237/07 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽¹⁸⁹⁾ Изпълнителен комитет на ВКБООН, *Refugee Protection and Sexual Violence (Закрила на бежанците и сексуално насилие)*, Заключение № 73 на Изпълнителния комитет (XLIV), 8 октомври 1993 г.

⁽¹⁹⁰⁾ Член 7, параграф 1, буква ж) от Римския статут.

⁽¹⁹¹⁾ Съвет за сигурност на ООН, Резолюция 1820(2008) (19 юни 2008 г.) UN Doc S/Res/1820(2008), параграф 1; член 27 от Женевската конвенция (Четвърта) относно закрилата на гражданските лица по време на война, 75 ООН, Серия „Договори“ 287, 12 август 1949 г. (дата на влизане в сила: 21 октомври 1950 г.).

⁽¹⁹²⁾ UKUT, решение от 13 ноември 2012 г., *MN и други (Ahmadis – Условия в държавата – Руск) Пакистан CG* [2012 г.] UKUT 00389 (IAC). Вж. също Ръководство на ВКБООН, цитирано по-горе, бележка под линия 107, параграф 56.

⁽¹⁹³⁾ Вж. UKIAT, решение от 28 юни 2002 г., *Muzafar Iqbal (Справедлив съдебен процес – Досъдебни условия) Пакистан CG* [2002 г.] UKIAT 02239. Вж. също Ръководство на ВКБООН, цитирано по-горе, бележка под линия 107, параграф 57.

⁽¹⁹⁴⁾ Вж. Европейска комисия, Предложение за директива на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, 12 септември 2001 г., СОМ(2001) 510 окончателен, стр. 20 (Предложение за ДП).

⁽¹⁹⁵⁾ CJEU, решение по делото *X, Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точка 55, вж. H. Storey, 'Persecution' („Преследване“), цитирано по-горе, бележка под линия 108, стр. 500.

⁽¹⁹⁶⁾ CJEU, решение по делото *Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точка 60.

рен характер е достатъчно сериозен, за да се приеме за нарушение на основните права, представляващо преследване по смисъла на член 1, буква А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците⁽¹⁹⁷⁾.

По-неблагоприятно третиране в резултат на разлики в третирането на различни групи не представлява само по себе си преследване⁽¹⁹⁸⁾. Дискриминационно законодателство или прилагане на закона може да се определи като акт на преследване единствено ако съществуват много сериозни утежняващи обстоятелства, като например последици, които са в значителен ущърб на молителя. Сериозни ограничения на правото на дадено лице да изкарва прехраната си, на правото на практикуване на религия или на достъпа до учебни заведения⁽¹⁹⁹⁾ могат чрез натрупване с други ограничения да представляват преследване, ако засягат отделното лице по начин, сравним със случай на тежко нарушение на основно право на човека по член 9, параграф 1, буква а). В този контекст трябва да се вземат предвид всички лични обстоятелства, и по-специално въздействието на натрупването на дискриминационни мерки върху условията на живот на лицето.

1.4.2.3 Непропорционално или дискриминационно наказателно преследване или наказание (член 9, параграф 2, буква в))

Наказателно преследване или наказание за нарушение по общоприложимото общо право не представлява преследване⁽²⁰⁰⁾. Лица, които бягат от наказателно преследване или наказание за такова престъпление, обикновено не са бежанци, но това може да е различно в случай на **прекомерно наказание или ако наказателното преследване само по себе си съставлява преследване**⁽²⁰¹⁾. Следователно тези мерки могат да представляват преследване, ако в държавата на произход е налице **непропорционално или дискриминационно наказателно преследване или наказание**⁽²⁰²⁾. Преследване може да е налице и когато упражняване на основно международно право на човека се наказва или физическо лице е принуждавано да извършва действия, които са в нарушение на основни норми на международното право⁽²⁰³⁾.

Терминът „непропорционално“ може да повдигне трудни въпроси по отношение на приложимите стандарти за оценка на пропорционалността в различните правни системи и култури. Член 9, а всъщност и всички свързани с бежанците разпоредби на ДП (преработен текст), следва да се тълкуват в съответствие с Конвенцията за статута на бежанците като „крайтъгълен камък на международноправния режим за закрила на бежанците“, по която всички държави — членки на ЕС, са страни (вж. съображение 4). Хартата на ЕС, общопризнати договори в областта на правата на човека и общи принципи на международното публично право могат да се използват като допълнителни насоки за оценяване пропорционалността на наказателните санкции.

Когато разглежда въпроса **дали наказателно преследване и/или наказания за отказ на лице да изпълнява военна служба е/са непропорционални**, CJEU заявява, че е необходимо да се прецени дали такива действия надхвърлят необходимото за съответната държава, за да упражни тя законното си право да поддържа въоръжена сила⁽²⁰⁴⁾. Това може да наложи да се вземат предвид различни фактори от политическо и стратегическо естество, на които се основават легитимността на това право и условията за упражняването му. Налагането на наказание лишаване от свобода до пет години и уволнение от армията без почести не надхвърля необходимото за съответната държава, за да упражни тя законните си права. CJEU обаче възлага прегледа на всички относими факти, свързани с държавата на произход, на националните органи на държавите членки⁽²⁰⁵⁾.

В много случаи въпросът дали наказателното преследване или наказанието е дискриминационно няма да възникне. По силата на член 9, параграф 3 от ДП (преработен текст) фактът, че трябва да има връзка с мотивите, посочени в член 10, показва, че наказателното преследване трябва да е дискриминационно.

⁽¹⁹⁷⁾ CJEU, решение по делото *Shepherd*, цитирано по-горе, бележка под линия 110, точка 49.

⁽¹⁹⁸⁾ Ръководство на ВКБООН, цитирано по-горе, бележка под линия 107, параграф 54.

⁽¹⁹⁹⁾ *Пак там*, точки 54 и 55.

⁽²⁰⁰⁾ *Пак там*, точка 56.

⁽²⁰¹⁾ *Пак там*.

⁽²⁰²⁾ Вж. Европейска комисия, Предложение за ДП, цитирано по-горе, бележка под линия 194, параграф 20.

⁽²⁰³⁾ Вж. *пак там*. Вж. също UKIAT, *Muzafar Iqbal (Справедлив съдебен процес – Досъдебни условия) Пакистан CG*, цитирано по-горе, бележка под линия 193.

⁽²⁰⁴⁾ CJEU, решение по делото *Shepherd*, цитирано по-горе, бележка под линия 110, точка 52.

⁽²⁰⁵⁾ *Пак там*, точка 53.

Така например наказателно преследване на политически опоненти въз основа на нарушения на обществения ред за извършване на действия, защитени с договорите в областта на правата на човека, което има потенциално сериозни последствия, може да се разглежда като дискриминационно и способно да бъде определено като преследване.

1.4.2.4 Отказ на съдебна защита (член 9, параграф 2, буква г))

Отказът на съдебна защита може да представлява **нарушение на правото на справедлив съдебен процес**, което е гарантирано в член 47 от Хартата на ЕС и член 6 от ЕКПЧ. Трайната практика на Съда е, че по изключение може да бъде повдигнат въпрос по член 6 във връзка с решение за експулсиране или екстрадиране при обстоятелства, при които бежанецът е претърпял или е бил изправен пред опасността да претърпи явен отказ от правосъдие в държавата на местоназначение ⁽²⁰⁶⁾. Съдът обаче е приложил строг тест за несправедливост, като посочва, че „[Т]ова, което се изисква, е нарушение на принципите на справедлив съдебен процес, гарантирани от член 6, което е толкова фундаментално, че да представлява обезсилване или унищожаване на самата същност на правото, гарантирано от тази разпоредба“ ⁽²⁰⁷⁾. Член 9, параграф 2, буква г) се отклонява до известна степен от този стандарт, като изисква (единствено) отказ на съдебна защита. Разликата може на практика да е малка, тъй като отказът на съдебна защита може да представлява преследване единствено ако се изразява в непропорционално или дискриминационно наказание ⁽²⁰⁸⁾.

1.4.2.5 Наказателно преследване или наказания за отказ да бъде отбита военна служба в случай на военни действия (член 9, параграф 2, буква д))

Член 9, параграф 2, буква д) е резултатът от различни подходи към значимостта на отказа да се изпълнява военна служба и признаването на правото на отказ от военна служба. Първоначалното предложение на Комисията съответства на Ръководството на ВКБООН и на Насоките на ВКБООН за международната закрила № 10 относно молби за предоставяне на статут на бежанец, свързани с отбиване на военна служба, съгласно които наказателното преследване представлява преследване, ако дезертьорът или лицето, избегнало военна повинност, е изправено пред непропорционално тежко или дискриминационно наказание ⁽²⁰⁹⁾, или ако военната служба ще наложи участие във военни действия в противоречие с искрените политически, религиозни, морални или основани на съвестта възражения на молителя ⁽²¹⁰⁾. Разпоредбата беше силно оспорвана по време на преговорите в Съвета. Много държави членки възразиха срещу признаване на отказ да бъде отбита военна служба, основаващ се на субективни мнения или политически убеждения на молителя относно законността или законосъобразността на военните действия ⁽²¹¹⁾. Те предложиха да бъдат установени обективни критерии чрез позоваване например на международното хуманитарно право ⁽²¹²⁾.

След това разпоредбата беше изменена, както следва:

Наказателно преследване или наказание за отказ да бъде отбита военна служба в случай на военни действия, които са били заклеени от съответните органи на Организацията на обединените нации

⁽²⁰⁶⁾ ECtHR, решение от 7 юли 1989 г., *Soering срещу Обединеното кралство*, жалба № 14038/88, точка 113; ECtHR, решение от 17 януари 2012 г., *Othman (Abu Qatada) срещу Обединеното кралство*, жалба № 8139/09, точка 258.

⁽²⁰⁷⁾ ECtHR, *Othman (Abu Qatada) срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 206, точка 260.

⁽²⁰⁸⁾ ECtHR е оставил отворен въпроса дали очевиден отказ на правосъдие възниква единствено когато въпросният съдебен процес би имал сериозни последици за молителя (*пак там*, точка 262), тъй като в конкретния случай фактът, че последиците биха били сериозни, не е бил оспорван.

⁽²⁰⁹⁾ Ръководство на ВКБООН, цитирано по-горе, бележка под линия 107, параграф 169; и ВКБООН, *Насоки за международната закрила № 10 относно молби за предоставяне на статут на бежанец, свързани с отбиване на военна служба, в контекста на член 1, раздел А, параграф 2 от Женевската конвенция от 1951 г. и/или Протокола за статута на бежанците от 1967 година*, 12 ноември 2014 г., HCR/GIP/13/10/Corr. 1.

⁽²¹⁰⁾ Ръководство на ВКБООН, цитирано по-горе, бележка под линия 107, параграф 170; и ВКБООН, *Насоки за международната закрила № 10*, цитирани по-горе, бележка под линия 209, точки 17 и следващи.

⁽²¹¹⁾ Европейски съвет, Работна група за убежището, Резултат от производството, Предложение за директива на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, 24 април 2002 г., EU Doc 7882/02 ASILE 20, стр. 15; Европейски съвет, Работна група за убежището, Резултат от производството, Предложение за директива на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, 17 юни 2002 г., EU Doc 9038/02 ASILE 25, стр. 15; и Европейски съвет, Работна група за убежището, Резултат от производството, Предложение за директива на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, 9 юли 2002 г., EU Doc 10596/02 ASILE 36, стр. 17.

⁽²¹²⁾ Вж. документите, посочени в бележка под линия 209.

(ООН) или когато военната служба би предполагала извършването на деяния, попадащи в приложното поле на изключващите клаузи на настоящата Директива ⁽²¹³⁾.

Впоследствие обаче заклемяването от съответните органи на ООН беше заличено ⁽²¹⁴⁾; и в момента член 9, параграф 2, буква д) гласи, че действията на преследване по смисъла на член 9, параграф 1 могат да приемат, *inter alia*, формата на „[н]аказателно преследване или наказания за отказ да бъде отбита военна служба в случай на военни действия, когато военната служба би предполагала извършването на престъпления или на деяния, попадащи в приложното поле на основанията за експулсиране, посочени в член 12, параграф 2“ ⁽²¹⁵⁾. Следователно член 9, параграф 2, буква д) е по-ограничен от подхода на възражението по съвест, възприет в Наръчника на ВКБООН, Насоки за международна закрила № 10, както и в практиката на някои държави членки, тъй като се отнася само до ситуации, в които военната служба би предполагала извършването на деяния, попадащи в приложното поле на основанията за експулсиране, посочени в член 12, параграф 2 от ДП (преработен текст) и, още повече, член 1, раздел F от Конвенцията за статута на бежанците ⁽²¹⁶⁾.

Тълкуването на това действие на преследване е разяснено от CJEU в решението му от 2015 г. по делото *Shepherd* относно гражданин на САЩ във връзка с наказателното преследване срещу него за неотбиване на военна служба ⁽²¹⁷⁾. Както подчертава Съдът, **четири елемента** следва да се вземат предвид при тълкуването на това конкретно действие на преследване (вж. таблица 9 по-долу).

Таблица 9: Четири елемента за определяне на наказателно преследване или наказания за отказ да бъде отбита военна служба в случай на военни действия като действие на преследване

1.	наличие на военни действия;
2.	приобщаващо индивидуално приложно поле, обхващащо целия военен личен състав;
3.	риск молителят наистина да участва във военни престъпления; и
4.	съществуващи алтернативи на отказа да бъде отбита военната служба.

1.4.2.5.1 Наличие на военни действия

CJEU постановява на първо място, че член 9, параграф 2, буква е) се отнася **единствено до ситуации на конфликт**. От това произтича, че всеки отказ от военна служба поради какъвто и да е мотив не може, извън такъв конфликт, да попадне в приложното поле на посочената разпоредба ⁽²¹⁸⁾. Това не изключва прибягване към която и да е друга разпоредба на член 9, параграф 2, букви а)–е), ако молител е засегнат от действие извън ситуация на конфликт, което може да бъде определено като преследване по силата на други разпоредби на член 9, параграф 2 или пряко по силата на член 9, параграф 1.

1.4.2.5.2 Обхващащо целия военен личен състав

Един от основните въпроси, поставени на Съда, е положението на военния личен състав, който, подобно на молителя, не е част от бойните войски, а служи в звено за осигуряване на логистична или техническа

⁽²¹³⁾ Европейски съвет, Работна група за убежището, Резултат от производството (EU Doc 11356/02), цитирано по-горе, бележка под линия 130, стр. 14; Европейски съвет, Работна група за убежището, Резултат от производството (EU Doc 12620/02), цитирано по-горе, бележка под линия 132, стр. 14.

⁽²¹⁴⁾ Въпреки възражението на Нидерландия. Вж. Европейски съвет, Бележка на председателството до комитета на постоянните представители, Резултат от производството, Предложение за директива на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, 15 ноември 2002 г., EU Doc 14308/02 ASILE 65, стр. 13.

⁽²¹⁵⁾ CJEU все още не е разглеждал пряко това дали подход, различен от възраженията по съвест, следва да се възприеме в светлината на ECtHR, решение от 7 юли 2011 г., голям състав, *Vaughan срещу Армения*, жалба № 23459/03.

⁽²¹⁶⁾ H. Battjes, цитирано по-горе, бележка под линия 117, стр. 234, параграф 292; ВКБООН, *Анотиран коментар на ВКБООН относно Директива 2004/83/ЕО на Съвета от 29 април 2004 г. относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и относно съдържанието на предоставената закрила (ОВ L 304/12 от 30.9.2004 г.)*, януари 2005 г., стр. 21; A. Klug, цитирано по-горе, бележка под линия 115, стр. 604. Освен при военни действия, френският Национален съд за правото на убежище редовно предоставя статут на бежанец на граждани на Еритрея, които са избягали от държавата си, за да избегнат военна служба, или които са избягали от военен лагер (вж. например Национален съд за правото на убежище (Франция), решение от 6 март 2012 г., *M DS*, жалба № 11023420). Подобно на това, статут на бежанец може да се предостави на кюрди от Турция, които са отказали да отбият военна служба, тъй като твърдят, че ще бъдат изпратени в райони с военни действия и не желаят да се бият срещу членове на своята общност (Национален съд за правото на убежище (Франция), решение от 13 март 2014 г., *M FG*, жалба № 13016100). Вж. също Камара на лордовете (Обединено кралство), решение от 23 март 2003 г., *Sepet & Anor, R (по заявление на) срещу Secretary of State for the Home Department* [2003] UKHL 15.

⁽²¹⁷⁾ CJEU, решение по делото *Shepherd*, цитирано по-горе, бележка под линия 110, точка 21.

⁽²¹⁸⁾ *Пак там*, точка 35.

поддръжка. В тази връзка CJEU постановява, че член 9, параграф 2, буква д) обхваща **целия военен личен състав, включително логистичния или помощния персонал** ⁽²¹⁹⁾. Това не налага засегнатото лице да е член на бойните части. До това заключение се стига въз основа на анализ на формулировката и целта на разпоредбата. CJEU постановява, че законодателят на Съюза е имал намерение да бъде взет предвид обективно общият контекст, в който се изпълнява военната служба. Затова обстоятелството, че заинтересованото лице поради чисто косвения характер на своето участие в извършването на военни престъпления не може в лично качество да бъде подложено на преследвания според критериите на наказателното право, не може да се противопостави на закрилата, която произтича от член 9, параграф 2, буква д) ⁽²²⁰⁾.

1.4.2.5.3 Риск молителят наистина да участва във военни престъпления

Въпреки това, заинтересованото лице може да се позове на правдоподобността на настъпването на актовете, посочени в член 12, параграф 2 от ДП (преработен текст), единствено ако функциите му „мо[гат] да г[о] довед[ат] по достатъчно пряк начин и с разумна правдоподобност до участие в такива актове“ ⁽²²¹⁾. Не се изисква единицата, към която се числи молителят, вече да е извършвала военни престъпления, или действията на тази единица вече да са били санкционирани от Международния наказателен съд, дори ако той е имал компетентност в конкретния случай ⁽²²²⁾.

Това дали е **налице достатъчна вероятност, която да доведе до реален риск лицето действително извърши или да участва в извършването на военни престъпления** за целите на член 9, параграф 2, буква д) от ДП (преработен текст), следва да се установи от съдилищата и трибуналите на държавите членки. Преценката на фактите, която националните органи следва да извършват под контрола на съдилищата и трибуналите, трябва да има за цел да определи положението на съответната военна служба и трябва да се основава на съвкупност от улики. Тази съвкупност от улики трябва да е в състояние да установи, с оглед на всички обстоятелства по делото, че положението на тази служба прави правдоподобно извършването на предполагаемите военни престъпления. Трябва да се вземат предвид всички относими факти, свързани с държавата на произход, в момента на вземането на решение по молбата, както и индивидуалното положение и личните обстоятелства относно молителя ⁽²²³⁾.

Въпреки че преценката на фактите е от компетентността на националните съдилища и трибунали, CJEU отбелязва, че определени събития, като например миналото поведение на военната част, към която принадлежи молителят, или присъдите, постановени срещу членовете на тази военна част, могат да бъдат индикации за вероятното извършване на нови военни престъпления от тази военна част. При все това такива събития не могат сами по себе си да установят автоматично вероятността от извършването на такива престъпления. Съдът отбелязва, че обстоятелствата, че военна намеса е била започната по силата на мандат от Съвета за сигурност на ООН или въз основа на консенсус на международната общност, или че провеждащата операцията държава или държави преследват военните престъпления, „трябва да бъдат взети предвид при преценката, която националните органи извършват“ ⁽²²⁴⁾.

1.4.2.5.4 Съществуваща алтернатива на отказа да бъде отбита военната служба

На последно място, отказът да бъде отбита военна служба може да представлява **единственият начин, по който молителят може да избегне участие в извършването на предполагаемите военни престъпления**. В това отношение трябва да се вземе под внимание дали молителят се е записал доброволно във въоръжените сили в момент, в който те вече са участвали във военни действия, и дали той е можел да премине процедура по общия ред за отказ от военна служба, освен ако посоченият молител докаже, че не е имал достъп до никаква процедура от такова естество в неговото конкретно положение ⁽²²⁵⁾.

⁽²¹⁹⁾ Пак там, точки 33 и 46.

⁽²²⁰⁾ Пак там, точка 37.

⁽²²¹⁾ Пак там, точки 38 и 39.

⁽²²²⁾ Пак там, точка 39.

⁽²²³⁾ Пак там, точка 40.

⁽²²⁴⁾ Пак там, точки 41, 42 и 46. Вж. например Национален съд за правото на убежище (Франция), решение от 9 ноември 2015 г., *M MS*, жалба 14014878, в което Съдът предоставя статут на бежанец на молител от Пакистан, който има обичайно пребиваване в Сирия и е избягал, тъй като е отказал да постъпи на военна служба в сирийските органи поради престъпните им действия. Съдът се позовава на резолюцията на ООН, която осъжда извършваните от сирийските сили нарушения в текущия конфликт.

⁽²²⁵⁾ CJEU, решение по делото *Shepherd*, цитирано по-горе, бележка под линия 110, точки 44 и 45.

1.4.2.6 Действия, насочени срещу лицата по причина на техния пол или срещу деца (член 9, параграф 2, буква е)

1.4.2.6.1 Действия на преследване, насочени срещу лицата по причина на техния пол

Член 9, параграф 2, буква е) от ДП (преработен текст) повтаря изискванията на член 4, параграф 3, буква в), съгласно който задължение на държавите членки е да вземат под внимание:

индивидуалното положение и личните обстоятелства относно молителя, включително и фактори като неговото минало, пол и възраст, за да може да се определи, въз основа на личните обстоятелства относно молителя, дали действията, на които той е бил или рискува да бъде изложен, биха могли да бъдат считани за преследване или за тежки посегателства;

Действия на преследване, насочени срещу лицата по причина на техния пол, са форми на преследване, които са свързани с пола. За да се разбере техният характер, е важно да се даде определение и да се направи разграничение между термините „социален пол“ и „пол“. Социалният пол засяга връзката между жени и мъже, основана на социално или културно изградени и определени идентичности, статус, роли и отговорности, които се възлагат на един или друг пол, докато полът е биологически предопределен. Социалният пол не е статичен или вроден, а придобива социално и културно конструиран смисъл с течение на времето. Това е явено от формулировката на съображение 30 от ДП (преработен текст), съгласно което „проблемите, свързани с пола на молителя, включително неговата полова идентичност и сексуална ориентация, [...] могат да бъдат свързани с определени правни традиции и обичаи“. Половата идентичност е всъщност един от аспектите на социалния пол, а сексуалната ориентация е тясно свързана със сексуалния пол. Тези две понятия са определени в Принципите от Yogyakarta от 2007 г., както следва:

- 1) сексуалната ориентация се отнася до способността на човек да изпитва дълбоко емоционално, нежно и сексуално привличане към, и интимни и сексуални връзки с лица от различен пол, от същия пол или повече от един пол.
- 2) понятието „полова идентичност“ обозначава дълбокото вътрешно и индивидуално усещане за пол на всеки човек, което може да съвпада или да не съвпада с биологичния пол, включително личното усещане за тялото (което може да включва, в резултат на свободен избор, промяна във външния вид на тялото или в неговата функция чрез медицински, хирургически или други способности), както и други прояви на пола, включително облекло, говор и маниери ⁽²²⁶⁾.

Въпреки че хвърля известна светлина върху понятието за социален пол, цитираното по-горе съображение 30 от ДП (преработен текст) не се занимава с действия, насочени срещу лица по причина на пола, а с преследване поради принадлежност към определена социална група, определена на полова основа (вж. раздел 1.5.2.4.2 по-долу, стр. 57). Трябва да се прави разлика между действия, насочени срещу лица по причина на пола, и основано на пола преследване. На практика, въпреки че действията, насочени срещу лицата по причина на техния пол, могат да бъдат причинени поради принадлежност към определена социална група, определена на полова основа, двете не са задължително свързани помежду си. Следователно действията, насочени срещу лицата по причина на техния пол, могат да представляват преследване и поради раса, вероизповедание, националност, политически убеждения или принадлежност към определена социална група, когато социалната група се определя от нещо различно от пола. Обратно, основано на пола преследване може да е причинено от действия, които не са насочени към лица с конкретен пол. Случаят може да е такъв при транссексуална жена, която е толкова силно дискриминирана в своята социална, икономическа или религиозна сфера, че за нея да стане непоносимо да остане в държавата си на произход ⁽²²⁷⁾.

Въпреки това разликата между актове, насочени срещу лица по причина на пола, и основано на пола преследване продължава да е незначителна. В действителност действията, които могат да се считат за извършени по причина на пола, често се разглеждат като преследване, основано на пола, в съдебната практика на съдилищата и трибуналите на държавите членки. Гениталното осакатяване на жени, което безспорно

⁽²²⁶⁾ Принципи от Yogyakarta относно приложението на международното право в областта на правата на човека във връзка със сексуалната ориентация и полова идентичност, 2007 г., стр. 6.

⁽²²⁷⁾ Както установява Съдът за правото на убежище (Австрия), решение от 29 януари 2013 г., E1 432053-1/2013 (вж. превод на английски език в EDAL).

представлява действие, насочено срещу лице по причина на пола, често е решаващ фактор, водещ до приемане на съществуването на определена социална група, определена въз основа на пола⁽²²⁸⁾. В много случаи действия на преследване, насочени срещу лицата по причина на техния пол, се извършват поради основани на пола основания за преследване. Въпреки това не може да се изключи възможността действия, насочени срещу лица по причина на техния пол, да се извършват и поради други дискриминационни причини, като раса, вероизповедание, националност или политически убеждения.

Освен това трябва да се има предвид, че въпреки че по-голямата част от молбите, свързани с действия, насочени срещу лица по причина на техния пол, се отнасят до жени, такива действия могат да бъдат извършвани и срещу мъжете. Действията, насочени срещу лица по причина на техния пол, обхващат генитално осакатяване, насилствена стерилизация или принудителни аборти (както е цитирано в съображение 30 от ДП (преработен текст)). Сексуалното насилие, принудителната проституция и принудителният брак също могат да бъдат определени като действия, насочени срещу лица по причина на техния пол.

1.4.2.6.2 Действия на преследване, насочени срещу деца

При разглеждането на молби за международна закрила, представени от непълнолетни лица, държавите членки следва да вземат предвид специфичните форми на преследване на децата (съображение 28 от ДП (преработен текст)). Децата могат да бъдат подложени на **специфични форми на преследване, повлияни от тяхната възраст, липса на зрялост или уязвимост**⁽²²⁹⁾. Фактът, че молителят е дете, може да е основен фактор за нанесеното посегателство или посегателството, за което съществуват опасения⁽²³⁰⁾. Това може да е така, тъй като предполагаемото преследване се отнася само до деца или засяга непропорционално деца, или защото могат да са нарушени конкретни права на детето⁽²³¹⁾. Действията на преследване могат да включват набиране на непълнолетни лица, трафик на деца и тежка дискриминация на деца, родени извън строгите правила за семейно планиране⁽²³²⁾.

Конвенцията за правата на детето, която специално се споменава в съображение 18 от ДП (преработен текст), съдържа редица специфични права на човека. Нарушаването на тези права може по своето естество или по повтаряемия си характер да представлява нарушение на основно право на човека по смисъла на член 9, параграф 1, буква а), или чрез натрупване на различни мерки да се счита за нарушение на основни права, съставляващо преследване по смисъла на член 9, параграф 1, буква б). Техният характер като „основно право на човека“ може да бъде изведен от основното значение на конкретно право за условията на живот на детето и близостта му до правата по член 15, параграф 2 от ЕКПЧ, от които не се допуска отклонение. Двата Факултативни протокола към Конвенцията, относно забраната за принудително набиране (повикване за участие) на деца във въоръжените сили по време на въоръжен конфликт и относно търговията с деца, детската проституция и детската порнография, подкрепят предположението, че правата на децата, предвидени в тези протоколи, трябва да се разглеждат поради естеството им като основни права на човека⁽²³³⁾. Нарушаването на други права на човека може да се определи като преследване по смисъла на член 9, параграф 1, буква б).

И в двата случая, ограниченията на отделни права на детето, които подлежат на ограничаване, като свободата на изповядване на религия или убеждения (член 14) или свободата на сдружаване и на мирни събирания (член 15), представлява преследване само ако нарушението на правото е достатъчно тежко. Тестът дали съвкупност от действия или мерки засяга детето по начин, сравним с нарушаване на неотменимо основно право на човека, е приложим по отношение на намесата в отделните права на човека, както и в правата на детето да получи подходяща закрила срещу всички форми на физическо или умствено насилие, посегателство или злоупотреба, липса на грижи или небрежно отношение, малтретиране или експлоатация (член 19).

⁽²²⁸⁾ Вж. например Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 17 октомври 2012 г., № 89.927 (вж. резюме на английски език в EDAL); Апелативен съд за миграция (Швеция), решение от 12 октомври 2012 г., UM 1173-12 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽²²⁹⁾ A. Zimmermann и C. Mahler, цитирано по-горе, бележка под линия 188, стр. 407 и следващи.

⁽²³⁰⁾ Вж. например Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 29 юни 2016 г., № 170.819. Вж. също ВКБООН, *Насоки за международната закрила № 8: Молби за убежище за деца по силата на член 1, раздел А, параграф 2 и член 1, раздел Е от Женевската конвенция от 1951 г. и/или Протокола за статута на бежанците от 1967 г.*, 22 декември 2009 г., UN Doc HCR/GIP/09/08, стр. 9.

⁽²³¹⁾ *Пак там.*

⁽²³²⁾ *Пак там.*

⁽²³³⁾ Вж. Факултативен протокол към Конвенцията за правата на детето относно участието на деца във въоръжен конфликт, 2173 ООН, Серия „Договори“ 222, 25 май 2000 г. (дата на влизане в сила: 12 февруари 2002 г.); и Факултативен протокол към Конвенцията за правата на детето относно търговията с деца, детската проституция и детската порнография, 2171 ООН, Серия „Договори“ 227, 25 май 2000 г. (дата на влизане в сила: 18 януари 2002 г.).

Точният характер и степента на въздействие на член 24, параграф 2 от Хартата на ЕС (който гласи, че „[п]ри всички действия [...] по отношение на децата, висшият интерес на детето трябва да бъде от първостепенно значение“) върху преценката на действия на преследване, насочени срещу деца, и оценката на тяхната достатъчна тежест в светлината на член 9 от ДП (преработен текст) все още не са били разяснени от CJEU. За възможно съпоставяне с въздействието на това право върху действията на преследване, насочени срещу деца, вж. например тълкуването на CJEU по делото *МА, ВТ и ДА*, отнасящо се до прехвърляне на непридружени малолетни или непълнолетни лица от една държава членка в друга в съответствие с Регламента от Дъблин II ⁽²³⁴⁾. По това дело CJEU заявява, че член 6, параграф 2 от Регламента от Дъблин II не би могъл да се тълкува, без да се вземе предвид основното право, посочено в член 24, параграф 2 от Хартата ⁽²³⁵⁾. По-нататък Съдът добавя:

Ето защо, независимо че интересът на малолетното или непълнолетно лице е посочен изрично само в член 6, първа алинея [от Регламента от Дъблин II], член 24, параграф 2 от Хартата, във връзка с член 51, параграф 1 от нея, означава, че при всички решения, които държавите членки приемат на основание посочения член 6, втора алинея, висшият интерес на детето трябва да бъде от първостепенно значение ⁽²³⁶⁾.

1.5 Мотиви за преследване (член 9, параграф 3 и член 10)

Подобно на Конвенцията за статута на бежанците, на която е основана, ДП (преработен текст) предлага закрила на бежанци само на лицата, чиито опасения от преследване са „основани на раса, религия, националност, политическо мнение или принадлежност към определена социална група“ (член 2, буква г) от ДП (преработен текст) ⁽²³⁷⁾. Както е посочено в съображение 29 от ДП (преработен текст), трябва да има връзка между тези причини за преследване и актовете на преследване или липсата на закрила срещу такива актове в съответствие с Конвенцията за статута на бежанците. Съображение 29 гласи:

Едно от условията за признаването на статут на бежанец по смисъла на член 1, буква А от Женевската конвенция [за статута на бежанците] е наличието на причинно-следствена връзка между причините за преследване, а именно раса, религия, националност, политическо мнение или принадлежност към определена социална група, и актовете на преследване или липсата на закрила срещу такива актове.

Настоящият раздел се съсредоточава първо върху това изискване за причинно-следствена връзка (Раздел 1.5.1, стр. 49—51), преди да разгледа петте мотива за преследване, определени в член 10 от ДП (преработен текст) (Раздел 1.5.2, стр. 52—62).

1.5.1 Връзка между мотивите за преследване и действията на преследване или липсата на закрила (член 9, параграф 3)

Член 9, параграф 3 предвижда следното:

В съответствие с член 2, буква г) между мотивите, посочени в член 10, и действията на преследване по параграф 1 от настоящия член или липсата на закрила срещу такива действия трябва да има връзка.

С други думи, задължителната причинно-следствена връзка може да бъде два типа, тъй като мотивите за преследване трябва да бъдат свързани

⁽²³⁴⁾ Регламент (ЕО) № 343/2003 на Съвета от 18 февруари 2003 година за установяване на критерии и механизми за определяне на държава членка, компетентна за разглеждането на молба за убежище, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета страна [2003] ОВ L 50/1; заменен понастоящем от Регламент от Дъблин III (Регламент (ЕС) № 604/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година за установяване на критерии и механизми за определяне на държавата членка, компетентна за разглеждането на молба за международна закрила, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета държава или от лице без гражданство (преработен текст) [2013] ОВ L 180/31).

⁽²³⁵⁾ CJEU, решение от 6 юни 2013 г., дело C-648/11, *МА, ВТ и ДА срещу Secretary of State for the Home Department*, EU:C:2013:367, точка 58.

⁽²³⁶⁾ *Пак там*, точка 59.

⁽²³⁷⁾ Вж. също член 1, буква А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците. Същата формулировка се използва в член 2, буква в) от ДП.

- или с действията на преследване (Раздел 1.5.1.1, стр. 50);
- или с липсата на закрила срещу такива действия (Раздел 1.5.1.2, стр. 50).

1.5.1.1 Връзка с действията на преследване

Връзката дава ясно да се разбере, че действията на преследване като такива не означават, че лицето отговаря на условията за бежанец, освен когато са извършени **поради един от мотивите за преследване**. Налице е общо съгласие, че за да се установи необходимата причинно-следствената връзка, не е необходимо действията да бъдат мотивирани единствено от едно от петте основания. Може да съществуват други мотиви за извършването на действието на преследване в допълнение към расата, религията, националността, принадлежността към определена социална група или политическото мнение.

Изискваната съгласно член 9, параграф 3 връзка, подобно на връзката съгласно Конвенцията за статута на бежанците, е доказана, ако един от мотивите е **съществен допринасящ фактор** ⁽²³⁸⁾. Следователно ако един от мотивите за преследване е съществен допринасящ фактор, не е необходимо той да е единственият или основният фактор. Въпреки че използва езика на решителността, аналогично на това Върховният административен съд на Чехия заявява следното:

Съществуването на множество мотиви на властите не означава, че молителят не удовлетворява основанията за преследване и че трябва да му бъде отказан статут на бежанец. Не е необходимо расата, религията, националността, принадлежността към определена социална група, политическото мнение или полът да е единственото или изключително основание за причините за преследване на молителя. Достатъчно е едно от тях да е решаващото основание, което причинява тежко посегателство или води до отказване на закрила ⁽²³⁹⁾.

Как следва да се установи наличието на мотив за преследване? Молителят може да не е в състояние да докаже субективни намерения за преследване от страна на извършителя, особено когато преследването настъпва като елемент от общата политика на дискриминация, която определено попада в приложното поле на член 9, параграф 3. Причинно-следствената връзка с последиците от действие или мерки, представляващи преследване, може да се докаже или чрез **субективната мотивация на преследващия, или чрез обективното влияние на съответната мярка** ⁽²⁴⁰⁾. Както казва Камарата на лордовете на Обединеното кралство: „Не е необходимо преследването да бъде мотивирано от омраза, злоба или враждебност от страна на преследвача, чиито явни или очевидни мотиви може да са или да не са истинската причина за преследването. Това, което е от значение, е истинският мотив“ ⁽²⁴¹⁾. Когато се оценяват наличните доказателства, може да е нереалистично да се очаква преследвачите да са се идентифицирали ясно или да са поели отговорност за своите действия: подходящ извод може да се направи от доказателствата като цяло ⁽²⁴²⁾.

1.5.1.2 Връзка с липсата на закрила

За да се справи с евентуални пропуски по отношение на закрилата, предложението на Комисията за изменение на директивата заявява, че трябва изрично да се посочи, че изискването за връзка между акта на преследване и причините за преследване е изпълнено и тогава, когато съществува връзка между актовете

⁽²³⁸⁾ Вж. Камара на лордовете (Обединено кралство), решение от 25 март 1999 г., *Islam срещу Secretary of State for the Home Department Immigration Appeal Tribunal and Another, ex parte Shah* [1999] UKHL 20. Вж. също J.C. Hathaway, R.P.G. Haines, M. Kagan и колектив, 'The Michigan Guidelines on Nexus to a Convention Ground' (Указания от Мичиган относно причинно-следствената връзка с основание, предвидено в Конвенцията), Michigan Journal of International Law (2002) 211–221, параграф 13.

⁽²³⁹⁾ Върховен административен съд (Чешка република), решение от 30 септември 2008 г., *SN срещу Министерството на вътрешните работи*, 5 Azs 66/2008-70 (вж. резюме на английски език в EDAL). Вж. също „Указания от Мичиган относно причинно-следствената връзка с основание, предвидено в Конвенцията“, цитирано по-горе, бележка под линия 238, параграф 13.

⁽²⁴⁰⁾ Федерален конституционен съд (Германия), решение от 10 юли 1989 г., 2 BvR 502/86, том 80, 315, 335. Вж. Н. Dörig, в К. Hailbronner и D. Thym (ред.), цитирано по-горе, бележка под линия 75, член 9 от Директива 2011/95, параграф 57.

⁽²⁴¹⁾ Камара на лордовете (Обединено кралство), решение от 18 октомври 2006 г., *Secretary of State for the Home Department срещу K; Fornah срещу Secretary of State for the Home Department* [2006] UKHL 46, точка 17. Вж. също „Указания от Мичиган относно причинно-следствената връзка с основание, предвидено в Конвенцията“, цитирано по-горе, бележка под линия 238, параграф 9, и Върховен съд (Австралия), *Chen Shi Hai срещу Minister for Immigration and Multicultural Affairs* [2000] 170 ALR 553, точка 73.

⁽²⁴²⁾ Вж. „Указания от Мичиган относно причинно-следствената връзка с основание, предвидено в Конвенцията“, цитирано по-горе, бележка под линия 238, параграфи 12 и 13.

на преследване и липсата на закрила срещу такива актове ⁽²⁴³⁾. Предложението е прието и съображение 29 от ДП (преработен текст) е изменено съответно, така че да предвижда причинно-следствена връзка между мотива за преследване и действието на преследване или липсата на закрила срещу такива действия. По този начин, докато в член 9, параграф 3 от ДП се предвижда единствено връзка с действията на преследване, член 9, параграф 3 от ДП (преработен текст) предвижда и друга възможност: причините за преследване могат да са **свързани и с липсата на закрила срещу действия на преследване**.

С това допълнение, въведено с ДП (преработен текст), член 9, параграф 3 разглежда въпроса за причинно-следствената връзка, ако преследването е причинено само от недържавни субекти или от комбинация от недържавни и държавни субекти. Комисията на Европейските общности е отбелязала, че в много случаи, в които преследването произтича от недържавни субекти като милиция, кланове, престъпни мрежи, местни общности или семейства, актът на преследване може да не е бил извършен поради мотиви, свързани с предвидените в Конвенцията за статута на бежанците основания, а например с престъпни намерения или като лично отмъщение. Въпреки това в такива случаи често **държавата не може или не желае да предостави закрила на въпросното лице поради причина, свързана със същност с Конвенцията за статута на бежанците**. Ако например дадена държава не предоставя на етнически или расови групи полицейска закрила срещу престъпни деяния от страна на частни групи или лица, нежеланието да се осигури закрила може да представлява преследване ⁽²⁴⁴⁾. Това е сполучливо илюстрирано от Камарата на лордовете на Обединеното кралство по делото *Shah u Islam*, в което Lord Hoffmann отбелязва:

Еврейски търговец е нападат от организирана от арийски конкурент банда, която разбива магазина му, бие го и заплашва да направи това отново, ако той продължи да работи. Конкурентът и бандата му са мотивирани от бизнес конкуренция и желание за разчистване на стари лични сметки, но те не биха направили това, което са направили, освен ако не са знаели, че властите ще им позволят да действат безнаказано. А основанието, поради което те са действали безнаказано, е било, че жертвата е евреин. Той преследван ли е на основание на расата си? Отново, според мен, да. Съществен елемент на преследването, неосигуряването на закрила от страна на властите, е основан на расата. Вярно е, че един възможен отговор на въпроса „Защо е бил нападат той?“ е „защото конкурент е искал да го накара да спре да работи“. Обаче друг отговор, и според мен това е правилният отговор в контекста на Конвенцията, би бил, че „той е бил нападат от конкурент, който е знаел, че нападатият няма да получи закрила, тъй като е евреин“ ⁽²⁴⁵⁾.

Както е разгледано подробно по-долу в [раздел 1.7](#) (стр. 68), липсата на закрила от страна на държавата срещу преследване означава, че държавата не желае и/или не е способна да осигури закрила, която да е реална, трайна и достъпна за молителя.

⁽²⁴³⁾ Европейска комисия, Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети държави или лицата без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, и относно съдържанието на предоставената закрила, 21 октомври 2009 г., COM(2009) 551 окончателен, параграфи 7—8 (Предложение за ДП (преработен текст)).

⁽²⁴⁴⁾ Вж. *Verwaltungsgericht München* (Административен съд на Мюнхен, Германия), решение от 19 април 2016 г., M 12 K 16.30473, точка 28; Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 11 септември 2013 г., № 109.598; Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 29 септември 2009 г., № 32.222; Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 12 октомври 2010 г., № 49.339; и Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 17 декември 2015 г., № 158.868.

⁽²⁴⁵⁾ Камара на лордовете (Обединено кралство), *Islam срещу Secretary of State for the Home Department Immigration Appeal Tribunal and Another, ex parte Shah*, цитирано по-горе, бележка под линия 238, според Lord Hoffmann.

1.5.2 Различните мотиви за преследване (член 10)

Различните мотиви за преследване, изброени в член 2, буква г) от ДП (преработен текст), са възпроизведени в таблица 10 по-долу.

Таблица 10: Различни мотиви за преследване в член 2, буква г) и член 10 от ДП (преработен текст)

1.	раса;	вж. раздел 1.5.2.1, стр. 53
2.	религия;	вж. раздел 1.5.2.2, стр. 53
3.	националност;	вж. раздел 1.5.2.3, стр. 54
4.	принадлежност към определена социална група; и/или	вж. раздел 1.5.2.4, стр. 55
5.	политическо мнение.	вж. раздел 1.5.2.5, стр. 60

Нито ДП (преработен текст), нито Конвенцията за статута на бежанците отдава някакво значение на реда, в който са изброени; не съществува йерархия. Освен това, мотивите могат да се припокриват, например когато политически опонент принадлежи към религиозна или национална група, която също привлича враждебност.

Ако не е в състояние да докаже най-малко един мотив за преследване, молителят не може да бъде признат за бежанец. Жертвите на глад или природни бедствия например няма да разполагат с осъществимо право на международна закрила без наличието на някакъв допълнителен фактор, тъй като необходимата причинно-следствена връзка с един от мотивите по Директивата няма да е налице (и, освен това, е малко вероятно искането им да се основава на заплахата от преследване); по същия начин цивилни лица, които са изложени на опасност от наистина безогледно насилие, възникващо при обстоятелства, при които няма мотив за преследване във връзка с посегателството, от което те се опасяват, няма да разполагат с осъществимо право.

Както е определено в член 10, параграф 2 от ДП (преработен текст), вниманието трябва да е съсредоточено главно върху **действията на преследващия**:

Когато се преценява основателността на опасенията от преследване на даден молител, фактът дали той действително притежава характеристиката, свързана с раса, религия, националност, принадлежност към определена социална група или с политическо мнение, която е в основата на преследването, е без значение, при положение че според субекта на преследването той притежава тази характеристика.

Текстът на член 10 отразява основната аксиома на бежанското право, съгласно която това, което в крайна сметка има значение при оценката на риска от „преследване“ на съответно основание, е **не е кои или какви са хората, а как те се възприемат от субектите на преследване**. Наистина, възможно е даже да съществуват обстоятелства, при които самото търсене на убежище (например, ако такова действие се разглежда като изразяване на враждебно отношение към правителството на държавата на произход и поради това представлява поддържане на възгледи, идеи или убеждения по въпроси, свързани с потенциалните субекти на преследване) води до вменяване на враждебни политически убеждения: опитът показва, че това се случва рядко на практика, но в също толкова голяма степен не може да се изключи ⁽²⁴⁶⁾. Преследвачите и жертвите могат дори да споделят една и съща идентифицирана особеност, която съставлява мотив за преследване, без това да попречи малтретирането на едните от другите да бъде мотив за преследване (като например случаите, в които самите главни потърпевши на генитално осакатяване на жени са били подложени на този процес): „Често се очаква онези, които вече са били преследвани, да продължат преследването на следващите поколения [...]“ ⁽²⁴⁷⁾.

Член 10, параграф 1 от ДП (преработен текст) определя редица елементи, които следва да бъдат взети под внимание при оценяването на мотивите за преследване. Тези елементи имат за цел да осигурят подробни определения за мотивите съгласно Конвенцията, установени в член 1, буква А, параграф 2 от Конвенцията

⁽²⁴⁶⁾ За пример вж. Ръководство на ВКБООН, цитирано по-горе, бележка под линия 107, параграф 83.

⁽²⁴⁷⁾ Камара на лордовете (Обединено кралство), *Secretary of State for the Home Department срещу K; Fornah срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 241, точка 110.

за статута на бежанците (на които Конвенцията не дава определения). Те са съществени съставни елементи на определението за бежанец и ако тази съставка липсва, молбата няма да бъде удовлетворена, независимо от наличието на преследване, срещу което липсва закрила от страна на държавата или вътрешна закрила (за тези държави членки, които прилагат член 8). Както беше отбелязано по-горе, съществува изискване както за мотив за преследване, така и за **връзка** между този мотив и преследването. При определянето на всеки елемент е използван изразът „по-специално“, което показва, че се посочват фактори от значение, но те не са изчерпателни ⁽²⁴⁸⁾.

1.5.2.1 Раса (член 10, параграф 1, буква а))

Член 10, параграф 1, буква а) от ДП (преработен текст) гласи, че „понятието „раса“ включва по-специално съображения за цвят на кожата, произход или принадлежност към определена етническа група“. Широкият обхват на термина „раса“ е демонстриран в [Международната конвенция за премахване на всички форми на расова дискриминация](#), която идентифицира дискриминацията на основата на „раса, цвят, потекло или национален или народностен произход“ ⁽²⁴⁹⁾.

Насочените срещу дискриминацията цели са основни за европейския режим за правата на човека: самия ДЕС в член 2 подчертава централното място на недискриминацията за ценностите, които са общи за държавите членки, а член 21 от Хартата на ЕС забранява дискриминацията, основана включително на раса, и такава дискриминация може, когато дадена молба се разглежда съгласно ЕКПЧ, да бъде фактор, водещ до установяване на унижително отношение ⁽²⁵⁰⁾. Можем например да видим случай, включващ расата и възникващ в практиката, в решения като това на гръцкия *Συμβούλιο της Επικρατείας* (Държавен съвет), където е установено, че вземащият решението държавен орган не е взел предвид хазарския етнос на афганистански гражданин преди да отхвърли молбата му за убежище ⁽²⁵¹⁾.

1.5.2.2 Религия (член 10, параграф 1, буква б))

Член 10, параграф 1, буква б) от ДП (преработен текст) гласи:

[П]онятието „религия“ включва по-специално притежаването на теистични, нетеистични или атеистични убеждения, индивидуалното или колективното участие или въздържане от участие в частни или публични богослужения, други религиозни актове или изразяване на религиозни убеждения, както и форми на лично или обществено поведение, основаващи се на религиозни вярвания или наложени от тези вярвания;

Както е формулирано от CJEU, понятието религия съгласно Директивата „включва всички негови съставни елементи — публични, частни, колективни или индивидуални“ ⁽²⁵²⁾. Понятието обхваща и атеизма. В заключението си по делото *Y и Z* Генералният адвокат Bot отбелязва, че свободата на вероизповеданието

⁽²⁴⁸⁾ Европейски съвет, Работна група за убежището, Резултат от производството, Предложение за директива на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, 25 септември 2002 г., EU Doc 12199/02 ASILE 45; и Европейски съвет, Работна група за убежището, Резултат от производството (EU Doc 12620/02), цитирано по-горе, бележка под линия 132, и двете цитирани от K. Hailbronner и S. Alt, 'Council Directive 2004/83/EC of 29 April 2004 on Minimum Standards for the Qualification and Status of Third Country Nationals or Stateless Persons as Refugees or as Persons Who Otherwise Need International Protection and the Content of the Protection Granted, Articles 1-10' („Директива 2004/83/ЕО на Съвета от 29 април 2004 година относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и относно съдържанието на предоставената закрила, членове 1—10“), в K. Hailbronner (ред.), *European Immigration and Asylum Law: A Commentary (Европейско право в областта на имиграцията и предоставянето на убежище: коментар)* (Hart, 2010 г.) стр. 1080.

⁽²⁴⁹⁾ Член 1, параграф 1. Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността (ЕКРН) е определила пряката расова дискриминация като всяко различно третиране „на основания като раса, цвят, език, религия, националност или национален или етнически произход“: вж. *Обща политическа препоръка № 7 на ЕКРН за националното законодателство за борба с расизма и расовата дискриминация*, 13 декември 2002, цитирана от ECtHR, решение от 13 ноември 2007 г., голям състав, *DH и други срещу Чешката република*, жалба № 57325/00, точка 60. В предложението на Европейската комисия за ДП (цитирано по-горе, бележка под линия 194, стр. 21) е посочено, че расата „следва да се тълкува по възможно най-широкия начин, така че да включва всички видове етнически групи и пълната гама от социологически разбирания за термина“.

⁽²⁵⁰⁾ Европейска комисия по правата на човека, доклад от 14 декември 1973 г., *Азиатци от източнаафрикански произход срещу Обединеното кралство*, жалби № 4403/70-4419/70, 4422/70, 4423/70, 4434/70, 4443/70, 4476/70-4478/70, 4486/70, 4501/70 и 4526/70-4530/70; ECtHR, решение от 10 май 2001 г., голям състав, *Кипър срещу Турция*, жалба № 25781/94, точка 306; ECtHR, решение от 15 юни 2010 г., *SH срещу Обединеното кралство*, жалба № 19956/06.

⁽²⁵¹⁾ Държавен съвет (Гърция), решение от 31 декември 2008 г., 4056/2008.

⁽²⁵²⁾ CJEU, решение по делото *Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точка 63. Вж. също Ръководство на ВКБООН, цитирано по-горе, бележка под линия 107, параграф 71.

„се отнася до свободата на дадено лице да бъде вярващо или не или да променя вярата си“⁽²⁵³⁾. Въпреки това, действията на лицето следва наистина да изразяват съответното вярване, независимо дали са мотивирани от него, или не⁽²⁵⁴⁾.

Например решение на австрийския Asylgerichtshof (Съд за правото на убежище) потвърждава, че преследване може да настъпи по религиозни причини, в случай, че афганистанска жена може да стане обект на тежко посегателство, тъй като е отказала да се подчинява на свързаните с религията ритуали и обичаи⁽²⁵⁵⁾.

Както беше отбелязано по-горе в [раздел 1.4.1](#) (стр. 29), тази широка закрила на религиозните права, която обръща внимание както на вярванията, така и на правото на изразяване на тези вярвания (като понякога се определят отделни правни интереси в частното обкръжение (*forum internum*) и на обществено място (*forum externum*), като и двата вида интереси са защитени⁽²⁵⁶⁾), отразява различните актове на международното право в тази област, включително и най-вече член 10 от Хартата на ЕС. В заключението си по делото *Y и Z* Генералния адвокат Bot заявява, че би било лишено от всякакъв смисъл свободата на вътрешното убеждение да се определи като основна област на закрила, без по подобен начин да се защитава външното проявление на тази свобода⁽²⁵⁷⁾. В решението си Съдът се съгласява, че член 10, параграф 1, буква б) включва закрила срещу сериозни деяния, които накърняват свободата на молителя не само да практикува своята вяра в частното си обкръжение, но и да се ползва от свързани с нея публични прояви⁽²⁵⁸⁾.

1.5.2.3 Националност (член 10, параграф 1, буква в)

Член 10, параграф 1, буква в) от ДП (преработен текст) гласи:

[П]онятието „националност“ не се ограничава до гражданството или до неговото несъществуване, а обхваща по-специално принадлежността към група, обособена чрез своята културна, етническа или езикова идентичност, общия си географски или политически произход или чрез връзката си с населението на друга държава.

Оказва се, че този мотив за преследване е много слабо проучен в решенията на съдилищата или трибуналите на държавите членки⁽²⁵⁹⁾, като темата изобщо не е засягана на равнището на CJEU. При тези специални обстоятелства е уместно да разгледаме тълкувания, които са предложени във вторични необвързващи източници. Широкото описание на съдържанието на понятието националност в ДП (преработен текст) отразява съдържанието, определено преди много години в Ръководството на ВКБООН:

Терминът „националност“ в този контекст не следва да се разбира само като „гражданство“. Той се отнася също така и за принадлежност към етническа или езикова група и понякога може да се припокрива с термина „раса“. Преследването от съображения за националност може да се състои във враждебни нагласи и мерки, насочени срещу национално (етническо, езиково) малцинство, и при определени обстоятелства фактът на принадлежност към такова малцинство може сам по себе си да доведе до основателно опасение от преследване⁽²⁶⁰⁾.

Това основание може да допринесе от гледна точка на попълване на празнотите, които иначе биха съществували в режима на закрила. Националните съдилища извън ЕС и академичните автори изказват предположение, че то може да се справи с преследването, налагано на бежанци или лица без гражданство поради техния статут на „чужденци“⁽²⁶¹⁾, или може да разглежда много проблеми, свързани с лицата, на които

⁽²⁵³⁾ Заключение на Генералния адвокат Bot от 19 април 2012 г., съединени дела C-71/11 и C-99/11, *Федерална република Германия срещу Y и Z*, EU:C:2012:224, точка 34.

⁽²⁵⁴⁾ Европейска комисия по правата на човека, доклад от 12 октомври 1978 г., *Arrowsmith срещу Обединеното кралство*, жалба № 7050/75, точка 71.

⁽²⁵⁵⁾ Съд за правото на убежище (Австрия), решение от 6 декември 2012 г., C16 427465-1/2012 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽²⁵⁶⁾ CJEU, решение по делото *Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точка 62.

⁽²⁵⁷⁾ Заключение на Генералния адвокат Bot по делото *Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 252, точка 46.

⁽²⁵⁸⁾ CJEU, решение по делото *Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точка 63.

⁽²⁵⁹⁾ UKUT, *ST (Етнически еритреец – Гражданство – Връщане) Етиопия CG*, цитирано по-горе, бележка под линия 88, разглежда въпроса за произволното лишаване от гражданство и въпреки че случаят е интересен пример за обстоятелствата, при които такова лишаване представлява преследване, той не обсъжда измерението на предвидените в Конвенцията мотиви.

⁽²⁶⁰⁾ Ръководство на ВКБООН, цитирано по-горе, бележка под линия 107, параграф 74.

⁽²⁶¹⁾ Апелативен орган по въпросите на статута на бежанците (Нова Зеландия), решение от 30 април 1992 г., *Жалба по въпросите на бежанския статут № 1/92 Re SA*, вж. по-конкретно решението в частта за липсата на гражданство.

е предоставено само „втора класа гражданство“ или подчинени форми на „националност“, както и със ситуации, в които нови територии се отделят от вече съществуващи територии и лицата, които изразяват преданост към предишните владетели, са обект на преследване ⁽²⁶²⁾.

1.5.2.4 Принадлежност към определена социална група (член 10, параграф 1, буква г))

Член 10, параграф 1, буква г) от ДП (преработен текст) гласи:

една група се счита за определена социална група, когато по-конкретно:

- нейните членове споделят една вродена характеристика или обща история, която не подлежи на изменение, или споделят характеристика или вярване, до такава степен съществени за идентичността или съзнанието, че не би следвало от лицето да се изисква да се откаже от тях, и
- тази група има собствена идентичност в съответната държава, защото е разглеждана като различна от заобикалящото я общество.

В зависимост от условията, преобладаващи в държавата на произход, специфична социална група може да бъде и група, чиито членове имат като обща характеристика определена сексуална ориентация. Сексуалната ориентация не може да се разбира като включваща деяния, обявени за престъпления от вътрешното законодателство на държавите членки. Аспекти, свързани с пола, включително и половата идентичност, се отчитат надлежно за определянето на принадлежност към дадена социална група или установяването на характерна черта на такава група.

1.5.2.4.1 Определение на определена социална група

Както става ясно от текста на член 10, параграф 1, буква г) от ДП (преработен текст), определената социална група се определя от два елемента, както е показано в таблица 11 по-долу.

Таблица 11: Два определящи елемента на определена социална група (член 10, параграф 1, буква г) от ДП (преработен текст))

1.	една вродена характеристика или обща история, която не подлежи на изменение, или споделена характеристика или вярване, до такава степен съществено за идентичността или съзнанието, че не би следвало от лицето да се изисква да се откаже от тях; и
2.	собствена идентичност, основана на това, че заобикалящото я общество я разглежда като различна.

Тези два елемента са илюстрирани в решение на Върховния административен съд на Чехия във връзка с бивши членове на въоръжените сили в Ирак, в което се отбелязва, че:

[Групата] можеше да се определи доста лесно, тъй като това са лицата, които, преди падането на режима на Саддам Хюсеин, са участвали в армията на Ирак и други въоръжени части, или лицата, които са участвали в упражняването на властта. Поради тази причина те са възприемани от останалата част на населението като поддръжници или представители на бившия режим, особено когато също така изповядват сунитската религия. Това е група от лица, които могат да бъдат доста точно идентифицирани, тъй като имат идентично или сходно положение, и тези лица биха могли да бъдат изложени, съгласно споменатата препоръка на ВКБООН, на риск от преследване от въоръжени групи и нападения, нещо, което иракското правителство не е в състояние да предотврати в момента ⁽²⁶³⁾.

В член 10, параграф 1, буква г) е използван съюзът „и“, все едно в правото на Съюза и двете изисквания трябва да бъдат изпълнени. CJEU е постановил, че тези две условия трябва да бъдат изпълнени

⁽²⁶²⁾ J.C. Hathaway и M. Foster, цитирано по-горе, бележка под линия 137, стр. 398.

⁽²⁶³⁾ Върховен административен съд (Чешка република), решение от 2 август 2012 г., *HR срещу Министерството на вътрешните работи*, 5 Azs 2/2012-49 (вж. резюме на английски език в EDAL).

едновременно, въпреки че до момента не е било отправяно преюдициално запитване, в което е поставен точно този въпрос ⁽²⁶⁴⁾. Най-малко един национален върховен съд, Камарата на лордовете на Обединеното кралство, е изразил загриженост, че изискването за изпълняване и на двете изисквания „поставя на разискване проверка, която е много по-строга, отколкото е оправдано от международен орган“ ⁽²⁶⁵⁾. Въпреки че мнението на ВКБООН е необвързващо, ВКБООН отдавна твърди, че съдебната практика на държавите с обичайно право може да се групира, за целите на анализа, на два подхода: „защитени характеристики“ и „социално възприятие“, както и че е целесъобразно тези два подхода да се съгласуват, за да се гарантира, че Конвенцията за статута на бежанците предлага всеобхватна и принципна закрила ⁽²⁶⁶⁾. Предложеният от ВКБООН синтез е следният:

[О]пределена социална група е група лица, които споделят обща характеристика, различна от риска да бъдат преследвани, или които обществото възприема като група. Тази характеристика често е вродена, не подлежи на изменение, или по друг начин е съществена за идентичността, съзнанието или упражняването на правата на човека ⁽²⁶⁷⁾.

„Собствената идентичност“ може да се докаже чрез **дискриминация**. Както е формулирано от Камарата на лордовете на Обединеното кралство:

[П]онятието за дискриминация по въпроси, засягащи основните права и свободи, е от основно значение за разбирането на Конвенцията. То се занимава не с всички случаи на преследване, дори ако те включват отричане на права на човека, а с преследване, което се основава на дискриминация. А в контекста на един акт за правата на човека дискриминация означава разграничаване, което принципите на основните правата на човека разглеждат като противоречащо на правото на всяко човешко същество на еднакво третиране и уважение. [...] Като избират общия израз „определена социална група“ вместо да изброяват конкретни социални групи, създателите на Конвенцията по мое мнение са възнамерявали да включат всички групи, за които може да се счита, че попадат в рамките на насочените срещу дискриминацията цели на Конвенцията ⁽²⁶⁸⁾.

За разлика от вродената/общата характеристика или вярване или общата история, собствената идентичност на социалната група се отнася до това как тази **група се възприема като различна от заобикалящото я общество**. Това може да се отнася например до жертвите на трафик на хора, тъй като според Държавния съвет на Франция „отвъд сводническата мрежа, на опасност от която те са били изложени, заобикалящото общество или институции [могат] [...] да ги възприемат като притежаващи специфична идентичност, която представлява социална група по смисъла на Конвенцията [за статута на бежанците]“ ⁽²⁶⁹⁾.

Обаче, както е посочено в делото от Обединеното кралство, самият факт на преследване не може да бъде единственият елемент, който дава съдържание на членовете на дадена група, тъй като това би означавало да се лиши това основание от всяко смислено съдържание:

Ако една група може да съществува единствено поради опасения, че може да бъде подложена на преследване, то всяко лице, което може да докаже, че би било преследвано по причина, различна от неговата раса, религия, националност или политическо мнение, може автоматично да претендира, че е част от социалната група и отговаря на изискванията на член 1. Ако се предвиждаше това тълкуване, то изразът „или поради някаква друга причина“ можеше да бъде заменен с думите „принадлежност към определена социална група“ ⁽²⁷⁰⁾.

⁽²⁶⁴⁾ CJEU, решение по делото X, Y и Z, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точка 45.

⁽²⁶⁵⁾ Камара на лордовете (Обединено кралство), *Secretary of State for the Home Department срещу K; Fornah срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 241, точка 16.

⁽²⁶⁶⁾ ВКБООН, *Насоки на ВКБООН за международната закрила № 2: „Принадлежността към определена социална група“ в контекста на член 1, раздел А, параграф 2 от Женевската конвенция от 1951 г. и/или Протокола за статута на бежанците от 1967 г.*, 7 май 2002 г., UN Doc HCR/GIP/02/02. Друго важно проучване е М. Foster, 'The "Ground with the Least Clarity": A Comparative Study of Jurisprudential Developments relating to 'Membership of a Particular Social Group' („Територията с най-малко яснота: сравнително изследване на развитието на съдебната практика във връзка с „принадлежността към определена социална група“), UNHCR Legal and Protection Policy Research Series, 2012 г.

⁽²⁶⁷⁾ ВКБООН, *Насоки за международната закрила № 2*, цитирани по-горе, бележка под линия 266, параграф 11.

⁽²⁶⁸⁾ Камара на лордовете (Обединено кралство), *Islam срещу Secretary of State for the Home Department Immigration Appeal Tribunal and Another, ex parte Shah*, цитирано по-горе, бележка под линия 238, според Lord Hoffmann.

⁽²⁶⁹⁾ Държавен съвет (Франция), решение от 25 юли 2013 г., жалба № 350661, точка 5 (вж. резюме на английски език в EDAL). Делото е върнато на френския Национален съд за правото на убежище след анулиране на неговото решение. Съдът е последвал подхода на Държавния съвет на Франция и е установил социалното възприятие, за да реши дали съществува определена социална група (вж. Национален съд за правото на убежище (Франция), *Mlle EF*, цитирано по-горе, бележка под линия 115 (вж. резюме на английски език в EDAL)).

⁽²⁷⁰⁾ EWCA (Обединено кралство), решение от 30 юни 1995 г., *Savchenkov срещу Secretary of State for the Home Department* [1995] EWCA Civ 47, точка 28.

Въпреки това, както постановява CJEU, съществуването на закони, които заклеймяват определен клас лица, може да докаже, че те са признати от дадено общество и са обект на прицел в него: „[Н]аличието на наказателно законодателство [...], което е насочено конкретно към хомосексуалните лица, позволява да се установи, че тези лица трябва да се разглеждат като съставляващи отделна социална група, разглеждана като различна от заобикалящото я общество“⁽²⁷¹⁾.

1.5.2.4.2 Примери за определена социална група

Последният абзац на член 10, параграф 1, буква г) конкретно се позовава на сексуалната ориентация и пола като общи характеристики, които могат да определят определена социална група. Съдилищата и трибуналите са установили и други социални групи, като семейство, деца или жертви на трафик на хора.

По отношение на сексуалната ориентация и пола, съображение 30 от ДП (преработен текст) илюстрира един от аспектите на определението за определена социална група на такива основания, както следва:

За целите на определянето на дадена социална група следва надлежно да се вземат предвид проблемите, свързани с пола на молителя, включително неговата полова идентичност и сексуална ориентация, които могат да бъдат свързани с определени правни традиции и обичаи, водещи например до генитално осакатяване, насилствена стерилизация или принудителни аборти, доколкото те са свързани с основателни опасения на молителя за преследване⁽²⁷²⁾.

ДП (преработен текст) изрично потвърждава, че сексуалната ориентация може да бъде обща характеристика⁽²⁷³⁾. CJEU е приел следното:

[С]ексуалната ориентация на дадено лице представлява характеристика, до такава степен съществена за неговата идентичност, че не би следвало от лицето да се изисква да се откаже от нея [...] важно [е] да се посочи, че изискването членовете на социална група, които споделят една и съща сексуална ориентация, да прикриват тази ориентация противоречи на самото признаване на наличието на характеристика, до такава степен съществена за идентичността, че не би следвало от заинтересованите лица да се изисква да се откажат от нея⁽²⁷⁴⁾.

Преследване може да възникне, когато идентичността или поведението привлича преследване: от лицата не се очаква да приемат каквито и да е ограничения на поведението им (вж. още разглеждането на дискретността по-долу в [раздел 1.9.4](#), стр. 97), освен в случаите на молби, предизвикани от сексуално поведение, което би предизвикало наказателна санкция в държавите членки. CJEU изтъква, че, точно както член 10, параграф 1, буква б) защитава публичната и частната сфера по отношение на вероизповеданието, „нищо във формулировката на член 10, параграф 1, буква г) не указва, че законодателят на Съюза е искал да изключи от приложното поле на тази разпоредба някои други видове деяния или прояви, свързани със сексуалната ориентация“⁽²⁷⁵⁾.

Забраната на молби за убежище, в които сексуалната ориентация се основава на поведение, което би било престъпно в държавите членки, се тълкува стриктно. Както е посочено в делото *X, Y и Z*, тази разпоредба не следва да се тълкува като изключваща от приложното поле на закрилата други видове деяния или прояви, свързани със сексуалната ориентация⁽²⁷⁶⁾.

⁽²⁷¹⁾ CJEU, решение по делото *X, Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точки 48 и 49.

⁽²⁷²⁾ Член 10 от ДП (преработен текст) действително включва група с „обща характеристика определена сексуална ориентация“.

⁽²⁷³⁾ Член 10, параграф 1, буква г) от ДП: в зависимост от условията, преобладаващи в страната на произход, специфична социална група може да бъде и група, чиито членове имат като обща характеристика определена сексуална ориентация.

⁽²⁷⁴⁾ CJEU, решение по делото *X, Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точки 46 и 70.

⁽²⁷⁵⁾ *Пак там*, точка 67. Вж. още Tribunal Supremo (Върховен съд, Испания), решение от 21 септември 2012 г., 65/2012, ECLI:ES:TS:2012:5907; и Върховен съд, Испания, решение от 21 септември 2012 г., 75/2012, ECLI:ES:TS:2012:5908.

⁽²⁷⁶⁾ *Пак там*, точка 66.

Във Франция съществуването на определени социални групи на основата на сексуална ориентация се признава за молители от определени държави, в които хомосексуалността подлежи на наказателни санкции, като Камерун ⁽²⁷⁷⁾, Ямайка ⁽²⁷⁸⁾ и Пакистан ⁽²⁷⁹⁾.

Признато е, че **жените** могат да са обект на преследване поради принадлежността си към определена социална група както заради самия им пол, така и по-специално когато формират подгрупи, като например жени, обвинени в нарушаване на обществените нрави (по-специално прелюбодеяние и неподчинение на съпрузи), и жени, които са незащитени от своите съпрузи или други роднини от мъжки пол ⁽²⁸⁰⁾. В дело, свързано с последната подгрупа, Камарата на лордовете на Обединеното кралство изтъква следното:

Неоспорените доказателства по това дело показват, че жените са дискриминирани в Пакистан. Считам, че естеството и мащабът на дискриминацията са такива, че може с основание да се твърди, че жените в Пакистан са дискриминирани от обществото, в което живеят. Причината, поради която жалбоподателките се опасават от преследване, не е просто фактът, че са жени. Тя е, че те са жени в общество, което дискриминира жени ⁽²⁸¹⁾.

Както е подчертано в това дело, идентифицирането на определена социална група зависи от доказателства за функционирането на съответното общество. Следователно жените няма да представляват определена социална група в общества, които не ги дискриминират.

Молби за статут на бежанец, включващи генитално осакатяване на жени, се приемат като основаващи се на принадлежност към определена социална група. Във Франция например Държавният съвет постановява следното:

[...] в едно общество, в което сексуалното осакатяване на жени е широко практикувано до такава степен, че съставлява социална норма, деца и юноши, които не са осакатени, представляват социална група. Въпреки това, за да установи основателността на молбата за закрила, Държавният съвет изисква засегнатата страна да предостави подробна информация, по-специално по отношение на семейството, географията и социологията, във връзка с рисковете, на които тя лично е изложена ⁽²⁸²⁾.

По същия начин, Камарата на лордовете на Обединеното кралство (отново във връзка с определен социален контекст, в който жените са обект на дискриминация и в който неподчинението е ясно идентифицирано в рамките на това общество) постановява следното:

[...] ГОЖ [гениталното осакатяване на жени] е краен израз на дискриминация, на която са обект всички жени в Сиера Леоне, както тези, които вече са били подложени на процедурата, така и тези, които не са. Не считам за никак трудно да призная жените в Сиера Леоне като определена социална група за целите на член 1, буква А, параграф 2. [...] Ако обаче се считаше, че тази по-широка социална група попада извън установената съдебна практика, мнение, което не споделям, аз бих приел алтернативното и по-неблагоприятно определение на втората жалбоподателка и ВКБООН за определената социална група, към която принадлежи втората жалбоподателка: непокътнати жени

⁽²⁷⁷⁾ Вж. например Национален съд за правото на убежище (Франция): решение от 10 януари 2011 г., *M Noumbo*, жалба 09012710 С+, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2011*, 2012 г., стр. 80; решение от 21 ноември 2011 г., *Mlle Megne Mbobda*, жалба № 11010494 С, пак там, точки 81 и 82; решение от 18 октомври 2012 г., *M Biyack Nyemeck*, жалба № 12013647 С, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2012*, 2013 г., стр. 62 и 63; и решение от 3 юни 2014 г., *M Noutemwou Mouaffo*, жалба № 14000522 С, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2014*, 2015 г., стр. 48 и 49.

⁽²⁷⁸⁾ Вж. например Национален съд за правото на убежище (Франция): решение от 29 юли 2011 г., *M Watson*, жалба № 08015548 С, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2011*, 2012 г., точки 86 и 87; и решение от 26 юни 2014 г., *Mme Douglas*, жалба № 13023823 С, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2014*, 2015 г., точки 46 и 47.

⁽²⁷⁹⁾ Вж. Национален съд за правото на убежище (Франция): решение от 4 юли 2011 г., *M Khurshid*, жалба № 11002234 С, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2011*, 2012 г., точки 90 и 91; и решение от 16 март 2015 г., *M Ashfaq*, жалба № 14032693.

⁽²⁸⁰⁾ Камара на лордовете (Обединено кралство), *Islam срещу Secretary of State for the Home Department Immigration Appeal Tribunal and Another, ex parte Shah*, цитирано по-горе, бележка под линия 238. Специалният апелативен комитет на Гърция (решение от 26 юни 2011 г., жалба № 95/126761 (вж. резюме на английски език в EDAL)) постановява, че поведение на жена, което не се подчинява на традиционните или културните конвенции и практики на исляма, показва нейната принадлежност към определена социална група. В Германия Административният съд на Аугсбург (решение от 16 юни 2011 г., Аи 6 К 30092, вж. резюме на английски език в EDAL) постановява следното: „Преследването, от което е застрашена молителката, е свързано с основанието на половата ѝ принадлежност и принадлежността ѝ към определена социална група — неомъжени жени от семейства, чийто традиционен образ за себе си също изисква принудителен брак“. Вж. още Върховен съд (Испания), решение от 6 юли 2012 г., 6426/2011, ECLI:ES:TS:2012:4824; и Върховен съд (Испания), решение от 15 юни 2011 г., 1789/2009, ECLI:ES:TS:2011:4013.

⁽²⁸¹⁾ Камара на лордовете (Обединено кралство), *Islam срещу Secretary of State for the Home Department Immigration Appeal Tribunal and Another, ex parte Shah*, цитирано по-горе, бележка под линия 238, според Lord of Craighead.

⁽²⁸²⁾ Държавен съвет (Франция), решение от 21 декември 2012 г., *Ms DF*, жалба № 332491 (вж. резюме на английски език в EDAL).

в Сиера Леоне. [...] Налице е обща характеристика на непокътнатостта. Обществото възприема тези жени като отделна група. И това не е група, определена от преследване: това би било разпознаваема група, дори ако гениталното осакатяване на жени беше изцяло на доброволен принцип, не се извършваше чрез сила или в резултат на социален натиск ⁽²⁸³⁾.

По отношение на семейството, молителите могат да обосноват молбите си за статут на бежанец с това, че са мишена поради принадлежността си към определено семейство. Така наречените „кръвни вражди“ могат да послужат за пример за преследване, основано на принадлежност към семейство. Такова преследване може да възникне независимо дали първоначалният източник на противоречие е възникнал поради един от мотивите за преследване.

Камарата на лордовете на Обединеното кралство обяснява в това отношение следното:

Връзките, които свързват членовете на едно семейство, независимо дали чрез кръв или по сватовство, определят групата. Именно тези връзки го отличават от останалата част от обществото. Преследването на дадено лице просто защото то принадлежи към същото семейство, към което принадлежи и друго лице, е също толкова произволно и своенравно, и също толкова гибелно, колкото и преследването поради раса или религия. Като социална група семейството естествено попада в категорията случаи, обхванати от закрилата съгласно Конвенцията за статута на бежанците ⁽²⁸⁴⁾.

Практическо приложение на този подход наблюдаваме в решение на полския Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд във Варшава):

[Съдът] установи, че преследването не е пряко свързано с молителя. Следва да се отбележи, че Женевската конвенция свързва признаването на статут на бежанец с основателно опасение от преследване поради цитираните в нея мотиви. Един от мотивите е принадлежността към определена социална група. Следователно признаването на това, че молителят принадлежи към изложена на риск от преследване група, означава, че преследването има индивидуален характер. Следователно, ако има основания да се смята, че фактът, че дадено лице е член на семейството на признат бежанец, удовлетворява условието за принадлежност към определена социална група, то отхвърлянето на молбата на това лице може да бъде обосновано единствено ако се докаже, че липсва основателно опасение от преследване поради този мотив ⁽²⁸⁵⁾.

По отношение на децата, техните висши интереси са основен фактор при определянето на статут, като се има предвид, че ДП (преработен текст) им отдава първостепенно значение ⁽²⁸⁶⁾, и че на формите на преследване, насочени срещу деца, следва да се обръща специално внимание (вж. раздела за висшите интереси на детето по-горе, стр. 20, и раздел 1.4.2.6.2 относно актовете на преследване, насочени срещу деца, стр. 48) ⁽²⁸⁷⁾. Това да си дете е вродена характеристика и когато децата имат собствена идентичност в дадено общество, може спокойно да бъде отсъдено, че тяхната молба за статут на бежанец произтича от принадлежността им към определена социална група ⁽²⁸⁸⁾ (вж. най-общо раздела относно висшите интереси на детето, стр. 20).

По отношение на жертвите на трафик на хора е възможно техните характеристики, които могат да включват произхода им от група, която е обект на дискриминация, като бъдат обединени с това, че те са обичайно обект на трафик („обща история, която не подлежи на изменение“) и впоследствие са заклеямени и са се отчуждили (и поради това „са разглеждани като различни“) от страна на обществото, да удовлетворят и двата клона на член 10, параграф 1, буква г).

⁽²⁸³⁾ Камара на лордовете (Обединено кралство), *Secretary of State for the Home Department срещу K; Fornah срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 241, точка 31.

⁽²⁸⁴⁾ *Пак там*, точка 45.

⁽²⁸⁵⁾ Върховен административен съд (Полша), решение от 12 март 2013 г., II OSK 126/07, вж. резюме на английски език в EDAL, което идентифицира съда в трето лице.

⁽²⁸⁶⁾ Съображение 18 от ДП (преработен текст).

⁽²⁸⁷⁾ Член 9, параграф 2, буква е) и съображение 28 от ДП (преработен текст).

⁽²⁸⁸⁾ Вж. например ВКБООН, *Насоки за международната закрила № 8*, цитирани по-горе, бележка под линия 230, точки 49—51.

Това например е становището на UKUT:

Ние установяваме обаче, че жалбоподателката попада в по-тясна социална група; тази на „младите жени, които са били жертви на трафик с цел сексуална експлоатация“. Ние не се стремим да определим конкретна възрастова група, но като жена в началото на двадесетте си години в момента, в който е станала обект на трафик, жалбоподателката определено може да бъде описана като млада. Ние [...] постановяваме, че жени, които са били жертва на сексуално насилие в миналото, са свързани с неотменима характеристика, която е едновременно независима от и причина за малтретирането им в момента [...], със сигурност са в състояние да представляват особена социална група по силата на Конвенцията ⁽²⁸⁹⁾.

Като отхвърля решението на Office français de protection des réfugiés et apatrides' (Службата на Франция за закрила на бежанци и лица без гражданство) и предоставя статут на бежанец на жена от Нигерия, която е била обект на трафик на хора, френският Национален съд за правото на убежище подема този подход. Той постановява, че жертвите на трафик на хора от щат Едо споделят обща история и имат собствена идентичност. Когато решава, че определението за определена социална група е удовлетворено, Съдът се позовава на ритуала *juju*, който се използва, за да се гарантира лоялност към мрежата за трафик, годините на експлоатация, заплахите, отправени към жертвите в случай че се опитват да напуснат мрежата, и възможното отчуждение от обществото при връщането в Нигерия ⁽²⁹⁰⁾.

1.5.2.5 Политическо мнение (член 10, параграф 1, буква д))

Член 10, параграф 1, буква д) от ДП (преработен текст) гласи:

[П]онятието „политическо мнение“ обхваща по-специално мнение, идеи или убеждения по въпроси, свързани с потенциалните субекти на преследване, посочени в член 6, както и с техните политики или методи, независимо дали мнението, идеите или убежденията са били изразени в действия на молителя.

1.5.2.5.1 Широк характер на политическото мнение

Отдавна е признато, че политическото мнение трябва да се **тълкува щедро**, за да се осигури пълното прилагане на целта на Конвенцията за статута бежанците за защита на определени интереси: казано е например макар и от вторични източници, че то може да представлява „всяко мнение по всеки въпрос, в който може да е ангажиран апаратът на държава, правителство и политика“ ⁽²⁹¹⁾. Конвенцията за статута на бежанците е част от един по-широк режим на международните права на човека и поради това понятието „политическо мнение“ следва да се тълкува, като се отчита този факт:

Необходимостта от широко тълкуване на основанието „политическо мнение“ произтича отчасти от ролята на Конвенцията за статута на бежанците за закрилата на основните права на човека, които включват на видно място правото на свобода на мисълта и съвестта, на мнение и на изразяването му и на събранията и сдружаването ⁽²⁹²⁾.

Примери за подходящи дела, в които политическото мнение е признато, включват дела на френските съдилища във връзка със следните вярвания:

- лицето е част от сдружение, което се бори срещу робството, расизма, потисничеството и дискриминацията спрямо чернокожите;

⁽²⁸⁹⁾ UKUT, решение от 8 април 2010 г., *AZ (Жени – обект на трафик) Тайланд CG* [2010] UKUT 118 (IAC), точка 140, в което се цитира Камара на лордовете (Обединено кралство), решение от 10 март 2005 г., *In re B Regina срещу Special Adjudicator, ex parte Hoxha* [2005] UKHL 19, точка 37, според Baroness Hale of Richmond.

⁽²⁹⁰⁾ Национален съд за правото на убежище (Франция), решение по делото *Mlle EF*, цитирано по-горе, бележка под линия 115 (вж. резюме на английски език в EDAL). Вж. също: Апелативен комитет на Виронас (Гърция), решение от 23 април 2013 г., жалба № 4/1188365 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽²⁹¹⁾ J.C. Hathaway и M. Foster, цитирано по-горе, бележка под линия 137, стр. 406, където се цитира Върховен съд (Канада), *Attorney General срещу Ward* [1993] 2 SCR. 689, където пък се цитира G.S. Goodwin-Gill, *The Refugee in International Law (Бежанецът в международното право)* (OUP, 1983 г.).

⁽²⁹²⁾ UKIAT, решение от 24 ноември 2000 г., *Gomez (Недържавни субекти: Acero-Garces неодобрени) (Колумбия)* [2000] UKIAT 00007, точка 30, най-общо одобрено от Върховния съд на Обединеното кралство в делото *RT (Зимбабве) и други срещу Secretary of State for the Home Department* [2012] UKSC 38.

- лицето е жена адвокат от Алжир, която работи в подкрепа на каузата на жените там;
- лицето е съдия, който отказва да извършва действия в противоречие с нормите на професията му ⁽²⁹³⁾.

Предвид това, че ДП (преработен текст) е съсредоточена върху приписването на политически мнения на физически лица (член 10, параграф 2), действия могат да бъдат считани за политически в съответната държава на произход, независимо че могат да бъдат на ниско ниво или дори не открито политически. Действия, които не са открито политически, могат да включват полагането на медицински грижи за болни бунтовнически войници или поведение, което се разглежда като оспорващо упражняването на власт от страна на властите в държавата на произход, въпреки че неговото политическо измерение не е непременно открито ⁽²⁹⁴⁾.

Недържавни субекти могат да **приписват политически мнения** на представители на държавата, когато „Държавната институция [...] поставя като условие за достъп до заетост в рамките на институцията при държането към такива мнения, или действия изключително на тези основания, или се бори изключително срещу всички лица, които се противопоставят на тези мнения“ ⁽²⁹⁵⁾. Трибуналет по спорове във връзка с убежището и имиграцията на Обединеното кралство (UKIAT) изразява подобно становище:

[...] лице, което е представител на държавата, например държавен служител или полицаи, може да е изложено на риск от преследване на основание политическо мнение, ако обстоятелствата са такива, че недържавните субекти му приписват политическо мнение, противно на тяхното. Решението за това дали един държавен служител е изложен на риск от преследване въз основа на политическо мнение никога не трябва да се взема въз основа на априорно твърдение, което се основава на фиксираната представа, че всичко, което може да се припише на лице в такова положение, е, че то си върши работата. Необходимо е винаги да се проверява дали обичайната политическа и административна йерархия е била или не е била изкривена от историята и събитията в конкретната държава ⁽²⁹⁶⁾.

Когато мненията са приписани, наличието на действителна политическа дейност не е необходимо: основният въпрос е **възприятието на преследващия** по отношение на преследваните и дейностите, които преследващият определя като и счита за „политическа дейност“ ⁽²⁹⁷⁾. Предвид съсредоточаването върху възгледите на преследващия, не трябва да се обръща излишно внимание на това дали жалбоподателят всъщност е член на партия или активен политик или не:

Членството в политическа партия е една, но не единствената възможност за участие в обществен живот и изразяване на политически възгледи. Самият факт, че молителят не е бил член, а само поддръжник на опозиционната партия, не води до заключението, че той не е изразил в достатъчна степен политическите си възгледи. Това важи в още по-голяма степен, ако в тази държава самото участие в демонстрации, организирани от опозиционни партии, обикновено води до преследване от страна на представители на държавната власт. Следователно едно от условията е молителят да има някакво политическо мнение, да може да го представи адекватно и да опише достоверно несправедливостта, причинена поради тази причина ⁽²⁹⁸⁾.

Например на бивши деца войници могат да бъдат приписвани политически мнения поради действията, с които са били свързани по време на военната им служба ⁽²⁹⁹⁾.

⁽²⁹³⁾ Тези три случая са съответно от: Национален съд за правото на убежище (Франция), решение от 12 декември 2014 г., *M B*, жалба № 14007634, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2014*, 2015 г., точки 30–32; Апелативен съвет по въпросите на бежанците (Франция), решение от 17 февруари 1995 г., *Ms M*, жалба № 94006878; и Апелативен съвет по въпросите на бежанците (Франция), решение от 17 февруари 1995 г., *M A*, жалба № 94010533.

⁽²⁹⁴⁾ Вж. например ВКБООН, *Насоки за международната закрила № 1: Свързано с пола преследване в контекста на член 1, раздел А, параграф 2 от Женевската конвенция от 1951 г. и/или Протокола за статута на бежанците от 1967 г.*, 7 май 2002 г., UN Doc HCR/GIP/02/01, точка 33; Апелативен орган по въпросите на статута на бежанците (Нова Зеландия), решение от 11 септември 2008 г., Жалба по въпросите на бежанския статут № 76044; Европейска комисия, *Предложение за ДП*, цитирано по-горе, бележка под линия 194: „Дадено действие може да бъде или да се счита от преследващия за израз на политическо мнение.“

⁽²⁹⁵⁾ Държавен съвет (Франция), решение от 14 юни 2010 г., *OFpra срещу M A*, жалба № 323669 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽²⁹⁶⁾ UKIAT, *Gomez (Недържавни субекти: Acero-Garcés неодобрени) (Колумбия)*, цитирано по-горе, бележка под линия 292, точка 46.

⁽²⁹⁷⁾ Върховен съд (Испания), решение от 24 февруари 2010 г., 429/2007 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽²⁹⁸⁾ Върховен административен съд (Чешка република), *SN срещу Министерството на вътрешните работи*, цитирано по-горе, бележка под линия 239 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽²⁹⁹⁾ Вж. Франция, Национален съд за правото на убежище, решение от 20 декември 2010 г., *M N*, жалба № 10004872, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2010*, 2011 г., стр. 48.

1.5.2.5.2 Преследване и мотив за преследване: избягване на военна служба

Изразяването на мнения относно политиките на правителството под формата на противопоставяне на военната служба може да има политическо измерение. В решението на Апелативния съд на Англия и Уелс (Обединено кралство) (EWCA) по делото *Sepet u Bulbul* е отбелязано следното:

[...] Конвенцията трябва да се чете достатъчно широко, за да постави светския пацифизъм и религиозния пацифизъм на една и съща основа за целите на член 1, буква А, параграф 2; и начинът за постигане на това би бил да се припише политическо качество на светския пацифизъм ⁽³⁰⁰⁾.

Разпоредбите на ДП (преработен текст), които разглеждат наказателното преследване и преследването (вж. раздел 1.4.2 по-горе, стр. 40), показват, че дискриминацията или налагането на несъразмерни санкции в рамките на процеса на наказателното правосъдие могат да доведат до превръщането на правни, административни, полицейски и/или съдебни мерки в преследване (член 9, параграф 2, букви б) и в)). Ако съответната мотивация е породена от раса, религия, националност, социална група или политическо мнение, то това на свой ред може да покаже наличие на мотив съгласно Конвенцията. Например по делото *Shepherd* ⁽³⁰¹⁾ CJEU разглежда случая на молител, който отказва да служи във въоръжените сили на САЩ в Ирак на основание, че вярва, че по този начин би подкрепил систематично, сяло и прекомерно използване на оръжия без оглед на цивилното население ⁽³⁰²⁾. Генералният адвокат по делото отбелязва, че противопоставянето на изпълнението на военна служба поради безпокойство от участие във военни престъпления е равнозначно на защитаване на съответно политическо мнение, идеи или убеждения по въпроси, свързани с дадена държава и нейните политики или методи ⁽³⁰³⁾. По-нататък той подчертава, че това противопоставяне може да съставлява мотив, дължащ се на принадлежност към определена социална група, ако доказателствата покажат наличието на сериозен и непреодолим конфликт между това, до което молителят с основание е очаквал, че ще доведе задължението му да служи, и неговата съвест, и че е разумно да се предположи, че на лица, които защитават такива убеждения, се гледа по различен начин и че те са обект на специално третиране от обществото като цяло ⁽³⁰⁴⁾.

1.6 Субекти на преследване или тежки посегателства (член 6)

В същия текст като в ДП, член 6 от ДП (преработен текст) гласи:

Субектите на преследване или тежки посегателства включват:

- а) държавата;
- б) партии или организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия;
- в) недържавни субекти, ако може да бъде доказано, че субектите, посочени в букви а) и б), включително и международни организации, не могат или не искат да предоставят закрила срещу преследване или тежки посегателства по смисъла на член 7.

Както CJEU подчертава в решението си по делото *M'Vodj*, преследването или тежките посегателства „трябва да се състоят от действията на трето лице“ ⁽³⁰⁵⁾, т.е. човешки фактор. По този начин Съдът изключва преследване или тежки посегателства, произтичащи от тежки социално-икономически или свързани със здравето условия в държавата на произход, без субект на преследване или тежки посегателства, който

⁽³⁰⁰⁾ EWCA (Обединено кралство), решение от 11 май 2001 г., *Sepet u Bulbul срещу Secretary of State for the Home Department* [2001] EWCA Civ 681, точка 82. Подобна позиция е възприета и от Административния съд на Република Словения в решение от 23 януари 2015 г. (*Husein*, I U 923/2014-34, точка 101), което е потвърдено от Върховния съд във въззивното производство и в което лицето, търсещо убежище, е било член на кюрдската общност в Сирия и е избегнало военна служба отчасти заради това, че не е искало да се бие срещу кюрди. Директивата определено допуска успех на свързани с военната служба молби при някои обстоятелства; вж. член 9, параграф 2, буква д) и раздел 1.4.2 по-горе, стр. 40.

⁽³⁰¹⁾ CJEU, решение по делото *Shepherd*, цитирано по-горе, бележка под линия 110.

⁽³⁰²⁾ *Пак там*.

⁽³⁰³⁾ Заключение на Генералния адвокат Sharpston от 11 ноември 2014 г., дело C - 472/13, *Andre Lawrence Shepherd срещу Bundesrepublik Deutschland*, EU:C:2014:2360, точка 48.

⁽³⁰⁴⁾ *Пак там*, точки 49–60.

⁽³⁰⁵⁾ CJEU, решение по делото *M'Vodj*, цитирано по-горе, бележка под линия 45, точка 35.

може да бъде идентифициран ⁽³⁰⁶⁾. На това основание белгийският Съвет за спорове в областта на правото на убежище например е отказвал молбите за международна закрила, основаващи се на избухването на епидемия на ебола в Гвинея и Либерия ⁽³⁰⁷⁾.

Тази необходимост от субект на преследване или тежки посегателства е изрично потвърдена в списъка, предвиден в член 6 от ДП (преработен текст) (вж. таблица 12 по-долу).

Таблица 12: Субекти на преследване или тежки посегателства в член 6 от ДП (преработен текст)

а)	Държавата.
б)	Партии или организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия.
в)	Недържавни субекти, ако може да бъде доказано, че субектите, посочени в букви а) и б), включително и международни организации, не могат или не искат да предоставят закрила срещу преследване или тежки посегателства по смисъла на член 7.

Член 6 води началото си от факта, че източникът на преследване не е определен в Конвенцията за статута на бежанците, която просто споменава бежанците като лица, които, поради основателни опасения от преследване по конкретна причина, не желаят или не могат да се ползват от закрилата на своята държава на произход (член 1, буква А, параграф 2). Това изречение оставя неясен въпроса дали субекти, различни от държавата, могат да бъдат субекти на преследване. Тълкуванията на държавите членки бяха различни ⁽³⁰⁸⁾. Чрез въвеждането на член 6 законодателят на Съюза реши да кодифицира преобладаващото мнение, като постанови, че международна закрила може да бъде предоставена в случаи на преследване както от държавата, така и не от държавата, стига в държавата на произход да не може да бъде предоставена закрила ⁽³⁰⁹⁾. По този начин член 6 се допълва от член 7 относно закрилата срещу преследване или тежки посегателства, в който са изброени субектите на закрила и е определена необходимата степен на закрила (вж. [раздел 1.7](#) по-долу, стр. 68) ⁽³¹⁰⁾. Тези два члена са тясно свързани: оценката на това дали в държавата на произход е налице ефективна закрила срещу преследване и тежки посегателства и, ако да, кой я предоставя, зависи от установяването на източника на това преследване или тежко посегателство.

⁽³⁰⁶⁾ *Пак там*. Съдът предвижда, че тежките посегателства „следователно не могат да произтичат само от общите недостатъци на системата за здравеопазване в страната на произход“. Въпреки че решението е свързано със субсидиарна закрила, член 6 е приложим по отношение и на двата типа международна закрила. Следователно заключението на CJEU има еднаква сила и по отношение на статута на бежанец. Като погледнем решението на ECtHR по делото *Sufi и Elmi срещу Обединеното кралство*, в което се тълкува член 3 от ЕКПЧ, човешки фактор може да се докаже, ако той съставлява „преобладаваща причина“ за малтретирането. Така малтретиране, претърпяно в резултат на суша, може да е в състояние да отговори на изискванията, ако може да се докаже, че преобладаващите причини за сушата са били действията на могащи структури, например военни диктатори. Вж. ECtHR, *Sufi и Elmi срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 49, точка 282: „Ако бедствените хуманитарни условия в Сомалия можеха да се отдадат изключително или дори предимно на бедност или на липсата на ресурси на държавата да се справи с едно естествено настъпващо явление, като например суша, тестът в *N. срещу Обединеното кралство* можеше спокойно да се счете за подходящ“.

⁽³⁰⁷⁾ Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия): решение от 14 април 2015 г., № 143.271; и решение от 19 март 2015 г., № 141.258.

⁽³⁰⁸⁾ Като цяло, преди приемането на ДП съществуваша два основни подхода: подходът на отговорността, при който статутът на бежанец е ограничен до лица, изложени на риск от преследване от страна на де юре и де факто държавни образувания, и подходът на закрилата, който се съсредоточава върху наличието на ефективна закрила срещу преследване в държавата на произход, а не върху субекта на преследването (вж. например Камара на лордовете (Обединено кралство), решение от 6 юли 2000 г., *Horvath срещу Secretary of State for the Home Department*[2001] AC 489 [2000] UKHL 37, според Lord Hope of Craighead). За подробно описание на тези два подхода, вж. най-вече: С. Phuong, *Persecution by Non-State Agents: Comparative Judicial Interpretations of the 1951 Refugee Convention* („Преследване от недържавни субекти: Сравнителни съдебни тълкувания на Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г.“), EJML (2003) 531; V. Türk, *Non-State Agents of Persecution* („Недържавни субекти на преследване“), в V. Chetail и V. Gowlland-Debbas (ред.), *Switzerland and the International Protection of Refugees/La Suisse et la protection internationale des réfugiés (Швейцария и международната закрила на бежанците)* (Kluwer Law International, 2002) 95; и W. Kälin, *Non-State Agents of Persecution and the Inability of the State to Protect* („Недържавните субекти на преследване и неспособността на държавата да осигури закрила“), *Georgetown Immigration Law Journal* (2000-2001) 415.

⁽³⁰⁹⁾ Вж. Европейска комисия, Предложение за ДП, цитирано по-горе, бележка под линия 194, параграф 17. Този подход е също така подходът, следван от ECtHR, който признава рисковете, произтичащи от недържавни субекти, като представляващи проблем по член 3 от ЕКПЧ в случай на *забрана за връщане*. Вж. най-вече ECtHR, решение от 29 април 1997 г., голям състав, *HLR срещу Франция*, жалба № 24573/94, точка 40. За по-скорошна съдебна практика на ECtHR в подкрепа на тази позиция вж. например: ECtHR, решение от 4 юни 2015 г., *JK и други срещу Швеция*, жалба № 59166/12, точка 50; ECtHR, решение от 14 април 2015 г., *Tatar срещу Швейцария*, жалба № 65692/12, точка 41; ECtHR, решение от 24 юли 2014 г., *AA и други срещу Швеция*, жалба № 34098/11, точка 50; ECtHR, решение от 8 юли 2014 г., *ME срещу Дания*, жалба № 58363/10, точка 50; ECtHR, решение от 3 април 2014 г., *AAM и Швеция*, жалба № 68519/10, точка 59; ECtHR, решение от 27 март 2014 г., *WH срещу Швеция*, жалба № 49341/10, точка 57; ECtHR, решение от 19 декември 2013 г., *VKA срещу Швеция*, жалба № 11161/11, точка 34; ECtHR, решение от 19 декември 2013 г., *TA срещу Швеция*, жалба № 48866/10, точка 34; ECtHR, решение от 19 декември 2013 г., *TKH срещу Швеция*, жалба № 1231/11, точка 41; ECtHR, решение от 5 септември 2013 г., *KAB срещу Швеция*, жалба № 886/11, точка 69; ECtHR, решение от 27 юни 2013 г., *SA срещу Швеция*, жалба № 66523/10, точка 42; ECtHR, решение от 27 юни 2013 г., *MYH и други срещу Швеция*, жалба № 50859/10, точка 53; ECtHR, решение от 27 юни 2013 г., *NANS срещу Швеция*, жалба № 68411/10, точка 24; ECtHR, решение от 27 юни 2013 г., *DNM срещу Швеция*, жалба № 28379/11, точка 44; ECtHR, решение от 27 юни 2013 г., *NMY и други срещу Швеция*, жалба № 72686/10, точка 24; ECtHR, решение от 27 юни 2013 г., *MKN срещу Швеция*, жалба № 72413/10, точка 26; ECtHR, решение от 27 юни 2013 г., *NMB срещу Швеция*, жалба № 68335/10, точка 28; ECtHR, решение от 27 юни 2013 г., *AGAM срещу Швеция*, жалба № 71680/10, точка 30.

⁽³¹⁰⁾ Вж. Върховен съд (Ирландия), решение от 25 юни 2012 г., *WA срещу Minister for Justice and Equality, Ireland and the Attorney General* [2012] IESC 251, точка 36.

СЈЕУ все още не се е произнасял по този въпрос, но предвид факта, че член 6 използва **неизчерпателен, т.е. примерен език при описването на субектите на преследване или тежки посегателства** ⁽³¹¹⁾, трите клона изглежда биха били в състояние да обхванат всички типове субекти на преследване или тежки посегателства. Това отразява факта, че намерението е било разпоредбата да бъде тълкувана в широк смисъл ⁽³¹²⁾.

Настоящият раздел разглежда трите образувания, посочени в член 6, които могат да бъдат признати от държавите членки като субекти на преследване или тежки посегателства: държавата (Раздел 1.6.1, стр. 64), партии или организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия (Раздел 1.6.2, стр. 66), и недържавни субекти (Раздел 1.6.3, стр. 66). Както ще стане ясно, понякога не е просто да се направи разграничение между тези субекти на преследване или тежки посегателства. Възможно е в един и същ случай субекти на преследване или тежки посегателства да попадат в повече от една от подкатегиите по член 6, букви а) до в) ⁽³¹³⁾.

1.6.1 Държавата (член 6, буква а))

На първо място сред потенциалните субекти на преследване или тежки посегателства член 6, буква а) включва държавата. Това отразява факта, че въпреки появата на недържавни субекти в контекста на молбите за международна закрила, държавата продължава да бъде **традиционен и основен субект на преследване**, тъй като тя продължава да е натоварена с държавни функции, включително използването на сила.

Член 6 и ДП (преработен текст) не дават определение на „държава“. При все това, обичайното значение на този термин в светлината на схемата и целта на ДП (преработен текст) подкрепя широко разбиране. Нещо повече, ако член 6 има за цел да предостави неизчерпателен списък на субектите на преследване или тежки посегателства, понятието за държава не може да бъде ограничено до определени прояви на дейности на държавата.

Таблица 13: Държавата като субект на преследване или тежки посегателства

Де юре органи	1.	Всеки орган на държавата, който упражнява законодателна, изпълнителна, съдебна или всякаква други функция и действия на всяко ниво.
Де факто органи	2.	Физически или юридически лица, оправомощени да упражняват държавна власт.
	3.	Частни лица или групи, които действат под контрола или указанията на държавата.
	4.	Органи, поставени на разположение на държавата от друга държава и упражняващи държавна власт.

Както е показано в таблица 13 по-горе, под държава като субект на преследване или тежки посегателства се има предвид **всяко действие на преследване или тежки посегателства, произлизащо от де юре или де факто държавни органи**. Това включва всяко длъжностно лице, което упражнява функции на държавно управление ⁽³¹⁴⁾, независимо дали принадлежи към съдебния, изпълнителния или законодателния клон

⁽³¹¹⁾ Европейска комисия, „Подробно обяснение на предложението“, параграф 3 (приложено към Предложение за ДП (преработен текст), цитирано по-горе, бележка под линия 243), в което Комисията прави разграничение между изчерпателния списък на субектите на закрила в член 7 и отворения списък на субектите на преследване в член 6.

⁽³¹²⁾ В този смисъл вж. Върховен съд (Ирландия), решение от 1 март 2012 г., *JTM срещу Minister for Justice and Equality, Ireland and the Attorney General* [2012] ЕНС 99, точки 32–34 и 46.

⁽³¹³⁾ Вж. EWCA (Обединено кралство), решение от 31 януари 2002 г., *Rolandas Svazas срещу Secretary of State for the Home Department* [2002] EWCA Civ 74.

⁽³¹⁴⁾ Вж. Национален съд за правото на убежище (Франция), решение от 18 октомври 2012 г., *Mlle K*, жалба № 12015618 (вж. резюме на английски език в EDAL), и Национален съд за правото на убежище (Франция), решение от 14 април 2010 г., *M K*, жалба № 09004366 (вж. резюме на английски език в EDAL), и двете във връзка с политически органи.

на властта, и което работи на всяко ниво, следователно включително и в местните власти⁽³¹⁵⁾. Действията, които могат да бъдат приписани на държавата, могат при определени обстоятелства да включват следното: (i) действия на лица или образувания, оправомощени да упражняват държавна власт⁽³¹⁶⁾; и (ii) действия на частни лица или групи, които действат под контрола или указанията на органи или образувания, оправомощени да упражняват държавна власт⁽³¹⁷⁾. Струва си също така да се отбележи, че държавна власт може да се упражнява от органи на друга държава, поставени на разположение на държавата⁽³¹⁸⁾.

Систематично разбиране за държавата е илюстрирано в решението на CJEU по делото *Y и Z*, в което Съдът постановява, че забраната за участие в публични богослужения може да представлява преследване, когато „поражда реален риск за молителя, по-специално от преследване или от подлагане на нечовешко или унижително третиране или наказание от страна на някой от субектите по член 6 от Директивата“⁽³¹⁹⁾. Въпреки че Съдът посочва, че наказуемостта на хомосексуални действия сама по себе си не представлява преследване, ако тя е придружена от наказание лишаване от свобода за определен срок, което действително се прилага, това представлява акт на преследване. Това означава, че законодателната власт може да се разглежда като източник на действие на преследване⁽³²⁰⁾ в същата степен, както и съдебната власт, когато приема закони за забрана на участието в публични богослужения, които водят до несъразмерно или дискриминационно наказание, както е постановил CJEU в решението си по делото *X, Y и Z*⁽³²¹⁾.

Преследването или тежките посегателства често се причиняват от лица, които имат право да използват сила, а именно правоприлагащи органи и военен персонал⁽³²²⁾. Унгарският *Fővárosi Törvényszék* (Столичен съд) например е предоставил статут на бежанец на молителя, фармацевт, който е бил изложен на риск от преследване от страна на сирийските сили за сигурност, които са подозирали, че той оказва помощ на въстаници, като им продава лекарства⁽³²³⁾. Както става ясно от решение на Върховния административен съд на Чехия от 2009 г., преследване от страна на държавата може да е налице дори когато представителите на държавата са извън сферата на своята компетентност⁽³²⁴⁾. Подобно на правилата за държавна отговорност по силата на международното право, когато действия, извършени *ultra vires* (извън пределите на компетентността) автоматично се приписват на държавата, всеки представител на държавата⁽³²⁵⁾, независимо дали действа извън своята компетентност (като „престъпен представител на държавата“⁽³²⁶⁾) или не, ще се счита за част от държавата по силата на член 6 за целите на условията за международна закрила. Тогава въпросът ще бъде дали държавата се намесва „бързо и ефективно“ за предотвратяване на такива посегателства по смисъла на член 7 от ДП (преработен текст) (вж. раздел 1.7, стр. 68 по-долу относно субектите на закрила)⁽³²⁷⁾.

⁽³¹⁵⁾ H. Dörig, в K. Nailbronner и D. Thym (ред.), цитирано по-горе, бележка под линия 75, Коментар във връзка с член 6, параграф 8. Вж. също Министерство на вътрешните работи (Обединено кралство), *Asylum Policy Instruction, Assessing Credibility and Refugee Status* (Инструкция във връзка с политиката в областта на убежището, оценка на правдоподобността и статут на бежанец), 6 януари 2015 г., стр. 25, където държавата е определена като „организацията на управление или средствата, чрез които правителството привежда в действие волята си. Това включва централното правителство (изпълнителната, законодателната и съдебната власт), апарата на централното правителство (например държавните служители, въоръжените сили, силите за сигурност и полицията) и контролираните от държавата организации“. В различния контекст на държавната отговорност по силата на международното право, орган на държавата се определя като „всяко физическо или юридическо лице, което притежава такъв статут в съответствие с вътрешното право на държавата“ и което „упражнява законодателни, съдебни или други дейности, независимо какво положение заема в организацията на държавата и независимо от неговия характер като орган на централното правителство или на териториална единица на държавата“. Вж. член 4, параграфи 1 и 2 от доклада на Комисията по международно право (ILC) *Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts* (Отговорност на държавите за международно неправомерни действия), Резолюция на генералната асамблея на ООН 56/83, 12 декември 2001 г.

⁽³¹⁶⁾ ILC, *Отговорност на държавите за международно неправомерни действия*, цитиран по-горе, бележка под линия 315, член 5.

⁽³¹⁷⁾ *Пак там*, член 8.

⁽³¹⁸⁾ *Пак там*, член 6.

⁽³¹⁹⁾ CJEU, решение по делото *Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точка 69.

⁽³²⁰⁾ Вж. също Върховен административен съд (Германия), решение от 20 февруари 2013 г., BVerwG 10 C 23.12, цитирано по-горе, бележка под линия 170 (достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de).

⁽³²¹⁾ CJEU, решение по делото *X, Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точка 61. Вж. също Национален съд за правото на убежище (Франция), решение от 4 ноември 2013 г., *M F*, жалба № 13007332 С, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014 г., точки 54 и 55; и Национален съд за правото на убежище (Франция), решение от 23 май 2013 г., *M U*, жалба № 11010862 С+, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014 г., стр. 71

⁽³²²⁾ Вж. например Върховен административен съд (Чешка република), решение от 21 април 2009 г., *SH срещу Министерството на вътрешните работи*, 2 Azs 13/2009-60 (вж. резюме на английски език в EDAL), в което Съдът признава, че Албанската народна армия в Косово е потенциален субект на преследване.

⁽³²³⁾ Столичен съд (Унгария), решение от 11 юли 2013 г., *MAA срещу Office of Immigration and Nationality*, Б.К.31830/2013/6 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽³²⁴⁾ В този смисъл вж. Върховен административен съд (Чешка република), решение от 22 май 2009 г., *AR срещу Министерството на вътрешните работи*, 5 Azs 7/2009-98 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽³²⁵⁾ ILC, *Отговорност на държавите за международно неправомерни действия*, цитиран по-горе, бележка под линия 315. Вж. също *Наследствена маса на Jean-Baptiste Caire* (Франция) срещу Съединени мексикански щати, 5 RIAA 516, стр. 530.

⁽³²⁶⁾ Министерство на вътрешните работи (Обединено кралство), *Asylum Policy Instruction, Assessing Credibility and Refugee Status* (Инструкция във връзка с политиката в областта на убежището, оценка на правдоподобността и статут на бежанец), цитирана по-горе, бележка под линия 315, стр. 26.

⁽³²⁷⁾ EWCA (Обединено кралство), *Rolandas Svazas срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 313, точка 16. Вж. също J.C. Hathaway и M. Foster, цитирано по-горе, бележка под линия 137, стр. 301. В *PS (Шри Ланка) срещу Secretary of State for the Home Department* (решение от 6 ноември 2008 г. [2008] EWCA Civ 1213, точка 8) Съдия Lord Sedley отбелязва, че след като молителката е била многократно сексуално малтретирана от държавен военен персонал в Джафна, „не е имало разумна възможност за закрила от държавата от поведение, носещо ясни отличителни белези на търпимост и безнаказаност, поради което тя е избягала“.

1.6.2 Партии или организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия (член 6, буква б))

На второ място в член 6, параграф б са посочени партии или организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия. Могат да бъдат разграничени два случая, както е показано в таблица 14 по-долу.

Таблица 14: Партии или организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия, в качеството на субекти на преследване или тежки посегателства

1.	партии или организации, които представляват де факто държавни субекти, тъй като упражняват елементи на държавна власт ; или
2.	партии или организации, които контролират значителна част от територията на държавата в контекста на въоръжен конфликт .

Първият сценарий на де факто държавни субекти е свързан със случаи, в които партии или организации представляват де факто държавни субекти, тъй като упражняват елементи на държавна власт върху територията на държавата или част от нея в отсъствието на де юре държавна власт. Това безспорно може да се счита за вярно за регионите Пунтланд и Сомалиленд, и двата от които са създали свои собствени администрации, отделни и независими от тези на Сомалия⁽³²⁸⁾. Подобно заключение безспорно може да се направи и по отношение на Кюрдската автономия в северен Ирак по времето на режима на Саддам Хюсеин и след падането му, тъй като иракската държава вече на практика няма власт над окупираната от автономията територия.

Вторият сценарий е свързан с **партии или организации, които контролират значителна част от територията на държавата в контекста на въоръжен конфликт**. Според френските *Commission des recours des réfugiés* (Апелативен съвет по въпросите на бежанците) и Национален съд за правото на убежище, такъв например е случаят с клана Дарод в Сомалия през 2005 г.⁽³²⁹⁾ и бунтовниците в провинция Кундуз в Северен Афганистан през 2013 г.⁽³³⁰⁾ Революционните въоръжени сили на Колумбия (FARC) също са признати за партия или организация, която контролира значителна част от територията на Колумбия⁽³³¹⁾. Безспорно такъв би могъл да е случаят с Тигрите за освобождение на Тамил Илам (LTTE) по време на конфликта с правителството на Шри Ланка и, по-скоро, с Ал-Шабаб в Сомалия, въпреки че за това ще е необходимо да се вземе предвид по-специално степента на контрол, упражняван от тях, тъй като тя не е постоянна⁽³³²⁾. През периода 2014 г. — началото на 2016 г., така наречената Ислямска държава в Ирак и Леванта (ИДИЛ) безспорно би могла да се разглежда като партия или организация съгласно условията на член 6, буква б) като се има предвид значителния контрол, упражняван от нея върху части от териториите на Ирак и Сирия⁽³³³⁾.

Следва да се отбележи, че границата между партии или организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия, и недържавни субекти не винаги е рязка. Въпреки че разграничаването между двете не е от основно значение за установяването на субекта на преследване или тежки посегателства, все пак то продължава да е важно за определянето на наличието на ефективна закрила

⁽³²⁸⁾ В този смисъл вж. UKIAT, решение от 31 март 2005 г., *NM и други (Самотни жени – Ashraf) Сомалия CG* [2005] UKIAT 00076, точки 84 и 101, което, въпреки че разглежда въпроса за възможността за вътрешна закрила в Сомалиленд и Пунтланд, е поучително по отношение на степента на автономия и власт, упражнявана от тези два региона. Това решение е оставено непроменено от последващи насоки за държавата що се отнася до ситуацията в Пунтланд и Сомалиленд. Вж. например UKUT, решение от 25 ноември 2011 г., *АММ и други (Конфликт; Хуманитарна криза; Върнати лица; Генитално осакатяване на жени) Сомалия CG* [2011] UKUT 445 (IAC); и UKUT, решение от 3 октомври 2014 г., *МОJ и други (Връщане в Могадишу) Сомалия CG* [2014] UKUT 00442 (IAC). Вж. също EASO, *Country of Origin Information Report, South and Central Somalia: Country Overview (Доклад с информация за държавата на произход, южна и централна Сомалия: Общ преглед на държавата)*, август 2014 г., стр. 27.

⁽³²⁹⁾ Апелативен съвет по въпросите на бежанците (Франция), решение от 29 юли 2005 г., *Mlle A*, жалба № 487336, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2005*, 2006 г., точки 65 и 66.

⁽³³⁰⁾ Национален съд за правото на убежище (Франция), решение от 12 март 2013 г., *M UK*, жалба № 12025577, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014 г., точки 83 и 84.

⁽³³¹⁾ Вж. безспорно Върховен съд (Испания), решение от 16 февруари 2009 г., 6894/2005, точка 10.

⁽³³²⁾ Относно Ал-Шабаб в Могадишу, сравни, например UKUT, *МОJ и други (Връщане в Могадишу) Сомалия CG*, цитирано по-горе, бележка под линия 328, точка 368, където е отбелязано, че въоръжената група се е оттеглила от Могадишу, с UKUT, *АММ и други (Конфликт; Хуманитарна криза; Върнати лица; Генитално осакатяване на жени) Сомалия CG*, цитирано по-горе, бележка под линия 328, най-вече точки 75 и 90—91 във връзка със степента на контрол, упражнявана от Ал-Шабаб по това време. Вж. също EASO, *Country of Origin Information Report, South and Central Somalia*, цитирано по-горе, бележка под линия 328, особено точки 83—95.

⁽³³³⁾ Що се отнася до степента на контрола, вж. например Министерство на вътрешните работи (Обединено кралство), *Country Information and Guidance, Iraq: Security Situation (Информация и насоки за държавата, Ирак: ситуация във връзка със сигурността)*, ноември 2015 г., особено картата на стр. 10; и Министерство на вътрешните работи (Обединено кралство), *Country Information and Guidance, Syria: Security and Humanitarian Situation (Информация и насоки за държавата, Сирия: ситуация във връзка със сигурността и хуманитарните въпроси)*, декември 2014 г., параграфи 2.13.19—2.3.21.

в държавата на произход (вж. [раздел 1.7](#) по-долу, стр. 68) и наличието на вътрешна закрила (вж. [раздел 1.8](#) по-долу, стр. 82). Основният критерий за разграничаване между такива партии и организации и недържавните субекти следователно е в контрола, който първите упражняват върху държавата или значителна част от нейната територия. Без такъв контрол образуването не попада в приложното поле на член 6, буква б), а отговаря на условията на член 6, буква в) като недържавен субект.

1.6.3 Недържавни субекти (член 6, буква в))

Член 6, буква в) обхваща недържавните субекти от списъка на субектите на преследване или тежки посегателства. Съгласно тази разпоредба, недържавните субекти като такива не могат просто да бъдат признати за субекти на преследване или тежки посегателства; те са **единствено онези субекти, срещу които не съществува ефективна закрила** в държавата на произход. Член 6, буква в) идентифицира като субекти на преследване или тежки посегателства:

недържавни субекти, **ако** може да бъде доказано, че субектите, посочени в букви а) и б) [т.е. държавата или партии или организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия], включително и международни организации, не могат или не искат да предоставят закрила срещу преследване или тежки посегателства по смисъла на член 7 ⁽³³⁴⁾.

В случай на преследване или тежки посегателства от страна на недържавни субекти, съдилищата или трибуналите на държавите членки трябва да определят дали съществува закрила срещу преследване или тежки посегателства по смисъла на член 7 от ДП (преработен текст) ⁽³³⁵⁾. Както CJEU постановява в решението си по делото *Abdulla*, способността на субектите на закрила да осигурят закрила срещу преследване или тежки посегателства „се оказва решаващ елемент в преценката“ на статута на бежанец ⁽³³⁶⁾. Това е още по-вярно при преследването или тежките посегателства от страна на недържавни субекти, тъй като, обратно на преследването и тежките посегателства от страна на държавата (вж. [съображение 27](#) от ДП (преработен текст) и [раздел 1.7.1.1](#) по-долу, стр. 70), не съществува презумпция, че закрила не е на разположение. Следователно, както е отбелязано от Върховния съд на Ирландия и е определено по същия начин от полския Регионален административен съд във Варшава ⁽³³⁷⁾, „недържавните субекти“ могат да станат „субекти на [преследване или] тежки посегателства“ единствено когато е доказано, че държавата, на която молителят е гражданин, не е в състояние или не желае да предотврати посегателството, извършвано от недържавни субекти“ ⁽³³⁸⁾. Както е допълнително анализирано в [раздел 1.7.1.2](#) по-долу (стр. 73), такъв е случаят и ако партии или организации, включително международни организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия, не искат или не могат да предложат закрила (член 7, параграф 1, буква б) от ДП (преработен текст)).

Точно както термина „държава“, понятието за недържавен субект също не е определено в ДП (преработен текст). Въпреки това, в светлината на формулировката, схемата и целта на член 6, то трябва **да бъде тълкувано в широк смисъл**, тъй като целта на член 6 не е да се ограничи статута на бежанец, а да се гарантира, че такъв статут се предоставя на лица, които наистина са преследвани. Както подчертава Върховният административен съд на Германия, това понятие обхваща всички недържавни субекти без каквото и да е ограничение, включително отделни лица, доколкото те извършват действия на преследване ⁽³³⁹⁾. Това широко определение се споделя от съдилища или трибунали на други държави членки и това е отразено в кръга на недържавните образувания, признати за недържавни субекти на преследване или тежки посегателства и показани в таблица 15 по-долу.

⁽³³⁴⁾ Курсивът е добавен. В този смисъл вж. Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 20 октомври 2010 г., № 49.821, точка 4.8.1; Върховен административен съд (Чешка република), решение от 18 декември 2008 г., *SlCh срещу Министерството на вътрешните работи*, 1 Aзс 86/2008-101 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽³³⁵⁾ Вж. Върховен административен съд (Чешка република), решение от 15 май 2013 г., *AS срещу Министерството на вътрешните работи*, 3 Aзс 56/2012-81 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽³³⁶⁾ CJEU, решение от 2 март 2010 г, голям състав, Съединени дела C-175/08, C-176/08, C-178/08 и C-179/08, *Aydin Salahadin Abdulla и други срещу Bundesrepublik Deutschland*, EU:C:2010:105, точка 68.

⁽³³⁷⁾ Регионален административен съд на Варшава (Полша), решение от 30 септември 2015 г., IV SA/Wa 961/15.

⁽³³⁸⁾ Върховен съд (Ирландия), *WA срещу Minister for Justice and Equality, Ireland and the Attorney General*, цитирано по-горе, бележка под линия 310, точка 40.

⁽³³⁹⁾ Върховен административен съд (Германия), решение от 18 юли 2006 г., BVerwG 1 С 15.05, точка 23. Вж. също Ръководство на ВКБООН, цитирано по-горе, бележка под линия 107, параграф 65, в което е отбелязано, че недържавните субекти включват и слоеве на населението или на местното население.

Таблица 15: Примери за недържавни образувания, признати за недържавни субекти на преследване или тежки посегателства

1.	кланове и племена ⁽³⁴⁰⁾
2.	партизански и военизирани групи ⁽³⁴¹⁾
3.	военни диктатори, екстремистки религиозни групи или терористи ⁽³⁴²⁾
4.	престъпници, банди и мафията ⁽³⁴³⁾
5.	политически партии ⁽³⁴⁴⁾
6.	членове на семейството и роднини ⁽³⁴⁵⁾

1.7 Субекти на закрила (член 7)

Както беше посочено в [раздел 1.6](#) по-горе (стр. 62), ДП и ДП (преработен текст) одобряват подхода на закрилата за тълкуването на определението за бежанец. Поради това акцентът сега е поставен върху **наличието на ефективна закрила срещу субектите на преследване или тежки посегателства, която няма временен характер**, в държавата на произход. Това е в съответствие с текста на член 1, буква А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците, който предвижда, че поради основателните си опасения от преследване бежанците не могат или не желаят да се обърнат за закрила към страната си на произход (или страната на обичайното си пребиваване). Това е също така в съответствие с целта на Конвенцията за статута на бежанците международната общност да предложи заместваща закрила на „[...] на лице, което вече не се ползва от закрила срещу преследване поради предвидено в Конвенцията основание в собствената си държава [...]“ ⁽³⁴⁶⁾.

Член 7 от ДП (преработен текст) идентифицира както субектите на закрила, така и формата на тази закрила по следния начин:

1. Закрилата срещу преследване или тежки посегателства може да бъде предоставена единствено от:
 - а) държавата; или
 - б) партии или организации, включително и международни организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия,

при условие че същите желаят и могат да предложат закрила в съответствие с параграф 2.

⁽³⁴⁰⁾ Вж. например Съд на Калаяри (Италия), решение от 3 април 2013 г., № RG 8191/12, точки 7 и 8 (вж. резюме на английски език в EDAL) относно гениталното осакатяване на жени като обичайна практика на племето, към което принадлежи молителката.

⁽³⁴¹⁾ Вж. например Върховен съд (Испания), решение от 19 февруари 2010 г., 5051/2006, с което се предоставя статут на бежанец поради преследване от страна на FARC в Колумбия. По отношение на съдебната практика на ECtHR, вж., например: ECtHR, решение от 17 декември 1996 г., *Ahmed срещу Австрия*, жалба № 25964/94, точка 22; и ECtHR, *DNM срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 309, точка 54.

⁽³⁴²⁾ Вж. например Административен съд и съд по трудовоправни спорове на Будапеща (Унгария), решение от 18 юни 2013 г., *RY (Афганистан) срещу Office of Immigration and Nationality*, 17.K.31893/2013/3-IV (вж. резюме на английски език в EDAL) във връзка с преследване от страна на талибаните в Афганистан; Национален съд за правото на убежище (Франция), *M C*, цитирано по-горе, бележка под линия 181 във връзка с преследването от страна на мюсюлмански фундаменталисти; и Национален съд за правото на убежище (Франция), решение от 29 ноември 2013 г., *M M*, жалба № 13018952 С+, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014 г., точки 63 и 64, по отношение на реалната опасност от тежки посегателства, наред с другото, от страна на религиозни екстремисти. За съдебна практика на ECtHR вж. например ECtHR, *AAM срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 309, точка 66.

⁽³⁴³⁾ Вж. например Съвет по въпросите на бежанците (Полша), решение от 8 септември 2010 г., Rdu-439-1/S/10 (вж. резюме на английски език в EDAL), и UKUT, решение от 18 февруари 2010 г., *AM и BM (Жени – обект на трафик) Албания CG* [2010] UKUT 80 (IAC), точки 165 и 167–170, като и двете решения се отнасят до мрежи за трафик на хора; и Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 6 ноември 2008 г., № 18.419 в контекста на вендетата.

⁽³⁴⁴⁾ Вж. например Административен съд на Берлин (Германия), решение от 7 юли 2011 г., 33 K 79.10 A.

⁽³⁴⁵⁾ Вж. например Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение 89.927, цитирано по-горе, бележка под линия 228, точка 4.9; Национален съд за правото на убежище (Франция), решение от 12 март 2013 г., *Mme HK épouse G*, жалба № 12017176, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014 г., точки 72 и 73; Административен съд на Аугсбург (Германия), *Au 6 K 30092*, цитирано по-горе, бележка под линия 280 (вж. резюме на английски език в EDAL); Върховен съд (Ирландия), *JTM срещу Minister for Justice and Equality, Ireland and the Attorney General*, цитирано по-горе, бележка под линия 312; Съвет за бежанците (Полша), решение от 23 август 2012 г., Rdu-82/8/S/10 (вж. резюме на английски език в EDAL); Апелативен съд за миграция (Швеция), решение от 21 април 2011 г., UM 7851-10 (вж. резюме на английски език в EDAL); Апелативен съд за миграция (Швеция), решение от 9 март 2011 г., UM 3363-10 и 3367-10 (вж. резюме на английски език в EDAL); UKUT, *AM и BM (Жени – обект на трафик) Албания CG*, цитирано по-горе, бележка под линия 343, точка 171. За съдебна практика на ECtHR, вж., например: ECtHR, *VKA срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 309, точка 42; ECtHR, *SA срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 309, точка 49.

⁽³⁴⁶⁾ Вж. Камара на лордовете (Обединено кралство), *Horvath срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 308, 495, според Lord Hope of Craighead. Вж. също Камара на лордовете (Обединено кралство), решение от 16 декември 1987 г., *R срещу Secretary of State for the Home Department; Ex parte Sivakumaran* [1988] 1 AC 958, 992-993, според Lord Keith of Kinkel и, по-неотдавна, Върховен съд (Обединено кралство), решение от 7 юли 2010 г., *HJ (Иран) и HT (Камерун) срещу Secretary of State for the Home Department* [2010] UKSC 31, точки 13–15, според Lord Hope.

2. Закрилата срещу преследване или тежки посегателства трябва да е ефективна и да няма временен характер. Обикновено такава закрила се предоставя, когато субектите, посочени в параграф 1, букви а) и б), вземат разумни мерки, за да попречат на преследването или на тежките посегателства, *inter alia*, чрез функционирането на ефективна правораздавателна система, позволяваща разкриването, наказателното преследване и наказването на деянията, представляващи преследване или тежко посегателство, и когато молителят има достъп до тази закрила.
3. При определянето на това, дали една международна организация контролира една държава или значителна част от нейната територия и дали тя предлага закрила по смисъла на параграф 2, държавите членки се съобразяват с указанията, които могат да бъдат предоставени от актовете на Съюза в тази област ⁽³⁴⁷⁾.

Този член е **задължителна разпоредба** за държавите членки, която е от основно значение за признаването на статут на международна закрила. Както е постановил CJEU в решението си по делото *Abdulla* от 2010 г.,

[...] тъй като обстоятелствата показват неспособността или, обратно, възможността страната на произход да осигури закрила срещу актовете на преследване, те се оказват решаващ елемент в преценката, водеща до предоставянето или, съответно, до евентуалното прекратяване на статута на бежанец ⁽³⁴⁸⁾.

Въпреки че делото *Abdulla* се отнася до прекратяването на статута на бежанец по член 11 от ДП (сега член 11 от ДП (преработен текст)), мотивите на Съда по отношение на смисъла на закрилата изглежда са приложими, при равни условия, към член 7 от ДП (преработен текст).

Член 7 също така отразява акцента, поставян от ECtHR върху наличието на ефективна закрила ⁽³⁴⁹⁾. Според ECtHR, клановете, племената и семействата могат да изпълняват закрилнически функции и, в допълнение, е възможно да съществуват много важни лични фактори, оказващи влияние върху закрилата, като здравословното състояние, възрастта, пола, владението на чужд език и способностите на кандидата за убежище ⁽³⁵⁰⁾. CJEU обаче все още не е разглеждал степента, в която подходът на ECtHR може да информира тълкуването на въпроса кой отговаря на условията за субект на закрила по силата на член 7 от ДП (преработен текст) ⁽³⁵¹⁾. Въпреки това от текста на член 7 от ДП (преработен текст) е ясно, че субектите на закрила са ограничени до държавата или партии или организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия.

Като отразява структурата на член 7, настоящият раздел разглежда въпроса за закрилата, като започва със субектите на закрила (Раздел 1.7.1, стр. 70) и след това се обръща към изискваното качество на закрилата (Раздел 1.7.2, стр. 75). Както ще стане ясно, член 7 от ДП (преработен текст) е претърпял значителни промени в сравнение с ДП, така че да се осигури ограничено тълкуване на субектите на закрила и ефективната закрила. Тези изменения са представени по-долу, когато е уместно.

⁽³⁴⁷⁾ Вж. също съображение 26 от ДП (преработен текст), което гласи: Закрила може да бъде предоставяна, при наличието на желание и възможност за предлагане на закрила, или от държавата, или от партии или организации, включително международни организации, които отговарят на условията, предвидени в настоящата директива, които контролират даден район или значителна част от територията на държавата. Тази закрила следва да бъде реална и да няма временен характер.

⁽³⁴⁸⁾ CJEU, решение по делото *Abdulla и други*, цитирано по-горе, бележка под линия 336, точка 68. Вж. също Камара на лордовете (Обединено кралство), *Norvath срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 308, точка 3, според Lord Hope of Craighead.

⁽³⁴⁹⁾ Вж. най-вече ECtHR, решение от 11 януари 2007 г., голям състав, *Salah Sheekh срещу Нидерландия*, жалба № 1948/04, точка 147, където Съдът постановява следното: „[...] наличието на задължението да не експулсира не зависи от това дали рискът от третирането произтича от фактори, които водят до отговорност, пряка или непряка, на властите на приемащата страна, и член 3 може по този начин да се прилага и в случаите, когато опасността произлиза от лица или групи от лица, които не са държавни служители [...]“. Това, което е от значение в този контекст, е дали молителят е бил в състояние да получи закрила и да търси правна защита срещу деянията, извършени срещу него.“ Вж. още: ECtHR, *SA срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 309, точка 51; и ECtHR, *DNM срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 309, точка 53.

⁽³⁵⁰⁾ Вж. ECtHR, *Salah Sheekh срещу Нидерландия*, цитирано по-горе, бележка под линия 349, точки 139 и 140. „[...] съществува отчетлива разлика между положението, от една страна, на лицата които са с произход от тези области и имат кланови и/или семейни връзки там, и, от друга страна, на лицата, които са родом от другаде в Сомалия и нямат такива връзки в Сомалиленд или Пунтланд. Въз основа на наличната информация Съдът е готов да приеме, че експулсирането в Сомалиленд или Пунтланд на търсещо убежище лице, молбата на което не е удовлетворена, но което принадлежи към първата група, не би изложило в общия случай това лице на реална опасност да бъде подложено на отношение в нарушение на член 3. [...] Съдът счита, че е много малко вероятно молител, който е член на малцинството Ашраф — една от групите, съставляващи малцинствената група Бенадири (или реер хамар) — [...] и който е родом от южната част на Сомалия, да бъде в състояние да получи закрила от клан в „относително безопасните“ области“. Вж. още: ECtHR, решение от 7 юни 2016 г., *RBAB и други срещу Нидерландия*, жалба № 7211/06, точка 57 (семейството като субект на закрила); ECtHR, решение от 10 септември 2015 г., *RH срещу Швеция*, жалба № 4601/14, точка 73 (мъжка мрежа за закрила); ECtHR, *KAB срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 309, точки 82—85 (връзки с клана/семейни връзки); и ECtHR, *AA и други срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 309, точки 57—59 (връзки с клана).

⁽³⁵¹⁾ Вж. Административен съд (Република Словения), решение от 19 ноември 2014 г., *Rahimi*, I U 424/2014-11, точки 107 и 109.

1.7.1 Субекти на закрила, които желаят и могат да предложат закрила (член 7, параграфи 1 и 3)

Както припомня Европейската комисия ⁽³⁵²⁾, член 7, параграф 1 от ДП (преработен текст) съдържа **изчерпателен списък на субектите на закрила**. По този начин държавите членки могат да считат за субекти на закрила единствено държавата или партии или организации, включително и международни организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия.

В допълнение към този затворен списък, член 7 от ДП (преработен текст) подчертава, че тези субекти могат да бъдат признати за действителни субекти на закрила единствено **ако желаят и могат да предложат закрила**. Това допълнително изискване е въведено от ДП (преработен текст), тъй като беше установено, че член 7 от ДП не е достатъчно ясен. По този начин той беше податлив на прекалено широко тълкуване на субектите на закрила „и по този начин не изпълнява[ше] стандартите, определени от Женевската конвенция [за статута на бежанците], във връзка с това какво представлява подходяща закрила“ ⁽³⁵³⁾.

За да се избегне твърде широко разбиране за субектите на закрила, в ДП (преработен текст) тяхната идентичност е изрично ограничена до държавата (Раздел 1.7.1.1, стр. 70) или партии или организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия (Раздел 1.7.1.2, стр. 73), при условие, че те едновременно желаят и могат да осигурят закрила. Въпреки че този списък е изчерпателен, той не е взаимно изключващ. Както се подразбира от решението на CJEU по делото *Abdulla*, в което се говори за „субект[а]/субектите на закрила“ ⁽³⁵⁴⁾, е възможно да има множество субекти на закрила срещу преследване или тежки посегателства в един и същ случай. В практиката, макар че съдилищата и трибуналите на държавите членки считат държавата за основен субект на закрила, не те изключват по този начин допълващата защитна роля на останалите субекти, посочени в член 7, параграф 1, буква б).

1.7.1.1 Държавата (член 7, параграф 1, буква а))

Представата за „държава“ като субект на закрила не е определена в ДП (преработен текст). Може да се каже, че тя отразява определението в раздел 1.6.1 по-горе (стр. 64), така както е възпроизведено в таблица 16 по-долу.

Таблица 16: Държавата като субект на закрила

Де юре органи	1.	Всеки орган на държавата, който упражнява законодателна, изпълнителна, съдебна или всякаква други функция и действия на всяко ниво.
	2.	Физически или юридически лица, оправомощени да упражняват държавна власт.
Де факто органи	3.	Частни лица или групи, които действат под контрола или указанията на държавата.
	4.	Органи, поставени на разположение на държавата от друга държава и упражняващи държавна власт.

Преди всичко държавата обхваща **де юре органи и длъжностни лица, независимо дали те са част от съдебната система, изпълнителната или законодателната власт**. Чрез своите закони и политики държавата наистина може да регулира различни дейности, които могат да допринесат за наличието на ефективна закрила срещу преследване (за повече подробности вж. раздел 1.7.2, стр. 75, относно качеството на закрилата, което следва да се осигури). Нещо повече, такава изпълняване на управленски функции се случва на всички нива, национално, федерално и местно ⁽³⁵⁵⁾.

⁽³⁵²⁾ Европейска комисия, „Подробно обяснение на предложението“, параграф 3, приложено към Предложение за ДП (преработен текст), цитирано по-горе, бележка под линия 243.

⁽³⁵³⁾ *Лак там*.

⁽³⁵⁴⁾ CJEU, решение по делото *Abdulla и други*, цитирано по-горе, бележка под линия 336, точка 70.

⁽³⁵⁵⁾ Вж. например Административен съд на Щутгарт (Германия), решение от 30 декември 2011 г., А 11 К 2066/11, точка 10 във връзка с регистрационна служба на град, въпреки че в конкретния случай се счита, че тя не е предоставила ефективна закрила.

По аналогия с теорията за държавната отговорност, държавата може също така да включва **де факто органи, на които е възложено по договори да упражняват държавна власт** ⁽³⁵⁶⁾. Следователно, при определени обстоятелства държавата може също да обхваща i) действия на лица или образувания, оправомощени да упражняват държавна власт ⁽³⁵⁷⁾; и ii) действия на частни лица или групи, които действат под контрола или указанията на органи или образувания, оправомощени да упражняват държавна власт ⁽³⁵⁸⁾. Струва си също така да се отбележи, че държавна власт може да се упражнява от органи на друга държава, поставени на разположение на държавата ⁽³⁵⁹⁾.

Като гарант на законността и реда, държавата се възприема като **основен или образцов субект, който може да предложи закрила срещу преследване или тежки посегателства** ⁽³⁶⁰⁾. По дефиниция тя обикновено има както способността, така и задължението да защитава лицата, попадащи в нейната юрисдикция. Член 7, параграф 1 обаче признава, че е възможно това невинаги да е така, и поради това изисква държавите както да желаят, така и да могат да осигурят закрила срещу преследване и тежки посегателства, за да бъдат признати за субект на закрила ⁽³⁶¹⁾.

Разграничението между (не)желанието и (не)способността на държавата да осигури закрила не винаги е рязко в решенията на съдилищата или трибуналите на държавите членки. Както отбелязва UKUT, „[н]ие трябва да решим до каква степен този неуспех произтича от нежелание за осигуряване на закрила или неспособност да се осигури закрила, въпреки че според нас дали произтича от едното, от другото или и от двете зависи от конкретното време и място и конкретните субекти“ ⁽³⁶²⁾. За целите на настоящия съдебен анализ в таблица 17 са представени систематично четири сценария, които са обяснени в светлината на относимата съдебна практика.

Таблица 17: (Не)желание и (не)способност на държавата да предоставя закрила: различни сценарии

	Способна	Неспособна
Има желание	Сценарий 1 Отказ на международна закрила	Сценарий 3 Предоставяне на международна закрила
Няма желание	Сценарий 2 Предоставяне на международна закрила	Сценарий 4 Предоставяне на международна закрила

Сценарий 1 се отнася до случаи, в които държавата **едновременно желае и е способна да предложи закрила** срещу преследване или тежки посегателства. В такива случаи и при условие, че закрилата е ефективна, няма временен характер и е на разположение на молителя, следва да се откаже статут на бежанец и субсидиарна закрила, тъй като не може да се счита, че молителят се нуждае от международна закрила ⁽³⁶³⁾.

Сценарий 2 се отнася до случаи, в които, макар че е способна, държавата **не желае да осигури закрила**, особено когато самата тя е субект на преследване или тежки посегателства или толерира действия на

⁽³⁵⁶⁾ Вж. J. Crawford, A. Pellet и S. Olleson (ред.), *The Law of International Responsibility (Правото за международната отговорност)* (OUP, 2010 г.).

⁽³⁵⁷⁾ ILC, *Отговорност на държавите за международно неправомерни действия*, цитиран по-горе, бележка под линия 315, член 5.

⁽³⁵⁸⁾ *Пак там*, член 8.

⁽³⁵⁹⁾ *Пак там*, член 6.

⁽³⁶⁰⁾ Вж. Камара на лордовете (Обединено кралство), *Horvath срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 308, точка 8; и Върховен съд (Ирландия), *WA срещу Minister for Justice and Equality, Ireland and the Attorney General*, цитирано по-горе, бележка под линия 310, точка 34. Вж. също ECRE, Asylum Aid, *Fluchtelingen Werk Nederland* и Унгарски хелзински комитет, *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative (Субекти на закрила и алтернативата на молбата за международна закрила)*, 2014 г., стр. 53.

⁽³⁶¹⁾ Това е потвърдено и от ECtHR. Вж. най-вече ECtHR, решение от 26 юли 2005 г., *N срещу Финландия*, жалба № 38885/02, точка 164.

⁽³⁶²⁾ UKUT, *MS (Coptic Christians) Egunem CG*, цитирано по-горе, бележка под линия 151, точка 123.

⁽³⁶³⁾ Вж. Камара на лордовете (Обединено кралство), *Horvath срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 308, 495, според Lord Hope of Craighead.

преследване или тежки посегателства⁽³⁶⁴⁾. В това отношение, съображение 27 на ДП (преработен текст) заявява ясно, че „Когато преследването или тежките посегателства се извършват от държавата или от нейни представители, следва да се изхожда от презумпцията, че молителят няма на разположение реална закрила“. В Белгия например Съветът за спорове в областта на правото на убежище постановява, че член 7 не е приложим в случаи на преследване от страна на държавата и че, в резултат на това, органите за предоставяне на убежище са тези, които трябва да докажат обратното⁽³⁶⁵⁾.

Сценарий 3 се отнася до ситуации, в които държавата желае или е възможно да желае да предложи закрила, но е **неспособна да го направи в действителност** поради например липса на финансови или човешки ресурси или поради липса на контрол върху част от своята територия заради въоръжен конфликт или извънредно положение, или ситуация на повишена сигурност⁽³⁶⁶⁾. Както подчертава Европейската комисия, „простото „желание за осигуряване на закрила“ не може да се счита за достатъчно, когато не е налице „способност да се осигури закрила““⁽³⁶⁷⁾. Това е признато от Апелативния съвет по въпросите на бежанците на Франция в решение от 2005 г. във връзка с преследването в Сомалия. Способността да се осигури ефективна закрила не е могла да се предположи от създаването на преходното федерално правителство, тъй като последното се е затруднявало да възстанови на практика своята власт над своята територия⁽³⁶⁸⁾. Френският Национален съд за правото на убежище също стига до заключението, че е налице неспособност на Алжир да осигури закрила на алжирски молител, който е приел християнството и е бил преследван от мюсюлмани – екстремисти⁽³⁶⁹⁾. Когато е поставен въпросът за способността на държавата да осигури закрила в извънредно положение, UKUT постановява (по отношение на Египет по това време), че при оценката на адекватността на закрилата в държава, в която съществува сериозно извънредно положение, най-малко по отношение на предприетите мерки, които са крайно необходими за овладяване на ситуацията, от една държава не може да се очаква да осигури неотменимите права на своите граждани⁽³⁷⁰⁾. Неспособността на държавата да осигури закрила може да възникне, наред с другото, в ситуации на домашно насилие⁽³⁷¹⁾, принудителни бракове на кандидатите от страна на техните семейства⁽³⁷²⁾ или генитално осакатяване на жени в частния кръг на племена или семейства⁽³⁷³⁾.

На последно място, **сценарий 4** се отнася до случаи, в които държавата **нито желае, нито е способна, или е възможно нито да желае, нито да е способна да осигури закрила** срещу преследване⁽³⁷⁴⁾. Такъв например е случаят в решенията на германски административни съдилища, които са определили, че властите в Афганистан и Иран не са имали желание и не са били способни за предложат закрила срещу принудителен брак⁽³⁷⁵⁾. Подобно на това, Verwaltungsgericht Köln (Административният съд на Кьолн) в Германия е отсъдил, че Гвинея нито ще е способна, нито ще има желание да защити молителя от преследване поради сексуалната му ориентация поради ислямската култура и закони на страната⁽³⁷⁶⁾. Следва да се отбележи

⁽³⁶⁴⁾ Във връзка с преследване, толерирано или опрощавано от държавата, вж., например: Държавен съвет (Франция), решение от 27 юли 2012 г., *M B*, жалба № 349824, точка 3; EWCA (Обединено кралство), *PS (Шри Ланка) срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 327, точка 8; и Върховен административен съд (Чешка република), решение от 30 септември 2013 г., *II срещу Министерството на вътрешните работи*, 4 Azs 24/2013-34 (вж. резюме на английски език в EDAL). Вж. също Национален съд за правото на убежище (Франция), решение от 29 ноември 2013 г., *M A*, жалба № 13018825, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014 г., точки 59 и 60.

⁽³⁶⁵⁾ Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 28 януари 2009 г., № 22.175, точка 3.3. Във връзка с преследването от страна на държавата и закрилата от държавата, вж. също Специален апелативен комитет (Гърция), решение от 20 юни 2012 г., *HK срещу the General Secretary of the (former) Ministry of Public Order*, жалба № 95/48882 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽³⁶⁶⁾ Вж. например Административен съд на Берлин (Германия), решение 33 K 79.10 A, цитирано по-горе, бележка под линия 344, във връзка с неспособността на Афганистан да предложи закрила срещу преследване поради липса на контрол и наказания за нарушения на права на човека; Върховен съд (Испания), решение 6894/2005, цитирано по-горе, бележка под линия 331, точка 10 във връзка с липсата на контрол от страна на правителството на Колумбия върху FARC; Национален съд за правото на убежище (Франция), решение от 6 февруари 2012 г., *M et Mme M*, жалби № 09002796 и 09002797 C, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2012*, 2013 г., точки 55 и 56; Апелативен съвет по въпросите на бежанците (Франция), решение от 25 юни 2004 г., пленарно заседание, *M B*, жалба № 446177 (вж. резюме на английски език в EDAL). В този смисъл вж. ВКБООН, *Насоки за международната закрила № 4: „Възможността за бягство вътре в страната или вътрешно преселване“ в контекста на член 1, раздел А, параграф 2 от Женевската конвенция от 1951 г. и/или Протокола за статута на бежанците от 1967 г.*, 23 юли 2003 г., UN Doc HCR/GIP/03/04, параграф 15.

⁽³⁶⁷⁾ Европейска комисия, Подробно обяснение на предложението, параграф 3, приложено към Предложение за ДП (преработен текст), цитирано по-горе, бележка под линия 243.

⁽³⁶⁸⁾ Апелативен съвет по въпросите на бежанците (Франция), *Mlle A*, цитирано по-горе, бележка под линия 329.

⁽³⁶⁹⁾ Национален съд за правото на убежище (Франция), решение от 9 март 2016 г., *M NY*, жалба № 15024258.

⁽³⁷⁰⁾ UKUT, *MS (Coptic Christians) Egunem CG*, цитирано по-горе, бележка под линия 151, точки 119 и 120.

⁽³⁷¹⁾ Вж. например Върховен административен съд (Чешка република), решение от 24 юли 2013 г., *DB срещу Министерството на вътрешните работи*, 4 Azs 13/2013-34 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽³⁷²⁾ Вж. Административен съд на Гелзенкирхен (Германия), решение от 18 юли 2013 г., 5a K 4418/11.A, точка 10.

⁽³⁷³⁾ Съд на Калари (Италия), решение RG 8191/12, цитирано по-горе, бележка под линия 340, точки 7 и 8; Национален съд за правото на убежище (Франция), решение от 2 април 2008 г., *Mlle N*, жалба № 574495, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2008*, април 2009 г., точки 59 и 60.

⁽³⁷⁴⁾ Вж. например Административен съд на Берлин (Германия), решение 33 K 79.10 A, цитирано по-горе, бележка под линия 344, точка 13.

⁽³⁷⁵⁾ Административен съд на Аугсбург (Германия), Au 6 K 30092, цитирано по-горе, бележка под линия 280 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽³⁷⁶⁾ Административен съд на Кьолн (Германия), решение от 12 октомври 2011 г., 15 K 6103/10.A. Вж. също Съд на Рим (Италия), решение от 20 декември 2013 г., № RG 4627/2010, и Национален съд за правото на убежище (Франция), решение от 6 април 2009 г., *M K*, жалба № 616907.

обаче, че част от тези примери се отнасят до обща неспособност и нежелание от страна на държавата да закрила определени групи или в определени видове ситуации; друга част от тях са свързани с конкретна неспособност и нежелание на държавата да осигури закрила в конкретен случай.

На практика изискванията за желание и способност са били оценявани до момента от съдилищата и трибуналите на държавите членки чрез вземане под внимание на фактори като ширококоразпространена корупция⁽³⁷⁷⁾, безразличие на държавни органи и действителна неспособност⁽³⁷⁸⁾. Действителната (не) способност на държавата да осигури закрила е освен това тясно свързана с типа закрила, която трябва да бъде предоставена по силата на член 7, параграф 2 и която, както е описано по-подробно в [раздел 1.7.2 по-долу](#) (стр. 75), трябва да бъде ефективна, да няма временен характер и да е на разположение.

1.7.1.2 Партии или организации, включително и международни организации (член 7, параграф 1, буква б) и параграф 3)

Партиите или организациите, включително и международните организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия, са вторият тип образувания, признати от ДП (преработен текст) като потенциални субекти на закрила. Като включват тези субекти на закрила в член 7, параграф 1, буква в), авторите на Директивата показват, че не приемат твърдението на ВКБООН и редица други коментатори, че, съгласно Конвенцията за статута на бежанците, единствено държавите, а не партиите или организациите, така както са определени в член 7, параграф 1, буква в), могат да осигуряват закрила⁽³⁷⁹⁾.

Термините „партии и организации“ не са определени в ДП (преработен текст) с изключение на простото позоваване на „**международни организации**“. Фактът, че партиите или организациите включват международните организации, е специално потвърден от CJEU в решението му по делото *Abdulla* от 2010 г., в което Съдът постановява следното: „Член 7, параграф 1 от Директивата допуска възможността закрила да се осигурява от международни организации, включително посредством присъствието на международно формирание на територията на третата страна“⁽³⁸⁰⁾. Това означава, че партиите или организациите в качеството им на субекти на закрила не са ограничени до международни организации, при условие, че изпълняват разгледаните по-долу изисквания.

Въпреки липсата на общо определение, член 7 определя две кумулативни условия за признаване на партии или организации за субекти на закрила (виж таблица 18 по-долу).

Таблица 18: Две кумулативни условия за признаване на партии или организации за субекти на закрила

1.	те трябва да контролират държавата или значителна част от нейната територия; и
2.	те трябва да желаят и могат да предложат ефективна закрила, която няма временен характер и е на разположение, срещу преследване в съответствие с член 7, параграф 2.

Първо, по отношение на изискването такива партии или организации да **контролират държавата или значителна част от нейната територия**, типът контрол, който следва да се упражнява, не е определен в ДП (преработен текст). Съображение 26 посочва единствено „[контрол върху] даден район или значителна част от територията на държавата“. Предвид това, че, освен да желаят, партиите или организациите трябва

⁽³⁷⁷⁾ Вж. например Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение 49.821, цитирано по-горе, бележка под линия 334, точки 4.8.3 и 4.9 относно връзката между мрежата за проституция и властите на Македония; UKUT, *AM и VM (Жени – обект на трафик) Албания CG*, цитирано по-горе, бележка под линия 343, особено точки 182 и 216 във връзка с корупцията в Албания и произтичащата от нея неспособност на държавата да осигури закрила срещу преследване. Вж. обаче Мирови съд (Шотландия), *SAC и MRM срещу The Secretary of State for the Home Department* [2014] CSOH 8, точка 52, където Съдът потвърждава позицията на министъра на вътрешните работи, като отбелязва, че въпреки случаите на корупция в полицията и съдебната система в Бангладеш, „не се приема, че това показва, че властите на Бангладеш не са в състояние или не желаят да помогнат [на молителя]. Счита се, че Бангладеш има ефективна съдебна система, позволяваща разкриването, преследването и наказването на деянията, представляващи преследване или тежко посегателство, и че [молителят] би имал достъп до тази система“.

⁽³⁷⁸⁾ ECRE и др., *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative*, цитирано по-горе, бележка под линия 360, стр. 49.

⁽³⁷⁹⁾ Вж. например ВКБООН, *Коментар на ВКБООН относно предложението на Европейската комисия за директива на Европейския парламент и на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети държави или лицата без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, и относно съдържанието на предоставената закрила (COM(2009)551, 21 октомври 2009 г.)*, юли 2010 г., стр. 5; J.C. Hathaway и M. Foster, цитирано по-горе, бележка под линия 137, параграфи 289–292; M. O’Sullivan, *‘Acting the Part: Can Non-State Entities Provide Protection under International Refugee Law?’* („Да изиграят ролята: Могат ли недържавни субекти да осигуряват закрила съгласно международното бежанско право?“), IJRL (2012 г.) 85–110.

⁽³⁸⁰⁾ CJEU, решение по делото *Abdulla* и други, цитирано по-горе, бележка под линия 336, точка 75.

също така да могат да предложат ефективна закрила, която няма временен характер и е на разположение, може да се допусне, че те трябва да упражняват действителен контрол. Наистина, без такъв действителен контрол партията или организацията не би била безспорно в състояние да предложи закрила, така както е определена в член 7, параграф 2 (вж. раздел 1.7.2 по-долу, стр. 75).

По отношение по-специално на международните организации, в член 7, параграф 3 е посочено, че, за да определят дали те контролират една държава или значителна част от нейната територия, „държавите членки се съобразяват с указанията, които могат да бъдат предоставени от актовете на Съюза в тази област“. Тъй като член 7, параграф 3 от ДП съдържа позоваване на „актовете на Съюза в тази област“, е приложима същата логика. В хода на разработването на ДП беше обяснено следното:

[ЕС] ще положи усилия да предостави насоки по въпроса за това дали една международна организация действително контролира една държава или значителна част от нейната територия и дали тази международна организация осигурява закрила срещу преследване или тежки посегателства, въз основа на оценка на ситуацията в съответната държава или територия ⁽³⁸¹⁾.

Следователно държавите членки са длъжни да търсят насоки в такива актове на ЕС, когато те съществуват. Ако няма такива насоки и също така няма насоки от CJEU, съдилищата и трибуналите ще трябва да преценяват въпроса сами или да отнесат въпроса до CJEU за преюдициално заключение.

Второ, изискването, според което партиите и организациите трябва да **желаят и могат да осигурят закрила срещу преследване** в съответствие с член 7, параграф 2, значително ограничава обхвата на тези субекти. Следователно, обхватът на партиите или организациите като субекти на закрила е съответно по-ограничен от обхвата на партиите или организациите като субекти на преследване или тежки посегателства по член 6, буква б), тъй като първите в допълнение трябва да желаят и да могат да предложат ефективна закрила, която няма временен характер. Това по-ограничено тълкуване съответства не само на обичайното значение на разпоредбата и схемата на Директивата, но и на целите на член 7 и на ДП (преработен текст), които са, наред с другото, да се предостави международна закрила на лицата, които са преследвани или изложени на опасност от тежки посегателства и не се ползват от ефективна закрила в държавата, на която са граждани, или държавата на предишното си обичайно пребиваване.

Във връзка с тези две определящи условия, в практиката на съдилищата или трибуналите на държавите членки по силата на член 7 до момента са разгледани **три основни типа партии или организации**.

Първо, предвид решението на CJEU по делото *Abdulla* от 2010 г., **международните организации** отговарят на условията за субекти на закрила единствено ако контролират държавата или значителна част от нейната територия. На практика, международните организации не се считат за единствени субекти на закрила в лично качество, а в светлината на тяхната действителна защитна функция в подкрепа на тази на държавата. Така например, при оценката на достатъчността на закрилата срещу заплахи от Ал Шабаб в Сомалия, UKUT взема предвид въоръжените операции, извършвани не само от националната армия на Сомалия, но също така и от мисията на Африканския съюз в Сомалия ⁽³⁸²⁾.

Второ, неправителствените организации (НПО) по принцип не се считат за сериозни субекти на закрила по смисъла на член 7, тъй като е почти невъзможно те да отговарят на изискванията на член 7, параграф 1, съгласно които те трябва да контролират държавата или значителна част от нейната територия и да желаят и могат да предложат закрила. Това е потвърдено от чешкия Върховен административен съд ⁽³⁸³⁾ и белгийския Съвет за спорове в областта на правото на убежище, които отхвърлят като субект на закрила правозащитна организация за борба с робството ⁽³⁸⁴⁾. Това разбиране също така отразява възприетата от Европейската комисия позиция, която изключва от обхвата на субектите на закрила „образования (като политически партии или неправителствени организации), които е възможно да желаят и да се опитват да

⁽³⁸¹⁾ Европейски съвет, Бележка на председателството до комитета на постоянните представители (EU Doc 14308/02), цитирана по-горе, бележка под линия 214, стр. 11, бележка под линия 1. В оригиналния цитат се прави позоваване на актовете на Съюза в тази област в съответствие с формулировката на текста на член 7, параграф 3 от ДП.

⁽³⁸²⁾ UKUT, *МОИ и други (Връщане в Могадишу) Сомалия CG*, цитирано по-горе, бележка под линия 328, точка 358.

⁽³⁸³⁾ Върховен административен съд (Чешка република), решение от 27 октомври 2011 г., *DK срещу Министерството на вътрешните работи*, 6 Aзс 22/2011 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽³⁸⁴⁾ Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 9 юни 2011 г., № 62.867, точка 4.8.2. Вж. също Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение 49.821, цитирано по-горе, бележка под линия 334, относно сдруженията, които се борят срещу насилствената проституция в Македония.

осигурят закрила, но не разполагат с (военните, законовите и т.н.) правомощия действително да направят това“⁽³⁸⁵⁾.

Трето, въпреки че са от значение предимно когато се преценява единствено вътрешната закрила (за повече подробности вж. [раздел 1.8](#) по-долу, стр. 82), **клановите и племената** също са признати от някои съдилища и трибунали на държави членки като субекти на закрила, особено когато тези кланове упражняват де факто власт върху региони, както в случая с Пунтланд и Сомалиленд. В този контекст съдебната практика на Обединеното кралство от 2009—2010 г. счита клановите и племената в Сомалия за „основните образувания, към които лицата се обръщат за закрила“⁽³⁸⁶⁾. За да стигнат до заключението, че клановите могат да предоставят закрила, съдилищата трябва обърнат подобаващо внимание на типа кланове, т.е. малцинствени кланове или кланове на мнозинството, и на личните обстоятелства относно молителя. В *НН* например Апелативният съд стига до заключението, че молителят не би могъл да получи закрила при връщане в Могадишу, тъй като „е от клан, който съставлява малцинство в Могадишу [...] и] не е бил в страната около 15 години [...]“⁽³⁸⁷⁾. Следователно (продължаващата) принадлежност на молителя към определен клан е важен фактор, който трябва да се вземе предвид при преценката на това дали той ще може да се възползва от такава закрила при връщането си. От друга страна, степента на закрила, предоставена на молителя, изглежда зависи от типа клан и типа контрол, упражняван от него; тъй като клановите на мнозинството ще са по-способни да осигурят закрила от малцинствените кланове. Съдебната практика на ЕСтНР в областта на *забраната за връщане* по член 3 от ЕКПЧ счита, че закрилата от страна на клана, особено от страна на кланове на мнозинството, е ефективна закрила, например в контекста на вътрешното преселване в „относително безопасните“ райони Пунтланд и Сомалиленд⁽³⁸⁸⁾.

Що се отнася до член 7, параграф 1, буква б), в посочената по-горе съдебна практика в някои държави членки клановите все пак отговарят на условията за субекти на закрила, ако контролират държавата или значителна част от нейната територия и желаят и могат да предложат закрила. В противен случай те няма да бъдат признати за субекти на закрила, въпреки че е възможно защитните функции, които те понякога изпълняват, да не са без значение при преценката дали държавата осигурява ефективна закрила съгласно член 7, параграф 1, буква а).)⁽³⁸⁹⁾.

1.7.2 Качество на закрилата (член 7, параграф 2)

В сравнение с ДП⁽³⁹⁰⁾, член 7, параграф 2 от ДП (преработен текст) изрично определя закрилата в държавата, на която лицето е гражданин, или държавата на предишното му обичайно пребиваване въз основа на три условия (вж. таблица 19 по-долу).

⁽³⁸⁵⁾ Европейска комисия, „Подобно обяснение на предложението“, параграф 3, приложено към *Предложение за ДП (преработен текст)*, цитирано по-горе, бележка под линия 243. По отношение на съдебната практика на държавите членки във връзка с НПО като потенциални субекти на закрила, вж.: Върховен административен съд (Чешка република), *DK срещу Министерството на вътрешните работи*, цитирано по-горе, бележка под линия 383 (вж. резюме на английски език в EDAL); Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение 62.867, цитирано по-горе, бележка под линия 384, точка 4.8.2; Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение 49.821, цитирано по-горе, бележка под линия 334, точка 4.8.2; Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение 45.742, цитирано по-горе, бележка под линия 188, точка 5.8.1. За информация относно практиката на държавите членки, вж. още: ECRE и др., *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative*, цитирано по-горе, бележка под линия 360, стр. 52.

⁽³⁸⁶⁾ UKIAT, решение от 27 януари 2009 г., *AM и AM (Въоръжен конфликт: Категории рискове) Сомалия CG* [2008] UKIAT 00091, точка 164. Вж. също EWCA (Обединено кралство), решение от 23 април 2010 г., *НН (Сомалия) и други срещу Secretary of State for the Home Department* [2010] EWCA Civ 426, точка 113.

⁽³⁸⁷⁾ EWCA (Обединено кралство), *НН (Сомалия) и други срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 386, точка 119.

⁽³⁸⁸⁾ ЕСтНР, *Salah Sheekh срещу Нидерландия*, цитирано по-горе, бележка под линия 349, точка 139, в което Съдът постановява, че „[П]ринадлежността към клана е [...] описана като най-важният общ елемент на личната безопасност в цяла Сомалия [...]“. По-нататък Съдът отбелязва, че „съществува отчетлива разлика между положението, от една страна, на лицата които са с произход от тези области и имат кланови и/или семейни връзки там, и, от друга страна, на лицата, които са родом от другаде в Сомалия и нямат такива връзки в Сомалиленд или Пунтланд“. В конкретния случай Съдът е счел, че молителят попада във втората категория лица и поради това „би било много малко вероятно“ той да „получи закрила от клан в относително безопасните райони“. *Лак там*, точка 140. За други подобни решения на ЕСтНР, вж.: ЕСтНР, *AA и други срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 309, точки 57—59; ЕСтНР, *KAB срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 309, точки 80—85; ЕСтНР, решение от 16 октомври 2012 г., *MS срещу Обединеното кралство*, жалба № 56090/08, точка 26; ЕСтНР, решение от 18 септември 2012 г., *Hassan Ahmed Abdi Ibrahim срещу Обединеното кралство*, жалба № 14535/10, точки 34 и 35; и ЕСтНР, *Sufi и Elmi срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 49, точки 272—277 и 295—304.

⁽³⁸⁹⁾ Вж. например UKUT, решение от 29 май 2015 г., *NA и VA (Закрила: Член 7, параграф 2 от Директивата относно признаването) Индия* [2015] UKUT 00432 (IAC), точка 14, анализирано в [раздел 1.7.2.1](#) по-долу, стр. 76.

⁽³⁹⁰⁾ Член 7, параграф 2 от ДП гласи: Обикновено закрила се предоставя, когато субектите, посочени в параграф 1, вземат разумни мерки, за да попречат на преследването или на тежките посегателства, между другото, чрез съществуването на ефективна съдебна система, позволяваща разкриването, преследването и наказването на деянията, представляващи преследване или тежко посегателство, и когато молителят има достъп до тази закрила.

Таблица 19: Три кумулативни условия за качеството на закрилата, която следва да бъде предоставяна от субектите на закрила

1.	Закрилата трябва да бъде ефективна	вж. раздел 1.7.2.1, стр. 76—80
2.	Закрилата трябва да няма временен характер	вж. раздел 1.7.2.2, стр. 80—80
3.	Закрилата трябва да бъде на разположение на молителя	вж. раздел 1.7.2.3, стр. 81—81

Следователно се счита, че закрила по смисъла на член 7 съществува, когато тези три кумулативни условия са изпълнени ⁽³⁹¹⁾.

1.7.2.1 Ефективност

Ефективността на закрилата е определена в член 7, параграф 2, както следва:

Обикновено [...] закрила се предоставя, когато субектите, посочени в параграф 1, букви а) и б), вземат разумни мерки, за да попречат на преследването или на тежките посегателства, *inter alia*, чрез функционирането на ефективна правораздавателна система, позволяваща разкриването, наказателното преследване и наказването на деянията, представляващи преследване или тежко посегателство, и когато молителят има достъп до тази закрила.

По този начин **разумните мерки, които субектите на закрила вземат, за да попречат на преследването или на тежките посегателства**, са основен елемент при определянето на това дали закрилата, предоставяна от държавата, на която лицето е гражданин, или държавата на предишното му обичайно пребиваване, е ефективна. Оценката, която съдилищата или трибуналите на държавите членки следва да извършат, е описана подробно от CJEU в решението му по делото *Abdulla* от 2010 г. По думите на Съда:

В рамките на тази проверка компетентните органи следва да преценят по-специално условията на функциониране на институциите, административните органи и силите за сигурност, от една страна, а от друга, на всички групи или образувания в третата страна, които в случай на завръщане в нея чрез своите действия или бездействия биха могли да са в основата на актове на преследване, извършени лично спрямо ползващия се от статута на бежанец ⁽³⁹²⁾.

Въпреки че разумността на тези стъпки не е определена в ДП (преработен текст), решението от 2000 г. на Камарата на лордовете на Обединеното кралство по делото *Horvath* е поучително, още повече, че „текстът“ на член 7, параграф 2 „отразява до голяма степен“ заключенията по делото *Horvath* ⁽³⁹³⁾. В последното разумността е определена като „практически стандарт“, който признава, че от субектите на закрила не може да се очаква пълна закрила срещу преследване или тежки посегателства ⁽³⁹⁴⁾. Следователно, „възможно е все пак да са налице определени равнища на малтретиране, дори ако държавата, от която очакваме да получим закрила, взема мерки за предотвратяването им“ ⁽³⁹⁵⁾.

Както е предвидено в член 7, параграф 2, тези разумни мерки могат да са под формата на „функциониране[...] на ефективна правораздавателна система, позволяваща разкриването, наказателното преследване и наказването на деянията, представляващи преследване [...]“. Например в случая на молител – жертва на изнасилване, Административният съд на Словения взема предвид факта, че и двата субекта,

⁽³⁹¹⁾ Вж. CJEU, решение по делото *Abdulla и други*, цитирано по-горе, бележка под линия 336, точка 70.

⁽³⁹²⁾ *Пак там*, точка 71.

⁽³⁹³⁾ UKIAT, решение от 31 юли 2007 г., *IM (Достатъчност на закрилата) Малави* [2007] UKIAT 00071, точка 50; UKUT, решение от 11 ноември 2010 г., *AW (Достатъчност на закрилата) Пакистан* [2011] UKUT 31 (IAC), точка 22.

⁽³⁹⁴⁾ Камара на лордовете (Обединено кралство), *Horvath срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 308, според Lord Hope of Craighead. Вж. също UKIAT, *IM (Достатъчност на закрилата) Малави*, цитирано по-горе, бележка под линия 393, точка 45. Вж. също Министерство на вътрешните работи (Обединено кралство), *Asylum Policy Instruction, Assessing Credibility and Refugee Status (Инструкция във връзка с политиката в областта на убежището, оценка на правдоподобността и статут на бежанец)*, цитирана по-горе, бележка под линия 315, стр. 36, където е отбелязано следното: „Стандартът на закрила, който следва да се прилага, не е стандарт, при който всички рискове за гражданите на държавата са елиминирани. [...] Нито една държава не може да предложи 100% закрила и са възможни определени равнища на малтретиране, дори ако правителството предприема действия за предотвратяването им.“ Практическият стандарт за оценяване на това дали държавата предприема разумни мерки е потвърден и от ECtHR. Вж. например ECtHR, решение от 28 октомври 1998 г., голям състав, *Osman срещу Обединеното кралство*, жалба № 23452/94, точки 115—116.

⁽³⁹⁵⁾ Камара на лордовете (Обединено кралство), *Horvath срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 308, според Lord Hope of Craighead.

които са я преследвали, не са били наказани и продължават да работят като местни полицаи в родния ѝ град, като факт от голямо значение за определянето на наличието на такава ефективна правораздавателна система ⁽³⁹⁶⁾. UKUT подчертава „широкия спектър от мерки“, които могат да бъдат включени тук, като например:

„ефикасен модел на защита на свидетелите“; „вътрешна сигурност, засилена полицейска закрила; прости предупреждения и съвети за сигурност, дадени на съответното лице; даването на разрешителни за огнестрелно оръжие; или, в *екстремни ситуации*, [...] смяна на идентичността, придружена от подходяща финансова и логистична подкрепа“ ⁽³⁹⁷⁾.

Както показва изразът „*inter alia*“ (наред с другото), ефективната закрила не се ограничава до такава ефективна правораздавателна система. От една страна, в зависимост от субекта на закрила и при съблюдаване на идентифицираните в [раздел 1.7.1.2](#) (стр. 73) по-горе условия, закрилата може да се осъществи в една система, основана на обичаи, както в случаите, в които кланове или племена контролират държавата или значителна част от нейната територия ⁽³⁹⁸⁾. От друга страна, както подчертава холандският Raad van State (Държавен съвет), функционирането на такава ефективна правораздавателна система не съставлява независим критерий за преценяване на ефективността на закрилата ⁽³⁹⁹⁾. Следователно липсата на такава система не се равнява автоматично на липса на ефективна закрила ⁽⁴⁰⁰⁾.

Освен това, предвид нейния текст, разпоредбата остава възможност за по-цялостен подход към въпроса за това дали държавата осигурява закрила, т.е. като сумата от всички примери за закрила, с които физическите лица действително разполагат, независимо дали тази закрила се осигурява пряко или е единствено разрешена от държавата. От тази гледна точка могат да бъдат взети предвид също така определени форми на закрила, осигурени например от субекти на гражданското общество, когато тези форми водят до това да се смята, че държавата като цяло предоставя ефективна закрила ⁽⁴⁰¹⁾. Както постановява UKUT, въпреки че е малко вероятно субекти, различни от държавата, да бъдат признати за субекти на закрила, те все пак могат да допринесат за ефективна закрила срещу преследване чрез „организация за закрила“ ⁽⁴⁰²⁾. Такава организация може да се състои от „въоръжените сили, полицията, районната полиция, която се състои главно от членове на клана, „семеината клетка“, въоръжена частна охрана и функциониращото централно правителство“ ⁽⁴⁰³⁾. Трибуналет дава като допълнителен пример „съществуването в Пакистан на приюти за жени, охранявани от въоръжени телохранители“ ⁽⁴⁰⁴⁾.

Тази преценка трябва да се прави в светлината не само на условията в държавата, на която лицето е гражданин, или държавата на предишното му обичайно пребиваване, но също така и на **личните обстоятелства относно молителя** ⁽⁴⁰⁵⁾. Извършването на такава преценка за всеки отделен случай се подкрепя и от текста на член 7, параграф 2, който гласи, че „[о]бикновено такава закрила се предоставя“, ако се вземат разумни мерки ⁽⁴⁰⁶⁾. Както постановява UKIAT, „не е посочено, че вземането на „разумни мерки, за да [се] попреч[и] на преследването [...] чрез функционирането на ефективна правораздавателна система“, представлява подходяща закрила във всеки случай, макар да се казва, че в повечето случаи това е вярно“ ⁽⁴⁰⁷⁾.

⁽³⁹⁶⁾ Административен съд (Република Словения), I U 411/2015-57, цитирано по-горе, бележка под линия 183.

⁽³⁹⁷⁾ UKUT, *NA и VA (Закрила: Член 7, параграф 2 от Директивата относно признаването) Индия*, цитирано по-горе, бележка под линия 389, точка 17 (курсивът е в оригиналния текст).

⁽³⁹⁸⁾ H. Dörig, в K. Nailbronner и D. Thym (ред.), цитирано по-горе, бележка под линия 75.

⁽³⁹⁹⁾ Държавен съвет (Нидерландия), решение от 5 август 2008 г., *AJDCoS*, 200708107/1 (вж. [резюме на английски език в EDAL](#)). Вж. също Държавен съвет (Нидерландия), решение от 29 май 2012 г., *ABRVs*, 201108872/1/V1 (вж. [резюме на английски език в EDAL](#)).

⁽⁴⁰⁰⁾ Вж. Държавен съвет (Нидерландия), *ABRVs*, цитирано по-горе, бележка под линия 399 (вж. [резюме на английски език в EDAL](#)).

⁽⁴⁰¹⁾ Интересно е да се отбележи, че в *RH срещу Швеция* (цитирано по-горе, бележка под линия 350, точка 70), ECtHR отбелязва, че „[ж]ените не са в състояние да получат закрила от полицията и престъпленията често се извършват безнаказано, тъй като властите не са в състояние или не желаят да разследват и преследват извършителите, срещу които са подадени сигнали. Също така е ясно, че в сомалийското общество съществува обща дискриминация срещу жените и те заемат подчинено положение спрямо мъжете“. Въпреки това Съдът стига до заключението, че RH няма да е изложена на реална опасност от отнасяне в противоречие с член 3 от ЕКПЧ, тъй като съгласно доказателствата тя има достъп „както до подкрепа от семейството си, така и до мъжка мрежа за закрила“ (*пак там*, точка 73).

⁽⁴⁰²⁾ UKUT, *NA и VA (Закрила: Член 7, параграф 2 от Директивата относно признаването) Индия*, цитирано по-горе, бележка под линия 389, точка 15, където се цитира UKUT, *МОJ и други (Връщане в Могадишу) Сомалия CG*, цитирано по-горе, бележка под линия 328, точки 358—363.

⁽⁴⁰³⁾ UKUT, *NA и VA (Закрила: Член 7, параграф 2 от Директивата относно признаването) Индия*, цитирано по-горе, бележка под линия 389, точка 15, където се цитира UKUT, *МОJ и други (Връщане в Могадишу) Сомалия CG*, цитирано по-горе, бележка под линия 328, точки 358—363.

⁽⁴⁰⁴⁾ UKUT, *NA и VA (Закрила: Член 7, параграф 2 от Директивата относно признаването) Индия*, цитирано по-горе, бележка под линия 389, точка 15.

⁽⁴⁰⁵⁾ *Пак там*, точки 70 и 71. Вж. също EWCA (Обединено кралство), решение от 11 ноември 2003 г., *Bagdanavicius & Anor, R (по заявление на) срещу Secretary of State for the Home Department* [2003] EWCA Civ 1605, точка 55, подточка 6; UKIAT, *AW (Достатъчност на закрилата) Пакистан*, цитирано по-горе, бележка под линия 393, точки 24—33; Апелативен съд за миграция (Швеция), UM 3363-10 и 3367-10, цитирано по-горе, бележка под линия 345 (вж. [резюме на английски език в EDAL](#)); и UKUT, *AM и BM (Жени – обект на трафик) Албания CG*, цитирано по-горе, бележка под линия 343, точка 182.

⁽⁴⁰⁶⁾ Курсивът е добавен. Вж. UKUT, *NA и VA (Закрила: Член 7, параграф 2 от Директивата относно признаването) Индия*, цитирано по-горе, бележка под линия 389, точка 13.

⁽⁴⁰⁷⁾ UKIAT, *IM (Достатъчност на закрилата) Малави*, цитирано по-горе, бележка под линия 393, точка 50

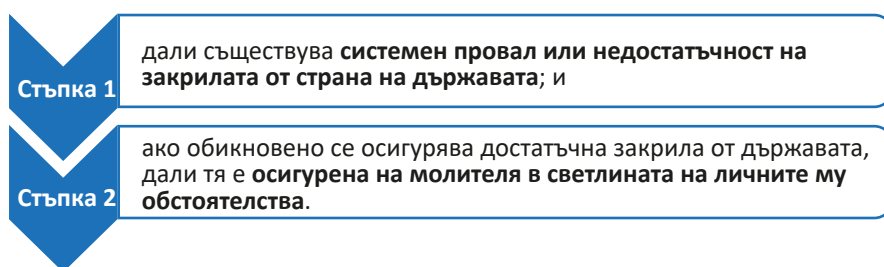
Конкретният случай на даден молител може да показва необходимост от допълнителна закрила, за да може закрилата да е ефективна ⁽⁴⁰⁸⁾.

Според UKUT, съчетаването на термините „inter alia“ (наред с другото) и „обикновено“ има „някои други последици“ ⁽⁴⁰⁹⁾. Трибуналът описва последните, както следва:

На първо място, те определено предоставят възможност за избор, или преценка, на съответната държава. Член 7, параграф 2 не *принуждава* дадена държава да разработи каквито и да е специални мерки за закрила. На второ място, член 7, параграф 2 не предвижда нито минимални, нито максимални стандарти. По този начин е възможно, в някои държави, действителна и ефективна закрила да бъде осигурена от мерки и организация, които, гледани през призмата на напреднала държава от първия свят, не се равняват на ефективна правораздавателна система, позволяваща разкриването, наказателното преследване и наказването на деянията, представляващи преследване или тежко посегателство, и достъп на молителя до тази закрила. Например в определен контекст може да се наложи да се вземе предвид чисто възпиращата или превантивна мярка, основана на страх от отмъщение от клана или семейството. Това е в съгласие с вътрешно индивидуалния характер на всеки случай и чувствителния по отношение на фактите контекст, към които се насочва съдебното разследване ⁽⁴¹⁰⁾.

Както концептуализира по-нататък UKUT и въз основа на правомощията на Апелативния съд по делата на *Atkinson* и *Bagdanavicius* ⁽⁴¹¹⁾, определянето на наличието или, в случая, липсата на ефективна закрила срещу преследване е процес от две стъпки, както е показано на фигура 2 по-долу.

Фигура 2: Оценка от две стъпки за определяне на наличието (липсата) на ефективна закрила ⁽⁴¹²⁾

Въпреки че е разработена в контекста на закрилата от страна на държавата, тази оценка от две стъпки е безспорно също толкова логична в случаите на закрила, осигурявана от партии или организации при условията на член 7, параграф 1, буква б).

Първата стъпка е свързана с **условията в държавата на произход**. В това отношение в решението си по делото *Abdulla* CJEU напомня, че „[в] съответствие с член 4, параграф 3 от Директивата, който се отнася до оценяването на фактите и обстоятелствата, [...] законите и подзаконовите актове на страната на произход, както и начинът на тяхното прилагане, а също и в каква степен се осигурява зачитането на основните права на човека в тази страна“ могат да бъдат взети под внимание наред с другото ⁽⁴¹³⁾. Според Върховния съд на Ирландия, простото съществуване на процедура за подаване на жалби срещу полицията не е достатъчно, ако то не е придружено от ефективна система за разкриване, разследване, наказателно преследване и наказателни присъди за престъпленията ⁽⁴¹⁴⁾. Наказването на определени престъпления в националното законодателство също не се счита за закрила по смисъла на член 7, параграф 2, когато не се налага ефективно и достатъчно чрез наказателно преследване ⁽⁴¹⁵⁾. Набляга се и върху превантивната част на сис-

⁽⁴⁰⁸⁾ *Пак там*, точка 45.

⁽⁴⁰⁹⁾ UKUT, *NA и VA (Закрила: Член 7, параграф 2 от Директивата относно признаването) Индия*, цитирано по-горе, бележка под линия 389, точка 14.

⁽⁴¹⁰⁾ *Пак там*. (курсивът е в оригиналния текст).

⁽⁴¹¹⁾ EWCA (Обединено кралство), решение от 1 юли 2004 г., *Michael Atkinson срещу Secretary of State for the Home Department* [2004] EWCA Civ 846, точка 21; и EWCA (Обединено кралство), *Bagdanavicius & Anor, R (по заявление на) срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 405, точка 55.

⁽⁴¹²⁾ UKIAT, *AW (Достатъчност на закрилата) Пакистан*, цитирано по-горе, бележка под линия 393, особено точки 34 и 35.

⁽⁴¹³⁾ CJEU, решение по делото *Abdulla и други*, цитирано по-горе, бележка под линия 336, точка 71.

⁽⁴¹⁴⁾ Върховен съд (Ирландия), решение от 9 декември 2009 г., *ASO срещу Refugee Appeals Tribunal and Minister for Justice, Equality and Law Reform* [2009] IEHC 607, точка 12.

⁽⁴¹⁵⁾ Съд на Каляри (Италия), решение от 3 април 2013 г., № RG 8192/2012 (вж. резюме на английски език в EDAL); и Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение 62.867, цитирано по-горе, бележка под линия 384, точка 4.8.4.

темата, така че самото наказване се счита за недостатъчна закрила, ако не съществуват механизми за предотвратяване на самите престъпления⁽⁴¹⁶⁾. Нещо повече, освен на системата на наказателното право трябва да се обърне внимание и на гражданските закони „(например ограничителните заповеди), [които] могат да играят роля в цялостната система на закрила“⁽⁴¹⁷⁾. Ако държавата системно не успява да осигури закрила, молител, който е изложен на опасност от действия на преследване или тежки посегателства, ще бъде в състояние да докаже съответно основателно опасение от преследване или реална опасност от тежки посегателства. Ако обаче закрилата от държавата е като цяло достатъчна, ще трябва да се продължи в втората стъпка.

Втората стъпка, свързана с **личните обстоятелства относно молителя**, е необходима, тъй като независимо от общата достатъчност на закрилата от държавата, даден молител може да докаже основателно опасение от преследване или реална опасност от тежки посегателства поради тези обстоятелства. Тази втора стъпка до известна степен се припокрива с определянето на основателното опасение от преследване или реалната опасност от тежки посегателства (вж. [раздел 1.9, стр. 91](#), и [раздел 2.8, стр. 91](#)), въпреки че двете са „две отделни стъпки на анализа“⁽⁴¹⁸⁾. Например фактът, че молителят може в миналото да е бил обект на преследване или тежки посегателства, срещу които не е получил ефективна закрила, е от особена важност при определянето на това дали той би получил такава закрила в момента на изслушването⁽⁴¹⁹⁾. Освен това, както е посочено в [раздел 1.7.2.3 по-долу \(стр. 81\)](#), разглеждането на личните обстоятелства относно молителя изисква също така да се определи дали той има ефективен достъп до обичайно предоставяната закрила. Както постановява *Migrationsöverdomstolen* (Апелативният съд за миграция) на Швеция, това например може да не е така при непълнолетни лица, които продължават да зависят от родителите си и по този начин могат да бъдат лишени от възможността да се ползват от закрила срещу преследване или тежки посегателства⁽⁴²⁰⁾.

Европейската комисия предоставя примерен списък с фактори, които трябва да бъдат взети предвид от съдилищата на държавите членки с цел да се определи дали е осигурена ефективна закрила. Тези фактори са възпроизведени в таблица 20 по-долу.

Таблица 20: Примерен списък с фактори за оценка на ефективността на закрилата⁽⁴²¹⁾

а)	общи условия в държавата на произход;
б)	съучастие на държавата в нанасянето на процесното посегателство;
в)	естеството на политиките на държавата по отношение на процесното посегателство, включително дали са в сила наказателни закони, съгласно които упражняването на насилие от страна на преследвачите е наказуемо с присъди, съизмерими с тежестта на извършените престъпления;
г)	влиянието на предполагаемите преследвачи върху длъжностни лица на държавата;
д)	дали предприеманите официални действия са съдържателни или само формални, включително оценка на готовността на правоприлагащите органи да разкриват, преследват и наказват нарушителите;
е)	дали съществува модел на липса на реакция от страна на държавата;
ж)	отказ на държавата да предоставя услуги;
з)	дали държавата е предприела каквито и да е мерки, за да предотврати нанасянето на посегателства.

Горният списък е сведен до съображения за действия или бездействие от страна на държавата, обаче върху ефективността на закрилата може да повлияе например ролята на представителите на гражданското общество. Въпреки че не могат да бъдат субекти на закрила, в някои случаи представителите на гражданското общество могат, чрез своите защитни функции, да намалят или премахнат необходимостта

⁽⁴¹⁶⁾ EWCA (Обединено кралство), *Bagdanavicius & Anor, R (по заявление на) срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 405, точка 55, подточка 5. Вж. също Столичен съд (Унгария), решение от 5 октомври 2011 г., *КН срещу Office of Immigration and Nationality*, Б.К. 34.440/2010/20 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽⁴¹⁷⁾ UKIAT, решение от 22 февруари 2007 г., *AB (Закрила – Престъпни банди – Вътрешно преселване) Ямайка CG* [2007] UKIAT 00018, точка 143.

⁽⁴¹⁸⁾ *Пак там*, точка 141.

⁽⁴¹⁹⁾ UKIAT, *AW (Достатъчност на закрилата) Пакистан*, цитирано по-горе, бележка под линия 393, точки 37–40. По въпроса за значението на преходното преследване по смисъла на член 4, параграф 4 от ДП (преработен текст), вж. [раздел 1.9.2 по-долу, стр. 95](#).

⁽⁴²⁰⁾ Върховен съд за миграция (Швеция), UM 3363-10 и 3367-10, цитирано по-горе, бележка под линия 345 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽⁴²¹⁾ Европейска комисия, Предложение за ДП, цитирано по-горе, бележка под линия 194, параграфи 17 и 18.

от закрила от държавата. Както и при преценката на наличието на закрила, при оценката на това дали държавата осигурява ефективна закрила е необходимо да се възприеме цялостен подход. Поради това допълнителните фактори включват обхвата и степента на защитните функции, изпълнявани от представители на гражданското общество.

1.7.2.2 Продължителност

Въпреки че член 7, буква б) поставя изричното изискване предоставяната на молителя закрила да няма временен характер, за да се намали реалната опасност от преследване или тежки посегателства, разпоредбата не определя по никакъв начин този критерий за продължителност. Тъй като в член 11, параграф 2 от ДП (преработен текст) се използва същия термин за определяне на условията за промяната в обстоятелствата, служеща като основание за преустановяване на статута на бежанец, може да се вземе предвид решението на CJEU по делото *Abdulla* от 2010 г. по този въпрос. CJEU постановява следното:

Промяната в обстоятелствата е достатъчно „значителна, а не с временен характер“ по смисъла на член 11, параграф 2 от Директивата, когато може да се счита, че факторите, на които се основават опасенията на бежанеца от преследване, са трайно премахнати. В този смисъл преценката на значителността и липсата на временен характер на промяната в обстоятелствата налага липсата на основателни опасения от излагане на актове на преследване, представляващи тежки нарушения на основните права на човека по смисъла на член 9, параграф 1 от Директивата ⁽⁴²²⁾.

Отново в контекста на преустановяването Върховният административен съд на Германия разглежда дали опасността е била преустановена трайно. Съдът стига до заключението, че специфичният риск от преследване, който е съществувал по времето на режима на Саддам Хюсеин, е „престанал да съществува трайно“, тъй като **свалянето на диктатора от власт** и падането на неговия режим са „необратими“ ⁽⁴²³⁾. По-строги критерии обаче се прилагат, когато в държавата на преследване има не пълна промяна, а **либерализация в рамките на система, в която в миналото е имало преследване**. Според решението на Върховния административен съд на Германия от 2011 г. по дело, свързано с молител от Алжир, в подобни случаи е необходимо да се прилага **по-висок стандарт**:

Колкото по-голяма е опасността от преследване, дори когато тя остава под прага на значителна вероятност, толкова по-трайна и по-способна да бъде прогнозирана трябва да бъде стабилността на промяната в обстоятелствата. Ако — както е в настоящия случай — промените, за които се счита, че водят до прекратяване на статута на бежанец, трябва да бъдат оценени в рамките на режим, който продължава да е на власт, за тяхната трайност също трябва да се приложи по-висок стандарт. [...] Въпреки това, не може да се изисква гаранция, че променените политически обстоятелства ще продължат да съществуват за неопределен срок в бъдещето ⁽⁴²⁴⁾.

Като прехвърлим тези разсъждения върху член 7, параграф 2, закрилата срещу преследване или тежки посегателства трябва да е **дълготрайна**. В това отношение белгийският Съвет за спорове в областта на правото на убежище установява, че закрилата, предоставяна на гражданите на Тибет в Индия, няма временен характер въпреки факта, че те нямат право на постоянно пребиваване в Индия, а трябва да притежават подлежащи на подновяване удостоверения за регистрация, валидни за определен срок ⁽⁴²⁵⁾.

⁽⁴²²⁾ CJEU, решение по делото *Abdulla и други*, цитирано по-горе, бележка под линия 336, точка 73.

⁽⁴²³⁾ Върховен административен съд (Германия), решение от 24 февруари 2011 г., BVerwG 10 C 3.10, BVerwG:2011:240211U10C3.10.0, точка 20, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de. Вж. също Национален съд за правото на убежище (Франция), решение от 25 ноември 2011 г., *M K*, жалба № 10008275 (вж. резюме на английски език в EDAL) във връзка със ситуацията в Косово след 1986 г.

⁽⁴²⁴⁾ Върховен административен съд (Германия), решение от 1 юни 2011 г., BVerwG 10 C 25.10, BVerwG:2011:010611U10C25.10.0, точка 24, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de.

⁽⁴²⁵⁾ Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 17 март 2015 г., № 141.198.

1.7.2.3 Достъпност

Достъпността на закрилата се изисква изрично от текста на член 7, параграф 2 и е определена в решението на CJEU по делото *Abdulla* като определящ елемент на закрилата ⁽⁴²⁶⁾. Това трето изискване не е било спорен въпрос в решенията на съдилищата или трибуналите на държавите членки ⁽⁴²⁷⁾. Според белгийския Съвет за спорове в областта на правото на убежище, достъпността следва да се оценява в светлината **както на законовите, така и на практическите пречки пред закрилата** ⁽⁴²⁸⁾, въпреки че се счита, че липсата на финансови средства за отнасяне на случая до съда е „недостатъчна, за да се направи заключение за невъзможността на молителя да получи достъп до закрила от властите“ ⁽⁴²⁹⁾. Обратно, изчерпването на вътрешноправните средства за защита в държавата на произход не може да се постави като условие за достъпност на закрилата срещу преследване или тежки посегателства. Въпреки това, в случаите, свързани със заплахи от общ наказателен характер (например заплахата от насилие като отмъщение за предполагаеми дългове на молителя, рекет и т.н.) от страна на недържавни субекти (като местната мафия) в държави, в които на пръв поглед най-общо функционира ефективна съдебна система, която наказва такива престъпни дейности, съдебната практика на Върховния административен съд на Чехия изисква молителят да докаже, че първо безуспешно е потърсил закрила от полицията или други компетентни органи в държавата на произход, или да даде заслужаващо доверие обяснение на причините да не направи това ⁽⁴³⁰⁾. Този подход обаче не трябва при никакви обстоятелства да бъде генерализиран по отношение на всички случаи на недържавни субекти или на всички държави на произход ⁽⁴³¹⁾. Както подчертава Върховният административен съд на Полша, това, което има значение, е „дали, при дадените обстоятелства, [молителят] би получил помощ от държавата, ако я поиска“, т.е. „дали съществува реална възможност да поиска такава помощ“ ⁽⁴³²⁾.

Европейската комисия предоставя примерен списък с фактори, които трябва да бъдат взети предвид от съдилищата на държавите членки при оценката на достъпността на закрилата. Тези фактори са възпроизведени в таблица 21 по-долу.

Таблица 21: Примерен списък с фактори за оценка на достъпността на закрилата ⁽⁴³³⁾

и)	доказателства от молителя, че предполагаемите преследвачи не подлежат на контрол от страна на държавата;
й)	качествения характер на достъпа на молителя до всяка закрила, която е на разположение, като се има предвид, че молителите като отделна група не трябва да бъдат изключени от закрила по закон;
к)	стъпки, ако има такива, които молителят трябва да предприеме, за да получи закрила от държавни служители, и реакция на държавата на тези опити.

⁽⁴²⁶⁾ CJEU, решение по делото *Abdulla и други*, цитирано по-горе, бележка под линия 336, точка 70.

⁽⁴²⁷⁾ Вж. в това отношение описанието на практиката на държавите членки, изготвено от ECRE и колектив, в което е посочено, че Австрия, Белгия, Германия, Швеция и Обединеното кралство оценяват това изискване в своите решения (*Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative*, цитирано по-горе, бележка под линия 360, стр. 45). Вж. също Върховен административен съд (Чешка република), решение от 25 януари 2011 г., *RS срещу Министерството на вътрешните работи*, 6 Azs 36/2010-274 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽⁴²⁸⁾ Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 14 март 2012 г., № 77.179. Вж. превода на английски език на съответните части от решенията в ECRE и колектив, *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative, National Report, Belgium (Субекти на закрила и алтернативата на молбата за международна закрила, Национален доклад, Белгия)*, цитирано по-горе, бележка под линия 360, стр. 9, бележка под линия 20: „Оценката на този въпрос предполага да се вземат предвид не само законовите или съдебните пречки, но също така и практическите пречки, които биха могли да попречат на дадено лице да има достъп до ефективна закрила [...]. Естеството на преследването и начинът, по който то се възприема от заобикалящото общество и по-конкретно властите, може в определени случаи да представлява такава практическа пречка. Личното положение на молителя, особено неговата уязвимост, може също да допринесе за предотвратяването на практика на неговия достъп [...] до закрила от страна на властите“.

⁽⁴²⁹⁾ Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 6 март 2012 г., № 76.642, точка 5.3.3 (превод на авторите).

⁽⁴³⁰⁾ Върховен административен съд (Чешка република), решение от 31 октомври 2008 г., *IG срещу Министерството на вътрешните работи*, 5 Azs 50/2008-62.

⁽⁴³¹⁾ Върховен административен съд (Чешка република), *Sich срещу Министерство на вътрешните работи*, цитирано по-горе, бележка под линия 331 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽⁴³²⁾ Върховен административен съд на Полша, OSK 237/07, цитирано по-горе, бележка под линия 188 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽⁴³³⁾ Европейска комисия, Предложение за ДП, цитирано по-горе, бележка под линия 194, параграф 18.

1.8 Вътрешна закрила (член 8)

Член 8 от ДП (преработен текст) е **незадължителна разпоредба**, която може да се прилага от държавите членки и която гласи:

1. При оценяването на молбата за международна закрила държавите членки могат да решат, че молителят не се нуждае от международна закрила, ако в част от държавата на произход той:
 - а) няма основателно опасение от преследване или не е изложен на реална опасност от тежки посегателства; или
 - б) има достъп до закрила срещу преследване или тежки посегателства съгласно определението в член 7

и той може сигурно и законно да пътува и да получи достъп до тази част на държавата, както и може основателно да се очаква да се установи там.

2. При разглеждането на обстоятелството дали молителят има основателно опасение от преследване или дали е изложен на реална опасност от тежки посегателства, или дали има достъп до закрила срещу преследване или тежки посегателства в част от държавата на произход в съответствие с параграф 1, държавите членки вземат под внимание в момента, в който се произнасят по молбата, общите условия в тази част на държавата и личните обстоятелства относно молителя в съответствие с член 4. За тази цел държавите членки гарантират получаването на точна и актуална информация от съответните източници, като например върховния комисар за бежанците на Организацията на обединените нации и Европейската служба за подкрепа в областта на убежището.

И все пак, ако дадена държава членка избере да прилага концепцията за вътрешна закрила, член 8, параграфи 1 и 2 ще бъдат приложими и ще трябва да се спазват в тяхната цялост. Както подчертава Върховният административен съд на Германия:

В случай, че регионът на произход [...] е изключен като местоназначение заради опасността, която заплашва чужденеца там, той може да бъде експулсиран в друг регион на държавата [...] единствено при спазване на ограничителните изисквания на член 8 ⁽⁴³⁴⁾.

ДП съдържа понятието за вътрешна закрила в член 8. ДП (преработен текст) въвежда подробни предварителни условия за жизнеспособността на вътрешната закрила (които произтичат най-вече от решението на ECtHR по делото *Salah Sheekh* ⁽⁴³⁵⁾) и премахва член 8, параграф 3, който позволява концепцията да се прилага без да се отчита съществуването на технически препятствия за завръщането в страната на произход. Възможно е използването в ДП (преработен текст) на думата „установи“, за разлика от „остане“ в ДП, да означава, че се има предвид ситуация на по-голяма стабилност ⁽⁴³⁶⁾. Понятието за вътрешна закрила в член 8, параграф 1 от ДП (преработен текст) също така включва позоваване на достъп до закрила като алтернативно условие за разчитане на тази концепция. ДП (преработен текст) също така включва позоваване на задължението на органите да получат точна и актуална информация относно общата ситуация в държавата на произход (член 8, параграф 2).

Член 8 се отнася до оценката на молби за международна закрила, като по този начин осигурява общи критерии, приложими по отношение на двата вида международна закрила, т.е. статут на бежанец и субсидиарна закрила.

CJEU все още не е имал възможност да разгледа пряко въпроси, свързани с член 8, освен в косвените позовавания на вътрешната закрила по делото *Elgafaji*, в което заявява следното:

⁽⁴³⁴⁾ Върховен административен съд (Германия), решение от 31 януари 2013 г., BVerwG 10 C 15.12, BVerwG:2013:300713U1C5.12.0, точка 14, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de.

⁽⁴³⁵⁾ ECtHR, *Salah Sheekh срещу Нидерландия*, цитирано по-горе, бележка под линия 349.

⁽⁴³⁶⁾ EASO, *Член 15, буква в) от Директивата относно признаването (2011/95/EC): съдебен анализ*, декември 2014 г., стр. 35.

[П]ри [...] оценяване[то] на молба за субсидиарна закрила [...] може [...] да се отчитат [...] географският обхват на ситуацията на безогледно насилие, както и действителното местоназначение на молителя в случай на връщане ⁽⁴³⁷⁾.

В случаите на прилагане на член 3 от ЕКПЧ към случаи на експулсиране, ЕСтНР също признава, че:

[...] Член 3 сам по себе си не пречи на договарящите страни да разчитат на наличието на възможност за вътрешно бягство в своите оценки на твърдения на лица, че връщането им в държавата им на произход ще ги изложи на реална опасност от третиране, забранено от тази разпоредба [...] ⁽⁴³⁸⁾.

Анализът на член 8 по-долу ще разгледа на първо място качеството на вътрешната закрила (Раздел 1.8.1, стр. 89), след което ще се съсредоточи върху изискванията към разглеждането, включително неговия етап (Раздел 1.8.2, стр. 89).

1.8.1 Качество на вътрешната закрила (член 8, параграф 1)

Понятието за вътрешна закрила, така както се съдържа в член 8, по същество предвижда, че молителят не отговаря на условията за предоставяне на статут на бежанец или субсидиарна закрила, **когато може да бъде защитен в собствената си държава на произход**. Терминът „закрила“ означава, че на това понятие може да се разчита единствено когато е установено или се допуска, на първо място, че даден молител има основателно опасение от преследване или е изложен на реална опасност от тежки посегателства в своя регион на произход (роден регион). Ако след това бъде определено, че установяването в „в част от държавата на произход“ удовлетворява предвидените в член 8 критерии, държавата членка има право да стигне до заключението, че даден молител не се нуждае от международна закрила.

В това отношение необходимостта от **ясно идентифициране на областта или областите от държавата на произход**, в които е на разположение вътрешна закрила, е основна предпоставка за прилагането на концепцията ⁽⁴³⁹⁾.

Според австрийския Verfassungsgerichtshof (Конституционен съд), оценката на риска следва да се основава на действителното местоназначение на молителя ⁽⁴⁴⁰⁾. Аналогично, според съдебната практика на Швеция е необходимо да се намери област, където субектът на преследване не може да застраши лицето ⁽⁴⁴¹⁾.

ВКБООН също изказва предположение, че текстът на член 8 от ДП предполага първо да се установи основателно опасение и след това да се проучи възможността за вътрешна закрила в конкретна област. Когато се проучва вътрешната закрила, следва да се идентифицира конкретна област или конкретни области ⁽⁴⁴²⁾. Ако молителят трябва да бъде върнат в регион на неговата страна на произход, различен от областта, в която е живял по-рано, този нов регион трябва да се оценява в съответствие с критериите за вътрешна закрила ⁽⁴⁴³⁾.

Изглежда обаче, че съд или трибунал е свободен да заключи, че вътрешна закрила е на разположение в конкретна област, без непременно да прави извода, че тази област е единствената безопасна област в страната. Причината за това е, че съгласно член 8, параграф 1 от ДП (преработен текст) молителят не се нуждае от международна закрила, когато „в част от държавата на произход“ са изпълнени съответните критерии по същество.

В това отношение член 8, параграф 1 посочва **три критерия** за определяне на това дали в част от държавата на произход на молителя може да се намери вътрешна закрила (вж. таблица 22 по-долу).

⁽⁴³⁷⁾ CJEU, решение по делото *Elgafaii*, цитирано по-горе, бележка под линия 45, точка 40.

⁽⁴³⁸⁾ ЕСтНР, *Sufi и Elmi срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 49, точка 266.

⁽⁴³⁹⁾ Конституционен съвет (Франция), решение от 4 декември 2003 г., решение № 2003-485-DC, точка 17, в *Официален вестник*, 11 декември 2003 г., 21085; Държавен съвет (Франция), решение от 11 февруари 2015 г., *Ms S*, жалба № 374167; и Апелативен съд за миграция (Швеция), решение от 14 януари 2009 г., UM 4118-07, MIG:2009:4 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽⁴⁴⁰⁾ Конституционен съд (Австрия), решение от 12 март 2013 г., U1674/12, точка 2.1 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽⁴⁴¹⁾ Апелативен съд за миграция (Швеция), UM 4118-07, цитирано по-горе, бележка под линия 439 (вж. резюме на английски език в EDAL), цитирано в ECRE и колектив, *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative*, цитирано по-горе, бележка под линия 360, стр. 59.

⁽⁴⁴²⁾ ВКБООН, *Насоки за международната закрила № 4*, цитирани по-горе, бележка под линия 366, параграфи 34 и 35.

⁽⁴⁴³⁾ H. Dörig, в K. Nailbronner и D. Thym (ред.), цитирано по-горе, бележка под линия 75.

Таблица 22: Три кумулативни критерия за вътрешна закрила

1.	Част от държавата на произход трябва да е безопасна за молителя;	вж. раздел 1.8.1.1, стр. 84—86
2.	Молителят трябва да има достъп до тази част от държавата на произход; и	вж. раздел 1.8.1.2, стр. 87—88
3.	Трябва да може основателно да се очаква молителят да се установи там.	вж. раздел 1.8.1.3, стр. 88—89

1.8.1.1 Безопасност в част от държавата на произход

Съществуването на безопасна област в държавата на произход е основен елемент на понятието за вътрешна закрила съгласно член 8. Първият критерий за безопасност, така както е определен в член 8, параграф 1, буква а), е свързан с условието молителят да „няма основателно опасение от преследване или [да] не е изложен на реална опасност от тежки посегателства“ в тази част от държавата на произход (Раздел 1.8.1.1.1, стр. 86). Като алтернативна възможност, съгласно условията на член 8, параграф 1, буква б) държавите членки могат да определят, че даден молител не се нуждае от международна закрила, ако в част от държавата на произход той „има достъп до закрила срещу преследване или тежки посегателства съгласно определението в член 7“ (Раздел 1.8.1.1.2, стр. 86).

Важно е да се подчертае, че понятието за вътрешна закрила е основано на разграничаването между областта на произход на лицето и друга част или други части на страната. При определянето на областта на произход следва да се оцени силата на връзките на молителя с въпросната област, а факторите от значение за оценката следва да включват дали молителят впоследствие е живял и се установил в друга област или области от страната преди заминаването си. В случаите, в които са били установени тесни връзки с нова област, тази нова област, а не областта, в която лицето е родено и е израснало, следва да се приеме за негова област на произход.

1.8.1.1.1 Липса на преследване или тежки посегателства (член 8, параграф 1, буква а))

Член 8, параграф 1, буква а) изисква молителят да няма основателно опасение от преследване или да не е изложен на реална опасност от тежки посегателства в частта от държавата, която се предполага, че предлага вътрешна закрила. Или първоначалната, или каквато и да е нова форма на преследване или тежки посегателства в част от държавата изключва прилагането на концепцията за вътрешна закрила (освен ако не е предоставен достъп до закрила по смисъла на член 8, параграф 1, буква б)). Това тълкуване може да бъде допълнително подкрепено, с необходимите промени, от констатациите на CJEU по делото *Abdulla* относно начина, по който следва да се тълкува член 11, параграф 1, буква д) от ДП (както и член 11, параграф 1, буква д) от ДП (преработен текст)) относно преустановяването. Съдът стига до заключението, че не само първоначалните обстоятелства, които обосновават опасенията на лицето от преследване, трябва да са престанали да съществуват, но и че лицето трябва да „няма други основания да се опасява от „преследване““⁽⁴⁴⁴⁾.

Подобен подход можем да открием в съдебната практика на съдилищата и трибуналите на държавите членки. Според съдебната практика на Апелативния съд за миграция на Швеция, е изключително важно Съдът да е убеден, че в предложената област на вътрешна закрила молителят няма да е изправен пред други видове заплахи или други форми на преследване⁽⁴⁴⁵⁾. В същия дух, през 2011—2012 г. френският Национален съд за правото на убежище постанови по две дела, че вътрешна закрила не е на разположение за съответните молителки от Сомалия, тъй като жените, които бягат от насилие в южния и централния регион на страната, са подложени на малтретиране или отвличания, когато намерят убежище в лагери за вътрешно разселени лица⁽⁴⁴⁶⁾. ВКБООН също така изказва предположението, че оценката на това дали

⁽⁴⁴⁴⁾ CJEU, решение по делото *Abdulla и други*, цитирано по-горе, бележка под линия 336, точка 76.

⁽⁴⁴⁵⁾ Апелативен съд за миграция (Швеция), UM 4118-07, цитирано по-горе, бележка под линия 439 (вж. резюме на английски език в EDAL), цитирано в ECRE и колектив, *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative*, цитирано по-горе, бележка под линия 360, стр. 59.

⁽⁴⁴⁶⁾ Национален съд за правото на убежище (Франция), решение от 24 юли 2012 г., жалба № SOM08FSPVUL, и Национален съд за правото на убежище (Франция), решение от 8 декември 2011 г., жалба № SOM09FSPVUL, цитирано в ECRE и колектив, *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative*, цитирано по-горе, бележка под линия 360, стр. 15.

молителят е изложен на опасност от преследване или друго тежко посегателство при преселването следва да включва първоначалното преследване или каквато и да е нова форма на преследване или други тежки посегателства в областта на преселването ⁽⁴⁴⁷⁾.

Предполага се, че държавата има оперативен капацитет да действа в рамките на националната територия. Следователно в случаи, в които държавата е субект на преследване или тежки посегателства, критерият за безопасност по член 8, параграф 1, буква а) обикновено няма да е изпълнен. Все пак, ситуацията може да е различна, когато държавата не е в състояние да извършва действия, представляващи преследване или тежки посегателства, в някои области на страната, например в случай на държава със свободно федерално управление ⁽⁴⁴⁸⁾.

Когато **субектът на преследване или тежки посегателства е недържавен субект** (вж. раздел 1.6.3, стр. 67), първо трябва да се оцени териториалния обхват на опасността от преследване или тежки посегателства. Освен това трябва да се отговори на въпроса дали съществува вероятност преследваният да последва молителя в областта на вътрешна закрила. Според съдебната практика на Апелативния съд за миграция на Швеция, за вътрешна закрила може да се мисли единствено в област, в която субектът на преследване не може да заплашва лицето. Ако е налице опасност субектът на преследване да може да стигне до лицето, е необходимо да се установи каква закрила от държавата е на разположение в областта ⁽⁴⁴⁹⁾. Когато проучва способността на субекта на преследване да стигне до молителя, Държавният съвет на Нидерландия взема предвид факта, че влиянието на работодателя върху молителя не обхваща цялата територия на страната ⁽⁴⁵⁰⁾. В Германия в дело, свързано с молителка, която твърди, че е изложена на опасност от принудителен брак, *Verwaltungsgericht Augsburg* (Административният съд на Аугсбург) изтъква, наред с другото, че бащата на молителката ще узнае скоро за завръщането на дъщеря си в Кабул, тъй като този факт рано или късно ще се разпространи чрез племенните връзки ⁽⁴⁵¹⁾.

В същия дух, в делата *DNM срещу Швеция* и *SA срещу Швеция* ECtHR разглежда в светлината на член 3 териториалния обхват на опасността от малтретиране, която представляват членове на семейството в Ирак, които искат да отмъстят за честта на семейството. ECtHR отбелязва, че един от факторите, който евентуално натежава срещу разумността на вътрешното преселване, е че лицето е преследвано от мощен клан или племе с влияние на правителствено ниво. Ако обаче въпросният клан или въпросното племе не е особено влиятелно, вътрешната закрила може да е разумна в много случаи. ECtHR отбелязва липсата на доказателства в подкрепа на твърденията на молителите, че въпросните семейства са особено влиятелни, могъщи или имат връзки с властите в Ирак и поради това ще разполагат със средствата и връзките, за да открият молителя в областта на вътрешна закрила ⁽⁴⁵²⁾. В делото *AAM* ECtHR приема, че преселването в региона на Кюрдистан в Ирак в началото на 2014 г. е осъществима алтернатива за молителя, който се опасява от малтретиране от страна на Ал Кайда в Мосул и други части на Ирак, където тази организация има силно присъствие ⁽⁴⁵³⁾.

Според ВКБООН:

[Н]е е достатъчно просто да се установи, че първоначалният субект на преследване не е установил все още присъствие в предлаганата област. По-скоро трябва да има причина да се смята, че съществува вероятност обхватът на субекта на преследване да остане локализиран и извън посоченото място на вътрешно преселване ⁽⁴⁵⁴⁾.

⁽⁴⁴⁷⁾ ВКБООН, *Насоки за международната закрила № 4*, цитирани по-горе, бележка под линия 366, параграф 7.

⁽⁴⁴⁸⁾ За пример за случай, в който е постановено, че представителите на държавата нямат повсеместно влияние, вж. Върховен съд (Ирландия), решение от 16 юли 2015 г., *KMA (Алжир) срещу Refugee Appeals Tribunal & Anor* [2015] IENC 472.

⁽⁴⁴⁹⁾ Административен съд за миграция (Швеция), UM 4118-07, цитирано по-горе, бележка под линия 439 (вж. резюме на английски език в EDAL), цитирано в ECRE и колектив, *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative*, цитирано по-горе, бележка под линия 360, стр. 59.

⁽⁴⁵⁰⁾ Държавен съвет (Нидерландия), решение от 21 март 2013 г., № 201105922/1 (Казахстан), цитирано в ECRE и колектив, *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative*, цитирано по-горе, бележка под линия 360, стр. 59.

⁽⁴⁵¹⁾ Административен съд на Аугсбург, Au 6 K 30092, цитирано по-горе, бележка под линия 280 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽⁴⁵²⁾ ECtHR, *DNM срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 309, точка 57; ECtHR, *SA срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 309, точка 56.

⁽⁴⁵³⁾ ECtHR, *AAM срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 309, точки 66—74.

⁽⁴⁵⁴⁾ ВКБООН, *Насоки за международната закрила № 4*, цитирани по-горе, бележка под линия 366, параграф 18.

1.8.1.1.2 Закрила срещу преследване или тежки посегателства (член 8, параграф 1, буква б))

Като алтернатива на изискването по член 8, параграф 1, буква а) молителят да няма основателно опасение от преследване или да не е изложен на реална опасност от тежки посегателства, член 8, параграф 1, буква б) изисква той да има достъп до закрила срещу преследване или тежки посегателства съгласно определението в член 7 в предложената област на вътрешно преселване. Следователно вътрешната закрила срещу преследване или тежки посегателства трябва да произлиза от **субектите на закрила, предвидени в член 7, параграф 1 от ДП (преработен текст), и да бъде ефективна и да няма временен характер, в съответствие с член 7, параграф 2 от ДП (преработен текст)**. Поради това анализът в [раздел 1.7](#) по-горе (стр. 68) е приложим в еднаква степен и при оценяването на закрилата срещу преследване или тежки посегателства за целите на вътрешната закрила.

Ефективната закрила следва да е **достъпна** за молителя в областта на вътрешна закрила, като му дава възможност да живее без например да крие сексуалната си ориентация, политическите или религиозните си убеждения или да се въздържа от други важни аспекти на личния си живот, свободата на изразяване или на сдружаване, религия и т.н. ⁽⁴⁵⁵⁾

Освен това, съгласно съображение 27 от ДП (преработен текст), „[к]огато преследването или тежките посегателства се извършват от държавата или от нейни представители, следва да се изхожда от презумпцията, че молителят няма на разположение реална закрила“ (вж. [раздел 1.6](#) по-горе, стр. 62). Както посочва белгийският Съвет за спорове в областта на правото на убежище, когато държавата е субект на преследване, съществува презумпцията, че не съществува ефективна закрила, тъй като се предполага, че държавата има изпълнителна власт върху цялата територия ⁽⁴⁵⁶⁾.

При разглеждането на това дали в дела за експулсиране, попадащи в приложното поле на член 3 от ЕКПЧ, е подходяща (така наречената от Съда) възможност за вътрешно бягство, ECtHR следва подобен подход. Така например, в случая *Chahal* ECtHR отстоява мнението, че жалбоподателят, лице от сикхски произход, е бил изложен на особена опасност от малтретиране в провинция Пенджаб, но не може да се счита, че е в безопасност другаде в Индия, тъй като е докладвано, че полицията в други области също участва в сериозни нарушения на правата на човека. Поради това Съдът не е убеден, че вариантът за „вътрешно бягство“ предлага надеждна гаранция срещу опасността от малтретиране в ситуация, в която нарушаването на правата на човека от страна на някои членове на силите за сигурност е неподатлив на отстраняване и траен проблем в страната ⁽⁴⁵⁷⁾. В решението си по делото *Hilal* ECtHR също отбелязва, че поради институционалните връзки между полицията в континенталната част на Танзания и полицията в Занзибар, като част от Обединена република Танзания, на първата не може да се разчита като на предпазна мярка срещу произволни действия ⁽⁴⁵⁸⁾.

ВКБООН също счита, че когато пораждащото опасения преследване произлиза или се оправдава или толерира от държавни субекти, включително официалната партия в държави с еднопартийно управление, вътрешна закрила обикновено не съществува, тъй като се предполага, че те упражняват власт във всички части на страната. Местните или регионални органи, ведомства или администрации в една държава черпят своята власт от държавата. Поради това ВКБООН отстоява мнението, че:

Възможността за вътрешно преселване може да е приложима единствено ако има ясни доказателства, че преследващият орган не разполага с обхват извън собствения си регион и че са налице особени обстоятелства, които обясняват неуспеха на националното правителство да противодейства на локализираните посегателства ⁽⁴⁵⁹⁾.

⁽⁴⁵⁵⁾ UKUT, решение от 26 януари 2011 г., *SA (Политически активист – Вътрешно преселване) Пакистан* [2011] UKUT 30 (IAC), точка 15; Върховен съд (Ирландия), решение от 1 октомври 2014 г., *MCA срещу Refugee Appeals Tribunal и други* [2014] IENC 504, точка 14.

⁽⁴⁵⁶⁾ Относно решението на белгийския Съвет за спорове в областта на правото на убежище от 31 август 2013 г., жалба № DRC37FNSNO, цитирано в ECRE и колектив, *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative*, цитирано по-горе, бележка под линия 360, стр. 66.

⁽⁴⁵⁷⁾ ECtHR, решение от 15 ноември 1996 г., голям състав, *Chahal срещу Обединеното кралство*, жалба № 22414/93, точки 104 и 105.

⁽⁴⁵⁸⁾ ECtHR, решение от 6 март 2001 г., голям състав, *Hilal срещу Обединеното кралство*, жалба № 45276/99, точки 67 и 68.

⁽⁴⁵⁹⁾ ВКБООН, *Насоки за международната закрила № 4*, цитирани по-горе, бележка под линия 366, параграфи 13 и 14.

1.8.1.2 Достъп до част от държавата на произход

Дори когато част от държавата на произход е безопасна за молителя по смисъла на член 8, параграф 1, буква а) или б), член 8, параграф 1 налага на държавите членки задължение да установят дали той може „сигурно и законно да пътува и да получи достъп до тази част на държавата, както и може основателно да се очаква да се установи там“. По този начин текстът на член 8, параграф 1 от ДП (преработен текст) изрично посочва **три изисквания** за оценяването на достъпа до вътрешна закрила в част от държавата на произход, които са възпроизведени в таблица 23 по-долу.

Таблица 23: Три кумулативни изисквания за оценяване на достъпа до вътрешна закрила в част от държавата на произход съгласно член 8 от ДП (преработен текст)

Лицето трябва да може да:	1)	пътува безопасно до тази част от държавата;
	2)	пътува безопасно в нея; и
	3)	получи достъп до нея.

По отношение на трите изисквания, предложението на Комисията посочва необходимостта от осигуряване на съвместимост на концепцията за вътрешна закрила с член 3 от ЕКПЧ, така както е тълкуван в решението на ECtHR по делото *Salah Sheekh* ⁽⁴⁶⁰⁾. ECtHR строго следва трите изисквания за оценяване на достъпа до вътрешна закрила в решенията си по делата *Salah Sheekh*, *Sufi u Elmi*, *MYH*, *KAB*, *AAM* и други дела, попадащи в приложното поле на член 3 от ЕКПЧ ⁽⁴⁶¹⁾. По делото *Salah Sheekh* ECtHR отбелязва, че властите в три относително безопасни области на Сомалия не приемат граждани на държавата, които нямат произход от тези региони или нямат връзки с кланове на тяхната територия ⁽⁴⁶²⁾. По делото *Sufi u Elmi* ECtHR стига до заключението, че върнато лице не може да пътува безопасно до региона на местоназначението си в Сомалия, ако трябва да мине през област, контролирана от Ал-Шабаб ⁽⁴⁶³⁾. По делото на *Kurdish Северен Ирак* ECtHR постановява, че има директни полети от Швеция до този регион и всички граждани на Ирак, независимо от етническия си произход или религиозните си убеждения, са свободни да влязат в трите кюрдски провинции ⁽⁴⁶⁴⁾.

Националните съдилища също спазват това изискване. Според Държавния съвет на Франция е възможно да се откаже закрила на лице, изложено на опасност от генитално осакатяване на жени, ако то разполага с алтернативна закрила в страната си, като тази закрила трябва да изпълнява условията за безопасен достъп, установяване и нормален семеен живот ⁽⁴⁶⁵⁾. Във връзка с първоначалната ДП Върховният административен съд на Германия подчертава, че молителят трябва да е в състояние да стигне до областта на вътрешна закрила по разумен начин. Съдът изисква основана на факти надеждна прогноза на действителната достъпност. Следва да се вземат предвид не само съществуващите възможности за депортиране, но и вариантите на маршрута за доброволно напускане в държавата на произход. Предвид хуманитарната цел на бежанското право, следва да се докаже, че съществува безопасен маршрут, който трябва да е приемлив за засегнатото лице, така че то да може да стигне до съответното местоназначение без сериозни заплахи ⁽⁴⁶⁶⁾. Лицето обаче може да е длъжно да сътрудничи за получаването на транзитни визи ⁽⁴⁶⁷⁾. Временна липса на безопасни области, например в резултат на прекъснати транспортни връзки или обикновено преодолими затруднения при получаването на документите за пътуване и визи за транзитно преминаване, е без значение ⁽⁴⁶⁸⁾. Камарата на лордовете на Обединеното кралство изисква молителят да може да стигне до областта на вътрешна закрила „без ненужни затруднения или неоправдани трудности“ ⁽⁴⁶⁹⁾. Според *Korkein hallinto-oikeus* (Върховния административен съд) на Финландия, следва да се

⁽⁴⁶⁰⁾ Европейска комисия, *Предложение за ДП (преработен текст)*, цитирано по-горе, бележка под линия 243, параграф 7.

⁽⁴⁶¹⁾ ECtHR, *Salah Sheekh срещу Нидерландия*, цитирано по-горе, бележка под линия 349, точки 143 и 144; ECtHR, *Sufi u Elmi срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 49, точка 267; ECtHR, *MYH и други срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 309, точки 64—66; ECtHR, *KAB срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 309, точки 80—85; ECtHR, *AAM срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 309, точки 70—73.

⁽⁴⁶²⁾ ECtHR, *Salah Sheekh срещу Нидерландия*, цитирано по-горе, бележка под линия 349, точка 142.

⁽⁴⁶³⁾ ECtHR, *Sufi u Elmi срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 49, точка 277.

⁽⁴⁶⁴⁾ ECtHR, *AAM срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 309, точки 70 и 72.

⁽⁴⁶⁵⁾ Държавен съвет (Франция), *Ms DF*, цитирано по-горе, бележка под линия 282 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽⁴⁶⁶⁾ Върховен административен съд (Германия), Върховен административен съд, решение от 29 май 2008 г., BVerwG 10 C 11.07, BVerwG:2008:290508U10C11.07.0, стр. 186, точка 19.

⁽⁴⁶⁷⁾ Вж. в това отношение EWCA (Обединено кралство), решение от 23 октомври 2013 г., *HF (Ирак) срещу Secretary of State for the Home Department* [2013 г.] EWCA Civ 1276, точки 99—104, според Lord Justice Elias.

⁽⁴⁶⁸⁾ Върховен административен съд (Германия), BVerwG 10 C 11.07, цитирано по-горе, бележка под линия 466, точки 19 и 20.

⁽⁴⁶⁹⁾ Камара на лордовете (Обединено кралство), решение от 15 февруари 2006 г., *Januzi срещу Secretary of State for the Home Department* [2006] UKHL 5, точка 47.

проучи дали потенциалното насилие и нападения в близките региони може да попречи или съществено да усложни способността за връщане в региона на вътрешна закрила ⁽⁴⁷⁰⁾.

1.8.1.3 Основателност на очакванията молителят да се установи в част от държавата на произход

Изискването за основателност произтича от член 8, параграф 1 от ДП (преработен текст), който позволява на държавите членки да прилагат идеята за вътрешна закрила при оценката на дадена молба единствено ако „може **основателно** да се очаква“ молителят „да се установи“ в предлаганата област на вътрешна закрила. Обаче ДП (преработен текст) не предлага никакви относими критерии, на които може да се разчита при установяването на това дали наистина би било основателно да се очаква молителят да се установи в част от държавата на произход, която иначе изпълнява условията, произтичащи от понятието за вътрешна закрила. Тъй като липсва подходяща съдебна практика на CJEU, може да се получи известна представа от подхода, възприет от съдилищата и трибуналите на държавите членки; определенията на ECtHR, които са приложили много сходни критерии; използваните на национално ниво подходи; и насоките на ВКБООН. Най-общо всички тези източници обикновено разчитат на **основан на правата подход** при извършването на проверка за основателност, но нивото, на което основните права на човека следва да бъдат защитени, не е ясно определено и остава отворено за обсъждане ⁽⁴⁷¹⁾.

Делото *Salah Sheekh* изглежда показва, че за ECtHR основният критерий е дали възниква проблем по член 3 от ЕКПЧ поради това, че в областта на вътрешна закрила молителят би бил изложен на отнасяне в противоречие с член 3 от ЕКПЧ ⁽⁴⁷²⁾. Този подход е доразвит в делото *Sufi u Elmi*, където ECtHR не признава предложената област на вътрешна закрила, тъй като условията в нея представляват нечовешко отнасяне, забранено от член 3 от ЕКПЧ:

[Вътрешно преселените лица] в Коридора Афгое имат силно ограничен достъп до храна и вода, а подслонът изглежда е нововъзникващ проблем, тъй като наемодателите се стремят да се възползват от затруднението им, за да извлекат печалба. Въпреки че в лагерите в Дадааб има хуманитарна помощ, поради прекомерната пренаселеност достъпът до подслон, вода и санитарни съоръжения е изключително ограничен. Жителите на двата лагера са уязвими на насилие, експлоатация, малтретиране и насилствено набиране за военна служба. [...] На бежанците в лагерите в Дадааб не се разрешава да напускат и поради това изглежда, че са в капан в лагерите, докато конфликтът в Сомалия приключи. Междувременно лагерите са все по-пренаселени, тъй като бежанците продължават да бягат от ситуацията в Сомалия ⁽⁴⁷³⁾.

В ААМ обаче ECtHR отбелязва, че вътрешното преселване е неизбежно свързано с някои трудности, и не установява въз основа на обстоятелствата по делото никакви признаци, че общите условия на живот в региона на преселването на молителя биха били „неразумни или по някакъв начин биха представлявали отнасяне, забранено от член 3“ ⁽⁴⁷⁴⁾. В същото време да се смята, че вътрешна закрила е изключена единствено ако молителят е изправен пред опасност от нарушение на неотменимо право, като правото по член 3 от ЕКПЧ, би било твърде строго ⁽⁴⁷⁵⁾. Това следва логично от факта, че дори когато молителят няма да бъде изложен на нова или допълнителна (реална) опасност от преследване в другата част от държавата, той все пак може да докаже, че не съществува жизнеспособна вътрешна закрила, ако може да докаже, че за него би било неразумно да се установи там.

⁽⁴⁷⁰⁾ Върховен административен съд (Финландия), решение от 18 март 2011 г., КНО:2011:25.

⁽⁴⁷¹⁾ Както отбелязва един коментатор, „изглежда има широко съгласие, че ако животът на отделния молител в [областта на вътрешна закрила] ще включва икономическо унищожение, пълна нищета или съществуване под абсолютния екзистенц-минимум или ще му бъдат отказани „прилични средства за издръжка“, това би било неоснователно. На другия край на спектъра, едно обикновено понижаване на стандарта на живот или влошаване на икономическото положение няма да е неоснователно“: Н. Storey, *The Internal Flight Alternative Test: The Jurisprudence Re-Examined* („Проверка на възможността за вътрешно бягство: Ново проучване на съдебната практика“), IJRL (1998 г.), стр. 516 и 527, цитирано в Камара на лордовете (Обединено кралство), *Januzi срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 469, точка 20.

⁽⁴⁷²⁾ ECtHR, *Salah Sheekh срещу Нидерландия*, цитирано по-горе, бележка под линия 349.

⁽⁴⁷³⁾ ECtHR, *Sufi u Elmi срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 49, точка 291.

⁽⁴⁷⁴⁾ ECtHR, *ААМ срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 309, точка 73.

⁽⁴⁷⁵⁾ Вж. Камара на лордовете (Обединено кралство), решение от 14 ноември 2007 г., *Secretary of State for the Home Department срещу АН (Судан) и други* [2007] UKHL 49.

Според съдебната практика на Обединеното кралство ⁽⁴⁷⁶⁾, основателно означава, че не би било прекалено жестоко да се очаква молителят да се премести. Камарата на лордовете на Обединеното кралство разглежда различни проверки за „основателност“. В делото *Januzi* Lord Bingham описва подхода по следния начин:

Да предположим, че дадено лице е обект на преследване поради мотиви, предвидени в Конвенцията, в страната, на която е гражданин. Тази страна е бедна. Стандартите за социално обезпечаване са ниски. Налице е висока степен на лишения и бедност. Зачитането на правата на човека е оскъдно. [...] Лицето би могло, без опасения от преследване, да живее на друго място в държавата, на която е гражданин, но там би било засегнато от всички недостатъци на живота в една бедна и изостанала страна. Би било странно, ако случаят на преследване му даде право да избяга не само от това преследване, но също така и от лишенията, на които е изложена неговата държава. Разбира се, би било различно, ако липсата на зачитане на правата на човека излага живота му на опасност или го излага на опасност от нечовешкото или унижителното отнасяне или наказание ⁽⁴⁷⁷⁾.

Върховният административен съд на Германия е решил в редица решения, че може основателно да се очаква молител да остане в областта на вътрешна закрила единствено ако прехраната му е достатъчно сигурна ⁽⁴⁷⁸⁾. Този стандарт за икономическо оцеляване надхвърля липсата на застрашаващо съществуването тежко положение. Не може да се очаква молителят да води живот на ръба на минималното ниво на съществуване. Не трябва да е необходимо той да си осигурява икономическо препитание чрез криминална дейност ⁽⁴⁷⁹⁾. Съдът обаче оставя отворен въпроса какви допълнителни икономически и социални стандарти следва да бъдат удовлетворени ⁽⁴⁸⁰⁾.

1.8.2 Изисквания към разглеждането (член 8, параграф 2)

Член 8, параграф 2 от ДП (преработен текст) описва подробно изискванията към държавите членки (и следователно всички вземащи решения органи в държавите членки), които прилагат член 8, при определянето на това дали молителят има достъп до вътрешна закрила в част от държавата по произход. Те са свързани главно с ориентирания към бъдещето характер на оценката, която следва да се извърши (Раздел 1.8.2.2, стр. 89); и факторите, които следва да се вземат под внимание, т.е. общите условия в тази част на държавата и личните обстоятелства относно молителя (Раздел 1.8.2.3, стр. 89). Преди да ги разгледаме обаче, първо си струва да обсъдим на какъв етап от определянето на статута следва да се извърши оценката за вътрешна закрила (Раздел 1.8.2.1, стр. 89).

1.8.2.1 Етап на разглеждането

Тъй като, както беше обяснено по-горе, за прилагане на понятието за вътрешна закрила може да се мисли единствено когато на първо място е било установено, че молителят има основателно опасение от преследване или е изложен на реална опасност от тежки посегателства в региона си на произход, съществуването на локализирано опасение (опасност) следва да се установи **преди** проучването на наличие на вътрешна закрила в друга конкретна област. Този подход е абсолютно необходим за адекватна оценка на наличието на вътрешна закрила, по-специално по отношение на оценката на способността на субектите на преследване или тежки посегателства да проследят молителя в друга част от държавата и възможността за безопасно и законно пътуване до тази област. Този подход предполага, че ако даден молител не е доказал основателно опасение от преследване или тежки посегателства в областта си на произход, не е необходимо националният съд или трибунал да продължи с разглеждането на вътрешната закрила.

⁽⁴⁷⁶⁾ Вж. Камара на лордовете (Обединено кралство), *Januzi срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 469; и Камара на лордовете (Обединено кралство), *Secretary of State for the Home Department срещу АН (Судан) и други*, цитирано по-горе, бележка под линия 475.

⁽⁴⁷⁷⁾ Камара на лордовете (Обединено кралство), *Januzi срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 469, според Lord Bingham.

⁽⁴⁷⁸⁾ Върховен административен съд (Германия), BVerwG 10 C 15.12, цитирано по-горе, бележка под линия 434, точка 20, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de.

⁽⁴⁷⁹⁾ Върховен административен съд (Германия), решение от 1 февруари 2007 г., BVerwG 1 C 24.06, BVerwG:2007:010207U1C24.06.0, точка 11.

⁽⁴⁸⁰⁾ Вж. Dörig в: Nailbronner/Thym, цитирано по-горе, бележка под линия 75; член 8, параграф 16.

1.8.2.2 Ориентирана към бъдещето оценка

Член 8, параграф 2 от ДП (преработен текст) изисква държавите членки на първо място да оценяват наличието на вътрешна закрила „в момента, в който се произнасят по молбата“⁽⁴⁸¹⁾.

На второ място, от необходимостта да се установи дали съществува основателно опасение или реална опасност от тежки посегателства и изискването закрилата да няма временен характер и да е продължителна следва, че оценката следва да е ориентирана към бъдещето. Както отбелязва един унгарски съд:

[О]рганът трябва да се увери, че молителят няма да бъде изложени на опасност от преследване или тежки посегателства в предложения район [...] не само в момента на вземане на решението, но и в бъдеще. Държави, изправени пред въоръжени конфликти, обикновено не могат да предложат безопасна алтернатива за вътрешна закрила, тъй като придвижващите се предни линии на военните действия могат да направят опасни райони, които в миналото са били безопасни, тъй като ситуацията се променя⁽⁴⁸²⁾.

1.8.2.3 Общи условия в частта от държавата на произход и лични обстоятелства относно молителя

Член 8, параграф 2 изисква при прилагането на член 8, параграф 1 държавите членки да „вземат под внимание **общите условия в тази част на държавата и личните обстоятелства относно молителя** в съответствие с член 4“⁽⁴⁸³⁾. Тази оценка трябва да гарантира „получаването на точна и актуална информация от съответните източници, като например върховния комисар за бежанците на Организацията на обединените нации и Европейската служба за подкрепа в областта на убежището“.

Въпреки че CJEU все още не се е произнасял по този въпрос, изискването за разглеждане на личните обстоятелства в допълнение към информацията за държавата на произход е отразено в съдебната практика на съдилищата и трибуналите на държавите членки, които прилагат ДП⁽⁴⁸⁴⁾. Според Върховния административен съд на Чехия, когато се обмисля вътрешна закрила, трябва да се проучва дали закрилата е достъпна от правна и фактическа гледна точка по отношение на конкретното положение на молителя⁽⁴⁸⁵⁾. Както показват редица решения в различни държави членки, е възможно области, които най-общо могат да се разглеждат като възможни области на вътрешна закрила, да не са жизнеспособни области на вътрешна закрила за конкретен молител поради личните му обстоятелства. Например в Белгия вътрешната закрила не е призната за жизнеспособен вариант за молител от Грузия със значителна анамнеза на психопатологични и психологически проблеми⁽⁴⁸⁶⁾. В Чешката република Съдът отбелязва, че молителката от Конго е непридружена жена и съпруга на виден политически лидер, който представлява интересите на собствените им етнически групи⁽⁴⁸⁷⁾. Във Финландия от молителя, който през първата част от живота си е живял в хазарско село в Афганистан, а през останалата част от живота си — в Иран, не може да се очаква основателно да се установи в други части на Афганистан⁽⁴⁸⁸⁾. В Норвегия е счетено, че не може основателно да се очаква молител от Сомалия да се установи в Пунтланд или Сомалиленд, той като той не принадлежи към клан на мнозинството и поради това няма да е в състояние да се издържа там⁽⁴⁸⁹⁾. В Обединеното крал-

⁽⁴⁸¹⁾ Съгласно член 46, параграф 3 от ДПУ (преработен текст), ефективната защита срещу отрицателно решение изисква да е налице „цялостно и ex nunc разглеждане на фактите и правните въпроси, включително, когато е приложимо, разглеждане на нуждите от международна закрила съгласно [ДП (преработен текст)], най-малкото в процедури по обжалване пред първоинстанционен съд“.

⁽⁴⁸²⁾ Административен съд и съд по трудовоправни спорове на Будапеща (Унгария), решение от 11 октомври 2011 г., 6.к.34.830/2010/19, цитирано в ECRE и колектив, *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative*, цитирано по-горе, бележка под линия 360, стр. 59. Моментът на оценката на възможността за вътрешна закрила е разгледан във ВКБООН, *Насоки за международната закрила № 4*, цитирани по-горе, бележка под линия 366, параграф 8: „за определянето на това дали предложеният регион за вътрешно бягство или преселване е подходяща алтернатива в конкретния случай е необходима оценка във времето, която взема под внимание не само обстоятелствата, довели до преследването, от което молителят се страхува и което го е накарало да избяга от първоначалната област, но също така и дали предложената област осигурява смислена алтернатива за в бъдеще“.

⁽⁴⁸³⁾ Курсивът е добавен.

⁽⁴⁸⁴⁾ Вж. например UKUT (IAC), решение от 31 януари 2013 г., *CM (Насоки на ЕМ за държавата; Оповестяване) Зимбабве CG* [2013] UKUT 00059 (IAC).

⁽⁴⁸⁵⁾ Върховен административен съд (Чешка република), *II срещу Министъра на вътрешните работи*, цитирано по-горе, бележка под линия 364 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽⁴⁸⁶⁾ Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 30 юни 2011 г., № 64.233, точка 5.4.2.

⁽⁴⁸⁷⁾ Върховен административен съд (Чешка република), решение от 24 януари 2008 г., *EM срещу Министерството на вътрешните работи*, 4 Azs 99/2007-93 (вж. резюме на английски език в EDAL).

⁽⁴⁸⁸⁾ Върховен административен съд (Финландия), KHO:2011:25, цитирано по-горе, бележка под линия 470.

⁽⁴⁸⁹⁾ Апелативен съд на Боргатинг (Норвегия), решение от 23 септември 2011 г., *Abid Hassan Jama срещу Utlendingsnemnda*, 10-142363ASD-BORG/01 (вж. превод на делото от ВКБООН).

ство е счтено, че молителка, която е травмизирана и страда от тревожност и депресия, има по-уязвими лични обстоятелства, отколкото другите жени в Кампала, Уганда като цяло ⁽⁴⁹⁰⁾.

ЕСтНН е приложил подобни критерии в дела за експулсиране, попадащи в приложното поле на член 3 от ЕКПЧ. Например по делото *DNM*, в допълнение към общата ситуация на насилие в Ирак, ЕСтНН разглежда и личните обстоятелства относно молителя, който е кюрд и сунит, и стига до заключението, че молителят не е изложен на реална опасност от малтретиране в областта на вътрешна закрила нито поради общата ситуация, нито поради неговите лични обстоятелства ⁽⁴⁹¹⁾. В делото *MYN* ЕСтНН взема под внимание такива лични обстоятелства на молителите като християнската им религия, преклонната им възраст, лошото им здравословно състояние, това, че са жени, и слабите икономически и социални връзки с региона на Кюрдистан, но стига до заключението, че нито общата ситуация в този регион, нито което и да е от личните обстоятелства на молителите показва наличие на реална опасност от малтретиране ⁽⁴⁹²⁾.

Според ВКБООН, „на личните обстоятелства на дадено лице следва винаги да се придава значение при оценката на това дали би било прекалено жестоко и поради това неразумно за лицето да се премести в предложения регион“ ⁽⁴⁹³⁾.

Когато молителят е **непридружено непълнолетно лице**, наличието на подходящи грижи и режим на попечителство, съответстващи на висшия интерес на непридруженото непълнолетно лице, следва да представлява част от преценката за това дали тази закрила е реално на разположение (съображение 27 от ДП (преработен текст)).

1.9 Основателни опасения

1.9.1 Основателни опасения (член 2, буква г))

Изразът „основателни опасения“ означава, че трябва да съществува обективна основа за опасенията на молителя от преследване. Този елемент на определението на бежанец се занимава с **риска или вероятността от настъпване на преследване**. Опасенията се считат за основателни, ако е установено, че е налице „разумна“ вероятност за тяхното реализиране в бъдеще ⁽⁴⁹⁴⁾. За да се направи такова определяне, е необходимо да се оценят твърденията на молителя в светлината на всички относими обстоятелства по делото (член 4, параграф 3 от ДП (преработен текст)) и да се разгледат обстоятелствата в неговата държава на произход и поведението на субектите на преследване ⁽⁴⁹⁵⁾. Следователно установяването на основателни опасения е тясно свързано със задачата за оценяване на доказателствата и правдоподобността, регламентирана преди всичко от член 4 от ДП (преработен текст). Оценяването на доказателствата, включително оценяването на правдоподобността, е стъпка 1. Ако представените от молителя доказателства бъдат приети като правдоподобни, вземащият решение орган пристъпва към стъпка 2, т.е. дали приетите факти и обстоятелства означават основателни опасения. Този подход от две стъпки е одобрен от СЈЕУ:

В действителност това „оценяване“ се извършва на два отделни етапа. Първият етап се отнася до установяването на фактическите обстоятелства, които могат да представляват доказателства в подкрепа на молбата, а вторият етап се отнася до правната преценка на тези доказателства и се състои в това да се прецени дали предвид фактите по конкретния случай са налице предвидените

⁽⁴⁹⁰⁾ EWCA (Обединено кралство), решение от 22 май 2008 г., *AA (Уганда) срещу Secretary of State for the Home Department* [2008] EWCA Civ 579, точки 22—33.

⁽⁴⁹¹⁾ ЕСтНН, *DNM срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 309, точки 50 и 58.

⁽⁴⁹²⁾ ЕСтНН, *MYN и други срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 309, точки 68—73.

⁽⁴⁹³⁾ Според ВКБООН, „в зависимост от личните обстоятелства, факторите, които са в състояние да осигурят физическото и психическото благополучие на лицето, като например наличието на членове на семейството или други близки социални връзки в предложения регион, могат да са по-важни от други. [...] Психологическата травма, произтичаща от предходно преследване, може да бъде от значение при определяне на това дали е основателно да се очаква молителят да се премести в предложената област“. ВКБООН, *Насоки за международната закрила № 4*, цитирани по-горе, бележка под линия 366, параграфи 25 и 26.

⁽⁴⁹⁴⁾ СЈЕУ, решение по делото *Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точка 51; СЈЕУ, решение по делото *X, Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точка 43.

⁽⁴⁹⁵⁾ СЈЕУ, решение по делото *Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точка 51; СЈЕУ, решение по делото *X, Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точка 43. Вж. също по-ранната формулировка в СЈЕУ, решение по делото *Abdulla и други*, цитирано по-горе, бележка под линия 336, точка 57 (което не съдържа изрично споменаване на субектите на преследване).

в членове 9 и 10 или 15 от Директива 2004/83 материалноправни условия за предоставяне на международна закрила ⁽⁴⁹⁶⁾.

Въпросите за доказателствата и правдоподобността обаче ще бъдат разгледани главно в отделен съдебен анализ: *Оценка на доказателствата и правдоподобността в контекста на ОЕСУ: съдебен анализ* ⁽⁴⁹⁷⁾.

Подобно на Конвенцията за статута на бежанците, ДП (преработен текст) не съдържа определение на термина „основателни опасения“, нито пък определя приложимия стандарт на доказване. Определението за „бежанец“ в член 2, буква г) от ДП (преработен текст) следва строго определението от Конвенцията за статута на бежанците ⁽⁴⁹⁸⁾ и посочва по-конкретно гражданин на трета държава, който се намира извън държавата, чийто гражданин е, „поради основателни опасения от преследване“, основано на раса, религия, националност, политическо мнение или принадлежност към определена социална група, и който не може или „поради тези опасения“ не желае да се обърне за „закрила“ към тази държава ⁽⁴⁹⁹⁾.

Според CJEU, за да изпълни горното определение:

[Молителят трябва,] поради съществуващи в страната [му] на произход обстоятелства и действието на субектите на преследване, да е изправен пред основателни опасения от преследване, насочено лично срещу него, най-малко поради един от петте мотива, изброени в Директивата [относно признаването] и [Конвенцията за статута на бежанците] [...] ⁽⁵⁰⁰⁾.

Доказването на горепосочените обстоятелства „показва, че третата страна не закрила своя гражданин срещу актове на преследване“ ⁽⁵⁰¹⁾, както и че:

Обстоятелствата са причина за невъзможността или обоснования отказ на заинтересуваното лице да се обърне за „закрила“ към своята страна на произход по смисъла на [член 2, буква г) Преработен текст], с други думи с оглед на способността на тази страна да предотврати или да санкционира актовете на преследване ⁽⁵⁰²⁾.

Освен определението за „бежанец“ в член 2, буква г) от ДП (преработен текст), още две разпоредби на ДП (преработен текст) са особено важни за разбирането на понятието за „основателни опасения“: съображение 36 от ДП (преработен текст) обръща внимание на основателния страх на членовете на семейството на бежанеца, а член 4, параграф 4 от ДП (преработен текст) хвърля светлина върху значението на предходното преследване. В този контекст е важно да се подчертае, че член 4, параграф 4 от ДП (преработен текст) се отнася както до статута на бежанец, така и до статута на субсидиарна закрила, докато член 2, буква г) и съображение 36 от ДП (преработен текст) са приложими единствено към кандидати за статут на бежанец. CJEU дава допълнителни насоки във връзка с понятието за основателни опасения по-конкретно в решенията си по делата *Y u Z* ⁽⁵⁰³⁾, *Abdulla* ⁽⁵⁰⁴⁾ и *X, Y u Z* ⁽⁵⁰⁵⁾.

⁽⁴⁹⁶⁾ CJEU, решение от 22 ноември 2012 г., дело C-277/11, *MM срещу Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General*, EU:C:2012:744, точка 64. Този подход от две стъпки има важни последици, тъй като е възможно към всяка стъпка да се прилага различен стандарт на доказване. Въпреки че в момента е широко прието, че подходящият стандарт за втората стъпка е „основателен страх“ от бъдещо преследване (вж. раздел 1.9.1.2 относно стандарта на доказване, стр. 94), няма приет стандарт за първата стъпка и изглежда всяка държава прилага собствения си стандарт на доказване.

⁽⁴⁹⁷⁾ EASO, *Оценка на доказателствата и правдоподобността в контекста на общата европейска система за убежище (ОЕСУ): съдебен анализ*, цитиран по-горе, бележка под линия 22.

⁽⁴⁹⁸⁾ Вж. член 1, буква А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците.

⁽⁴⁹⁹⁾ Вж. също CJEU, решение по делото *Y u Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точка 50; CJEU, решение по делото *X, Y u Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точка 42. Вж. също по-ранната формулировка в CJEU, решение по делото *Abdulla u други*, цитирано по-горе, бележка под линия 336, точка 56.

⁽⁵⁰⁰⁾ CJEU, решение по делото *Y u Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точка 51; CJEU, решение по делото *X, Y u Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точка 43. Вж. също по-ранната формулировка в CJEU, решение по делото *Abdulla u други*, цитирано по-горе, бележка под линия 336, точка 57.

⁽⁵⁰¹⁾ CJEU, решение по делото *Abdulla u други*, цитирано по-горе, бележка под линия 336, точка 58.

⁽⁵⁰²⁾ *Лак там*, точка 59.

⁽⁵⁰³⁾ CJEU, решение по делото *Y u Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33.

⁽⁵⁰⁴⁾ CJEU, решение по делото *Abdulla u други*, цитирано по-горе, бележка под линия 336.

⁽⁵⁰⁵⁾ CJEU, решение по делото *X, Y u Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 20.

1.9.1.1 Двупосочен тест срещу обективна проверка

По традиция се твърди, че „основателните опасения“ включват два елемента:

- 1) **субективен елемент**; наличието на страх в съзнанието на молителя в смисъл на безпокойство; и
- 2) **обективен елемент**; валидно основание за тези опасения, основано на ситуацията в държавата на произход и други фактори.

Например, в Ръководството на ВКБООН е изказано следното мнение:

Към елемента на опасение — душевно състояние и субективно състояние — се добавя окачествяването „основателно“. Това означава, че не само нагласата на съответното лице определя статута му на бежанец, но че тази нагласа трябва да бъде подкрепена от обективна ситуация. Следователно терминът „основателни опасения“ съдържа субективен и обективен елемент и при определянето на това дали съществуват основателни опасения трябва да се вземат предвид **и двата елемента** ⁽⁵⁰⁶⁾.

Тази двупосочна оценка на основателните опасения често се нарича двупосочен тест или субективно/обективен тест. Двупосочният тест е възприет от върховния съд на няколко държави без допълнителен анализ или изменения ⁽⁵⁰⁷⁾.

Въпреки това, националните съдилища и трибунали поставят под въпрос на няколко основания ползата от субективния елемент ⁽⁵⁰⁸⁾. На първо място, съществува присъща опасност от поставяне на равенство между липсата на правдоподобност и липсата на субективни опасения. В действителност, дори когато констатира, че показанията на молителя не са правдоподобни, изцяло или отчасти, вземащият решението орган трябва все пак да оцени действителната опасност, пред която е изправен молителят, въз основа на други веществени доказателства. На второ място, разглеждането единствено на обективния елемент избягва огромните практически рискове, присъщи на опита да се оценят обективно чувствата и емоциите на молителя. На трето място, липсата на субективни опасения сама по себе си няма да е определяща, тъй като е възможно някои молители, като малки деца и лица с умствени увреждания, да не са в състояние изобщо да усещат или изразяват страх.

ДП (преработен текст) не изразява позиция относно това дали „основателните опасения“ включват субективен, както и обективен елемент. CJEU също не е разглеждал този въпрос изрично. Обаче фактът, че в относимите решения на CJEU, в които се разглежда понятието „основателни опасения“, не се споменава субективния елемент, изглежда показва, че, според CJEU, оценката на основателните опасения не изисква оценка на душевното състояние и, следователно, обективният тест е достатъчен ⁽⁵⁰⁹⁾. С други думи, изглежда, че CJEU не изисква удовлетворяване на субективния елемент **в допълнение към** обективния елемент.

Въпреки това, при прилагането на обективния тест е необходима внимателна преценка на въпроси, които могат да бъдат уникални за съответното лице, включително неговите убеждения и ангажименти, когато се преценява дали действията на молителя в страната му на произход „ще породят **реален риск** от преследване за [него]“ ⁽⁵¹⁰⁾. С други думи, личното положение и обстоятелства относно молителя трябва да се вземат предвид при определянето на нивото на опасност, на което той ще бъде изложен в държавата на произход. В *Y и Z* CJEU решава следното:

⁽⁵⁰⁶⁾ Ръководство на ВКБООН, цитирано по-горе, бележка под линия 107, параграф 38 (курсивът е добавен).

⁽⁵⁰⁷⁾ Вж. например Върховен административен съд (Германия), *BVerwG 10 C 23.12*, цитирано по-горе, бележка под линия 170, точка 19, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de; Върховен съд (Ирландия), решение от 29 март 2001 г., *Zgnat'ev срещу Minister for Justice, Equality and Law Reform* [2001] IHNS 70, точка 6; и Върховен съд (Обединено кралство), *HJ (Иран) и HT (Камерун) срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 346, точка 17.

⁽⁵⁰⁸⁾ Вж. например Камара на лордовете (Обединено кралство), *R срещу Secretary of State for the Home Department, ex parte Sivakumaran и други*, цитирано по-горе, бележка под линия 346, 998 и следващи; Апелативен съвет по въпросите на бежанците (Франция), решение от 20 октомври 1999 г., *Stragacsekha*, жалба № 140222; и Върховен съд (Австралия), решение от 12 септември 1989 г., *Chan срещу Minister for Immigration and Ethnic Affairs* [1989] HCA 62. За повече подробности вж. A. Zimmermann и C. Mahler, цитирано по-горе, бележка под линия 188, стр. 338—341; J.C. Hathaway и M. Foster, бележка под линия 137, стр. 95—105; J.C. Hathaway, R.P.G. Haines, M. Foster, K. Hailbronner и колектив, *‘The Michigan Guidelines on Well-Founded Fear’* („Насоки от Мичиган относно основателните опасения“), *Michigan Journal of International Law* (2005) 492-502, параграфи 3—6; G.S. Goodwin-Gill и J. McAdam, цитирано по-горе, бележка под линия 141, стр. 63 и 64.

⁽⁵⁰⁹⁾ CJEU, решение по делото *Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33; CJEU, решение по делото *X, Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 20; и CJEU, решение по делото *Abdulla и други*, цитирано по-горе, бележка под линия 336.

⁽⁵¹⁰⁾ CJEU, решение по делото *Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точка 69 (курсивът е добавен).

Субективното обстоятелство, че спазването на определена публична религиозна практика [...] е **особено важно за заинтересуваното лице** за целите на съхраняване на неговата религиозна идентичност, е релевантно при **преценката на нивото на риск**, на който молителят би бил изложен в страната си на произход по причина на своята религия, макар и спазването на подобна религиозна практика да не съставлява основен елемент за съответната религиозна общност⁽⁵¹¹⁾.

Въпросът за обективния стандарт за оценяване на основателните опасения е разгледан по-подробно в *Оценка на доказателствата и правдоподобността в контекста на ОЕСУ: съдебен анализ*⁽⁵¹²⁾.

1.9.1.2 Стандартът на доказване

ДП (преработен текст) не предписва стандарта на доказване, който се изисква, за може опасенията да бъдат считани за „основателни“. В решението си по делото *Y и Z* обаче, CJEU пояснява, че когато преценяват дали молителят има основателни опасения от преследване, компетентните органи:

в рамките на системата на [ДП], [...] да определят дали установените обстоятелства представляват или не заплаха, поради която съответното лице може **с основание** да се опасява с оглед на личното си положение, че действително спрямо него ще бъдат извършени актове на преследване⁽⁵¹³⁾.

Тестът за „основателни опасения“ на CJEU е в унисон с тестовете за оценка на основателни опасения, разработени от националните съдилища и трибунали на държавите членки. За Върховния административен съд на Германия опасенията от преследване са основателни, ако, с оглед на личното си положение, гражданинът на трета държава е на практика застрашен, т.е. със забележителна **вероятност или реална опасност**, от преследване по смисъла на член 2, буква г) поради преобладаващите в държавата му на произход обстоятелства⁽⁵¹⁴⁾. Тъй като, въпреки тази формулировка, същият съд показва ясно, че този тест е с по-нисък стандарт от теста, който изисква повече от 50 процента, изглежда това до голяма степен е същият стандарт, който се прилага от британските съдебни органи. За Върховния съд на Обединеното кралство опасенията са основателни, ако е налице **„реална и значителна опасност“** или **„разумна степен на вероятност“** от преследване поради предвидено в Конвенцията основание⁽⁵¹⁵⁾.

Най-важното е, че всички тези тестове твърдят, че опасенията са основателни, независимо че вероятността от настъпване на преследване е под 50 процента. Аналогично, в *Saadi срещу Италия* в контекста на член 3 от ЕКПЧ ЕСтHR постановява, че молителят не е длъжен „[да докаже], че това да бъде подложен на малтретиране е по-вероятно от това да не бъде“⁽⁵¹⁶⁾. По този начин **тестът за „основателни опасения“** означава, че, въпреки че обикновената възможност или смътната вероятност от преследване не представлява достатъчно основание за установяване на основателни опасения, не е необходимо молителят да доказва, че съществува над 50 процента вероятност да бъде преследван⁽⁵¹⁷⁾. Въпросът за обективния стандарт за оценяване на основателните опасения е разгледан по-подробно в *Оценка на доказателствата и правдоподобността в контекста на ОЕСУ: съдебен анализ*⁽⁵¹⁸⁾.

⁽⁵¹¹⁾ *Пак там*, точка 70 (курсивът е добавен).

⁽⁵¹²⁾ Вж. EASO, *Оценка на доказателствата и правдоподобността в контекста на общата европейска система за убежище (ОЕСУ): съдебен анализ*, цитиран по-горе, бележка под линия 22.

⁽⁵¹³⁾ CJEU, решение по делото *Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точка 76 (курсивът е добавен). Вж. също CJEU, решение по делото *Abdulla и други*, цитирано по-горе, бележка под линия 336, точка 89; и CJEU, решение по делото *X, Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точка 72.

⁽⁵¹⁴⁾ Върховен административен съд (Германия), *BVerwG 10 C 23.12*, цитирано по-горе, бележка под линия 170, точка 19, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de.

⁽⁵¹⁵⁾ Върховен съд (Обединено кралство), *RT (Зимбабве) и други срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 292, точка 55.

⁽⁵¹⁶⁾ ЕСтHR, решение от 28 февруари 2008 г., голям състав, *Saadi срещу Италия*, жалба № 37201/06, точка 140.

⁽⁵¹⁷⁾ Вж. делата, цитирани в предишните пет бележки под линия. Вж. също J.C. Hathaway, R.P.G. Haines, M. Foster, K. Hailbronner и колектив, *The Michigan Guidelines on Well-Founded Fear*, цитирано по-горе, бележка под линия 508, параграф 6.

⁽⁵¹⁸⁾ Вж. EASO, *Оценка на доказателствата и правдоподобността в контекста на общата европейска система за убежище (ОЕСУ): съдебен анализ*, цитиран по-горе, бележка под линия 22.

1.9.2 Опасност в момента и значение на предходното преследване (член 4, параграф 4)

Думата „опасение“ отразява ориентирания към бъдещето акцент на определенията за бежанец в Конвенцията за статута на бежанците и ДП. ДП (преработен текст) предоставя закрила не само на лица, които действително са били преследвани, но и на лица, които са изложени на опасност от преследване⁽⁵¹⁹⁾. Тя също така отразява разбирането, че заплахата от преследване може да е достатъчна, за да представлява преследване. Следователно не е необходимо дадено лице да е било преследвано преди да подаде молба за международна закрила; то може да се „опасява“ от преследване в бъдеще.

СЈЕУ подчертава ориентирания към бъдещето характер на основателните опасения в *Y и Z*, където постановява:

[В] рамките на системата на Директивата, когато в съответствие с член 2, буква в) от нея преценяват дали молителят има основателни опасения от преследване, компетентните органи определят дали установените обстоятелства представляват или не заплахата, поради която съответното лице може с основание да се опасява с оглед на личното си положение, че **действително** спрямо него **ще бъдат** извършени актове на преследване⁽⁵²⁰⁾.

Съдът също така подчертава, че „преценката дали рискът е голям [...] трябва във всички случаи да се прави **бдително и предпазливо**“⁽⁵²¹⁾ и трябва да се основава единствено на „конкретната оценка на фактите и обстоятелствата в съответствие с правилата, съдържащи се по-специално в член 4 от [ДП]“⁽⁵²²⁾. Въпреки че не използва думите бдителност и предпазливост, ЕСтHR казва в същия дух, че наличието на реална опасност по отношение на нарушение на член 3 от ЕКПЧ задължително трябва да е сериозно⁽⁵²³⁾.

Важен елемент на оценяването на риска от преследване в момента е **предходното преследване** на молителя. Значението на предходното преследване е разгледано в член 4, параграф 4 от ДП (преработен текст), който гласи:

Фактът, че молител вече е бил преследван или вече е понесъл тежко посегателство, или е бил обект на директни заплахы за подобно преследване или подобно посегателство, е **сериозен признак** за основателни опасения на молителя от преследване или от реален риск да понесе тежко посегателство, освен ако съществуват достатъчни основания да се смята, че такова преследване или тежко посегателство не би се повторило⁽⁵²⁴⁾.

Това, което е важно, е, че предходното преследване, както е определено в член 4, параграф 4 от ДП (преработен текст), включва не само действия на преследване, но и заплахы за преследване⁽⁵²⁵⁾. Следователно както предходните актове, така и предходните заплахы за преследване са „**указания за основателността** на опасение[то на молителя], че въпросното преследване ще се повтори в случай на завръщане в страната на произход“⁽⁵²⁶⁾. Ако молителят **вече** е бил подлаган на преследване или е бил обект на директни заплахы за преследване, то, по смисъла на член 4, параграф 4 от ДП, това само по себе си би представлявало „сериозен признак за основателни опасения“⁽⁵²⁷⁾.

⁽⁵¹⁹⁾ Вж. СЈЕУ, решение по делото *Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точка 74 и 75; и СЈЕУ, решение по делото *X, Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точка 63 и 64. Вж. също Ръководство на ВКБООН, цитирано по-горе, бележка под линия 107, параграф 45.

⁽⁵²⁰⁾ СЈЕУ, решение по делото *Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точка 76 (курсивът е добавен). Вж. също СЈЕУ, решение по делото *Abdulla и други*, цитирано по-горе, бележка под линия 336, точка 89; и СЈЕУ, решение по делото *X, Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точка 72.

⁽⁵²¹⁾ СЈЕУ, решение по делото *Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точка 77 (курсивът е добавен). Вж. също СЈЕУ, решение по делото *Abdulla и други*, цитирано по-горе, бележка под линия 336, точка 90; и СЈЕУ, решение по делото *X, Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точка 73.

⁽⁵²²⁾ СЈЕУ, решение по делото *Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точка 77

⁽⁵²³⁾ Вж. ЕСтHR, *Chahal срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 457, точка 96; и ЕСтHR, *Saadi срещу Италия*, цитирано по-горе, бележка под линия 516, точка 129.

⁽⁵²⁴⁾ Курсивът е добавен.

⁽⁵²⁵⁾ Вж. СЈЕУ, решение по делото *Abdulla и други*, цитирано по-горе, бележка под линия 336, точки 94, 96 и 97.

⁽⁵²⁶⁾ *Пак там*, точка 94 (курсивът е добавен). Вж. също СЈЕУ, решение по делото *X, Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точка 64; и Административен съд (Република Словения), I U 411/2015-57, цитирано по-горе, бележка под линия 183, точка 74 (в които се подчертава важността на термина „сериозен признак“). За допълнителен анализ на този въпрос вж. също Административен съд (Република Словения), решение от 18 април 2014 г., *Essomba*, I U 1982/2013-45; Административен съд (Република Словения), решение от 24 април 2014 г., *Mustafa*, I U 1474/2013-26 (и двете се позовават на решението на ЕСтHR по делото *Koktysh срещу Украйна* (решение от 10 декември 2009 г., жалба № 43707/07, точка 90).

⁽⁵²⁷⁾ СЈЕУ, решение по делото *Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точка 75; и СЈЕУ, решение по делото *X, Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точка 64.

Това означава, че **няма изискване за предходно преследване, но доказателствата за предходно преследване са сериозен признак** за основателните опасения на молителя от преследване, освен ако съществуват достатъчни основания да се смята, че такова преследване не би се повторило.

Обаче, **този сериозен признак е оборим**. Най-важното е, че опасението може вече да не е основателно, ако обстоятелствата в държавата на произход са се променили след настъпването на предходното преследване. Например промяна в режима може да послужи като достатъчно основание да се смята, че такова преследване не би се повторило ⁽⁵²⁸⁾. В този смисъл критериите в клаузата за преустановяване, предвидени в член 11, параграф 2 от ДП (преработен текст), са също толкова относими. Според CJEU в *Abdulla*, **промяната в обстоятелствата** „трябва да бъде „достатъчно значителна, а не с временен характер“, за да може опасението на бежанеца от преследване повече да не бъде разглеждано като основателно“ ⁽⁵²⁹⁾. Промяната в обстоятелствата е достатъчно „значителна, а не с временен характер“ по смисъла на член 11, параграф 2 от ДП (преработен текст), „когато може да се счита, че факторите, на които се основават опасенията на бежанеца от преследване, са **трайно премахнати**“ ⁽⁵³⁰⁾. С други думи, преценката на значителността и липсата на временен характер на промяната в обстоятелствата „налага липсата на основателни опасения от излагане на актове на преследване, представляващи тежки нарушения на основните права на човека по смисъла на член 9, параграф 1 от Директивата [относно признаването]“ ⁽⁵³¹⁾. По този начин изразът „сериозен признак“ в член 4, параграф 4 от ДП (преработен текст) дава ясно да се разбере, че вземащите решения органи на национално равнище трябва винаги да смятат предходното преследване (и предходните тежки посегателства) за сериозен признак на основателните опасения (и реалната опасност).

В *Abdulla* CJEU също така постановява, че когато, в съответствие с член 4, параграф 4 от ДП (сега член 4, параграф 4 от ДП (преработен текст)), молителят се позовава на предходни актове или заплахи за преследване, за да докаже основателни опасения, той също така трябва да докаже, че въпросните актове или заплахи са били свързани със същия мотив, с който е свързано и бъдещото преследване, от което се страхува ⁽⁵³²⁾ (вж. раздел 1.5 по-горе, стр. 49, относно мотивите за преследване).

Обаче молител, който преди напускането на държавата си на произход не е бил обект на преследване, нито е бил пряко заплашван от преследване, може да докаже основателни опасения от преследване в близко бъдеще с помощта на други доказателства, както логично се подразбира от член 5, параграф 1 от ДП (преработен текст) относно молби за международна закрила, *възникваща на място*. По този начин приемането на молби *на място* дава ясно да се разбере, че при оценката на значението на предходното преследване е необходимо да се прави разлика между молители, които са избягали от преследване и в момента продължават да имат основателни опасения, и молители, които са напуснали страната си на произход и едва впоследствие са развили основателни опасения от преследване ⁽⁵³³⁾. Освен това трябва да се има предвид, че даден молител може вече да е бил обект на посегателства, които не представляват преследване, но които въпреки това са доказателство от значение за оценката на основателните опасения от преследване в бъдеще.

1.9.3 Доказателства за опасност за лица в подобно положение

Въпреки че е налице изискване молителят да е изправен пред „основателни опасения от преследване, насочено *лично срещу него*“ ⁽⁵³⁴⁾, **не е задължително съображенията за основателност да се основават на личния му опит** ⁽⁵³⁵⁾. Например това, което се е случило на семейството, приятели и други членове на расовата или социалната група, към която молителят принадлежи, може да показва, че неговите опасения са основателни, но може да бъде поискана допълнителна фактическа обосновка ⁽⁵³⁶⁾.

⁽⁵²⁸⁾ Върховен административен съд (Германия), решение от 7 февруари 2008 г., BVerwG 10 C 33.07, BVerwG:2008:070208B10C33.07.0, точки 40 и 41.

⁽⁵²⁹⁾ CJEU, решение по делото *Abdulla и други*, цитирано по-горе, бележка под линия 336, точка 72.

⁽⁵³⁰⁾ *Пак там*, точка 73 (курсивът е добавен).

⁽⁵³¹⁾ *Пак там*.

⁽⁵³²⁾ CJEU, решение по делото *Abdulla и други*, цитирано по-горе, бележка под линия 336, точка 94.

⁽⁵³³⁾ Вж. раздел 1.9.6, в който се разглежда концепцията за бежанец *на място*, стр. 99.

⁽⁵³⁴⁾ CJEU, решение по делото *Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точка 51; CJEU, решение по делото *X, Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точка 43. Вж. също по-ранната формулировка в CJEU, решение по делото *Abdulla и други*, цитирано по-горе, бележка под линия 336, точка 57.

⁽⁵³⁵⁾ Ръководство на ВКБООН, цитирано по-горе, бележка под линия 107, параграф 43.

⁽⁵³⁶⁾ В това отношение вж. съображение 36 от ДП (преработен текст), което гласи, че „[к]ато общо правило членовете на семействата, поради самия факт на връзката си с бежанеца, рискуват да бъдат изложени на актове на преследване, които могат да представляват основание за предоставяне на статут на бежанец“. Вж. също раздел 1.5.2.4, стр. 55, в който принадлежността към определена социална група е разглеждана като мотив за преследване.

1.9.4 Въпросът за дискретността

Въпросът за дискретността не е разгледан в текста нито на Конвенцията за статута бежанците, нито на ДП (преработен текст), но е постигнал известност чрез молби за статут на бежанец, основани на страх от религиозно преследване или преследване въз основа на сексуална ориентация. Терминът се използва за обозначаване на погрешната идея, че от молителите може да се очаква да прикриват дейности, които могат да доведат до преследването им, и така да се обоснове отказа на статут на бежанец. С други думи, чрез тази погрешна идея се внушава, че ако молителите могат да предотвратят преследването, като прикрият своите дейности, техните опасения вече не са обосновани.

СЈЕУ отхвърля съществуването на такова изискване за дискретност в решенията си по делата *Y u Z* и *X, Y u Z*. В *Y u Z* до СЈЕУ е отправено запитването дали опасението от преследване е основателно, когато, без да се налага засегащото лице да се откаже изцяло от религиозната практика, то може „да избегне опасността от преследване [...], като се откаже от извършването на определени религиозни действия“⁽⁵³⁷⁾. По-късно до СЈЕУ е отправено подобно запитване по съединените дела на *X, Y u Z*, а именно дали от молителя може да се очаква да избегне преследване, като „прикрива своята хомосексуалност [от всички в страната си на произход] [...] или [...] се въздържа от изразяване на тази сексуална ориентация“⁽⁵³⁸⁾.

След това в *Y u Z* СЈЕУ разглежда правилата в член 4 от ДП като цяло, за да определи дали от молителя може с основание да се очаква да се въздържа от религиозни практики, които биха го изложили на риск от преследване. Съдът постановява следното:

Никое от [правилата в член 4 от ДП] не сочи, че при преценката дали е налице голям риск спрямо лицето действително да бъдат извършени актове на преследване при определена обстановка, би трябвало да се вземе предвид възможността на молителя да **избегне риска** от преследване, като се откаже от разглежданата религиозна практика, и следователно от закрилата, която Директивата цели да му гарантира чрез признаването на статута на бежанец. Ето защо, след като се установи, че след завръщане в страната на произход религиозната практика излага заинтересуваното лице на **реален риск** от преследване, следва на това лице да се предостави статут на бежанец [...]. Обстоятелството, че то би могло да избегне риска, като се откаже от някои религиозни действия, по принцип е ирелевантно. [...] При оценката на молбата за получаване на статут на бежанец на лично основание [компетентните] органи не следва да очакват от молителя да се откаже от своите религиозни действия⁽⁵³⁹⁾.

От значение е обаче при определянето на равнището на риск, на което молителят би бил изложен в държавата на произход, да се вземе предвид важността на определена практика за молителя, както заявява СЈЕУ:

Субективното обстоятелство, че спазването на определена публична религиозна практика, която е предмет на оспорените ограничения, е особено важно за заинтересуваното лице за целите на съхраняване на неговата религиозна идентичност, е релевантно при преценката на нивото на риск, на който молителят би бил изложен в страната си на произход по причина на своята религия, макар и спазването на подобна религиозна практика да не съставлява основен елемент за съответната религиозна общност⁽⁵⁴⁰⁾.

Освен това, когато преценяват дали молителят има основателни опасения от преследване, „компетентните органи определят дали установените обстоятелства представляват или не заплаха, поради която съответното лице може с основание да се опасява с оглед на личното си положение, че действително спрямо него

⁽⁵³⁷⁾ СЈЕУ, решение по делото *Y u Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точка 73.

⁽⁵³⁸⁾ СЈЕУ, решение по делото *X, Y u Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точка 65.

⁽⁵³⁹⁾ СЈЕУ, решение по делото *Y u Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точки 78—80 (курсивът е добавен). Вж. също раздел 1.5.2.2, стр. 53, относно религията като мотив за преследване.

⁽⁵⁴⁰⁾ СЈЕУ, решение по делото *Y u Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точка 70.

ще бъдат извършени актове на преследване“⁽⁵⁴¹⁾, и оценката на степента на риска трябва да „се основава единствено на конкретната оценка на фактите и обстоятелствата“⁽⁵⁴²⁾.

В *X, Y и Z* CJEU възприема аналогичен подход и стига до заключението, че от хомосексуални **молители не може с основание да се очаква да се въздържат** от изразяване на своята сексуална ориентация, за да избегнат риска от преследване⁽⁵⁴³⁾, **като се изключат хомосексуални действия, които са наказуеми** съгласно националното законодателство на държавите членки⁽⁵⁴⁴⁾. Иначе, за целите на определянето на мотивите за преследване, не съществуват ограничения спрямо „отношението, което членовете на специфичната социална група биха могли да имат към своята идентичност или към поведението, което се включва или не се включва в понятието за сексуална ориентация“⁽⁵⁴⁵⁾. Изискването членовете на социална група, които споделят една и съща сексуална ориентация, да прикриват тази ориентация „противоречи на самото признаване на наличието на характеристика, до такава степен съществена за идентичността, че не би следвало от заинтересованите лица да се изисква да се откажат от нея“⁽⁵⁴⁶⁾. Нито е допустимо да се очаква, че за да избегнат преследване молителите трябва да прикриват своята сексуална ориентация⁽⁵⁴⁷⁾. В това отношение не следва да се взема предвид обстоятелството, че молителят би могъл да избегне опасността чрез по-голямо въздържане от изразяване на сексуалната си ориентация в сравнение с дадено хетеросексуално лице⁽⁵⁴⁸⁾.

В решението си за прилагане на решението на CJEU по делото *Y и Z*⁽⁵⁴⁹⁾ Върховният административен съд на Германия следва подхода, че не може да се очаква въздържане или дискретност. Посочените по-горе заключения от решенията по делата *Y и Z* и *X, Y и Z* са приложими по аналогия и по отношение на политическото мнение.

1.9.5 Оценяване на основателни опасения в контекста на масово насилие

Оценяването на основателните опасения в контекста на масово насилие, каквото се среща например в гражданска война, въоръжен конфликт или племенни конфликти, поставя сложни и специфични въпроси, които се преплитат тясно със субсидиарната закрила на основание член 15, буква в) от ДП (преработен текст)⁽⁵⁵⁰⁾. Важно е обаче да се подчертае, че фактът, че даден молител е избягал от ситуация на масово насилие, не означава, че той отговаря на условията единствено за субсидиарна закрила по член 15, буква в) от ДП (преработен текст). Във всички случаи първо е необходимо да се прецени дали молителят е изложен на основателни опасения от преследване поради един или повече от мотивите по Конвенцията за статута на бежанците и ДП (преработен текст)⁽⁵⁵¹⁾. Така например, въпреки че ситуацията в Могадишу през 2000 г. е била най-общо тежка и опасността от преследвания и тежки посегателства е била реална за много хора, много зависи от конкретните обстоятелства⁽⁵⁵²⁾ около отделните членове на кланове, членове на определени етнически малцинства в Сомалия, като Shekhal Gandhershe и Shekhal Jasira, които са конкретна цел и поради това удовлетворяват условията за статут на бежанец⁽⁵⁵³⁾.

⁽⁵⁴¹⁾ Пак там, точка 76.

⁽⁵⁴²⁾ Пак там, точка 77. Върховният административен съд на Чехия следва възприетия от CJEU в *Y и Z* подход в дело във връзка с ирански гражданин, приел християнството (решение от 29 май 2014 г., *XU срещу Министерството на вътрешните работи*, Azs 2/2013–26; резюме на английски език е представено и разгледано на семинара на IARLJ на тема „Признаване на бежанци и дискретно поведение“, състоял се в Берлин на 1 юни 2015 г.). В контекста на информацията за държавата на произход, в която е посочено, наред с другото, че въпреки продължаващите сериозни репресии срещу приелите християнството лица в Иран (смъртно наказание, предвидено от закона, изтезания, лишаване от свобода), иранските съдилища не ги осъждат на смърт, ако те се откажат от новата си вяра по време на процеса, и че иранските власти обикновено толерират практикуването на не-ислямско вероизповедание в интимен кръг без проповядването му на обществени места, Върховният административен съд се позовава на решението на CJEU по делото *Y и Z* и потвърждава, че от кандидата за международна закрила не може се изисква да предотврати преследването си в държавата на произход, като се въздържа от публично изразяване на своята вяра.

⁽⁵⁴³⁾ CJEU, решение по делото *X, Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точки 74–76.

⁽⁵⁴⁴⁾ Пак там, точки 66 и 67.

⁽⁵⁴⁵⁾ Пак там, точки 67 и 68.

⁽⁵⁴⁶⁾ Пак там, точка 70.

⁽⁵⁴⁷⁾ Пак там, точка 71.

⁽⁵⁴⁸⁾ Пак там, точка 75.

⁽⁵⁴⁹⁾ Върховен административен съд (Германия), *BVerwG 10 C 23.12*, цитирано по-горе, бележка под линия 170, точка 27, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de.

⁽⁵⁵⁰⁾ За повече подробности вж. EASO, *Член 15, буква в) от Директивата относно признаването (2011/95/EC): съдебен анализ*, цитиран по-горе, бележка под линия 436.

⁽⁵⁵¹⁾ Вж. например UKIAT, *AM & AM (Въоръжен конфликт: Рискови категории) Сомалия CG*, цитирано по-горе, бележка под линия 386. Вж. също J.C. Hathaway и M. Foster, цитирано по-горе, бележка под линия 137, параграфи 174–181.

⁽⁵⁵²⁾ За неизчерпателен списък на тези фактори вж. UKIAT, *AM & AM (Въоръжен конфликт: Рискови категории) Сомалия CG*, цитирано по-горе, бележка под линия 386, точка 160.

⁽⁵⁵³⁾ Пак там, точка 168.

1.9.6 Необходимост от международна закрила, възникваща *на място* (*sur place*) (член 5)

Лице, което не е бежанец или лице, на което е предоставена субсидиарна закрила, в момента на напускането на държавата си на произход, но стане бежанец или лице, на което е предоставена субсидиарна закрила, на **по-късна дата**, се нарича бежанец или лице, на което е предоставена субсидиарна закрила *на място*. Дадено лице става **бежанец на място** — или лице, на което е предоставена субсидиарна закрила *на място* — поради значителни промени в държавата му на произход (например поради държавен преврат) или поради дейности, извършвани от молителя или оказващи влияние върху него извън държавата на произход (например поради дисидентското му политическо поведение в страната на убежище).

Понятието за бежанец *на място* или лице, на което е предоставена субсидиарна закрила *на място*, е определено в член 5 от ДП (преработен текст). Както е показано в таблица 24 по-долу, всеки параграф има конкретно приложно поле *по отношение на лицата*.

Таблица 24: Член 5 от ДП (преработен текст) — Приложно поле по отношение на лицата

Член 5	Естество на разпоредбата	Приложно поле по отношение на лицата
„1. Основателно опасение от преследване или реална опасност от понасяне на тежки посегателства може да се основава на събитията, настъпили, след като молителят е напуснал страната си на произход.“	Задължителна	Молители за: — статут на бежанец; и — субсидиарна закрила.
„2. Основателното опасение от преследване или реалната опасност от понасяне на тежки посегателства може да се основават на дейности, извършвани от молителя след неговото заминаване от държавата на произход, особено ако се установи, че дейностите, на които се основава молбата, представляват израз или продължение на убежденията или ориентацията, изразявани в държавата на произход.“	Задължителна	Молители за: — статут на бежанец; и — субсидиарна закрила.
„3. Без да се засяга Женевската конвенция, държавите членки могат да решат, че на молител, който е подал последваща молба, обикновено не се предоставя статут на бежанец, ако опасността от преследване се основава на обстоятелства, които молителят е създал по собствено решение, след като е напуснал държавата на произход.“	Незадължителна	Молители за: — статут на бежанец.

Както е показано по-горе и се подразбира от съображение 25⁽⁵⁵⁴⁾ е ясно, че параграфи 1 и 2 на член 5 са задължителни⁽⁵⁵⁵⁾, докато параграф 3 на член 5 е незадължителен. Поради това държави членки, които напълно отхвърлят молби за бежанец *на място*, подадени на основание член 5, параграф 1 или член 5, параграф 2, или и на първите два параграфа на член 5, са в нарушение на ДП (преработен текст). Както е обсъдено по-долу, също така е важно да се подчертае, че член 5 трябва да се тълкува във връзка с член 4, параграф 3, буква г) от ДП (преработен текст), който изисква при всяко оценяване да се вземе предвид:

фактът дали след напускането на държавата на произход молителят е упражнявал дейности, чиято единствена или основна цел е била да се създадат необходимите условия, за да се подаде молба за

⁽⁵⁵⁴⁾ Това съображение гласи: „Необходимо е по-специално да се въведат **общи понятия** за необходимост от закрила, възникваща на място [...]“ (курсивът е добавен).

⁽⁵⁵⁵⁾ Въпреки че и в параграф 1, и в параграф 2 от член 5 е използвана думата „може“, това не предоставя дискреционни правомощия, а просто има за цел да даде примери на форми на основателни опасения от преследване и реална опасност от тежки посегателства, които са задължителни концептуални елементи за задействане на съответния вид статут на международна закрила. Вж. също IARLJ, *A Manual for Refugee Law Judges Relating to the European Council Qualification Directive 2004/84/EC and European Council Procedures Directive 2005/85/EC* (Ръководство за съдии по бежанско право във връзка с Директива относно признаването 2004/84/ЕО на Съвета и Директива относно процедурите 2005/85/ЕО на Съвета), 2007 г., стр. 51; и Н. Battjes, цитирано по-горе, бележка под линия 117, стр. 544; *доводи против* К. Nailbronner и S. Alt, цитирано по-горе, бележка под линия 248, стр. 1040.

международна закрила, с цел да се определи дали тези дейности биха го изложили на преследване или на тежки посегателства, ако той би се завърнал в тази държава.

СЈЕУ все още не е имал възможност да разясни тълкуването на молбите *на място*, предвидени в член 5. Все пак, приложното му поле е разглеждано в някои решения на национални съдилища и трибунали. Например, като взема предвид член 4 и член 5 от ДП, EWCA постановява, че съществува разлика между дейностите *на място*, извършвани от политически дисидент срещу собственото му правителство в държавата, в която той търси убежище, и които биха могли да го изложат на опасност от малтретиране, и дейностите, извършвани единствено с цел създаване на такава опасност⁽⁵⁵⁶⁾. Въпреки това, Съдът изразява мнение, че ДП не трябва да се тълкува така, че да се предотврати априори молба, основана на опортюнизъм. Вместо това, ДП изисква оценка на това дали съществува вероятност властите в държавата на произход да наблюдават и записват дейностите на молителя и признава, че тези власти могат да разберат или да бъдат убедени, че дейностите са неискрени, и поради това опасенията от последващо малтретиране да не са обосновани⁽⁵⁵⁷⁾.

ЕСтННР също е разглеждал понятието *на място* в контекста на тълкуването на член 3 от ЕКПЧ. В *SF срещу Швеция*⁽⁵⁵⁸⁾, *AA срещу Швейцария*⁽⁵⁵⁹⁾, *HS и други срещу Кипър*⁽⁵⁶⁰⁾ и *FG срещу Швеция*⁽⁵⁶¹⁾ ЕСтННР разглежда както „продължаващите“, така и „чисто новите“ дейности *на място* в контекста на член 3 от ЕКПЧ. Освен това, Съдът подчертава следното:

По отношение на дейностите *на място*, [...] най-общо е много трудно да се прецени дали дадено лице наистина се интересува от въпросната дейност, било то политическа кауза или религия, или е започнало да участва в нея единствено с цел да създаде основание след бягството⁽⁵⁶²⁾.

Четири посочени по-горе решения на ЕСтННР са убедителни аргументи при тълкуването на понятията *бежанец на място* и *лице*, на което е предоставена субсидиарна закрила *на място*. Обаче към използването на тази съдебна практика на Страсбург в контекста на ДП следва да се подхожда внимателно, тъй като ЕСтННР не тълкува нито Конвенцията за статута на бежанците, нито ДП (преработен текст), а по-скоро разглежда⁽⁵⁶³⁾ дали изфабрикуваните дейности могат да изложат молителя на малтретиране в нарушение на член 3 от ЕКПЧ. Освен това, поради абсолютния характер на член 3 от ЕКПЧ, разграничаването между „добросъвестно“ и „недобросъвестно“ никога не е било от решаващо значение за ЕСтННР⁽⁵⁶⁴⁾. Освен това, решенията по делата *SF*, *AA* и *FG* са свързани със закрила срещу *върщане*, докато член 5, параграф 3 от ДП (преработен текст) осигурява основания за отказ на статут на бежанец (а това са две различни неща)⁽⁵⁶⁵⁾.

1.9.6.1 Молби, които се основават на събития, настъпващи в държавата на произход (член 5, параграф 1)

Член 5, параграф 1 от ДП (преработен текст) е задължителен: Държавите членки следва да признават дадено лице за бежанец или за лице, на което е предоставена субсидиарна закрила, въз основа на събития, настъпили след като молителят е напуснал страната си на произход, ако тези събития водят до основателни опасения от преследване или реална опасност от тежки посегателства. Систематичният контекст на тази разпоредба показва, че член 5, параграф 1 обхваща събития, които настъпват независимо от всякакви последващи действия, извършени от молителя⁽⁵⁶⁶⁾. Тези събития включват ситуации на **значителна промяна в обстоятелствата в държавата на произход** (като държавен преврат) в момент, в който молителят е в чужбина поради причини, напълно несвързани с необходимост от закрила, например почивка, обучение

⁽⁵⁵⁶⁾ EWCA (Обединено кралство), решение от 15 април 2008 г., *YB (Ермпрея) срещу Secretary of State for the Home Department* [2008] EWCA Civ 360, точка 13.

⁽⁵⁵⁷⁾ *Пак там*, точки 14 и 15.

⁽⁵⁵⁸⁾ ЕСтННР, решение от 15 май 2012 г., *SF срещу Швеция*, жалба № 52077/10, точки 62—71.

⁽⁵⁵⁹⁾ ЕСтННР, решение от 7 януари 2014 г., *AA срещу Швейцария*, жалба № 58802/12, точки 38—43.

⁽⁵⁶⁰⁾ ЕСтННР, решение от 21 юли 2015 г., *HS и други срещу Кипър*, жалба № 41753/10 и 13 други жалби, точка 277.

⁽⁵⁶¹⁾ ЕСтННР, решение от 29 март 2016 г., голям състав, *FG срещу Швеция*, жалба № 43611/11, точки 123 и 144—158.

⁽⁵⁶²⁾ *Пак там*, точка 123 (вътрешните препратки са пропуснати).

⁽⁵⁶³⁾ Нещо повече, не е ясно дали ЕСтННР придава тежест на въпроса дали дейностите *на място* са изфабрикувани или не. Може да се твърди, че ЕСтННР просто установява риска и в този контекст претегля искреността на дейностите на молителя.

⁽⁵⁶⁴⁾ Вж. ЕСтННР, *FG срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 561, точка 156.

⁽⁵⁶⁵⁾ Вж. също *пак там*, точки 125—127.

⁽⁵⁶⁶⁾ К. Nailbropper и S. Alt, цитирано по-горе, бележка под линия 248, стр. 1040. С други думи, член 5, параграф 1 от ДП (преработен текст) се отнася до събития, а не до дейности на молителя.

или бизнес ⁽⁵⁶⁷⁾, както и **ситуации, свързани с драматично задълбочаване на вече съществуващите фактори** след заминаването на молителя от държавата на произход ⁽⁵⁶⁸⁾. В последния сценарий тревожните събития в държавата на произход в момента на заминаването може да са били известни на молителя или дори да са го мотивирали да замине, но реална вероятност той да бъде преследван или да понесе тежки посегателства при завръщането съществува само поради ескалацията на събитията след заминаването му.

Изразът „събития, настъпили“ в член 5, параграф 1 от ДП (преработен текст) не означава непременно, че настъпването на събитията е ограничено до държавата на произход ⁽⁵⁶⁹⁾. Например убийството на министър от правителството на трета страна или значителна промяна в обстоятелствата в държавите, съседни на страната на произход (например гражданска война), също могат да бъдат от значение за молбите за предоставяне на статут на бежанец *на място*.

Не съществува ясно изразено разграничение между молби, които се основават на събития, настъпващи в държавата на произход (член 5, параграф 1), и молби, които се основават на дейности на молителя след неговото бягство (член 5, параграф 2). Доста често условията в държавата на произход се влошават и в същото време (или дори поради това влошаване) молителят се включва в **дейности след бягството**. Същественият въпрос в такива случаи е дали промяната в обстоятелствата в страната на произход и дейностите след бягството на даден молител, разглеждани в тяхната съвкупност, водят до риск от преследване поради действителни или вменени основания, изброени в член 2, буква г) от ДП (преработен текст), или от тежки посегателства, както е определено в член 15 ⁽⁵⁷⁰⁾. Например френският Национален съд за правото на убежище предоставя статут на бежанец на молител от Мавритания, който вече е бил известен рапър в държавата си на произход и който се е появил в интернет и Facebook след заминаването си от Мавритания, тъй като дейностите му след заминаването са влошили положението му в очите на мавританските власти ⁽⁵⁷¹⁾. Обаче Съдът е изискал от молителя да докаже, че властите в държавата на произход са узнали или биха узнали за неговите дейности във Франция, за да прецени дали това повишава риска от преследване ⁽⁵⁷²⁾.

1.9.6.2 Молби, които се основават на дейности на молителя след неговото бягство (член 5, параграф 2)

Член 5, параграф 2 от ДП (преработен текст) е задължителен. В него се прави разграничение между два вида **дейности на молителя след неговото бягство** (вж. таблица 25 по-долу).

Таблица 25: Два вида дейности след бягството според член 5, параграф 2 от ДП (преработен текст)

1.	„продължаващи“ дейности	дейности след бягството, които представляват израз или продължение на убежденията или ориентацията, изразявани в държавата на произход
2.	„чисто нови“ дейности	дейности след бягството, които не представляват израз или продължение и са започнали едва след като молителят е напуснал държавата си на произход

Думата „особено“ навежда на мисълта, че първият вид дейности след бягството правят молбата за международна закрила по-силна, но оставя отворена възможността вторият вид също да прави това. Ако възникне въпросът дали единствената или основната цел на дейностите на молителя *на място* е била да се

⁽⁵⁶⁷⁾ Пак там, стр. 1041. За конкретни примери вж. J.C. Hathaway, *The Law of Refugee Status (Законът за статута на бежанците)* (Butterworths, 1991 г.) стр. 33 и 34.

⁽⁵⁶⁸⁾ К. Nailbronner и S. Alt, цитирано по-горе, бележка под линия 248, стр. 1041. За конкретни примери вж. J.C. Hathaway, *The Law of Refugee Status*, цитирано по-горе, бележка под линия 567, стр. 34–35.

⁽⁵⁶⁹⁾ К. Nailbronner и S. Alt, цитирано по-горе, бележка под линия 248, стр. 1040.

⁽⁵⁷⁰⁾ Вж., с необходимите промени, ECtHR, *SF срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 558, точки 67 и 68; същото становище е възприето от Върховния административен съд (Полша), решение от 14 декември 2005 г., II OSK 1081/05.

⁽⁵⁷¹⁾ Национален съд за правото на убежище (Франция), решение от 4 февруари 2016 г., *MS*, жалба № 15016079.

⁽⁵⁷²⁾ Национален съд за правото на убежище (Франция), решение от 19 декември 2013 г., *Ms NG*, жалба № 13005020. За подобно заключение вж. EWCA (Обединено кралство), *YB (Ермпрея) срещу the Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 556, точки 15 и 18.

създадат необходимите условия, за да се подаде молба за статут на бежанец или субсидиарна закрила, член 5 трябва да се тълкува във връзка с член 4, параграф 3, буква г) ⁽⁵⁷³⁾.

Първият вид дейности, „**продължаващите**“ дейности след бягството, включва ситуации, в които дейността на молителя на ниско равнище в държавата на произход сама по себе си не удовлетворява прага за опасност от преследване или тежки посегателства, но удовлетворява този праг в съчетание с дейности *на място* след заминаването от държавата на произход ⁽⁵⁷⁴⁾. Терминът „изразявани“ обаче не означава, че ориентацията или убежденията трябва да са били изразени в държавата на произход; достатъчно е съответното лице да е имало вътрешно убеждение или вярване, при условие, че такова убеждение или вярване може да бъде доказано ⁽⁵⁷⁵⁾. В допълнение, терминът „ориентация“ е по-малко ограничаващ от „убеждение“ ⁽⁵⁷⁶⁾. Молители, които могат да докажат, че дейностите им след бягството представляват израз и продължение на убежденията или ориентацията, изразявани в държавата на произход, са в състояние да докажат по-добре, че заслужават доверие и че техните молби за международна закрила са искрени ⁽⁵⁷⁷⁾. Колкото повече дадено отношение е било изразено в държавата на произход, толкова по-лесно ще бъде да се докаже, че всякакви дейности след бягството са искрени ⁽⁵⁷⁸⁾.

Вторият вид дейности, „**чисто новите**“ дейности след бягството, също може да е достатъчен за удовлетворяване на изискването за опасност от преследване или тежки посегателства.

Обаче съществува значително разногласие между държавите членки по отношение на това кога това е вярно. Някои държави членки правят разграничение между „чисто нови“ дейности след бягството, извършвани добросъвестно, и такива дейности, извършвани недобросъвестно, докато други държави членки не правят такова разграничение ⁽⁵⁷⁹⁾. Тъй като липсват насоки от страна на СЈЕУ по този въпрос, няма консенсус за това дали ДП (преработен текст) позволява това противопоставяне между добросъвестни и недобросъвестни дейности ⁽⁵⁸⁰⁾.

В държавите, които не прилагат изискване за „добросъвестност“, се придава значение на факта, че член 5, параграф 2 от ДП (преработен текст), тълкуван във връзка с член 4, параграф 3, буква г) от ДП (преработен текст), показва, че ДП (преработен текст) няма намерение за изключи възможността от съществуване на „**недобросъвестни бежанци**“ ⁽⁵⁸¹⁾, но молител, който представя такава молба, трябва да понесе значителна доказателствена тежест по отношение правдоподобността ⁽⁵⁸²⁾.

За разлика от това, някои държави прилагат противопоставяне между „добросъвестно“ и „недобросъвестно“ и отхвърлят недобросъвестните молби *на място* като измама. **Добросъвестните** „чисто нови“ дейности след бягството включват по-конкретно деца, които все още не са в състояние да си изградят

⁽⁵⁷³⁾ Член 4, буква 3, буква г) от ДП (преработен текст) гласи следното: Оценяването на молбата за международна закрила следва да бъде извършено на лично основание, като се вземат под внимание следните елементи: [...] дали след напускането на държавата на произход молителят е упражнявал дейности, чиято единствена или основна цел е била да се създадат необходимите условия, за да се подаде молба за международна закрила, с цел да се определи дали тези дейности биха го изложили на преследване или на тежки посегателства, ако той би се завърнал в тази държава“.

⁽⁵⁷⁴⁾ Вж. ECtHR, *SF срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 558, точки 67 и 68.

⁽⁵⁷⁵⁾ К. Nailbronner и S. Alt, цитирано по-горе, бележка под линия 248, стр. 1041.

⁽⁵⁷⁶⁾ *Пак там*.

⁽⁵⁷⁷⁾ *Пак там*. Вж. също, с необходимите промени, ECtHR, *SF срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 558, точки 67 и 68; и ECtHR, *AA срещу Швейцария*, цитирано по-горе, бележка под линия 559, точка 41.

⁽⁵⁷⁸⁾ Вж. К. Nailbronner и S. Alt, цитирано по-горе, бележка под линия 248, стр. 1041.

⁽⁵⁷⁹⁾ Вж. J.C. Hathaway и M. Foster, цитирано по-горе, бележка под линия 137, параграфи 88—90; G.S. Goodwin-Gill и J. McAdam, цитирано по-горе, бележка под линия 141, стр. 89; и IARLJ, *A Manual for Refugee Law Judges Relating to the European Council Qualification Directive 2004/84/EC and European Council Procedures Directive 2005/85/EC*, цитирано по-горе, бележка под линия 555, стр. 50 и 51.

⁽⁵⁸⁰⁾ От една страна, съдилищата на Обединеното кралство (вж. EWCA (Обединено кралство), *YB (Ермпей) срещу the Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 556, точки 13—15) отхвърлят това противопоставяне. От друга страна, съдилищата на Германия приемат тази дихотомия: вж. Върховен административен съд (Германия), решение от 18 декември 2008 г., BVerwG 10 C 27.07, BVerwG:2008:181208U10C27.07.0, точки 14 и следващи, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de; и Върховен административен съд (Германия), решение от 24 септември 2009 г., BVerwG 10 C 25.08, BVerwG:2009:240909U10C25.08.0, точки 22 и следващи. Други съдилища (вж. например Правния отдел на Държавния съвет (Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State); Нидерландия), решение от 11 февруари 2016 г., 201410123/1/V2) не са изразили позиция по този въпрос, тъй като националният им законодателен орган е решил да не транспонира член 5, параграф 3 от ДП (преработен текст).

⁽⁵⁸¹⁾ Терминът „недобросъвестен бежанец“ се използва за молител, чието поведение в чужбина има единствената цел да се създаде опасност от преследване или тежки посегателства, ако бъде върнат в държавата му на произход.

⁽⁵⁸²⁾ Вж. например Върховен административен съд (Полша), решение от 25 ноември 2015 г., II OSK 769/14; при вземането на решение относно петата молба на руски гражданин от Чеченската република, в която молителят повдига като ново основание факта, че е станал последовател на църквата на сциентологията след напускане на страната си на произход, полският съд подчертава, че в предишните си молби (внесени съответно през 2008 г. и 2010 г.) молителят никога не е съобщавал за този факт. Вж. също EWCA (Обединено кралство), *YB (Ермпей) срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 556, точка 18, където е постановено следното: „ако например съществува вероятност каквато и да е достигнала до посолството информация [относно молителя] да покаже, че идентифициран на снимка молител се е присламчил и по никакъв начин не е обвързан реално с каузата на опозицията, това директно ще послужи като сигнал за задействане на член 4, параграф 3, буква г) от Директивата“.

убеждения поради възрастта си ⁽⁵⁸³⁾. Възрастните могат също така искрено да приемат друга религия и да променят политическото си мнение ⁽⁵⁸⁴⁾ докато са в чужбина. Един от показателите за добросъвестност може да бъде колко време преди молбата си за убежище молителят е направил това ⁽⁵⁸⁵⁾. **Недобросъвестните** „чисто нови“ дейности след бягството са свързани с „недобросъвестни бежанци“ ⁽⁵⁸⁶⁾. Някои държави отхвърлят такива измамнически молби въз основа на довода, че те не са „добросъвестни“, други държави не ги отхвърлят ⁽⁵⁸⁷⁾.

Факторите, които, ако са относими, следва да се вземат предвид във връзка с молби, основани на дейности на молителя след бягството, са илюстрирани в таблица 26 по-долу.

Таблица 26: Фактори, които следва да се вземат предвид във връзка с молби, основани на дейности на молителя след бягството ⁽⁵⁸⁸⁾

i)	типа на съответната дейност <i>на място</i> ⁽⁵⁸⁹⁾ ;
ii)	риска дадено лице да бъде идентифицирано [от държавата на произход или, ако е без гражданство, от страната на предишното си обичайно местожителство] като участник в дейността ⁽⁵⁹⁰⁾ ;
iii)	факторите, които пораждат разследване след връщането на лицето; и
iv)	ако липсва универсална проверка на всички влизачи в страната лица, факторите, които биха довели до идентифициране на летището при връщане или след влизането в държавата ⁽⁵⁹¹⁾ .

Така **основният въпрос** е дали властите в държавата на произход знаят или може разумно да узнаят за дейностите на молителя *на място*, дали съществува разумна вероятност те да разглеждат тези дейности като враждебни и дали предизвиканата по този начин опасност е също така достатъчно сериозна, за да представлява опасност от преследване поради действително или вменено мнение или опасност от тежки посегателства ⁽⁵⁹²⁾. Друг важен аспект е до каква степен представители на държавата на произход на молителя наблюдават опонентите в страната на убежище, както и степента, в която те оценяват опонента като сериозна заплаха.

Молбите, основани на дейности след бягството, обикновено се основават на дейности на молителя, но право да се търси убежище може да възникне непряко поради действия на трети лица. Такъв е случаят например когато политическите действия на трети лица водят до риск молителят да бъде преследван поради свързаност с тези трети лица въз основа на вменено политическо мнение ⁽⁵⁹³⁾. Идеята за вменяване на враждебно политическо мнение от страната, чийто гражданин е лицето, или страната на предишното му обичайно местожителство е от значение също така за молби *на място*, когато молител е изложен на опасност от преследване за неразрешено напускане или престой в чужбина (**Republikflucht**) ⁽⁵⁹⁴⁾. Спо-

⁽⁵⁸³⁾ Вж. K. Nailbronner и S. Alt, цитирано по-горе, бележка под линия 248, стр. 1041, където се споменава Общата позиция от 4 март 1996 година определена от Съвета на основание на член К.3 от Договора за Европейския съюз, цитирана по-горе, бележка под линия 131.

⁽⁵⁸⁴⁾ Например поради влошаване на ситуацията в държавата на произход или в резултат на излагане на нова информация, която не е на разположение в държавата на произход.

⁽⁵⁸⁵⁾ Вж. ECtHR, *AA срещу Швейцария*, цитирано по-горе, бележка под линия 559, точка 41.

⁽⁵⁸⁶⁾ Вж. бележка под линия 578 по-горе.

⁽⁵⁸⁷⁾ Вж. J.C. Hathaway и M. Foster, цитирано по-горе, бележка под линия 137, параграфи 88—90; G.S. Goodwin-Gill и J. McAdam, цитирано по-горе, бележка под линия 141, стр. 89; и IARLJ, *A Manual for Refugee Law Judges Relating to the European Council Qualification Directive 2004/84/EC and European Council Procedures Directive 2005/85/EC*, цитирано по-горе, бележка под линия 555, стр. 50 и 51.

⁽⁵⁸⁸⁾ Вж. UKUT, решение от 1 февруари 2011 г., *ВА (Демонстранти във Великобритания – Риск при връщане) Иран CG* [2011] UKUT 36 (IAC), точка 64, на която ECtHR е разчитал в *SF срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 558, точки 46 и 68—70. Вж. също ECtHR, *FG срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 561, точки 141—158.

⁽⁵⁸⁹⁾ Например, може да е полезно да се направи разграничение между членове на ниско ниво или поддръжници на опозицията, от една страна (като в някои държави на произход държавните органи не се стремят да навредят на опозиционери на ниско ниво или лица, които просто присъстват на митинг), и важни опозиционни фигури (които почти винаги привличат вниманието на държавните органи в държавата на произход), от друга. Въпреки това, такива молби силно зависят от контекста, тъй като в някои държави на произход държавните органи могат да искат да прилагат към цялата общност на изгнаниците еднакъв стандарт. Вж. също, с необходимите промени, ECtHR, *FG срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 561, точки 137 и 141.

⁽⁵⁹⁰⁾ Вж. също, с необходимите промени, *пак там*, точка 142.

⁽⁵⁹¹⁾ Вж. също, с необходимите промени, *пак там*, точка 139.

⁽⁵⁹²⁾ J.C. Hathaway и M. Foster, цитирано по-горе, бележка под линия 137, стр. 90. Вж. още G.S. Goodwin-Gill и J. McAdam, цитирано по-горе, бележка под линия 141, стр. 89; и IARLJ, *A Manual for Refugee Law Judges Relating to the European Council Qualification Directive 2004/84/EC and European Council Procedures Directive 2005/85/EC*, цитирано по-горе, бележка под линия 555, стр. 50—51. Вж. също, с необходимите промени, ECtHR, *FG срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 561, точки 144—158.

⁽⁵⁹³⁾ Вж. например UKIAT, решение от 19 май 2008 г., *HS (Заподозрян в тероризъм – Риск) Алжир CG* [2008] UKIAT 00048, точка 126. За повече подробности вж. A. Zimmermann и S. Mahler, цитирано по-горе, бележка под линия 188, стр. 325—329; J.C. Hathaway и M. Foster, бележка под линия 137, стр. 77. Вж. също раздел 1.5.2, стр. 52, относно мотивите за преследване.

⁽⁵⁹⁴⁾ A. Grahl-Madsen, *‘International Refugee Law Today and Tomorrow’* („Международното бежанско право днес и утре“), 20 Archiv des Völkerrechts (1982) 411, стр. 421.

ред тази доктрина, ако налаганото за незаконно пътуване в чужбина наказание е тежко и държавата на произход разглежда заминаването или престоя в чужбина като подразбиращо се политическо мнение на предателство или неподчинение, критериите на определението за бежанец са удовлетворени ⁽⁵⁹⁵⁾. По същия начин, ако държавата на произход налага строги наказания за търсене на убежище в чужбина (поради политическото мнение, което се подразбира от подаването на молба за убежище в чужбина), самият факт на подаване на молба за статут на бежанец може при определени обстоятелства да доведе до успех на искането за статут на бежанец *на място* ⁽⁵⁹⁶⁾.

1.9.6.3 Последващи молби (член 5, параграф 3)

Член 5, параграф 3 от ДП (преработен текст) гласи:

Без да се засяга Женевската конвенция, държавите членки могат да решат, че на молител, който е подал последваща молба, обикновено не се предоставя статут на бежанец, ако опасността от преследване се основава на обстоятелства, които молителят е създал по собствено решение, след като е напуснал държавата на произход.

Това е **незадължителна разпоредба**, която позволява на държавите членки „обикновено“ да не предоставят статут на бежанец на молител, който е подал последваща молба, и опасността от преследване на който се основава на обстоятелства, които той е създал по собствено решение, след като е напуснал държавата на произход ⁽⁵⁹⁷⁾. Тези **две условия** трябва да бъдат изпълнени едновременно.

Първо, тази разпоредба се отнася единствено до молители, които вече са търсили международна закрила и тя им е била отказана, или чийто статут на международна закрила впоследствие е бил отнет ⁽⁵⁹⁸⁾.

На второ място, ако между първата и последващата молба за убежище е настъпила промяна в обстоятелствата в държавата на произход, член 5, параграф 3 не се прилага, тъй като е извън възможностите на молителя да повлияе върху такава промяна.

На последно място, тълкуването на член 5, параграф 3 във връзка с член 5, параграф 2 и член 4, параграф 3, буква г) предполага, че ако дейността на молителя между първата и последващата молба за убежище представлява продължение на дейностите му преди заминаването му от държавата на произход (което не е било сметено за достатъчно при първата молба за убежище), молбата му не може да бъде отхвърлена въз основа на член 5, параграф 3. В такива случаи опасността от преследване на молителя наистина не се основава на „единствено или главно“ на обстоятелства, които молителят е създал по собствено решение след като е напуснал държавата на произход.

Думата „обикновено“ може да се тълкува по два начина. Някои държави — членки на ЕС, са на мнение, че тази разпоредба установява правилото, че на лицата не следва да бъде предоставен статут на бежанец, ако са изпълнени условията за приложимост на член 5, параграф 3 ⁽⁵⁹⁹⁾, и са въвели законова презумпция срещу статут на бежанец в случай на последващи изфабрикувани молби *на място* ⁽⁶⁰⁰⁾.

Например, като разчита до голяма степен на Общата позиция на Съвета от 4 март 1996 г. ⁽⁶⁰¹⁾, Върховният административен съд на Германия постановява, че създаването на опасност от преследване чрез дейности

⁽⁵⁹⁵⁾ Ръководство на ВКБООН, цитирано по-горе, бележка под линия 107, параграф 77.

⁽⁵⁹⁶⁾ Вж. например Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 28 януари 2009 г., № 22.144; или EWCA (Обединено кралство), решение от 13 април 2011 г., *RM (Зимбабве) срещу Secretary of State for the Home Department* [2011] EWCA Civ 428. За различно мнение вж. например UKIAT, решение от 7 октомври 2005 г., *AA (Недоброволно връщане в Зимбабве) Зимбабве CG* [2005] UKAIT 00144, точки 35 и 36. За пример на случай, в който не е сметено, че съществува такава опасност, вж. UKIAT, решение от 12 август 2015 г., *BM и други (Върнати лица — наказателно и ненаказателно право) ДПК CG* [2015] UKUT 293 (IAC). За повече подробности вж. също J.C. Hathaway и M. Foster, цитирано по-горе, бележка под линия 137, стр. 77–80.

⁽⁵⁹⁷⁾ Имайте предвид, че терминът „последваща молба“ и приложимите към такива молби процедури са определени в член 33, параграф 2, буква б) и член 40 от ДПУ.

⁽⁵⁹⁸⁾ IARLJ, *A Manual for Refugee Law Judges Relating to the European Council Qualification Directive 2004/84/EC and European Council Procedures Directive 2005/85/EC*, цитирано по-горе, бележка под линия 555, стр. 51.

⁽⁵⁹⁹⁾ Вж. К. Nailbronner и S. Alt, цитирано по-горе, бележка под линия 248, стр. 1042. Вж. също Н. Dörig, в К. Nailbronner и D. Thym (ред.), цитирано по-горе, бележка под линия 75, член 5 маргинален 12 до 18.

⁽⁶⁰⁰⁾ Вж. Върховен административен съд (Германия), BVerwG 10 C 27.07, цитирано по-горе, бележка под линия 580, точка 14, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de. Вж. също Р. Übersax и В. Rudin (ред.), *Ausländerrecht* (Helbing Lichtenhahn Verlag, 2009) стр. 542 (във връзка с Швейцария).

⁽⁶⁰¹⁾ Обща позиция от 4 март 1996 година определена от Съвета на основание на член К.3 от Договора за Европейския съюз, цитирана по-горе, бележка под линия 131, параграф 59 и следващи.

след бягството следва да се попадне в обхвата на **подозрение за злоупотреба**, ако е настъпило след първото производство за предоставяне на убежище ⁽⁶⁰²⁾. **Критичната дата** за прилагане на това правило е датата на прекратяване (без успех) на първоначалното производство. По отношение на причини след бягството, създадени от самия молител след тази дата, като правило се приема наличие на злоупотреба с правото да се иска закрила на бежанец. Тази законова презумпция обаче е **оборена**, ако молителят опровергае подозрението, че след отхвърлянето на първата молба той е развил или засилил дейностите след бягството единствено или основно с цел да получи статут на бежанец ⁽⁶⁰³⁾. Специално правило е приложимо по отношение на **млади молители**, които могат да оборят законовата презумпция за злоупотреба и ако могат да докажат, че към момента на първото производство за международна закрила все още не са били в състояние — поради възрастта и липсата си на зрялост — да си създадат твърдо политическо или друго убеждение ⁽⁶⁰⁴⁾. Върховният административен съд на Германия счита, че тази позиция е в съответствие с Конвенцията за статута на бежанците ⁽⁶⁰⁵⁾.

От друга страна, някои съдилища твърдят, че тълкуването на член 5, параграф 3 от ДП (преработен текст) е ограничено от уговорката „[б]ез да се засяга Женевската конвенция [за статута на бежанците]“, и че Конвенцията за статута на бежанците не позволява по никакъв начин да се прави разлика между потребностите, възникващи в първоначална и последваща молба ⁽⁶⁰⁶⁾. Например EWCA постановява, че член 5, параграф 3 от ДП „признава, че опортюнистичната дейност *на място* не е автоматична пречка за убежище“, тъй като:

[Молителят, чието поведение в Обединеното кралство е било напълно опортюнистично,] вече [...] е вярвал в своята дейност и (вероятно) не е вярвал в мотива си. При това положение въпросът дали последващите му опасения от преследване или малтретиране са основателни е обективен въпрос. И, ако тези опасения са основателни, то да не му се вярва, когато той твърди, че в момента има такива опасения, може да граничи с извращение ⁽⁶⁰⁷⁾.

Неотдавнашните решения на ECtHR по делата *AA срещу Швейцария* и *FG срещу Швеция* са други примери за приемане на молби *на място*, основани изключително на дейности, извършвани между първата и последващата молба за убежище ⁽⁶⁰⁸⁾. Важно е обаче да се подхожда внимателно към решенията по делата *AA* и *FG*, тъй като те се отнасят до защита срещу *връщане*, докато член 5, параграф 3 от ДП (преработен текст) осигурява основание за отказване на статут на бежанец (а това са две различни неща). Освен това, възможно е много молители с пълно основание да променят или развият вижданията си след първата молба ⁽⁶⁰⁹⁾. Това се отнася например до молители, които са били непълнолетни лица в момента на първата им молба за убежище ⁽⁶¹⁰⁾. Съгласно това тълкуване, член 5, параграф 3 не предоставя на държавите членки възможност за въвеждане на презумпция срещу статута на бежанец в случай на последващи молби *на място*, а просто показва допълнителните затруднения ⁽⁶¹¹⁾, пред които ще бъде изправен молител, който вече не е успял в предишна молба или молби, от гледна точка на общото доверие в него ⁽⁶¹²⁾. Възможно е това да е разлика в мненията, която може да се разреши единствено чрез отправяне на преюдициално запитване до CJEU.

⁽⁶⁰²⁾ Върховен административен съд (Германия), BVerwG 10 C 27.07, цитирано по-горе, бележка под линия 580, точка 14, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de.

⁽⁶⁰³⁾ *Пак там*.

⁽⁶⁰⁴⁾ Вж. например Върховен административен съд (Германия), BVerwG 10 C 25.08, цитирано по-горе, бележка под линия 580, точки 22 и следващи.

⁽⁶⁰⁵⁾ Върховен административен съд (Германия), BVerwG 10 C 27.07, цитирано по-горе, бележка под линия 580, точки 17, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de.

⁽⁶⁰⁶⁾ Вж. EWCA (Обединено кралство), *YB (Ермупея) срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 556, точка 14, където тази разпоредба е описана като „странна“. Вж. също J.C. Hathaway и M. Foster, цитирано по-горе, бележка под линия 137, стр. 84; G.S. Goodwin-Gill и J. McAdam, цитирано по-горе, бележка под линия 141, стр. 88 и 89; R. Bank, цитиран по-горе, бележка под линия 159, стр. 125; IARLJ, *A Manual for Refugee Law Judges Relating to the European Council Qualification Directive 2004/84/EC and European Council Procedures Directive 2005/85/EC*, цитирано по-горе, бележка под линия 555, стр. 52; H. Storey, *'The EU Qualification Directive: A Brave New World?' („Директивата на ЕС относно признаването – смел нов свят?)*, IJRL (2008 г.) параграф 27.

⁽⁶⁰⁷⁾ EWCA (Обединено кралство), *YB (Ермупея) срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 556, точка 13. Вж. също Правен отдел на Държавния съвет, Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (Нидерландия), 201410123/1/V/2, цитирано по-горе, бележка под линия 580.

⁽⁶⁰⁸⁾ ECtHR, *AA срещу Швейцария*, цитирано по-горе, бележка под линия 559, точки 38—43; и ECtHR, *FG срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 561, точки 144—158.

⁽⁶⁰⁹⁾ Вж. ECtHR, *FG срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 561, точка 123.

⁽⁶¹⁰⁾ Това се приема дори от Върховния административен съд на Германия; вж. например неговото решение BVerwG 10 C 25.08, цитирано по-горе, бележка под линия 580, точки 22 и следващи.

⁽⁶¹¹⁾ С други думи, в тежест на молителите е да обяснят промяната или развитието на възгледите си. Вж. също ECtHR, *FG срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 561, точки 144—158.

⁽⁶¹²⁾ IARLJ, *A Manual for Refugee Law Judges Relating to the European Council Qualification Directive 2004/84/EC and European Council Procedures Directive 2005/85/EC*, цитирано по-горе, бележка под линия 555, стр. 52. Вж. също J.C. Hathaway и M. Foster, цитирано по-горе, бележка под линия 137, стр. 84; G.S. Goodwin-Gill и J. McAdam, цитирано по-горе, бележка под линия 141, стр. 88 и 89; и H. Storey, *'The EU Qualification Directive'*, цитирано по-горе, бележка под линия 606, стр. 27 и 28. За различно мнение вж. K. Hailbronner и S. Alt, цитирано по-горе, бележка под линия 248, стр. 1042.

1.10 Статут на бежанец

След анализа на различните изисквания за допустимост за статут на бежанец, настоящият раздел се съсредоточава по-конкретно върху понятието за статут на бежанец, включително правата и предимствата, предоставяни на бежанците (Раздел 1.10.1, стр. 110), и положението на членовете на семействата на бежанци, които в лично качество не отговарят на условията за статут на бежанец (Раздел 1.10.2, стр. 110).

1.10.1 Статут на бежанец (член 13)

1.10.1.1 Определение на статут на бежанец

Член 13 от ДП (преработен текст) гласи: „Държавите членки предоставят статут на бежанец на всеки гражданин на трета държава или на лице без гражданство, които отговарят на условията за определяне като бежанци съгласно разпоредбите на глави II и III“. Това е **задължителна разпоредба** на ДП (преработен текст). В нея се предвижда гарантирано от закона право на лицето и тя следва да се прилага в съответствие с глава II (Оценяване на молбите за международна закрила) и глава III (Условия за определяне като бежанец). В член 2, буква д) от ДП (преработен текст) понятието „статут на бежанец“ е определено като „**признаването** от държава членка на гражданин на трета държава или лице без гражданство за бежанец“⁽⁶¹³⁾; CJEU е потвърдил задължителния характер на член 13 в решението си по делото *HT*⁽⁶¹⁴⁾.

ДП (преработен текст) прави разграничение между критериите за признаване за „бежанец“ и критериите за предоставяне на „статут на бежанец“⁽⁶¹⁵⁾. Както подчертава ВКБООН:

Докато най-общо лицата, които отговарят на условията за определяне като „бежанец“, имат право да получат „статут на бежанец“, ДП (преработен текст) позволява на държавите членки да решат по изключение да не предоставят статут на бежанец или да отнемат, прекратят или да откажат да подновят статута на бежанец, който вече е бил предоставен на бежанци⁽⁶¹⁶⁾.

Член 14 от ДП (преработен текст) съдържа разпоредбите за отнемане, прекратяване или отказ за подновяване на статут на бежанец. Държавите членки отнемат, прекратяват или отказват подновяването на статута на бежанец на гражданин на трета държава или на лице без гражданство, ако могат да докажат, за всеки случай поотделно, че съответното лице е престанало да бъде или че никога не е било бежанец в съответствие с член 11 (член 14, параграфи 1 и 2); и когато, след предоставянето на статут на бежанец, бъде установено, че:

- а) гражданинът на трета държава е следвало да бъде или е изключен от кръга на бежанците съгласно член 12;
- б) невярното представяне или несъобщаването на факти от лицето, включително и използването на подправени документи, са имали определяща роля за решението да му бъде предоставен статут на бежанец (член 14, параграф 3).

За разлика от параграфи 1, 2 и 3 на член 14, параграфи 4 и 5 на член 14 са незадължителни разпоредби, които позволяват на държавите членки да отнемат, прекратят или да откажат да подновят предоставен статут на бежанец, или да решат да не предоставят такъв статут на бежанец, ако решението още не е било взето, когато:

⁽⁶¹³⁾ Курсивът е добавен.

⁽⁶¹⁴⁾ CJEU, решение от 24 юни 2015 г., дело C-373/13, *HT срещу Land Baden-Württemberg*, EU:C:2015:413, точка 63.

⁽⁶¹⁵⁾ Вж. още *Анотиран коментар на ВКБООН относно Директива 2004/83/ЕО на Съвета*, цитиран по-горе, бележка под линия 216, стр. 10 и 11 (курсивът е добавен): „[...] терминът „статут на бежанец“ може, в зависимост от контекста, да обхваща две различни понятия. Както е посочено в съображение 14 от ДП и параграф 28 от Ръководството на ВКБООН за процедурите и критериите за определяне на статут на бежанец, „**статут на бежанец**“ означава условието за това дадено лице да е бежанец. За разлика от това, Директивата относно признаването изглежда използва термина „**статут на бежанец**“ със значението на набор от права, предимства и задължения, които произтичат от признаването на дадено лице за бежанец. Това второ значение, според ВКБООН, може да бъде описано по-добре, като се използва думата „убежище“, и препоръчва съответно Директивата да се тълкува в този смисъл“.

⁽⁶¹⁶⁾ ВКБООН, *The Case Law of the European Regional Courts: The Court of Justice of the European Union and the European Court of Human Rights: Refugees, Asylum-Seekers, and Stateless Persons (Съдебната практика на европейските регионални съдилища: Съдът на Европейския съюз и Европейският съд за правата на човека. Бежанци, лица, търсещи убежище, и лица без гражданство)*, 2015 г., стр. 45

- а) са налице разумни основания лицето да бъде разглеждано като заплахата за сигурността на държавата членка, в която се намира;
- б) като осъдено с влязла в сила присъда за особено тежко престъпление, лицето представлява заплахата за обществото в тази държава членка ⁽⁶¹⁷⁾.

Член 14, параграф 4 е формулиран по същия начин като изключенията от забраната за *връщане*, съдържащи се в член 33, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците. В член 14, параграф 4 се говори за статут, предоставен на бежанец, а не за „статут на бежанец“. Съображение 32 от ДП (преработен текст) гласи, че така както е посочено в член 14, понятието „статут“ може да означава и статут на бежанец. От това се подразбира, че статутът, предоставен на бежанец, може да е термин с по-широко значение от статута на бежанец. По думите на ВКБООН:

„Статут, предоставен на бежанец“, се разбира като *убежище („статут“)*, предоставено от държавата, а не като статут на бежанец по смисъла на член 1, буква А, параграф 2 от Конвенцията от 1951 г. Следователно държавите въпреки всичко са длъжни да предоставят правата по Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г., които не изискват законно пребиваване и които не предвиждат изключения за целия период, в който бежанецът остава в юрисдикцията на съответната държава ⁽⁶¹⁸⁾.

СЈЕУ все още не се е произнасял по тълкуването на параграф 4 или 5 на член 14 в контекста на задължението за предоставяне на статут на бежанец по силата на ДП (преработен текст). Обаче, съгласно член 14, параграф 6 от ДП (преработен текст), лицата, по отношение на които се прилага параграф 4 или 5 на член 14, въпреки всичко имат правото да упражняват определени права, предвидени в Конвенцията за статута на бежанците ⁽⁶¹⁹⁾.

Процесът на изготвяне на ДП потвърждава, че терминът „статут на бежанец“ означава правното положение, предоставено от държавата членка на лице, което е бежанец и е прието като бежанец на територията на тази държава членка ⁽⁶²⁰⁾. Историята на изготвянето на член 13 и глава IV от ДП също показва, че статутът на бежанец предоставя определени права и предимства. На второ място, той означава конкретна административна процедура, която води до конкретно решение и която е повелителна за всички публични органи на дадена държава членка и избягва противоречиви решения по този въпрос ⁽⁶²¹⁾.

1.10.1.2 Декларативен характер на статута на бежанец

Съгласно съображение 21 от ДП (преработен текст), признаването на статута на бежанец е **декларативен акт**. Декларативният характер на статута на бежанец се подразбира и от член 21, параграф 2 от ДП (преработен текст), който навежда на мисълта, че закрилата срещу *връщане*, съгласно международните задължения, е приложима независимо от това дали бежанецът е признат официално за такъв. Както посочва ВКБООН,

Едно лице е бежанец по смисъла на Конвенцията от 1951 г. в момента, в който изпълни съдържателните се в определените критерии. Това задължително трябва да стане преди момента, в който бъде официално определен статутът му на бежанец. Следователно признаването на статута му на бежанец не го прави бежанец, а го обявява за такъв. Лицето не става бежанец поради признаването, а се признава поради това, че е бежанец ⁽⁶²²⁾.

Поради това съществуват процедурни гаранции за достъп до определени ограничени права преди всякакво официално признаване на статут. Член 9 и съображение 25 ДПУ (преработен текст) предвиждат

⁽⁶¹⁷⁾ С решението си от 16 юни 2016 г., № 5 Aзс 189/2015-36, по дело *М срещу Министерство на вътрешните работи* Върховният административен съд на Чехия отправя преюдициално запитване до СЈЕУ със следния въпрос: Неваиден ли е член 14, параграфи 4 и 6 от ДП (преработен текст) на основание че нарушава член 18 от Хартата на ЕС, член 78, параграф 1ДФЕС, както и общите принципи на правото на Съюза съгласно член 6, параграф 3 ДЕС? Висящото дело е регистрирано от СЈЕУ под номер С-391/16 М.

⁽⁶¹⁸⁾ *Анотирани коментари на ВКБООН относно Директива 2004/83/ЕО на Съвета*, цитиран по-горе, бележка под линия 216, параграф 31.

⁽⁶¹⁹⁾ За задълбочен анализ на член 14 от ДП (преработен текст) вж. EASO, *Край на закрилата: съдебен анализ*, цитиран по-горе, бележка под линия 23.

⁽⁶²⁰⁾ Европейска комисия, *Предложение за ДП*, цитирано по-горе, бележка под линия 194, член 2, буква г).

⁽⁶²¹⁾ К. Nailbrogger и D. Thym (ред.), цитирано по-горе, бележка под линия 75, стр. 7.

⁽⁶²²⁾ *Ръководство на ВКБООН*, цитирано по-горе, бележка под линия 107, параграф 28 по подобен начин гласи: „Едно лице е бежанец по смисъла на Конвенцията от 1951 г. в момента, в който изпълни съдържателните се в определените критерии. Това задължително трябва да стане преди момента, в който бъде официално определен статутът му на бежанец. Следователно признаването на статута му на бежанец не го прави бежанец, а го обявява за такъв. Лицето не става бежанец поради признаването, а се признава поради това, че е бежанец.“

правото на молителя да остане, докато случаят е висящ пред решаващия орган. Член 46, параграф 5 от ДПУ (преработен текст) предвижда, че държавите членки следва да позволяват на кандидатите да останат на територията, докато изтече срокът, в който те упражняват правото си на ефективна защита⁽⁶²³⁾. На последно място, преработеният текст на Директива относно условията на приемане 2013/33/ЕС предвижда социални права за лицата, подали молби за международна закрила⁽⁶²⁴⁾. Пример за ситуация, в която съображение 21 може да е от практическо значение, е когато статутът на бежанец или разрешението за пребиваване бъдат отнети.

1.10.1.3 Статут на бежанец, разрешение за пребиваване и международна закрила

Лицата, на които е предоставен статут на бежанец, се ползват от международна закрила, така както е описано в глава VII от ДП (преработен текст) („Съдържание на международната закрила“). Съгласно член 14, параграф 6 от ДП (преработен текст), лицата, които са признати за бежанци, но на които е отказан статут на бежанец на основанията, посочени в параграф 4 или 5 на член 14 от ДП (преработен текст), не ползват международна закрила, но имат правото „да упражняват правата, предвидени в членове 3, 4, 16, 22, 31, 32 и 33 от [Конвенцията за статута на бежанците], докато се намират в държавата членка“. Следователно в случай на отнемане на предоставения на бежанец статут съгласно параграф 4 или 5 на член 14, ДП (преработен текст) позволява упражняването само на определени права, както посочва CJEU в решението си по делото *HT*:

[в] случай че в съответствие с член 14, параграф 4 от [ДП] държава членка отнеме, прекрати или откаже да поднови предоставения на лице статут на бежанец, по силата на член 14, параграф 6 от Директивата това лице може да се ползва с правата, уредени по-специално в членове 32 и 33 от Женевската конвенция⁽⁶²⁵⁾.

Член 24, параграф 1 от ДП (преработен текст) предвижда, че държавите членки издават на лицата, на които е предоставен статут на бежанец, разрешение за пребиваване „във възможно най-кратък срок“ след предоставянето на международната закрила, освен ако наложителни причини, свързани с националната сигурност или с общественения ред, изискват друго и без да се засяга член 21, параграф 3 от ДП (преработен текст)⁽⁶²⁶⁾. Както показва съдебната практика на CJEU, въпреки че държавите членки **са длъжни** да издадат разрешение за пребиваване като следствие от предоставянето на статут на бежанец, статутът на бежанец и съответното ползване на международна закрила не зависи от наличието на разрешение за пребиваване. Връзката между статута на бежанец, разрешението за пребиваване и ползването на международна закрила е разяснена от CJEU в делото *HT*⁽⁶²⁷⁾. Бежанецът запазва статута си на бежанец дори ако разрешението за пребиваване бъде отнето, и международна закрила следва да бъде предоставена. По-конкретно, Съдът подчертава следното:

[Б]ежанецът, чието разрешение за пребиваване е отнето съгласно член 24, параграф 1 от Директива 2004/83, запазва статута си на бежанец, освен ако и докато той не бъде прекратен. Поради това, **макар и лишено от разрешение за пребиваване, заинтересованото лице остава бежанец** и на това основание продължава да се ползва с предимствата, гарантирани на бежанците в глава VII от посочената директива, а именно по-специално с право на закрила срещу връщане, запазване на целостта на семейството, право на документи за пътуване, достъп до работа, образование, социално подпомагане, медицински грижи и жилищно настаняване, свобода на движение в рамките на държавата членка и достъп до средства за интегриране. С други думи, държавата членка не разполага с право на преценка за това дали да продължи да предоставя или да откаже да предостави на този бежанец съществените предимства, гарантирани в посочената директива⁽⁶²⁸⁾.

⁽⁶²³⁾ Обаче правото на суспензивно действие не е абсолютно. Например суспензивното действие на обжалване срещу решението да не бъде разглеждана последваща молба за убежище не е задължително. Вж. CJEU, решение от 17 декември 2015 г., дело C-239/14, *Abdoulaye Amadou Tall срещу Centre public d'action sociale de Huy*, EU:C:2015:824.

⁽⁶²⁴⁾ Директива 2013/33/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година за определяне на стандарти относно приемането на кандидати за международна закрила (преработен текст) [2013] ОВ L 180/96.

⁽⁶²⁵⁾ CJEU, решение по делото *HT*, цитирано по-горе, бележка под линия 614, точка 71.

⁽⁶²⁶⁾ Член 21, параграф 3 от ДП (преработен текст) гласи, че държавите членки могат да откажат предоставянето на разрешение за пребиваване на бежанец, за когото се прилага член 21, параграф 2 от ДП (преработен текст) (заплаха за сигурността или осъден с влязла в сила присъда за особено тежко престъпление и представляващ заплаха за обществото в тази държава членка).

⁽⁶²⁷⁾ CJEU, решение по делото *HT*, цитирано по-горе, бележка под линия 614, точки 71 и 72.

⁽⁶²⁸⁾ *Пак там*, точка 95 (курсивът е добавен).

Освен това, CJEU също така смята, че член 24, параграф 1 от ДП се отнася само до отказа да се издаде разрешение за пребиваване на бежанец и до отнемането на това разрешение, а не до *връщането* на бежанец (629). Отнемането на разрешение за пребиваване съгласно член 24, параграф 1 от ДП не довежда в изпълнение отнемането на статута на бежанец (630).

Въпреки че съгласно ДП (преработен текст) не съществува задължение, съгласно което за ползване на международна закрила се изисква разрешение за пребиваване, ДП (преработен текст) позволява на държавите членки да изискват разрешение за пребиваване за достъп до определени предимства. Съображение 40 от ДП (преработен текст) гласи:

В рамките, определени от техните международни задължения, държавите членки могат да установят, че предоставянето на предимства по отношение на достъпа до работа, до социално осигуряване, до медицински грижи и до средства за интегриране изисква предварителното издаване на разрешение за пребиваване (631).

Някои държави членки използват тази свобода на преценка и предвиждат, че, независимо от декларативния си характер, признаването на дадено лице за бежанец няма автоматично действие по отношение на упражняването на всички права, произтичащи от статута на бежанец (632).

1.10.1.4 Връзка между статута на бежанец и статута на субсидиарна закрила и убежището

В член 18 от Хартата на ЕС е предвидено **право на убежище**. Член 78, параграф 1 ДФЕС прави разграничение между убежище, субсидиарна закрила и временна закрила, което означава, че „убежище“ в момента се разбира единствено като „статут на бежанец“. Все още липсват насоки от CJEU, в които се изяснява естеството на тази връзка и оттам задължението на държавите да предоставят убежище съгласно правото на Съюза и съответното приложимо право на молителите да искат убежище.

Статутът на бежанец и статутът на субсидиарна закрила, предвидени съответно в член 13 и член 18 от ДП (преработен текст), са отделни, но тясно свързани (633). ДП (преработен текст) създава предимство на статута на бежанец, тъй като субсидиарна закрила може да се предостави единствено на гражданин на трета държава или лице без гражданство, което не отговаря на условията за получаване на статут на бежанец. Чрез въвеждането на субсидиарна форма на закрила законодателят на Съюза не е имал намерение да предлага възможност за избор между едната форма на международна закрила и другата. Неговата цел е била да осигури „предимството“ на Конвенцията за статута на бежанците, като гарантира, че субсидиарните форми на закрила, установени в ЕС, не подкопават значението на тази конвенция. Тази цел е видна от *подготвителните дейности* за ДП (634). В съдебната практика на CJEU многократно е подчертаван допълващият характер на статута на субсидиарна закрила спрямо статута на бежанец, и поради това „по принцип молба за субсидиарна закрила не трябва да се разглежда преди компетентният орган да е стигнал до заключението, че кандидатът за международна закрила не отговаря на условията за предоставяне на

(629) Член 24, параграф 1 от ДП (преработен текст) препраща към член 21, параграф 3 от ДП (преработен текст), който гласи, че държавите членки могат да откажат предоставянето на разрешение за пребиваване на бежанец, за когото се прилага член 21, параграф 2 от ДП (преработен текст) (заплаха за сигурността или осъден с влязла в сила присъда за особено тежко престъпление и представляващ заплаха за обществото в тази държава членка).

(630) CJEU, решение по делото *HT*, цитирано по-горе, бележка под линия 614, точки 73 и 74.

(631) В коментарите си във връзка с ДП ECRE изрази безпокойство по отношение на тази разпоредба. Той отбеляза, че разрешението за пребиваване по същество е само документ за самоличност, който установява, че дадено лице е било признато за бежанец или лице, на което е предоставена субсидиарна закрила, и че всички свързани с това права трябва да произтичат от решението за предоставяне на статут, а не да зависят от издаването на разрешение за пребиваване. ECRE, *Информационна бележка на ECRE относно Директива 2004/83/ЕО на Съвета от 29 април 2004 година относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и относно съдържанието на предоставената закрила*, октомври 2004 г., стр. 14 и 15.

(632) Върховен административен съд (Германия), решение от 13 февруари 2014 г., BVerwG 1 C 4.13, BVerwG:2014:130214U1C4.13.0, точка 15.

(633) CJEU, решение от 30 януари 2014 г., дело C-285/12, *Aboubacar Diakité срещу Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides*, EU:C:2014:39, точка 33; CJEU, решение по делото *Abdulla и други*, цитирано по-горе, бележка под линия 336, точки 78 и 79; и CJEU, решение по делото *Alo и Oso*, цитирано по-горе, бележка под линия 25, точки 32 и 33. Вж. още: Заключение на Генералния адвокат Mengozzi от 18 юли 2013 г., дело C-285/12, *Aboubacar Diakité срещу Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides*, EU:C:2013:500. 60 (курсивът е в оригинала); Заключение на Генералния адвокат Mazák от 15 септември 2009 г., съединени дела C-175/08, C-176/08, C-178/08 и C-179/08, *Aydin Salahadin Abdulla и други срещу Bundesrepublik Deutschland*, EU:C:2009:551, точка 51.

(634) Заключение на Генералния адвокат Bot от 7 ноември 2013 г., дело C-604/12, *HN срещу Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General*, EU:C:2013:714, точка 43, вж. също точки 41 и 44.

статута на бежанец“⁽⁶³⁵⁾. На трето място, CJEU потвърждава, че за определянето на съответстващия на молбата вид закрила по принцип отговаря компетентният орган, който е длъжен да определи статута, който е най-подходящ за положението на кандидата⁽⁶³⁶⁾.

В ситуации, в които кандидатът очевидно не отговаря на условията за бежанец и се разбира, че иска субсидиарна закрила, държавата членка може да ускори разглеждането на изискванията за предоставяне на статут на бежанец съгласно член 23, параграф 4, буква б) от ДПУ, но законодателят на Съюза в никакъв случай не я освобождава от това предварително разглеждане⁽⁶³⁷⁾.

1.10.2 Членове на семейството на бежанец, които в лично качество не отговарят на условията за статут на бежанец (член 23)

1.10.2.1 Производен статут

Признаването на дадено лице за бежанец има последици за членовете на семейството му. **ДП (преработен текст) не предвижда автоматичен производен статут** (същия статут като на основния молител), както предложи Комисията по отношение на първата ДП. Историята на изготвянето на ДП показва, че предложението на Комисията съдържа различна разпоредба на член 6. Тази разпоредба осигурява предоставяне на международна закрила на придружаващите членове на семейството, като гарантира, че те имат право на същия статут като кандидата за международна закрила, с изключение на лицата, изключени от закрила. Тази разпоредба показва „ясно, че членове на семейството на издръжка имат право на статут, равен на този на основния кандидат за убежище, и че това право произтича просто от факта, че те са членове на семейството“⁽⁶³⁸⁾. CJEU все още не се е произнесъл относно производния статут на членовете на семейството на бежанец. На практика, няколко държави — членки на ЕС, предвиждат такъв статут за членове на семейството на бежанци⁽⁶³⁹⁾.

Въпреки че ДП (преработен текст) задължава държавите членки да гарантират запазването на **целостта на семейството** (член 23, параграф 1), тя позволява на членове на семейството на бежанец, които не отговарят на условията за предоставяне на международна закрила, да бъде предоставен различен статут. Съгласно 23, параграфи 2 и 3, те все пак имат право да подадат молба за предимствата, посочени в членове 24—35, глава VII от ДП (преработен текст) (право на документи за пътуване, разрешение за пребиваване и свобода на движение в рамките на държавата членка, специфични мерки по отношение на непридружени непълнолетни лица, достъп до заетост, образование, признаване на квалификациите, социално осигуряване, медицински грижи, достъп до жилищно настаняване и интегриране), освен когато членът на семейството е изключен от международна закрила. Член 23, параграф 2 също така изисква молбите за такива предимства:

- 1) да бъдат подадени в съответствие с националните процедури; и
- 2) да са съвместими с личния правен статут на члена на семейството.

Например, белгийският Съвет за спорове в областта на правото на убежище е разгледал условието за съвместимост с личния правен статут в случай на предоставяне на статут на бежанец на деца. Той е постановил, че когато става въпрос за дете, родителите на което имат два различни вида статут, и когато националността на детето не може да бъде установена, „на детето следва да се предостави статутът, който

⁽⁶³⁵⁾ CJEU, решение по делото *Diakité*, цитирано по-горе, бележка под линия 633, точка 33; CJEU, решение по делото *HN*, цитирано по-горе, бележка под линия 24, точки 31 и 35, вж. също точка 42. Вж. също раздел 2.1 по-долу, стр. 113 относно субсидиарната закрила.

⁽⁶³⁶⁾ CJEU, решение по делото *HN*, цитирано по-горе, бележка под линия 24, точка 34; Заключение на Генералния адвокат Bot по делото *HN*, цитирано по-горе, бележка под линия 634, точка 48.

⁽⁶³⁷⁾ Заключение на Генералния адвокат Bot по делото *HN*, цитирано по-горе, бележка под линия 634, точка 45.

⁽⁶³⁸⁾ Европейска комисия, Предложение за ДП, цитирано по-горе, бележка под линия 194, параграф 14 (курсивът е добавен).

⁽⁶³⁹⁾ Например Чешката република предоставя на членовете на семейството на бежанци „убежище по семейни причини“, макар и въз основа на преценка (Закон 325/1999, член 13). Словакия предоставя при определени условия производен статут на бежанец (убежище) на членове на семейството на лицата, на които е предоставен статут на бежанец на основанията, предвидени в Конвенцията за статута на бежанците, Закон за убежището на Словакия (Закон 480/2002, член 10).

е най-благоприятен за него“⁽⁶⁴⁰⁾. Съдът е решил, че най-благоприятен е статутът на бащата, затова на децата е бил предоставен статут на бежанец.

Съгласно член 23, параграф 4 от ДП (преработен текст) правото или ползването на предимствата не е абсолютно. Държавите членки могат да откажат, да ограничат или да отнемат предимствата, посочени членове 24—35 от ДП (преработен текст), по причини, свързани с националната сигурност или обществения ред. Освен това, някои национални съдилища са постановили, че правото на запазване на целостта на семейството по силата на член 23 от ДП (преработен текст), което не е абсолютно защитено, може да бъде ограничено и поради други причини, при условие, че това се прави при спазване на принципа на пропорционалност (член 7 във връзка с член 52, параграф 1 от Хартата на ЕС)⁽⁶⁴¹⁾.

1.10.2.2 Понятието за цялост на семейството (член 2, буква й)

Член 2, буква й) от ДП (преработен текст) определя кои лица следва да се считат за **членове на семейството на бежанец** (вж. таблица 27 по-долу).

Таблица 27: Понятието за цялост на семейството на бежанец съгласно член 2, буква й) от ДП (преработен текст)

1.	съпругът/съпругата на лицето, с когото лицето поддържа трайна връзка (ако правото или практиката в съответната държава членка третират несемейните двойки по начин, сравним със семейните двойки, съгласно своето право относно гражданите на трети държави),
2.	непълнолетните несемейни деца,
3.	бащата, майката или друго пълнолетно лице, което носи отговорност за непълнолетното несемейно лице (като непълнолетно лице означава гражданин на трета държава или лице без гражданство на възраст под 18 години) ⁽⁶⁴²⁾ .

Съгласно това определение (което е разширено в ДП (преработен текст)), бащата, майката или друго пълнолетно лице, което носи отговорност за непълнолетно лице, се считат за „членове на семейството“. Държавите членки могат да решат да прилагат член 23 от ДП (преработен текст), с цел запазване целостта на семейството, и по отношение на **други близки роднини**, които живеят заедно като част от семейството към датата на напускане на държавата на произход и които са били изцяло или основно на издръжка на лицето, на което е предоставена международна закрила, към този момент (член 23, параграф 5 от ДП (преработен текст))⁽⁶⁴³⁾. Член 2, буква й) от ДП (преработен текст) съдържа **две ограничения на понятието за семейство**, илюстрирани в таблица 28 по-долу.

⁽⁶⁴⁰⁾ „Член 23 от Директивата относно признаването, който няма пряко действие, не създава право за член на семейството на лице, на което е предоставен статут на бежанец или статут на субсидиарна закрила, да се възползва от същия статут, и напомня на държавите членки за необходимостта да вземат предвид личния правен статут на члена на семейството (например различна националност)“: Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решения от 18 юни 2010 г., № 45.095, 45.096, 45.098.

⁽⁶⁴¹⁾ Например в решение от 15 април 2015 г., *Hassan* (I U 362/2015-7), потвърдено от Върховния съд във въззивното производство, Административният съд на Република Словения отхвърля молба, разгледана съгласно Директивата относно събирането на семейството от 2003 г., като използва принципа на пропорционалност и като съблюдава съдебната практика на ECtHR (решение от 30 юли 2013 г., *Bersiha срещу Швейцария*, жалба № 848/12, точка 61; решение от 3 октомври 2014 г., *Jeunesse срещу Нидерландия*, жалба № 12738/10, точка 121) и се позовава на стандартите за „допълнителен елемент на зависимост“ (*Bersiha срещу Швейцария*, цитирано по-горе, бележка под линия 641, точка 45) и „действително наличие на близки лични връзки“ (решение от 20 декември 2011 г., *AH Khan срещу Обединеното кралство*, жалба № 6222/10, точка 150), взети от съдебната практика на ECtHR.

⁽⁶⁴²⁾ Член 2, буква к) от ДП (преработен текст).

⁽⁶⁴³⁾ Вж. Административен съд на Република Словения, който в решение от 15 май 2013 г. (*Musse*, I U 576/2013-7) и във връзка с няколко други спора по същия въпрос използва член 23, параграф 5 от ДП (преработен текст), за да постигне съгласие между съдебната практика на ECtHR, която не се основава на конкретно определение за това кои роднини могат да представляват семейство (решение от 13 юни 1979 г., *Marckx срещу Белгия*, жалба № 6833/74; решение от 27 октомври 1994 г., *Kroon и други срещу Нидерландия*, жалба № 18535/91; решение от 1 юни 2004 г., *Lebbink срещу Нидерландия*, жалба № 45582/99), и член 2, буква й) от ДП (преработен текст), който определя кои лица могат да съставляват семейство. Като разчита на принципа за ефективно и вярно прилагане на правото на Съюза, Административният съд на Република Словения игнорира националната разпоредба, която определя членовете на семейството, без да транспонира варианта от член 23, параграф 5 от ДП (преработен текст), и прилага директно член 23, параграф 5. В последното дело по същия въпрос Конституционният съд (решение от 21 ноември 2013 г., Ур-1056/11-15) потвърждава решението на Административния съд, като решава, че националната разпоредба, която не позволява събиране на семейството с онези роднини, които не са изрично посочени в Закона за международната закрила, е в противоречие с Конституционния закон и с член 8 от ЕКПЧ.

Таблица 28: Две ограничения на понятието за семейство в член 2, буква й) от ДП (преработен текст)

1.	семе́йството трябва вече да е било създадено в държавата на произход ⁽⁶⁴⁴⁾ ; и
2.	семе́йството трябва да се намира в същата държава членка като лицето, на което е предоставена международна закрила.

Следователно член 23, параграф 2 не се прилага по отношение на членове на семейството, които не се намират в същата държава членка като лицето, на което е предоставена международна закрила. Ако членовете на семейството се намират в друга държава, **Директивата относно събирането на семейството от 2003 г.** ⁽⁶⁴⁵⁾ може да осигури възможност на членовете на семейството на бежанец — но не и на членове на семейството на лице, на което е предоставена субсидиарна закрила (член 3, параграф 2, буква в) от Директивата относно събирането на семейството), — които се намират в други държави, да се присъединят към бежанеца в държавата членка, която го е признала за бежанец.

По отношение на членове на семейството, които не са в брачна връзка, са приложими две допълнителни условия:

- 1) връзката им трябва да е трайна; и
- 2) правото или практиката в държава членка трябва да третират несемейните двойки по начин, сравним със семейните двойки, съгласно своето право относно гражданите на трети държави.

Еднакво третиране на семейните и несемейните двойки в трайна връзка в момента е установено, наред с другото, в Белгия, България, Финландия, Франция, Нидерландия, Португалия, Испания, Швеция и Обединеното кралство, но не и в Германия, Италия, или Австрия ⁽⁶⁴⁶⁾.

Всички разлики, които могат да възникнат между понятията за семейство съгласно вторичното законодателство на ЕС и съгласно ЕКПЧ, могат да бъдат ефективно преодолені чрез използване на дискреционната разпоредба на член 23, параграф 5 от ДП (преработен текст). ECtHR например признава за семеен живот различни видове отношения, илюстрирани в таблица 29 по-долу.

Таблица 29: Примерен списък на отношения, признати за семеен живот от ECtHR

1.	разведени родители и тяхното дете, независимо от факта, че живеят отделно ⁽⁶⁴⁷⁾
2.	родители и деца, родени извън брака ⁽⁶⁴⁸⁾
3.	еднополови двойки в трайна партньорска връзка ⁽⁶⁴⁹⁾
4.	непълнолетно лице и лицето, което се грижи за него ⁽⁶⁵⁰⁾

Изискванията по отношение на доказателствата, необходими за доказване на семейни връзки, не са разгледани в настоящия съдебен анализ, тъй като ще бъдат разгледани в *Оценка на доказателствата и правдоподобността в контекста на ОЕСУ: съдебен анализ* ⁽⁶⁵¹⁾.

⁽⁶⁴⁴⁾ Текстът на ДП (преработен текст) се различава от предложенията на ВКОООН и НПО, които се застъпиха за премахване на ограничението, че семейството трябва вече да е било създадено в държавата на произход. Вж. ECRE, *Информационна бележка на ECRE относно Директива 2011/95/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 г. относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила (преработен текст)*, октомври 2013 г., стр. 4.

⁽⁶⁴⁵⁾ Директива 2003/86/ЕО на Съвета от 22 септември 2003 година относно правото на събиране на семейството [2003] ОВ L 251/12.

⁽⁶⁴⁶⁾ H. Dörig, в K. Nailbronner, D. Thym (ред.), цитирано по-горе, бележка под линия 75.

⁽⁶⁴⁷⁾ ECtHR, решение от 21 юни 1988 г., *Verheij срещу Нидерландия*, жалба № 10730/84.

⁽⁶⁴⁸⁾ ECtHR, *Марскх срещу Белгия*, цитирано по-горе, бележка под линия 643.

⁽⁶⁴⁹⁾ ECtHR, решение от 22 април 1997 г., *X, Y и Z срещу Обединеното кралство*, жалба № 21830/93; ECtHR, решение от 24 юни 2010 г., *Schalk и Kopf срещу Австрия*, жалба № 30141/04.

⁽⁶⁵⁰⁾ ECtHR, решение от 12 юли 2001 г., *K и T срещу Финландия*, жалба № 25702/94

⁽⁶⁵¹⁾ EASO, *Оценка на доказателствата и правдоподобността в контекста на общата европейска система за убежище (ОЕСУ): съдебен анализ*, цитиран по-горе, бележка под линия 22.

Част 2: Субсидиарна закрила

2.1 Въведение

Правилата на ДП (преработен текст) по отношение на бежанците се допълват от правила за субсидиарна закрила. Тази форма на закрила не произтича като такава от Конвенцията за статута на бежанците и е уникална за правото на Съюза. Както се подразбира от думата „субсидиарна“, субсидиарната закрила следва да служи като допълнителна форма на международна закрила, която допълва закрилата на бежанците (съображение 33 от ДП (преработен текст))⁽⁶⁵²⁾. Допълващият характер на субсидиарната закрила може също така да се извлече от определението на „лице, което отговаря на условията за субсидиарна закрила“ в член 2, буква е) от ДП (преработен текст). Това определение изисква съответното лице да **„не отговаря на условията за бежанец“**⁽⁶⁵³⁾. Този израз подчертава, че на дадено лице следва да се предостави субсидиарна закрила единствено ако условията за статут на бежанец не са удовлетворени; това се основава на идеята, че Конвенцията за статута на бежанците „следва да се тълкува пълно и включващо“⁽⁶⁵⁴⁾. Това е подчертано и от CJEU в *HN*:

„[...] по принцип молба за субсидиарна закрила не трябва да се разглежда преди компетентният орган да е стигнал до заключението, че кандидатът за международна закрила не отговаря на условията за предоставяне на статута на бежанец“⁽⁶⁵⁵⁾.

Дърветата на решенията в Приложение А (стр. 138) отразяват тази поредност.

В *Diakité* CJEU също така потвърждава, че:

минималните критерии за предоставяне на субсидиарна закрила трябва да позволят да се допълни закрилата на бежанците [...], като се определят лицата, които реално се нуждаят от международна закрила, и им се предложи съответен статут⁽⁶⁵⁶⁾.

Въпреки че субсидиарната закрила е допълваща и допълнителна спрямо закрилата на бежанците, в по-голямата си част ДП (преработен текст) се стреми да прилага еднакви критерии по отношение на основните условия, като субекти на преследване или тежки посегателства, вътрешна закрила и молби *на място* (като се изключи член 5, параграф 3 от ДП (преработен текст))⁽⁶⁵⁷⁾.

ДП (преработен текст) предвижда задължение за държавите членки да предоставят правата и предимствата, посочени в нея, на лицата, на които е предоставена субсидиарна закрила. Въпреки че държавите членки са предоставяли известна субсидиарна/допълваща закрила преди приемането на ДП (преработен текст) (освен закрилата, основаваща се на Конвенцията за статута на бежанците), прилагането и естеството на тази субсидиарна закрила се е различавало в различните държави членки⁽⁶⁵⁸⁾. Чрез разработването на общ набор от критерии за допустимост и приближаването на достъпа и предимствата, прикрепени към субсидиарната закрила, ДП се превърна в първия наднационален акт, който направи такъв опит⁽⁶⁵⁹⁾.

Основите на субсидиарната закрила са отразени в съображение 34 от ДП (преработен текст): „[критериите за субсидиарна закрила] би трябвало да бъдат определени на основата на **международните задължения**, произтичащи от актовете за правата на човека и **вече съществуващите практики в държавите**

⁽⁶⁵²⁾ Вж. CJEU, решение по делото *HN*, цитирано по-горе, бележка под линия 24, точка 32.

⁽⁶⁵³⁾ Курсивът е добавен.

⁽⁶⁵⁴⁾ J. McAdam, 'The Qualification Directive: An Overview' („Директивата относно признаването: преглед“), в K. Zwaan (ред), *The Qualification Directive: Central Themes, Problem Issues, and Implementation in Selected Member States* (Директивата относно признаването: основни теми, проблематични области и прилагане в избрани държави членки) (Wolf Legal Publishers, 2007 г.), стр. 17.

⁽⁶⁵⁵⁾ CJEU, решение по делото *HN*, цитирано по-горе, бележка под линия 24, точка 35.

⁽⁶⁵⁶⁾ Вж. CJEU, решение по делото *Diakité*, цитирано по-горе, бележка под линия 633, точка 33. Вж. също CJEU, решение по делото *Alo u Osso*, цитирано по-горе, бележка под линия 25, точка 31.

⁽⁶⁵⁷⁾ Вж. глава II и съображение 39 от ДП (преработен текст).

⁽⁶⁵⁸⁾ J. McAdam, 'The European Union Qualification Directive: The Creation of a Subsidiary Protection Regime' („Директивата на Европейския съюз относно признаването – създаването на режим на субсидиарна закрила“), IJRL (2005 г.), стр. 463—464.

⁽⁶⁵⁹⁾ *Пак там*, стр. 462.

членки“⁽⁶⁶⁰⁾. В това отношение задължението за *забрана за връщане* по член 3 от ЕКПЧ — т.е. задължението лицето да не бъде връщано в държава, в която ще бъде изложено на опасност от малтретиране — е особено важно⁽⁶⁶¹⁾. Принципът за *забрана за връщането* също така произтича от член 3 от Конвенцията против изтезанията⁽⁶⁶²⁾ и член 7 от МПГПП⁽⁶⁶³⁾. Следва обаче да се отбележи, че ДП (преработен текст) установява свой собствен режим на субсидиарна закрила, който е различен от член 3 от ЕКПЧ и другите подобни задължения по международното право в областта на правата на човека⁽⁶⁶⁴⁾. Следователно на дадено лице може да бъде отказана субсидиарна закрила, но то все пак ще бъде защитено от *връщане*⁽⁶⁶⁵⁾. Това може да стане например когато на молител бъде отказана субсидиарна закрила, тъй като той попада в приложното поле на изключващите клаузи на член 17 от ДП (преработен текст), докато, за разлика от това, принципът за *забрана за връщането* съгласно международно право в областта на правата на човека е абсолютен⁽⁶⁶⁶⁾.

Освен това, както е видно от съображение 16, всички разпоредби на ДП (преработен текст) трябва да съблюдават специфичните гаранции, свързани с правата на човека, и принципите, залегнали в Хартата на ЕС. Следователно, подобно на всички други разпоредби, разпоредбите относно субсидиарната закрила в ДП (преработен текст) трябва да се тълкуват по начин, съответстващ на признатите от Хартата на ЕС права⁽⁶⁶⁷⁾. Тези разпоредби не съответстват на правата по ЕКПЧ във всяко едно отношение⁽⁶⁶⁸⁾.

До голяма степен част 2 от настоящия съдебен анализ има структура, аналогична на структурата на част 1. Това е така поради вече посочената по-горе причина, а именно че, въпреки че субсидиарната закрила е допълваща и допълнителна спрямо закрилата на бежанците, ДП (преработен текст) се стреми да прилага, доколкото е възможно, еднакви критерии по отношение на основните условия. Съответно в някои раздели има препратки към част 1 относно закрилата на бежанците, за да се избегне повторение, когато разпоредбите на ДП (преработен текст) са еднакви и за двата вида статут. Част 2 след въведението е структурирана, както следва:

- Раздел 2.2, стр. 115: кой отговаря на условията за субсидиарна закрила?;
- Раздел 2.3, стр. 115: индивидуално и териториално приложно поле на субсидиарната закрила (член 2, буква е));
- Раздел 2.4, стр. 117: определение на „тежки посегателства“ (член 15);
- Раздел 2.5, стр. 126: субекти на тежки посегателства (член 6);
- Раздел 2.6, стр. 127: субекти на закрила (член 7);
- Раздел 2.7, стр. 127: вътрешна закрила (член 8);
- Раздел 2.8, стр. 130: сериозни основания да се смята, че съответното лице би било изложено на реална опасност (член 2, буква е), член 4, параграф 4 и член 5); и
- Раздел 2.9, стр. 135: статут, предоставян на лицата, на които е предоставена субсидиарна закрила.

⁽⁶⁶⁰⁾ Курсивът е добавен.

⁽⁶⁶¹⁾ Европейски съвет, Бележка от председателството до работната група в областта на убежището, Документ за обсъждане относно субсидиарната закрила, 19 ноември 1999 г., EU Doc 13167/99 ASILE 41, стр. 2.

⁽⁶⁶²⁾ *Пак там*.

⁽⁶⁶³⁾ Вж. например: Комисия по правата на човека, *General Comment No 20: Article 7 (Prohibition of Torture, or Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment)* (Общ коментар № 20: Член 7 (Забрана на изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отношение или наказание), 10 март 1992 г., точка 9; Комисия по правата на човека, становища от 30 юли 1993 г., *Joseph Kindler срещу Канада*, съобщение № 470/1991, параграф 13.1; и Комисия по правата на човека, *General Comment No 31: The Nature of the General Legal Obligation Imposed on States Parties to the Covenant* (Общ коментар № 31: Естеството на общото законово задължение, наложено на държавите — страни по Конвенцията), 26 май 2004 г., точка 12.

⁽⁶⁶⁴⁾ Вж. например CJEU, решение по делото *Elgafaji*, цитирано по-горе, бележка под линия 45, точка 28; и CJEU, решение по делото *Diakité*, цитирано по-горе, бележка под линия 633.

⁽⁶⁶⁵⁾ CJEU, решение по делото *M'Badji*, цитирано по-горе, бележка под линия 45, точка 40.

⁽⁶⁶⁶⁾ Вж. EASO, *Въведение в общата европейска система за убежище (OESU) за съдилища и трибунали: съдебен анализ*, цитирано по-горе, бележка под линия 3, раздел 3.4.1, стр. 71—75.

⁽⁶⁶⁷⁾ CJEU, решение по делото *El Kott и други*, цитирано по-горе, бележка под линия 25, точка 43.

⁽⁶⁶⁸⁾ Вж. EASO, *Въведение в общата европейска система за убежище (OESU) за съдилища и трибунали: съдебен анализ*, цитирано по-горе, бележка под линия 3, раздел 2.1.3, стр. 28—32.

2.2 Кой отговаря на условията за субсидиарна закрила?

Член 2, буква е) от ДП (преработен текст) определя термина „лице, което отговаря на условията за субсидиарна закрила“ като:

[Г]ражданин на трета държава или лице без гражданство, които не отговарят на условията за бежанец, но за които има сериозни основания да се смята, че ако бъдат изпратени обратно в държавата на произход, или в случай на лице без гражданство — в държавата на предишното му обичайно пребиваване, биха били изложени на реална опасност от тежки посегателства по смисъла на член 15, и по отношение на които не се прилага член 17, параграфи 1 и 2, и които не могат или поради такава опасност не желаят да получат закрилата на тази държава.

Съгласно член 4 от ДП (преработен текст), оценката на това дали даден молител изпълнява критериите по член 2, буква е) във връзка с член 15 от Директивата следва, наред с другото, да се извършва за всеки отделен случай и при отчитане на определени относими факти и обстоятелства ⁽⁶⁶⁹⁾. Това включва представените от молителя изявления и документи, както и индивидуалното положение и личните обстоятелства относно молителя. Член 4 прилага еднакви критерии за оценката за определяне на статут на бежанец и статут на субсидиарна закрила.

Член 15 от ДП (преработен текст) разделя тежките посегателства на **три различни категории посегателства** (вж. Таблица 30 по-долу).

Таблица 30: Три типа тежки посегателства в член 15 от ДП (преработен текст)

а)	смъртно наказание или екзекуция; или
б)	изтезание или нечовешко или унизително отношение, или наказание, наложено на молител в държавата на произход; или
в)	тежки и лични заплахи срещу живота или личността на цивилно лице поради безогледно насилие в случай на въоръжен вътрешен или международен конфликт.

Първата и втората категория (букви а) и б)) са разгледани по-долу (вж. [раздел 2.4](#), стр. 117). Настоящият съдебен анализ обаче не разглежда буква в) от член 15, която вече беше темата на друг съдебен анализ от Учебния план на PDS ⁽⁶⁷⁰⁾.

2.3 Индивидуален и териториален обхват (член 2, буква е))

Член 2, буква е) от ДП (преработен текст) определя приложимостта на субсидиарната закрила по отношение на лице, което е:

[Г]ражданин на трета държава или лице без гражданство, които не отговарят на условията за бежанец, но за които има сериозни основания да се смята, че ако бъдат изпратени обратно в държавата на произход, или в случай на лице без гражданство — в държавата на предишното му обичайно пребиваване, биха били изложени на реална опасност от тежки посегателства по смисъла на член 15, и по отношение на които не се прилага член 17, параграфи 1 и 2, и които не могат или поради такава опасност не желаят да получат закрилата на тази държава ⁽⁶⁷¹⁾.

Раздел 2.3.1 по-долу (стр. 116) разглежда първото изискване за статута на субсидиарна закрила, което е молителят да е гражданин на трета държава или лице без гражданство, доколкото е необходимо обяснение в допълнение към предоставеното в **раздели 1.3.1** (стр. 25) и **1.3.2** (стр. 27) относно статута на бежанец. **Раздел 2.3.2** по-долу (стр. 116) разглежда второто изискване: „ако бъде изпратено обратно

⁽⁶⁶⁹⁾ За допълнителни подробности вж. EASO, *Оценка на доказателствата и правдоподобността в контекста на общата европейска система за убежище (ОЕСУ): съдебен анализ*, цитиран по-горе, бележка под линия 22.

⁽⁶⁷⁰⁾ Буква в) от член 15 е разгледана в: EASO, *Член 15, буква в) от Директивата относно признаването (2011/95/ЕС): съдебен анализ*, цитиран по-горе, бележка под линия 436.

⁽⁶⁷¹⁾ Курсивът е добавен.

в държавата на произход“ или „в държавата на предишното му обичайно пребиваване“. Допълнителното изискване за статута на субсидиарна закрила, т.е. лицето да „не отговаря на условията за бежанец“, беше разгледано в [раздел 2.1 по-горе \(стр. 113\)](#).

2.3.1 Гражданин на трета държава или лице без гражданство

Въпреки че идеята за субсидиарна закрила в ДП (преработен текст) е до голяма степен вдъхновена от съдебната практика на ECtHR във връзка с член 3 от ЕКПЧ ⁽⁶⁷²⁾, тя съдържа допълнителното изискване съответното лице да е гражданин на трета държава или лице без гражданство. Закрилата срещу *връщане* по силата на член 3 от ЕКПЧ, от друга страна, се прилага по отношение на всички лица, застрашени от връщане ⁽⁶⁷³⁾, и поради това не е ограничена до граждани на трети страни или лица без гражданство. Определянето на страната, чийто гражданин е дадено лице, или факта, че то е лице без гражданство, в контекста на статута на субсидиарна закрила не е различно от определянето им в контекста на условията за статут на бежанец. За информация за начина на определяне на гражданството или липсата на такова, вж. [раздели 1.3.1 \(стр. 25\)](#) и [1.3.2 \(стр. 27\)](#).

2.3.2 Териториален обхват

За разлика от определението на „бежанец“, член 2, буква е) от ДП (преработен текст) не посочва изрично, че лице, което отговаря на условията за субсидиарна закрила, трябва да се намира извън държавата, на която е гражданин, или, ако е лице без гражданство, извън държавата на предишното му обичайно пребиваване. Обаче с оглед на формулировките „ако бъде изпратено обратно в държавата на произход“ или „в държавата на предишното му обичайно пребиваване“, кандидатът за субсидиарна закрила също по дефиниция е лице, което е извън държавата си на произход или държавата на предишното му обичайно пребиваване и е застрашено от връщане. Въз основа на формулировките „ако бъде изпратено обратно в държавата на произход“ или „в държавата на предишното му обичайно пребиваване“ може да се направи изводът, че подаването на молба за субсидиарна закрила е ограничено до ситуации, в които съответното лице би било изложено на реална опасност от тежки посегателства по смисъла на член 15 в държавата си на произход или държавата на предишното му обичайно пребиваване.

По отношение на обхвата на член 15, буква б), този въпрос е разгледан в решението на CJEU по делото *M'Vodj*. В решението по делото *M'Vodj* CJEU припомня, че трите вида тежки посегателства, определени в член 15 от ДП, представляват условията, които трябва да бъдат изпълнени, за да може на дадено лице да бъде предоставена субсидиарната закрила, когато съгласно член 2, буква д) от ДП (сега член 2, буква е) от ДП (преработен текст)) „има сериозни и потвърдени основания да се смята, че молителят е изложен на реална опасност от такива посегателства **в случай на изпращане обратно в съответната страна на произход**“ ⁽⁶⁷⁴⁾. Според CJEU, от формулировката на член 15, буква б) ДП, който дефинира тежкото посегателство като подлагане на гражданин на трета страна на изтезание или на нечовешко или унизително отнасяне или наказание в неговата страна на произход, е ясно, че тази разпоредба е приложима единствено по отношение на такова отнасяне към молител в неговата държава на произход. „От това следва, че законодателят на Съюза е предвидил предоставянето на субсидиарна закрила само в случаите, когато тези видове отнасяне са налице в страната на произход на молителя“ ⁽⁶⁷⁵⁾.

Не трябва да се забравя обаче, че лице, което не удовлетворява необходимото условие за съществуваща в държавата му на произход реална опасност от малтретиране, за да получи субсидиарна закрила, въпреки това може да се позове на закрила съгласно националното законодателство във връзка с права на човека по ЕКПЧ и/или други международни актове ⁽⁶⁷⁶⁾.

⁽⁶⁷²⁾ CJEU, решение по делото *Elgafaji*, цитирано по-горе, бележка под линия 45, точка 28.

⁽⁶⁷³⁾ Вж. например ECtHR, решение от 17 юли 2008 г., *NA срещу Обединеното кралство*, жалба № 25904/07, точка 108, в което ECtHR проучва дали ще съществува нарушение на член 3, ако държава — страна по ЕКПЧ експулсира лице в друга държава.

⁽⁶⁷⁴⁾ Курсивът е добавен.

⁽⁶⁷⁵⁾ CJEU, решение по делото *M'Vodj*, цитирано по-горе, бележка под линия 45, точки 30—33. По този въпрос вж. още [раздел 2.4.3.3 по-долу, стр. 125](#).

⁽⁶⁷⁶⁾ Вж. също EASO, *Въведение в общата европейска система за убежище (OESU) за съдилища и трибунали: съдебен анализ*, цитирано по-горе, бележка под линия 3, [раздел 3.4.1, стр. 75](#).

2.4 Тежки посегателства (член 15)

Член 15 от ДП (преработен текст) от 2011 г. не е бил променен в сравнение с ДП от 2004 г. и гласи:

Тежките посегателства са:

- а) смъртно наказание или екзекуция; или
- б) изтезание или нечовешко или унизително отношение, или наказание, наложено на молител в държавата на произход; или
- в) тежки и лични заплахи срещу живота или личността на цивилно лице поради безогледно насилие в случай на въоръжен вътрешен или международен конфликт.

Настоящият раздел анализира тази разпоредба, като разглежда първо нейния предмет, цел и структура (Раздел 2.4.1, стр. 126) и след това обхвата на тежките посегателства, а именно член 15, буква а) (Раздел 2.4.2, стр. 126) и член 15, буква б) (Раздел 2.4.3, стр. 126). Член 15, буква в) умишлено не е обхванат подробно в настоящия съдебен анализ, тъй като е тема на друг съдебен анализ (Раздел 2.4.4, стр. 126) ⁽⁶⁷⁷⁾.

2.4.1 Предмет, цел и структура

Член 15 е основната разпоредба относно субсидиарната закрила. Въпреки че определя единствено термина „тежки посегателства“, заедно с член 2, буква е) той описва общите условия, при които лица, които не отговарят на условията за бежанци по смисъла на ДП (преработен текст) и Конвенцията за статута на бежанците, имат право на специфичен вид международна закрила. Преди приемането на ДП през 2004 г., между държавите — членки на ЕС, имаше големи разлики по отношение на лицата, на които те предоставяха закрила извън Конвенцията за статута на бежанците. Налице беше обаче специално съгласие за някои категории лица, за които по принцип се признава, че се нуждаят от закрила и заслужават ако не всички права, предоставяни на бежанците по силата на Конвенцията за статута на бежанците, то поне някои права, подобни на правата на бежанците (вж. раздел 2.1 по-горе, стр. 113). ДП кодифицира в един нов статут — „статута на субсидиарна закрила“ — всички категории, по които държавите членки успяха да постигнат съгласие. По този начин член 15 съдържа основната разпоредба по отношение на критериите за предоставяне на субсидиарна закрила, т.е. тежките посегателства, които оправдават субсидиарната закрила ⁽⁶⁷⁸⁾.

Определението на тежки посегателства в член 15 обхваща **три различни ситуации**, които могат да доведат до статут на субсидиарна закрила. Тъй като е допълваща по отношение на статута на бежанец (вж. раздел 2.1 по-горе, стр. 113), субсидиарната закрила е различна от закрилата на бежанците по отношение на изискванията. Една очевидна разлика е, че „тежките посегателства“, за разлика от „преследването“, могат да съществуват (и да представляват условия, които трябва да бъдат изпълнени, за да може на дадено лице да бъде предоставена субсидиарната закрила) независимо от всякакъв мотив за преследване съгласно член 10 от ДП (преработен текст), когато има сериозни и потвърдени основания да се смята, че молителят е изложен на реална опасност от такива посегателства в случай на изпращане обратно в съответната страна на произход ⁽⁶⁷⁹⁾.

Дали съществуват допълнителни разлики в практиката не е ясно. В широк смисъл „преследване“ и „тежки посегателства“ са един определен праг на сериозност. Въпреки това е важно да се прилагат конкретните определения на тези термини.

Както беше посочено по-горе, член 15 е възприел понятието за тежки посегателства като общо описание на видовете отнасяне, определени по-подробно в букви а) до в). От ясната формулировка следва, че **определението е изчерпателно**. Следователно „тежките посегателства“ сами по себе си не водят до право на субсидиарна закрила, освен когато са изпълнени условията на член 15, буква а), б) или в). Следователно „нарушение на право на човека, което е достатъчно сериозно, за да се ангажират международните

⁽⁶⁷⁷⁾ EASO, Член 15, буква в) от Директивата относно признаването (2011/95/ЕС): съдебен анализ, цитиран по-горе, бележка под линия 436.

⁽⁶⁷⁸⁾ ДП (преработен текст) не изключва възможността държавите членки да прилагат предвидени в националното законодателство форми на закрила извън приложното поле на директивата.

⁽⁶⁷⁹⁾ CJEU, решение по делото *M'Boj*, цитирано по-горе, бележка под линия 45, точка 30.

задължения на държавата членка“, както беше първоначално предложено в Предложението на Комисията ⁽⁶⁸⁰⁾, не е достатъчно, за да се установят тежки посегателства, освен когато може да бъде включено в обхвата на букви а) до в).

Освен това си заслужава да се отбележи, че букви а) до в) от член 15 **не са взаимно изключващи се**. Молител може например да е в състояние да докаже, че попада в приложното поле както на буква б), така и на буква в). Букви а), б) и в) не показват йерархия, но, освен ако няма конкретна причина да направи друго, вземащият решения орган може най-удобно да разгледа а) до в) последователно.

Член 15 има за цел да допълни чрез субсидиарна закрила закрилата на бежанците, „като идентифицира лицата, които реално се нуждаят от международна закрила“ ⁽⁶⁸¹⁾. CJEU се е осланял на тази цел, произтичаща от съображенията на директивата, когато подчертава, че приложното поле на ДП „не обхваща лицата с разрешение за пребиваване на територията на държавите членки поради други съображения, а именно по преценка на държавата като проява на добра воля или по хуманитарни съображения“ ⁽⁶⁸²⁾. Затова е абсолютно необходимо да се разгледа във всеки отделен случай дали са изпълнени изискванията на една или повече от трите категории ситуации, описани в член 15, букви а) до в).

2.4.1.1 Клауза за по-благоприятни стандарти

Съгласно член 3 от ДП (преработен текст), държавите членки имат право да въвеждат или да запазват по-благоприятни стандарти за определяне на дадено лице като бежанец или като лице, което отговаря на условията за субсидиарна закрила, единствено доколкото тези стандарти са съвместими с директивата (вж. раздела относно „По-благоприятните стандарти“ в общото въведение, стр. 21) ⁽⁶⁸³⁾. Съгласно решението на CJEU по делото *M'Vodj* от 2014 г., за съвместимостта е необходима ситуация, която има **връзка с логиката на международната закрила** ⁽⁶⁸⁴⁾. Положението на гражданин на трета страна или лице без гражданство с тежко заболяване поради риска от влошаване на здравословното му състояние в резултат от липсата на подходящо лечение в страната на произход, обикновено не отговаря на условията за връзка с логиката на международната закрила ⁽⁶⁸⁵⁾ (вж. раздел 2.4.3 по-долу, стр. 121).

От това следва, че букви а) до в) от член 15 следва да се тълкуват внимателно в светлината на предмета и целта на ДП (преработен текст), така както е предвидено в член 3. Приложното поле на тези разпоредби не може да се разшири така, че да обхваща ситуации, в които закрилата се предоставя на основание на националното законодателство поради хуманитарни съображения или съчувствие; тези ситуации трябва да останат извън приложното поле на директивата.

2.4.1.2 Съгласуваност на взаимоотношенията между букви а), б) и в) от член 15

В решението си по делото *Elgafaji* CJEU описва взаимоотношението между букви а) и б) от член 15, от една страна, и буква в) от член 15, от друга ⁽⁶⁸⁶⁾. Съдът отбелязва, че букви а) и б) от член 15 обхващат ситуации, при които молителят за субсидиарна закрила е специфично изложен на опасността от определен вид

⁽⁶⁸⁰⁾ Вж. проекта на член 15, буква б) в Европейска комисия, Предложение за ДП, цитирано по-горе, бележка под линия 194. Първоначалното Предложение на Комисията се отнасяше до основателните опасения от нарушаване на други права на човека и беше представено с аргумента, че държавите членки трябва да зачитат задълженията си по актовете в областта на правата на човека, по които са страни. Следователно държавите членки трябва да преценят дали връщането на молителите в тяхната държава на произход или обичайно пребиваване би довело до сериозни неоправдани посегателства въз основа на нарушение на право на човека и дали имат екстратериториално задължение да осигурят закрила (*Пак там*, параграф 26). Няколко държави членки възразиха срещу общата идея за нарушения на права на човека на основание, че не се посочва точно кои нарушения на права на човека биха осигурили право на субсидиарна закрила (Европейски съвет, Работна група за убежището, Резултат от производството (EU Doc 9038/02), цитирано по-горе, бележка под линия 211, стр. 2), и поради възможните последици от разширеното приложно поле на разпоредбата (Европейски съвет, Бележка на председателството до Стратегическия комитет за имиграция, граници и убежище, Предложение за директива на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, 20 септември 2002 г., EU Doc 12148/02 ASILE 43, стр. 11).

⁽⁶⁸¹⁾ CJEU, решение по делото *M'Vodj*, цитирано по-горе, бележка под линия 45, точка 37; CJEU, решение по делото *Diakité*, цитирано по-горе, бележка под линия 633, точка 33

⁽⁶⁸²⁾ CJEU, решение по делото *M'Vodj*, цитирано по-горе, бележка под линия 45, точка 37.

⁽⁶⁸³⁾ CJEU, решение по делото *B u D*, цитирано по-горе, бележка под линия 60, точка 114; CJEU, решение по делото *M'Vodj*, цитирано по-горе, бележка под линия 45, точка 42.

⁽⁶⁸⁴⁾ CJEU, решение по делото *M'Vodj*, цитирано по-горе, бележка под линия 45, точка 44.

⁽⁶⁸⁵⁾ *Пак там*, точка 43.

⁽⁶⁸⁶⁾ CJEU, решение по делото *Elgafaji*, цитирано по-горе, бележка под линия 45, точка 38.

посегателство, докато буква в) от член 15 обхваща една по-обща опасност от посегателство ⁽⁶⁸⁷⁾. Освен това, дефинираните в букви а) и б) от член 15 посегателства предполагат ясна степен на индивидуализация, докато колективните фактори играят съществена роля за прилагането на член 15, буква в). Въпреки това, член 15, буква в) трябва да представлява обект на систематично тълкуване в съответствие с другите две посочени в член 15, букви а) и б) ситуации и следователно трябва да се тълкува в тясна връзка с тази индивидуализация ⁽⁶⁸⁸⁾.

2.4.1.3 Нейерархичен характер и припокривания между букви а), б) и в) от член 15

Както беше отбелязано по-горе, субсидиарна закрила може да се предоставя **на повече от едно от основанията, определени като тежки посегателства в букви а) до в) от член 15**. Въпреки че по дефиниция субсидиарната закрила изключва това дадено лице да отговаря на условията за статут на бежанец, не съществува йерархия между различните видове посегателства, описани в член 15 ⁽⁶⁸⁹⁾. Въпреки отбелязаните по-горе разлики по отношение на индивидуализацията на молбата, е възможно да съществуват припокриващи се молби.

Припокриване може да настъпи във връзка с букви а) и б) от член 15. Въпреки че е несигурно дали смъртното наказание като такова може най-общо да удовлетвори критериите за нечовешко отнасяне съгласно системата на ЕКПЧ ⁽⁶⁹⁰⁾, налагането на смъртно наказание може да представлява нечовешко отнасяне. Налагането на смъртно наказание може да повдигне въпроси, свързани с нечовешко или унизително отнасяне, когато например едно лице е подложено на силен стрес и страх поради дългото време, прекарано в очакване на изпълнението на смъртната присъда в екстремни условия ⁽⁶⁹¹⁾, или поради произволния характер на производството, довело до налагане на смъртното наказание ⁽⁶⁹²⁾.

Припокриване може да настъпи и между букви б) и в) от член 15. Ситуация на масово насилие в държава на местоназначение може е с достатъчно високо ниво на интензивност, за да означава, че всяко връщане в нея задължително би представлявало нарушение на член 15, буква б), който по същество съответства на член 3 от ЕКПЧ ⁽⁶⁹³⁾. Въпреки че в съдебната си практика във връзка с член 3 от ЕКПЧ ЕСтНР счита, че такъв подход би следвало да се възприема единствено „в най-крайните случаи на масово насилие“ ⁽⁶⁹⁴⁾, и въпреки факта, че СЈЕУ дава ясно да се разбере, че не всички случаи на забранено експулсиране, основани на член 3 от ЕКПЧ, отговарят автоматично на условията за предоставяне на субсидиарна закрила по член 15, буква б) ⁽⁶⁹⁵⁾, не може да се изключи възможността молба за субсидиарна закрила да разчита валидно и на двете основания ⁽⁶⁹⁶⁾.

⁽⁶⁸⁷⁾ Пак там, точки 32 и 33.

⁽⁶⁸⁸⁾ Пак там, точка 38. Вж. също EASO, *Член 15, буква в) от Директивата относно признаването (2011/95/EC): съдебен анализ*, цитиран по-горе, бележка под линия 436.

⁽⁶⁸⁹⁾ Вж. Н. Storey, в К. Nailbronner и D. Thym (ред.), цитирано по-горе, бележка под линия 75.

⁽⁶⁹⁰⁾ ЕСтНР е разглеждал смъртното наказание главно във връзка с правото на живот и изискванията за ограничаването на това право и/или протоколи № 6 и № 13: ЕСтНР, решение от 12 май 2005 г., голям състав, *Öcalan срещу Турция*, жалба № 46221/99, точка 166; ЕСтНР, решение от 2 март 2010 г., *Al-Saadoon и Mufdhi срещу Обединеното кралство*, жалба № 61498/08, точка 115 и следващи. Вж. С. Grabenwarter, *European Convention of Human Rights, Commentary (Европейската конвенция за правата на човека, коментар)* (Nomos, 2014 г.) член 2, параграф 7 и следващи.

⁽⁶⁹¹⁾ ЕСтНР, *Soering срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 206, точка 99.

⁽⁶⁹²⁾ ЕСтНР, решение от 8 юли 2004 г., голям състав, *Ilascu и други срещу Молдова и Русия*, жалба № 48787/99, точки 429—433.

⁽⁶⁹³⁾ ЕСтНР, *NA срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 673, точка 115. Вж. също ЕСтНР, *Sufi и Elmi срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 49, точка 218. Н. Lambert, *'The Next Frontier: Expanding Protection in Europe for Victims of Armed Conflict and Indiscriminate Violence'* („Следващата граница. Разширяване на закрилата в Европа за жертвите на въоръжен конфликт и безогледно насилие“), IJRL 2013 г., 207—234.

⁽⁶⁹⁴⁾ ЕСтНР, *NA срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 673.

⁽⁶⁹⁵⁾ СЈЕУ, решение по делото *M'Vodj*, цитирано по-горе, бележка под линия 45, точка 37.

⁽⁶⁹⁶⁾ Н. Storey твърди, че разликата в съдържанието е изгубила значението си, Н. Storey, в К. Nailbronner и D. Thym (ред.), цитирана по-горе, бележка под линия 689, Член 15 от Директива 2011/95, параграф 5.

2.4.2 Смъртно наказание или екзекуция (член 15, буква а))

2.4.2.1 Смъртно наказание

Член 15, буква а) се основава на задълженията на държавите членки, произтичащи от член 1 на Протоколи № 6 и № 13 към ЕКПЧ и съдебната практика на ECtHR, съгласно които лицата не могат да бъдат *върнати* в държава, в която биха понесли смъртно наказание⁽⁶⁹⁷⁾. Протокол № 6 относно отмяната на смъртното наказание в мирно време е ратифициран от всички държави членки⁽⁶⁹⁸⁾. Приложното му поле е разширено от Протокол № 13, който забранява смъртното наказание при всички обстоятелства, като не допуска освобождаване от изпълнението на задълженията дори във военно време или в момент на опасност, застрашаваща съществуването на нацията⁽⁶⁹⁹⁾. Не е необходимо да се решава дали двата протокола позволяват да се стигне до заключението, че смъртното наказание вече не е разрешено по силата на член 2 от ЕКПЧ (право на живот)⁽⁷⁰⁰⁾. Обаче в контекста на член 15, буква а) **смъртното наказание е само по себе си и при всички обстоятелства се счита за тежко посегателство, даващо на молителя право на статут на субсидиарна закрила**. Това разбиране е залегнало също така в член 19, параграф 2 от Хартата на ЕС, който, наред с другото, забранява *връщането*, когато лицето е изложено на опасност от смъртно наказание.

Не е необходимо смъртното наказание вече да е било постановено или решено в държавата на произход. Самото съществуване на реална опасност от налагане на смъртна присъда на молителя при връщането му може да се счита за достатъчно за обосноваване на молба по член 15, параграф а). Въпреки това, когато в случая на молителя не съществува правна възможност за изпълняване на смъртна присъда поради задължителна замяна на смъртното наказание с доживотна присъда, ще трябва да се прецени дали молителят в действителност би бил изложен на реална опасност от тежки посегателства, както е определено в член 15, буква а).

Необходимо е също така да се отбележи, че според ECtHR „предварителното знание за смърт в ръцете на държавата неизбежно води до силна физическа болка“⁽⁷⁰¹⁾. Ако не може да бъде изключена реалната опасност от екзекуция, заплахата за налагането на смъртното наказание най-вероятно ще доведе до страх и стрес, съпоставими с тежките посегателства, описани в член 15, буква б).

2.4.2.2 Екзекуция

Втората възможност включва **екзекуция с или без официална смъртна присъда**. Терминът „екзекуция“ означава умишлено убийство на лице от държавата или недържавни субекти, които упражняват някаква власт. До CJEU все още не е било отправяно запитване дали **извършените без присъда убийства**, които представляват произволно лишаване от живот в нарушение на член 2 от ЕКПЧ, са включени в приложното поле на разпоредбата или член 15, буква а) е ограничен до смъртно наказание и неговото изпълнение, както изглежда смятат повечето държави членки. Признаването от член 6 на възможността за съществуване на недържавни субекти на тежки посегателства и фактът, че формулировката на член 15, буква а) включва смъртно наказание **или** екзекуция, подкрепя едно по-широко тълкуване⁽⁷⁰²⁾. От друга страна, систематичният контекст и законодателната история изискват да се направи разграничение между забраната на смъртното наказание като специфичен вид нечовешко наказание и общата защита на човешкия живот. Следователно изглежда необходимо да се изисква поне елемент на умишлено формализирано наказание

⁽⁶⁹⁷⁾ Вж. ECtHR, *Soering срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 206.

⁽⁶⁹⁸⁾ ETS № 114, 28 април 1983 г. (дата на влизане в сила: 1 март 1985 г.).

⁽⁶⁹⁹⁾ ETS № 187, 3 май 2002 г. (дата на влизане в сила: 1 юли 2003 г.).

⁽⁷⁰⁰⁾ За тенденцията за премахване на смъртното наказание в практиката на държавите — членки на Съвета на Европа, вж. ECtHR, *Öcalan срещу Турция*, цитирано по-горе, бележка под линия 690, точка 164; ECtHR, *Al-Saadoon u Mufdhi срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 690; член 2, параграф 10.

⁽⁷⁰¹⁾ ECtHR, *Al-Saadoon u Mufdhi срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 690, точка 115.

⁽⁷⁰²⁾ Вж. в този смисъл IARLJ, *A Manual for Refugee Law Judges Relating to the European Council Qualification Directive 2004/83/EC and European Council Procedures Directive 2005/85/EC*, цитирано по-горе, бележка под линия 555, стр. 33. За информация за няколко държави членки, които признават, че екзекуциите без присъда, извършени от недържавни субекти, попадат в приложното поле на член 15, буква а), вж. например Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 14 март 2008 г., № 8.758, точка 4.4.1.2, където е постановено, че опасността, произтичаща от вендетата срещу семейството на молителя, отговаря на условията за определяне като тежко посегателство по смисъла на член 15, букви а) и б); Върховен административен съд (Чешка република), решение от 28 юли 2009 г., *LO срещу Министерството на вътрешните работи*, 5 Azs 40/2009-74 (вж. резюме на английски език в EDAL); и Върховен административен съд (Чешка република), решение от 11 февруари 2009 г., *AR срещу Министерството на вътрешните работи*, 1 Azs 107/2008-78 (вж. резюме на английски език в EDAL).

от страна на държавата или недържавни субекти, а не просто опасност от това лицето да стане жертва на извършено без присъда насилие. Следователно трябва да се прави разлика между член 15, буква а) и опасностите, възникващи в резултат на масово насилие в ситуация на въоръжен конфликт.

Въпреки че в известното дело *Soering* ECtHR не счита, че само по себе си смъртното наказание представлява нечовешко отнасяне, той постановява, че начинът на прилагане на това смъртно наказание в САЩ („явлението изчакване на изпълнението на смъртно наказание“) би могъл да представлява нечовешко отнасяне ⁽⁷⁰³⁾. Член 15, буква а) не изисква екзекуцията да бъде придружена от конкретни утежняващи обстоятелства. Според ясният текст, всяка екзекуция е достатъчна, за да оправдае прилагането на субсидиарна закрила, дори ако смъртната присъда е била наложена за особено отвратително престъпление. Този текст съответства на промени, описани от ECtHR в по-скорошната му практика ⁽⁷⁰⁴⁾.

2.4.3 Изтезание или нечовешко или унижително отношение, или наказание, наложено на молител в държавата на произход (член 15, буква б))

С изключение на позоваването на държавата на произход на молителя (вж. раздел 2.4.3.3, стр. 125), член 15, буква б) **съответства по същество на член 3 от ЕКПЧ**, който е част от общите принципи на правото на Съюза и се съдържа като самостоятелен принцип в член 19, параграф 2 от Хартата на ЕС ⁽⁷⁰⁵⁾. Съгласно установената съдебна практика на CJEU, съдебната практика на ECtHR относно тълкуването на ЕКПЧ следва да се взема предвид при тълкуването на обхвата на член 15, буква б) в общностния правен ред ⁽⁷⁰⁶⁾. Съгласно член 52, параграф 3 от Хартата на ЕС, смисълът и обхватът на гаранциите по Хартата „са същите като дадените им“ в ЕКПЧ ⁽⁷⁰⁷⁾. Съдебната практика на ECtHR дава насоки относно тълкуването на термините „изтезания“ и „нечовешко или унижително отношение или наказание“. Ако има установена съдебна практика на ECtHR относно тълкуването на тези условия, следва да се предположи, че те имат същото значение в правния ред на ЕС ⁽⁷⁰⁸⁾.

Обаче в решението си по делото *M'Bodj* CJEU прави разграничение между своето тълкуване и тълкуването, което ECtHR дава на член 3 от ЕКПЧ, въз основа на малко по-различния текст на член 15, буква б) от ДП (преработен текст) и контекста, в който настъпва член 15, буква б). В много редки случаи ECtHR е прилагал член 3 от ЕКПЧ, за да забрани връщането на гражданин на трета държава с тежко заболяване в държава, в която липсва подходящо лечение ⁽⁷⁰⁹⁾. CJEU отказва да тълкува член 15, буква б) по този начин. CJEU отбелязва, че текстът на член 15, буква б) от ДП (преработен текст) се различава от член 3 от ЕКПЧ, доколкото е приложим по отношение на изтезания или нечовешко или унижително отнасяне или наказание на молител „в държавата на произход“. От това следва, че законодателят на Съюза е предвидил предоставянето на субсидиарна закрила само в случаите, когато тези видове отнасяне са налице в страната на произход на молителя (вж. също раздел 2.4.3.3 по-долу, стр. 125). Освен това, Съдът отбелязва, че определени фактори, специфични за контекста, в който настъпва член 15, буква б) от ДП (преработен текст), трябва да се вземат предвид за целите на тълкуването на разпоредбата по същия начин, както и целите на директивата. В този смисъл член 6 от ДП (преработен текст) съдържа списък със субектите на тежки посегателства, което потвърждава идеята, че тези посегателства трябва да се състоят от действията на трето лице и следователно не могат да произтичат само от общите недостатъци на системата за здравеопазване в страната на произход. Също така, съображение 26 от ДП (преработен текст) гласи, че опасностите, на които изобщо е изложено населението или част от населението на една държава, обикновено не представляват сами по себе си индивидуални заплахи, които могат да бъдат квалифицирани като тежки посегателства. Като взема предвид този различен контекст, CJEU стига до заключението, че от това следва, че рискът от влошаване на здравословното състояние на гражданин на трета държава с тежко заболяване в резултат от липсата на подходящо лечение в страната на произход не е достатъчен, освен когато е налице лишаване от грижи, което му е причинено умишлено и което би оправдало предоставянето на субсидиарна закрила

⁽⁷⁰³⁾ ECtHR, *Soering срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 206.

⁽⁷⁰⁴⁾ ECtHR, *Al-Saadoon и Mufdhi срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 690, точка 115; и ECtHR, *Öcalan срещу Турция*, цитирано по-горе, бележка под линия 690, точка 164.

⁽⁷⁰⁵⁾ CJEU, решение по делото *Elgafaji*, цитирано по-горе, бележка под линия 45, точка 28.

⁽⁷⁰⁶⁾ *Пак там*.

⁽⁷⁰⁷⁾ Вж. EASO, *Въведение в общата европейска система за убежище (OESU) за съдилища и трибунали: съдебен анализ*, цитирано по-горе, бележка под линия 3, стр. 72.

⁽⁷⁰⁸⁾ Член 52, параграф 3 от Хартата на ЕС.

⁽⁷⁰⁹⁾ ECtHR, решение от 27 май 2008 г., голям състав, *N срещу Обединеното кралство*, жалба № 26565/05, точка 42.

на основание член 15, буква б) ⁽⁷¹⁰⁾. Следователно, въпреки че член 3 от ЕКПЧ би могъл в редки случаи да предотврати връщане на лице в държава, в която няма подходящо лечение, това не означава, че лицето отговаря на условията за предоставяне на статут на субсидиарна закрила по силата на член 15, буква б) (вж. раздел 2.4.3.2 по-долу, стр. 124).

2.4.3.1 Изтезание или нечовешко или унижително отношение, или наказание

Дадено действие или мярка трябва да удовлетворява критериите за изтезание или нечовешко или унижително отношение, или наказание, за да служи като основание за молба по член 15, буква б). Няма значение дали действието или мярката влиза в една или друга от тези подкатегории (изтезания, нечовешко или унижително отношение или наказание), за да удовлетвори условията за малтретиране в нарушение на член 3 от ЕКПЧ. Така например способността да се докаже само унижително отношение ще бъде достатъчна. Съдебната практика обаче дава на трите подкатегории конкретни значения и това изисква правилното им прилагане. Формите на забранено отнасяне могат да бъдат разграничени според **интензивността на и мотива за нарушението**.

2.4.3.1.1 Изтезание

ECtHR „специално заклеява умишленото нечовешко отнасяне, което причинява много силно и жестоко страдание“ ⁽⁷¹¹⁾. ECtHR също така се позовава на член 1, параграф 1 от Конвенцията на ООН против изтезанията, в който изтезанието е определено като:

„Изтезание означава всяко действие, с което умишлено се причинява силно физическо или психическо страдание или болка на дадено лице, за да се получат от него или от трето лице сведения или признания, за да бъде то наказано за действие, което то или трето лице е извършило или в извършването на което е заподозряно, или за да бъде то или трето лице сплашвано или принуждавано, или по каквато и да е причина, основаваща се на каквато и да е дискриминация, когато такава болка или страдание се причинява от длъжностно лице или друго официално действащо лице или по негово подстрекателство или с негово явно или мълчаливо съгласие. В това определение не се включват болката и страданието, които произтичат единствено от законни санкции и които са присъщи на тези санкции или настъпват случайно при тях ⁽⁷¹²⁾.“

Необходимо е чрез действието **умишлено да се причинява силно физическо или психическо страдание или болка**, за да бъде то определено като утежнена и умишлена форма на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне, спрямо която е приложимо специалното заклеяване на изтезанията. ECtHR обаче не е определил точното необходимо ниво на интензивност. Взети са предвид **въздействието на отнасянето или неговите дългосрочни последици и наличието на конкретен умисъл**, като получаване на самопризнание ⁽⁷¹³⁾. Взети са под внимание всички обстоятелствата по случая, включително основната цел на отнасянето, забранено по силата на член 3 от ЕКПЧ като нечовешко или унижително отнасяне. В решението по делото *Gäfgen* ECtHR разглежда заплахата с изтезания с цел да се открие жертвата на похитител. Въпреки че признава, че предупреждаване за изтезание може да представлява изтезание, ECtHR заявява следното:

[...] методът на разпит, на който [похитителят] е бил подложен с оглед обстоятелствата по делото, е бил достатъчно сериозен за да представлява нечовешко отношение, забранено от член 3, но не е достигнал тази степен на жестокост, която се изисква за да бъде квалифициран като изтезание ⁽⁷¹⁴⁾.

По подобен начин, в *Jalloh* съдът твърди, че прилагането на еметици с цел да се принуди заподозряно лице да повръща е нечовешко отнасяне, но не предизвиква специалното заклеяване, запазено за актове на изтезания ⁽⁷¹⁵⁾. В делото *Ирландия срещу Обединеното кралство* ECtHR също не е склонен да определи прилаганите в Обединеното кралство методи на разпит срещу заподозрени в тероризъм лица като

⁽⁷¹⁰⁾ CJEU, решение по делото *M'Boj*, цитирано по-горе, бележка под линия 45, точки 32—36.

⁽⁷¹¹⁾ ECtHR, решение от 28 юли 1999 г., голям състав, *Selmouni срещу Франция*, жалба № 25803/94, точка 99; ECtHR, решение от 18 януари 1978 г., *Ирландия срещу Обединеното кралство*, жалба № 5310/71, точка 167. Вж. също Административен съд (Република Словения), *Mustafa*, цитирано по-горе, бележка под линия 526, където съдът тълкува действие на изтезание в светлината на стандартите от делото *Selmouni срещу Франция*.

⁽⁷¹²⁾ 1465 ООН, Серия „Договори“ 85, 10 декември 1984 г. (дата на влизане в сила: 26 юни 1987 г.).

⁽⁷¹³⁾ ECtHR, решение от 23 май 2001 г., *Denizci и други срещу Кипър*, жалби № 25316-25321/94 и 27207/95, точка 383.

⁽⁷¹⁴⁾ ECtHR, решение от 1 юни 2010 г., голям състав, *Gäfgen срещу Германия*, жалба № 22978/05, точка 108.

⁽⁷¹⁵⁾ ECtHR, решение от 11 юли 2006 г., голям състав, *Jalloh срещу Германия*, жалба № 54810/00, точки 103—107.

изтезание, но смята, че те представляват нечовешко отнасяне⁽⁷¹⁶⁾. Единствено преднамерени умишлени наказанията обаче могат да бъдат определени като изтезания, докато при нечовешкото или унизително отнасяне може да няма умисъл.

2.4.3.1.2 Нечовешко или унизително отношение или наказание

Забраната на нечовешко или унизително отнасяне, както е определена от ECtHR, обхваща широка гама действия на малтретиране, които достигат **определено ниво на сериозност**. ECtHR счита, че отнасяне е „нечовешко“, когато, наред с другото, то е предумишлено, било е прилагано в продължение на часове и е причинило или телесна повреда, или силно физическо или психическо страдание⁽⁷¹⁷⁾.

ECtHR определя отнасяне или наказание като „**унизително**“, когато то може да предизвика у жертвата чувство на страх, страдание и малоценност, което е в състояние да я унижи или обиди⁽⁷¹⁸⁾, или когато то се отразява върху личността на човека по начин, несъвместим с член 3⁽⁷¹⁹⁾. Липсата на каквато и да е такава цел не може да изключи констатиране на нарушение на член 3⁽⁷²⁰⁾. Може да е достатъчно жертвата да е била унижена в собствените си очи, въпреки че не е била унижена в очите на други⁽⁷²¹⁾.

Съдебната практика на ECtHR обаче често не прави разлика между изтезание и нечовешко или унизително отнасяне. Определящият критерий, за да се стигне до заключението, че е налице нарушение на член 3 от ЕКПЧ, е малтретирането да достига **минимално ниво на сериозност**. Оценката на това минимално ниво е **относителна**: тя зависи от всички обстоятелства по делото като например продължителността на третирането, неговите физически или психически последици и в някои случаи пола, възрастта и здравословното състояние на жертвата. Други фактори включват целта на третирането и намерението или мотивацията, които стоят зад него, както и неговия контекст, като например атмосфера на повишено напрежение и емоции⁽⁷²²⁾. Такава оценка за всеки отделен случай също така се диктува и от условията на член 4 от ДП (преработен текст). В Германия Bayerischer Verwaltungsgerichtshof (Върховният административен съд на Бавария) постановява, че заплахата от принудителен брак, уреден от родителите на жената, може да представлява унизително отнасяне по смисъла на член 15, буква б) от ДП, особено ако една млада жена – сунит се е противопоставила на решението на семейния съвет в Северен Ирак, като е избягала в Европа⁽⁷²³⁾.

Често **мерки, които лишават дадено лице от свободата му**, могат да съдържат елемент на силно физическо или психическо страдание, съставляващо нечовешко или унизително отнасяне. Въпреки това, изпълнението на административно наказание или задържане под стража или краткосрочно задържане не може само по себе си да повдигне проблем по член 3. Нито пък може да се тълкува, че член 3 определя общо задължение за освобождаване на задържано лице по здравословни причини⁽⁷²⁴⁾. Независимо от това държавата трябва да гарантира, че задържаният е настанен при условия, които са съвместими със зачитането на човешкото достойнство, и начинът и методите за прилагане на мярката не трябва да подлагат лицето на страдание или изпитание, чиято сила надвишава неизбежната степен на страдание, присъщо на задържането⁽⁷²⁵⁾. Въз основа на предходната си съдебна практика, в решението по делото *Babar Ahmad и други* ECtHR предлага примерен списък с фактори, които са били от решаващо значение за установяване на нарушение на член 3 от ЕКПЧ, произтичащо от малтретиране на затворници (вж. таблица 31 по-долу)⁽⁷²⁶⁾. Въпреки това съдът подчертава, че „всички тези елементи зависят до голяма степен от фактите по делото и поради това не е лесно да се установят предварително в контекста на екстрадиция или експулсиране“⁽⁷²⁷⁾.

⁽⁷¹⁶⁾ ECtHR, *Ирландия срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 711, точка 167.

⁽⁷¹⁷⁾ ECtHR, решение от 26 октомври 2000 г., *Kudla срещу Полша*, жалба № 30210/96, точка 92; ECtHR, решение от 15 юли 2002 г., *Kalashnikov срещу Русия*, жалба № 47095/99, точка 95; ECtHR, решение от 21 януари 2011 г., голям състав, *MSS срещу Белгия и Гърция*, жалба № 30696/09, точка 220.

⁽⁷¹⁸⁾ ECtHR, *Kudla срещу Полша*, цитирано по-горе, бележка под линия 717, точка 92. Вж. също ECtHR, решение от 25 април 1978 г., *Tyler срещу Обединеното кралство*, жалба № 5856/72, точка 30.

⁽⁷¹⁹⁾ ECtHR, *Kalashnikov срещу Русия*, цитирано по-горе, бележка под линия 717, точка 95.

⁽⁷²⁰⁾ *Пак там*; ECtHR, решение от 19 април 2001 г., *Peers срещу Гърция*, жалба № 28524/95, точка 74.

⁽⁷²¹⁾ ECtHR, *MSS срещу Белгия и Гърция*, цитирано по-горе, бележка под линия 717, точка 220.

⁽⁷²²⁾ ECtHR, решение от 18 октомври 2012 г., *Bureš срещу Чешка република*, жалба № 37679/08, точка 84; ECtHR, *Gäfgen срещу Германия*, цитирано по-горе, бележка под линия 714, точка 88.

⁽⁷²³⁾ Върховен административен съд на Бавария, решение от 17 март 2016 г., жалба № 13а В 15.30241.

⁽⁷²⁴⁾ ECtHR, *Kudla срещу Полша*, цитирано по-горе, бележка под линия 717, точка 93.

⁽⁷²⁵⁾ ECtHR, *Kalashnikov срещу Русия*, цитирано по-горе, бележка под линия 717, точка 95. Това е подкрепено също от EWCA (Обединено кралство), решение от 5 ноември 2003 г., *Batayev срещу Secretary of State for the Home Department* [2003] EWCA Civ 1489.

⁽⁷²⁶⁾ ECtHR, решение от 10 април 2012 г., *Babar Ahmad и други срещу Обединеното кралство*, жалби № 24027/07, 11949/08, 36742/08, 66911/09 и 67354/09, точка 178.

⁽⁷²⁷⁾ *Пак там*.

Таблица 31: Примерен списък на ECtHR на факторите от решаващо значение за установяване на малтретиране на затворници ⁽⁷²⁸⁾

1.	наличие на умисъл
2.	мярката може да е била планирана така, че да прекърши съпротивата или волята на молителя
3.	намерение молителят да бъде принизен или унижен или, ако не е имало такова намерение, фактът, че мярката е била приложена по начин, който все пак е причинил чувства на страх, страдание или малоценност
4.	липса на конкретна обосновка за наложената мярка
5.	произволен наказателен характер на мярката
6.	продължителност на периода, през който е била налагана мярката
7.	факт, че е налице страдание или изпитание, чиято сила надвишава неизбежната степен на страдание, присъщо на задържането

Наказателното преследване и наказване на обикновени престъпления не може да се характеризира като нечовешко отнасяне, освен когато съществуват **специални утежняващи обстоятелства** в подкрепа на допускането, че наказанието е очебийно **несъразмерно**. По принцип държавата определя подходящата присъда за престъплението и преразглежда присъдите. Доживотна присъда без възможност за преразглеждане и намаляване на присъдата лишаване от свобода е определена от ECtHR като напълно несъразмерна и поради това нечовешка ⁽⁷²⁹⁾.

Във всички случаи обаче трябва да е изпълнено изискването за сериозност на третирането. По аналогия със съдебната практика на CJEU в делото *X, Y и Z* ⁽⁷³⁰⁾, възможно е дори криминализиране на действия или поведение, които са защитени от правата на човека, да не достигне нивото на сериозно малтретиране. При съблюдаване на казаното в [раздел 2.4.3.2](#) по-долу (стр. 124), дори тежки икономически и хуманитарни условия обикновено не са в състояние да представляват нечовешко отнасяне и поради това не водят до изпълняване на условията за субсидиарна закрила ⁽⁷³¹⁾.

2.4.3.2 Забрана за връщане по силата на член 3 от ЕКПЧ и субсидиарна закрила по член 15, параграф б) в случай на неумишлено малтретиране

За прилагането на член 15, буква б) е необходим **елемент на умишлено малтретиране**. Въпреки че CJEU се позовава на съдебната практика на ECtHR относно тълкуването на член 3 от ЕКПЧ и на задължението за прилагане на ДП (преработен текст) по начин, съвместим с член 19, параграф 2 от Хартата на ЕС (*забрана за връщане* в случай на сериозна опасност от нечовешко или унизително отнасяне или наказание) ⁽⁷³²⁾, Съдът придава особена важност на различната формулировка на член 15, буква б) и прави разграничение между приложното поле на член 3 като забрана за връщане на лице и създаването на основание за молба за субсидиарна закрила в конкретни ситуации ⁽⁷³³⁾.

Съгласно установената съдебна практика на ECtHR, решение за експулсиране на чужденец с тежко физическо или психическо заболяване в страна, в която съоръженията за лечение на заболяването са с по-ниско качество от съществуващите в тази държава, може да представлява нарушение на член 3 от ЕКПЧ в много редки случаи, когато хуманитарните съображения срещу експулсирането са необорими ⁽⁷³⁴⁾. Много редките случаи се характеризират със сериозността и непоправимия характер на посегателствата, които могат да бъдат причинени от връщането на граждани на трети страни в дадена държава ⁽⁷³⁵⁾.

⁽⁷²⁸⁾ Пак там. (вътрешните препратки са пропуснати).

⁽⁷²⁹⁾ ECtHR, решение от 9 юли 2013 г., голям състав, *Vinter и други срещу Обединеното кралство*, жалби № 66069/09, 130/10 и 3896/10, точки 104—121. Вж. също ECtHR, решение от 4 септември 2014 г., *Trabelsi срещу Белгия*, жалба № 140/10, точки 137—139.

⁽⁷³⁰⁾ CJEU, решение по делото *X, Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точка 53.

⁽⁷³¹⁾ Вж. ECtHR, *Sufi и Elmi срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 49, точка 282.

⁽⁷³²⁾ CJEU, решение по делото *Elgafaji*, цитирано по-горе, бележка под линия 45, точка 28; CJEU, решение по делото *El Kott и други*, цитирано по-горе, бележка под линия 25, точка 43.

⁽⁷³³⁾ CJEU, решение по делото *M'Boj*, цитирано по-горе, бележка под линия 45.

⁽⁷³⁴⁾ ECtHR, *N срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 709, точка 42; ECtHR, *NA срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 673; ECtHR, *Sufi и Elmi срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 49, точка 217 и следващи.

⁽⁷³⁵⁾ CJEU, решение по делото *M'Boj*, цитирано по-горе, бележка под линия 45, точка 50.

При все това, както казва CJEU в решението си по делото *M'Vodj*:

[О]бстоятелството, че в много редки случаи гражданин на трета страна, страдащ от тежко заболяване, не може в съответствие с член 3 от ЕКПЧ съгласно тълкуването му от Европейския съд по правата на човека да бъде изведен към страна, в която не съществува подходящо лечение, не означава, че той трябва да получи разрешение за пребиваване в държава членка в рамките на субсидиарната закрила ⁽⁷³⁶⁾.

Като прави разлика между *забрана за връщане* и субсидиарна закрила, CJEU отбелязва, че член 15, буква в) следва да се тълкува, както следва:

[Тежкото посегателство] не обхваща положението, в което нечовешко или унизително отнасяне [...], които би могъл да претърпи молител с тежко заболяване в случай на връщане в страната си на произход, са резултат от липсата на подходящо лечение в тази страна, без да е налице умишлено причинено на молителя лишаване от грижи ⁽⁷³⁷⁾.

2.4.3.3 Нечовешко или унизително отношение в държавата на произход на молител

Съгласно ясният текст на разпоредбата, опасността от тежки посегателства, както е определена в член 15, буква б), трябва да съществува **в държавата на произход на молителя**, за да се обоснове молба за субсидиарна закрила (вж. раздел 2.3 по-горе, стр. 115). Не е достатъчно молителят да е изложен на опасност от тежки посегателства в държавата на предишното му обичайно пребиваване. Държавата на произход по принцип се определя от националността на молителя (член 2, буква н) от ДП (преработен текст)) ⁽⁷³⁸⁾. В случай на липса на гражданство, държавата на предишно обичайно пребиваване може да се счита за държава на произход по смисъла на член 15, буква б) (член 2, буква н) от ДП (преработен текст)).

Исключителното разчитане на държавата на произход в член 15, буква б) в първата ДП от 2004 г., запазено и в ДП (преработен текст), трябва да се разглежда в контекста на дебата за широко тълкуване на широкото приложно поле на член 3 от ECtHR. Датското председателство изрази безпокойство, че ако целта на член 15, буква б) е да отразява напълно съдебната практика на ECtHR във връзка с член 3 от ЕКПЧ, ще трябва да се включат и случаи, основаващи се на чисто свързани със съчувствието причини, като случая в делото *D срещу Обединеното кралство* ⁽⁷³⁹⁾, известно и като делото *St Kitts*. В делото *St Kitts*, въпреки че липсата на достъп до развита система за здравеопазване и липсата на социална мрежа не са счестени сами по себе си за изтезание или нечовешко или унизително отношение, е решено, че изпадането в такава ситуация в резултат на експулсирането, съчетано с прекъсването на медицинското лечение, което D получава в Обединеното кралство, съставлява животозастрашаващо малтретиране в противоречие с член 3 ⁽⁷⁴⁰⁾. Поради това, тъй като счита, че целта на директивата не е била да обхваща такива случаи, датското председателство предложи да се избегне включването на основаващи се на съчувствие случаи в режима на субсидиарна закрила чрез ограничаване на приложното поле на член 15, буква б) до реална опасност от изтезание или нечовешко или унизително отношение или наказание **в държавата на произход** ⁽⁷⁴¹⁾. С цел преодоляване на това безпокойство, председателят предложи да се включи съображение с текст, подобен на текста в обяснителния меморандум към предложението на Комисията (точка 2, параграф 2):

⁽⁷³⁶⁾ Пак там, точка 40.

⁽⁷³⁷⁾ Пак там, точка 41.

⁽⁷³⁸⁾ Във връзка с правилата за определяне на националност или липса на националност, вж. раздел 2.3.1 по-горе, стр. 116.

⁽⁷³⁹⁾ ECtHR, решение от 2 май 1997 г., *D срещу Обединеното кралство*, жалба № 30240/96. Делото е свързано с болен от СПИН пациент, когото Обединеното кралство иска да върне в Сейнт Китс (държавата му на произход). В решението си съдът постановява, че експулсирането в ситуацията, преобладаваща в Сейнт Китс, представлява нечовешко отнасяне. Мотивът е, че пациентът е станал зависим от лечението в Обединеното кралство. Освен това, той нито може да получи подобно лечение в Сейнт Китс, нито има социална мрежа там. Вж. разясненията на датското председателство в Европейски съвет, Бележка на председателството до Стратегическия комитет за имиграция, граници и убежище, Предложение за директива на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, цитирано по-горе, бележка под линия 680, стр. 6.

⁽⁷⁴⁰⁾ Европейски съвет, Бележка на председателството до Стратегическия комитет за имиграция, граници и убежище, Предложение за директива на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, цитирано по-горе, бележка под линия 680, стр. 4.

⁽⁷⁴¹⁾ Пак там, стр. 5.

Гражданите на трети държави или лицата без гражданство, на които е разрешено да пребивават на територията на държавите членки не поради необходимостта от международна закрила, а на базата на преценка, основана на съчувствие или на хуманитарни съображения, не попадат в приложното поле на настоящата директива ⁽⁷⁴²⁾.

Това предложение беше прието в малко изменен вариант като съображение 9 от ДП (сега съображение 15 от ДП (преработен текст)) и пояснява, че лицата, на които е разрешено да пребивават не поради необходимостта от международна закрила, а на базата на преценка, основана на съчувствие или на хуманитарни съображения, не попадат в приложното поле на директивата (вж. по-горе раздела относно по-благоприятните стандарти, стр. 21) ⁽⁷⁴³⁾.

2.4.4 Тежки и лични заплахи срещу живота или личността на цивилно лице поради безогледно насилие в случай на въоръжен международен или вътрешен конфликт (член 15, буква в))

Относно член 15, буква в), вж. *Член 15, буква в) от Директивата относно признаването (2011/95/ЕС): съдебен анализ* ⁽⁷⁴⁴⁾.

2.5 Субекти на тежки посегателства (член 6)

Член 6 от ДП (преработен текст) от 2011 г. съдържа списък на субекти на тежки посегателства, в който са включени:

- а) държавата;
- б) партии или организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия;
- в) недържавни субекти, ако може да бъде доказано, че субектите, посочени в букви а) и б), включително и международни организации, не могат или не искат да предоставят закрила срещу преследване или тежки посегателства по смисъла на член 7.

Тази разпоредба е обща за двете форми на международна закрила. Поради това анализът в [раздел 1.6](#) (стр. 62) се прилага в еднаква степен към субектите на тежки посегателства за целите на предоставянето на субсидиарна закрила. За подробен анализ на член 6, моля, вжте [раздел 1.6](#) в част 1 (стр. 62).

2.5.1 Държавата (член 6, буква а))

За подробен анализ на държавата като субект на преследване или тежки посегателства, вж. [раздел 1.6.1](#) по-горе (стр. 64).

2.5.2 Партии или организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия (член 6, буква б))

За подробен анализ на партиите или организациите, които контролират държавата или значителна част от нейната територия, като субекти на преследване или тежки посегателства, вж. [раздел 1.6.2](#) по-горе (стр. 66).

⁽⁷⁴²⁾ Европейски съвет, Бележка на председателството до комитета на постоянните представители, Резултат от производството, Предложение за директива на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, 7 октомври 2002 г., EU Doc 12534/02 ASILE 49, стр. 3.

⁽⁷⁴³⁾ Европейски съвет, Работна група за убежището /SCIFA/Correger, Резултат от производството (EU Doc 13648/02), цитирано по-горе, бележка под линия 133, стр. 22.

⁽⁷⁴⁴⁾ EASO, *Член 15, буква в) от Директивата относно признаването (2011/95/ЕС): съдебен анализ*, цитиран по-горе, бележка под линия 436.

2.5.3 Недържавни субекти (член 6, буква в))

За подробен анализ на недържавните субекти като субекти на преследване или тежки посегателства, вж. раздел 1.6.3 по-горе (стр. 67).

2.6 Субекти на закрила (член 7)

Член 7 от ДП (преработен текст) е **задължителна разпоредба**, която е обща за статута на бежанец и субсидиарната закрила. Поради това анализът, представен в [раздел 1.7](#) относно субектите на закрила (стр. 68), се прилага и по отношение на закрилата срещу тежки посегателства. За подробен анализ на член 7, моля, вижте [раздел 1.7](#) в част 1 (стр. 68).

2.6.1 Субекти на закрила, които желаят и могат да предложат закрила (член 7, параграфи 1 и 3)

За подробен анализ на член 7, параграфи 1 и 3, вж. [раздел 1.7.1](#) по-горе (стр. 70).

2.6.1.1 Държавата (член 7, параграф 1, буква а))

За подробен анализ на държавата като субект на закрила, вж. [раздел 1.7.1.1](#) по-горе (стр. 70).

2.6.1.2 Партии или организации, включително и международни организации (член 7, параграф 1, буква б) и параграф 3)

За подробен анализ на партиите или организациите, включително и международните организации, като субекти на закрила, вж. [раздел 1.7.1.2](#) по-горе (стр. 73).

2.6.2 Качество на закрилата (член 7, параграф 2)

Член 7, параграф 2 от ДП (преработен текст) определя закрилата в държавата на произход или на предишно обичайно пребиваване въз основа на **три кумулативни изисквания**. Съответно, закрилата трябва:

- 1) **да бъде ефективна;**
- 2) **да няма временен характер;** и
- 3) **да е достъпна.**

За подробен анализ на тези три изисквания, вж. [раздел 1.7.2](#) по-горе (стр. 75).

2.7 Вътрешна закрила (член 8)

Член 8 от ДП (преработен текст) е разпоредба, която се прилага при определяне **както на статута на бежанец, така и на статута на субсидиарна закрила**. Следователно държавите членки могат да решат, че моли-тел не се нуждае от субсидиарна закрила, ако в част от държавата на произход е налице вътрешна закрила. Поради това анализът в [раздел 1.8](#) по-горе (стр. 82) се прилага в еднаква степен, когато става въпрос за международна закрила в контекста на субсидиарната закрила. Въпреки че, когато е подходящо, настоящият раздел помага да се вникне по-добре в специфичния контекст на субсидиарната закрила, за по-изчерпателен анализ, моля, вижте [раздел 1.8](#) в част 1 (стр. 82).

2.7.1 Качество на вътрешната закрила (член 8, параграф 1)

В решението си по делото *Abdulla* CJEU подчертава, че ДП установява два отделни режима на закрила, а именно статута на бежанец и статута на субсидиарна закрила ⁽⁷⁴⁵⁾. Следователно следва да се разбира, че всяка разпоредба на ДП (преработен текст), в която става въпрос за преследване или тежки посегателства, има два кръга на приложение (един, свързан с преследването, и друг, свързан с тежките посегателства). От това следва, че въпреки че член 8, параграф 1, буква а) посочва основателно опасение от преследване или реална опасност от тежки посегателства, при извършването на оценка за целите на субсидиарната закрила относимо е само второто. Например при разглеждането на допустимостта за субсидиарна закрила, UKUT прилага **същите съществени изисквания за безопасност, разумност и достъп до** вътрешна закрила, като използва текста на определението на субсидиарна закрила:

От структурата на член 8 от Директивата относно признаването става ясно, че закрилата в част от държавата на произход е необходим елемент, който е относим не само за установяването на това дали са удовлетворени условията за бежанец (по член 2 и член 9), но също така и за установяването на това дали са удовлетворени условията за субсидиарна [...] закрила по всичките три клона на член 15 — букви а), б) и в). Що се отнася до закрилата в част от държавата на произход като необходим фактор за целите на член 15, буква в), в решението на CJEU по делото *Elgafaji* е потвърдено, че въпрос по член 15, буква в) може да възникне не само по отношение на цялата държава, но също така и на част(и) от нея (точка 43). Дори ако бъде счетено, че областта/регионът на произход на цивилно лице е в състояние на безогледно насилие над установения в член 15, буква в) праг, лицето няма да може да докаже, че отговаря на условията за субсидиарна (хуманитарна) закрила, освен ако не е в състояние да докаже или продължаваща опасност от тежки посегателства (клона на „безопасността“ по член 8, параграф 1), или обстоятелства, които биха направили неразумно за него да се премести в друга област или регион (клона на „основателността“ по член 8, параграф 1) ⁽⁷⁴⁶⁾.

По същия начин, когато разглеждат допустимостта за субсидиарна закрила, Върховният административен съд на Германия и унгарският *Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság* (Административен съд и съд по трудовоправни спорове на Будапеща) анализират понятията „локализирано преследване“ и „закрила, която няма временен характер“ и стигат до следното заключение: „ако въоръжен конфликт не се е разпространил на цялата територия, е възможно да се направи оценка на вътрешната закрила“ ⁽⁷⁴⁷⁾; обаче „държави, изправени пред въоръжени конфликти, обикновено не могат да предложат безопасна алтернатива на вътрешна закрила, тъй като придвижващите се предни линии на военните действия могат да направят опасни райони, които в миналото са били безопасни“ ⁽⁷⁴⁸⁾. От този анализ става ясно, че вземашите решения органи трябва да обърнат особено внимание (съгласно член 8, параграф 2) на фактите, показани от актуалната информация за държавата на произход по отношение на географския обхват на насилието и съществуването на реална опасност то да се премести или разпространи към област, която в момента е безопасна. Според Административния съд на Република Словения, качеството на вътрешната закрила изисква също така да се вземат предвид способността на молителя да се погрижи за най-основните си нужди като храна, хигиена и подслон, уязвимостта му към малтретиране и перспективата за подобряване на положението му в разумен период от време ⁽⁷⁴⁹⁾.

В *Salah Sheekh* и *Sufi u Elmi* ECtHR прилага понятието за (така наречената от него) възможност за вътрешно бягство в контекста на въоръжен конфликт. И двете дела са свързани с молители от Сомалия. ECtHR потвърждава, че член 3 от ЕКПЧ позволява на държавите да разчитат на възможност за вътрешно бягство. Прилагането му, обаче следва да зависи от определени гаранции. В решението по делото *Salah Sheekh* съдът постановява, че лицето трябва да може да пътува до съответния район, да получи достъп и да може да се установи там ⁽⁷⁵⁰⁾. Тъй като съществуващите безопасни региони (Пунтланд и Сомалиленд) не удовлетворяват горепосочените критерии, а другите области на Сомалия не са счетени за безопасни за молителя, ECtHR изключва възможността да се разчита на възможността за вътрешно бягство в този случай ⁽⁷⁵¹⁾. В *Sufi u Elmi* ECtHR установява, че молителите ще бъдат изложени на опасност от малтретиране в областите, контролирани от Ал-Шабаб, а условията в лагерите за вътрешно преселени лица достигат прага по член 3 и поради това тези лагери не могат да бъдат разглеждани като възможност за преселване ⁽⁷⁵²⁾.

⁽⁷⁴⁵⁾ CJEU, решение по делото *Abdulla u други*, цитирано по-горе, бележка под линия 336, точка 78.

⁽⁷⁴⁶⁾ UKUT, АК (член 15, буква в) *Афганистан CG*, цитирано по-горе, бележка под линия 177, точка 228.

⁽⁷⁴⁷⁾ Върховен административен съд (Германия), решение от 31 януари 2013 г., 4AFG03MSB.

⁽⁷⁴⁸⁾ Административен съд и съд по трудовоправни спорове на Будапеща (Унгария), 6.к.34.830/2010/19, цитирано по-горе, бележка под линия 482.

⁽⁷⁴⁹⁾ Административен съд (Република Словения), *Rahimi*, цитирано по-горе, бележка под линия 351.

⁽⁷⁵⁰⁾ ECtHR, *Salah Sheekh срещу Нидерландия*, цитирано по-горе, бележка под линия 349, точка 141.

⁽⁷⁵¹⁾ *Пак там*, точка 148.

⁽⁷⁵²⁾ ECtHR, *Sufi u Elmi срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 49, точки 301—304 и 309—312.

2.7.2 Изискване към разглеждането (член 8, параграф 2)

Важна особеност на определянето на субсидиарна закрила в специфичния контекст на член 15, буква в) от ДП е така наречената **концепция за „плъзгаща се скала“**, т.е.: „колкото по-способен е евентуално молителят да докаже, че е специфично засегнат поради присъщи на личното му положение елементи, толкова по-ниска ще бъде степента на безогледно насилие, която се изисква, за да може той да търси субсидиарната закрила“⁽⁷⁵³⁾ (вж. раздел 2.8 по-долу, стр. 130). Обратното също е вярно: по изключение, степента на насилие може да достигне толкова висока интензивност, че цивилно лице да се излага на реална опасност да претърпи посочените тежки посегателства поради самия факт на присъствието си на територията на съответната държава или регион⁽⁷⁵⁴⁾.

Както е анализирано по-подробно в *Член 15, буква в) от Директивата относно признаването (2011/95/ЕС): съдебен анализ*⁽⁷⁵⁵⁾, прилагането на концепцията за „плъзгаща се скала“ при оценяването на вътрешната закрила произтича пряко от постановеното от CJEU по делото *Elgafaji* (въпреки че съдът не използва този термин):

Освен това следва да се добави, че при предвиденото в член 4, параграф 3 от Директивата оценяване на молба за субсидиарна закрила на лично основание може по-специално да се отчитат:

- географският обхват на ситуацията на безогледно насилие, както и действителното местоназначение на молителя в случай на връщане в съответната страна, както е видно от член 8, параграф 1 от Директивата, и
- евентуалното съществуване на сериозен признак за реален риск като споменатия в член 4, параграф 4 от Директивата — признак, по отношение на който изискването за безогледно насилие, необходимо, за да може да се търси субсидиарната закрила, може да бъде по-ниско⁽⁷⁵⁶⁾.

Тази обосновка може безспорно за обхване и случаи на масово насилие, попадащи в приложното поле на член 15, буква б). При разглеждане на експулсиране във връзка с член 3 от ЕКПЧ, в делата *NA срещу Обединеното кралство* и *Sufi и Elmi срещу Обединеното кралство* ECtHR подчертава, че реалната опасност в ситуации на масово насилие следва да се оценява въз основа на всички относими фактори, които биха могли да увеличат риска от малтретиране. Поради това в *NA* ECtHR постановява, наред с другото:

И така, въпреки че трябва да се вземе под внимание общата ситуация на насилие в Шри Ланка в момента, съдът е убеден, че тя не би направила предлаганата от член 3 закрила илюзорна, така че да се изисква от тамилите, които оспорват връщането си в Шри Ланка, да докажат съществуването на допълнителни специални отличителни особености, които биха ги изложили на опасност от малтретиране в противоречие с този член [...]. [...] Съдът подчертава, че съществуването на реална опасност трябва да се оценява въз основа на всички относими фактори, които биха могли да увеличат риска от малтретиране. Според него следва да се обърне надлежно внимание на възможността редица индивидуални фактори, разглеждани поотделно, да не представляват реална опасност; но, взети заедно и разглеждани в ситуация на масово насилие и повишена сигурност, същите фактори могат да доведат до реална опасност⁽⁷⁵⁷⁾.

В *Sufi и Elmi* във връзка със ситуацията в Сомалия през 2011 г. ECtHR е сметнал, че „нивото на насилие в Могадишу е достатъчно интензивно, така че да доведе до реална опасност от третиране, което достига прага по член 3, по отношение на всяко лице в столицата“⁽⁷⁵⁸⁾. Следва да се отбележи, че неотдавна ECtHR постанови, че ситуацията в Могадишу вече е променена, така че не удовлетворява прага по член 3⁽⁷⁵⁹⁾.

⁽⁷⁵³⁾ CJEU, решение по делото *Elgafaji*, цитирано по-горе, бележка под линия 45, точка 39; CJEU, решение по делото *Diakité*, цитирано по-горе, бележка под линия 633, точка 31.

⁽⁷⁵⁴⁾ EASO, *Член 15, буква в) от Директивата относно признаването (2011/95/ЕС): съдебен анализ*, цитиран по-горе, бележка под линия 436, стр. 23.

⁽⁷⁵⁵⁾ *Пак там*.

⁽⁷⁵⁶⁾ CJEU, решение по делото *Elgafaji*, цитирано по-горе, бележка под линия 45, точка 40.

⁽⁷⁵⁷⁾ ECtHR, *NA срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 673, точки 128 и 130.

⁽⁷⁵⁸⁾ ECtHR, *Sufi и Elmi срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 49, точка 248.

⁽⁷⁵⁹⁾ Вж. ECtHR, *RH срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 350, точка 68.

2.8 Сериозни основания да се смята, че има реална опасност

2.8.1 Реална опасност (член 2, буква е))

В член 2, буква е) ДП (преработен текст) дава определение на „лице, което отговаря на условията за субсидиарна закрила“. За разлика от определението на бежанец в член 2, буква г) от ДП (преработен текст), което изисква наличие на „основателни опасения“, без допълнително поясняване, член 2, буква е) от ДП (преработен текст) съдържа указание за начина, по който следва да се докаже допустимостта. По-конкретно, член 2, буква е) от ДП (преработен текст) изисква да „има сериозни основания да се смята, че“ ако бъде изпратено обратно, съответното лице „би[...] бил[о] изложен[о] на **реална опасност** от тежки посегателства“⁽⁷⁶⁰⁾. Тази формулировка следва плътно стандарта на доказване, разработен от ECtHR.

Изискването лицето, което отговаря на условията за субсидиарна закрила, да бъде изложено на „реална опасност“ от тежки посегателства, до момента е разглеждано от CJEU единствено непряко в *Elgafaji* във връзка с тълкуването на „тежки посегателства“ в ситуация на масово насилие, определена в член 15, буква в) от ДП⁽⁷⁶¹⁾. Обаче съдебната практика на ECtHR хвърля известна светлина върху този въпрос. След решението по делото *Soering срещу Обединеното кралство*, ECtHR неколкократно подчертава, че специфичният стандарт на доказване в дела за *забрана за връщане* е: „има **сериозни основания** да се смята, че съответното лице, ако бъде експулсирано, би било изложено на **реална опасност от отнасяне в противоречие с член 3** в приемащата страна“⁽⁷⁶²⁾ Съдът също така постановява, че „[з]а да се определи дали е налице опасност от малтретиране, [е необходимо да се] разгледа[т] **предвидимите последствия** от изпращането на жалбоподателя в приемащата страна, като се има предвид общата ситуация и неговите или нейните лични обстоятелства“⁽⁷⁶³⁾. Тази ориентирана към бъдещето оценка на реалната опасност означава, че това, което е важно според ECtHR, е не дали е известно, че жалбоподателят е бил подложен на малтретиране след връщането си (което може да бъде единствено анализ след събитието), а дали вземащият решението орган би могъл основателно да предвиди резултата⁽⁷⁶⁴⁾.

По отношение на стандарта на доказване, единственото необходимо нещо е след връщането молителят да е бил изложен на „реална опасност“ от малтретиране, за да е налице нарушение на член 3 от ЕКПЧ. От една страна, в *Vilvarajah и други срещу Обединеното кралство* ECtHR постановява, че „единствено възможността“ за малтретиране не удовлетворява прага за „реална опасност“⁽⁷⁶⁵⁾. От друга страна, в *Saadi срещу Италия* съдът постановява, че **прагът е по-нисък от „по-вероятно това да се случи, отколкото да не се случи“**⁽⁷⁶⁶⁾. ECtHR също е постановил, че един и същ праг се прилага по отношение на всички молители, независимо от профила им. По-конкретно, в *Saadi* ECtHR постановява, че **същият тест за „реална опасност“ се прилага по отношение на молители, които представляват опасност за националната сигурност**; това означава, че не е необходимо такива молители да удовлетворяват по-висок праг за опасност от останалите молители⁽⁷⁶⁷⁾. Също така, същият тест за реална опасност се прилага независимо от източника на застрашаващото малтретиране, включително например в ситуация на въоръжен конфликт и/или масово насилие (вж. [раздел 2.8.5 по-долу](#), стр. 133).

Въпреки че CJEU все още не е разглеждал този въпрос пряко, изглежда според него стандартът за „реална опасност“ от тежки посегателства не се различава от стандарта, използван при оценката на „основателно опасение“ от преследване в определението за бежанец (т.е. „разумни опасения“⁽⁷⁶⁸⁾), тъй като съдът използва термините „реална опасност“ и „основателно опасение“ взаимнозаменяемо⁽⁷⁶⁹⁾. Това, изглежда,

⁽⁷⁶⁰⁾ Курсивът е добавен.

⁽⁷⁶¹⁾ Вж. [раздел 2.8.5 по-долу](#), стр. 133.

⁽⁷⁶²⁾ Вж. например ECtHR, *Soering срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 206, точка 91 (курсивът е добавен).

⁽⁷⁶³⁾ ECtHR, *Saadi срещу Италия*, цитирано по-горе, бележка под линия 516, точка 130 (курсивът е добавен). Вж. също ECtHR, решение от 11 октомври 2011 г., *Awad срещу България*, жалба № 46390/10, точка 99, буква в).

⁽⁷⁶⁴⁾ Вж. ECtHR, решение от 30 октомври 1991 г., *Vilvarajah и други срещу Обединеното кралство*, жалби № 13163/87, 13164/87, 13165/87, 13447/87 и 13448/87, точка 112.

⁽⁷⁶⁵⁾ *Пак там*, точка 111.

⁽⁷⁶⁶⁾ ECtHR, *Saadi срещу Италия*, цитирано по-горе, бележка под линия 516, точка 140 (курсивът е добавен).

⁽⁷⁶⁷⁾ *Пак там*, точка 140.

⁽⁷⁶⁸⁾ Вж. CJEU, решение по делото *Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точка 76; CJEU, решение по делото *Abdulla и други*, цитирано по-горе, бележка под линия 336, точка 89; и CJEU, решение по делото *X, Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точка 72. За повече подробности вж. [раздел 1.9.1.2](#), стр. 94.

⁽⁷⁶⁹⁾ Вж. CJEU, решение по делото *Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точки 75, 79 и 80. Така или иначе, „реална опасност“ и „разумна вероятност“ са много близки термини; вж. IARLJ, *A Manual for Refugee Law Judges Relating to the European Council Qualification Directive 2004/84/EC and European Council Procedures Directive 2005/85/EC*, цитирано по-горе, бележка под линия 555, стр. 17; и H. Battjes, цитиран по-горе, бележка под линия 117, стр. 229.

показва, че към оценяването на „реалната опасност“ и „основателните опасения“ се прилага един и същ стандарт на доказване. Следователно **тестът за „разумни опасения/опасност“** означава, че, въпреки че обикновената възможност или смътната вероятност от преследване или излагане на тежки посегателства не представлява достатъчно основание за установяване на основателни опасения или тежки посегателства, не е необходимо молителят да доказва, че съществува несъмнена вероятност да бъде преследван или да понесе тежки посегателства (за повече подробности вж. [раздел 1.9.1.2](#) по-горе, стр. 94).

2.8.2 Изискването за риск в момента (член 2, буква е)) и значение на предходни тежки посегателства (член 4, параграф 4)

Думата „опасност“ отразява ориентирания към бъдещето акцент на определението на „лице, което отговаря на условията за субсидиарна закрила“ в ДП (преработен текст) и на относимата съдебна практика на ECtHR, на която се основава определението на субсидиарна закрила в ДП и преработения ѝ текст. Според ECtHR, това дали връщането би нарушило член 3 от ЕКПЧ се определя от това дали към момента на производството пред съда може да се предвиди реална опасност от малтретиране (**оценка „ex nunc“**)⁽⁷⁷⁰⁾. Този стандарт *ex nunc* означава, че по отношение на националния вземащ решение орган съответният момент за оценка на опасността е моментът на съдебното решение. Например, в *Chahal срещу Обединеното кралство* ECtHR постановява следното:

Въпреки че [жалбоподателят] все още не е бил депортиран, моментът от значение следва да бъде моментът, в който съдът е разглеждал делото. От това следва, че, въпреки че ситуацията в миналото представлява интерес, доколкото може да хвърли светлина върху ситуацията в момента и вероятното ѝ развитие, **условията в момента са решаващи** (771).

Този стандарт относно момента на оценката на опасността е повторен в *Saadi срещу Италия* (772), *RH срещу Швеция* (773) и, неотдавна, в *FG срещу Швеция* (774). Следва да се отбележи, че по силата на разпоредбите, въведени от ДПУ (преработен текст) в член 46, параграф 3, в момента държавите членки са длъжни да осигурят ефективната защита на национално ниво, която предвижда „цялостно и *ex nunc* разглеждане на фактите и правните въпроси [...], най-малкото в процедури по обжалване пред първоинстанционен съд“.

Важен елемент при оценяването на съществуващата в момента опасност от тежки посегателства в контекста на член 15 е дали молителят вече е бил подлаган на тежки посегателства или е получавал преки заплахи за такива посегателства. Съгласно член 4, параграф 4 от ДП (преработен текст), който е задължителна разпоредба, фактът, че молител вече е понесъл тежко посегателство или е бил обект на директни заплахи за подобно посегателство, е сериозен признак за основателни опасения на молителя от реален риск да понесе тежко посегателство, освен ако съществуват достатъчни основания да се смята, че такова тежко посегателство не би се повторило. Тъй като член 4, параграф 4 от ДП (преработен текст) се прилага по отношение както на преследването, така и на тежките посегателства, насоки по този въпрос могат да бъдат открити в съдебната практика на CJEU относно значението на предходното преследване (вж. [раздел 1.9.2](#) по-горе, стр. 95). Това, което е важно, е, че предходните тежки посегателства, както са определени в член 4, параграф 4 от ДП (преработен текст), включват не само действия на тежки посегателства, но и заплахи за тежки посегателства (775), а ако молителят вече е бил подложен на преследване или е бил обект на директни заплахи за тежко посегателство, това съгласно член 4, параграф 4 само по себе си би представлявало сериозен признак за реална опасност (776). CJEU потвърждава тази позиция в контекста на субсидиарната закрила в *Elgafaji*, където се счита, че изискването за безогледно насилие, необходимо, за да може да се търси субсидиарната закрила по член 15, буква в) от ДП, може да бъде по-ниско, когато е установено, че молителят вече е бил подлаган на тежки посегателства, тъй като, както е предвидено в член 4, параграф 4 от ДП, това може само по себе си да представлява сериозен признак за реална опасност (777).

(770) Вж. например: ECtHR, *Saadi срещу Италия*, цитирано по-горе, бележка под линия 516, точка 133; ECtHR, *FG срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 561, точка 115.

(771) ECtHR, *Chahal срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 457, точка 86 (курсивът е добавен).

(772) ECtHR, *Saadi срещу Италия*, цитирано по-горе, бележка под линия 516, точка 133 в края.

(773) ECtHR, *RH срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 350, точка 59.

(774) ECtHR, *FG срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 561, по-конкретно точки 115 и 156—158.

(775) Вж., с необходимите промени, CJEU, решение по делото *Abdulla и други*, цитирано по-горе, бележка под линия 336, точки 94 и 96—97.

(776) Вж., с необходимите промени, CJEU, решение по делото *Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точка 75; и CJEU, решение по делото *X, Y и Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точка 64.

(777) CJEU, решение по делото *Elgafaji*, цитирано по-горе, бележка под линия 45, точка 40.

Въпреки че съдебната практика на ECtHR не съдържа подход към предходните тежки посегателства по точно същия начин, е ясно, че ECtHR взема под внимание факта, че молител вече е бил подлаган на нечовешко отнасяне в страната на произход. В няколко скорошни решения ECtHR е разгледал внимателно твърденията на молителите за предходни тежки посегателства и, ако са добре обосновани, им е дал значителна тежест⁽⁷⁷⁸⁾. В същото време обаче, ECtHR многократно подчертава, че, [в]ъпреки че ситуацията в миналото представлява интерес, доколкото може да хвърли светлина върху ситуацията в момента и вероятното ѝ развитие, условията в момента са решаващи“⁽⁷⁷⁹⁾.

Този сериозен признак обаче е оборим, по-конкретно ако обстоятелствата в държавата на произход са се променили значително и тази промяна няма временен характер. За критериите във връзка със „значителна“ промяна в обстоятелствата „без временен характер“, вж. [раздел 1.9](#) по-горе (стр. 91).

2.8.3 Доказателства за опасност за лица в подобно положение

Въпреки че изискването е молителите да са изложени на реална опасност самите те да бъдат подложени на тежки посегателства, **не е необходимо съображенията за реалността на опасността да се основават задължително на собствения опит на молителя**. Въпреки че CJEU все още не е имал възможност да разгледа този въпрос извън контекста на член 15, буква в) от ДП (преработен текст)⁽⁷⁸⁰⁾, Conseil d'Etat (Държавният съвет) на Белгия е постановил, че когато доказателствата показват, че дадена група системно представлява мишена на малтретиране, самата принадлежност към такава група може да представлява сериозно основание да се смята, че ако бъде изпратен обратно, молителят би бил изложен на реална опасност от тежки посегателства по смисъла на член 15, буква б) от ДП (преработен текст)⁽⁷⁸¹⁾.

Държавният съвет на Белгия изрично отхвърля становището на белгийските власти, че молителят трябва да докаже *допълнителни* лични обстоятелства. Той подчертава, че делото *Elgafaji* поставя равенство между член 15, буква б) от ДП и член 3 от ЕКПЧ. По-нататък той разглежда факта, че в *Saadi срещу Италия* ECtHR постановява, че принадлежността към група, която системно представлява мишена на малтретиране, може да доведе до закрила по член 3 от ЕКПЧ⁽⁷⁸²⁾. Поради това Държавният съвет стига до заключението, че закрила по член 15, буква б) следва да се предоставя на молители, които принадлежат към група, която системно представлява мишена на малтретиране, дори ако не могат да докажат допълнителни лични особености⁽⁷⁸³⁾.

2.8.4 Въпросът за дискретността

Както беше посочено в [раздел 1.9.4](#) по-горе (стр. 97), понякога възниква въпросът дали молителите са „длъжни да са дискретни“, т.е. дали от тях може да се очаква да прикриват дейности, които могат да доведат до малтретирането им. С други думи, ако молителят може да предотврати причиняваните му тежки посегателства, като прикрива своите дейности, възниква въпросът дали опасността от тежки посегателства престава да е реална.

Въпреки че не е имал възможност да даде разяснения по този въпрос в контекста на молбите за субсидиарна закрила, CJEU отхвърля идеята за задължението за дискретност в решенията си по делата *Y u Z* и *X, Y u Z*⁽⁷⁸⁴⁾, които разглеждат определението за бежанец. Други национални върховни съдилища са сигнализи

⁽⁷⁷⁸⁾ Вж. например ECtHR, решение от 17 април 2014 г., *Ismailov срещу Русия*, жалба № 20110/13, точки 77 и 86—89; ECtHR, решение от 6 юни 2013 г., *ME срещу Франция*, жалба № 50094/10, точки 51 и 52; ECtHR, решение от 18 април 2013 г., *Mo M срещу Франция*, жалба № 18372/10, точки 39—43. Вж. обаче ECtHR, *FG срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 561, точки 131—143.

⁽⁷⁷⁹⁾ Вж. също ECtHR, *Salah Sheekh срещу Нидерландия*, цитирано по-горе, бележка под линия 349, точка 136. Вж. също ECtHR, *Sufi и Elmi срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 49, точка 215.

⁽⁷⁸⁰⁾ Вж. [раздел 2.8.5](#), стр. 133, в който е разглеждана оценката на тежките посегателства в контекста на масово насилие.

⁽⁷⁸¹⁾ Държавен съвет (Белгия), решение от 16 февруари 2012 г., жалба № 218.075. Вж. също UKIAT, *AM & AM (Въоръжен конфликт: Рискови категории) Самалия CG*, цитирано по-горе, бележка под линия 386; и Апелативен съд за миграция (Швеция), решение от 24 февруари 2011 г., UM 10061-09.

⁽⁷⁸²⁾ ECtHR, *Saadi срещу Италия*, цитирано по-горе, бележка под линия 516.

⁽⁷⁸³⁾ *Пак там*.

⁽⁷⁸⁴⁾ Вж., по-конкретно, CJEU, решение по делото *Y u Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 33, точки 78—80; и CJEU, решение по делото *X, Y u Z*, цитирано по-горе, бележка под линия 20, точки 67—71. За повече подробности вж. [раздел 1.9.4](#) по-горе, стр. 97.

до същото заключение ⁽⁷⁸⁵⁾. Следователно е много малко вероятно CJEU да се отклони от тази позиция, ако въпросът за задължението за дискретност бъде поставен в контекста на субсидиарната закрила.

Съдебната практика на ECtHR по този въпрос е неопределена ⁽⁷⁸⁶⁾. В решенията относно допустимостта по делото *Z и T срещу Обединеното кралство* ⁽⁷⁸⁷⁾ (във връзка с християни, които следва да бъдат върнати в Пакистан) и *F срещу Обединеното кралство* ⁽⁷⁸⁸⁾ (във връзка с хомосексуалист, който следва да бъде върнат в Иран), ECtHR (при преценяване на искания по член 2 и член 3) мълчаливо внушава, че от молителите може или трябва да се очаква да прикриват дейностите, които биха могли да доведат до малтретирането им, и, във връзка с искания на основание член 5, 6 и 9 от ЕКПЧ, че би било необходимо молителят да докаже най-малко реална опасност от явнo нарушение на самата същност на тези права. Последните събития обаче поставят този подход под съмнение. Неотдавнашното решение по делото *ME срещу Швеция* не прибягва към теста за „явен отказ“ в контекста на преценката по член 8 ⁽⁷⁸⁹⁾ и основава свързаните с член 3 мотиви главно върху краткия период на дискретност, който се изисква от молителя, а не върху самото задължение за прикриване ⁽⁷⁹⁰⁾. Освен това, решението по делото *ME срещу Швеция* съдържа силно изразено особено мнение на съдия Power-Forde и е прието за запитване от големия състав. Въпреки че в крайна сметка големият състав заличава делото от списъка (тъй като Швеция издава на молителя разрешение за пребиваване), той оценява положително решението на шведския съвет по миграция, че „влошаването на ситуацията със сигурността в родната му страна ще го изложи на риск от преследване, тъй като той е живял открито като хомосексуалист и може да се очаква да продължи да прави това след завръщането си“ ⁽⁷⁹¹⁾.

2.8.5 Оценяване на тежките посегателства в контекста на масово насилие

Оценяването на тежките посегателства в контекста на масово насилие поставя сложни и специфични въпроси, които може да се наложи да бъдат разглеждани по член 15, буква б) и в) от ДП (преработен текст). Както е отбелязано в съдебния анализ относно член 15, буква в), важно е също така да се подчертае, че жертвите на масово насилие понякога могат да отговорят на условията за статут на бежанец ⁽⁷⁹²⁾.

CJEU разглежда реалната опасност от тежки посегателства в контекста на масово насилие в *Elgafaji* ⁽⁷⁹³⁾. Най-общо, Съдът постановява, че „съществуването на тежки и лични заплахи срещу живота или личността на молителя за субсидиарна закрила не е подчинено на условието последният да представи доказателство, че той представлява специфична цел поради присъщи на неговото лично положение елементи“ ⁽⁷⁹⁴⁾. Въпреки това съдът добавя, че „колкото по-способен е евентуално молителят да докаже, че е специфично засегнат поради присъщи на личното му положение елементи, толкова по-ниска ще бъде степената на безогледно насилие, която се изисква, за да може той да търси субсидиарната закрила“ ⁽⁷⁹⁵⁾. Както беше обяснено по-горе, това е известно като концепция за „плъзгаща се скала“. Тълкуването на член 15, буква в) от ДП (преработен текст) е разгледано по-подробно в *Член 15, буква в) от Директивата относно признаването (2011/95/ЕС): съдебен анализ* ⁽⁷⁹⁶⁾.

⁽⁷⁸⁵⁾ Вж. например Върховен съд (Обединено кралство), *HJ (Иран) и HT (Камерун) срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 346, точки 92—98; и Върховен съд (Обединено кралство), решение от 25 юли 2012 г., *RT (Зимбабве) и други срещу Secretary of State for the Home Department*, цитирано по-горе, бележка под линия 292.

⁽⁷⁸⁶⁾ Вж. например ECtHR, решение от 28 февруари 2006 г., *Z и T срещу Обединеното кралство*, жалба № 27034/05; и ECtHR, решение от 22 юни 2004 г., *F срещу Обединеното кралство*, жалба № 17341/03; и ECtHR, решение от 26 юни 2014 г., *ME срещу Швеция*, жалба № 71398/12, точки 86—89. Вж. също L. Bianku, 'Roundtable Discussion with the IARLJ, the CJEU and the ECtHR on Leading Asylum Cases' (Кръгла маса с IARLJ, CJEU и ECtHR по водещи дела в областта на убежището), IJRL (2013 г.), стр. 393.

⁽⁷⁸⁷⁾ ECtHR, *Z и T срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 786.

⁽⁷⁸⁸⁾ ECtHR, *F срещу Обединеното кралство*, цитирано по-горе, бележка под линия 786. Вж. също ECtHR, решение от 9 декември 2004 г., *IIN срещу Нидерландия*, жалба № 2035/04, в което се разглежда подобен случай.

⁽⁷⁸⁹⁾ ECtHR, *ME срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 786, точки 91—102.

⁽⁷⁹⁰⁾ Вж. пак там, точки 86—89.

⁽⁷⁹¹⁾ Пак там, точка 37.

⁽⁷⁹²⁾ EASO, *Член 15, буква в) от Директивата относно признаването (2011/95/ЕС): съдебен анализ*, цитиран по-горе, бележка под линия 436. Вж. също раздел 1.9.5, стр. 98.

⁽⁷⁹³⁾ CJEU, решение по делото *Elgafaji*, цитирано по-горе, бележка под линия 45.

⁽⁷⁹⁴⁾ Пак там, точка 43, първо тире.

⁽⁷⁹⁵⁾ Пак там, точка 39.

⁽⁷⁹⁶⁾ Вж. EASO, *Член 15, буква в) от Директивата относно признаването (2011/95/ЕС): съдебен анализ*, цитиран по-горе, бележка под линия 436.

2.8.6 Необходимост от субсидиарна закрила, възникваща *на място* (*sur place*) (член 5)

Лицата, които не са били лица, на които е предоставена субсидиарна закрила, в момента на напускането на държавата си на произход, но станат лица, на които е предоставена субсидиарна закрила, на по-късна дата, се наричат **лица, на които е предоставена субсидиарна закрила *на място***. В унисон с понятието за бежанец *на място*, дадено лице става лице, на което е предоставена субсидиарна закрила *на място*, поради значителни промени в държавата му на произход (например поради държавен преврат) или поради дейности, извършвани от молителя или оказващи влияние върху него в чужбина (например поради дисидентското му политическо поведение). За повече подробности относно молбите *на място* вж. [раздел 1.9.6 по-горе \(стр. 99\)](#).

Понятието за лица, на които е предоставена субсидиарна закрила *на място*, се съдържа в член 5 от ДП (преработен текст) ⁽⁷⁹⁷⁾. Член 5 се прилага както по отношение на статута на бежанец, така и по отношение на субсидиарната закрила. Има обаче една важна разлика. Докато параграфи 1 и 2 от член 5 са приложими по отношение на лица, които искат да получат статут на бежанец и субсидиарна закрила, член 5, параграф 3 е приложим само по отношение на лица, които искат да получат статут на бежанец, и следователно не е относим към молбите за субсидиарна закрила.

Като параграф 1, така и параграф 2 на член 5 са задължителни ⁽⁷⁹⁸⁾. Поради това държави членки, които напълно отхвърлят молби за субсидиарна закрила *на място*, подадени на основание член 5, параграф 1 или член 5, параграф 2, или и на първите два параграфа на член 5, са в нарушение на ДП (преработен текст). На последно място, важно е също така да се подчертае отново, че член 5 следва да се тълкува във връзка с член 4, параграф 3, буква г) ⁽⁷⁹⁹⁾.

Член 5, параграф 1 от ДП (преработен текст) се отнася до събития, настъпили в държавата на произход, върху които молителят не може да повлияе, докато член 5, параграф 2 се отнася до дейности, извършвани от молителя след неговото бягство. До момента CJEU не е имал възможност да даде разяснения по тълкуването на член 5, параграфи 1 и 2. ECtHR обаче е дал известни насоки относно дейностите *на място* в *SF срещу Швеция* ⁽⁸⁰⁰⁾, *AA срещу Швейцария* ⁽⁸⁰¹⁾ и особено в *FG срещу Швеция* ⁽⁸⁰²⁾. Съвсем наскоро големият състав на ECtHR постанови, че в делата за приемане на друга вяра *на място* националните власти следва да „оценяват дали приемането на новата вяра от страна на молителя е искрено и дали е достигнало определено ниво на убедителност, сериозност, последователност и значение [...], преди да преценят дали молителят ще бъде изложен на опасност от третиране в нарушение на членове 2 и 3 от Конвенцията след връщането му в Иран“ ⁽⁸⁰³⁾, и стига до следното заключение:

[A]ко молител избере да не се позове на или да не разкрие специфично лично основание за убежище, като преднамерено се въздържа от споменаването му, независимо дали става въпрос за религиозни вярвания или политически убеждения, сексуална ориентация или друго основание, не може да се очаква съответната държава сама да открие това основание. Обаче, като се има предвид абсолютният характер на правата, гарантирани от член 2 и член 3 от Конвенцията, и като се отчете уязвимото положение, в което често се оказват търсещите убежище лица, ако договаряща страна разбере за свързани с конкретно лице факти, които биха го изложили на опасност от малтретиране в нарушение на горепосочените разпоредби след връщането му в съответната държава, задълженията на държавите по силата на членове 2 и 3 от Конвенцията предполагат властите да извършат оценка на тази опасност по своя инициатива ⁽⁸⁰⁴⁾.

⁽⁷⁹⁷⁾ Вж. [раздел 1.9.6](#), стр. 99 (в който е разгледано понятието бежанец *на място*) за текста на член 5 от ДП (преработен текст).

⁽⁷⁹⁸⁾ За повече подробности вж. [раздел 1.9.6](#), стр. 99, в който е разгледано понятието бежанец *на място*.

⁽⁷⁹⁹⁾ За повече подробности вж. по-долу.

⁽⁸⁰⁰⁾ ECtHR, *SF срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 558, точки 62—71.

⁽⁸⁰¹⁾ ECtHR, *AA срещу Швейцария*, цитирано по-горе, бележка под линия 559, точки 38—43.

⁽⁸⁰²⁾ ECtHR, *FG срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 561, точки 123 и 144.

⁽⁸⁰³⁾ *Пак там*, точка 144.

⁽⁸⁰⁴⁾ *Пак там*, точка 127. Вж. още точка 156.

2.8.6.1 Молби, които се основават на събития, настъпващи в държавата на произход (член 5, параграф 1)

Изложените в член 5, параграф 1 правила, приложими по отношение на молби за статут на бежанец, основаващи се на настъпили в държавата на произход събития, са приложими, с необходимите изменения, и по отношение на молбите за субсидиарна закрила, основаващи се на настъпили в държавата на произход събития (вж. раздел 1.9.6.1, стр. 100).

2.8.6.2 Молби, които се основават на дейности на молителя след неговото бягство (член 5, параграф 2)

Изложените в член 5, параграф 2 правила, приложими по отношение на молби за статут на бежанец, основаващи се на дейности, извършвани от молителя след неговото бягство, са приложими, с необходимите изменения, и по отношение на молбите за субсидиарна закрила, основаващи се на дейности, извършвани от молителя след неговото бягство ⁽⁸⁰⁵⁾ (вж. раздел 1.9.6.2, стр. 101). Единствената разлика е, че съдебната практика на ECtHR във връзка с молбите *на място* ⁽⁸⁰⁶⁾ — предвид тясната връзка между член 15 от ДП (преработен текст) и членове 2 и 3 от ЕКПЧ — изпълнява ролята на изключително убедителен прецедент в контекста на субсидиарната закрила.

2.8.6.3 Последващи молби (член 5, параграф 3)

Както е посочено в раздел 1.9.6.3 (стр. 104), член 5, параграф 3 от ДП (преработен текст) — който позволява на държавите членки да решат, че на молител, който е подал последваща молба, която се основава изключително на обстоятелства, които молителят е създал по собствено решение след като е напуснал държавата на произход, обикновено не се предоставя статут на бежанец — не е приложим по отношение на субсидиарната закрила ⁽⁸⁰⁷⁾.

2.9 Статут на субсидиарна закрила

След анализа на различните изисквания за допустимост за субсидиарна закрила настоящият раздел се съсредоточава по-конкретно върху понятието за статут на субсидиарна закрила, включително разрешението за пребиваване (Раздел 2.9.1, стр. 137), и положението на членовете на семействата на лица, на които е предоставена субсидиарна закрила, които в лично качество не отговарят на условията за субсидиарна закрила (Раздел 2.9.2, стр. 137).

⁽⁸⁰⁵⁾ Вж. например Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 26 юни 2015 г., № 148.663, в което молба за убежище от иракчанка с кюрдски произход от кюрдски регион, която подава четвъртата си молба за убежище, не е счетена за правдоподобна. Обаче докато е в Белгия, тя ражда дъщеря (бащата е неизвестен, тъй като детето е плод на кратък сексуален контакт) и като се има предвид положението на кюрдските жени с деца, родени извън брака, в комбинация с масовото навлизане на вътрешно разселени лица в кюрдския регион, както и факта, че иракските деца, родени извън Ирак, не получават автоматично иракско гражданство, ѝ е предоставена субсидиарна закрила по член 15, буква б) от ДП (преработен текст). Вж. също Съвет за спорове в областта на правото на убежище (Белгия), решение от 29 септември 2015 г., № 153.571, където на възрастен иракчанин, арменски християнин от кюрдския автономен регион в Ирак, не е предоставен статут на бежанец, тъй като простият факт, че е арменски християнин от кюрдски регион, не е счетен за достатъчен. След решението на първа инстанция обаче мъжът претърпява инсулт, в резултат на което преставя да може да говори добре и е в инвалидна количка. Предвид социално-икономическата ситуация в кюрдския автономен регион, масовото навлизане на вътрешно разселени лица и факта, че той принадлежи към религиозно малцинство в кюрдския регион, е предоставена субсидиарна закрила по член 15, буква б) от ДП (преработен текст).

⁽⁸⁰⁶⁾ Вж. ECtHR, *SF срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 558; ECtHR, *AA срещу Швейцария*, цитирано по-горе, бележка под линия 559; и ECtHR, *FG срещу Швеция*, цитирано по-горе, бележка под линия 561.

⁽⁸⁰⁷⁾ Имайте предвид, че терминът „последваща молба“ и приложимите към такива молби процедури са определени в член 33, параграф 2, буква б) и член 40 от ДПУ.

2.9.1 Статут на субсидиарна закрила (член 18)

2.9.1.1 Определение на статут на субсидиарна закрила

Член 18 от ДП (преработен текст) създава задължение на държавите членки да предоставят статут на субсидиарна закрила на гражданин на трета държава или на лице без гражданство, които отговарят на условията за субсидиарна закрила в съответствие с глави II и V. Голямото значение на член 18 е, че той превръща разнообразните разпоредби на националните законодателства в областта на допълващата закрила в общи установени правни принципи ⁽⁸⁰⁸⁾.

2.9.1.2 Статут на субсидиарна закрила и достъп до предимства (заеотост, социално осигуряване, медицински грижи и средства за интегриране)

Лицата, на които е предоставен статут на субсидиарна закрила, се ползват от международна закрила, така както е предвидено в глава VII от ДП (преработен текст) („Съдържание на международната закрила“). Както отбелязва Европейската комисия, първоначално се е считало, че субсидиарната закрила има временен характер, и поради това първата ДП прави разлика между предимствата, осигурявани на лицата със статут на бежанец и лицата със статут на субсидиарна закрила, и позволява на държавите членки по тяхна преценка да предоставят на лицата със статут на субсидиарна закрила по-малко права в определени аспекти ⁽⁸⁰⁹⁾. Въпреки това практическият опит, придобит до този момент, сочи, че първоначалното допускане е било погрешно. Затова е необходимо да бъдат премахнати част от ограниченията по отношение на правата на лицата, на които е предоставена субсидиарна закрила, които не могат повече да се разглеждат като необходими и обективно обосновани. Според Европейската комисия, това сближаване на права е необходимо, за да се осигури пълно зачитане на принципа за недискриминация според тълкуването, предоставено в съдебната практика на ECtHR ⁽⁸¹⁰⁾ и Конвенцията на ООН за правата на детето ⁽⁸¹¹⁾. Въпреки това държавите членки продължават да имат правото, по своя преценка, да ограничават някои предимства за лицата, на които е предоставена субсидиарна закрила, както е потвърдено в съображение 39 и съответните членове на ДП (преработен текст) ⁽⁸¹²⁾.

Съображение 40 от ДП (преработен текст) гласи, че „в рамките, определени от техните международни задължения, държавите членки могат да установят, че предоставянето на предимства по отношение на достъпа до работа, до социално осигуряване, до медицински грижи и до средства за интегриране изисква предварителното издаване на разрешение за пребиваване“. Въпреки че CJEU все още не се е произнасял по въпроса за взаимоотношението между статута на субсидиарна закрила, разрешенията за пребиваване и правата на лицата, на които е предоставен такъв статут, във връзка със статута на бежанец съдът е постановил, че, тъй като запазва статута си на бежанец (поне докато той не бъде прекратен), бежанецът, чието разрешение за пребиваване е отнето съгласно член 24, параграф 1 от ДП (преработен текст), продължава да се ползва с предимствата, гарантирани в ДП (преработен текст), и държавите членки не разполагат с право на преценка за това дали да продължат да предоставят или да откажат да предоставят на този бежанец съществените предимства, гарантирани в посочената директива ⁽⁸¹³⁾.

⁽⁸⁰⁸⁾ H. Storey, в K. Nailbronner и D. Thym (ред.), цитирано по-горе, бележка под линия 689.

⁽⁸⁰⁹⁾ Европейска комисия, Предложение за ДП (преработен текст), цитирано по-горе, бележка под линия 243, параграф 8.

⁽⁸¹⁰⁾ В *Niedzwiecki срещу Германия* и *Okpisz срещу Германия* ECtHR постановява, че диференцирането на социалните помощи въз основа на вида на разрешението за пребиваване е дискриминационно: ECtHR, решение от 25 октомври 2005 г., *Niedzwiecki срещу Германия*, жалба № 58453/00, точка 33; ECtHR, решение от 25 октомври 2005 г., *Okpisz срещу Германия*, жалба № 59140/00, точка 34.

⁽⁸¹¹⁾ Европейска комисия, Предложение за ДП (преработен текст), цитирано по-горе, бележка под линия 243, параграф 8.

⁽⁸¹²⁾ Член 24, параграф 2 (разрешения за пребиваване), член 25, параграф 2 (документи за пътуване) и член 29, параграф 2 (социално осигуряване) от ДП (преработен текст).

⁽⁸¹³⁾ CJEU, решение по делото *HT*, цитирано по-горе, бележка под линия 614, точка 95.

2.9.2 Членове на семействата на лица, на които е предоставена субсидиарна закрила, които в лично качество не отговарят на условията за субсидиарна закрила (член 23 и член 2, буква й)

Както и при бежанците, ДП (преработен текст) не гарантира същия статут на членовете на семейството на лицата, на които е предоставена субсидиарна закрила, които в лично качество не отговарят на условията за такава закрила. Член 23, параграф 2 от ДП (преработен текст) обаче гарантира, че членовете на семейството на лицето, на което е предоставена субсидиарна закрила, които в лично качество не отговарят на условията за международна закрила, могат да получават предимствата, посочени в членове 24—35 на глава VII от ДП (преработен текст). **Определението на членове на семейството** в член 2, буква й) от ДП (преработен текст) не прави разлика между лицата, на които е предоставен статут на бежанец и субсидиарна закрила (вж. [раздел 1.10.2](#), стр. 110). Както и при бежанците, предимствата се прилагат по отношение на членове на семейството, които се намират в същата държава членка като лицето, на което е предоставена субсидиарна закрила. За разлика от бежанците, членове на семейството, които се намират извън държавата членка, в която е лицето, на което е предоставена субсидиарна закрила, не могат да се ползват от правото на събиране на семейството по силата на Директивата относно събирането на семейството⁽⁸¹⁴⁾. СЕУ все още не се е произнасял относно статута на членовете на семейството на лица, на които е предоставена субсидиарна закрила съгласно ДП (преработен текст).

Докато ДП позволява на държавите членки да поставят условия за ползване на предимствата, що се отнася до членовете на семейството на лицата, на които е предоставена субсидиарна закрила (такива условия не са приложими по отношение на членовете на семействата на лицата, получили статут на бежанец), ДП (преработен текст) премахва това ограничение⁽⁸¹⁵⁾. Член 24, параграф 2 от ДП (преработен текст) разширява правото на разрешение за пребиваване, така че то да обхване членовете на семейството на лицата, на които е предоставена субсидиарна закрила. В момента те имат право на разрешения за пребиваване при същите условия, при които такава разрешение се дава на члена на семейството, на който е предоставен статут на субсидиарна закрила⁽⁸¹⁶⁾.

⁽⁸¹⁴⁾ Член 3, параграф 2, буква в) от Директивата относно събирането на семейството.

⁽⁸¹⁵⁾ ВКБООН, *The Case Law of the European Regional Courts*, цитирано по-горе, бележка под линия 616, стр. 80.

⁽⁸¹⁶⁾ Това е запълнило мълчанието на първоначалната ДП, която не предвижда издаването на разрешения за пребиваване на членове на семейството на лицата, на които е предоставена субсидиарна закрила, за разлика от членовете на семейството на бежанците. С. Bauloz и G. Ruiz, 'Refugee Status and Subsidiary Protection: Towards a Uniform Content of International Protection?' („Статут на бежанец и субсидиарна закрила – към еднакво съдържание на международната закрила?“), в V. Chetail, P. De Bruycker и F. Maiani (ред.), *Reforming the Common European Asylum System: The New European Refugee Law (Реформиране на общата европейска система за убежище – новото европейско бежанско право)*(Brill/Nijhoff, 2016 г.), стр. 228—229.

Приложение А: Дървета на решенията

Дърветата на решенията по-долу се основават на оценяването на молбите за международна закрила на два етапа, разработено от CJEU в решението му по делото *MM* ⁽⁸¹⁷⁾. Тъй като дърво на решенията във връзка с оценката на доказателствата и правдоподобността е предоставено в друг съдебен анализ ⁽⁸¹⁸⁾, дърветата на решенията тук се съсредоточават върху условията за предоставяне на статут на бежанец и статут на субсидиарна закрила. Това дали дадено лице отговаря на условията за тези два статута следва да се оцени последователно, за да се гарантира предоставянето на статут на субсидиарна закрила единствено на граждани на трети страни, които не отговарят на условията за статут на бежанец ⁽⁸¹⁹⁾. В резултат на това се предвижда националните съдилища и трибуналите да разглеждат въпроса за удовлетворяването на условията за статут на бежанец и субсидиарна закрила в следната поредност:

СХЕМАТИЧНО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ДЪРВЕТО НА РЕШЕНИЯТА (чете се отгоре надолу)	
Стъпка 1: Установяване на фактите и обстоятелствата, които могат да представляват доказателства в подкрепа на молбата	
А. Събиране на доказателства	→ Вж. <i>Оценка на доказателствата и правдоподобността в контекста на ОЕСУ: съдебен анализ</i> .
Б. Оценка на доказателствата и правдоподобността	→ Вж. <i>Оценка на доказателствата и правдоподобността в контекста на ОЕСУ: съдебен анализ</i> .
Стъпка 2: Правна оценка на това дали са изпълнени материалноправните условия за предоставяне на международна закрила	
А. Отговаря ли молителят на условията за предоставяне на статут на бежанец съгласно член 2, буква г)?	
	А.1. Молителят гражданин на трета държава или лице без гражданство ли е?
	А.2. Ако отговорът на въпрос А.1 е „да“, изложен ли е молителят на реална опасност от преследване, ако бъде върнат в родния си район в държавата му на произход ⁽⁸²⁰⁾ ?
	А.2.1. Действието (действията), от което/които се опасява лицето, удовлетворяват ли критериите за действие на преследване по смисъла на една от двете възможности по член 9, параграф 1?
	А.2.2. Съществува ли субект на преследване, така както е определен в член 6?
	А.2.3. Налице ли е липса на ефективна закрила не с временен характер срещу действията на преследване в родния район на лицето в държавата му на произход (член 7)?
	А.3. Ако отговорът на въпрос А.2 е „да“, съществува ли връзка между действието (действията) на преследване, така както са посочени в член 9, параграф 1, или липсата на закрила срещу такива действия и един или повече от мотивите за преследване, посочени в член 10?

⁽⁸¹⁷⁾ CJEU, решение от 22 ноември 2012 г., дело C-277/11, *MM срещу Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General*, EU:C:2012:744, точка 64.

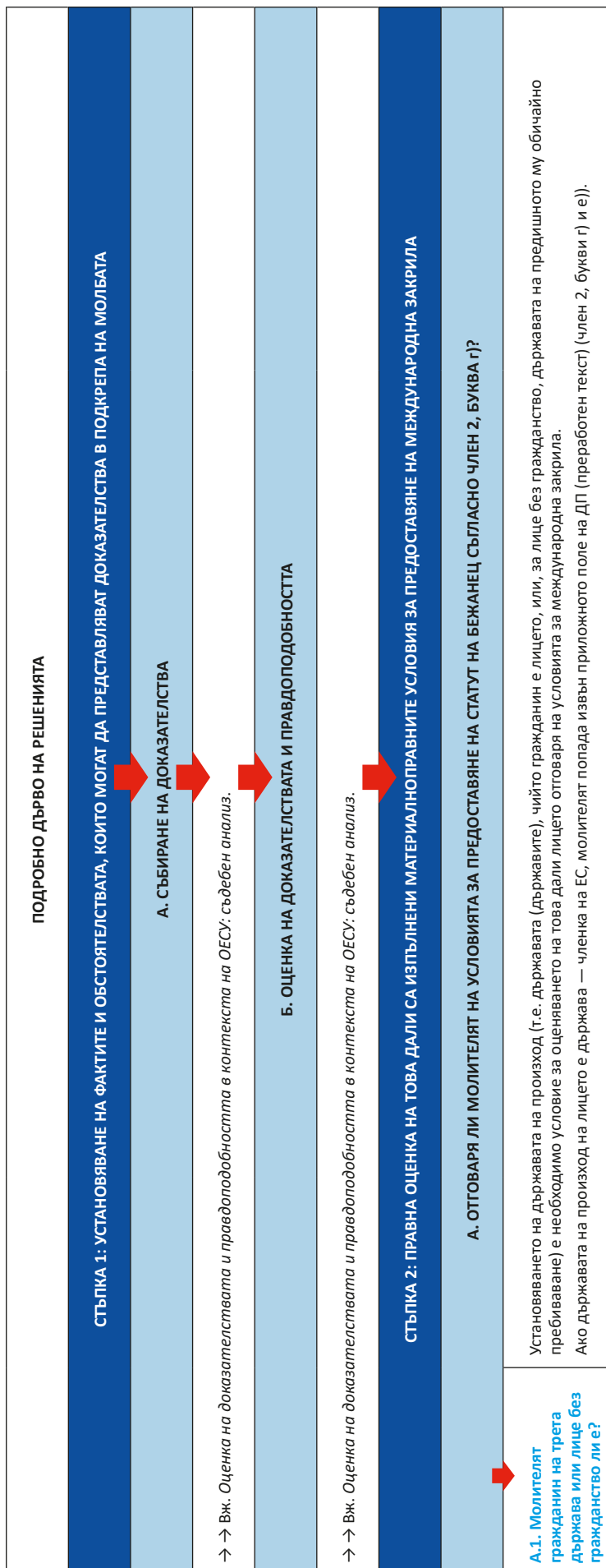
⁽⁸¹⁸⁾ EASO, *Оценка на доказателствата и правдоподобността в контекста на общата европейска система за убежище (ОЕСУ): съдебен анализ*, публикуването предстои.

⁽⁸¹⁹⁾ CJEU, решение от 8 май 2014 г., дело C-604/12, *HN срещу Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General*, EU:C:2014:302, точка 35.

⁽⁸²⁰⁾ За целите на тези дървета на решенията, „Държава на произход“ означава държавата (държавите), чийто гражданин е лицето, или, за лице без гражданство, държавата на предишното му обичайно пребиваване.

СХЕМАТИЧНО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ДЪРВОТО НА РЕШЕНИЯТА (чете се отгоре надолу)	
	А.4. Ако отговорът на въпрос А.3 е „да“ и ако държавата членка прилага член 8, съществува ли вътрешна закрила в част от държавата на произход съгласно член 8?
	А.4.1. Дали молителят е в безопасност от преследване или тежки посегателства в част от държавата?
	А.4.2. Ако отговорът на въпрос А.4.1 е „да“, може ли молителят сигурно и законно да пътува и да получи достъп до тази част от държавата, както и основателно да се очаква да се установи там? Ако отговорът на въпрос А.4 е „не“ и клаузите за изключване не са приложими, молителят отговаря на условията за предоставяне на статут на бежанец.
	В. Ако молителят не отговаря на условията за предоставяне на статут на бежанец, отговаря ли той на условията за предоставяне на субсидиарна закрила съгласно член 2, буква е)?
	В.1. Молителят гражданин на трета държава или лице без гражданство ли е ⁽⁸²¹⁾ ?
	В.2. Ако отговорът на въпрос В.1 е „да“, изложен ли е молителят на реална опасност от тежки посегателства след връщане в родния му район в държавата му на произход?
	В.2.1. Изпълнява ли посегателството условията за един или повече от видовете тежки посегателства, изброени изчерпателно в член 15?
	В.2.2. Съществува ли субект на тежки посегателства, така както е определен в член 6?
	В.2.3. Налице ли е липса на ефективна закрила не с временен характер срещу тежките посегателства в родния район на лицето в държавата му на произход (член 7)?
	В.3. Ако отговорът на въпрос В.2 е „да“ и ако държавата членка прилага член 8, съществува ли вътрешна закрила в част от държавата на произход съгласно член 8?
	В.3.1. Дали молителят е в безопасност от преследване или тежки посегателства в част от държавата?
	В.3.2. Ако отговорът на въпрос В.3.1 е „да“, може ли молителят сигурно и законно да пътува и да получи достъп до тази част от държавата, както и основателно да се очаква да се установи там?
	Ако отговорът на въпрос В.3 е „не“ и клаузите за изключване не са приложими, молителят отговаря на условията за предоставяне на субсидиарна закрила.

⁽⁸²¹⁾ Този въпрос е неразделна част от определенията на лице, което отговаря на условията за субсидиарна закрила, в член 2, буква е), но на практика на него вече ще е отговорено при оценката на удовлетворяването на условията за предоставяне на статут на бежанец (вж. въпрос А.1).

<p>Вж. таблица 6 относно преследването стр. 31.</p> <p>Примерен списък на действията, които представляват преследване, се съдържа в член 9, параграф 2, за да служи като насока за съдилищата и трибуналите на държавите членки.</p>	<p>Въпреки че списъкът на субектите на преследване или тежки посегателства в член 6 е примерен, преследването трябва да бъде под формата на поведение от страна на трето лице. Посегателство, възникващо в резултат на общите условия в държавата на произход без субект на преследване, който може да бъде идентифициран, не може да представлява преследване.</p>
<p>A.2.1. Действието (действията), от което/които се опасява лицето, удовлетворяват ли критериите за действие на преследване по смисъла на една от двете възможности по член 9, параграф 1?</p>	<p>A.2.1.1. Дали действието е достатъчно сериозно по своето естество или по повтаремия си характер, за да представлява тежко нарушение на основните права на човека (член 9, параграф 1, буква а))?</p> <p>ИЛИ</p> <p>A.2.1.2. Действието представлява ли съвкупност от различни мерки, включително нарушения на правата на човека, която е достатъчно тежка, за да засегне отделното лице по начин, сравним с посоченото в член 9, параграф 1, буква а) (член 9, параграф 1, буква б))?</p>
<p>A.2.2. Съществува ли субект на преследване, така както е определен в член 6?</p>	<p>A.2.2.1. Субектът на преследване държавата ли е?</p> <p>ИЛИ</p> <p>A.2.2.2. Субектът на преследване партия или организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия, ли са?</p> <p>ИЛИ</p> <p>A.2.2.3. Субектът на преследване недържавен субект ли е?</p>
<p>A.2. Ако отговорът на въпрос А.1 е „Да“, изложен ли е молителят на реална опасност от преследване, ако бъде върнат в родния си район в държавата му на произход?</p>	<p>A.2.3.1. Държавата или партия или организации, включително и международни организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия, желаят ли и могат ли да осигурят закрила срещу преследване (член 7, параграф 1)?</p> <p>Тези субекти на закрила са изброени изчерпателно в член 7, параграф 1. Партиите или организациите, като например международните организации (включително многонационалните сили), трябва да контролират държавата или значителна част от нейната територия, за да се разглеждат като субекти на закрила (член 7, параграф 1, буква б)).</p> <p>Субектите трябва едновременно да желаят и да могат за осигуряване на закрила. Обикновеното желание без действителна способност за осигуряване на закрила е недостатъчно.</p> <p>Ако не съществува субект, който желае и може да осигури закрила, съдилищата и трибуналите трябва да продължат с въпрос А.3.</p> <p>Ако съществува субект, който желае и може да осигури закрила, съдилищата и трибуналите трябва да продължат с въпрос А.2.3.2, за да оценят вида на закрилата на разположение на молителя.</p>
<p>A.2.3. Налице ли е липса на ефективна закрила не с временен характер срещу действията на преследване в родния район на лицето в държавата му на произход (член 7)?</p>	<p>A.2.3.2. Ако да, предоставяната от този субект закрила ефективна, без временен характер и достъпна за молителя ли е (член 7, параграф 2)?</p> <p>Ефективна закрила се осигурява най-общо, когато субектът на закрила предприема разумни мерки, за да попречи на преследването (член 7, параграф 2). Този практически стандарт изисква на първо място да се оцени това дали съществува системен провал или недостатъчност на закрилата от страна на държавата. Ако да, в държавата не съществува ефективна закрила. Обратно, ако не съществува системен провал или недостатъчност на закрилата от страна на държавата, трябва да се оцени дали закрилата се предоставя на молителя в светлината на личните му обстоятелства.</p> <p>Закрилата трябва да е трайна, т.е. да изключва реална опасност от преследване в близко бъдеще.</p> <p>Достъпът до закрила трябва да се оцени в светлината както на правните, така и на практическите препятствия за достъпа на молителя до закрила.</p> <p>Ако закрилата срещу преследване е ефективна, няма временен характер и е достъпна за молителя, следва да се откаже статут на бежанец.</p> <p>Обратно, ако на молителя не се предоставя такава закрила, съдилищата и трибуналите трябва да продължат с въпрос А.3.</p>

<p>А.3. Ако отговорът на въпрос А.2 е „Да“, съществува ли връзка между действието (действието) на преследване, така както са посочени в член 9, параграф 1, или липсата на закрила срещу такива действия и един или повече от мотивите за преследване, посочени в член 10?</p>	<p>А.3.1. Изложен ли е молителят на опасност от преследване поради един или повече от следните мотиви: раса, религия, националност, политическо мнение или принадлежност към определена социална група?</p> <p>ИЛИ</p> <p>А.3.2. Налице ли е липса на закрила срещу такива действия на преследване поради тези мотиви?</p>	<p>Член 10 описва подробно елементите, които съдилищата или трибуналите следва да вземат под внимание при оценяването на мотивите за преследване.</p>
<p>А.4. Ако отговорът на въпрос А.3 е „Да“ и ако държавата членка прилага член 8, съществува ли вътрешна закрила в част от държавата на произход съгласно член 8?</p>	<p>За да бъде алтернативната част от държавата безопасна, е необходимо да се зададе въпросът дали в нея молителят няма основателно опасение от преследване или не е изложен на реална опасност от тежки посегателства или дали в нея молителят има достъп до закрила срещу преследване или тежки посегателства съгласно определението в член 7.</p> <p>За да бъде алтернативната част от държавата достъпна, молителят трябва да може да пътува до нея и да получи достъп до областта без да бъде възпрепятстван от липсата на безопасност или от правни или практически пречки (например изискване да притежава определен вид документ за самоличност, с който той не може да се сдобие, или безопасен начин и маршрути до съответния регион).</p> <p>За да може основателно да се счита, че даден молител ще се установи в алтернативна част от държавата, е необходимо да се зададе въпросът дали това ще му причини неоправдани затруднения.</p> <p>За да може молителят да се установи там, е необходимо да се увери, че съществува възможност да остане не временно и не условно.</p>	<p>Тази оценка следва да бъде извършена въз основа на точна и актуална информация от съответните източници и като се вземат предвид по подходящ начин личните обстоятелства около молителя.</p> <p>Ако условия А.4.1 и А.4.2 са изпълнени, съдилищата и трибуналите могат да откажат статут на бежанец.</p> <p>Ако едното или и двете условия А.4.1 и А.4.2 не са изпълнени, съдилищата и трибуналите следва да предоставят статут на бежанец.</p>
<p>При условие, че молителят не е изключен от статута на бежанец по силата на член 12 от ДП (преработен текст) (клаузи за изключване):</p> <p>1) В случай че държавата членка не прилага член 8 (въпрос А.4 е неприложим):</p> <ul style="list-style-type: none"> — Ако на въпроси А.1—А.3 е даден положителен отговор, на молителя следва да се предостави статут на бежанец. — Ако на един или повече от въпроси А.1—А.3 е даден отрицателен отговор, на молителя следва да бъде отказан статут на бежанец, но съдилищата или трибуналите следва да продължат със стъпка В, за да определят дали молителят отговаря на условията за субсидиарна закрила. <p>2) В случай че държавата членка прилага член 8 (въпрос А.4 е приложим):</p> <ul style="list-style-type: none"> → Ако на въпроси А.1—А.3 е даден положителен отговор, а на въпрос А.4 — отрицателен (т.е. не съществува вътрешна закрила в част от държавата на произход), на молителя следва да се предостави статут на бежанец. → Ако на въпроси А.1—А.4 е даден положителен отговор (т.е. включително на въпрос А.4, така че съществува вътрешна закрила в част от държавата на произход), на молителя може да бъде отказан статут на бежанец. → Независимо от отговора на въпрос А.4, ако на един или повече от въпроси А.1—А.3 е даден отрицателен отговор, на молителя следва да бъде отказан статут на бежанец, но съдилищата или трибуналите следва да продължат със стъпка В, за да определят дали молителят отговаря на условията за субсидиарна закрила. <p style="text-align: center;">ЗАКЛЮЧЕНИЕ ОТНОСНО УДОВЛЕТВОРЯВАНЕТО НА УСЛОВИЯТА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА СТАТУТ НА БЕЖАНЕЦ</p>		

В. АКО МОЛИТЕЛЯТ НЕ ОТГОВАРЯ НА УСЛОВИЯТА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА СТАТУТ НА БЕЖАНЕЦ, ОТГОВАРЯ ЛИ ТОЙ НА УСЛОВИЯТА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА СУБСИДИАРНА ЗАКРИЛА СЪГЛАСНО ЧЛЕН 2, БУКВА е)?		
<p>V.1. Молителят гражданин на трета държава или лице без гражданство ли е?</p>	<p>Установяването на държавата на произход (т.е. държавата (държавите), чийто гражданин е лицето, или, за лице без гражданство, държавата на предишното му обичайно пребиваване) е необходимо условие за оценяването на това дали лицето отговаря на условията за международна закрила.</p> <p>Ако държавата на произход на лицето е държава — членка на ЕС, молителят попада извън приложното поле на ДП (преработен текст) (член 2, букви г) и е)).</p>	<p>→</p>
<p>V.2. Изложен ли е молителят на реална опасност от смъртно наказание или екзекуция (член 15, буква а)?</p>	<p>→ V.2.1.1. Изложен ли е молителят на реална опасност от смъртно наказание или екзекуция (член 15, буква а)?</p> <p>Обикновената опасност от смъртно наказание не е достатъчна, ако не е придружена с опасност от изпълнение на смъртната присъда. В някои държави членки реалната опасност от екзекуция без присъда, извършена от недържащи субекти, също попада в приложното поле на член 15, буква а), иначе тя е обхваната от член 15, буква б).</p> <p>→ V.2.1.2. Изложен ли е молителят на реална опасност от изтезание или нечовешко или унижително отношение, или наказание, наложено на молителя в държавата на произход (член 15, буква б))?</p> <p>За да попадне в обхвата на член 15, буква б), тежкото посегателство, на опасност от което е изложен молителят при връщането, трябва да удовлетвори един минимален праг на сериозност, така че да представлява най-малко нечовешко или унижително отношение или наказание или, на по-високо ниво на сериозност, изтезание.</p>	<p>→</p> <p>V.2.1.1.3.1. Ситуацията в областта на произход на молителя ситуация, в която съществува въоръжен конфликт ли е?</p> <p>→ V.2.1.1.3.2. Ако да, тя характеризира ли се с безогледно насилие с толкова високо ниво, че лицата там да са изложени на опасност от тежки посегателства просто поради това, че са цивилни лица?</p> <p>→ Това е въпрос за „общата опасност“.</p> <p>→ V.2.1.1.3.3. Дори ако отговорът на V.2.1.1.3.2. е отрицателен, може ли въпреки това молителят да докаже реална опасност от тежки посегателства по силата на специфични посегателства, на които е изложен поради лично положение, в съчетание с обща ситуация на безогледно насилие (с по-ниско ниво)?</p> <p>→ Това е въпрос за „специфичната опасност“: колкото по-способен е евентуално молителят да докаже, че е специфично засегнат, толкова по-ниска е необходимо да бъде степента на безогледно насилие.</p>
<p>V.2.1. Изпълнява ли посегателството условията за един или повече от видовете тежки посегателства, изброени изчерпателно в член 15?</p>	<p>→ V.2.1.3. Изложен ли е молителят на реална опасност от тежки и лични заплахи срещу живота или личността на цивилно лице поради безогледно насилие в случай на въоръжен международен или вътрешен конфликт (член 15, буква в))?</p>	<p>→</p>
<p>V.2.2. Съществува ли субект на тежки посегателства, така както е определен в член 6?</p>	<p>→ V.2.2.1. Субектът на тежки посегателства държава ли е?</p> <p style="text-align: center;">ИЛИ</p> <p>→ V.2.2.2. Субектът на тежки посегателства партия или организация, които контролират държавата или значителна част от нейната територия, ли са?</p> <p style="text-align: center;">ИЛИ</p> <p>→ V.2.2.3. Субектът на тежки посегателства недържащ субект ли е?</p>	<p>→</p>
<p>V.2.3. Съществува ли субект на тежки посегателства, така както е определен в член 6?</p>	<p>→ V.2.3.1. Ситуацията в областта на произход на молителя ситуация, в която съществува въоръжен конфликт ли е?</p> <p>→ V.2.3.2. Ако да, тя характеризира ли се с безогледно насилие с толкова високо ниво, че лицата там да са изложени на опасност от тежки посегателства просто поради това, че са цивилни лица?</p> <p>→ Това е въпрос за „общата опасност“.</p> <p>→ V.2.3.3. Дори ако отговорът на V.2.3.2. е отрицателен, може ли въпреки това молителят да докаже реална опасност от тежки посегателства по силата на специфични посегателства, на които е изложен поради лично положение, в съчетание с обща ситуация на безогледно насилие (с по-ниско ниво)?</p> <p>→ Това е въпрос за „специфичната опасност“: колкото по-способен е евентуално молителят да докаже, че е специфично засегнат, толкова по-ниска е необходимо да бъде степента на безогледно насилие.</p>	<p>→</p>

<p>→ V.2.3.1. Държавата или организация, включително и международни организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия, желаят ли и могат ли да осигурят закрила срещу преследване (член 7, параграф 1)?</p> <p>Тези субекти на закрила са изброени изчерпателно в член 7, параграф 1. Партиите или организациите, като например международните организации (включително многонационалните сили), трябва да контролират държавата или значителна част от нейната територия, за да се разглеждат като субекти на закрила (член 7, параграф 1, буква б)).</p> <p>Субектите трябва едновременно да желаят и да могат за осигуряване на закрила. Обикновеното желание без действителна способност за осигуряване на закрила е недостатъчно.</p> <p>Ано не съществува субект, който желае и може да осигури закрила, съдилищата и трибуналите могат да продължат с въпрос В.3, ако е приложимо, а в противен случай трябва да стигнат до заключение относно удовлетворяването на условията за предоставяне на субсидиарна закрила (вж. „Заключение относно удовлетворяването на условията за предоставяне на субсидиарна закрила“ по-долу).</p> <p>Ано съществува субект, който желае и може да осигури закрила, съдилищата и трибуналите трябва да продължат с въпрос В.2.3.2, за да оценят вида на закрилата на разположение на молителя.</p>	<p>→ V.2.3.2. Ако да, предоставяната от този субект закрила е ефективна, без временен характер и достъпна за молителя ли е (член 7, параграф 2)?</p> <p>Ефективна закрила се осигурява най-общо, когато съответният субект предприема разумни мерки, за да попречи на преследването (член 7, параграф 2). Този практически стандарт изисква на първо място да се оцени това дали съществува системен провал или недостатъчност на закрилата от страна на държавата. Ано да, в държавата не съществува ефективна закрила. Обратно, ано не съществува системен провал или недостатъчност на закрилата от страна на държавата, трябва да се оцени дали закрилата се предоставя на молителя в светлината на личните му обстоятелства.</p> <p>Закрилата не е временен характер трябва да е трайна, т.е. да изключва бъдеща опасност от преследване в предвидимо бъдеще.</p> <p>Достъпът до закрила трябва да се оцени в светлината както на правните, така и на практическите препятствия за достъпа на молителя до закрила.</p> <p>Ано закрилата срещу тежки посегателства е ефективна, няма временен характер и е достъпна за молителя, следва да се откаже субсидиарна закрила.</p> <p>Обратно, ано на молителя не е предоставена такава закрила, съдилищата и трибуналите могат да продължат с въпрос В.3, ако е приложимо, а в противен случай трябва да стигнат до заключение относно удовлетворяването на условията за предоставяне на субсидиарна закрила (вж. „Заключение относно удовлетворяването на условията за предоставяне на субсидиарна закрила“ по-долу).</p>	<p>→ V.3.1. Дали молителят е в безопасност от преследване или тежки посегателства в част от държавата?</p> <p>За да бъде алтернативната част от държавата безопасна, е необходимо да се зададе въпросът дали в нея молителят няма основателно опасение от преследване или не е изложен на реална опасност от тежки посегателства или дали в нея молителят има достъп до закрила срещу преследване или тежки посегателства съгласно определението в член 7.</p> <p>→ V.3.2. Ако отговорът на въпрос В.3.1 е „да“, може ли молителят сигурно и законно да пътува и да получи достъп до тази част от държавата, както и основателно да се очаква да се установи там?</p> <p>Тази оценка следва да бъде извършена въз основа на точна и актуална информация от съответните източници и като се вземат предвид по подходящ начин личните обстоятелства около молителя.</p> <p>Ако условия В.3.1 и В.3.2 са изпълнени, съдилищата и трибуналите могат да откажат субсидиарна закрила.</p> <p>Ако едното или двете условия В.3.1 и В.3.2 не са изпълнени, съдилищата и трибуналите следва да предоставят субсидиарна закрила.</p>
<p>→ V.3. Ако отговорът на въпрос В.2 е „да“ и ако държавата членка прилага член 8, наличие ли е липса на вътрешна закрила в част от държавата на произход съгласно член 8?</p>	<p>→ V.3.1. Дали молителят е в безопасност от преследване или тежки посегателства в част от държавата?</p> <p>За да бъде алтернативната част от държавата безопасна, е необходимо да се зададе въпросът дали в нея молителят няма основателно опасение от преследване или не е изложен на реална опасност от тежки посегателства или дали в нея молителят има достъп до закрила срещу преследване или тежки посегателства съгласно определението в член 7.</p> <p>→ V.3.2. Ако отговорът на въпрос В.3.1 е „да“, може ли молителят сигурно и законно да пътува и да получи достъп до тази част от държавата, както и основателно да се очаква да се установи там?</p>	<p>При условие, че молителят не е изключен от субсидиарна закрила по силата на член 17 от ДП (преработен текст) (клаузи за изключение):</p> <p>1) В случай че държавата членка не прилага член 8 (въпрос В.3 е неприложим):</p> <ul style="list-style-type: none"> — Ако на въпроси В.1 и В.2 е даден положителен отговор, на молителя следва да се предостави субсидиарна закрила. — Ако на един или повече от въпроси В.1 и В.2 е даден отрицателен отговор, на молителя следва да бъде отказана субсидиарна закрила. <p>2) В случай че държавата членка прилага член 8 (въпрос В.3 е приложим):</p> <ul style="list-style-type: none"> → Ако на въпроси В.1 и В.2 е даден положителен отговор, а на въпрос В.3 — отрицателен (т.е. не съществува вътрешна закрила в част от държавата на произход), на молителя следва да се предостави субсидиарна закрила. → Ако на въпроси В.1—В.3 е даден положителен отговор (т.е. включително на въпрос В.3, така че съществува вътрешна закрила в част от държавата на произход), на молителя може да бъде отказана субсидиарна закрила. → Независимо от отговора на въпрос В.3, ако на един или повече от въпроси В.1 и В.2 е даден отрицателен отговор, на молителя следва да бъде отказана субсидиарна закрила.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ ОТНОСНО УДОЛЕТВОРЯВАНЕТО НА УСЛОВИЯТА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА СУБСИДАРНА ЗАКРИЛА

- При условие, че молителят не е изключен от субсидиарна закрила по силата на член 17 от ДП (преработен текст) (клаузи за изключение):
- 1) В случай че държавата членка не прилага член 8 (въпрос В.3 е неприложим):**
 - Ако на въпроси В.1 и В.2 е даден положителен отговор, на молителя следва да се предостави субсидиарна закрила.
 - Ако на един или повече от въпроси В.1 и В.2 е даден отрицателен отговор, на молителя следва да бъде отказана субсидиарна закрила.
 - 2) В случай че държавата членка прилага член 8 (въпрос В.3 е приложим):**
 - Ако на въпроси В.1 и В.2 е даден положителен отговор, а на въпрос В.3 — отрицателен (т.е. не съществува вътрешна закрила в част от държавата на произход), на молителя следва да се предостави субсидиарна закрила.
 - Ако на въпроси В.1—В.3 е даден положителен отговор (т.е. включително на въпрос В.3, така че съществува вътрешна закрила в част от държавата на произход), на молителя може да бъде отказана субсидиарна закрила.
 - Независимо от отговора на въпрос В.3, ако на един или повече от въпроси В.1 и В.2 е даден отрицателен отговор, на молителя следва да бъде отказана субсидиарна закрила.

Приложение В: Първични източници

1. Право на Европейския съюз

1.1 Първично законодателство на ЕС

Договор за функционирането на Европейския съюз (консолидиран текст, отразяващ измененията с Договора от Лисабон (дата на влизане в сила: 1 декември 2009 г.)) [2012] ОВ С 326/47.

Договор за Европейския съюз (консолидиран текст, отразяващ измененията с Договора от Лисабон (дата на влизане в сила: 1 декември 2009 г.)) [2012] ОВ С 326/13.

Харта на основните права на Европейския съюз от 18 декември 2000 г. (с измененията от 12 декември 2007 г. (дата на влизане в сила: 1 декември 2009 г.)) [2007] ОВ С 303/01.

Протокол № 21 относно позицията на Обединеното кралство и Ирландия по отношение на пространството на свобода, сигурност и правосъдие, приложен към ДФЕС, в [2012] ОВ С 326/295.

Протокол № 22 относно позицията на Дания, приложен към ДФЕС, в [2012] ОВ С 326/299.

Протокол № 24 относно убежището, предоставяно на гражданите на държавите-членки на Европейския съюз, в [2008] ОВ С 115/305.

1.2 Вторично законодателство на ЕС: директиви

Директива 2003/9/ЕО на Съвета от 27 януари 2003 година за определяне на минимални стандарти относно приемането на лица, търсещи убежище [2003] ОВ L 31/18.

Директива 2003/86/ЕО на Съвета от 22 септември 2003 година относно правото на събиране на семейството [2003] ОВ L 251/12.

Директива 2004/83/ЕО на Съвета от 29 април 2004 година относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и относно съдържанието на предоставената закрила [2004] ОВ L 304/12.

Директива 2005/85/ЕО на Съвета от 1 декември 2005 година относно минимални норми относно процедурата за предоставяне или отнемане на статут на бежанец в държавите членки [2005] ОВ L 326/13.

Директива 2008/115/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2005 година относно общите стандарти и процедури, приложими в държавите членки за връщане на незаконно пребиваващи граждани на трети страни [2008] ОВ L 348/98.

Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 година относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила (преработен текст) [2011] ОВ L 337/9.

Директива 2013/32/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година относно общите процедури за предоставяне и отнемане на международна закрила (преработен текст) [2013] ОВ L 180/60.

Директива 2013/33/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година за определяне на стандарти относно приемането на кандидати за международна закрила (преработен текст) [2013] ОВ L 180/96.

Регламент (ЕО) № 343/2003 на Съвета от 18 февруари 2003 година за установяване на критерии и механизми за определяне на държава-членка, компетентна за разглеждането на молба за убежище, която е подадена в една от държавите-членки от гражданин на трета държава [2003] ОВ L 50/1.

Регламент (ЕС) № 604/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година за установяване на критерии и механизми за определяне на държавата членка, компетентна за разглеждането на молба за международна закрила, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета държава или от лице без гражданство (преработен текст) [2013] ОВ L 180/31.

2. Международни договори с универсален и регионален обхват

2.1 Организация на обединените нации/Общество на народите

Конвенция, регулираща някои въпроси, свързани с колизия на законите за гражданството, 179 LNTS 89, 13 април 1930 г. (дата на влизане в сила: 1 юли 1937 г.).

Конвенция за статута на бежанците, 189 ООН, Серия „Договори“ 150, 28 юли 1951 г. (дата на влизане в сила: 22 април 1954 г.).

Конвенция за статута на лицата без гражданство, 360 ООН, Серия „Договори“ 117, 28 септември 1954 г. (дата на влизане в сила: 6 юни 1960 г.).

Международна конвенция за премахване на всички форми на расова дискриминация, 660 ООН, Серия „Договори“ 195, 7 март 1966 г. (дата на влизане в сила: 4 януари 1969 г.).

Международен пакт за граждански и политически права, 999 ООН, Серия „Договори“ 171, 16 декември 1966 г. (дата на влизане в сила: 23 март 1976 г.).

Протокол за статута на бежанците, 606 ООН, Серия „Договори“ 267, 31 януари 1967 г. (дата на влизане в сила: 4 октомври 1967 г.).

Конвенция за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените, 1249 ООН, Серия „Договори“ 13, 18 декември 1979 г. (дата на влизане в сила: 3 септември 1981 г.).

Конвенция против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание, 1465 ООН, Серия „Договори“ 85, 10 декември 1984 г. (дата на влизане в сила: 26 юни 1987 г.).

Конвенция за правата на детето, 1577 ООН, Серия „Договори“ 3, 20 ноември 1989 г. (дата на влизане в сила: 2 септември 1990 г.).

Римски статут на Международния наказателен съд, 2187 ООН, Серия „Договори“ 3, 17 юли 1998 г. (дата на влизане в сила: 1 юли 2002 г.).

Факултативен протокол към Конвенцията за правата на детето относно участието на деца във въоръжен конфликт, 2173 ООН, Серия „Договори“ 222, 25 май 2000 г. (дата на влизане в сила: 12 февруари 2002 г.).

Факултативен протокол към Конвенцията за правата на детето относно търговията с деца, детската проституция и детската порнография, 2171 ООН, Серия „Договори“ 227, 25 май 2000 г. (дата на влизане в сила: 18 януари 2002 г.).

Конвенция на ООН срещу транснационалната организирана престъпност, 2225 ООН, Серия „Договори“ 209, 15 ноември 2000 г. (дата на влизане в сила: 29 септември 2003 г.).

Протокол за предотвратяване, противодействие и наказване на трафика с хора, особено жени и деца, допълващ Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност, 2237 ООН, Серия „Договори“ 319, 15 ноември 2000 г. (дата на влизане в сила: 25 декември 2003 г.).

Протокол срещу незаконния трафик на мигранти по суша, море и въздух, допълващ Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност, 2241 ООН, Серия „Договори“ 507, 15 ноември 2000 г. (дата на влизане в сила: 28 януари 2004 г.).

Конвенция за правата на хората с увреждания, 2515 ООН, Серия „Договори“ 3, 13 декември 2006 г. (дата на влизане в сила: 3 май 2008 г.).

2.2 Международен комитет на Червения кръст

Женевска конвенция (Четвърта) относно закрилата на гражданските лица по време на война, 75 ООН, Серия „Договори“ 287, 12 август 1949 г. (дата на влизане в сила: 21 октомври 1950 г.).

2.3 Съвет на Европа

Конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, 213 ООН, Серия „Договори“ 222, ETS No 005, 4 ноември 1950 г. (дата на влизане в сила: 3 септември 1953 г.).

Протокол № 4 към Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи относно признаването на някои права и свободи, освен вече провъзгласените в Конвенцията и в Протокол № 1, ETS № 046, 16 септември 1963 г. (дата на влизане в сила: 2 май 1968 г.).

Протокол № 6 към Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи относно отмяната на смъртното наказание, ETS № 114, 28 април 1983 г. (дата на влизане в сила: 1 март 1985 г.).

Европейска конвенция за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото или унижително отнасяне или наказание, ETS № 126, 26 ноември 1987 г. (дата на влизане в сила: 1 февруари 1989 г.).

Европейска конвенция за гражданството, ETS № 166, 6 ноември 1997 г. (дата на влизане в сила: 1 март 2000 г.).

Протокол № 13 към Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи относно премахването на смъртното наказание при всички обстоятелства, ETS № 187, 3 май 2002 г. (дата на влизане в сила: 1 юли 2003 г.).

3. Съдебна практика

3.1 Съд на Европейския съюз

3.1.1 Съдебни решения

Решение от 27 юни 2006 г., голям състав, дело C-540/03, *Европейски парламент срещу Съвета на Европейския съюз*, EU:C:2006:429.

Решение от 17 февруари 2009 г., голям състав, дело C-465/07, *Meki Elgafaji u Noor Elgafaji срещу Staatssecretaris van Justitie*, EU:C:2009:94.

Решение от 2 март 2010 г., голям състав, Съединени дела C-175/08, C-176/08, C-178/08 и C-179/08, *Aydin Salahadin Abdulla u други срещу Bundesrepublik Deutschland*, EU:C:2010:105.

Решение от 17 юни 2010 г., голям състав, дело C-31/09, *Nawras Bolbol срещу Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, EU:C:2010:351.

Решение от 9 ноември 2010 г., голям състав, съединени дела C-57/09 и C-101/09, *Bundesrepublik Deutschland срещу B u D*, EU:C:2010:661.

Решение от 21 декември 2011 г., голям състав, съединени дела C-411/10 и C-493/10, *NS срещу Secretary of State for the Home Department u ME u други срещу Refugee Applications Commissioner, Minister for Justice, Equality and Law Reform*, EU:C:2011:865.

Решение от 5 септември 2012 г., голям състав, съединени дела C-71/11 и C-99/11, *Bundesrepublik Deutschland срещу Y u Z*, EU:C:2012:518.

Решение от 6 ноември 2012 г., голям състав, дело C-245/11, *K срещу Bundesasylamt*, EU:C:2012:685

Решение от 22 ноември 2012 г., дело C-277/11, *MM срещу Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General*, EU:C:2012:744.

Решение от 19 декември 2012 г., дело C-364/11, *El Kott u други срещу Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, EU:C:2012:826.

Решение от 30 май 2013 г., дело C-528/11, *Zuheyr Freyeh Halaf срещу Държавна агенция за бежанците при Министерския съвет*, EU:C:2013:342.

Решение от 6 юни 2013 г., дело C-648/11, *MA, BT u DA срещу Secretary of State for the Home Department*, EU:C:2013:367.

Решение от 7 ноември 2013 г., съединени дела C-199/12 до C-201/12, *Minister voor Immigratie en Asiel срещу X u Y, u Z срещу Minister voor Immigratie en Asiel*, EU:C:2013:720.

Решение от 30 януари 2014 г., дело C-285/12, *Aboubacar Diakité срещу Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides*, EU:C:2014:39.

- Решение от 8 май 2014 г., дело C-604/12, *HN срещу Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General*, EU:C:2014:302.
- Решение от 2 декември 2014 г., голям състав, съединени дела C-148/13 до C-150/13, *A, B и C срещу Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie*, EU:C:2014:2406.
- Решение от 18 декември 2014 г., голям състав, дело C-542/13, *Mohamed M'Bodj срещу État belge*, EU:C:2014:2452.
- Решение от 18 декември 2014 г., голям състав, дело C-562/13, *Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve срещу Moussa Abdida*, EU:C:2014:2453.
- Решение от 26 февруари 2015 г., дело C-472/13, *Andre Lawrence Shepherd срещу Bundesrepublik Deutschland*, EU:C:2015:117.
- Решение от 24 юни 2015 г., дело C-373/13, *HT срещу Land Baden-Württemberg*, EU:C:2015:413.
- Решение от 17 декември 2015 г., дело C-239/14, *Abdoulaye Amadou Tall срещу Centre public d'action sociale de Huy*, EU:C:2015:824.
- Решение от 1 март 2016 г., съединени дела C-443/14 и C-444/14, *Kreis Warendorf срещу Ibrahim Alo и Amira Osso срещу Region Hannover*, EU:C:2016:127.
- Решение от 7 юни 2016 г., голям състав, дело C-63/15, *Mehrdad Ghezlbash срещу Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie*, EU:C:2016:409.

3.1.2 Заключение на Генерални адвокати

- Заключение на Генералния адвокат Maduro от 9 септември 2008 г., дело C-465/07, *Meki Elgafaji и Noor Elgafaji срещу Staatssecretaris van Justitie*, EU:C:2008:479.
- Заключение на Генералния адвокат Mazák от 15 септември 2009 г., съединени дела C-175/08 – C-179/08, *Aydin Salahadin Abdulla и други срещу Bundesrepublik Deutschland*, EU:C:2009:551.
- Заключение на Генералния адвокат Sharpston от 4 март 2010 г., дело C-31/09, *Nawras Bolbol срещу Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, EU:C:2010:119.
- Заключение на Генералния адвокат Mengozzi от 1 юни 2010 г., съединени дела C-57/09 и C-101/09, *Федерална република Германия срещу B и D*, EU:C:2010:302.
- Заключение на Генералния адвокат Trstjenjak от 22 септември 2011 г., дело C-411/10, *NS срещу Secretary of State for the Home Department*, EU:C:2011:611.
- Заключение на Генералния адвокат Bot от 19 април 2012 г., съединени дела C-71/11 и C-99/11, *Федерална република Германия срещу Y и Z*, EU:C:2012:224.
- Заключение на Генералния адвокат Bot от 26 април 2012 г., дело C-277/11, *M срещу Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General*, EU:C:2012:253.
- Заключение на Генералния адвокат Sharpston от 13 септември 2012 г., дело C-364/11, *Mostafa Abed El Karem El Kott и други срещу Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, EU:C:2012:569.
- Заключение на Генералния адвокат Sharpston от 11 юли 2013 г., съединени дела C-199/12 до C-201/12, *Minister voor Immigratie en Asiel срещу X и Y, и Z срещу Minister voor Immigratie en Asiel*, EU:C:2013:474.
- Заключение на Генералния адвокат Mengozzi от 18 юли 2013 г., дело C-285/12, *Aboubacar Diakité срещу Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides*, EU:C:2013:500.
- Заключение на Генералния адвокат Bot от 7 ноември 2013 г., дело C-604/12, *HN срещу Minister for Justice, Equality and Law Reform*, EU:C:2013:714.
- Заключение на генералния адвокат Sharpston от 17 юли 2014 г., съединени дела C-148/13, C-149/13 и C-150/13, *A, B и C*, EU:C:2014:2111.
- Заключение на Генералния адвокат Bot от 4 септември 2014 г., дело C-562/13, *Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve срещу Moussa Abdida*, EU:C:2014:2167.
- Заключение на Генералния адвокат Sharpston от 11 ноември 2014 г., дело C-472/13, *Andre Lawrence Shepherd срещу Bundesrepublik Deutschland*, EU:C:2014:2360.

Заклучение на Генералния адвокат Cruz Villalón от 6 октомври 2015 г., съединени дела C-443/14 и C-444/14, *Kreis Warendorf срещу Ibrahim Alo u Amira Osso срещу Region Hannover*, EU:C:2015:665.

3.2 Европейска комисия и Европейски съд по правата на човека

3.2.1 Решения за допустимост на Европейския съд по правата на човека

Решение относно допустимост от 22 юни 2004 г., *F срещу Обединеното кралство*, жалба № 17341/03.

Решение относно допустимост от 9 декември 2004 г., *IIN срещу Нидерландия*, жалба № 2035/04.

Решение относно допустимост от 28 февруари 2006 г., *Z и T срещу Обединеното кралство*, жалба № 27034/05.

Решение относно допустимост от 18 септември 2012 г., *Hassan Ahmed Abdi Ibrahim срещу Обединеното кралство*, жалба № 14535/10.

Решение относно допустимост от 16 октомври 2012 г., *MS срещу Обединеното кралство*, жалба № 56090/08.

3.2.2 Решения на Европейския съд по правата на човека

Решение от 18 януари 1978 г., *Ирландия срещу Обединеното кралство*, жалба № 5310/71.

Решение от 25 април 1978 г., *Tyger срещу Обединеното кралство*, жалба № 5856/72.

Решение от 13 юни 1979 г., *Marckx срещу Белгия*, жалба № 6833/74.

Решение от 21 юни 1988 г., *Berrehab срещу Нидерландия*, жалба № 10730/84.

Решение от 7 юли 1989 г., *Soering срещу Обединеното кралство*, жалба № 14308/88.

Решение от 30 октомври 1991 г., *Vilvarajah и други срещу Обединеното кралство*, жалби № 13163/87, 13164/87, 13165/87, 13447/87 и 13448/87.

Решение от 27 октомври 1994 г., *Kroon и други срещу Нидерландия*, жалба № 18535/91

Решение от 15 ноември 1996 г., голям състав, *Chahal срещу Обединеното кралство*, жалба № 22414/93.

Решение от 17 декември 1996 г., *Ahmed срещу Австрия*, жалба № 25964/94.

Решение от 22 април 1997 г., голям състав, *X, Y и Z срещу Обединеното кралство*, жалба № 21830/93.

Решение от 29 април 1997 г., голям състав, *HLR срещу Франция*, жалба № 24573/94.

Решение от 2 май 1997 г., *D срещу Обединеното кралство*, жалба № 30240/96.

Решение от 25 септември 1997 г., голям състав, *Audin срещу Турция*, жалба № 23178/94.

Решение от 28 октомври 1998 г., голям състав, *Ostap срещу Обединеното кралство*, жалба № 23452/94.

Решение от 28 юли 1999 г., голям състав, *Selmouni срещу Франция*, жалба № 25803/94.

Решение от 26 октомври 2000 г., *Kudla срещу Полша*, жалба № 30210/96.

Решение от 6 март 2001 г., *Hilal срещу Обединеното кралство*, жалба № 45276/99.

Решение от 19 април 2001 г., *Peers срещу Гърция*, жалба № 28524/95.

Решение от 10 май 2001 г., голям състав, *Кипър срещу Турция*, жалба № 25781/94.

Решение от 23 май 2001 г., *Denizci и други срещу Кипър*, жалби № 25316-25321/94 и 27207/95.

Решение от 12 юли 2001 г., голям състав, *K и T срещу Финландия*, жалба № 25702/94.

Решение от 15 юли 2002 г., *Kalashnikov срещу Русия*, жалба № 47095/99.

Решение от 1 юни 2004 г., *Lebbink срещу Нидерландия*, жалба № 45582/99.

Решение от 8 юли 2004 г., *Ilaşcu и други срещу Молдова и Русия*, жалба № 48787/99.

Решение от 30 септември 2004 г., *Krastanov срещу България*, жалба № 50222/99.

- Решение от 26 април 2005 г., *Muslim срещу Турция*, жалба № 53566/99.
- Решение от 12 май 2005 г., голям състав, *Öcalan срещу Турция*, жалба № 46221/99.
- Решение от 25 октомври 2005 г., *Niedzwiecki срещу Германия*, жалба № 58453/00.
- Решение от 25 октомври 2005 г., *Okpizs срещу Германия*, жалба № 59140/00.
- Решение от 11 юли 2006 г., голям състав, *Jalloh срещу Германия*, жалба № 54810/00.
- Решение от 12 октомври 2006 г., *Mubilanzila Mayeka и Kaniki Mitunga срещу Белгия*, жалба № 13178/03.
- Решение от 11 януари 2007 г., *Salah Sheekh срещу Нидерландия*, жалба № 1948/04.
- Решение от 13 ноември 2007 г., голям състав, *DH и други срещу Чешка република*, жалба № 57325/00.
- Решение от 28 февруари 2008 г., голям състав, *Saadi срещу Италия*, жалба № 37201/06.
- Решение от 27 май 2008 г., голям състав, *N срещу Обединеното кралство*, жалба № 26565/05.
- Решение от 17 юли 2008 г., *NA срещу Обединеното кралство*, жалба № 25904/07.
- Решение от 11 юни 2009 г., *SD срещу Гърция*, жалба № 53541/07.
- Решение от 10 декември 2009 г., *Koktysh срещу Украйна*, жалба № 43707/07.
- Решение от 19 януари 2010 г., *Muskhadzhiyeva и други срещу Белгия*, жалба № 41442/07.
- Решение от 2 март 2010 г., *Al-Saadoon и Mufdhi срещу Обединеното кралство*, жалба № 61498/08.
- Решение от 1 юни 2010 г., голям състав, *Gäfgen срещу Германия*, жалба № 22978/05.
- Решение от 15 юни 2010 г., *SH срещу Обединеното кралство*, жалба № 19956/06.
- Решение от 24 юни 2010 г., *Schalk и Kopf срещу Австрия*, жалба № 30141/04.
- Решение от 21 януари 2011 г., *MSS срещу Белгия и Гърция*, жалба № 30696/09.
- Решение от 5 април 2011 г., *Rahimi срещу Гърция*, жалба № 8687/08.
- Решение от 28 юни 2011 г., *Sufi и Elmi срещу Обединеното кралство*, жалби № 8319/07 и № 11449/07.
- Решение от 11 октомври 2011 г., *Awad срещу България*, жалба № 46390/10.
- Решение от 13 декември 2011 г., *Kanagaratnam срещу Белгия*, жалба № 15297/09.
- Решение от 20 декември 2011 г., *AH Khan срещу Обединеното кралство*, жалба № 6222/10.
- Решение от 17 януари 2012 г., *Othman (Abu Qatada) срещу Обединеното кралство*, жалба № 8139/09.
- Решение от 19 януари 2012 г., *Rorov срещу Франция*, жалби № 39472/07 и 39474/07.
- Решение от 23 февруари 2012 г., *Hirsi Jamaa и други срещу Италия*, жалба № 27765/09.
- Решение от 10 април 2012 г., *Babar Ahmad и други срещу Обединеното кралство*, жалби № 24027/07, 11949/08, 36742/08, 66911/09 и 67354/09.
- Решение от 15 май 2012 г., *SF срещу Швеция*, жалба № 52077/10.
- Решение от 18 октомври 2012 г., *Vureš срещу Чешка република*, жалба № 37679/08.
- Решение от 18 април 2013 г., *Mo M срещу Франция*, жалба № 18372/10.
- Решение от 6 юни 2013 г., *ME срещу Франция*, жалба № 50094/10.
- Решение от 27 юни 2013 г., *MYN и други срещу Швеция*, жалба № 50859/10.
- Решение от 27 юни 2013 г., *DNM срещу Швеция*, жалба № 28379/11.
- Решение от 27 юни 2013 г., *SA срещу Швеция*, жалба № 66523/10.
- Решение от 27 юни 2013 г., *NANS срещу Швеция*, жалба № 68411/10.
- Решение от 27 юни 2013 г., *NMY и други срещу Швеция*, жалба № 72686/10.
- Решение от 27 юни 2013 г., *MKN срещу Швеция*, жалба № 72413/10.
- Решение от 27 юни 2013 г., *NMB срещу Швеция*, жалба № 68335/10.
- Решение от 27 юни 2013 г., *AGAM срещу Швеция*, жалба № 71680/10.

- Решение от 9 юли 2013 г., голям състав, *Vinter и други срещу Обединеното кралство*, жалби № 66069/09, 130/10 и 3896/10.
- Решение от 30 юли 2013 г., *Bersiha срещу Швейцария*, жалба № 848/12.
- Решение от 5 септември 2013 г., *КАВ срещу Швеция*, жалба № 886/11.
- Решение от 21 ноември 2013 г., *Воиuid срещу Белгия*, жалба № 23380/09.
- Решение от 19 декември 2013 г., *ТА срещу Швеция*, жалба № 48866/10.
- Решение от 19 декември 2013 г., *ТКН срещу Швеция*, жалба № 1231/11.
- Решение от 19 декември 2013 г., *ВКА срещу Швеция*, жалба № 11161/11.
- Решение от 7 януари 2014 г., *АА срещу Швейцария*, жалба № 58802/12.
- Решение от 16 януари 2014 г., *FG срещу Швеция*, жалба № 43611/11.
- Решение от 6 февруари 2014 г., *Semikhvostov срещу Русия*, жалба № 2689/12.
- Решение от 13 февруари 2014 г., *Tali срещу Естония*, жалба № 66393/10.
- Решение от 27 март 2014 г., *ВН срещу Швеция*, жалба № 49341/10.
- Решение от 3 април 2014 г., *ААМ срещу Швеция*, жалба № 68519/10.
- Решение от 17 април 2014 г., *Ismailov срещу Русия*, жалба № 20110/13.
- Решение от 26 юни 2014 г., *МЕ срещу Швеция*, жалба № 71398/12.
- Решение от 1 юли 2014 г., голям състав, *SAS срещу Франция*, жалба № 43835/11.
- Решение от 8 юли 2014 г., *МЕ срещу Дания*, жалба № 58363/10.
- Решение от 10 юли 2014 г., *Mugenzi срещу Франция*, жалба № 52701/09.
- Решение от 10 юли 2014 г., *Tanda-Muzinga срещу Франция*, жалба № 2260/10.
- Решение от 10 юли 2014 г., *Senigo Longue и други срещу Франция*, жалба № 19113/09.
- Решение от 17 юли 2014 г., голям състав, *Svinarenko и Slyadnev срещу Русия*, жалби № 32541/08 и 43441/08.
- Решение от 24 юли 2014 г., *АА и други срещу Швеция*, жалба № 34098/11.
- Решение от 4 септември 2014 г., *Trabelsi срещу Белгия*, жалба № 140/10.
- Решение от 3 октомври 2014 г., *Jeunesse срещу Нидерландия*, жалба № 12738/10.
- Решение от 21 октомври 2014 г., *Sharifi и други срещу Гърция*, жалба № 16643/09.
- Решение от 8 април 2015 г., голям състав, *МЕ срещу Швеция*, жалба № 71398/12.
- Решение от 14 април 2015 г., *Tatar срещу Швейцария*, жалба № 65692/12.
- Решение от 4 юни 2015 г., *JK и други срещу Швеция*, жалба № 59166/12.
- Решение от 21 юли 2015 г., *HS и други срещу Кипър*, жалба № 41753/10 и 13 други жалби.
- Решение от 10 септември 2015 г., *RH срещу Швеция*, жалба № 4601/14.
- Решение от 12 юли 2016 г., *AB и други срещу Франция*, жалба № 11593/12.
- Решение от 12 юли 2016 г., *AM и други срещу Франция*, жалба № 24587/12.
- Решение от 12 юли 2016 г., *RC и VC срещу Франция*, жалба № 76491/14.
- Решение от 12 юли 2016 г., *RK и други срещу Франция*, жалба № 68264/14.
- Решение от 12 юли 2016 г., *RM и други срещу Франция*, жалба № 33201/11.

3.2.3 Доклади на Европейската комисия по правата на човека

Доклад от 14 декември 1973 г., *Азиатци от източноефрикански произход срещу Обединеното кралство*, жалби № 4403/70-4419/70, 4422/70, 4423/70, 4434/70, 4443/70, 4476/70-4478/70, 4486/70, 4501/70 и 4526/70-4530/70.

Доклад от 12 октомври 1978 г., *Arrowsmith срещу Обединеното кралство*, жалба № 7050/75.

3.3 Международен съд/Постоянна палата за международно правосъдие

Постоянна палата за международно правосъдие, съвещателно становище от 7 февруари 1923 г., *Nationality Decrees in Tunis and Morocco* (Укази за гражданство в Тунис и Мароко), PCIJ Серия В, № 4.

Международен съд, решение от 6 април 1955 г., *Nottebohm Case (Лихтенщайн срещу Гватемала)*; *Втора фаза*, Доклади на Международния съд 1955 г.

3.4 Становища на Комисията на ООН по правата на човека

Становища от 30 юли 1993 г., *Joseph Kindler срещу Канада*, съобщение № 470/1991.

3.5 Съдилища и трибунали на държави — членки на ЕС

3.5.1 Австрия

Съд за правото на убежище, решение от 6 декември 2012 г., C16 427465-1/2012 (вж. резюме на английски език в EDAL).

Съд за правото на убежище, решение от 29 януари 2013 г., E1 432053-1/2013 (вж. резюме на английски език в EDAL).

Конституционен съд, решение от 12 март 2013 г., U1674/12 (вж. резюме на английски език в EDAL).

Върховен административен съд, решение от 16 април 2002 г., жалба № 99/20/0483.

3.5.2 Белгия

Държавен съвет, решение от 16 февруари 2012 г., жалба № 218.075.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 14 март 2008 г., № 8.758.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 6 ноември 2008 г., № 18.419.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 28 януари 2009 г., № 22.175.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 28 януари 2009 г., № 22.144.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 29 септември 2009 г., № 32.222.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 19 февруари 2010 г., № 38.977.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 18 юни 2010 г., № 45.095.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 18 юни 2010 г., № 45.096.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 18 юни 2010 г., № 45.098.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 24 юни 2010 г., № 45.396 (вж. резюме на английски език в EDAL).

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 30 юни 2010 г., № 45.742.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 21 септември 2010 г., № 48.327.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 12 октомври 2010 г., № 49.339.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 20 октомври 2010 г., № 49.821.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 19 май 2011 г., № 61.832 (вж. резюме на английски език в EDAL).

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 9 юни 2011 г., № 62.867.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 30 юни 2011 г., № 64.233.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 17 януари 2012 г., № 73.344.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 6 март 2012 г., № 76.642.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 14 март 2012 г., № 77.179.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 17 октомври 2012 г., № 89.927.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 11 декември 2012 г., № 93.324.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 4 февруари 2013 г., № 96.572.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 11 септември 2013 г., № 109.598.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 24 юни 2014 г., № 126.144.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 17 март 2015 г., № 141.198.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 19 март 2015 г., № 141.258.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 14 април 2015 г., № 143.271.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 26 юни 2015 г., № 148.663.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 29 септември 2015 г., № 153.571.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 24 ноември 2015 г., № 156.927.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 8 декември 2015 г., № 157.905.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 17 декември 2015 г., № 158.868.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 26 април 2016 г., № 166.543.

Съвет за спорове в областта на правото на убежище, решение от 29 юни 2016 г., № 170.819.

3.5.3 Чешка република

Върховен административен съд, решение от 21 декември 2005 г., *SN срещу Министерството на вътрешните работи*, 6 Azs 235/2004-57 (вж. резюме на английски език в EDAL).

Върховен административен съд, решение от 28 февруари 2007 г., *TA срещу Министерството на вътрешните работи*, 4 Azs 146/2006-100 (вж. резюме на английски език в EDAL).

Върховен административен съд, решение от 24 януари 2008 г., *EM срещу Министерството на вътрешните работи*, 4 Azs 99/2007-93 (вж. резюме на английски език в EDAL).

Върховен административен съд, решение от 30 септември 2008 г., *SN срещу Министерството на вътрешните работи*, 5 Azs 66/2008-70 (вж. резюме на английски език в EDAL).

Върховен административен съд, решение от 31 октомври 2008 г., *IG срещу Министерството на вътрешните работи*, 5 Azs 50/2008-62.

Върховен административен съд, решение от 18 декември 2008 г., *SiCh срещу Министерството на вътрешните работи*, 1 Azs 86/2008-101 (вж. резюме на английски език в EDAL).

Върховен административен съд, решение от 11 февруари 2009 г., *AR срещу Министерството на вътрешните работи*, 1 Azs 107/2008-78 (вж. резюме на английски език в EDAL).

Върховен административен съд, решение от 21 април 2009 г., *SH срещу Министерството на вътрешните работи*, 2 Azs 13/2009-60 (вж. резюме на английски език в EDAL).

- Върховен административен съд, решение от 22 май 2009 г., *AR срещу Министерството на вътрешните работи*, 5 Azs 7/2009-98 (вж. резюме на английски език в EDAL).
- Върховен административен съд, решение от 28 юли 2009 г., *LO срещу Министерството на вътрешните работи*, 5 Azs 40/2009-74 (вж. резюме на английски език в EDAL).
- Върховен административен съд, решение от 25 ноември 2010 г., *VS срещу Министерството на вътрешните работи*, 6 Azs 29/2010-85 (вж. резюме на английски език в EDAL).
- Върховен административен съд, решение от 25 януари 2011 г., *RS срещу Министерството на вътрешните работи*, 6 Azs 36/2010-274 (вж. резюме на английски език в EDAL).
- Върховен административен съд, решение от 27 октомври 2011 г., *DK срещу Министерството на вътрешните работи*, 6 Azs 22/2011 (вж. резюме на английски език в EDAL).
- Върховен административен съд, решение от 2 август 2012 г., *HR срещу Министерството на вътрешните работи*, 5 Azs 2/2012-49 (вж. резюме на английски език в EDAL).
- Върховен административен съд, решение от 15 май 2013 г., *AS срещу Министерството на вътрешните работи*, 3 Azs 56/2012-81 (вж. резюме на английски език в EDAL).
- Върховен административен съд, решение от 24 юли 2013 г., *DB срещу Министерството на вътрешните работи*, 4 Azs 13/2013-34 (вж. резюме на английски език в EDAL).
- Върховен административен съд, решение от 30 септември 2013 г., *IJ срещу Министерството на вътрешните работи*, 4 Azs 24/2013-34 (вж. резюме на английски език в EDAL).
- Върховен административен съд, решение от 29 май 2014 г., *XY срещу Министерството на вътрешните работи*, 5 Azs 2/2013-26.

3.5.4 Финландия

- Административен съд на Хелсинки, 3 септември 2013 г., *Neaho 12/1012/3* (вж. резюме на английски език в EDAL).
- Върховен административен съд, решение от 18 март 2011 г., KHO:2011:25.

3.5.5 Франция

- Конституционен съвет, решение от 4 декември 2003 г., № 2003-485-DC, точка 17, в *Официален вестник*, 11 декември 2003 г., 21085.
- Държавен съвет, решение от 30 декември 2009 г., *OFPRA срещу М С*, жалба № 305226.
- Държавен съвет, решение от 14 юни 2010 г., *OFPRA срещу М А*, жалба № 323669 (вж. резюме на английски език в EDAL).
- Държавен съвет, решение от 27 юли 2012 г., *М В*, жалба № 349824.
- Държавен съвет, решение от 21 декември 2012 г., *Ms DF*, жалба № 33249.
- Държавен съвет, решение от 25 юли 2013 г., жалба № 350661.
- Държавен съвет, решение от 18 юни 2014 г., жалба № 362703, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2014*, 2015 г., стр. 61—62.
- Държавен съвет, решение от 11 февруари 2015 г., *Ms S*, жалба № 374167.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 2 април 2008 г., *Mlle N*, жалба № 574495, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2008*, април 2009 г., стр. 59—60.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 6 април 2009 г., *М К*, жалба № 616907.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 27 ноември 2009 г., *М Р*, жалба № 643384/09002208, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2009*, 2010 г., стр. 90—91.

- Национален съд за правото на убежище, решение от 14 април 2010 г., *M K*, жалба № 09004366 (вж. резюме на английски език в EDAL).
- Национален съд за правото на убежище, решение от 20 декември 2010 г., *M N*, жалба № 10004872, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2010*, 2011 г., стр. 48.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 23 декември 2010 г., *M D*, жалба № 09002572, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2010*, 2011 г., стр. 33—36.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 10 януари 2011 г., *M Noumbo*, жалба № 09012710 C+, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2011*, 2012 г., стр. 80.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 30 март 2011 г., *M L*, жалба № 10013804, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2011*, 2012 г., стр. 17—18.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 4 юли 2011 г., *M Khurshid*, жалба № 11002234 C, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2011*, 2012 г., стр. 90 и 91.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 29 юли 2011 г., *M Watson*, жалба № 08015548 C, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2011*, 2012 г., стр. 86—87.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 21 ноември 2011 г., *Mlle Megne Mbobda*, жалба № 11010494 C, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2011*, 2012 г., стр. 81—82.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 25 ноември 2011 г., *M K*, жалба № 10008275 (вж. резюме на английски език в EDAL).
- Национален съд за правото на убежище, решение от 6 февруари 2012 г., *M et Mme M*, жалби № 09002796 и 09002797 C, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2012*, 2013 г., стр. 55—56.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 13 февруари 2012 г., *MD*, жалба № 11026661.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 12 май 2012 г., жалба № 8919247.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 18 октомври 2012 г., *Mlle K*, жалба № 12015618 (вж. резюме на английски език в EDAL).
- Национален съд за правото на убежище, решение от 18 октомври 2012 г., *M Biyack Nyeteck*, жалба № 12013647 C, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2012*, 2013 г., стр. 62—63.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 12 март 2013 г., *M YK*, жалба № 12025577 C, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014 г., стр. 83—84.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 12 март 2013 г., *Mme HK épouse G*, жалба № 12017176 C, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014 г., стр. 72—73.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 23 май 2013 г., *M U*, жалба № 11010862 C+, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014 г., стр. 71.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 15 юли 2013 г., *M R*, жалба № 13000622 C, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014 г., стр. 55—56.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 4 ноември 2013 г., *M F*, жалба № 13007332 C, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014 г., стр. 54—55.

- Национален съд за правото на убежище, решение от 14 ноември 2013 г., *M C*, жалба № 12024083 C, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014 г., стр. 53—54.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 29 ноември 2013 г., *M A*, жалба № 13018825 C, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014 г., стр. 59—60.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 29 ноември 2013 г., *M M*, жалба № 13018952 C, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014 г., стр. 63—64.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 19 декември 2013 г., *Ms NG*, жалба № 13005020.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 3 юни 2014 г., *M Noutemwou Mouaffo*, жалба № 14000522 C, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2014*, 2015 г., стр. 48—49.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 26 юни 2014 г., *Mme Douglas*, жалба № 13023823 C, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2014*, 2015 г., стр. 46—47.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 12 декември 2014 г., *M B*, жалба № 14007634, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2014*, 2015 г., стр. 30—32.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 24 март 2015 г., *Mlle EF*, жалба № 10012810 (вж. резюме на английски език в EDAL).
- Национален съд за правото на убежище, решение от 16 март 2015 г., *Ms Ashfaq*, жалба № 14032693.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 25 март 2015 г., *Ms JE/F*, жалба № 10012810.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 9 ноември 2015 г., *M MS*, жалба № 14014878.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 4 февруари 2016 г., *M S*, жалба № 15016079.
- Национален съд за правото на убежище, решение от 9 март 2016 г., *M NY*, жалба № 15024258.
- Апелативен съвет по въпросите на бежанците, Обединени отделения, решение от 17 февруари 1995 г., *Ms M*, жалба № 94006878.
- Апелативен съвет по въпросите на бежанците, Обединени отделения, решение от 17 февруари 1995 г., *M A*, жалба № 94010533.
- Апелативен съвет по въпросите на бежанците, Обединени отделения, решение от 20 октомври 1999 г., *Straracexka*, жалба № 140222.
- Апелативен съвет по въпросите на бежанците, решение от 25 юни 2004 г., пленарно заседание, *M B*, жалба № 446177 (вж. резюме на английски език в EDAL).
- Апелативен съвет по въпросите на бежанците, решение от 28 юни 2005 г., *M S*, жалба № 519680.
- Апелативен съвет по въпросите на бежанците, решение от 29 юли 2005 г., *Mlle A*, жалба № 487336, в *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2005*, 2006 г., стр. 65—66.
- Апелативен съвет по въпросите на бежанците, решение от 30 октомври 2006 г., *M V*, жалба № 580781.

3.5.6 Германия

- Административен съд на Мюнхен, решение от 19 април 2016 г., *M 12 K 16.30473*.
- Апелативен административен съд на Саксония, решение от 13 март 2015 г., *1 A 349/13.A*.
- Федерален конституционен съд, решение от 2 юли 1980 г., *1 BvR 147*, 181.
- Федерален конституционен съд, решение от 10 юли 1989 г., *2 BvR 502/86*, том 80, 315.
- Федерален конституционен съд, решение от 3 ноември 2009 г., дело № 184/07, *Deutsche Verwaltungsblätter* 2010, 59.

- Върховен административен съд, решение от 18 юли 2006 г., BVerwG 1 C 15.05, BVerwG:2006:180706U1C15.05.0.
- Върховен административен съд, решение от 1 февруари 2007 г., BVerwG 1 C 24.06, BVerwG:2007:010207U1C24.06.0.
- Върховен административен съд, решение от 7 февруари 2008 г., BVerwG 10 C 33.07, BVerwG:2008:070208B10C33.07.0, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de.
- Върховен административен съд, решение от 29 май 2008 г., BVerwG 10 C 11.07, BVerwG:2008:290508U10C11.07.0.
- Върховен административен съд, решение от 28 юни 2008 г., BVerwG 10 C 43.07, BVerwG:2008:240608U10C43.07.0, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de.
- Върховен административен съд, решение от 18 декември 2008 г., BVerwG 10 C 27.07, BVerwG:2008:181208U10C27.07.0, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de.
- Върховен административен съд, решение от 19 януари 2009 г., BVerwG 10 C 52.07, BVerwG:2009:190109U10C52.07.0, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de.
- Върховен административен съд, решение от 26 февруари 2009 г., BVerwG 10 C 50.07, BVerwG:2009:260209U10C50.07.0, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de.
- Върховен административен съд, решение от 5 март 2009 г., BVerwG 10 C 51.07, BVerwG:2009:050309U10C51.07.0, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de.
- Върховен административен съд, решение от 14 юли 2009 г., BVerwG 10 C 9.08, BVerwG:2009:140709U10C9.08.0, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de.
- Върховен административен съд, решение от 24 септември 2009 г., BVerwG 10 C 25.08, BVerwG:2009:240909U10C25.08.0.
- Върховен административен съд, решение от 27 април 2010 г., BVerwG 10 C 4.09, BVerwG:2010:270410U10C4.09.0, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de.
- Върховен административен съд, решение от 10 декември 2010 г., BVerwG 10 C 19.09, BVerwG:2010:091210B10C19.09.0, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de.
- Върховен административен съд, решение от 24 февруари 2011 г., BVerwG 10 C 3.10, BVerwG:2011:240211U10C3.10.0, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de.
- Върховен административен съд, решение от 1 юни 2011 г., BVerwG 10 C 25.10, BVerwG:2011:010611U10C25.10.0, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de.
- Върховен административен съд, решение от 17 ноември 2011 г., BVerwG 10 C 13.10, BVerwG:2011:171111U10C13.10.0, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de.
- Върховен административен съд, решение от 31 януари 2013 г., BVerwG 10 C 15.12, BVerwG:2013:300713U1C5.12.0, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de.
- Върховен административен съд, решение от 20 февруари 2013 г., BVerwG 10 C 23.12, BVerwG:2013:200213U10C23.12.0, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de.
- Върховен административен съд, решение от 13 февруари 2014 г., BVerwG 1 C 4.13, BVerwG:2014:130214U1C4.13.0.
- Върховен административен съд, решение от 17 юни 2014 г., BVerwG 10 C 7.13, BVerwG:2014:170614U10C7.13.0.

3.5.7 Гърция

- Апелативен комитет на Виронас, решение от 23 април 2013 г., жалба № 4/1188365 (вж. резюме на английски език в EDAL).
- Държавен съвет, решение от 31 декември 2008 г., жалба № 4056/2008.
- Специален апелативен комитет, решение от 26 юни 2011 г., жалба № 95/126761 (вж. резюме на английски език в EDAL).
- Специален апелативен комитет, решение от 15 ноември 2011 г., жалба № 95/52986 (вж. резюме на английски език в EDAL).

Специален апелативен комитет, решение от 20 юни 2012 г., *HK срещу the General Secretary of the (former) Ministry of Public Order*, жалба № 95/48882 (вж. резюме на английски език в EDAL).

Специален апелативен комитет, решение от 22 юни 2012 г., *AG срещу the General Secretary of the former Ministry of Public Order*, жалба № 95/56266 (вж. резюме на английски език в EDAL).

Специален апелативен комитет, решение от 28 септември 2012 г., жалба № 95/48884 (вж. резюме на английски език в EDAL).

3.5.8 Унгария

Административен съд и съд по трудовоправни спорове на Будапеща, решение от 11 октомври 2011 г., 6.к.34.830/2010/19.

Административен съд и съд по трудовоправни спорове на Будапеща, решение от 18 юни 2013 г., *RY (Афганистан) срещу Office of Immigration and Nationality*, 17.К.31893/2013/3-IV (вж. резюме на английски език в EDAL).

Столичен съд, решение от 5 октомври 2011 г., *KH срещу Office of Immigration and Nationality*, 6.К.34.440/2010/20 (вж. резюме на английски език в EDAL).

Столичен съд, решение от 11 юли 2013 г., *МАА срещу Office of Immigration and Nationality*, 6.К.31830/2013/6 (вж. резюме на английски език в EDAL).

3.5.9 Ирландия

Върховен съд, решение от 29 март 2001 г., *Zgnat'ev срещу Minister for Justice, Equality and Law Reform* [2001] IHNC 70.

Върховен съд, решение от 9 декември 2009 г., *ASO срещу Refugee Appeals Tribunal and Minister for Justice, Equality and Law Reform* [2009] IEHC 607.

Върховен съд, решение от 1 март 2012 г., *JTM срещу Minister for Justice and Equality, Ireland and the Attorney General* [2012] IEHC 99.

Върховен съд, решение от 25 юни 2012 г., *WA срещу Minister for Justice and Equality, Ireland and the Attorney General* [2012] IEHC 251.

Върховен съд, решение от 1 октомври 2014 г., *MCA срещу Refugee Appeals Tribunal и други* [2014] IEHC 504.

Върховен съд, решение от 16 юли 2015 г., *KMA (Алжир) срещу Refugee Appeals Tribunal и други* [2015] IEHC 472.

3.5.10 Италия

Съд на Каляри, решение от 3 април 2013 г., *RG 8192/2012* (вж. резюме на английски език в EDAL).

Съд на Рим, решение от 20 декември 2013 г., *RG 4627/2010*.

3.5.11 Нидерландия

Държавен съвет, Правен отдел, решение от 30 юли 2002 г., 200203043/1.

Държавен съвет, решение от 5 август 2008 г., *AJDCoS*, 200708107/1 (вж. резюме на английски език в EDAL).

Държавен съвет, решение от 29 май 2012 г., *ABRvS*, 201108872/1/V1 (вж. резюме на английски език в EDAL).

Държавен съвет, решение от 21 март 2013 г., 201105922/1.

Държавен съвет, Правен отдел, решение от 11 февруари 2016 г., 201410123/1/V2.

3.5.12 Полша

Съвет за бежанците, решение от 23 август 2012 г., [RdU-82/8/S/10](#) (вж. [резюме на английски език в EDAL](#)).

Регионален административен съд на Варшава, решение от 5 февруари 2013 г., [V SA/Wa 2459/11](#) (вж. [резюме на английски език в EDAL](#)).

Съвет за бежанците, решение от 8 септември 2010 г., [RdU-439-1/S/10](#) (вж. [резюме на английски език в EDAL](#)).

Регионален административен съд на Варшава, решение от 30 септември 2015 г., [IV SA/Wa 961/15](#).

Върховен административен съд, решение от 14 декември 2005 г., [II OSK 1081/05](#). Върховен административен съд, решение от 8 май 2008 г., [II OSK 237/07](#) (вж. [резюме на английски език в EDAL](#)).

Върховен административен съд, решение от 12 март 2013 г., [II OSK 126/07](#) (вж. [резюме на английски език в EDAL](#)).

Върховен административен съд, решение от 25 ноември 2015 г., [II OSK 769/14](#).

3.5.13 Република Словения

Административен съд, решение от 16 март 2005 г., [U 153/2005-6](#).

Административен съд, решение от 13 септември 2006 г., [Nimanaj](#), [U 1731/2006-9](#).

Административен съд, решение от 14 февруари 2012 г., [I U 42/2012](#) (вж. [резюме на английски език в EDAL](#)).

Административен съд, решение от 15 май 2013 г., [Musse](#), [I U 576/2013-7](#).

Административен съд, решение от 8 януари 2014 г., [Berisha & Pireva](#), [I U 766/2013](#), [ECLI:SI:UPRS:2014:I.U.766.2013](#).

Административен съд, решение от 18 април 2014 г., [Essomba](#), [I U 1982/2013-45](#).

Административен съд, решение от 24 април 2014 г., [Mustafa](#), [I U 1474/2013-26](#).

Административен съд, решение от 19 септември 2014 г., [I U 1627/2013-17](#).

Административен съд, решение от 19 ноември 2014 г., [Rahimi](#), [I U 424/2014-11](#).

Административен съд, решение от 23 януари 2015 г., [Hussein](#), [I U 923/2014-34](#).

Административен съд, решение от 15 април 2015 г., [Hassan](#), [I U 362/2015-7](#).

Административен съд, решение от 24 април 2015 г., [I U 411/2015-57](#).

Конституционен съд, решение от 21 ноември 2013 г., [Up-1056/11-15](#).

3.5.14 Испания

Върховен съд, решение от 16 февруари 2009 г., [6894/2005](#).

Върховен съд, решение от 19 февруари 2010 г., [5051/2006](#).

Върховен съд, решение от 24 февруари 2010 г., [429/2007](#) (вж. [резюме на английски език в EDAL](#)).

Върховен съд, решение от 15 юни 2011 г., [1789/2009](#), [ECLI:ES:TS:2011:4013](#).

Върховен съд, решение от 6 юли 2012 г., [6426/2011](#), [ECLI:ES:TS:2012:4824](#).

Върховен съд, решение от 21 септември 2012 г., [65/2012](#), [ECLI:ES:TS:2012:5907](#).

Върховен съд, решение от 21 септември 2012 г., [75/2012](#), [ECLI:ES:TS:2012:5908](#).

3.5.15 Швеция

Съд за миграция, Административен съд на Малмьо, решение от 10 ноември 2011 г., UM 1796-11 (вж. резюме на английски език в EDAL).

Апелативен съд за миграция, решение от 14 януари 2009 г., UM 4118-07, MIG:2009:4 (вж. резюме на английски език в EDAL).

Апелативен съд за миграция, решение от 24 февруари 2011 г., UM 10061-09.

Апелативен съд за миграция, решение от 9 март 2011 г., UM 3363-10 и 3367-10 (вж. резюме на английски език в EDAL).

Апелативен съд за миграция, решение от 21 април 2011 г., UM 7851-10 (вж. резюме на английски език в EDAL).

Апелативен съд за миграция, решение от 12 октомври 2012 г., UM 1173-12 (вж. резюме на английски език в EDAL).

3.5.16 Обединеното кралство

Апелативен съд на Англия и Уелс, решение от 30 юни 1995 г., *Savchenkov срещу Secretary of State for the Home Department* [1995] EWCA Civ 47.

Апелативен съд на Англия и Уелс, решение от 13 февруари 1997 г., *Boban Lazarevic срещу Secretary of State for the Home Department* [1997] EWCA Civ 1007.

Апелативен съд на Англия и Уелс, решение от 31 юли 2000 г., *Revenko срещу Secretary of State for the Home Department* [2000] EWCA Civ 500.

Апелативен съд на Англия и Уелс, решение от 11 май 2001 г., *Sepet u Bulbul срещу Secretary of State for the Home Department* [2001] EWCA Civ 681.

Апелативен съд на Англия и Уелс, решение от 31 януари 2002 г., *Rolandas Svazas срещу Secretary of State for the Home Department* [2002] EWCA Civ 74.

Апелативен съд на Англия и Уелс, решение от 5 ноември 2003 г., *Batayav срещу Secretary of State for the Home Department* [2003] EWCA Civ 1489.

Апелативен съд на Англия и Уелс, решение от 11 ноември 2003 г., *Bagdanavicius u Anor, R (по заявление на) срещу Secretary of State for the Home Department* [2003] EWCA Civ 1605.

Апелативен съд на Англия и Уелс, решение от 1 юли 2004 г., *Michael Atkinson срещу Secretary of State for the Home Department* [2004] EWCA Civ 846.

Апелативен съд на Англия и Уелс, решение от 31 юли 2007 г., *EB (Етиопия) срещу Secretary of State for the Home Department* [2007] EWCA Civ 809.

Апелативен съд на Англия и Уелс, решение от 7 ноември 2007 г., *JV (Танзания) срещу Secretary of State for the Home Department* [2007] EWCA Civ 1532.

Апелативен съд на Англия и Уелс, решение от 15 април 2008 г., *YB (Еритрея) срещу Secretary of State for the Home Department* [2008] EWCA Civ 360.

Апелативен съд на Англия и Уелс, решение от 22 май 2008 г., *AA (Уганда) срещу Secretary of State for the Home Department* [2008] EWCA Civ 579.

Апелативен съд на Англия и Уелс, решение от 6 ноември 2008 г., *PS (Шри Ланка) срещу Secretary of State for the Home Department* [2008] EWCA Civ 1213.

Апелативен съд на Англия и Уелс, решение от 2 април 2009 г., *MA (Етиопия) срещу Secretary of State for the Home Department* [2009] EWCA Civ 289.

Апелативен съд на Англия и Уелс, решение от 23 април 2010 г., *HH (Сомалия) и други срещу Secretary of State for the Home Department* [2010] EWCA Civ 426.

Апелативен съд на Англия и Уелс, решение от 13 април 2011 г., *RM (Зимбабве) срещу Secretary of State for the Home Department* [2011] EWCA Civ 428.

- Апелативен съд на Англия и Уелс, решение от 23 октомври 2013 г., *HF (Ирак) и други срещу Secretary of State for the Home Department* [2013] EWCA Civ 1276.
- Камара на лордовете, решение от 16 декември 1987 г., *Secretary of State for the Home Department, ex parte Sivakumaran и други* [1988] 1 AC 958.
- Камара на лордовете, решение от 25 март 1999 г., *Islam срещу Secretary of State for the Home Department Immigration Appeal Tribunal and Another, ex parte Shah, R v* [1999] UKHL 20.
- Камара на лордовете, решение от 6 юли 2000 г., *Horvath срещу Secretary of State for the Home Department* [2001] AC 489 [2000] UKHL 37.
- Камара на лордовете, решение от 20 март 2003 г., *R срещу Secretary of State for the Home Department, ex p Sivakumar* [2003] UKHL 14.
- Камара на лордовете, решение от 10 март 2005 г., *In re B Regina срещу Special Adjudicator, ex parte Hoxha* [2005] UKHL 19.
- Камара на лордовете, решение от 15 февруари 2006 г., *Januzi срещу Secretary of State for the Home Department* [2006] UKHL 5.
- Камара на лордовете, решение от 18 октомври 2006 г., *Secretary of State for the Home Department срещу K; Fornah срещу Secretary of State for the Home Department* [2006] UKHL 46.
- Камара на лордовете, решение от 14 ноември 2007 г., *Secretary of State for the Home Department срещу AH (Судан) и други* [2007] UKHL 49.
- Камара на лордовете, решение от 11 октомври 2010 г., *Regina срещу Secretary of State for the Home Department ex parte Bagdanavicius и други* [2005] UKHL 38.
- Трибунал по спорове във връзка с убежището, решение от 19 юли 2000 г., *Mustafa Doymus срещу Secretary of State for the Home Department* [2000] HX-80112-99.
- Трибунал по спорове във връзка с убежището и имиграцията, решение от 9 юни 2000 г., *Agartha Smith срещу Secretary of State for the Home Department* [2000] UKIAT 00TH02130.
- Трибунал по спорове във връзка с убежището и имиграцията, решение от 24 ноември 2000 г., *Gomez (Недържавни субекти: Асего-Garces неodobрени) (Колумбия)* [2000] UKIAT 00007.
- Трибунал по спорове във връзка с убежището и имиграцията, решение от 28 юни 2002 г., *Muzafar Iqbal (Справедлив съдебен процес – Досъдебни условия) Пакистан CG* [2002] UKIAT 02239.
- Трибунал по спорове във връзка с убежището и имиграцията, решение от 28 януари 2005 г., *SG (Лице без гражданство от Непал: Бежанец? Указания за извеждане) Бутан* [2005] UKIAT 00025.
- Трибунал по спорове във връзка с убежището и имиграцията, решение от 31 март 2005 г., *NM и други (Самотни жени – Ashraf) Сомалия CG* [2005] UKIAT 00076.
- Трибунал по спорове във връзка с убежището и имиграцията, решение от 7 октомври 2005 г., *AA (Недоброволно връщане в Зимбабве) Зимбабве CG* [2005] UKAIT 00144.
- Трибунал по спорове във връзка с убежището и имиграцията, решение от 22 февруари 2007 г., *AB (Закрила – Престъпни банди – Вътрешно преселване) Ямайка CG* [2007] UKAIT 00018.
- Трибунал по спорове във връзка с убежището и имиграцията, решение от 31 юли 2007 г., *IM (Достатъчност на закрилата) Малави* [2007] UKAIT 00071.
- Трибунал по спорове във връзка с убежището и имиграцията, решение от 19 май 2008 г., *HS (Заподозрян в тероризъм – Риск) Алжир CG* [2008] UKAIT 00048.
- Трибунал по спорове във връзка с убежището и имиграцията, решение от 27 януари 2009 г., *AM & AM (Въоръжен конфликт: Категории рискове) Сомалия CG* [2008] UKAIT 00091.
- Трибунал по спорове във връзка с убежището и имиграцията, решение от 12 август 2015 г., *BM и други (Върнати лица — наказателно и ненаказателно право) ДПК CG* [2015] UKUT 293 (IAC).
- Върховен съд, решение от 7 юли 2010 г., *HJ (Иран) и HT (Камерун) срещу Secretary of State for the Home Department* [2010] UKSC 31, [2011] 1 AC 59.
- Върховен съд, решение от 1 февруари 2011 г., *ZH (Танзания) срещу Secretary of State for the Home Department* [2011] UKSC 4.

- Върховен съд, решение от 25 юли 2012 г., *RT (Зимбабве) и други срещу Secretary of State for the Home Department* [2012] UKSC 38.
- Върховен съд, решение от 25 март 2015 г., *Pham срещу Secretary of State for the Home Department* [2015] UKSC 19.
- Трибунал от по-горна инстанция, Състав за спорове във връзка с убежището и имиграцията, решение от 18 февруари 2010 г., *AM и VM (Жени – обект на трафик) Албания CG* [2010] UKUT 80 (IAC).
- Трибунал от по-горна инстанция, Състав за спорове във връзка с убежището и имиграцията, решение от 8 април 2010 г., *AZ (Жени – обект на трафик) Тайланд CG* [2010] UKUT 118 (IAC).
- Трибунал от по-горна инстанция, Състав за спорове във връзка с убежището и имиграцията, решение от 11 ноември 2010 г., *AW (Достатъчност на закрилата) Пакистан* [2011] UKUT 31 (IAC).
- Трибунал от по-горна инстанция, Състав за спорове във връзка с убежището и имиграцията, решение от 26 януари 2011 г., *SA (Политически активист – Вътрешно преселване) Пакистан* [2011] UKUT 30 (IAC).
- Трибунал от по-горна инстанция, Състав за спорове във връзка с убежището и имиграцията, решение от 1 февруари 2011 г., *BA (Демонстранти във Великобритания – Риск при връщане) Иран CG* [2011] UKUT 36 (IAC).
- Трибунал от по-горна инстанция, Състав за спорове във връзка с убежището и имиграцията, решение от 21 февруари 2011 г., *KK и други (Националност: Северна Корея) Корея CG* [2011] UKUT 92 (IAC).
- Трибунал от по-горна инстанция, Състав за спорове във връзка с убежището и имиграцията, решение от 30 юни 2011 г., *ST (Етнически еритреец – Гражданство – Връщане) Етиопия CG* [2011] UKUT 252 (IAC).
- Трибунал от по-горна инстанция, Състав за спорове във връзка с убежището и имиграцията, решение от 25 ноември 2011 г., *AMM и други (Конфликт; Хуманитарна криза; Върнати лица; Генитално осакатяване на жени) Сомалия CG* [2011] UKUT 445 (IAC).
- Трибунал от по-горна инстанция, Състав за спорове във връзка с убежището и имиграцията, решение от 18 май 2012 г., *AK (член 15, буква в)) Афганистан CG* [2012] UKUT 00163 (IAC).
- Трибунал от по-горна инстанция, Състав за спорове във връзка с убежището и имиграцията, решение от 13 ноември 2012 г., *MN и други (Ahmadis – Условия в държавата – Риск) Пакистан CG* [2012 г.] UKUT 00389 (IAC).
- Трибунал от по-горна инстанция, Състав за спорове във връзка с убежището и имиграцията, решение от 31 януари 2013 г., *CM (Насоки на ЕМ за държавата; Оповестяване) Зимбабве CG* [2013] UKUT 00059 (IAC).
- Трибунал от по-горна инстанция, Състав за спорове във връзка с убежището и имиграцията, решение от 3 декември 2013 г., *MS (Coptic Christians: Египет) CG* [2013] UKUT 00611 (IAC).
- Трибунал от по-горна инстанция, Състав за спорове във връзка с убежището и имиграцията, решение от 3 октомври 2014 г., *MOJ и други (Връщане в Могадишу) Сомалия CG* [2014] UKUT 00442 (IAC).
- Трибунал от по-горна инстанция, Състав за спорове във връзка с убежището и имиграцията, решение от 29 май 2015 г., *NA и VA (Закрила: Член 7, параграф 2 от Директивата относно признаването) Индия* [2015] UKUT 00432 (IAC).

3.6 Съдилища и трибунали на държави, които не са членки на ЕС

- Австралия, Федерален съд, решение от 23 август 2000 г., *Minister for Immigration & Multicultural Affairs срещу Khawar* [2000] FCA 1130.
- Австралия, Върховен съд, решение от 13 април 2000 г., *Chen Shi Hai срещу Minister for Immigration and Multicultural Affairs* [2000] 170 ALR 553.
- Австралия, Върховен съд, решение от 16 ноември 2000 г., *Minister for Immigration and Multicultural Affairs срещу Haji Ibrahim* [2000] HCA 55.
- Канада, Върховен съд, решение от 30 юни 1993 г., *Attorney General срещу Ward* [1993] 2 SCR 689.
- Нова Зеландия, Апелативен орган по въпросите на статута на бежанците, решение от 30 април 1992 г., жалба на бежанец № 1/92 Re SA.
- Нова Зеландия, Апелативен орган по въпросите на статута на бежанците, решение от 11 септември 2008 г., жалба на бежанец № 76044.

Приложение С: Методология

Методология за разработване на настоящия Анализ

Въпреки стремежа да работим колкото е възможно повече в рамките на методологията на EASO за Учебния план за професионално развитие като цяло, при изготвянето на настоящия Анализ като една от четирите теми по договора между IARLJ–Европа и EASO за разработване на учебни материали за съдии, беше необходим модифициран подход. В раздела за Колектива (стр. 3) вече беше посочено, че процесът на изготвяне се състои от два основни компонента: разработване от екип от експерти; и преглед, насоки и общ контрол на работата на разработващия екип от страна на Редакционен екип, състоящ се изключително от съдии.

Подготвителен етап

По време на подготвителния етап редакционният екип, в консултации с разработващия екип, разглежда и съгласува обхвата, структурата и съдържанието на Анализа. На тази основа разработващият екип изготви:

1. Примерна библиография на подходящите ресурси и материали на разположение по темата.
2. Предварително подбрана относима съдебна практика по темата.
3. Образец на незавършена работа.
4. Предварителен доклад с обща информация, който съдържа примерна подробна структура на Анализа и доклад за напредъка.

Тези материали бяха предоставени на РЕ, който предостави както общи насоки, така и по-конкретна обратна връзка под формата на инструкции до разработващия екип по отношение на по-нататъшното развитие на Анализа и изготвянето на избрана съдебна практика.

Етап на разработване

Разработващият екип изготви проект на Анализа и избраната съдебна практика, в съответствие с Указанията за оформяне на EASO, като проведе документално проучване и анализи на законодателството, съдебната практика, материали за обучение и всякаква друга литература от значение, като например книги, доклади, коментари, насоки и статии от надеждни източници. Под координацията на ръководителя на екипа, раздели от анализа и избраната съдебна практика бяха разпределени между членовете на екипа за първоначално изготвяне. След това първоначалните проекти бяха разгледани от други членове на екипа, като обменът на мнения беше последван от промени в светлината на дискусиите.

Първият проект, изготвен от разработващия екип, беше предоставен на РЕ, който трябваше да го прегледа с цел да помогне на разработващия екип да повиши качеството му. Съответно, РЕ даде на разработващия екип допълнителни указания относно структурата, формата и съдържанието. Въз основа на тези указания, разработващият екип нанесе допълнителни промени и представи на РЕ втори проект. Този проект беше изпратен на ВКБООН, който изрази становището си. Последното беше взето предвид от РЕ в хода на извършения от него преглед, и РЕ, съвместно с разработващия екип, нанесе някои допълнителни изменения, за да подготви текстовете за външни консултации. Беше поискано мнението и на EASO и РЕ вземаше предвид коментарите на Службата на всеки етап на изготвянето.

Външни консултации

EASO предостави проекта на съдебен анализ и избрана съдебна практика на мрежата на EASO от членове на съдилища и трибунали, ВКБООН и членовете на Консултативния форум на EASO, които бяха поканени да прегледат материала и да предоставят обратна информация с цел да помогнат на редакционния екип с по-нататъшното подобряване на качеството. Като част от този процес бяха поискани и получени коментари от съдия от CJEU и съдия от ECtHR.

Получената обратна информация беше взета предвид от PE, който стигна до заключения за промените, които е нужно да се внесат. Окончателните промени бяха нанесени от екипа експерти под насоките и надзора на редакционния екип.

Приложение D: Избрана библиография

1. Официални документи

1.1 Европейски съюз

EASO, *Country of Origin Information Report, South and Central Somalia: Country Overview (Доклад с информацията за държавата на произход, южна и централна Сомалия: Общ преглед на държавата)*, август 2014 г.

EASO, *Член 15, буква в) от Директивата относно признаването (2011/95/ЕС): съдебен анализ*, декември 2014 г.

EASO, *Изключване: Членове 12 и 17 от Директивата относно признаването (2011/95/ЕС): съдебен анализ*, 2016 г.

EASO, *Край на закрилата: съдебен анализ*, 2016 г. (публикуването предстои).

Европейска комисия, *Предложение за директива на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила*, 12 септември 2001 г., COM(2001) 510 окончателен.

Европейска комисия, *Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети държави или лицата без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, и относно съдържанието на предоставената закрила*, 21 октомври 2009 г., COM(2009) 551 окончателен

Европейска комисия, *Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети държави или лицата без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, и относно съдържанието на предоставената закрила (преработен текст)*, 23 октомври 2009 г., COM(2009) 551 окончателен/2

Европейска комисия, *Съобщение на Комисията до Европейския парламент и Съвета: Към реформа на общата европейска система за убежище и укрепване на законни начини за достъп до Европа*, 6 април 2016 г., COM(2016) 197 окончателен.

Европейска комисия, *Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета относно стандартите за условията, на които трябва да отговарят гражданите на трети държави или лицата без гражданство, за да може да им бъде предоставена международна закрила, за единен статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, и за съдържанието на предоставената закрила и за изменение на Директива 2003/109/ЕО на Съвета от 25 ноември 2003 г. относно статута на дългосрочно пребиваващи граждани от трети страни*, 13 юли 2016 г., COM(2016) 466 окончателен.

Европейски съвет, *Заклучения на президентството, Европейски съвет — Тампере*, 15 и 16 октомври 1999 г., SN 200/99, Брюксел.

Европейски съвет, *Бележка от председателството до работната група в областта на убежището, Документ за обсъждане относно субсидиарната закрила*, 19 ноември 1999 г., 13167/99 ASILE 41.

Европейски съвет, *Бележка от Генералния секретариат на Съвета до работната група в областта на убежището, Събрани отговори на въпросника относно допълнителните форми на закрила*, 3 май 2001 г., EU Doc 8378/01 ASILE 27.

Европейски съвет, *Правна служба*, 15 ноември 2001, EU Doc 14348/02.

Европейски съвет, *Работна група за убежището, Резултат от производството, Предложение за директива на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила*, 24 април 2002 г., EU Doc 7882/02 ASILE 20.

Европейски съвет, *Резултат от производството от Работната група за убежището, Предложение за директива на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила*, 17 юни 2002 г., EU Doc 9038/02 ASILE 25.

Европейски съвет, Работна група за убежището, Резултат от производството, Предложение за директива на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, 9 юли 2002 г., EU Doc 10596/02 ASILE 36.

Европейски съвет, Работна група за убежището, Резултат от производството, Предложение за директива на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, 9 септември 2002 г., EU Doc 11356/02 ASILE 40.

Европейски съвет, Бележка на председателството до Стратегическия комитет за имиграция, граници и убежище, Предложение за директива на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, 20 септември 2002 г., EU Doc 12148/02 ASILE 43.

Европейски съвет, Работна група за убежището, Резултат от производството, Предложение за директива на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, 25 септември 2002 г., EU Doc 12199/02 ASILE 45.

Европейски съвет, Бележка на председателството до комитета на постоянните представители, Резултат от производството, Предложение за директива на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, 7 октомври 2002 г., EU Doc 12534/02 ASILE 49.

Европейски съвет, Работна група за убежището, Резултат от производството, Предложение за директива на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, 23 октомври 2002 г., EU Doc 12620/02 ASILE 54.

Европейски съвет, Работна група за убежището/SCIFA/Corperer, Резултат от производството, Предложение за директива на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, 8 ноември 2002 г., EU Doc 13648/02 ASILE 61.

Европейски съвет, Бележка на председателството до комитета на постоянните представители, Резултат от производството, Предложение за директива на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, 15 ноември 2002 г., EU Doc 14308/02 ASILE 65.

1.2 Съвет на Европа

Европейска комисия срещу расизма и нетолерантността (ЕКРН), *Обща политическа препоръка № 7 за националното законодателство за борба с расизма и расовата дискриминация*, 13 декември 2002 г.

1.3 Организация на обединените нации

Комисия по правата на човека, *General Comment No 20: Article 7 (Prohibition of Torture, or Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment)* (Общ коментар № 20: Член 7 (Забрана на изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание), 10 март 1992 г.

Комисия по правата на човека, *General Comment No 31: The Nature of the General Legal Obligation Imposed on States Parties to the Covenant* (Общ коментар № 31: Естеството на общото законово задължение, наложено на държавите—страни по Конвенцията), 26 май 2004 г.

Комисия по международно право, *Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts* (Отговорност на държавите за международно неправомерни действия), Резолюция на генералната асамблея на ООН 56/83, 12 декември 2001 г.

Съвет за сигурност, Резолюция 1820(2008), 19 юни 2008 г., UN Doc S/Res/1820(2008).

1.4 Обединено кралство

Министерство на вътрешните работи, *Country Information and Guidance, Syria: Security and Humanitarian Situation* (Информация и насоки за държавата, Сирия: ситуация във връзка със сигурността и хуманитарните въпроси), декември 2014 г.

Министерство на вътрешните работи, *Asylum Policy Instruction, Assessing Credibility and Refugee Status* (Инструкция във връзка с политиката в областта на убежището, оценка на правдоподобността и статут на бежанец), 6 януари 2015 г.

Министерство на вътрешните работи, *Country Information and Guidance, Iraq: Security Situation* (Информация и насоки за държавата, Ирак: ситуация във връзка със сигурността), ноември 2015 г.

2. Публикации

2.1 Материали за справка

Battjes, H., *European Asylum Law and International Law* (Европейско право в областта на убежището и международно право) (Martinus Nijhoff Publishers, 2006 г.).

Foster, M., *International Refugee Law and Socio-Economic Rights. Refuge from Deprivation* (Международно бежанско право и социално-икономически права. Убежище от лишенията) (CUP, 2009 г.).

Goodwin-Gill, G.S., и McAdam, J., *The Refugee in International Law* (Бежанецът в международното право) (3-то издание, OUP, 2007 г.).

Grahl-Madsen, A., *The Status of Refugees in International Law* (Статутът на бежанците в международното право) (том I и II, A.W. Sitjhoff, 1966 г. и 1972 г.).

Hailbronner, K., *Immigration and Asylum Law and Policy in the European Union* (Правото и политиката в областта на имиграцията и убежището в Европейския съюз) (Kluwer Law International, 2000 г.).

Hailbronner, K., и Thym, D. (ред.), *EU Immigration and Asylum Law: Commentary* (Правото на ЕС в областта на имиграцията и убежището: Коментар) (2-ро издание., С.Н. Beck, Hart & Nomos, 2016 г.).

Hathaway, J.C., *The Rights of Refugees under International Law* (Правата на бежанците според международното право) (CUP, 2005 г.).

Hathaway, J.C., и Foster, M., *The Law of Refugee Status* (Правото в областта на статута на бежанците) (2-ро издание, CUP, 2014 г.).

McAdam, J., *Complementary Protection in International Refugee Law* (Допълнителна закрила в международното бежанско право) (OUP, 2007 г.).

Peers, S., Moreno-Lax, V., Garlick, M., и Guild, E. (ред.), *EU Immigration and Asylum Law (Text and Commentary): Second Revised Edition. Vol. 3: EU Asylum Law* (Правото на ЕС в областта на имиграцията и убежището (текст и коментар): Второ преработено издание. Том 3: Право на ЕС в областта на убежището) (2-ро издание, Brill, 2015 г.).

Zimmermann, A., *The 1951 Convention relating to the Status of Refugees – A Commentary* (Конвенцията от 1951 г. за статута на бежанците: Коментар) (OUP, 2011 г.).

2.2 Публикации на ВКБООН

ВКБООН, *Agents of Persecution – UNHCR Position* (Агенти на преследване — позиция на ВКБООН), 1995 г.

ВКБООН, *Position Paper on Relocating Internally as a Reasonable Alternative to Seeking Asylum* (The So-Called 'Internal Flight Alternative' or 'Relocation Principle') (Доклад с позиция относно вътрешното преселване като разумна алтернатива за търсещите убежище лица (така наречената „възможност за бягство вътре в страната“ или „вътрешно преселване“), февруари 1999 г.

- ВКБООН, *Насоки на ВКБООН за международната закрила № 1: Свързано с пола преследване в контекста на член 1, раздел А, параграф 2 от Женевската конвенция от 1951 г. и/или Протокола за статута на бежанците от 1967 г.*, 7 май 2002 г., UN Doc HCR/GIP/02/01.
- ВКБООН, *Насоки на ВКБООН за международната закрила № 2: „Принадлежността към определена социална група“ в контекста на член 1, раздел А, параграф 2 от Женевската конвенция от 1951 г. и/или Протокола за статута на бежанците от 1967 г.*, 7 май 2002 г., UN Doc HCR/GIP/02/02.
- ВКБООН, *Sexual and Gender Based Violence against Refugees, Returnees and Internally Displaced Persons: Guidelines for Prevention and Response (Насоки за превенция и реагиране: сексуално и основано на пола насилие срещу бежанци, върнати лица и вътрешно разселени лица)*, май 2003 г.
- ВКБООН, *Насоки на ВКБООН за международната закрила № 4: „Възможността за бягство вътре в страната или вътрешно преселване“ в контекста на член 1, раздел А, параграф 2 от Женевската конвенция от 1951 г. и/или Протокола за статута на бежанците от 1967 г.*, 23 юли 2003 г., UN Doc HCR/GIP/03/04.
- ВКБООН, *Насоки на ВКБООН за международната закрила № 6: Основани на религията искания от бежанци по член 1, раздел А, параграф 2 от Женевската конвенция от 1951 г. и/или Протокола за статута на бежанците от 1967 г.*, 28 април 2004 г., UN Doc HCR/GIP/04/06.
- ВКБООН, *Анотиран коментар на ВКБООН относно Директива 2004/83/ЕО на Съвета от 29 април 2004 г. относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и относно съдържанието на предоставената закрила (ОВ L 304/12 от 20.9.2004 г.)*, януари 2005 г.
- ВКБООН, *Насоки на ВКБООН за международната закрила № 7: Прилагане на член 1, раздел А, параграф 2 от Женевската конвенция от 1951 г. и/или Протокола за статута на бежанците от 1967 г. към жертви на трафик на хора или лица, които са изложени на риск да станат жертви на трафик на хора*, 7 април 2006 г., UN Doc. HCR/GIP/06/07.
- ВКБООН, *Asylum in the European Union. A Study of the Implementation of the Qualification Directive (Убежището в Европейския съюз. Проучване на прилагането на директивата относно признаването)*, ноември 2007 г.
- ВКБООН, *Декларация относно Субсидиарната закрила по смисъла на Директивата относно признаването за лицата, застрашени от безогледно насилие*, януари 2008 г.
- ВКБООН, *Насоки на ВКБООН за международната закрила № 8: Молби за убежище за деца по силата на член 1, раздел А, параграф 2 и член 1, раздел Е от Женевската конвенция от 1951 г. и/или Протокола за статута на бежанците от 1967 г.*, 22 декември 2009 г., UN Doc HCR/GIP/09/08.
- ВКБООН, *Коментар на ВКБООН относно предложението на Европейската комисия за директива на Европейския парламент и на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети държави или лицата без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, и относно съдържанието на предоставената закрила (СОМ(2009)551, 21 октомври 2009 г.)*, юли 2010 г.
- ВКБООН, *Safe at Last? Law and Practice in Selected Member States with Respect to Asylum-Seekers Fleeing Indiscriminate Violence (Най-накрая в безопасност? Закон и практика в избрани държави членки по отношение на лица, търсещи международна закрила и бягащи от безогледно насилие)*, юли 2011 г.
- ВКБООН, *Handbook and Guidelines on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees (Ръководство и насоки за процедурите и критериите за определяне на статут на бежанец в съответствие с Женевската конвенция от 1951 г. и/или Протокола за статута на бежанците от 1967 г.)*, 1979 г., преиздадено през декември 2011 г.
- ВКБООН, *Насоки на ВКБООН за международната закрила № 9: Молби за предоставяне на статут на бежанец, основаващи се на сексуална ориентация и/или полова идентичност, в контекста на член 1, раздел А, параграф 2 от Конвенцията от 1951 г. и/или Протокола от 1967 г. за статута на бежанците*, 23 октомври 2012 г., UN Doc HCR/GIP/12/09.
- ВКБООН, *Насоки на ВКБООН за международната закрила № 10: Молби за предоставяне на статут на бежанец, свързани с отбиване на военна служба, в контекста на член 1, раздел А, параграф 2 от Женевската конвенция от 1951 г. и/или Протокола за статута на бежанците от 1967 г.*, 12 ноември 2014 г., UN Doc. HCR/GIP/13/10/Corr.1.

ВКБООН, *Handbook on Protection of Stateless Persons under the 1954 Convention Relating to the Status of Stateless Persons* (Ръководство за закрила на лица без гражданство съгласно Конвенцията за статута на лицата без гражданство от 1954 г.), 2014 г.

ВКБООН, *The Case Law of the European Regional Courts: The Court of Justice of the European Union and the European Court of Human Rights: Refugees, Asylum-Seekers, and Stateless Persons* (Съдебната практика на европейските регионални съдилища: Съдът на Европейския съюз и Европейският съд за правата на човека. Бежанци, лица, търсещи убежище, и лица без гражданство), 2015 г.

Изпълнителен комитет на ВКБООН, *Refugee Women and International Protection* (Бежанки и международна закрила), Заключение № 39 на Изпълнителния комитет (XXXVI), 1985 г.

Изпълнителен комитет на ВКБООН, *Refugee Protection and Sexual Violence* (Закрила на бежанците и сексуално насилие), Заключение № 73 на Изпълнителния комитет (XLIV), 8 октомври 1993 г.

2.3 Публикации на IARLJ

IARLJ, *Asylum Law* (Бежанско право), Първа международна съдебна конференция, 1—2 декември 1995 г., Лондон, Обединено кралство, 1996 г.

IARLJ, *Refugee and Asylum Law: Assessing the Scope for Judicial Protection* (Право в областта на бежанците и убежището: оценка на възможностите за съдебна защита), Втора световна конференция, 9—11 януари 1997 г., Ниймеген, Нидерландия, 1997 г.

IARLJ, *The Realities of Refugee Determination on the Eve of a New Millennium: The Role of the Judiciary/Les réalités de la détermination du statut de réfugié à l'aube du nouveau millénaire: Rôle du système judiciaire* (Реалността на определянето на бежанците в навечерието на новото хилядолетие: ролята на съдебната система), Трета световна конференция, октомври 1998 г., Отава, Канада, 1999 г.

IARLJ, *The Changing Nature of Persecution/La nature changeante de la persécution* (Променящото се естество на преследването), Четвърта световна конференция, октомври 2000 г., Берн, Швейцария, 2001 г.

IARLJ, *Forced Migration and the Advancement of International Protection /Migración forzada y el avance de la protección internacional* (Принудителна миграция и напредък на международната закрила), Седма световна конференция, 6—9 ноември 2006 г., Мексико сити, Мексико, 2006 г.

IARLJ, *A Manual for Refugee Law Judges Relating to the European Council Qualification Directive 2004/84/EC and European Council Procedures Directive 2005/85/EC*, (Ръководство за съдии по бежанско право във връзка с Директива 2004/84/ЕО на Съвета относно признаването и Директива 2005/85/ЕО на Съвета относно процедурите), 2007 г.

IARLJ, *Where to Now: Charting the Future Course of International Protection* (Сега накъде: планиране на бъдещия курс на международната закрила), Разисквания на осмата световна конференция, 28—30 януари 2009 г., Кейптаун, ЮАР, 2009 г.

IARLJ, *Assessment of Credibility in Refugee and Subsidiary Protection Claims under the EU Qualification Directive: Judicial Criteria and Standards* (Оценка на правдоподобността на молби за статут на бежанец и субсидиарна закрила по Директивата на ЕС относно признаването: съдебни критерии и стандарти), изготвена от J. Barnes и A. Mackey, 2013 г.

EASO, *Въведение в общата европейска система за убежище (ОЕСУ) за съдилища и трибунали: съдебен анализ*, август 2016 г.

EASO, *Оценка на доказателствата и правдоподобността в контекста на общата европейска система за убежище (ОЕСУ): съдебен анализ*, публикуването предстои.

EASO, *Достъп до процедури, уреждащи международната закрила и принципа за забрана за връщане: съдебен анализ*, публикуването предстои.

2.4 Публикации на НПО

ECRE, *Информационна бележка на ECRE относно Директива 2004/83/ЕО на Съвета от 29 април 2004 година относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и относно съдържанието на предоставената закрила*, октомври 2004 г.

ECRE, *Информационна бележка на ECRE относно Директива 2011/95/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 г. относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила (преработен текст)*, октомври 2013 г.

ECRE, Asylum Aid, Fluchtelingen Werk Nederland и Унгарски хелзинкски комитет, *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative (Субекти на закрила и алтернативата на молбата за международна закрила)*, 2014 г.

ECRE Asylum Aid, Fluchtelingen Werk Nederland и Унгарски хелзинкски комитет, *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative, National Report, Belgium (Субекти на закрила и алтернативата на молбата за международна закрила, национален доклад, Белгия)*, 2014 г.

2.5 Научна литература

Baldaccini, A., 'Refugee Protection in Europe: Reconciling Asylum with Human Rights' („Закрила на бежанците в Европа: постигане на съгласуваност между убежището и правата на човека“), *Justice Journal* (2004 г.) 117—128.

Bank, R., 'The Transposition of the Qualification Directive in Germany' („Транспониране на Директивата относно признаването в Германия“), в K. Zwaan (ред.), *The Qualification Directive: Central Themes, Problem Issues, and Implementation in Selected Member States (Директивата относно признаването: основни теми, проблематични области и прилагане в избрани държави членки)* (Wolf Legal Publishers, 2007 г.), 109—126.

Battjes, H., 'Subsidiary Protection and Reduced Rights' („Субсидиарната закрила и намалените права“), в K. Zwaan (ред.), *The Qualification Directive: Central Themes, Problem Issues, and Implementation in Selected Member States* (Wolf Legal Publishers, 2007 г.), 49—57.

Battjes, H., 'Subsidiary Protection and Other Alternative Forms of Protection' („Субсидиарната закрила и други алтернативни форми на закрила“), в V. Chetail и C. Bauloz (ред.), *Research Handbook on International Law and Migration (Сборник с научни изследвания в областта на международното право и миграцията)* (Edward Elgar Publishing, 2014 г.) 541—561.

Bauloz, C., и Ruiz, G., 'Refugee Status and Subsidiary Protection: Towards a Uniform Content of International Protection?' („Статут на бежанец и субсидиарна закрила – към еднакво съдържание на международната закрила?“), в V. Chetail, P. De Bruycker и F. Maiani (ред.), *Reforming the Common European Asylum System: The New European Refugee Law (Реформиране на общата европейска система за убежище – новото европейско бежанско право)* (Brill/Nijhoff, 2016 г.), 216—245.

Bell, M., 'Protecting LGBT People Seeking Asylum: Guidelines on the Refugee Status Directive' („Закриляне на лесбийки, гейове, бисексуални и транссексуални лица, търсещи убежище: насоки във връзка с директивата относно статута на бежанците“), ILGA-Europe, октомври 2005 г.

Bianku, L. 'Roundtable Discussion with the IARLJ, the CJEU and the ECtHR on Leading Asylum Cases' (Кръгла маса с IARLJ, CJEU и ECtHR по водещи дела в областта на убежището), *IJRL* (2013 г.), 382—393.

Boeles, P., den Heijer, M., Lodder, G., и Wouters, K., *European Migration Law (Европейско право в областта на миграцията)* (2-ро издание, Intersentia, 2014 г.).

Carlier, J.-Y., 'Réfugiés: Identification et statut des personnes à protéger. La directive qualification', в F. Julien-Laferrrière, H. Labayle и Ö. Edström (ред.), *La politique européenne d'immigration et d'asile: Bilan critique cinq ans après le Traité d'Amsterdam/The European Immigration and Asylum Policy: Critical Assessment Five Years after the Amsterdam Treaty (Европейската политика в областта на имиграцията и убежището: Критична оценка пет години след Договора от Амстердам)* (Брюксел, 2005 г.) 289—322.

- Carlier, J.-Y., *Droit d'asile et des réfugiés de la protection aux droits* (Martinus Nijhoff Publishers, 2007 г.).
- Castel, J. 'Rape, Sexual Assault and the Meaning of Persecution' („Изнасилване, сексуално нападение и значение на преследването“), *IJRL* (1992 г.) 39—56.
- Cherubini, F., *Asylum Law in the European Union (Бежанското право в Европейския съюз)* (Routledge, 2015 г.).
- Chetail, V., 'The Implementation of the Qualification Directive in France: One Step Forward and Two Steps Backward' („Прилагане на Директивата относно признаването във Франция: една стъпка напред, две назад“), в K. Zwaan (ред.), *The Qualification Directive: Central Themes, Problem Issues, and Implementation in Selected Member States* (Wolf Legal Publishers, 2007 г.), 87—101.
- Chetail, V., 'Are Refugee Rights Human Rights? An Unorthodox Questioning of the Relations between Refugee Law and Human Rights Law' („Правата на бежанците права на човека ли са? Неортодоксално поставяне под въпрос на отношенията между бежанското право и право в областта на правата на човека“), в R. Rubio-Marín (ред.), *Human Rights and Immigration (Права на човека и имиграция)* (Събрани курсове на Академията по европейско право, OUP, 2014 г.) 19—72.
- Chetail, V., De Bruycker, P., и Maiani, F. (ред.), *Reforming the Common European Asylum System: The New European Refugee Law (Реформиране на общата европейска система за убежище – новото европейско бежанско право)* (Brill/Nijhoff, 2016 г.).
- Crawford, J., Pellet, A., и Olleson, S. (ред.), *The Law of International Responsibility (Правото за международната отговорност)* (OUP, 2010 г.).
- de Groot, R., 'Survey on Rules on Loss of Nationality in International Treaties and Case Law' („Проучване на правилата във връзка със загубата на гражданство в международните договори и съдебната практика“), CEPS Доклад № 57, 2013 г.
- Dörig, H., 'German Courts and the Understanding of the Common European Asylum System' („Съдилищата в Германия и разбирането за Общата европейска система за убежище“), *IJRL* (2013 г.) 768—778.
- Dörig, H., в K. Hailbronner и D. Thym (ред.), *EU Immigration and Asylum Law, A Commentary* (Второ издание, C.H. Beck, 2016 г.).
- Durieux, J.-F., 'Salah Sheekh is a Refugee: New insights into Primary and Subsidiary Forms of Protection' (Salah Sheekh е бежанец: Нови прозрения в първичните и субсидиарните форми на закрила), *Refugee Studies Centre Working Paper No 49*, 2008 г.
- Durieux, J.-F., 'Of War, Flows, Laws and Flaws: A Reply to Hugo Storey' („За войната, потоците, законите и недостатъците: Отговор на Hugo Storey“), *RSQ* (2012 г.) 161—176.
- Eaton, J., 'The International Protection Alternative under European Union Law: Examining the Recast Qualification Directive' („Възможността за международна закрила: разглеждане на преработения текст на Директивата относно признаването“), *IJRL* (2012 г.) 765—792.
- Errera, R., 'La directive européenne du 29 avril 2004 sur le statut de réfugié et la protection internationale et les garanties contenues dans la Convention européenne des droits de l'homme', *Revue trimestrielle des droits de l'homme* (2008 г.).
- Errera, R., 'The CJEU and Subsidiary Protection: Reflections on Elgafaji – and After' („CJEU и субсидиарната закрила: размисли относно Elgafaji — и след това“), *IJRL* (2011 г.) 93—110.
- Ferguson Sidorenko, O., *The Common European Asylum System: Background, Current State of Affairs, Future Directions (Общата европейска система за убежище: обща информация, съществуващо положение, бъдещи насоки)* (TMC Asser Press, 2007 г.).
- Foster, M., 'The “Ground with the Least Clarity”: A Comparative Study of Jurisprudential Developments relating to ‘Membership of a Particular Social Group’ („Територията с най-малко яснота: сравнително изследване на развитието на съдебната практика във връзка с „принадлежността към определена социална група“), UNHCR Legal and Protection Policy Research Series, 2012 г.
- Fripp, E., 'International Humanitarian Law and the Interpretation of “Persecution” in Article 1A(2) CSR51' („Международното хуманитарно право и тълкуването на „преследване“ в член 1, раздел А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г.“), *IJRL* (2014 г.) 382—403.
- Fullerton, M., 'A Tale of Two Decades: War Refugees and Asylum Policy in the European Union' („Приказка за две десетилетия: бежанци от войните и политика на Европейския съюз в областта на убежището“), Brooklyn Law School Legal Studies, Research Paper No 175, ноември 2009 г.

- Garlick, M., *'International Protection in Court: The Asylum Jurisprudence of the Court of Justice of the EU and UNHCR'* („Международната закрила в съда: съдебната практика на Съда на Европейските общности и ВКБООН в областта на убежището“), RSQ (2015 г.) 107—130.
- Gil-Bazo, M.-T., *'Refugee Status, Subsidiary Protection, and the Right to Be Granted Asylum under EC Law'* („Статут на бежанец, субсидиарна закрила и право на убежище според правото на Съюза“), ВКБООН New Issues in Refugee Research, Research Paper No 136, ноември 2006.
- Gil-Bazo, M.-T., *'The Charter of Fundamental Rights of the European Union and the Right to Be Granted Asylum in the Union's Law'* („Хартата на основните права на Европейския съюз и правото на получаване на убежище в правото на Съюза“), RSQ (2008 г.) 33—52.
- Gil-Bazo, M.-T., *'Refugee Protection under International Human Rights Law: From Non-Refoulement to Residence and Citizenship'* („Закрилата на бежанците според международното право в областта на правата на човека — от забрана за връщане до право на пребиваване и гражданство“), RSQ (2015 г.) 11—42.
- Gilbert, G., *'Is Europe Living Up to its Obligations to Refugees?'* („Изпълнява ли Европа задълженията си към бежанците?“), European Journal of International Law (2004 г.) 963—987.
- Goodwin-Gill, G.S., *The Refugee in International Law (Бежанецът в международното право)* (Второ издание, OUP, 1996 г.).
- Goodwin-Gill, G.S., *'The International Law of Refugee Protection'* („Международното право в областта на закрилата на бежанците“), в E. Fiddian-Qasmiyeh, G. Loescher, K. Long и N. Sigona (ред.), *The Oxford Handbook of Refugee and Forced Migration Studies (Оксфордски справочник на проучванията в областта на бежанците и принудителното разселване на населението)* (OUP, 2014 г.).
- Goudappel, F.A.N.J., and Raulus, H.S.R. (ред.), *The Future of Asylum in the European Union: Problems, Proposals and Human Rights (Бъдещето на убежището в Европейския съюз: проблеми, предложения и права на човека)* (TMC Asser Press, 2011 г.).
- Grabenwarter, C., *European Convention of Human Rights, Commentary (Европейска конвенция за защита правата на човека, коментар)* (Nomos, 2014 г.).
- Grahl-Madsen, A., *'International Refugee Law Today and Tomorrow'* („Международното бежанско право днес и утре“), Archiv des Völkerrechts (1982) 411—467.
- Greenman, K., *'A Castel Built on Sand? Article 3 ECHR and the Source of Risk in Non-Refoulement Obligations in International Law'* („Замък върху пясък? Член 3 от ЕКПЧ и източникът на опасност в задълженията за забрана за връщане по международното право“), IJRL (2015 г.) 264—296.
- Guild, E., *'The Europeanisation of Europe's Asylum Policy'* („Европеизацията на политиката на Европа в областта на убежището“), IJRL (2006 г.) 630—641.
- Guild, E., Carrera, S., и Eggenschwiler, A. (ред.), *The Area of Freedom, Security and Justice Ten Years On: Successes and Future Challenges under the Stockholm Programme (Пространството на свобода, сигурност и правосъдие след десет години: Успехи и бъдещи предизвикателства в рамките на Стокхолмската програма)*, CEPS, 2010 г.
- Guild, E., и Minderhoud, P. (ред.), *The First Decade of EU Migration and Asylum Law (Първото десетилетие на правото на ЕС в областта на миграцията и убежището)* (Martinus Nijhoff Publishers, 2011 г.).
- Hailbronner, K., *'Principles of International Law Regarding the Concept of Subsidiary Protection'* („Принципи на международното право във връзка с понятието за субсидиарна закрила“), в D. Bouteillet-Paquet (ред.), *Subsidiary Protection of Refugees in the European Union: Complementing the Geneva Convention? (Субсидиарната закрила на бежанците в Европейския съюз: допълване на Женевската конвенция?)* (Брюксел, 2002 г.) 3—18.
- Hailbronner, K., and Alt, S., *'Council Directive 2004/83/EC of 29 April 2004 on Minimum Standards for the Qualification and Status of Third Country Nationals or Stateless Persons as Refugees or as Persons Who Otherwise Need International Protection and the Content of the Protection Granted, Articles 1-10'* („Директива 2004/83/ЕО на Съвета от 29 април 2004 година относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и относно съдържанието на предоставената закрила, членове 1—10“), в K. Hailbronner (ред.), *European Immigration and Asylum Law: A Commentary (Европейско право в областта на имиграцията и предоставянето на убежище: коментар)* (Hart, 2010 г.) 1006.

- Hailbronner, K., Renner, G., и Maaßen, H.-G., (ред.), *Staatsangehörigkeitsrecht* (3-то издание, C.H. Beck, 2010 г.).
- Harvey, C., 'The Right to Seek Asylum in the European Union' („Правото да се търси убежище в Европейския съюз“), *European Human Rights Law Review* (2004 г.) 17—36.
- Harvey, C., 'Time for Reform? Refugees, Asylum-Seekers, and Protection under International Human Rights Law' („Време за реформа? Бежанци, лица, търсещи убежище и международно право в областта на правата на човека“), *RSQ* (2015 г.) 43—60.
- Hathaway, J.C., *The Law of Refugee Status (Правото в областта на статута на бежанците)* (Butterworths, 1991 г.).
- Hathaway, J.C., 'What's in a Label?' („Какво се съдържа в етикета?“), *EJML* (2003 г.) 1—21.
- Hathaway, J.C., 'Leveraging Asylum' („Начин за постигане на убежище“), *Texas International Law Journal* (2010 г.) 503—536.
- Hathaway, J.C., и Foster, M., 'Internal Protection/Relocation/Flight Alternative as an Aspect of Refugee Status Determination' („Възможността за международна закрила/преселване/бягство като аспект на определянето на статута на бежанец“), в E. Feller, V. Türk и F. Nicholson (ред.), *Refugee Protection in International Law, UNHCR's Global Consultations on International Protection (Закрила на бежанците в международното право, световни консултации на ВКБООН във връзка с международната закрила)* (CUP, 2003 г.) 357—417.
- Hathaway, J.C., Haines, R.P.G., Kagan, M., и колектив, 'The Michigan Guidelines on Nexus to a Convention Ground' („Указания от Мичиган относно причинно-следствената връзка с основание, предвидено в Конвенцията“), *Michigan Journal of International Law* (2002) 211—221
- Hathaway, J.C., and Hicks, W.S., 'Is There a Subjective Element in the Refugee Convention's Requirement of "Well-Founded Fear"?' („Има ли субективен елемент в изискването на Конвенцията за статута на бежанците за „основателни опасения“?“), *Michigan Journal of International Law* (2005 г.) 505—562.
- Jakuleviciene, I., 'Is There a Need for an Extension of Subsidiary Protection in the European Union Qualification Directive?' („Необходимо ли е разширяване на субсидиарната закрила в Директивата на ЕС относно признаването?“), *Jurisprudence* (2010 г.) 215—232.
- Julien-Laferrrière, F., 'La compatibilité de la politique d'asile de l'Union européenne avec la Convention de Genève du 28 juillet 1951 relative au statut de réfugié', в V. Chetail и J. Flauss (eds.), *La Convention de Genève du 18 juillet 1951 relative au statut des réfugiés 50 ans après: Bilan et perspectives* (Брюксел, 2001 г.) 257—286.
- Julien-Laferrrière, F., Labayle, H., и Edström, Ö. (ред.), *The European Immigration and Asylum Policy: Critical Assessment Five Years after the Amsterdam Treaty (Европейската политика в областта на имиграцията и убежището: Критична оценка пет години след Договора от Амстердам)* (Брюксел, 2005 г.)
- Juss, S., 'Problematizing the Protection of "War Refugees": A Rejoinder to Hugo Storey and Jean-François Durieux' („Проблематизиране на закрилата на „бежанците от войни“: Възражение срещу Hugo Storey и Jean-François Durieux“), *RSQ* (2013 г.) 122—147.
- Kälin, W., 'Non-State Agents of Persecution and the Inability of the State to Protect' („Недържавните субекти на преследване и неспособността на държавата да осигури закрила“), *Georgetown Immigration Law Journal* (2001 г.) 415—431.
- Kälin, W., 'Gender-Related Persecution' („Свързано с пола преследване“), в V. Chetail и V. Gowlland-Debbas (eds.), *Switzerland and the International Protection of Refugees (Швейцария и международната закрила на бежанците)* (Kluwer Law International, 2002 г.) 111—128.
- Kelley, N., 'Internal Flight/Relocation/Protection Alternative: Is It Reasonable?' („Възможността за международна закрила/преселване/бягство: разумна ли е?“), *IJRL* (2002 г.) 4—44.
- Klug, A., 'Harmonization of Asylum in the European Union – Emergence of an EU Refugee System?' („Хармонизиране на убежището в Европейския съюз – поява на система на ЕС за убежище?“), *German Yearbook of International Law* (2004 г.) 594—628.
- Kosar, D., 'Inclusion before Exclusion or Vice Versa: What the Qualification Directive and the Court of Justice Do (Not) Say' („Включване преди изключване или обратното: Какво (не) казват Директивата относно признаването и Съдът на Европейските общности“), *IJRL* (2013 г.) 87—119.

- Lambert, H., *'The EU Asylum Qualification Directive, Its Impact on the Jurisprudence of the United Kingdom and International Law'* („Директивата на ЕС относно условията за убежище, влиянието ѝ върху съдебната практика в Обединеното кралство и международното право“), *International and Comparative Law Quarterly* (2006 г.) 161—192.
- Lambert, H., *'The next frontier: Expanding Protection in Europe for Victims of Armed Conflict and Indiscriminate Violence'* („Следващата граница. Разширяване на закрилата в Европа за жертвите на въоръжен конфликт и безогледно насилие“), *IJRL* 2013 г., 207—234.
- Lambert, H., *'Refugee Status, Arbitrary Deprivation of Nationality, and Statelessness within the Context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees'* („Статутът на бежанец, произволното лишаване от гражданство и липсата на гражданство в контекста на член 1, буква А, параграф 2 от Конвенцията от 1951 г. и Протокола от 1967 г. за статута на бежанците“), *ВКБООН, Legal and Protection Policy Research Series*, 2014 г.
- Lauterpacht, E., и Bethlehem, D., *'The Scope and Content of the Principle of Non-Refoulement: Opinion'* („Обхват и съдържание на принципа за забрана за връщане — мнение“), в E. Feller, V. Türk и F. Nicholson (ред.), *Refugee Protection in International Law: UNHCR's Global Consultations on International Protection* (Cambridge University Press, 2003 г.) 87—177.
- Leboeuf, L., и Tsourdi, E., *'Towards a Re-Definition of Persecution? Assessing the Potential Impact of Y and Z'* („Към ново определение на преследване? Оценка на потенциалното въздействие на Y и Z“), *HRLR* (2013 г.) 402—415.
- Lehmann, J.M., *'Persecution, Concealment and the Limits of a Human Rights Approach in (European) Asylum Law – The Case of Germany v Y and Z in the Court of Justice of the European Union'* („Преследване, укриване и ограниченията на основания на правата на човека подход в (европейското) право в областта на убежището — Делото Германия срещу Y и Z в Съда на Европейския съюз“), *IJRL* (2014 г.) 65—81.
- Mandal, R., *'Protection Mechanisms Outside of the 1951 Convention (“Complementary Protection”)'* („Механизми за закрила извън Конвенцията от 1951 г. („допълваща закрила““), *UNHCR Legal and Protection Policy*, Doc PPLA/2005/02, юни 2005 г.
- Mariño Menéndez, F.M., *'Recent Jurisprudence of the United Nations Committee against Torture and the International Protection of Refugees'* („Последна съдебна практика на Комитета на ООН срещу изтезанията и международната закрила на бежанците“), *RSQ* (2015 г.), 61—78.
- Marx, R., *'The Criteria of Applying the “Internal Flight Alternative” Test in National Refugee Status Determination Procedures'* („Критериите за прилагане на теста за възможност за вътрешно бягство в националните процедури за определяне на статут на бежанец“), *IJRL* (2002 г.) 179—218.
- Marx, R., *Handbuch zum Flüchtlingsschutz, Erläuterungen zur Qualifikationsrichtlinie* (2-ро издание, Wolters/Kluwer Law International, 2012 г.).
- McAdam, J., *'Complementary Protection and Beyond: How States Deal with Human Rights Protection'* („Допълваща защита и отвъд нея: как държавите се справят със защитата на правата на човека“), *UNHCR New Issues in Refugee Research*, Работен доклад № 118, 2005 г.
- McAdam, J., *'The European Union Qualification Directive: The Creation of a Subsidiary Protection Regime'* („Директивата на Европейския съюз относно признаването – създаването на режим на субсидиарна закрила“), *IJRL* (2005 г.), 461—516.
- McAdam, J., *'The Qualification Directive: An Overview'* („Директивата относно признаването: преглед“), в K. Zwaan (ред.), *The Qualification Directive: Central Themes, Problem Issues, and Implementation in Selected Member States* (Wolf Legal Publishers, 2007 г.), 7—30.
- McAdam, J., *'Regionalising International Refugee Law in the European Union: Democratic Revision or Revisionist Detour?’* („Регионализиране на международното бежанско право в Европейския съюз: демократично преразглеждане или ревизионистична демокрация?“), *Victoria University of Wellington Law Review* (2007 г.) 255—280.
- McAdam, J., *'The Standard of Proof in Complementary Protection Cases: Comparative Approaches in North America and Europe'* („Стандартът на доказване в дела за допълнителна закрила: сравнителни подходи в Северна Америка и Европа“), *University of South Wales Faculty of Law Research Series*, Paper No 50, 2008 г.

- Millibank, J., *'From Discretion to Disbelief: Recent Trends in Refugee Determination on the Basis of Sexual Orientation in Australia and the United Kingdom'* („От дискретност до неверие: последни тенденции в определянето на бежанците въз основа на сексуалната ориентация в Австралия и Обединеното кралство“) (, IJRL (2009 г.) 391—414.
- Mole, N., и Meredith, C., *'Asylum and the European Convention on Human Rights'* („Убежището и Европейската конвенция за защита на правата на човека“), Human Rights Files No 9, Council of Europe Publishing, 2010 г.
- Moreno-Lax, V., *'Of Autonomy, Autarky, Purposiveness and Fragmentation: The Relationship between EU Asylum Law and International Humanitarian Law'* („За автономността, самодостатъчността, целесъобразността и раздробяването: връзката между правото на ЕС в областта на убежището и международното хуманитарно право“) в D.J. Cantor и J.-F. Durieux (ред.), *Refuge from Inhumanity? War Refugees and International Humanitarian Law (Убежище от безчовечността? Бежанците от войните и международното хуманитарно право)* (Brill/Nijhoff, 2014 г.) 295—341.
- Musalo, K., *'Conscientious Objection as a Basis for Refugee Status: Protection for the Fundamental Rights of Freedom of Thought, Conscience and Religion'* („Възраженията по съвест като основание за статут на бежанец: закрила на основните права на свобода на мисълта, съвестта и религията“), RSQ (2007 г.) 69—78.
- Noll, G., *Negotiating Asylum. The EU Acquis, Extraterritorial Protection and the Common Market of Deflection (Договаряне на убежището. Достиганията на правото на ЕС, извънтериториалната защита и Общият пазар на деформацията)* (Martinus Nijhoff Publishers, 2000 г.).
- Noll, G., *'International Protection Obligations and the Definition of Subsidiary Protection in the EU Qualification Directive'* („Задълженията за международна закрила и определението на субсидиарна закрила в Директивата на ЕС относно признаването“), в M.C.D.U. de Sousa, P. De Bruycker и U. Brandl (ред.), *The Emergence of a European Asylum Policy (Възникването на европейска политика в областта на убежището)* (Брюксел, 2004 г.) 183—194.
- Noll, G., *'Evidentiary Assessment and the EU Qualification Directive'* („Оценката на доказателствата и Директивата на ЕС относно признаването“), UNHCR New Issues in Refugee Research, Работен доклад № 117, 2005 г.
- Noll, G., *'Asylum Claims and the Translation of Culture into Politics'* („Молби за убежище и превръщане на културата в политика“), Texas International Law Journal (2006 г.) 491—501.
- O'Nions, H., *Asylum – A Right Denied: A Critical Analysis of European Asylum Policy (Убежище – отказано право. Критичен анализ на европейската политика в областта на убежището)* (Ashgate, 2014 г.).
- O'Sullivan, M., *'Acting the Part: Can Non-State Entities Provide Protection under International Refugee Law?'* („Да изиграт ролята: могат ли недържавни субекти да осигуряват закрила съгласно международното бежанско право?“), IJRL (2012 г.) 85—110.
- Pearce, H., *'An Examination of the International Understanding of Political Rape and the Significance of Labeling it Torture'* („Изследване на международното разбиране за политическо изнасилване и значението на определянето му като изтезание“), IJRL (2002 г.) 534—560.
- Peers, S., *EU Justice and Home Affairs (Правосъдие и вътрешни работи на ЕС)* (3-то издание, OUP, 2011 г.).
- Peers, S., *'The Revised Directive on Refugee and Subsidiary Protection Status'* („Преработената директива относно статута на бежанец и статута на субсидиарна закрила“), Statewatch, 2011 г.
- Peers, S., *'The Second Phase of the Common European Asylum System: A Brave New World – or Lipstick on a Pig?'* („Втората фаза на общата европейска система за убежище – смел нов свят или на свинче звънче?“), Statewatch, 2013 г.
- Peers, S., Guild, E., Acosta, D., Groenendijk, K., и Moreno Lax, V., *EU Immigration and Asylum Law (Text and Commentary): Second Revised Edition. Vol. 2: EU Immigration Law (Правото на ЕС в областта на имиграцията и убежището (текст и коментар): Второ преработено издание. Том 2: Право на ЕС в областта на имиграцията)* (2-ро издание, Brill, 2012 г.).
- Pellonpää, M., *'ECHR Case-Law on Refugees and Asylum Seekers and Protection under the 1951 Refugee Convention: Similarities and Differences'* („Съдебната практика на ECHR относно бежанците и търсещите убежище лица и закрилата по силата на Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г.: прилики и разлики“), в IARLJ, *The Changing Nature of Persecution* (IARLJ, 2000 г.) 146—148.

- Phuong, C., 'Persecution by Non-State Agents: Comparative Judicial Interpretations of the 1951 Refugee Convention' („Преследване от страна на недържавни субекти: сравнителни съдебни тълкувания на Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г.“), EJML (2003 г.) 521—532.
- Piotrowicz, R., and Van Eck, C., 'Subsidiary Protection and Primary Rights' („Субсидиарната закрила и основните права“), International and Comparative Law Quarterly (2004 г.) 107—138.
- Pirjola J., 'European Asylum Policy – Inclusions and Exclusions under the Surface of Universal Human Rights Language' („Европейската политика в областта на убежището — включване и изключване под повърхността на езика на универсалните права на човека“), EJML (2009 г.) 347—366.
- Rodrigues Araújo, A.M., 'The Qualification for Being a Refugee under EU Law: Religion as a Reason for Persecution' („Определяне като бежанец по силата на правото на Съюза: религията като мотив за преследване“), EJML (2014 г.) 535—558.
- Storey, H., 'The Internal Flight Alternative Test: The Jurisprudence Re-Examined' („Проверка на възможността за вътрешно бягство: ново проучване на съдебната практика“), IJRL (1998 г.) 499—532.
- Storey, H., 'EU Qualification Directive: A Brave New World?' („Директивата на ЕС относно признаването на бежанците – смел нов свят?“), IJRL (2008 г.) 1—49.
- Storey, H., 'Armed Conflict in Asylum Law: The “War-Flaw”' („Въоръженият конфликт в правото в областта на убежището: войната като недостатък“), RSQ (2012 г.) 1—32.
- Storey, H., 'Persecution: Towards a Working Definition' („Преследване: стремеж към работещо определение“), в V. Chetail и C. Bauloz (ред.), *Research Handbook on International Law and Migration (Сборник с научни изследвания в областта на международното право и миграцията)* (Edward Elgar Publishing, 2014 г.) 459—518.
- Storey, H., 'Qualification for Subsidiary Protection' („Удовлетворяване на условията за субсидиарна закрила“), в K. Nailbronner и D. Thym (ред.), *EU Immigration and Asylum Law Commentary* (Второ издание, С.Н. Beck, 2016 г.).
- Storey, H., 'The Meaning of “Protection” within the Refugee Definition' („Значението на „закрила“ в определението на бежанец“), RSQ (2016 г.) 1—34.
- Türk, V., 'Non-State Agents of Persecution' („Недържавни субекти на преследване“), в V. Chetail и V. Gowlland-Debbas (eds.), *Switzerland and the International Protection of Refugees/La Suisse et la protection internationale des réfugiés* (Kluwer Law International, 2002 г.) 95—109.
- Übersax, P., и Rudin, B., (ред.), *Ausländerrecht* (Helbing Lichtenhahn Verlag, 2009 г.).
- Vedsted-Hansen, J., 'Common EU Standards on Asylum – Optional Harmonization and Exclusive Procedures?' („Общи стандарти на ЕС в областта на убежището – хармонизиране по избор и изключителни процедури?“), EJML (2005 г.) 369—376.
- Wouters, K., *International Legal Standards for the Protection from Refoulement (Международни правни стандарти за закрила от връщане)* (Intersentia, 2009 г.).
- Zimmermann, A. (ed.), *The 1951 Convention Relating to the Status of Refugees and its Protocol: A Commentary (Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г. и Протоколът към нея: Коментар)*(OUP, 2011 г.).
- Zimmermann, A., и Mahler, C., 'Article 1 A, para. 2 (Definition of the Term “Refugee”/Définition du terme “réfugié”)' („Член 1, буква А, параграф 2 (Определение на термина „бежанец““), в A. Zimmermann (ред.), *The 1951 Convention relating to the Status of Refugees and its Protocol: A Commentary* (OUP, 2011 г.), 281—465.
- Zwaan, K. (ed.), *The Qualification Directive: Central Themes, Problem Issues, and Implementation in Selected Member States* (Wolf Legal Publishers, 2007 г.).

Приложение Е: Избрана съдебна практика

CJEU

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
CJEU	<p><i>Meki Elgafaji u Noor Elgafaji</i> срещу <i>Staatssecretaris van Justitie</i> дело C-465/07 EU:C:2009:94 17.2.2009 г.</p>	<p>Съдебно решение по преюдициално запитване, отправено от Raad van State (Нидерландия), относно връзката между член 15, буква в) от ДП и член 3 от ЕКПЧ и тълкуването на термините „лична заплаха“ и „безогледно насилие“ в член 15, буква в) от ДП.</p> <p>субсидиарна закрила — член 3 от ЕКПЧ — правно основание на член 15, буква б) от ДП — връзка на член 15, буква в) с член 15, букви а) и б) от ДП — реална опасност от тежки посегателства</p> <p>Член 3 от ЕКПЧ като правна основа на член 15, буква б) от ДП, точка 28: „В това отношение следва да се напомни, че макар гарантираното от член 3 от ЕКПЧ основно право да представлява част от основните принципи на общественото право, за чието спазване следи Съдът, и макар практиката на Европейския съд за правата на човека да е взета предвид за тълкуването на обхвата на това право в обществеността правен ред, все пак член 15, буква б) от Директивата е този, който по същество съответства на посочения член 3. [...]“</p> <p>Връзка на член 15, буква в) с член 15, букви а) и б) от ДП, точки 32, 33 и 38. „32. В това отношение следва да се отбележи, че използваните в член 15, букви а) и б) от Директивата изрази „смертно наказание“, „екзекуцията“, както и „изтезанието или нечовешкото или унижителното отнасяне или наказание, наложени на молителя“ обхващат ситуации, при които молителят за субсидиарна закрила е специфично изложен на опасността от определен вид посегателство. 33. Напротив, посегателството, дефинирано в член 15, буква в) от Директивата като изразяващо се в „тежки и лични заплахи срещу живота или личността“ на молителя, обхваща една по-обща опасност от посегателство. [...] 38. Извънредният характер на тази ситуация се потвърждава и от факта, че съответната закрила е субсидиарна и според общия смисъл на член 15 от Директивата, тъй като дефинираните в букви а) и б) от този член посегателства предполагат ясна степен на индивидуализация. Макар несъмнено да е вярно, че колективни фактори играят съществена роля за прилагането на член 15, буква в) от Директивата, в смисъл че съответното лице спада, както други лица, към кръг от потенциални жертви на безогледно насилие в случай на въоръжен вътрешен или международен конфликт, това не променя факта, че тази разпоредба трябва да представлява обект на систематично тълкуване в съответствие с другите две посочени в член 15 ситуации и следователно трябва да се тълкува в тясна връзка с тази индивидуализация.“</p> <p>Определение на реална опасност по смисъла на член 15, буква в) от ДП, точка 40. „Освен това следва да се добави, че при предвиденото в член 4, параграф 3 от Директивата оценяване на молба за субсидиарна закрила на лично основание може по-специално да се отчитат: [...] - евентуалното съществуване на сериозен признак за реален риск като споменати в член 4, параграф 4 от Директивата — признак, по отношение на който изискването за безогледно насилие, необходимо, за да може да се търси субсидиарна закрила, може да бъде по-ниско.“</p>	<p>Цитирани дела</p> <p>ЕСтНР — <i>NA срещу Обединеното кралство</i>, жалба № 25904/07</p>

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
<p>CJEU (голям състав)</p>	<p><i>Aydin Salahadin Abdulla и други срещу Bundesrepublik Deutschland</i> съединени дела C-175/08, C-176/08, C-179/08 и C-179/08 EU:C:2010:105 2.3.2010 г.</p>	<p>Съдебно решение по преюдициално запитване, отправено от Bundesverwaltungsgericht (Германия) относно прекратяване на статута на бежанец на основание член 11 от ДП.</p> <p>закрила срещу преследване – международни организации – продължителност на закрилата – предходно преследване</p> <p>Закрила срещу преследване по силата на член 7, параграф 2 от ДП, точки 68–71: „68. По този начин, тъй като обстоятелствата показват неспособността или, обратно, възможността страната на произход да осигури закрила срещу актовете на преследване, те се оказват решаващ елемент в преценката, водеща до предоставянето или, съответно, до евентуалното прекратяване на статута на бежанец. [...] 70. За да стигнат до извода, че опасенията на бежанеца от преследване вече са неоснователни, в светлината на член 7, параграф 2 от Директивата компетентните органи трябва да проверят с оглед на личното му положение, че субектът/субектите на закрила в третата разглеждана страна е взел/са взели разумни мерки, за да попречи/попречат на преследването, и в този смисъл, че разполага/разполагат по-специално с ефективна съдебна система, позволяваща разкриването, преследването и наказването на деянията, представляващи преследване, и че в случай на прекратяване на статута на бежанец заинтересуваният гражданин ще има достъп до тази закрила. 71. В рамките на тази проверка компетентните органи следва да преценят по-специално условията на функциониране на институциите, административните органи и силите за сигурност, от една страна, а от друга, на всички групи или образувания в третата страна, които в случай на завършване в нея чрез своите действия или бездействие биха могли да са в основата на актове на преследване, извършени лично спрямо ползващия се от статута на бежанец. В съответствие с член 4, параграф 3 от Директивата, който се отнася до оценяването на фактите и обстоятелствата, посочените органи могат да вземат под внимание включително законите и подзаконовите актове на страната на произход, както и начина на тяхното прилагане, а също и в каква степен се осигурява защитането на основните права на човека в тази страна.“</p> <p>Продължителност на закрилата (съществува промяна в обстоятелствата), точки 72–73: „72. Освен това член 11, параграф 2 от Директивата предвижда, че промяната в обстоятелствата, установена от компетентните органи, трябва да бъде „достатъчно значителна, а не с временен характер“, за да може опасението на бежанеца от преследване повече да не бъде разглеждано като основателно. 73. Промяната в обстоятелствата е достатъчно „значителна, а не с временен характер“ по смисъла на член 11, параграф 2 от Директивата, когато може да се счита, че факторите, на които се основават опасенията на бежанеца от преследване, са трайно премахнати. В този смисъл преценката на значителността и липсата на временен характер на промяната в обстоятелствата налага липсата на основателни опасения от излагане на актове на преследване, представляващи тежки нарушения на основните права на човека по смисъла на член 9, параграф 1 от Директивата.“</p> <p>Международни организации като субекти на закрила по смисъла на член 7, параграф 1 от ДП, точка 75: „Във връзка с последното следва да се приеме, че член 7, параграф 1 от Директивата допуска възможността закрила да се осигурява от международни организации, включително посредством присъствието на международно формиране на територията на третата страна.“</p> <p>Предходно преследване по смисъла на член 4, параграф 4 от ДП, точка 94: „Това положение се наблюдава преди всичко и най-вече на етапа на разглеждане на първоначална молба за предоставяне на статут на бежанец, когато молителят се позовава на предходни актове или заплахи за преследване като указание за основателността на своето опасение, че въпросното преследване ще се повтори в случай на завръщане в страната на произход. Доказателствената сила, която член 4, параграф 4 от Директивата свързва с такива предходни актове или заплахи, се взема под внимание от компетентните органи при условията, произтичащо от член 9, параграф 3 от Директивата, че тези актове и заплахи имат връзка с мотива за преследване, на който се позовава търсещият закрила.“</p>	

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
СЈЕУ (голям състав)	<p><i>Bundesrepublik Deutschland</i> <i>срещу В и D</i></p> <p>съединени дела C-57/09 и C-101/09</p> <p>EU:C:2010:661 9.11.2010 г.</p>	<p>Съдебно решение по преюдициално запитване, отправено от Bundesverwaltungsgericht (Германия) относно изключване от статута на бежанец на основание член 12, параграф 2, букви б) и в) от ДП.</p> <p>по-благоприятни стандарти за определяне на международна закрила (член 3 от ДП) – изключване от статута на бежанец</p> <p>Дали може да се предоставя статут на бежанец на молители, които са изключени от него, съгласно член 3 от ДП, точки 115–121. „115. Предвид обаче целта на установените от Директивата основания за изключване, която е да се запази доверието в предвидената от нея при спазване на Женевската конвенция от 1951 г. система на закрила, условието по член 3 от Директивата не допуска държава членка да приема или да запазва разпоредби, предоставящи предвидения в Директива 2004/83 статут на бежанец на лице, което е изключено от него съгласно член 12, параграф 2. 116. Въпреки това е важно да се посочи, че от заключителните думи на член 2, буква ж) от Директивата следва, че тя допуска лице да поиска да бъде закрилено в рамките на „друг тип закрила“, която не е попада в приложното поле на Директива 2004/83. 117. Подобно на Женевската конвенция от 1951 г., Директива 2004/83 изхожда от принципа, че приемашите държави членки могат да предоставят в съответствие с националното им право национална закрила, в рамките на която лица, които са изключени от статута на бежанец съгласно член 12, параграф 2 от Директивата, имат права, които им позволяват да пребивават на територията на съответната държава членка. 118. Предоставянето от държава членка на такъв статут на национална закрила по причини, различни от необходимостта от международна закрила по смисъла на член 2, буква а) от Директива 2004/83, тоест по преценка на държавата като проява на добра воля или по хуманитарни съображения, не попада в приложното поле на Директивата, както се уточнява в съображение 9 от нея. 119. Не трябва обаче да е възможно този друг тип закрила, който държавите членки имат право да предоставят, да бъде смесван със статута на бежанец по смисъла на Директива 2004/83, както основателно подчертава по-специално Комисията. 120. Ето защо, доколкото позволяват ясно разграничение между националната закрила и закрилата, предоставена съгласно Директива 2004/83, националните норми, предоставящи право на убежище на лица, изключени от статута на бежанец по смисъла на Директивата, не нарушават установената от Директивата система. 121. С оглед на тези съображения на петия въпрос следва да се отговори, че член 3 от Директивата трябва да се тълкува в смисъл, че държавите членки могат да признаят право на убежище по националното им право на лице, изключено от статута на бежанец съгласно член 12, параграф 2 от тази Директива, доколкото това не води до опасност от смесване на този друг тип закрила със статута на бежанец по смисъла на Директивата.“</p>	

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Цитирани дела
Съд	<p>Bundesrepublik Deutschland срещу Y и Z Съединени дела C-71/11 и C-99/11 EU:C:2012:518 5.9.2012 г.</p>	<p>Относителност/ключови думи /основни моменти</p>
		<p>Съдебно решение по преюдициално запитване, отправено от Bundesverwaltungsgericht (Германия) относно понятието за преследване въз основа на член 9, параграф 1 и член 10, параграф 1, буква б) от ДП.</p>
		<p>акт на преследване (член 9, параграф 1 от ДП) – нарушаване на свободата на религия – сериозност – основателно опасение от преследване – липса на предходно преследване (член 4, параграф 4 от ДП) – стандарт на доказване – липса на задължение за дискретност</p>
		<p>Нарушаването на свободата на религия като акт на преследване и сериозното на нарушението по смисъла на член 9, параграф 1 от ДП, точки 57—62 и 65—66. „57. Свободата на религия е една от основите на демократичното общество и е основно право на човека. Посетателството над правото на свобода на религията може да бъде толкова сериозно, че да се приравни на случите, посочени в член 15, параграф 2 от ЕКПЧ, на които неизчерпателно се позовава член 9, параграф 1 от Директивата при определяне по-специално на това кои деяния трябва да се считат за преследване. 58. Същевременно това изобщо не означава, че всяко посещение над правото на свобода на религията, гарантирано с член 10, параграф 1 от Хартата, представлява акт на преследване, който би задължил компетентните органи да предоставят статут на бежанец по смисъла на член 2, буква г) от Директивата на лицето, изложено на въпросното посещение. 59. Напротив, от текста на член 9, параграф 1 от Директивата е видно, че е необходимо наличието на „тежко нарушение“ на споменатата свобода, засягащо значително съответното лице, за да могат съответните деяния да се считат за преследване. 60. В този смисъл поначало се изключват деянията, които представляват предвидени в закона ограничения на упражняването на основното право на свобода на религията по смисъла на член 10, параграф 1 от Хартата, които обаче не нарушават това право, тъй като попадат под действието на член 52, параграф 1 от Хартата. 61. Деянията, чиято тежест — макар да нарушават признатото с член 10, параграф 1 от Хартата право — не е равностойна на нарушаването на основните права на човека, упражняването на които не е възможно да бъде ограничено по какъвто и да било начин по силата на член 15, параграф 2 от ЕКПЧ, също не могат да се считат за преследване по смисъла на член 9, параграф 1 от Директивата и на член 1А от Женевската конвенция. 62. За да се определят конкретни деяния, които могат да се считат за преследване по смисъла на член 9, параграф 1, буква а) от Директивата, не следва да се прави разграничение между деянията, които биха засягнали „същността“ („forum internum“) на основното право на свобода на религията, което не би обхванало публичните религиозни дейности („forum externum“), и деянията, които не биха засягнали твърдяната „същина“. [...] 65. От това следва, че деянията, които поради присъщата им сериозност, в съчетание с тежестта на последващите от тях за засяганото лице, могат да се считат за преследване, трябва да се определят не в зависимост от елемента от свободата на религия, който е нахвърнен, а в зависимост от естеството на репресията, упражнявана върху заинтересуваното лице и в зависимост от нейните последици [...] 66. Следователно сериозността на мерките и на санкциите, които са наложени или могат да бъдат наложени по отношение на заинтересуваното лице, определя дали нарушението на правото, гарантирано от член 10, параграф 1 от Хартата, съставлява преследване по смисъла на член 9, параграф 1 от Директивата.“</p>
		<p>Определение на основателно опасение от преследване, точка 70: „Оценяването на този риск от страна на компетентния орган изисква отчитане на поредица обективни и субективни обстоятелства. Субективното обстоятелство, че спазването на определена публична религиозна практика, която е предмет на оспорените ограничения, е особено важно за заинтересуваното лице за целите на съхраняване на неговата религиозна идентичност, е релевантно при преценката на нивото на риск, на който молителят би бил изложен в страната си на произход по причина на своята религия, макар и спазването на подобна религиозна практика да не съставлява основен елемент за съответната религиозна общност.“</p>
		<p>Опасност от бъдещо преследване без предходно преследване и стандарт на доказване по смисъла на член 4, параграф 4 от ДП, точки 74—76. „74. За да се отговори на този въпрос, трябва да се отбележи, че той разглежда положението, при което молителят, както в главните производства, все още не е бил преследван или не е бил обект на директни заплахи за преследване по причина на неговото вероизповедание. 75. Именно липсата на подобен „сериозен признак за основателни опасения“ на молителя по смисъла на член 4, параграф 4 от Директивата е в основата на нуждата на запитващата юрисдикция да установи до каква степен молителят, когато не може да основе опасенията си върху вече осъществено заради религията му преследване, би имал възможност след завръщането си в страната на произход да изисква по-нататъшното избягване на реалния риск от преследване. 76. В това отношение следва да се приеме, че в рамките на системата на Директивата, когато в съответствие с член 2, буква в) от нея преценяват дали молителят има основателни опасения от преследване, компетентните органи определят дали установените обстоятелства представляват или не заплаха, поради която съответното лице може с основание да се опасява с оглед на личното си положение, че действително спрямо него ще бъдат извършени актове на преследване.“</p>
		<p>Липса на задължение за дискретност, точки 78—80: „78. Никое от посочените правила не сочи, че при преценката дали е налице голям риск спрямо лицето действително да бъдат извършени актове на преследване при определена обстановка, би трябвало да се вземе предвид възможността на молителя да избягне риска от преследване, като се откаже от различната религиозна практика, и следователно от закрилата, която Директивата цели да му гарантира чрез признаването на статута на бежанец. 79. Ето защо, след като се установи, че след завръщане в страната на произход религиозната практика излага заинтересуваното лице на реален риск от преследване, следва на това лице да се предостави статут на бежанец в съответствие с член 13 от Директивата. Обстоятелството, че то би могло да избягне риска, като се откаже от някои религиозни действия, по принцип е ирелевантно. 80. С оглед на изложените съображения на третия отпразен по всяко от двете дела въпрос следва да се отговори, че член 2, буква в) от Директивата трябва да се тълкува в смисъл, че опасението на молителя от преследване е основателно, след като предвид личното му положение компетентните органи приемат, че е обосновано да се счита, че след завръщането си в страната на произход то ще извършва религиозни действия, които го излагат на реален риск от преследване. При оценката на молбата за получаване на статут на бежанец на лично основание посочените органи не следва да очакват от молителя да се откаже от своите религиозни действия.“</p>

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
CJEU	<p><i>El Kott u drugi срещу Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal</i> Дело C-364/11 EU:C:2012:826 19.12.2012 г.</p>	<p>Съдебно решение по преюдициално запитване, отправено от <i>Bévbácsi Bítószág</i> (Унгария) относно изключване от статута на бежанец на основание член 12 от ДП.</p> <p>Тълкуване на ДП (и ДП (преработен текст)) – субект на закрила – UNRWA</p> <p>Тълкуване на ДП (и ДП (преработен текст)), точка 43. „При това положение разпоредбите на Директива 2004/83 трябва да се тълкуват в светлината на нейната обща структура и предназначение при зачитане на Женевската конвенция и другите относими договори, посочени в член 78, параграф 1 ДФЕС. Както се установява от съображение 10 от същата Директива, тълкуването трябва да защита и признатите в Хартата права [...]“</p> <p>Изключване от статута на бежанец поради закрила от UNRWA; признаване на UNRWA като субект на закрила по аналогия, точка 52. „Ето защо член 12, параграф 1, буква а), първо изречение от Директива 2004/83 следва да се тълкува в смисъл, че основанията за изключване от предвидения в тази разпоредба статут на бежанец се прилага не само по отношение на лицата, които към съответния момент се ползват от предоставената от UNRWA помощ, но и по отношение на тези лица, които като жалбоподателите в главното производство са се ползвали реално от тази помощ малко преди да подадат молба за убежище в държавна членка, стига все пак тази помощ да не е преустановена по смисъла на второто изречение от същия параграф 1, буква а).“</p>	<p>CJEU – C-71/11 и C-90/11 <i>Bundesrepublik Deutschland</i> <i>срещу Y u Z</i></p>
CJEU	<p><i>Minister voor Immigratie en Asiel срещу X u Y u Z срещу Minister voor Immigratie en Asiel</i> свединени дела C-199/12, C-200/12 и C-201/12 EU:C:2013:720 7.11.2013 г.</p>	<p>Съдебно решение по преюдициално запитване, отправено от <i>Raad van State</i> (Нидерландия), относно принадлежността към определена социална група поради сексуална ориентация въз основа на член 9, параграф 1 и член 10, параграф 1, буква г) от ДП.</p> <p>Тълкуване на ДП (и ДП (преработен текст)) – определена социална група (член 10, параграф 1, буква г) от ДП) – сексуална ориентация – липса на задължение за дискретност</p> <p>Тълкуване на ДП (и ДП (преработен текст)), точка 40. „При това положение разпоредбите на Директивата трябва да се тълкуват в светлината на нейната обща структура и предназначение при зачитане на Женевската конвенция и другите относими договори, посочени в член 78, параграф 1 ДФЕС. Както се установява от съображение 10 от същата Директива, тълкуването трябва да защита и признатите в Хартата права [...]“</p> <p>Определение на определена социална група поради сексуална ориентация по смисъла на член 10, параграф 1, буква г) от ДП, точки 44–48: „44. Член 10, параграф 1 от Директивата определя кое представя определена социална група, принадлежността към която може да доведе до действителни опасения от преследване. 45. Съгласно това определение дадена група се счита за „определена социална група“, когато в частност са изпълнени две кумулативни условия. От една страна, членовете на групата трябва да споделят една вродена характеристика или обща история, която не подлежи на изменение, или пък да споделят характеристика или вънване, до такава степен съществено за идентичността или съзнанието, че не би следвало от лицето да се изисква да се откаже от тях. От друга страна, тази група трябва да има собствена идентичност в съответната държава, защото е разглеждана като различна от заобикалящото я общество. 46. По отношение на първото от тези условия е безспорно, че сексуалната ориентация на дадено лице представлява характеристика, до такава степен съществена за неговата идентичност, че не би следвало от лицето да се изисква да се откаже от нея. Това тълкуване се потвърждава от член 10, параграф 1, буква г), втора алинея от Директивата, от която следва, че в зависимост от условията, преобладаващи в страната на произход, специфична социална група може да бъде и група, чито членове имат като обща характеристика определена сексуална ориентация. 47. Второто условие идентичност, че в съответната страна на произход групата, чито членове споделят една и съща сексуална ориентация, има собствена идентичност, защото е разглеждана като различна от заобикалящото я общество. 48. В това отношение следва да се приеме, че наличието на наказателно законодателство като разглежданото във всяко от главните производства, което е насочено конкретно към хомосексуалните лица, позволява да се установи, че тези лица представляват отделна група, разглеждана като различна от заобикалящото я общество.“</p> <p>Преследване на основание сексуална ориентация, точки 53–56. „53. От тези разпоредби следва, че за да бъде преследване по смисъла на член 1, раздел А от Женевската конвенция, дадено нарушение на основните права трябва да достигне до определена степен на тежест. Поради това не всяко нарушение на основните права на търсещо убежище хомосексуално лице ще достига непременно тази степен на тежест. 54. Във връзка с това следва още в началото да се приеме, че специфично свързаните със сексуалната ориентация основни права, разглеждани във всяко от главните производства, както и правото на зачитане на личния и семейния живот, закрилото от член 8 ЕКПЧ, на които съответства член 7 от Хартата, разглеждан евентуално във връзка с член 14 ЕКПЧ, които е послужил за модел на член 21, параграф 1 от Хартата, не са сред основните права на човека, за които няма никаква възможност за derogация. 55. При тези условия единствено наличието на законодателство, обявяващо за наказуеми хомосексуални действия, не би могло да се счита за акт, който засяга молителя толкова съществено, че да достига степен на тежест, която е необходима, за да се приеме, че тази наказуемост представлява преследване по смисъла на член 9, параграф 1 от Директивата. 56. От друга страна, предвиденото от законодателството наказание като разглежданите в главните производства наказания лишаване от свобода, с което се наказват хомосексуални действия, е възможно само по себе си да представлява акт на преследване по смисъла на член 9, параграф 1 от Директивата, ако то действително се прилага в прилагата такава законодателствена страна на произход.“</p> <p>Липса на задължение за дискретност, точки 70–71. „70. В това отношение е важно да се посочи, че изискването членовете на социална група, които споделят една и съща сексуална ориентация, да прикриват тази ориентация противоречи на самото признаване на наличието на характеристика, до такава степен съществена за идентичността, че не би следвало от заинтересованите лица да се изисква да се откажат от нея. 71. Следователно не е допустимо да се очаква, че за да избегне преследване, дадено лице, търсещо убежище, трябва да прикрива своята хомосексуалност в страната си на произход.“</p>	<p>CJEU – C-364/11 <i>Mostafa Abed El Karem El Kott u drugi срещу Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal</i></p>

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
CJEU	<p><i>Aboubaçar Diakité срещу Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides</i> дело C-285/12 EU:C:2014:39 30.1.2014 г.</p>	<p>Съдебно решение по преюдициално запитване, отправено от Conseil d'Etat (Белгия), относно понятието „въоръжен вътрешен конфликт“ в член 15, буква в) от ДП. Допълващ характер и цел на субсидиарната закрила Допълващ характер и цел на субсидиарната закрила, точка 33: „Освен това от съображения 5, 6 и 24 от Директива 2004/83 следва, че минималните критерии за предоставяне на субсидиарна закрила трябва да позволят да се допълни закрилата на бежанците, уредена в Конвенцията за статута на бежанците, подписана в Женева на 28 юли 1951 г., като се определят лицата, които реално се нуждаят от международна закрила, и им се предложат съответен статут.“</p>	
CJEU	<p><i>HN срещу Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General</i> дело C-604/12 EU:C:2014:302 8.5.2014 г.</p>	<p>Съдебно решение по преюдициално запитване, отправено от Върховен съд (Ирландия), относно националните процедури по отношение на молбите за международна закрила по член 2, букви д) и е), член 15, член 18, член 20, член 28 и член 29 от ДП и по ДПУ. Допълващ характер на субсидиарната закрила Допълващ характер на субсидиарната закрила, точки 32—35: „32. Следва, че предвидената в Директива 2004/83 субсидиарна закрила представлява допълнение към закрилата на бежанците, уредена в Женевската конвенция. 33. Впрочем подобно тълкуване е съобразено с целите, набедадени в член 78, параграф 2, букви а) и б) ДФЕС, според който Европейският парламент и Съветът на Европейския съюз приемат мерки за обща европейска система за убежище, която включва по-конкретно „единен статут на субсидиарна закрила за гражданите на трети страни, които, без да получават европейско убежище, се нуждаят от международна закрила“. 34. Освен това, както е посочил генералният адвокат в точки 46 и 49 от своето заключение, като се има предвид, че кандидатът за международна закрила не е непременно в състояние да прецени какъв вид закрила съответства на неговата молба и че освен това статутът на бежанец предоставя по-широки права от тези, които произтичат от предоставянето на субсидиарна закрила, по принцип компетентният орган е длъжен да определи статута, който е най-подходящ за положението на този кандидат. 35. От тези съображения следва, че по принцип молба за субсидиарна закрила не трябва да се разглежда преди компетентният орган да е стигнал до заключението, че кандидатът за международна закрила не отговаря на условията за предоставяне на статута на бежанец.“</p>	

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
<p>CJEU (голям състав)</p>	<p>Mohamed M'Boji срещу Etat belge дело C-542/13 EU:C:2014:2452 18.12.2014 г.</p>	<p>Съдебно решение по преюдициално запитване, отправено от Cour constitutionnelle (Белгия), относно допустимостта за субсидиарна закрила по медицински причини въз основа на член 15, буква б) от ДП.</p> <p>Обхват на субсидиарната закрила (член 15, буква б) от ДП) – медицински случаи – субекти на преследване/тежки посещения закрила (член 6 от ДП) – по-благоприятни стандарти (член 3 от ДП)</p> <p>Обхват на субсидиарната закрила/изключване на медицински случаи от член 15, буква б) от ДП, точки 31—33, 37—38 и 40—41:</p> <p>„31. Рисковете от влошаване на здравословното състояние на гражданите на трета страна, които не произтичат от причинено му умилшено лишаване от грижи, срещу които разглежданото в главното производство национално законодателство предоставя защита, не се обхващат от член 15, букви а) и в) от Директива 2004/83, тъй като посещенията, дефинирани в тези разпоредби, са съответно смъртно наказание или екзекуция и тежки и лични заплахи срещу живота или личността на физическо лице поради безогледно насилие в случай на въоръжен вътрешен или международен конфликт. 32. Член 15, буква б) от Директива 2004/83 дефинира тежкото посещение, свързано с подлагането на гражданин на трета страна, в неговата страна на произход, на изтежесто или унижително отношение на молителя в неговата страна тази разпоредба произтича ясно, че тя се прилага само за нечовешко или унижително отношение по отношение на молителя в неговата страна на произход. От това следва, че законодателят на Съюза е предвидил предоставянето на субсидиарна закрила само в случаите, когато тези видове отношение са налице в страната на произход на молителя. [...] 37. В допълнение, това тълкуване се потвърждава от съображения 5, 6, 9 и 24 от Директива 2004/83, от които е видно, че макар тази директива да цели допълване на закрилата на бежанците, закрепена в Конвенцията за статута на бежанците, подписана в Женева на 28 юли 1951 г., посредством субсидиарната закрила, като идентифицира лицата, които реално се нуждаят от международна закрила [...], нейното приложно поле не обхваща лицата с разрешение за пребиваване на територията на държавите членки поради други съображения, а именно по преценка на държавата като промяна на член 19, параграф 2 от хуманитарни съображения. 38. Задължението за тълкуване на член 15, буква б) от Директива 2004/83 при зачитане на член 19, параграф 2 от Хартата [...], съгласно който никой не може да бъде принудително отведен към държава, в която съществува сериозен риск да бъде подложен на изтежесто или на друго нечовешко или унижително отношение, и при съобразяване с член 3 от ЕКПЧ, на който по същество съответства [...], не е в състояние да постави под съмнение това тълкуване. [...] 40. Въпреки това обстоятелството, че в много редки случаи гражданите на трета страна, страдащи от тежко заболяване, не може в съответствие с член 3 от ЕКПЧ съгласно тълкуването му от Европейския съд по правата на човека да бъде изведен към страна, в която не съществува подходящо лечение, не означава, че той трябва да получи разрешение за пребиваване в държава членка в рамките на субсидиарната закрила по Директива 2004/83. 41. С оглед на изложеното член 15, буква б) от Директива 2004/83 трябва да се тълкува да се тълкува в смисъл, че определеното в него тежко посещение не обхваща положението, в което нечовешко или унижително отношение като уредение в разглежданото в главното производство законодателство, които би могли да претърпят молители с тежко заболяване в случай на връщане в страната си на произход, са резултат от липсата на подходящо лечение в тази страна, без да е налице умилшено причинено на молителя лишаване от грижи.“</p> <p>Субект на преследване или тежки посещения по смисъла на член 6 от ДП, точка 35: „В този смисъл член 6 от Директива 2004/83 съдържа списък със субектите на тежки посещения, което потвърждава идеята, че тези посещения трябва да се състоят от действията на трето лице и следователно не могат да произтичат само от общите недостатъци на системата за здравеопазване в страната на произход.“</p> <p>Приложно поле на член 3 от ДП относно по-благоприятните стандарти, точки 42—44: „42. Същевременно член 3 от Директива 2004/83 позволява на държавите членки да приемат или да запазват по-благоприятни стандарти, по-специално за определени на лицата, които отговарят на условията за предоставяне на статут на лице, което може да получи субсидиарна закрила, доколкото обаче тези стандарти са съвместими с Директивата [...]. 43. Следователно резервата, съдържаща се в член 3 от Директива 2004/83, не допуска приемането или запазването от държава членка на разпоредби, предоставящи предвидения в нея статут на лице, което може да получи субсидиарна закрила, на граждани на трета страна с тежко заболяване поради риска от влошаване на здравословното му състояние в резултат от липсата на подходящо лечение в страната на произход, тъй като тези разпоредби не са съвместими с директивата. 44. Действително, с оглед на съображенията, съдържащи се в точки 35—37 от настоящото решение, би било в разрез с общата структура и целите на Директива 2004/83 на гражданите на трети страни, намиращи се в положение, напълно лишени от връзка с логиката на международната закрила, да се предоставят предвидените в нея статут.“</p>	<p>CJEU – C-285/12 <i>Aboubacar Diakité срещу Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides</i></p> <p>CJEU – C-364/11 <i>Mostafa Abed El Karem El Kott u Dnyzu срещу Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal</i></p> <p>CJEU – C-465/07 <i>Meki Efgafji u Noor Efgafji срещу Staatssecretaris van Justitie</i></p> <p>CJEU – C-57/09 и C-101/09 <i>Bundesrepublik Deutschland срещу B u D</i></p> <p>ЕСЧНР – N срещу Обединеното кралство, жалба № 26565/05</p>
<p>CJEU (голям състав)</p>	<p>Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve срещу Moussa Abaida дело C-562/13 EU:C:2014:2453 18.12.2014 г.</p>	<p>Съдебно решение по преюдициално запитване, отправено от Cour du travail de Bruxelles (Белгия), относно суспензивното действие на обжалвания и предоставянето на спешна здравна помощ в процедури за връщане по Директивата относно връщането.</p> <p>Обхват на субсидиарната закрила (член 15, буква б) от ДП) – медицински случаи</p> <p>Обхват на субсидиарната закрила/изключване на медицински случаи по смисъла на член 15, буква б) от ДП, точки 32—33: „32. В самото начало е важно да се приеме, че видно от акта за запитване, въпросите се основават на предоставката, че молбите, подадени на основание на разглежданото в главното производство национално законодателство представляват молби за международна закрила по смисъла на Директива 2004/83, поради което попадат в нейното приложно поле. 33. Видно обаче от точки 27, 41, 45 и 46 от решение M'Boji [...] член 2, букви в) и д) и членове 3 и 15 от Директива 2004/83 трябва да се тълкуват в смисъл, че молбите, подадени на основание на тази национална законодателна уредба, не представляват молби за международна закрила по смисъла на член 2, буква ж) от Директивата. От това следва, че положението на гражданин на трета страна, поддал такава молба, не попада в приложното поле на тази директива, определено в член 1 от същата.“</p>	<p>CJEU – C-542/13 <i>Mohamed M'Boji срещу Etat belge</i></p>

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
CJEU	<p>HT срещу Land Baden-Württemberg Дело C-373/13 EU:C:2015:413 24.6.2015 г.</p>	<p>Съдебно решение по преюдициално запитване, отправено от Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg (Германия) относно отнемане на разрешението за пребиваване на основание член 24, параграф 1 от ДП. отнемане на статут на бежанец – <i>забрана за връщане</i></p> <p>Връзка между отнемането на статута на бежанец по член 14, параграф 4 от ДП и изключението от забраната за връщане по член 21, параграф 2 от ДП, точки 71—74: „71. Макар връщането на бежанец по принцип да е позволено по силата на предвиденото в член 21, параграф 2 от Директива 2004/83 изключение, то все пак е най-крайното средство, към което може да прибегне дадена държава членка, когато няма друга възможна или достатъчно силна мярка за справяне със заплахата, която този бежанец представлява за сигурността или общественото на държавата членка. В случай че в съответствие с член 14, параграф 4 от посочената Директива държава членка отнема, прекрати или откаже да поднови предоставяния на лице статут на бежанец, по силата на член 14, параграф 6 от Директивата, това лице може да се ползва с правата, уредени по-специално в членове 32 и 33 от Женевската конвенция. 72. Последните две съветски бежанец от прилагането на изключението по член 21, параграф 2 от Директива 2004/83 могат да бъдат много драстични [...], тъй като при това положение той може да бъде изпратен в страна, в която да има заплаха да бъде преследван. Поради това тази разпоредба предвижда строги условия за връщането, доколкото в частност само бежанец, осъден с влязла в сила присъда за „особено тежко престъпление“, може да бъде смятан за „заплаха за общественото в тази държава членка“ по смисъла на посочената разпоредба. Освен това дори когато са изпълнени тези условия, връщането на съответния бежанец е само възможност, за упражняването на която държавите членки разполагат с право на преценка, тъй като те са свободни да избераат друга, не толкова строга мярка. 73. За сметка на това член 24, параграф 1 от Директива 2004/83, чийто текст е по-абстрактен от този на член 21, параграф 2 от нея, се отнася само до отказа да се издаде разрешение за пребиваване на бежанец и до отнемането на това разрешение, а не до връщането на бежанца. Следователно тази разпоредба се отнася само до случаите, в които заплахата, която бежанецът представлява за националната сигурност, обществената ред или обществото на съответната държава членка, не би могла да обхване нито заубата на статута на бежанец, нито, на по-силно основание, връщането на същия бежанец. Поради това прилагането на изключението по член 24, параграф 1 от посочената директива не предполага извършването на особено тежко престъпление. 74. Следователно последните две за бежанца от отнемането на разрешението му за пребиваване съгласно член 24, параграф 1 от Директива 2004/83 са по-леки, тъй като тази мярка не може да доведе до отнемането на статута му на бежанец и още по-малко до връщането му по смисъла на член 21, параграф 2 от тази директива.“</p>	
CJEU	<p>Kreis Warendorf срещу Ibrahim Ato и Amira Oso срещу Region Hannover съединени дела C-443/14 и C-444/14 EU:C:2016:127 1.3.2016 г.</p>	<p>Съдебно решение по преюдициално запитване, отправено от Bundesverwaltungsgericht (Германия), относно Тълкуването на членове 33 и 29 ДП (преработен текст).</p> <p>Тълкуване на ДП (преработен текст) – Конвенцията за статута на бежанците – субсидиарна закрила</p> <p>Тълкуване на ДП (преработен текст) в светлината на Конвенцията за статута на бежанците, включително разпоредбите, които са общи за съображения 4, 23 и 24 от Директива 2011/95, Женевската конвенция представлява крайтъгъл камък на международноправния режим за закрила на бежанците и че разпоредбите на тази директива относно условията за предоставяне и съдържането на статута на бежанец са приети с цел подпомагане на компетентните органи на държавите членки при прилагането на тази конвенция въз основа на общи понятия и критерии (вж. по аналогия решение <i>Abed El Karem El Kott и др.</i>, C-364/11, EU:C:2012:826, т. 42). 29. При това положение разпоредбите на посочената директива трябва да се тълкуват в светлината на нейната обща структура и цели при зачитане на Женевската конвенция и другите относими договори, посочени в член 78, параграф 1 ДФЕС. Както произтича от съображение 16 от тази директива, Тълкуването трябва също така да зачита правата, признати в Хартата на основните права на Европейския съюз (вж. по аналогия решение <i>Abed El Karem El Kott и др.</i>, C-364/11, EU:C:2012:826, т. 43 и цитираната съдебна практика). 30. Освен това от съображение 3 от Директива 2011/95 е видно, че като се е ръководил от заключенията на Европейския съвет в Тампере, законодателят на Съюза е искал европейската система за убежище, за чието определено допринася Директивата, да бъде основана на цялостното и пълно прилагане на Женевската конвенция. 31. По принцип, доколкото се отнасят до Женевската конвенция, тези съображения са релевантни само във връзка с условията за предоставяне на статут на бежанец и с неговото съдържание, доколкото предвиденият в тази конвенция режим се прилага само към бежанците, но не и спрямо лицата, на които е предоставен статут на субсидиарна закрила, тъй като, както следва от съображения 6 и 33 от Директива 2011/95, тази закрила има за цел да допълни закрилата на бежанците, уредена от посочената конвенция (вж. в този смисъл решения <i>Dikité</i>, C-285/12, EU:C:2014:39, т. 33 и <i>N.</i>, C-604/12, EU:C:2014:302, т. 31). 32. При все това в съображения 8, 9 и 39 от Директива 2011/95 се посочва, че в изпълнение на призива на Стокхолмската програма законодателят на Съюза е искал да създаде единен статут за всички лица, на които е предоставена международна закрила, и че поради това е избрал да признае на лицата, на които е предоставен статут на субсидиарна закрила, същите права и привилегии като тези, от които се ползват бежанците, с изключение на дерогациите, които са необходими и обективно обосновани. 33. Така съгласно член 20, параграф 2 от Директива 2011/95 глава VII от нея, която се отнася до съдържанието на международната закрила, се прилага както за бежанците, така и за лицата, на които е предоставен статут на субсидиарна закрила, ако няма указания в обратен смисъл.“</p>	<p>CIU – C-364/11 El Kott и др. срещу Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal</p> <p>CIU – C-285/12 Aboubar Diakité срещу Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides</p> <p>CIU – C-604/12 HN срещу Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General</p>

Съд	Наименование на Делото Номер/ дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
ECtHR	Ирландия срещу Обединеното кралство жалба № 5310/71 18.1.1978 г.	<p>Решение на ECtHR във връзка със забраната на малтретирането по смисъла на член 3 от ЕКПЧ. Изтезания и нечовешко или унижително отношение – разлика</p> <p>Разлика между изтезание и нечовешко или унижително отношение по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точка 167: „[...] За да определи дали петте техники следва също така да бъдат определени като изтезание, Съдът трябва да вземе предвид залягналото в член 3 (чл. 3) разграничаване между това понятие и понятието за нечовешко или унижително отношение. Според Съда това разграничаване произтича главно от разликата в интензивността на причиненото страдание. Съдът всъщност счита, че, макар че от една страна съществува насилие, което следва да се осъди както по морални причини, така и в повечето случаи съгласно националното право на договарящите страни, но което не попада в приложното поле на член 3 (чл. 3) от Конвенцията, изглежда, че, от друга страна, намерението е било, чрез разграничаването между „изтезание“ и „нечовешко или унижително отношение“, Конвенцията да заклейми конкретно чрез първото понятие преднамереното нечовешко отношение, което причинява много тежки и жестоки страдания. Освен това, изглежда този начин на мислене лежи в основата на заключителния текст на член 1 от Резолюция 3452 (XXX), приета от Генералната асамблея на ООН на 9 декември 1975 г., в която се заявява: „Изтезанието представлява утежнена и умислена форма на жестоко, нечовешко или унижително отношение, въпреки че тяната цел е била да се изтръгнат самопризнания, имената на други лица и/или информация, и въпреки, че те са били използвани системно, те не са били повод за страдание с особена интензивност и жестокост, както се подразбира от думата изтезание.“</p>	
ECtHR	Турел срещу Обединеното кралство жалба № 5856/72 25.4.1978 г.	<p>Решение на ECtHR във връзка със забраната на малтретирането по смисъла на член 3 от ЕКПЧ.</p> <p>Унижително отношение или наказание</p> <p>Определение на унижително отношение или наказание по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точка 30: „На първо място съдът отбелязва, че дадено лице може да бъде унижено от самия факт на налагане на наказателна присъда. Обаче това, което е от значение за член 3 (чл. 3), е, че то трябва да е унижено не просто от това, че е осъдено, а от изпълнението на наложеного му наказание. На практика в повечето, ако не и във всички случаи това може да бъде един от ефектите на съдебно наказание, включващо само по себе си нежелано подчинение на изискванията на наказателната система. Обаче, както съдът подчертава в решението си от 18 януари 1978 г. по Делото Ирландия срещу Обединеното кралство [...], съдържателят се в член 3 (чл. 3) от Конвенцията забранява абсолютна: няма разпоредба за изключения, а съгласно член 15, параграф 2 (чл. 15-2) не се допуска никакво освобождаване от задълженията по член 3 (чл. 3). Би било абсурдно да се постави, че съдебно наказание по принцип, поради обичайния му и може би почти неизбежен елемент на унижение, е „унижително“ по смисъла на член 3 (чл. 3). В текста трябва да бъде потърсен някакъв допълнителен критерий. В действителност, като изрично забранява „нечовешкото“ и „унижително“ наказание, член 3 (чл. 3) предполага, че съществува разлика между такова наказание и наказанието по принцип. Според съда, за да бъде дадено наказание „унижително“ и за да нарушава член 3 (чл. 3), свързаното с него унижение трябва да достига определено ниво и във всички случаи трябва да е различно от този обичаен елемент на унижение, посочен в предходната подточка. Поради естеството на нещата оценката е относителна: тя зависи от всички обстоятелства по делото и, по-специално, от естеството и контекста на самото наказание и начина и метода на неговото изпълнение.“</p>	ECtHR – Ирландия срещу Обединеното кралство, жалба № 5310/71
ECtHR	Soering срещу Обединеното кралство жалба № 14038/88 7.7.1989 г.	<p>Решение на ECtHR във връзка със забраната за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ в случай на екстрадиране.</p> <p>забрана за връщане – стандарт на доказване – право на справедлив съдебен процес</p> <p>Стандарт на доказване в случай на забрана за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точка 91: „В заключение, решението на договарящата страна да екстрадира беглец може да доведе до проблем по силата на член 3 (чл. 3) и този начин да доведе до отговорност на тази държава по силата на Конвенцията, когато има сериозни основания да се смята, че, ако бъде екстрадирано, съответното лице ще бъде изправено пред реална опасност да бъде подложено на изтезания или нечовешко или унижително отношение или наказание в държавата, поискала екстрадирането. Установяването на такова отговорност неизменно включва оценка на условията в държавата, поискала екстрадирането, спрямо стандартите на член 3 (чл. 3) от Конвенцията. Независимо от това, не може да става въпрос за поставяване на решение по отношение на приемащата страна или установяване на нейната отговорност, независимо дали по силата на общото международно право, на Конвенцията или по друг начин. Доколкото съществува или може да възникне отговорност по силата на Конвенцията, това е отговорност, възникваща за екстрадиращата договаряща страна поради това, че е предприела действия, които имат като пряка последица излагане на лицето на забранено малтретиране.“</p> <p>Забрана за връщане в случай на риск от нарушаване на правото на справедлив съдебен процес на основание член 6 от ЕКПЧ, точка 113: „Правото на справедлив съдебен процес, така както е залегнало в член 6 (чл. 6), заема видно място в едно демократично общество [...]. Съдът не изключва възможността по изключение да бъде повдигнат въпрос по член 6 (чл. 6) във връзка с решение за екстрадиране в случаите, когато беглецът е понесъл или има опасност да понесе очевиден отказ на правосъдие в държавата, поискала екстрадирането. Фактите по настоящото дело обаче не разкриват такава опасност.“</p>	ECtHR – Colozza срещу Италия, жалба № 9024/80

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
ЕСЧНР	Vilvarajah и други срещу Обединеното кралство жалби № 13163/87, 13164/87, 13165/87, 13447/87 и 13448/87 30.10.1991 г.	Решение на ЕСЧНР във връзка със забраната за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ. забрана за връщане – прат за реална опасност Прат за реална опасност за забрана за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точка 86: „Тъй като ситуацията е все още нестабилна, е съществувала възможност те да бъдат задържани и малтретирани, както изглежда се е случвало преди с някои от молителите [...]“. Единствено възможност за малтретиране обаче при тези обстоятелства сама по себе си не е достатъчна, за да доведе до нарушение на член 3 (чл. 3).“	
ЕСЧНР	Shahal срещу Обединеното кралство жалба № 22414/93 15.11.1996 г.	Решение на ЕСЧНР във връзка, наред с другото, със забраната за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ. забрана за връщане – съществуваща в момента опасност – вътрешна закрила Оценка на съществуващата в момента опасност в случаи на забрана за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точка 86: „От разгледаните в т. 74 по-горе факти следва, че, що се отнася до жалбата на молителя по член 3 (чл. 3), решаващият въпрос е дали е било доказано, че съществува реална опасност, че, ако бъде експулсиран, г-н Shahal ще бъде подложен на отношение, забранено от този член (чл. 3). Въпреки че той все още не е бил депортиран, моментът от значение следва да бъде моментът, в който съдът е разглеждал делото. От това следва, че, въпреки че ситуацията в миналото представлява интерес, доколкото може да хвърли светлина върху ситуацията в момента и вероятното ѝ развитие, условията в момента са решаващи.“ Вътрешна закрила в случаи на забрана за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точки 104—105: „104. Въпреки че Съдът е на мнение, че, ако бъде върнат в Индия, г-н Shahal ще бъде изложен на най-голяма опасност от действията на силите за сигурност на Пенджаб в или извън границите на държавата, той също така отдава значение на факта, че потвърдени твърдения за сериозни нарушения на правата на човека са били отправени към полицията на други места в Индия. В това отношение съдът отбелязва, че специалният докладчик на ООН за изтезанията е описал практиката на изтезаване на задържани от полицията лица като „ендемична“ и е изразил недоверие, че са били предприети адекватни мерки за предаване на виновните на правосъдието (вж. т. 51 по-горе). Националната комисия по правата на човека (NHRC) също обръща внимание на проблема с широко разпространеното, често фатално малтретиране на затворници и призовава към систематична реформа на полицията в Индия [...]. 105. Въпреки че Съдът не се съмнява в добросъвестните усилия на правителството на Индия за осигуряване на посочените по-горе гаранции [...], изглежда нарушенията на правата на човека от страна на някои членове на силите за сигурност в Пенджаб и на други места в Индия е неподатлив на отстраняване и траен проблем въпреки усилията на правителството, NHRC и индийските съдилища за осъществяване на реформи [...]. При тези обстоятелства Съдът не е убеден, че горните уверения биха осигурили на г-н Shahal подходяща гаранция за безопасност.“	
ЕСЧНР	Ahmed срещу Австрия жалба № 25964/94 17.12.1996 г.	Решение на ЕСЧНР във връзка със забраната за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ. забрана за връщане – опасност от страна на недържавни субекти – закрила от държавата – нефункционираща държава Признаване на недържавните субекти като източник на опасност, когато липсва закрила от държавата, в случаи на забрана за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точка 44: „По отношение на ситуацията в Сомалия в момента, Съдът основава оценката си на констатациите на Комисията, на която по силата на конвенцията са главно възложени задачите по установяване и проверка на фактите [...]. В доклада си от 5 юли 1995 г. Комисията отбелязва, че ситуацията в Сомалия почти не се е променила от 1992 г. насам. Страната продължава да е в състояние на гражданска война и продължават боевете между редица кланове, които се борят помежду си за контрол върху държавата. Няма данни, че опасностите, на които жалбоподателят би бил изложен през 1992 г., са престанали да съществуват или че някой държавен орган ще бъде в състояние да го защити.“	ЕСЧНР – Griz Vagaz и други срещу Швеция, жалба № 15576/89.
ЕСЧНР (голям състав)	HLR срещу Франция жалба № 24573/94 29.4.1997 г.	Решение на ЕСЧНР във връзка със забраната за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ. забрана за връщане – опасност от страна на недържавни субекти – закрила от държавата Признаване на недържавните субекти като източник на опасност, когато липсва закрила от държавата, в случаи на забрана за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точка 40: „Поради абсолютния характер на гарантираното право Съдът не изключва възможността член 3 от Конвенцията (чл. 3) да е приложим и когато опасността произлиза от лица или групи лица, които не са държавни служители. Трябва обаче да бъде доказано, че опасността е реална и че органите на приемащата държава не са в състояние да намалят опасността чрез осигуряване на подходяща закрила.“	

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
ЕСтНН	<i>D срещу Обединеното кралство</i> жалба № 30240/96 2.5.1997 г.	Решение на ЕСтНН във връзка, наред с другото, със забраната за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ. <i>Забрана за връщане – медицински случаи</i> Забрана за връщане по медицински причини по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точка 54: „В този контекст Съдът подчертава, че чужденците, които са излезли присъди и са обект на експулсиране, не могат по принцип да претендират за правото да останат на територията на договарящата страна, за да продължат да се ползват от медицински, социални или други форми на помощ, предоставени от експулсиращата държава по време на престоя им в затвора. Въпреки това, в много изключителните обстоятелства на конкретен случай и с оглед на необходимите хуманитарни съображения по делото, трябва да се заключи, че изпълнението на решението за експулсиране на молителя би представлявало нарушение на член 3 (чл. 3).“	ЕСтНН – <i>Ирландия срещу Обединеното кралство</i> , жалба № 5310/71 ЕСтНН – <i>Tomas срещу Франция</i> , жалба № 12850/87 ЕСтНН – <i>Ribitsch срещу Австрия</i> , жалба № 18896/91 ЕСтНН – <i>Teikin срещу Турция</i> , жалба № 22496/93
ЕСтНН	<i>Selmouti срещу Франция</i> жалба № 25803/94 28.7.1999 г.	Решение на ЕСтНН във връзка, наред с другото, с малтретирането по смисъла на член 3 от ЕКПЧ в контекста на задържане от полицията. нечовешко или унижително отношение – лишаване от свобода Определение на нечовешко или унижително отношение в контекста на лишаване от свобода по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точка 99: „Действията, срещу които е подадено оплакване, са такива, че да предизвикат у жалбоподателя чувства на страх, страдание и малоценност, способни да го унижат и евентуално да пречулят неговата физическа и морална съпротива. Поради това Съдът установява наличието на елементи, които са достатъчно сериозни, за да направят това отношение нечовешко или унижително [...] При всички положения Съдът подчертава, че по отношение на лице, лишено от свобода, приближаването до физическа сила, която не е била абсолютно необходима поради собственото му поведение, накарва човешкото му достойнство и по принцип е нарушение на посоченото в член 3 право [...]“	ЕСтНН – <i>V срещу Обединеното кралство</i> , жалба № 24888/94 ЕСтНН – <i>Labita срещу Италия</i> , жалба № 26772/95 ЕСтНН – <i>Rapinen срещу Финландия</i> , жалба № 20972/92 ЕСтНН – <i>Turek срещу Обединеното кралство</i> , жалба № 5856/72 ЕСтНН – <i>Soering срещу Обединеното кралство</i> , жалба № 14038/88
ЕСтНН (голям състав)	<i>Kudla срещу Полша</i> жалба № 30210/96 26.10.2000 г.	Решение на ЕСтНН във връзка, наред с другото, с малтретирането по смисъла на член 3 от ЕКПЧ в контекста на лишаване от свобода. нечовешко и унижително отношение – лишаване от свобода Определение на нечовешко и унижително отношение по смисъла на член 3 от ЕКПЧ и в контекста на задържане под стража, точки 90–93: „90. Както Съдът е постановявал нееднократно, в член 3 от Конвенцията е залегнала една от най-основните ценности на демократичното общество. Той забранява по абсолютен начин изтезанията или нечовешкото или унижително отношение или наказание, независимо от обстоятелствата и поведението на жертвата [...] 91. Обаче, за да попадне в приложното поле на член 3, малтретирането трябва да достигне минимално ниво на сериозност. Поради естеството на нещата оценката на това минимално ниво е относителна; тя зависи от всички обстоятелства по делото, като естеството и контекста на отнасянето, начина и метода на неговото изпълнение, продължителността му, неговите физически или психически последици и в някои случаи пола, възрастта и здравословното състояние на жертвата [...] 92. Съдът счита, че отнасяне е „нечовешко“, когато, наред с другото, то е предумишлено, било е прилагано в продължение на часове и е причинило или реална телесна повреда, или силно физическо или психическо страдание. Той счита, че отнасянето е „унижително“, тъй като то е било такова, че да предизвика у жертвите чувства на страх, страдание и малоценност, способни да ги унижат. От друга страна Съдът многократно е подчертавал, че страданието и унижението трябва във всеки случай да надхвърлят неизбежния елемент на страдание или унижение, свързани с определена форма на законосъобразно отношение или наказание [...] 93. Мерките за лишаване на дадено лице от свободата му често могат да съдържат такъв елемент. Въпреки това не може да се твърди, че задържането под стража само по себе си води до проблем по член 3 от Конвенцията. Нито пък този член може да се тълкува като налагащ общо задължение за освобождаване на задържаните по здравословни причини или приемането му в гражданска болница, за да му бъде дадена възможност да получи определен вид медицинско лечение.“	ЕСтНН – <i>V срещу Обединеното кралство</i> , жалба № 24888/94 ЕСтНН – <i>Labita срещу Италия</i> , жалба № 26772/95 ЕСтНН – <i>Rapinen срещу Финландия</i> , жалба № 20972/92 ЕСтНН – <i>Turek срещу Обединеното кралство</i> , жалба № 5856/72 ЕСтНН – <i>Soering срещу Обединеното кралство</i> , жалба № 14038/88
ЕСтНН	<i>Peers срещу Гърция</i> жалба № 28524/95 19.4.2001 г.	Решение на ЕСтНН във връзка, наред с другото, със забраната на малтретирането по смисъла на член 3 от ЕКПЧ в контекста на лишаване от свобода. унижително отношение Определение на унижително отношение по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точка 74: „В светлината на горното, Съдът счита, че в случая няма доказателства за положително намерение за унижаване или подорване авторитета на жалбоподателя. Все пак Съдът отбелязва, че въпреки че въпросът дали целта на отнасянето е била да се унижи жертвата или да се подорони авторитета и е фактор, който следва да се вземе предвид, липсата на такава цел не може категорично да изключи констатация за нарушение на член 3 [...]“	ЕСтНН – <i>V срещу Обединеното кралство</i> , жалба № 24888/94

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
ЕСЧНР	<p><i>Nihal срещу Обединеното кралство</i> жалба № 45276/99 6.3.2001 г.</p>	<p>Решение на ЕСЧНР във връзка, наред с другото, със <i>забраната за връщане</i> по смисъла на член 3 от ЕКПЧ. <i>забрана за връщане</i> – вътрешна закрила</p> <p>Изискване за вътрешна закрила в случаи на забрана за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точки 67–68: „67. Правителството се позовава на варианта за „вътрешно бягство“, като твърди, че дори да се приеме, че жалбоподателят е изложен на опасност в Занзибар, ситуацията в континенталната част на Танзания е по-сигурна. Предоставените от страните документи показват, че нарушенията на правата на човека преобладават в Занзибар и че членовете на Обединен граждански фронт там са подложени на по-сериозно преследване [...]. Въпреки това изглежда, че ситуацията в континенталната част на Танзания далеч не е задоволителна, и съществува дългосрочна, ендемична ситуация на проблеми с правата на човека. Докладите съдържат най-общо информация за малтретиране и побой на задържани от полицията в Танзания [...] и за посещения на членове на занзибарската революционна партия (ССМ) на континента, за да тормозят намерилите подполк там поддръжници на Обединен граждански фронт [...]. Условията в затворите в континенталната част са описани като нечовешки и унижителни, като неадекватната храна и медицински грижи водят до животозастрашаващи условия [...]. Полицията в континенталната част на Танзания може да се разглежда като институционално свързана с полицията в Занзибар като част от съюза и на нея не може да се разчита като предпазна мярка срещу произволни действия (вж. <i>Stahel</i> [...]). Където жалбоподателят от сикиси произход е бил изложен на конкретна опасност от малтретиране в провинция Пенджаб, но не може да се счита, че е в безопасност на други места в Индия, тъй като съществува информация, че полицията в другите области участва в сериозни нарушения на правата на човека). Също така съществува възможност за екстрадиция между Танзания и Занзибар [...] 68. Поради това Съдът не е убеден, че вариантът за „вътрешно бягство“ предлага надеждна гаранция срещу опасността от малтретиране. Той стига до заключението, че депортирането на жалбоподателя в Танзания би нарушило член 3, тъй като там той ще бъде изложен на сериозна опасност от подлагане на изтезание или нечовешко или унижително отношение.“</p>	<p>ЕСЧНР – <i>Stahel срещу Обединеното кралство</i>, жалба № 22414/93</p>
ЕСЧНР (голям състав)	<p><i>Кипър срещу Турция</i> жалба № 25781/94 10.5.2001 г.</p>	<p>Съдебно решение на ЕСЧНР във връзка с нарушения на права на човека в контекста на военни операции на Турция в северен Кипър. Унижително отношение – расова дискриминация</p> <p>Расовата дискриминация като унижително отношение по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точка 306: „Съдът също припомня, че в своето решение относно посочения по-горе случай на азиатците от източноевропейски произход Комисията отбелязва по отношение на твърдението за расова дискриминация, че на дискриминацията на основание раса трябва да се придаде особено значение и че публичното набилаване на група лица за различно третиране въз основа на расата им може, при определени обстоятелства, да представлява специално осърбление на човешкото достойнство. Според Комисията различното третиране на група лица поради расата им може да е в състояние да представлява унижително отношение, докато различното третиране на някое друго основание не би повдигнало такъв проблем [...]“</p>	
ЕСЧНР	<p><i>Denizi и други срещу Кипър</i> жалба № 25316-25321/94 и 27207/95 23.5.2001 г.</p>	<p>Решение на ЕСЧНР във връзка, наред с другото, с малтретирането по смисъла на член 3 от ЕКПЧ в контекста на лишаване от свобода. Изтезания и нечовешко или унижително отношение или наказание – разграничение</p> <p>Разлика между изтезание и нечовешко или унижително отношение или наказание по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точка 383: „Съдът подчертава, че в член 3 е залегнала една от най-основните ценности на демократичните общества. Дори и в най-трудните обстоятелства, като например борбата с организираната престъпност, Конвенцията абсолютно забранява изтезанията и нечовешкото или унижително отношение или наказание [...]. За да попадне в приложното поле на член 3, малтретирането трябва да достигне минимално ниво на сериозност [...]. За да определи обаче дали конкретна форма на малтретиране следва да бъде квалифицирана като изтезание, Съдът трябва да вземе предвид залегналото в разпоредбата за разграничение между това понятие и понятието за нечовешко или унижително отношение. Както Съдът е постановявал в предишни дела, изглежда намерението е било чрез това разграничаване Конвенцията да заклейми преднамереното нечовешко отношение, което причинява много тежки и жестоки страдания [...]“</p>	<p>ЕСЧНР – <i>Selmatli срещу Франция</i>, жалба № 25803/94 ЕСЧНР – <i>Ирландия срещу Обединеното кралство</i>, жалба № 5310/71</p>

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
<p>ЕСЧНР</p>	<p><i>Kalashnikov срещу Русия</i> жалба № 47095/99 15.7.2002 г.</p>	<p>Решение на ЕСЧНР във връзка, наред с другото, със забраната на малтретирането по смисъла на член 3 от ЕКПЧ в контекста на лишаване от свобода.</p> <p>изтезание или нечовешко или унижително отношение — лишаване от свобода</p> <p>Определение на изтезание или нечовешко или унижително отношение и малтретиране в контекста на лишаване от свобода по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точка 95: „Съдът напомня, че в член 3 от Конвенцията е залегнала една от най-основните ценности на демократичното общество. Той забранява по абсолютен начин изтезанията или нечовешкото или унижително отношение или наказание, независимо от обстоятелствата и поведението на жертвата [...] Освен това Съдът припомня, че съгласно Съдебната му практика, за да попадне в приложното поле на член 3, малтретирането трябва да достигне минимално ниво на сериозност. Оценката на това минимално ниво е относителна: тя зависи от всички обстоятелства по делото като например продължителността на третиране, неговите физически или психически последици и в някои случаи пола, възрастта и здравословното състояние на жертвата [...] Съдът счита, че отнасяне е „нечовешко“, когато, наред с другото, то е предумишлено, било е прилагано в продължение на часове и е причинило или реална телесна повреда, или силно физическо и психическо страдание. Той счита, че отнасянето е „унижително“, тъй като то е било такова, че да предизвика у жертвите чувство на страх, страдание и малощност, способни да ги унижат [...] Когато решава дали конкретна форма на малтретиране е „унижителна“ по смисъла на член 3, Съдът взема предвид дали тя има за цел да унижи или обиди засегнатото лице и дали, що се отнася до съответните последици, тя се е отразила неблагоприятно върху личността на човека по начин, несъвместим с член 3 [...] Обаче липсата на каквато и да е такова цел не може да изключи констатиране на нарушение на член 3 [...] Страданието и унижението трябва във всеки случай да надхвърлят неизбежния елемент на страдание или унижение, свързани с определена форма на законосъобразно отношение или наказание. Мерките за лишаване на дадено лице от свободата му често могат да съдържат такъв елемент. Въпреки това не може да се твърди, че задържането под стража само по себе си води до проблем по член 3 от Конвенцията. Нито пък този член може да се тълкува като налагащо общо задържане за освобождаване на задържания по здравословни причини или приемането му в гражданска болница, за да му бъде дадена възможност да получи специфично медицинско лечение. Независимо от това, по силата на тази разпоредба Държавата трябва да гарантира, че лицата са задържани при условия, съвместими със зачитането на човешкото им достойнство, че начинът и методът на изпълнение на мярката не ги подлагат на страдание или изпитание, чиято сила надвишава неизбежната степен на страдание, присъщо на задържането, както и че, като се имат предвид практическите изисквания на лишаването от свобода, здравето и благосъстоянието на лицата са адекватно подигурени [...] При оценяването на условията на задържане следва да се вземат предвид кумулативното въздействие на тези условия, както и конкретните твърдения на жалбоподателя [...]“</p>	<p>ЕСЧНР – <i>Labita срещу Италия</i>, жалба № 26772/95 ЕСЧНР – <i>Ирландия срещу Обединеното кралство</i>, жалба № 5310/71 ЕСЧНР – <i>Kudla срещу Полша</i>, жалба № 30210/96 ЕСЧНР – <i>Raninen срещу Финландия</i>, жалба № 20972/92 ЕСЧНР – <i>Peers срещу Гърция</i>, жалба № 28524/95 ЕСЧНР – <i>Dougoz срещу Гърция</i>, жалба № 40907/98</p>
<p>ЕСЧНР (голям състав)</p>	<p><i>Ilaşcu и други срещу Молдова и Русия</i> жалба № 48787/99 8.7.2004 г.</p>	<p>Решение на ЕСЧНР във връзка, наред с другото, със забраната на малтретирането по смисъла на член 3 от ЕКПЧ.</p> <p>малтретиране — смъртно наказание</p> <p>Смъртното наказание като потенциално малтретиране по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точки 429—433: „429. Съдът вече е постановил, че, като се има предвид развитието на наказателната политика на държавите — членки на Съвета в Европа и на общоприетите стандарти в тази област, смъртното наказание може да повдигне проблем по член 3 от Конвенцията. Когато бъде промишлено смъртна присъда, личните обстоятелства около осъденото лице, пропорционалността спрямо тежестта на извършеното престъпление и условията на задържане в очакване на изпълнението на присъдата са примери за фактори, които могат да включат понесеното от осъденото лице отношение или наказание в забраната по член 3 [...] 430. За всеки осъден на смърт затворник известен елемент на забавяне между налагането и изпълнението на наказанието и изпитване на сериозно страдание в условия на строг тъмничен затвор са неизбежни [...] Въпреки това, при определени обстоятелства, налагането на такава присъда може да е свързано с отношение, надхвърлящо определения с член 3 праг, когато например е необходимо изпълнението на смъртното наказание да се изкачва продължително време в екстремни условия, с непрекъснати и нарастващи терзания в очакване на изпълнението на смъртното наказание [...] 431. Освен това, породеното от такава присъда мъчително безпокойство и страдание може да бъде утежнено единствено от произволния характер на довелото до присъдата производство, така че, като се има предвид, че е опасност човешки живот, присъдата да се превърне в нарушение на Конвенцията. 432. Забраната за контакт с другите затворници с цел сигурност, поради дисциплинарни причини или за защита сама по себе си не представлява нечовешко отношение или наказание. От друга страна, пълна сетивна изолация, съчетана с обща социална изолация, може да унищожи личността и представлява форма на нечовешко отношение, която не може да бъде оправдана от изискванията за сигурност или поради каквато и да е друга причина [...] 433. Освен това, при оценяването на условията на задържане следва да се вземат предвид кумулативното въздействие на тези условия, както и конкретните твърдения на жалбоподателя [...]“</p>	<p>ЕСЧНР – <i>Soering срещу Обединеното кралство</i>, жалба № 14038/88 ЕСЧНР – <i>Palfrotzki срещу Украйна</i>, жалба № 38812/97 ЕСЧНР – <i>Messina срещу Италия</i>, жалба № 25498/94 ЕСЧНР – <i>Dougoz срещу Гърция</i>, жалба № 40907/98</p>

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
ЕСЧНР	<i>Кръстанов срещу България</i> жалба № 50222/99 30.9.2004 г.	Решение на ЕСЧНР във връзка, наред с другото, със забраната на малтретирането по смисъла на член 3 от ЕКПЧ в контекста на лишаване от свобода. малтретиране – лишаване от свобода – изтезание и нечовешко отношение – разграничение Малтретиране при лишаване на свобода и разграничение между изтезание и нечовешко отношение по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точка 53. „Съдът счита, че претърпените от жалбоподателя повреди потвърждават наличието на силна физическа болка и страдание. Освен това те са с дълготрайни последици за здравето му [...] Става ясно, че насилственият акт срещу жалбоподателя е извършен от полицейските служители в изпълнение на служебните им задължения [...] Обаче, по всичко личи, че болката и страданието не са причинени на жалбоподателя преднамерено например за да го накарат да признае престъпление или за да прекупят физическата и моралната му съпротива. В допълнение, повредите са причинени през кратък период от време, докато трае полицейската операция за задържане на предполагаеми правонарушители, която очевидно се провежда при повишено напрежение [...] При тези обстоятелства, Съдът заключава, че малтретирането, за което е подадена жалба, е достатъчно сериозно, за да се счита за нечовешко, но то не може да бъде квалифицирано като изтезание.“	ЕСЧНР – <i>Егтез срещу Кипър</i> , жалба № 30873/96
ЕСЧНР	<i>N срещу Финландия</i> жалба № 38885/02 26.7.2005 г.	Решение на ЕСЧНР във връзка, наред с другото, със забраната за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ. забрана за връщане – закрила срещу опасност – способност и желание Способност и желание на държавата да осигури закрила срещу опасност от малтретиране в случаи на забрана за връщане по силата на член 3 от ЕКПЧ, точка 164. „Случаят на този жалбоподател се различава от делото H.L.R. срещу Франция по това, че като цяло доказателствата пред Съда подкрепят разказа му, че е работил в специалната дивизия (DSP), като е бил част от вътрешния кръг на президента Мобуту, и е взел участие в различни събития, по време на които дисиденти, считани за заплаха за президента, са набялявани за тормоз, задържане и евентуално екзекуция [...] При тези обстоятелства е налице основание да се смята, че положението на жалбоподателя може да бъде по-лошо от това на повечето други бивши поддръжници на Мобуту, и че властите няма задължително да са способни или да желаят да го защитят от посочените заплахи.“	ЕСЧНР – <i>HLR срещу Франция</i> , жалба № 24573/94
ЕСЧНР	<i>Miedzwiński срещу Германия</i> жалба № 58453/00 25.10.2005 г.	Съдебно решение на ЕСЧНР във връзка със забраната на дискриминация по силата на член 14 от ЕКПЧ във връзка с член 8 от ЕКПЧ. Дискриминация – социални помощи – разрешения за пребиваване Дискриминация по отношение на типа социални помощи въз основа на типа разрешение за пребиваване по смисъла на член 14 от ЕКПЧ. „33. От Съда не се иска да вземе решение по принцип до каква степен е оправдано в областта на социалните помощи да се прави разлика между притежателите на различни категории разрешения за пребиваване. Той трябва по-скоро да се ограничи до въпроса дали германското законодателство относно помощите за деца, така както е приложено в конкретния случай, е нарушило правата на жалбоподателя по Конвенцията. В това отношение Съдът отбелязва, че решението на федералния конституционен съд по този въпрос, произнесено като след производството – предмет на настоящата жалба, е било прекратено [...] Подобно на Федералния конституционен съд, Съдът не вижда достатъчни основания, които да оправдават различно разглеждане на помощите за деца на чужденци, които притежават стабилно разрешение за пребиваване, от една страна, и помощите за деца на чужденци, които не притежават такова разрешение за пребиваване, от друга страна. От това следва, че е налице нарушение на член 14 във връзка с член 8 от Конвенцията.“	
ЕСЧНР	<i>Okrisz срещу Германия</i> жалба № 59140/00 25.10.2005 г.	Съдебно решение на ЕСЧНР във връзка със забраната на дискриминация по силата на член 14 от ЕКПЧ във връзка с член 8 от ЕКПЧ. Дискриминация – социални помощи – разрешения за пребиваване Дискриминация по отношение на типа социални помощи въз основа на типа разрешение за пребиваване по смисъла на член 14 от ЕКПЧ. „34. От Съда не се иска да вземе решение по принцип до каква степен е оправдано в областта на социалните помощи да се прави разлика между притежателите на различни категории разрешения за пребиваване. Той трябва по-скоро да се ограничи до въпроса дали германското законодателство относно помощите за деца, така както е приложено в конкретния случай, е нарушило правата на жалбоподателя по Конвенцията. Подобно на Федералния конституционен съд по лилотните дела [...] Съдът не вижда достатъчни основания, които да оправдават различно разглеждане на помощите за деца на чужденци, които притежават стабилно разрешение за пребиваване, от една страна, и помощите за деца на чужденци, които не притежават такова разрешение за пребиваване, от друга страна. От това следва, че е налице нарушение на член 14 във връзка с член 8 от Конвенцията.“	

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относимост/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
<p>ЕСЧНР (голям състав)</p>	<p><i>Jalloh срещу Германия</i> жалба № 54810/00 11.7.2006 г.</p>	<p>Решение на ЕСЧНР във връзка, наред с другото, със забраната на малтретирането по смисъла на член 3 от ЕКПЧ. изтежание и нечовешко отношение – разграничение – специално заклеимаване на изтезанията</p> <p>Разграничение между изтезание и нечовешко отношение по смисъла на член 3 от ЕКПЧ и специално заклеимаване на изтезанията, точки 103—107: „103. Когато определена дала, в светлината на тези принципи, наказателното производство срещу жалбоподателя може да се окачестви като справедливо, Съдът отбелязва в самото начало, че доказателствата, получени чрез даване на емитици на жалбоподателя, не са получени „незаконно“ в нарушение на националното право. [...] 104. По-горе Съдът е постановил, че жалбоподателят е бил подложен на нечовешко и унижително отношение в противоречие с материалните разпоредби на член 3, когато са му били дадени емитици, за да го накарат да повърне погълнатите от него наркотици. Следователно доказателствата, използвани в наказателното производство срещу жалбоподателя, са били получени като пряк резултат от нарушението на едно от основните права, гарантирани от Конвенцията. 105. Както е посочено по-горе, използването на наказателно производство на доказателства, получени в нарушение на член 3, поставя под въпрос справедливостта на такова производство. В конкретния случай Съдът не е установил, че жалбоподателят е бил подложен на изтезание. [...] 106. Въпреки че отношението, на което е бил подложен жалбоподателят, не предизвиква специалното заклеимаване, запазено за актове на изтезание, при конкретните обстоятелства то достига минималното ниво на сериозност, обхващано от приложното поле на забраната по член 3. Не може да бъде изключена възможността във основа на фактите по конкретно дело използването на доказателства, получени чрез умислени действия на малтретиране, които не представляват изтезание, да направи съдебния процес срещу жертвата несправедлив, независимо от тежестта на нарушението, което се твърди, че тя е извършила, тежестта на доказателствата и възможностите, с които жертвата е разполагала, за да оспори тяхното приемане и използване на процеса срещу нея. 107. В конкретния случай общият въпрос дали използването на доказателства, получени чрез действие, определено като нечовешко и унижително отношение, автоматично прави съдебния процес несправедлив, може да се остави без отговор. Съдът отбелязва обаче, че въпреки че властите не са възнамерявали да причинят на жалбоподателя болка и страдание, доказателствата са били получени чрез мярка, която е нарушила едно от основните права, гарантирани от Конвенцията. [...]”</p>	
<p>ЕСЧНР</p>	<p><i>Mubianzila Mayeka и Kaniki Mitunga срещу Белгия</i> жалба № 131178/03 12.10.2006 г.</p>	<p>Решение на ЕСЧНР във връзка, наред с другото, със забраната на малтретирането по смисъла на член 3 от ЕКПЧ. изтезание или нечовешко или унижително отношение или наказание – деца – лишаване от свобода</p> <p>Изтезание или нечовешко или унижително отношение, състоящо се в лишаване от свобода на деца с чуждо гражданство, точки 55 и 58: „55. Положението на втората жалбоподателка се характеризира с това, че тя е много малка, факта, че е нелегален имигрант в чужда страна, и факта, че не е била придружена от семейството си, от което е била разделена, така че е действително е била оставена да се справя както може. Поради това тя е била в изключително уязвимо положение. С оглед на абсолютния характер на предоставяната от член 3 от Конвенцията закрила, е важно да се има предвид, че това е най-решаващият фактор и той е с предимство пред съображенията, свързани със статута на втората жалбоподателка като нелегален имигрант. Тя безспорно попада в категорията на силно уязвимите членове на обществото, спрямо които белгийската държава е длъжна да изпълни задължението за предприемане на подходящи мерки за осигуряване на грижи и закрила като част от положителните си задължения по член 3 от Конвенцията. [...] 58. Съдът стига, че предприетите от белгийските власти мерки — уведомяване на първата жалбоподателка за положението, предоставяното на телефонен номер, на който може да се свърже с дъщеря си, назначаването на адвокат, който да съдейства на втората жалбоподателка и да поддържа връзка с канадските власти и белгийското посолство в Киншаса — са били далеч от достатъчни за изпълняване на задължението на белгийската държава за предоставяне на грижи за втората жалбоподателка. Още повече, че държавата е разполагала с достатъчно средства. Съдът е убеден, че задържането на втората жалбоподателка в описаните по-горе условия и е причинило значителни страдания. Нито пък е възможно властите, които са наредили задържането и, да не са били наясно със сериозното психологическо въздействие, което то ще й окаже. Според Съда задържането на втората жалбоподателка при такива условия демонстрира липса на човечност до такава степен, че представлява нечовешко отношение.“</p>	

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
<p>ЕСЧНР</p>	<p><i>Salah Sheekh срещу Нидерландия</i> жалба № 1948/04 11.1.2007 г.</p>	<p>Решение на ЕСЧНР във връзка, наред с другото, със <i>забраната за връщане</i> по смисъла на член 3 от ЕКПЧ.</p> <p><i>Забрана за връщане</i> – вътрешна закрила – опасност от страна на недържавни субекти – закрила от страна на клана</p> <p>Изискване за вътрешно преселване в случаи на забрана за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точки 141 и 145. „141. В своя доклад с позиция от януари 2004 г. и своя консултативен доклад от ноември 2005 г. ВКБООН заявява възмъжението си срещу принудителното връщане на отхвърлени кандидати за убежище към области на Сомалия, различни от областите им на произход, като подчертава, че в Сомалия няма възможност за вътрешно бягство [...] Член 3 сам по себе си не пречи на договорните страни да разчитат на наличието на възможност за вътрешно бягство в своите оценки на твърдения на лица, че връщането им на произход ще ги изложи на реална опасност от третиране, забранено от тази разпоредба [...] Въпреки това Съдът вече е постановявал, че непряко отнеждане на чужденец до междинна държава не засяга отговорността на експулсираната договаряща страна да гарантира, че в резултат на решението и да го експулсира той няма да е изложен на отношение в противоречие с член 3 от Конвенцията [...] Съдът не вижда причина да се произнесе по различен начин, когато експулсирането, както в конкретния случай, ще бъде не към междинна държава, а към един определен регион на държавата на произход. Съдът счита, че трябва да са налице определени гаранции като предварително условие, за да се защити на възможността за вътрешно бягство: лицето, което трябва да бъде експулсирано, трябва да може да пътува до съответния район, да получи достъп и да може да се установи там, като в противен случай може да възникне проблем по член 3, още повече ако при липса на такива гаранции е налице възможност експулсираното лице да се окаже в част от държавата на произход, където може да бъде подложено на малтретиране. [...] 145. Следователно трябва да се разгледа въпросът дали, ако се окаже в области на Сомалия, различни от Сомалиленд или Пунтленд, жалбоподателят би бил изложен на реална опасност от отношение в противоречие с член 3. В този контекст Съдът е наясно, че правителството не счита определени области в Сомалия за „относително опасни“ поради опасността, че лицата могат да бъдат подложени в тях на отношение в нарушение на член 3 от Конвенцията, а поради цялостната ситуация, която е такава, че, според министъра на имиграцията и интеграцията, връщане в тези области би представлявало изключително сурова мярка.“</p> <p>Опасност, произлизаща от недържавни субекти, и наличие на закрила срещу такава опасност в случаи на забрана за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точки 137 и 147. „137. За да попадне в приложното поле на член 3, малтретирането трябва също така да достига минимално ниво на сериозност. Оценката на това минимално ниво е относителна и зависи от всички обстоятелства по делото [...]. Поради абсолютния характер на гарантираното право, член 3 от Конвенцията може също така да се прилага когато опасността произлиза от лица или групи лица, които не са държавни служители. Трябва обаче да бъде доказано, че опасността е реална и че органите на приемащата държава не са в състояние да намалят опасността чрез осигуряване на подходяща закрила [...] 147. Докато властите на Нидерландия са на мнение, че изпитваните от жалбоподателя проблеми следва да се разглеждат като последица от най-общо нестабилната ситуация, в която престъпни банди често, но произволно, сплещат и заплашват хора [...]. Съдът е на мнение, че това е недостатъчно, за да се изключи от приложното поле на член 3 отношението, изпитано от жалбоподателя. Както е посочено по-горе [...], наличието на задължението да не експулсира не зависи от това дали рискът от третирането произтича от фактори, които водят до отговорност, пряка или непряка, на властите на приемащата страна, и член 3 може по този начин да се прилага и в случаите, когато опасността произлиза от лица или групи от лица, които не са държавни служители [...]. Това, което е от значение в този контекст, е дали молителят е бил в състояние да получи закрила и да търси правна защита срещу деянията, извършени срещу него. Съдът счита, че това не е така.“</p> <p>Закрила от страна на клана в държавата на произход в смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точка 139. „[...] На Съда беше представена и той събра значително количество информация, свързана с положението както в Сомалиленд, така и в Пунтленд, от която става ясно, че тези територии са несъмянено по-стабилни и мирни като цяло от Южна и Централна Сомалия. Въпреки това съществува отчетлива разлика между положението, от една страна, на лицата които са с произход от тези области и имат кланови и/или семейни връзки там, и, от друга страна, на лицата, които са родом от другаде в Сомалия и нямат такива връзки в Сомалиленд или Пунтленд. Въз основа на наличната информация Съдът е готов да приеме, че експулсирането в Сомалиленд или Пунтленд на търсещо убежище лице, молбата на което не е удовлетворена, но което принадлежи към първата група, не би изложило в общия случай това лице на реална опасност да бъде подложено на отношение в нарушение на член 3. Що се отнася до втората група обаче, Съдът не е убеден, че значението на закрилата от страна на клана в „относително безопасните“ области е намаляла в предпологаната от правителствените власти в това отношение. Съдът отбелязва, че по отношение на експулсирането на сомалийски граждани в част от държавата, различна от областта му на произход, ВКБООН е на мнение, че „съобразенията, свързани с преобладаващо кланова система, са от изключителна важност“ [...]. В допълнение към това принадлежността към клана е описана като най-важния общ елемент на личната безопасност в цяла Сомалия [...], а не единствено в „относително опасните“ области.“</p>	<p>ЕСЧНР – <i>Shahai срещу Обединеното кралство</i>, жалба № 22414/93</p> <p>ЕСЧНР – <i>Hilal срещу Обединеното кралство</i>, жалба № 45276/99</p> <p>ЕСЧНР – <i>Ti срещу Обединеното кралство</i>, жалба № 43844/98.</p> <p>ЕСЧНР – <i>HLR срещу Франция</i>, жалба № 24573/94</p>

Съд	Наименование на делото Номер/ дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
<p>Съд</p> <p>ЕСЧНР (голям състав)</p>	<p>Съдебно решение на ЕСЧНР във връзка с дискриминацията на основание раса или етнически произход по смисъла на член 14 във връзка с член 2 от Протокол № 1.</p> <p>расова дискриминация</p> <p>Определение на расова дискриминация, точки 60—61: „2. Обща политическа препоръка № 7 на ЕКРН за националното законодателство за борба с расизма и расовата дискриминация (приета от ЕКРН на 13 декември 2002 г.) 60. За целите на тази препоръка се използват следните определения: „3[...] б) „пряка расова дискриминация“ означава всяко различно третиране на основания като раса, цвят, език, религия, националност или национален или етнически произход, което няма обективно и разумно оправдание. Различно третиране няма обективно и разумно оправдание, ако не последва законна цел или ако не съществува разумна връзка на пропорционалност между използваните средства и целта, която се преследва. в) „косвена расова дискриминация“ означава случаи, в които привидно неутрален фактор като раса, цвят, език, религия, националност или национален или етнически произход, или ги поставя в неизгодно положение, освен ако този фактор няма обективни и разумни оправдания. Последните ще са налице, ако се преследва законна цел и ако съществува разумна връзка на пропорционалност между използваните средства и целта, която се преследва.“ 61. В обяснителния меморандум към Препоръката е отбелязано (т. 8), че дефинициите за пряка и косвена расова дискриминация, които се съдържат в параграф 1 б) и в) от Препоръката, се въвеждат от техния расов или етнически произход, и в Директива 2000/43/ЕО на Съвета, която въвежда обща рамка за еднакво третиране в рамките на заетостта и упражняването на професия, както и от съдебната практика на Европейския Съд по правата на човека.“</p>	<p>Решение на ЕСЧНР във връзка, наред с другото, със <i>забраната за връщане</i> по смисъла на член 3 от ЕКПЧ.</p> <p><i>забрана за връщане</i> – реална опасност – оценка „ex parte“ – праг</p> <p>Понятие за реална опасност в случаи на забрана за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точка 130: „За да се определи дали е налице опасност от малтретиране, е необходимо съдът да разгледа предвидимите последици от изпращането на жалбоподателя в приемащата страна, като се има предвид общата ситуация и неговите или нейните лични обстоятелства [...]“.</p> <p>Реална опасност, при която се изисква оценка „ex parte“, в случаи на забрана за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точка 133: „Що се отнася до датата от значение, съществуването на опасността трябва да се оценява преди всичко във връзка с тези факти, които са били известни или е трябвало да бъдат известни на дотоварящата държава към момента на експулсиране. Ако обаче жалбоподателят все още не е бил екстрадиран или депортиран към момента на разглеждане на делото от Съда, моментът от значение ще бъде моментът на производството пред Съда [...]. Такава ситуация обикновено възниква, когато, както в настоящия случай, депортирането или екстрадицията е отложена в резултат на разпоредба на Съда за временна мярка по правило 39 от Правилата на Съда [...]. Съответно, макар да е вярно, че историческите факти са от интерес, доколкото те хвърлят светлина върху настоящата ситуация и начина, по който е вероятно тя да се развие, обстоятелствата в момента са решаващи.“</p> <p>Праг, свързан с понятието за реална опасност в случаи на забрана за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точка 140: „Що се отнася до втората част от аргументите на правителството на Обединеното кралство, в смисъл, че когато молителят представлява опасност за националната сигурност трябва да бъдат приведени по-силни доказателства в подкрепа на твърдението за наличие на опасност от малтретиране [...]. Съдът отбелязва, че такъв подход също не е съвместим с абсолютния характер на закрилата, предоставявана по член 3. Това се равнява на твърдението, че при липса на доказателства, удовлетворяващи по-високи стандарт, защитата на националната сигурност оправдава по-охотното приемане на опасност от малтретиране на отделния човек. Поради това Съдът не вижда причина да променя относимия стандарт на доказване, както е предложено от встъпилата на третата страна, като изисква в случаи като настоящия да бъде доказано, че понасянето на малтретиране е „по-вероятно да се случи, отколкото да не се случи“. Напротив, той потвърждава, че за да бъде планираното насилствено експулсиране в нарушение на Конвенцията, е необходимо — и достатъчно — да има сериозни основания да се смята, че е налице реална опасност върху опасното лице да бъде подложено в приемаща държава на отношение, забранено от член 3 [...].“</p>	<p>ЕСЧНР – <i>Vivarařař</i> и други срещу Обединеното кралство, жалба № 13163/87, 13164/87, 13165/87, 13447/87 и 13448/87</p> <p>ЕСЧНР – <i>Shah</i> срещу Обединеното кралство, жалба № 22414/93</p> <p>ЕСЧНР – <i>Venkadajalasartta</i> срещу <i>Нидерландия</i>, жалба № 58510/00.</p> <p>ЕСЧНР – <i>Mamatkulov</i> и <i>Ashkarov</i>, жалби № 46827/99 и 46951/99</p>
<p>Съд</p> <p>ЕСЧНР (голям състав)</p>	<p><i>Saadi</i> срещу <i>Италия</i> жалба № 7201/06 28.2.2008 г.</p>	<p>Решение на ЕСЧНР във връзка, наред с другото, със <i>забраната за връщане</i> по смисъла на член 3 от ЕКПЧ.</p> <p>Понятие за реална опасност в случаи на забрана за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точка 130: „За да се определи дали е налице опасност от малтретиране, е необходимо съдът да разгледа предвидимите последици от изпращането на жалбоподателя в приемащата страна, като се има предвид общата ситуация и неговите или нейните лични обстоятелства [...]“.</p> <p>Реална опасност, при която се изисква оценка „ex parte“, в случаи на забрана за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точка 133: „Що се отнася до датата от значение, съществуването на опасността трябва да се оценява преди всичко във връзка с тези факти, които са били известни или е трябвало да бъдат известни на дотоварящата държава към момента на експулсиране. Ако обаче жалбоподателят все още не е бил екстрадиран или депортиран към момента на разглеждане на делото от Съда, моментът от значение ще бъде моментът на производството пред Съда [...]. Такава ситуация обикновено възниква, когато, както в настоящия случай, депортирането или екстрадицията е отложена в резултат на разпоредба на Съда за временна мярка по правило 39 от Правилата на Съда [...]. Съответно, макар да е вярно, че историческите факти са от интерес, доколкото те хвърлят светлина върху настоящата ситуация и начина, по който е вероятно тя да се развие, обстоятелствата в момента са решаващи.“</p> <p>Праг, свързан с понятието за реална опасност в случаи на забрана за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точка 140: „Що се отнася до втората част от аргументите на правителството на Обединеното кралство, в смисъл, че когато молителят представлява опасност за националната сигурност трябва да бъдат приведени по-силни доказателства в подкрепа на твърдението за наличие на опасност от малтретиране [...]. Съдът отбелязва, че такъв подход също не е съвместим с абсолютния характер на закрилата, предоставявана по член 3. Това се равнява на твърдението, че при липса на доказателства, удовлетворяващи по-високи стандарт, защитата на националната сигурност оправдава по-охотното приемане на опасност от малтретиране на отделния човек. Поради това Съдът не вижда причина да променя относимия стандарт на доказване, както е предложено от встъпилата на третата страна, като изисква в случаи като настоящия да бъде доказано, че понасянето на малтретиране е „по-вероятно да се случи, отколкото да не се случи“. Напротив, той потвърждава, че за да бъде планираното насилствено експулсиране в нарушение на Конвенцията, е необходимо — и достатъчно — да има сериозни основания да се смята, че е налице реална опасност върху опасното лице да бъде подложено в приемаща държава на отношение, забранено от член 3 [...].“</p>	<p>ЕСЧНР – <i>Vivarařař</i> и други срещу Обединеното кралство, жалба № 13163/87, 13164/87, 13165/87, 13447/87 и 13448/87</p> <p>ЕСЧНР – <i>Shah</i> срещу Обединеното кралство, жалба № 22414/93</p> <p>ЕСЧНР – <i>Venkadajalasartta</i> срещу <i>Нидерландия</i>, жалба № 58510/00.</p> <p>ЕСЧНР – <i>Mamatkulov</i> и <i>Ashkarov</i>, жалби № 46827/99 и 46951/99</p>

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
<p>ЕСЧНР (голям състав)</p>	<p><i>И срещу Обединеното кралство</i> жалба № 26565/05 27.5.2008 г.</p>	<p>Решение на ЕСЧНР във връзка, наред с другото, със <i>забраната за връщане</i> по смисъла на член 3 от ЕКПЧ. <i>забрана за връщане</i> – медицински случаи</p> <p>Забрана за връщане по медицински причини по силата на член 3 от ЕКПЧ, точки 42–45. „42. В заключение, Съдът отбелязва, че след Делото D. срещу Обединеното кралство той прилага последователно следните принципи. Чужденците, които са обект на експулсиране, не могат по принцип да претендират за правото да останат на територията на договарящата страна, за да продължат да се ползват от медицински, социални или други форми на помощ, предоставени от експулсиращата държава. Фактът, че обстоятелства около жалбоподателя, включително очакваната му продължителност на живот, ще бъдат значително влошени, ако той бъде експулиран от договарящата страна, не е достатъчен сам по себе си, за да доведе до нарушение на член 3. Решението за експулсиране с тежко физическо или психическо заболяване в страна, в която съоръженията за лечение на заболяването са с по-ниско качество от съществуващите в договарящата страна, може да представлява проблем във връзка с член 3, но в много редки случаи, когато хуманитарните съображения срещу експулсирането са неоторизирани. В делото D. срещу Обединеното кралство много изключителните обстоятелства са, че жалбоподателят е в критично състояние и е близо до смъртта, в държавата му на произход не могат да бъдат гарантирани каквито и да е болнични или медицински грижи и той няма семейство, което да има желание или да е в състояние да се грижи за него или да му осигури дори основно равнище на храна, подслон или социална подкрепа. 43. Съдът не изключва възможността да съществуват други много изключителни случаи, в които хуманитарните съображения са също толкова неотменими. Той счита обаче, че трябва да поддържа високия праг, определен в делото D. срещу Обединеното кралство и прилаган в последващата му съдебна практика, и счита този праг за правилен по принцип, при условие, че в такива случаи предполагаемото бъдещо посегателство произтича не от умислени действия или бездействия на държавни или недржавни органи, а от естествено срещано се заболяване и липсата на достатъчно ресурси за справяне с него в притежаващата държава. 44. Въпреки че голяма част от правата, които съдържат, имат социален или икономически характер, Конвенцията е насочена главно към закрила на гражданските и политическите [...] Освен това присъщо на цялата Конвенция е търсене на справедливо равновесие между потребностите на общия интерес на общността и изискванията за закрила на основните права на индивида [...]. Напредъкът в медицинската наука, съчетан със социалните и икономическите различия между страните, предполага, че нивото на лечение на разположение в договарящата страна и в държавата на произход може да е много различно. Въпреки че, предвид основното значение на член 3 в системата на Конвенцията, е необходимо Съдът да запази известна степен на гъвкавост, за да се предотврати експулсиране в много изключителни случаи, член 3 не вменява в задължение на договарящата страна да облекчава тези различия чрез осигуряване на безплатни и неограничени здравни грижи за всички чужденци без право на престой в нейната юрисдикция. Констатация в обратен смисъл би довела до прекалено голямо бреме за договарящите страни. 45. На последно място Съдът отбелязва, че, въпреки че настоящата жалба, подобно на повечето посочени по-горе жалби, е свързана с експулсирането на лице със заболяване, свързано с ХИВ и СПИН, същите принципи следва да се прилагат във връзка с експулсирането на всяко лице, страдащо от някакво сериозно, естествено срещано физическо или психическо заболяване, което може да причини страдание, болка и намалена продължителност на живота и изисква специализирана медицинска помощ, която може да не е толкова лесно достъпна в държавата на произход на жалбоподателя или която може да е на разположение само при значителни разходи.“</p>	<p>ЕСЧНР – <i>D срещу Обединеното кралство</i>, жалба № 30240/96 ЕСЧНР – <i>Airey срещу Ирландия</i>, жалба № 6289/73 ЕСЧНР – <i>Soering срещу Обединеното кралство</i>, жалба № 14038/88</p>
<p>ЕСЧНР</p>	<p><i>ИА срещу Обединеното кралство</i> жалба № 25904/07 17.7.2008 г.</p>	<p>Решение на ЕСЧНР във връзка, наред с другото, със <i>забраната за връщане</i> по смисъла на член 3 от ЕКПЧ. <i>забрана за връщане</i> – масово насилие – принадлежност към група, систематично излагана на насилие</p> <p>Забрана за връщане в случай на опасност от масово насилие и принадлежност към група, систематично излагана на насилие на член 3 от ЕКПЧ, точки 115–116. „115. От горното изследване на съдебната практика следва, че Съдът никога не е изключвал възможността една обща ситуация на насилие в страната по местоназначението да бъде с достатъчна степен на интензивност, така че да означава, че всяко връщане задължително би нарушило член 3 от Конвенцията. Въпреки това, Съдът би възприел такъв подход единствено в най-крайните случаи на масово насилие, в които е налице реална опасност от малтретиране просто поради факта, че дадено лице е изложено на такова насилие при връщане. 116. По изключение обаче, в случаите, когато молителят твърди, че принадлежи към група, систематично изложена на практика на малтретиране, Съдът счита, че закрилата по член 3 от Конвенцията се прилага в действие, когато молителят докаже, че са налице сериозни основания да се вярва в съществуването на въпросната практика и в неговата принадлежност към съответната група (вж. Saadi срещу Италия, цитирано по-горе, § 132). При тези обстоятелства Съдът няма да настоява молителят да доказва наличието на допълнителни специални отличителни особености, ако това би направило закрилата по член 3 илюзорна. Това ще се определи в светлината на описанието на молителя и информацията за ситуацията в държавата на местоназначението по отношение на въпросната група (вж. Salah Sheekh, цитирано по-горе, § 148). Констатациите на Съда по това дело във връзка с отношението към клана Ашраф в някои части на Сомалия, както и фактът, че принадлежността на жалбоподателя към клана Ашраф не се оспорва, са били достатъчни за Съда да заключи, че експулсирането му би било в нарушение на член 3.“</p>	<p>ЕСЧНР – <i>Saadi срещу Италия</i>, жалба № 37201/06 ЕСЧНР – <i>Salah Sheekh срещу Нидерландия</i>, жалба № 1948/04</p>

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
<p>ЕСТНР</p>	<p>SD срещу Турция жалба № 53541/07 11.6.2009 г.</p>	<p>Решение на ЕСТНР във връзка, наред с другото, със забраната на малтретирането по смисъла на член 3 от ЕКПЧ поради условията на задържане.</p> <p>унизително отношение</p> <p>Пример за унизително отношение по смисъла на член 3, буква в) от ДП, точки 51—53. „51. Дори да предположим, че жалбоподателят е бил настанен в общо сравнително чисто помещение с топла вода при престоя си в Суфли, както посочва ръководителят на гръцката секция на Амнести Интернешъъл при посещението си на 18 май 2007 г., това не променя обстоятелството, че е прекарал два месеца затворен в слобяема конструкция, без да може да излезе навън, да проведе телефонен разговор и да разполага с достатъчно завивки, чисти чаршафи и продукти за хигиена. Тези твърдения не са оспорени от правителството и се подкрепят от предоставените на Съда различни доклади. Също така в центъра за задържане на чужденци в Атика (Петру Рали) жалбоподателят е бил затворен шест дена в килията си, без да може да се разходи на открито. Условията на задържане в този център, които са описани от Европейския комитет за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото или унизително отношение или наказание (КПИ) в изготвения от него доклад след посещението му през февруари 2007 г., са неприемливи според Съда. 52. По отношение на личното положение на жалбоподателя Съдът отбелязва, че същият е бил подложен на жестоки изтезания в Турция, които са му причинили сериозни клинични и психологически травми. Фактът, че това състояние е било официално удостоверено от Медицинския център за възстановяване на жертвите на изтезания едва след приключване на задържането му, не променя по никакъв начин тази констатация. 53. С оглед на изложеното по-горе Съдът счита, че условията на задържане на жалбоподателя като бежанец и кандидат за убежище в съчетание с прекомерната продължителност на неговото задържане при подобни условия, се разглеждат като унизително отношение“.</p>	
<p>ЕСТНР</p>	<p>Al-Saadoon и Mufdhi срещу Обединеното кралство жалба № 61498/08 2.3.2010 г.</p>	<p>Решение на ЕСТНР във връзка, наред с другото, със забраната за връщане към опасност от смъртно наказание по смисъла на членове 2 и 3 от ЕКПЧ.</p> <p>забрана за връщане – смъртно наказание</p> <p>Забрана на смъртното наказание при всички обстоятелства по смисъла на членове 2 и 3 от ЕКПЧ, точки 115 и 120. „115. Съдът приема за отправна точка естеството на правото лицата да не бъдат подлагани на смъртно наказание. Екзекуцията с присъда включва съзнателното и умислено унищожаване на едно човешко същество от държавните органи. Независимо от метода на изпълнение, унищожаването на живот включва известна физическа болка. Освен това, предварителното знание за смърт в ръцете на държавата неизбежно води до силно психическо страдание. Фактът, че налагането и изпълнението на смъртно наказание отрича основните права на човека, е признат от държавите — членки на Съвета на Европа. В преамбула към Протокол № 13 Договарящите страни се описват като „Убедени, че правото на живот на всеки представлява основна ценност в едно демократично общество и че премахването на смъртното наказание е от изключителна важност за защитата на това право и за цялостното признаване на вроденото достойнство на всички човешки същества“. [...] 120. Поради това може да се види, че в решението по делото Osalan толемият състав не пренебрегва факта, че член 2 вече е бил изменен, така че да премахне изключението, позволяващо смъртно наказание. Освен това, както е посочено по-горе, оттогава позицията се е променила. Всички държави членки освен две вече са подписали Протокол № 13 и всички подписали го държави, освен три, вече са го ратифицирали. Тези данни, съчетани с последователната практика на държавите да спазват мораториума върху смъртното наказание, са силно показателни, че член 2 е бил изменен така, че да забранява смъртното наказание при всички обстоятелства. В този контекст Съдът не счита, че текстът на второто изречение на член 2, параграф 1, продължава да му пречи да тълкува Думите „нечовешко или унизително отношение или наказание“ в член 3 като включващи смъртното наказание [...]“.</p>	<p>ЕСТНР – Osalan срещу Турция, жалба № 46221/99 ЕСТНР – Soering срещу Обединеното кралство, жалба № 14038/88</p>

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
<p>ЕСЧНР (голям състав)</p>	<p><i>Gäfgen</i> срещу Германия жалба № 22978/05 1.6.2010 г.</p>	<p>Решение на ЕСЧНР във връзка, наред с другото, със забраната на малтретирането по смисъла на член 3 от ЕКПЧ.</p> <p>малтретиране – минимална сериозност – заплаха за изтезание – психическо страдание</p> <p>Минимална сериозност на малтретирането по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точка 88: „За да попадне в приложното поле на член 3, малтретирането трябва да достигне минимално ниво на сериозност. Оценката на това минимално ниво зависи от всички обстоятелства по делото като например продължителността на третирането, неговите физически или психически последици и в някои случаи пола, възрастта и здравословното състояние на жертвата [...]. Други фактори включват целта на третирането или мотивацията, които стоят зад него [...], както и неговия контекст, като например атмосфера на повишено напрежение и емоции [...]“</p> <p>Заплахата за изтезание като психическо страдание, което може да представлява изтезание по смисъла на член 3 от ЕКПЧ: „108. Като взе предвид факторите от значение за характеризиране на отношението, на което е бил подложен жалбоподателят, Съдът е убеден, че реалните и непосредствени заплахи срещу жалбоподателя за целите на получаване на информация от него са постигнали минималното ниво на сериозност, за да включат оспорваното поведение в рамките на приложното поле на член 3. Той подчертава, че съгласно собствената му съдебна практика [...], която също така препраща към определението на изтезание в член 1 от Конвенцията на ООН срещу изтезанията [...], както и съгласно мнението на други международни органи, наблюдаващи правата на човека [...], заплаха за изтезание може да представлява изтезание, тъй като естеството на изтезанията включва както физическа болка, така и психическо страдание. По-конкретно, страхът от физическо изтезание може сам по себе си да представлява психическо изтезание. Въпреки това изглежда е налице широко съгласие, и Съдът също счита, че класифицирането на това дали дадена заплаха за физическо изтезание представлява психическо изтезание или нечовешко или унизително отношение зависи от всички обстоятелства по дадено дело, включително, по-специално, сериозността на упражнението натиск и интензивността на причиненото психическо страдание. Като съпоставя случая на жалбоподателя със случаем в съдебната си практика, в който е установено изтезание, Съдът счита, че методът на разпит, на който жалбоподателят е бил подложен при обстоятелствата по неговия случай, е достатъчно сериозен, за да представлява нечовешко отношение, забранено от член 3, но не е достигнал нивото на сериозност, необходимо за постигането на прага за изтезание.“</p> <p>Съдебно решение на ЕСЧНР във връзка, наред с другото, със забраната за връщане по членове 2 и 3 и забраната на малтретирането по член 3. нечовешко отношение – забрана за връщане – обхват на задълженията по член 3 от ЕКПЧ</p> <p>Определение на нечовешко отношение по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точка 220: „Съдът счита, че отнасяне е „нечовешко“, когато то е „предумишлено, било е прилагано в продължение на часове и е причинило или реална телесна повреда, или силно физическо или психическо страдание“ [...].“</p> <p>Обхват на задълженията по член 3 от ЕКПЧ, точка 249: „Съдът неоднократно е подчертавал общите принципи в съдебната практика във връзка с член 3 от Конвенцията, които са приложими в настоящото дело [...]. Той също така счита за необходимо да изтъкне, че член 3 не може да се тълкува като налагащ на високодооверящите страни задължение да осигурят дом на всяко лице в юрисдикцията им [...]. Нито пък член 3 съдържа каквото и да е общо задължение за предоставяне на финансова помощ на бежанците, за да им се осигури възможност да поддържат определен стандарт на живот [...]“</p>	<p>ЕСЧНР – Ирландия срещу Обединеното кралство, жалба № 5310/71</p> <p>ЕСЧНР – <i>Jalloh</i> срещу Германия, жалба № 54810/00</p> <p>ЕСЧНР – <i>Aksoy</i> срещу Турция, жалба № 21987/93</p> <p>ЕСЧНР – <i>Egmez</i> срещу Кипър, жалба № 30873/96</p> <p>ЕСЧНР – <i>Кръстанов</i> срещу България, жалба № 50222/99</p> <p>ЕСЧНР – <i>Selmali</i> срещу Франция, жалба № 25803/94</p>
<p>ЕСЧНР (голям състав)</p>	<p><i>MSS</i> срещу Белгия и Гърция жалба № 30696/09 21.1.2011 г.</p>	<p>Съдебно решение на ЕСЧНР във връзка, наред с другото, със забраната за връщане по членове 2 и 3 и забраната на малтретирането по член 3. нечовешко отношение – забрана за връщане – обхват на задълженията по член 3 от ЕКПЧ</p> <p>Определение на нечовешко отношение по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точка 220: „Съдът счита, че отнасяне е „нечовешко“, когато то е „предумишлено, било е прилагано в продължение на часове и е причинило или реална телесна повреда, или силно физическо или психическо страдание“ [...].“</p> <p>Обхват на задълженията по член 3 от ЕКПЧ, точка 249: „Съдът неоднократно е подчертавал общите принципи в съдебната практика във връзка с член 3 от Конвенцията, които са приложими в настоящото дело [...]. Той също така счита за необходимо да изтъкне, че член 3 не може да се тълкува като налагащ на високодооверящите страни задължение да осигурят дом на всяко лице в юрисдикцията им [...]. Нито пък член 3 съдържа каквото и да е общо задължение за предоставяне на финансова помощ на бежанците, за да им се осигури възможност да поддържат определен стандарт на живот [...]“</p>	<p>ЕСЧНР – <i>Kudla</i> срещу Полша, жалба № 30210/96</p> <p>ЕСЧНР – <i>Shartop</i> срещу Обединеното кралство, жалба № 27238/95</p> <p>ЕСЧНР – <i>Müslim</i> срещу Турция, жалба № 53566/99</p>

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
Съд	<p><i>Sufi и Elmi срещу Обединеното кралство</i> жалби № 8319/07 и 11449/07 28.6.2011 г.</p>	<p>Решение на ЕСПЧ във връзка със <i>забраната за връщане</i> по смисъла на членове 2 и 3 от ЕКПЧ.</p> <p><i>Забрана за връщане</i> – опасност от масово насилие – липса на специални отличителни особености – интензитет на насилието – връзка между член 3 от ЕКПЧ и член 15, буква в) от ДП – изисквания за вътрешна закрила</p> <p>Забрана за връщане в случаи на опасност от масово насилие по смисъла на член 3 от ЕКПЧ; липса на изискване за доказване на специални отличителни особености; интензитет на насилието; връзка с член 15, буква в) от ДП, точки 217 – 219. „217. В делото <i>Vilvarajah</i> срещу Обединеното кралство Съдът изглежда внушава, че единствено ситуация на обща нестабилност би довела до нарушаване на член 3 от Конвенцията, ако съществуват доказателства, които показват, че личното положение на жалбоподателя е било по-лошо от това на болшинството от другите членове на неговата група [...] В <i>N.A.</i> срещу Обединеното кралство обаче, Съдът изрично разглежда своето по-ранно решение по делото <i>Vilvarajah</i> срещу Обединеното кралство и стига до заключението, че то не трябва да се тълкува по начин, който изисква от молителя да покаже наличието на специални отличителни особености, ако може по друг начин да докаже, че общата ситуация на насилие в държавата на местоназначението е с достатъчно ниво на интензивност, за да създава реална опасност всяко експулсирано в тази държава да наруши член 3 от Конвенцията [...] Да се настоява в подобни случаи молителят да доказва наличието на такива специални отличителни особености би направило закрилата по член 3 илюзорна [...] Освен това, такава констатация би могла да постави под въпрос абсолютния характер на член 3, който абсолютно забранява изтезанията и нечовешкото или унижително отношение или наказание. 218. Поради това, след делото <i>NA</i> срещу Обединеното кралство, единственият въпрос, който Съдът следва да разглежда в случай на експулсиране, е дали, предвид всички обстоятелства по делото, са били показани сериозни основания да се смята, че ако бъде експулсирано, съответното лице би било изложено на реална опасност от отнасяне в противоречие с член 3 от Конвенцията. Ако бъде установено наличие на опасност, експулсирането на молителя задължително ще наруши член 3, независимо от това дали рискът произтича от общата ситуация на насилие, присъщи на личното положение на молителя особености или комбинация от двете. Ясно е обаче, че не всяка ситуация на масово насилие поражда такава опасност. Напротив, Съдът дава ясно да се разбере, че една обща ситуация на насилие ще бъде достатъчно интензивна, за да създаде такава опасност, единствено „в най-крайните случаи“, в които е наличие реална опасност от малтретиране просто поради факта, че дадено лице е изложено на такава насилие при връщане [...] 219. Съответно в настоящия случай Съдът следва да проучи дали има сериозни основания да се смята, че ако бъдат депортирани, жалбоподателите ще бъдат изложени на реална опасност да бъдат подложени на отношение в противоречие с член 3. За тази цел той първо ще разгледа общата ситуация както в Могодишу, т.е. мястото на тяхното връщане, така и в останалата част от Южна и Централна Сомалия, преди да се съсредоточи върху предвидимите последици от експулсирането на всеки един от жалбоподателите. Преди да може да започне своята оценка на опасността след връщането обаче, Съдът трябва да разгледа два предварителни въпроса, възникнали по делото: първо, връзката между член 3 от Конвенцията и член 15, буква в) от Директивата относно признаването, и, второ, тежестта, която следва да се припише на докладните за държавите, които разчитат предимно на информация, предоставена от анонимни източници.“</p> <p>Изискване за вътрешна закрила в случаи на забрана за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, вж. по-конкретно точки 265 – 267. „265. Съдът отбелязва, че в настоящия случай правителството възнамерява да върне двамата жалбоподатели в Могодишу. Той обаче не може да ограничи разглеждането си на опасността при връщане до оценка на условията в Могодишу, тъй като Трибуналет по спорове във връзка с убежището и имиграцията е констатирал, че въпреки наличието на реална опасност от тежки посещения в столицата, жалбоподателите ще могат да се преместят в по-безопасен район в Южна или Централна Сомалия. 266. В Обединеното кралство молба за убежище или субсидиарна закрила се отхвърля, ако вземащият решение орган счита, че би било разумно — и не прекалено жестоко — да се очаква молителят да се премести [...] Съдът напомня, че член 3 сам по себе си не пречи на договарящите страни да разчитат на наличието на възможност за вътрешно бягство в своите оценки на твърдения на лица, че връщането им в държавата им на произход ще ги изложи на реална опасност от третиране, забранено от тази разпоредба [...] Въпреки това Съдът е постановявал, че разчитането на възможност за вътрешно бягство не засяга отговорността на експулсиращата договаряща страна да гарантира, че в резултат на решението ѝ да го експулсира молителя няма да е изложен на отношение в противоречие с член 3 от Конвенцията [...] Следователно трябва да са наличие определени гаранции като предварително условие, за да се разчита на възможността за вътрешно бягство: лицето, което трябва да бъде експулсирано, трябва да може да пътува до съответния район, да получи достъп и да може да се установи там, като в противен случай може да възникне проблем по член 3, още повече ако при липса на такива гаранции е наличие възможност лицето да се окаже в част от държавата на произход, където може да бъде подложено на малтретиране [...] 267. Въпреки че е ясно, че гражданите на Сомалия няма да получат достъп до Сомалиленд или Пунтланд, освен ако са родени там или имат силни кланови връзки с региона [...] Съдът не знае за съществуването на каквито и да било подобни пречки, които биха попречили на върнат сомалиец да получи достъп до друга част на Южна и Централна Сомалия. Въпреки това, с оглед на хуманитарната криза и напрежението, което тя е причинила както на физическите лица, така и на традиционната кланова структура, на практика Съдът не счита, че върнатото лице може да намери убежище или подкрепа в област, където то няма близки семейни връзки [...] Съдът счита, че ако върнатото лице или няма такива връзки, или не може да пътува безопасно до област, в която има такива връзки, то най-вероятно ще трябва да потърси убежище в център за вътрешно разселени лица или в бежански лагер. Поради това, когато разглежда възможността за вътрешно бягство, Съдът първо ще пречеци дали върнатото лице ще бъде изложено на опасност от малтретиране или по пътя, или след като се установи в друга част на Южна и Централна Сомалия, преди да пречеци дали то ще бъде изложено на опасност от малтретиране в център за вътрешно разселени лица или в бежански лагер поради хуманитарните условия там.“</p>	<p>ЕСПЧ – <i>Vilvarajah</i> и други срещу Обединеното кралство, жалби № 13163/87, 13164/87, 13165/87, 13447/87 и 13448/87</p> <p>ЕСПЧ – <i>NA</i> срещу Обединеното кралство, жалба № 25904/07</p> <p>ЕСПЧ – <i>Salah Sheekh срещу Нидерландия</i>, жалба № 1948/04</p> <p>ЕСПЧ – <i>Shahai</i> срещу Обединеното кралство, жалба № 22414/93</p> <p>ЕСПЧ – <i>Hilal</i> срещу Обединеното кралство, жалба № 45276/99</p> <p>ЕСПЧ – <i>Ti</i> срещу Обединеното кралство, жалба № 43844/98.</p> <p>Обединено кралство, <i>Kamara на лордове</i> и <i>Mohammed</i> срещу <i>Secretary of State for the Home Department</i> [2006] UKHL 5</p> <p>Обединено кралство, <i>Kamara на лордове</i> – <i>AN (Sudan) срещу Secretary of State for the Home Department</i> [2007] UKHL 49</p>

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
ЕСЧНР	<i>Aiad срещу България</i> жалба № 46390/10 11.10.2011 г.	Решение на ЕСЧНР във връзка, наред с другото, със <i>забраната за връщане</i> по смисъла на член 3 от ЕКПЧ. <i>забрана за връщане</i> – оценка на опасността Оценка на опасността в случаи на забрана за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точка 99, буква в): „В Saadi [...] Съдът също обобщава, с по-нататъшни препратки, принципите, уреждащи начина на оценка на риска от излагането на третиране в нарушение на член 3 [...] в) За да се определи дали е наличие риск от малтретиране, Съдът трябва да разгледа предвидимите последици от изпращането на жалбоподателя в приемащата страна, като се има предвид общата ситуация и неговите или нейните лични обстоятелства.“	ЕСЧНР – <i>Saadi срещу Италия</i> , жалба № 37201/06
ЕСЧНР	<i>Othman (Abi Qatada) срещу Обединеното кралство</i> жалба № 8139/09 17.1.2012 г.	Решение на ЕСЧНР във връзка, наред с другото, със <i>забраната за връщане</i> по смисъла на членове 3 и 6 от ЕКПЧ. <i>забрана за връщане</i> – очевиден отказ на правосъдие Очевидният отказ на правосъдие като фактор, забраняващ връщане по смисъла на член 6 от ЕКПЧ, точки 258 и 260. „258. Тряйната практика на Съда е, че по изключение може да бъде повдигнат въпрос по член 6 във връзка с решение за експулсиране или екстрадиране при обстоятелства, при които бежанецът е претърпял или е бил изправен пред опасността да претърпи явен отказ от правосъдие в държавата, поиска екстрадирането му. Този принцип е установен за пръв път по делото <i>Soering</i> срещу Обединеното кралство [...] и в последствие потвърден от Съда в множество дела [...] 260. Заслужава да се отбележи, че в продължение на двадесет и две години от решението по делото <i>Soering</i> Съдът никога не е постановявал, че експулсиране би било в нарушение на член 6. Този факт, заедно с примерите, дадени в предходния параграф, издава да подчертае становището на Съда, че „явният отказ от правосъдие“ е строг тест за несправедливост. Явният отказ от правосъдие е нещо повече от обикновени нередности или липса на гаранции в съдебния процес, които могат да доведат до нарушение на член 6, ако се случат в самата договаряща държава. Това, което се изисква, е нарушение на принципите на справедлив съдебен процес, гарантирани от член 6, което е толкова фундаментално, че да представлява обезсилване или унищожаване на самата същност на правото, гарантирано от тази разпоредба.“	ЕСЧНР – <i>Soering</i> срещу Обединеното кралство, жалба № 14038/88 ЕСЧНР – <i>Mamatkulov и Askarov</i> срещу Турция, жалби № 46827/99 и 46951/99 ЕСЧНР – <i>Al-Saadoon и Mufdhi</i> срещу Обединеното кралство, жалба № 61498/08
ЕСЧНР	<i>Rorov срещу Франция</i> жалби № 39472/07 и 39474/07 19.1.2012 г.	Решение на ЕСЧНР във връзка, наред с другото, със <i>забраната за връщане</i> по смисъла на член 3 от ЕКПЧ. изтезание или нечовешко или унизително отношение или наказание – деца – лишаване от свобода Изтезание или нечовешко или унизително отношение, състоящо се в лишаване от свобода на деца с чуждо гражданство, дори ако те са придружени от родителите си, точки 91 и 102–103: 91. Съдът отбелязва, че в настоящия случай, както и в <i>Muskhadzhieva</i> и други, жалбоподателите – деца са били придружени от родителите си през целия срок на задържането. Той обаче счита, че този факт не е способен да освободи властите от задължението им да защитят децата и да предприемат подходящи мерки като част от позитивните им задължения по силата на член 3 от Конвенцията [...], както и че е важно да се има предвид, че изключителната уязвимост на детето е решаващият фактор, който има предимство пред съображенията, свързани със статута на нелегален имигрант [...]. Поради това директивата на Европейския съюз относно приемането на чужденци третира непълнолетните лица, независимо дали са придружени или не, като категория уязвими лица, която особено много се нуждае от внимание на властите [...]. Без съмнение, децата имат специфични нужди, които са свързани по-специално с тяхната възраст и липсата на независимост, но също така и със статута им на търсещи убежище лица. Освен това Съдът отбелязва, че Конвенцията за правата на детето насърчава държавите да предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че едно дете, което желае да получи статут на бежанец, ще получи закрила и хуманитарна помощ, независимо дали то е само или е придружено от своите родители [...]. [...] 102. От изложеното по-горе може да се види, че условията, при които са задържани децата, в продължение на петнадесет дни, в среда за възрастни, където са изложени на силно полицейско присъствие, без каквито и да било дейности, които да ги занимават, в допълнение към страданията на родителите, са явно непригодни за тяхната възраст. Двете деца, малко момиченце на три години и бебе, са се оказали в положение на особена уязвимост, задълбочено от задържането. Тези условия на живот неизменно са създали за тях ситуация на стрес и тревожност, с особено травматични последици. 103. Съответно, с оглед на малката възраст на децата, продължителността на задържането им и условията на тяхното задържане в център за задържане, Съдът е на мнение, че властите не са успели да вземат под внимание неизменно вредните последици за децата. Той счита, че отношението на властите към децата не е съвместимо с разпоредбите на Конвенцията и надхвърля прага на сериозност, необходим за привеждане в действие на член 3 от Конвенцията. Следователно е наличие нарушение на член 3 от ЕКПЧ по отношение на Децата.“	ЕСЧНР – <i>Muskhadzhieva</i> и други срещу Белгия, жалба № 41442/07 ЕСЧНР – <i>Mubianzila Mayeka и Kaniki Mitunga</i> срещу Белгия, жалба № 13178/03

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
<p>ЕСЧНР</p>	<p>SF срещу Швеция, жалба № 52077/10 15.5.2012 г.</p>	<p>Решение на ЕСЧНР във връзка със забраната за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ. забрана за връщане – Дейности на място Дейности на място в случаи на забрана за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точки 68—69: „68. Като разглежда след това дейностите и проишествията на жалбоподателите на място след като са пристигнали в Швеция, Съдът намира, че от 2008 г. насам те непрекъснато са участвали в политическата дейност със засилено значение. Техни снимки са появили на няколко интернет сайта и в телевизионни предавания, където те са изразили, наред с другото, своето мнение по въпросите на правата на човека в Иран и критики срещу режима в Иран. Те са поели доста водещи роли, а вторият жалбоподател е бил международен говорител в Европейската комисия в подкрепа на юрските затворници и правата на човека в Иран. Те са изразили личното си мнение в много статии, публикувани в областта на юрските интернет сайтове. Съдът стига до заключението, че жалбоподателите са участвали в мащабни и действителни дейности в областта на политическите права и правата на човека, които са от значение за определяне на опасността при връщането им в Иран. 69. За да определи дали тези дейности биха изложили жалбоподателите на преследване или тежки посегателства, ако те бъдат върнати в Иран, Съдът е отчел относимата информация за Иран, както е посочено по-горе. Информациите потвърждава, че иранските власти ефективно контролират интернет комуникациите и критиките срещу режима както в, така и извън Иран. Отбелязано е, че специално разузнавателно „Кибер звено“ е насочено срещу критиките срещу режима в интернет. Освен това, според информацията, с която съдът разполага, иранците, които се връщат в Иран, се проверяват внимателно при пристигането им. Съществуват редица фактори, които показват, че наличните ресурси биха могли да бъдат използвани за идентифициране на жалбоподателите и, в тази връзка, Съдът също така счита, че дейността на жалбоподателите и предпологаемите инциденти в Иран са от значение. Арестът на първия жалбоподател през 2003 г., както и фактът, че той е музикант и известен ирански спортист, също увеличават риска той да бъде идентифициран. Освен това жалбоподателите твърдят, че са напуснали Иран незаконно и нямат валидни документи за излизане.“</p>	<p>ЕСЧНР – <i>Keenan срещу Обединеното кралство</i>, жалба № 27229/95 ЕСЧНР – <i>Rohde срещу Дания</i>, жалба № 69332/01 ЕСЧНР – <i>Repolde срещу Франция</i>, жалба № 5608/05 ЕСЧНР – <i>Кръстаново срещу България</i>, жалба № 50222/99 ЕСЧНР – <i>Wiktorko срещу Полша</i>, жалба № 14612/02 ЕСЧНР – <i>Herzsteglbauer срещу Австрия</i>, жалба № 10533/83</p>
<p>ЕСЧНР</p>	<p><i>Vireš срещу Чешката република</i> жалба № 37679/08 18.10.2012 г.</p>	<p>Решение на ЕСЧНР във връзка, наред с другото, със забраната на малтретирането по смисъла на член 3 в контекста на психично болни лица. малтретиране – специална уязвимост – психично болни лица Специална уязвимост на психично болните лица при лишаване от свобода и малтретиране по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точки 85—87: „85. В своята практика Съдът е призал специалната уязвимост на психично болните лица и оценката на това дали съответното отношение или наказание е несъвместимо със стандартите на член 3 трябва, по-специално, да вземе под внимание тази уязвимост [...] 86. По отношение на лица, лишени от свобода, приближаването до физическа сила, която не е била абсолютно необходима поради собственото им поведение, накарнява човешкото им достойнство и по принцип е нарушение на посоченото в член 3 на Конвенцията право [...] В контекста на задържане в изтрезвителен център, правителството следва да обоснове използването на средства за ограничаване на движението на задържаното лице. По отношение на използването на колани за ограничаване на движението, Съдът приема, че агресивно поведение от страна на пиян човек може да наложи използването на такива колани, при условие, разбира се, че благосъстоянието на обезвреденото лице се проверява периодично. Обаче използването на такива средства за ограничаване на движението трябва да е необходимо в конкретните обстоятелства и продължителността му не трябва да е прекомерна [...] 87. Състоянието на малолетен и безсилье, което е типично за пациенти, затворени в психиатрични болници, налага повишена бдителност при разглеждане на това дали Конвенцията е била спазена. Въпреки това, медицинските специалисти са тези, които следва да решат, въз основа на призначителите правила на медицинската наука, какви методи на лечение следва да се използват, ако е необходимо чрез сила, за да се запази физическото и психическото здраве на пациенти, които не са в състояние да вземат решение сами, и когато следователно медицинските специалисти са отговорни. Установените принципи на медицината наистина са по принцип решаващи в такива случаи; като общо правило, марка, която е необходима за лечението, не може да се разглежда като нечовешка или унижителна. Независимо от това Съдът трябва да се увери, че убедително е доказано съществуването на медицинска необходимост [...]“</p>	<p>ЕСЧНР – <i>Keenan срещу Обединеното кралство</i>, жалба № 27229/95 ЕСЧНР – <i>Rohde срещу Дания</i>, жалба № 69332/01 ЕСЧНР – <i>Repolde срещу Франция</i>, жалба № 5608/05 ЕСЧНР – <i>Кръстаново срещу България</i>, жалба № 50222/99 ЕСЧНР – <i>Wiktorko срещу Полша</i>, жалба № 14612/02 ЕСЧНР – <i>Herzsteglbauer срещу Австрия</i>, жалба № 10533/83</p>

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
ЕСЧНР	<p>МУН и други срещу Швеция жалба № 50859/10 17.6.2013 г.</p>	<p>Решение на ЕСЧНР във връзка със <i>забраната за връщане</i> по смисъла на член 3 от ЕКПЧ. <i>забрана за връщане</i> – изисквания за вътрешна закрила</p> <p>Изискване за вътрешна закрила в държавата на произход в случаи на забрана за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точки 62–64 и 66–67. „62. Съдът подчертава, че член 3 сам по себе си не пречи на договарящите страни да разчитат на наличното на възможност за вътрешно бягство или преселване в своите оценки на твърдения на лица, че връщането им в държавата им на произход ще ги изложи на реална опасност от третиране, забранено от тази разпоредба. Въпреки това Съдът е постановявал, че разчитането на такава възможност не засяга отговорността на експулсиращата договаряща страна да гарантира, че в резултат на решението ѝ да го експулсира молителят няма да е изложен на отношение в противоречие с член 3. Следователно трябва да са налице определени гаранции като предварително условие, за да се разчита на възможността за вътрешно бягство или преселване: лицето, което трябва да бъде експулсирано, трябва да може да пътува до съответния район, да получи достъп и да може да се установи там, като в противен случай може да възникне проблем по член 3, още повече ако при липса на такива гаранции е налице възможност лицето да се окаже в част от държавата на произход, където съществува реална опасност от малтретиране [...] 63. Според международни източници трите северни провинции — Дахук, Ербил и Сoleyмания, — които съставляват Кюрдския автономен регион в Ирак, са сравнително безопасен район. Въпреки наличието на отделни случаи на насилие и заплахи, най-общо се счита, че правата на християните се защитат. Както отбелязват различни източници, голям брой християни са пътували до Кюрдистан и са намерили убежище там. 64. По отношение на възможността да се влезе в Кюрдския автономен регион, някои източници посочват, че проверките на границата често са непоследователни, като се различават не само между провинциите, но и от контролно-пропускателен пункт до контролно-пропускателен пункт [...] 65. Обаче трудностите, с които някои лица са се сблъскали на контролно-пропускателните пунктове, изглежда не засягат християните. Това е отбелязано, наред с другите, и от ВКБООН. По-скоро, на християните се осигурява преференциално третиране в сравнение с другите лица, които искат да влязат в региона на Кюрдистан. [...] 66. Вътрешното преселване неизбежно е свързано с определени трудности. Различни източници свидетелстват, че хората, които се преселват в региона на Кюрдистан, могат да срещнат трудности, например при намирането на подходяща работа и жилища там, не на последно място, ако не говорят кюрдски. Независимо от това, представените пред Съда доказателства предпологат, че има работни места и че заселниците имат достъп до здравни грижи, както и до финансова и друга помощ от ВКБООН и местни власти. Във всеки случай, няма признаци, че общите условия на живот в Кюрдския автономен регион за заселници — християни биха били неразумни или по някакъв начин биха представлявали отнасяне, забранено от член 3. Също така не съществува опасност такъв заселник да се окаже в другите части на Ирак. 67. Поради това, в заключение, Съдът счита, че преселването в региона на Кюрдистан е осъществима алтернатива за християнин, който се опасява от преследване или малтретиране в други части на Ирак. Разчитането от договаряща се държава на такава алтернатива най-общо не би довело до проблем по член 3.“</p>	<p>ЕСЧНР – <i>Sufi и Elmi срещу Обединеното кралство</i>, жалби № 8319/07 и 11449/07</p>
ЕСЧНР	<p>DMM срещу Швеция жалба № 28379/11 27.6.2013 г.</p>	<p>Решение на ЕСЧНР във връзка със <i>забраната за връщане</i> по смисъла на членове 2 и 3 от ЕКПЧ. <i>забрана за връщане</i> – изискване за вътрешна закрила – кланове и племена</p> <p>Изискване за вътрешна закрила в държавата на произход в случаи на забрана за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ и влияние на клановите, точки 54 и 57. „54. Съдът подчертава, че член 3 сам по себе си не пречи на договарящите страни да разчитат на наличното на възможност за вътрешно бягство или преселване в своите оценки на лица, че връщането им в държавата им на произход ще ги изложи на реална опасност от третиране, забранено от тази разпоредба. Въпреки това Съдът е постановявал, че разчитането на такава възможност не засяга отговорността на експулсиращата договаряща страна да гарантира, че в резултат на решението ѝ да го експулсира молителят няма да е изложен на отношение в противоречие с член 3. Следователно трябва да са налице определени гаранции като предварително условие, за да се разчита на възможността за вътрешно бягство или преселване: лицето, което трябва да бъде експулсирано, трябва да може да пътува до съответния район, да получи достъп и да може да се установи там, като в противен случай може да възникне проблем по член 3, още повече ако при липса на такива гаранции е налице възможност лицето да се окаже в част от държавата на произход, където съществува реална опасност от малтретиране [...] 57. По-важно е, че Съдът не е убеден, че представените пред него материали подкрепят твърдението на жалбоподателя, че роднините на жената имат средства и връзки, за да го открият навсякъде в Ирак. Във връзка с това Съдът отбелязва на първо място, че наличната обща информация поддържа, че племената и клановите са сили на регионален принцип. Следователно в много случаи човек, който е преследван от едно семейство или клан, може да бъде безопасен в друга част на страната. Във връзка с това също така е важно да се отбележи, че влиянието и мошата на племената и клановите в Ирак са различни. Един от факторите, който евентуално натежава срещу разумността на вътрешното преселване, е че лицето е преследвано от мощен клан или племе с влияние на правителствено ниво. Ако обаче въпросният клан или въпросното племе не е особено влияние, възможността за вътрешно бягство може да е разумна в много случаи. Що се отнася до въпросното семейство в конкретния случай, няма доказателства, че то е особено влияние или мощно или че има връзки с властите в Ирак. Освен това жалбоподателят е бил нападател и заплашван от братята на жената. Той не е представил доказателства за това, че други лица, например роднини, живеещи извън Киркук, са участвали в отправените срещу него заплахи.“</p>	<p>ЕСЧНР – <i>Sufi и Elmi срещу Обединеното кралство</i>, жалби № 8319/07 и 11449/07</p>

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
<p>ЕСЧНР (голям състав)</p>	<p><i>Vinter и други срещу Обединеното кралство</i> жалби № 66069/09, 130/10 и 3896/10 9.7.2013 г.</p>	<p>Решение на ЕСЧНР във връзка със забраната на малтретирането по смисъла на член 3 от ЕКПЧ. <i>забрана за връщане</i> – екстрадиция – доживотна присъда Доживотната присъда без възможност за намаляване като потенциално нарушение на член 3 от ЕКПЧ, точки 104, 106—107, 109 и 119—121. „104. Утвърдена практика на Съда е, че изборът на дадена държава за наказателно правосъдие, включително преразглеждане на присъдите и мерки за освобождаване, по принцип е извън обхвата на надзора, който Съдът осъществява на европейско ниво, при условие, че тази система не противоречи на заложените в Конвенцията принципи [...] 106. По същите причини, договарящите страни трябва също да са свободни да налагат доживотни присъди на възрастни правонарушители за особено тежки престъпления като убийство: налагането на такава присъда на възрастен нарушител не е само по себе си забранено от или несъвместимо с член 3 или който и да е друг член на Конвенцията [...]. Това е особено вярно, когато такава присъда не е задължителна, а е наложена от независим съдия, след като той е разгледал всички смекчаващи и отегчаващи вината фактори по конкретното дело. 107. Обаче, както Съдът постанови в <i>Kafkaris</i>, налагането на възрастно лице на доживотна присъда без възможност за намаляване може да доведе до проблем по член 3 [...] Има два специфични, но свързани аспекта на този принцип, които Съдът счита за необходими да подчертае и да потвърди. 108. Първо, доживотната присъда не става присъда без възможност за намаляване единствено поради факта, че на практика може да бъде излъкана в пълен размер. Не възниква проблем по член 3, ако доживотната присъда може да бъде излъкана в пълен размер. 109. Второ, когато определена дали доживотна присъда в даден случай може да се разглежда като неподлежаща на намаляване, Съдът се стреми да установи дали може да се каже, че излежаващият доживотната присъда затворник има някаква перспектива за освобождаване. Когато националното законодателство осигурява възможност за преразглеждане на доживотната присъда с опелд на нейната замяна, опрощаване, прекратяване или условното освобождаване на затворника, това ще бъде достатъчно, за да удовлетвори изискванията на член 3 [...] 119. Поради горесписаните причини Съдът счита, че в контекста на доживотна присъда член 3 трябва да се тълкува като изискващ възможност за намаляване на присъдата, в смисъл на преразглеждане, което позволява на националните власти да преценят дали някакви промени в обстоятелствата на доживотен затвор затворник са толкова значителни и дали в хода на излежаването на присъдата е постигнат такъв напредък към рехабилитиране, че това да означава, че по-нататъшното задържане под стража вече да не може да бъде оправдано от законните основания за изтърпяване на наказание в затвор. 120. Въпреки това Съдът подчертава, че, като се вземе предвид свободата на преценка, която трябва да бъде предоставена на договарящите страни по въпросите на наказателното правосъдие и присъдите [...], не е негова задача да установява формата (изпълнителна или съдебна) на това преразглеждане. Поради същата причина не е задача на Съда да определи кога трябва да се проведе това преразглеждане. Независимо от горното, Съдът също така отбелязва, че представените пред него сравнителни и свързани с международното право материали показват ясна подкрепа за създаването на специални механизми, гарантиращ преразглеждане не по-късно от двадесет и пет години след налагането на доживотна присъда, с допълнителни периодични преразглеждания след това [...] 121. От това заключение следва, че когато националното законодателство не предвижда възможност за такова преразглеждане, цялата доживотна присъда няма да удовлетвори стандартите на член 3 от Конвенцията.“</p>	<p>ЕСЧНР – <i>Fokfaris</i> ЕСЧНР – <i>T срещу Обединеното кралство</i> ЕСЧНР – <i>V срещу Обединеното кралство</i>, жалба № 24888/94 ЕСЧНР – <i>Sawoniuk срещу Обединеното кралство</i>, жалба № 63716/00 ЕСЧНР – <i>Maingatlo и други срещу Италия</i>, жалба № 28634/06. ЕСЧНР – <i>Chorefakis и Chorefakis срещу Гърция</i>, жалба № 46846/08.</p>

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
ЕСТНР	КАВ срещу Швеция жалба № 886/11 5.9.2013 г.	<p>Решение на ЕСТНР във връзка, наред с другото, със забраната за връщане по смисъла на членове 2 и 3 от ЕКПЧ, забрана за връщане – изисквания за вътрешна закрила</p> <p>Изискване за вътрешна закрила в държавата на произход в случаи на забрана за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точки 80–85: „80. Що се отнася до обстоятелствата по конкретното дело, Съдът отбелязва на първо място, че шведските власти не вземат меркато да депортират жалбоподателя в Могадишу, а в Сомалиленд, въпреки че изглежда, че не са осъществили контакти с органите на Сомалиленд, за да се установи дали жалбоподателят ще бъде допуснат там. Както беше посочено по-горе, съгласно Оперативното ръководство на Обединеното кралство и решението на Апелативния съд за миграция от 24 февруари 2011 г. [...], ситуацията в Сомалиленд се счита за най-общо сравнително безопасна [...]. [...] 81. Съдът подчертава, че член 3 сам по себе си не пречи на договарящите страни да разчитат на наличието на възможност за вътрешно бягство. Обаче следва да съществуват определени гаранции. Трябва да е възможно лицето да пътува до въпросния район, да бъде допуснато в него и да се установи там. В противен случай може да възникне проблем по силата на член 3, още повече ако при липса на такива гаранции съществува възможност експулсираното лице да се окаже в част от държавата на произход, в която може да бъде подложено на малтретиране [...]. Същите съображения важат и в ситуацията в настоящия случай, в който жалбоподателят няма да бъде изпратен в областта си на произход, а директно в друга област в неговата държава на произход, в този случай Сомалиленд [...]. 82. Във връзка, по-конкретно, с горепосоченото Оперативно ръководство, Съдът отбелязва, че граждани на Сомалия не биха били допуснати в Сомалиленд, освен ако са родени там или имат силни кланови връзки в района, т.е., в случая, принадлежащите към клана на мнозинството лица, ако са свързани с клана Ъзаад. Освен това, съгласно Указанието за допустимост на ВКБОУОН, без закрила от клана те ще бъдат изложени на „постоянна заплаха от изгонване“ [...]. 83. Жалбоподателят принадлежи към клана Sheikh и в досието по делото няма нищо, което да показва, че той е свързан по какъвто и да било начин с клана Ъзаад в Сомалиленд. Единствената връзка, която жалбоподателят изглежда има с региона, е, че най-малко едно от децата му живее там. 84. Според Съда въз основа на представената от жалбоподателя противоречива информация не е възможно да се направи извод за това кои членове на семейството му в момента пребивават в Сомалиленд, ако изобщо има такива. Освен това, дори ако жалбоподателят наистина има семейство в Сомалиленд в момента, Съдът не е убеден, че това би било достатъчно, за да може той да получи достъп и да може да се установи там. [...] В светлината на другата налична информация за държавата, посочена по-горе, Съдът установява, че за да може лице, което не произлиза от Сомалиленд, да получи достъп и да се установи там, е необходима по-близка връзка от тази на жалбоподателя, като силна връзка с клана. 85. От това следва, че дори ако шведските власти успеят да експулсират жалбоподателя в Сомалиленд, това не гарантира, че той ще бъде допуснат или ще му бъде позволено да остане там. Правителството не предостави информация по този въпрос. Поради това изглежда, че е налице реална опасност жалбоподателя да няма друга алтернатива, освен да отиде в други области на Сомалия, като Могадишу, града си на произход.“</p>	ЕСТНР – <i>Salah Sheekh срещу Нидерландия</i> , жалба № 1948
ЕСТНР	Волиб срещу Белгия жалба № 23380/09 21.11.2013 г.	<p>Решение на ЕСТНР във връзка, наред с другото, със забраната на малтретирането по смисъла на член 3 от ЕКПЧ в полицейско управление. унизително отношение – минимално ниво на сериозност – изолирано отношение</p> <p>Минимално ниво на сериозност, за да попадне отношението в приложното поле на член 3 от ЕКПЧ, точки 47–52: „47. За да попадне в приложното поле на член 3 обаче, малтретирането трябва да достигне минимално ниво на сериозност. Оценката на това минимално ниво е относителна; тя зависи от всички обстоятелства по делото като например продължителността на третирането, неговите физически или психически последици и в някои случаи пола, възрастта и здравословното състояние на жертвата [...]. Допълнителните фактори включват целта на третирането и намерението или мотивацията, които стоят зад него [...]. 48. Съответно някои форми на насилие, въпреки че могат да бъдат осъждани по морални причини и в повечето случаи, макар и не винаги [...], съгласно националното право на договарящите страни не попадат в приложното поле на член 3 от Конвенцията [...]. 49. В настоящия случай жалбоподателите твърдят, че са им били ударени плесници по лицето, докато са били в полицейското управление на Saint-Josse-ten-Noode. [...] Съдът обаче счита, че е безсмислено да се произнася по истинността или не на твърденията на жалбоподателите. Той е на мнение, че дори да се приеме, че действията, от които се оплакват жалбоподателите, са доказани, те не биха представлявали в обстоятелствата по случая отношение в нарушение на член 3 от Конвенцията. 50. На първо място Съдът отбелязва, че полиция, които удрят лица, докато ги разпитват, най-малкото нарушават етичните норми и действат по начин, който е възмутително непрофесионален. [...] 51. В настоящия случай обаче, дори да се предположи, че плесниците наистина е имало, и в двата случая става въпрос за изолиран шамар, ударен необмислено от полицейски служител, който е бил изкаран от търпение от неважжително или провокативно поведение на жалбоподателите, без да има за цел да ги накара да си признаят. Освен това, очевидно е съществувала атмосфера на напрежение между членовете на семейството на жалбоподателите и полицейските служители в техния квартал. При тези обстоятелства, въпреки че единият от жалбоподателите е бил само на 17 години по това време и макар че е разбираемо, че, ако събитията наистина са се случили както описват жалбоподателите, те трябва да са чувствали дълбоко възмущение, Съдът не може да пренебрегне факта, че става въпрос за еднократни явления в ситуация на нервно напрежение без никакъв сериозен или дълготрочен ефект. Той е на мнение, че действията от този вид, макар и неприемливи, не могат да се считат за пораждател достатъчна степен на унижение за установяване на нарушение на член 3 от Конвенцията. С други думи, във всеки случай, посоченият по-горе праг на сериозност не е достигнат в конкретния случай, така че не може да става въпрос нито за материалноправно, нито за процесуално нарушение на член 3 от Конвенцията.“</p>	ЕСТНР – <i>Ирландия срещу Обединеното кралство</i> , жалба № 5310/71 ЕСТНР – <i>Jalloh срещу Германия</i> , жалба № 54810/00 ЕСТНР – <i>El-Masri срещу Бивша югославска република Македония</i> , жалба № 39630/09 ЕСТНР – <i>Campbell и Cosans срещу Обединеното кралство</i> , жалби № 7511/76 и 7743/76 ЕСТНР – <i>Costello-Roberts срещу Обединеното кралство</i> , жалба № 13134/87

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относимост/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
<p>ЕСЧНР</p>	<p>ВКА срещу Швеция жалба № 11161/11 19.12.2013 г.</p>	<p>Решение на ЕСЧНР във връзка със <i>забраната за връщане</i> по смисъла на член 3 от ЕКПЧ. <i>забрана за връщане</i> – опасност от страна на недържавни субекти – кръвна вражда Забрана за връщане в случаи на опасност, произлизаща от недържавни субекти (например кръвна вражда) по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точки 34 и 42. „34. За да прецени дали има сериозни основания да се смята, че жалбоподателят е изложен на такава опасност, е необходимо Съдът да оцени условията в приемашата държава спрямо стандартите на член 3 от Конвенцията [...] Тези стандарти изискват малтретирането, на което жалбоподателят твърди, че ще бъде подложен, ако бъде върнат, да достигне минимално ниво на сериозност, за да попадне в приложното поле на член 3. Оценката на това минимално ниво е относителна и зависи от всички обстоятелства по делото [...]. Поради абсолютния характер на гарантираното право, член 3 от Конвенцията може също така да се прилага когато опасността произлиза от лица или групи лица, които не са държавни служители. Трябва обаче да бъде доказано, че опасността е реална и че органите на приемашата държава не са в състояние да намалат опасността чрез осигуряване на подходяща закрила [...] [...] 42. Когато разглежда кръвната вражда на роднините срещу жалбоподателя, Съдът отбелязва, че твърденията на жалбоподателя са неподкрепени и, що се отнася до новите твърдения за събитията през 2012 г., те са доста теоретични. Като признава обаче, че може да е много трудно да се съберат доказателства по тези въпроси, Съдът приема оценката на опасността, извършена от Съда за миграция, и поради това стига до заключението, че жалбоподателят може да бъде изложен на опасност от отмъщение и отношение в нарушение на член 3 от страна на тези роднини при връщането му в определените части от Ирак, най-малко в Багдад и Дияла, където са се случили събитията.“</p>	<p>ЕСЧНР – <i>Mamatkulov и Askarov срещу Турция</i>, жалби № 46827/99 и 26951/99 ЕСЧНР – <i>Hilal срещу Обединеното кралство</i>, жалба № 45276/99 ЕСЧНР – <i>HLR срещу Франция</i>, жалба № 24573/94</p>
<p>ЕСЧНР</p>	<p><i>AA срещу Швейцария</i> жалба № 58802/12 7.1.2014 г.</p>	<p>Решение на ЕСЧНР във връзка, наред с другото, със <i>забраната за връщане</i> по смисъла на член 3 от ЕКПЧ. <i>забрана за връщане</i> – дейности на място Дейности на място в случаи на забрана за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точки 40–43: „40. По отношение на положението на политическите опоненти на правителството на Судан Съдът въпреки всичко постановява, че ситуацията е много несигурна. От докладите за отделните държави и относимата съдебна практика по-горе [...] е очевидно, че лица, за които се подозира, че са членове на Суданското народно освободително движение–север, членове на други опозиционни партии, лидери на гражданското общество и журналисти често са торжозени, арестувани, бити, измъчвани и преследвани от суданските власти. [...] 41. В случая на жалбоподателя Съдът отбелязва, че той е член на Движението за освобождение на Судан – Единство в Швейцария от няколко години. Правителството обаче оспоря искреността на дейностите му. В тази връзка Съдът приема, че по принцип е много трудно да се направи оценка в случаите, отнасящи се до дейности на място, дали едно лице наистина се интересува от политическата кауза или е взело участие в нея единствено за да създаде основания след бягството. Поради това в подобни случаи Съдът взема предвид факта, че жалбоподателят е бил политически активист преди да избяга от родната си държава и дали е изиграл активна роля в оповестяването пред обществеността в ответната държава на своето дело за убежище [...]. В конкретния случай Съдът обаче също взема предвид факта, че жалбоподателят се е присъединил към Движението за освобождение на Судан – Единство в Швейцария няколко години преди да внесе втората си молба за убежище, в момент, когато е възможно той все още да не е предвидявал, че ще подаде молба за убежище в Швейцария за втори път. С оглед на важността, която Съдът отдава на член 3 от Конвенцията, както е посочено по-горе [...], и необратимия характер на вредата, която може да бъде нанесена, ако опасността от изтезания или малтретиране стане факт, Съдът предпочитва да оцени молбата на жалбоподателя въз основа на политическите дейности, които той действително е извършил. 42. В тази връзка Съдът счита, че значението на политическите дейности на жалбоподателя се е увеличило с течение на времето, както се вижда от назначаването му за служител по права на човека в Движението за освобождение на Судан – Единство в Швейцария и участието му в международни срещи за състоянието на правата на човека в Судан. Съдът обаче е съгласен с правителството, доколкото политическият профил на жалбоподателя не е бил много открит. Той например не е изнасял лекции на тези конференции, а в интернет, излъчено по телевизионния канал в Източна Швейцария, не е споменал политическата си дейност. Поради това Съдът счита, че ако жалбоподателят бъде експулсиран в държава, в която положението с правата на човека на политическите опоненти е по-малко обезпокоително, отколкото в Судан, той не би бил изложен на риск от третиране в противоречие с член 3 от Конвенцията поради политическата си дейност. 43. Обаче [...] не само лидери и високопоставени лица, но и лица, за които просто се подозира, че подкрепят опозиционните движения, са изложени на опасност от третиране на член 3 от Конвенцията в Судан. Още повече, било е установено, че политически ангажирани судански граждани в чужбина, по-специално тези, чиято принадлежност към Движението за освобождение на Судан е била наблюдавана на международните срещи в Женева, са регистрирани от суданските власти [...]. С оглед на участието на жалбоподателя в международните срещи по правата на човека, на които са присъствали представители на правителството на Судан и където обикновено участват само няколко граждани на една страна, така че те могат сравнително лесно да бъдат разпознати, както и предвид спора на жалбоподателя с брат на сестрата на жалбоподателя, Съдът не може да изключи възможността, че той, като физическо лице, е привлякъл вниманието на суданското правителство. Тъй като жалбоподателят също така е участвал в някои от тези срещи от името на Движението за освобождение на Судан – Единство, Съдът счита, че той може, най-малкото, да бъде заподозрян от суданското правителство в принадлежност към опозиционно движение. Поради това Съдът постановява, че има съществени основания да се смята, че е възможно жалбоподателят да е изведен на суданското правителство и че съществува опасност той да бъде задържан, разпитван и измъчван в момента, в който пристигне на летището в Судан. Освен това, той не би имал възможност да се пресели. Съответно Съдът постановява, че изпълнението на заповедта за депортиране на жалбоподателя ще доведе до нарушение на член 3 от Конвенцията.“</p>	<p>ЕСЧНР – <i>SF и други срещу Швеция</i>, жалба № 52077/10 ЕСЧНР – <i>N срещу Финландия</i>, жалба № 38885/02</p>

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
ЕСтНР	<p><i>Serikhovstov срещу Русия</i> жалба № 26889/12 6.2.2014 г.</p>	<p>Решение на ЕСтНР във връзка със забраната на малтретирането по смисъла на член 3 от ЕКПЧ поради условията на задържане.</p> <p>нечовешко отношение – условия на задържане – лица с увреждания</p> <p>Условията на задържане в случай на лица с увреждания като потенциално нечовешко отношение по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точки 72, 74 и 86. „72. Освен това, Съдът счита, че когато властите решат да задържат и да оставят лице с увреждания в ареста за продължително време, те трябва да докажат специални грижи за гарантиране на такива условия, каквито отговарят на специалните нужди, произтичащи от неговото увреждане [...] 74. Съдът също така е приел, че задържането на лице с увреждания в затвор, където лицето не може да се движи свободно и, по-специално, не може да напусне килията си само, представлява унижително отношение [...] По същия начин Съдът е постановил, че да се остави лице с тежки физически увреждания да разчита на съмилинициите си за помощ при ползване на тоалетна, къпане и обличане или събличане, допринася за неговата констатация, че условията на задържане представляват унижително отношение [...] 86. В светлината на изложените по-горе съображения и тяхното кумулативно въздействие Съдът приема, че условията на задържане на жалбоподателя с оглед на неговото физическо увреждане и, в частност, неспособността му да има достъп до различните помещения, включително столовата и санитарните помещения, в съоръжението за излизане на присъдата сам, както и, в такава ситуация, липсата на кавато и да е организирана помощ за придвижването му в съоръжението или ежедневните му дейности, най-вероятно са му причинили таква ненужно и възможно да бъде избегнато психическо и физическо страдание, накарващо неговото човешко достойнство, че да се равняват на нечовешко и унижително отношение. Следователно е било налице нарушение на член 3 от Конвенцията.“</p>	<p>ЕСтНР – <i>Farbuths срещу Латвия</i>, жалба № 4672/02</p> <p>ЕСтНР – <i>Jasinskiis срещу Латвия</i>, жалба № 4544/08</p> <p>ЕСтНР – <i>ZH срещу Унгария</i>, жалба № 28937/11</p> <p>ЕСтНР – <i>Vincent срещу Франция</i>, жалба № 6253/03</p> <p>ЕСтНР – <i>Engel срещу Унгария</i>, жалба № 46857/06</p>
ЕСтНР	<p><i>Tolj срещу Естония</i> жалба № 66393/10 13.2.2014 г.</p>	<p>Решение на ЕСтНР във връзка със забраната на малтретирането по смисъла на член 3 в контекста на лишаване от свобода.</p> <p>нечовешко и унижително отношение – абсолютно необходимо използване на сила</p> <p>Прибавянето до физическа сила, което не е абсолютно необходимо, като потенциално нечовешко и унижително отношение в нарушение на член 3 от ЕКПЧ (например използване на съзотворен газ), точки 75–82. „75. Съдът отбелязва в самото начало, че е наясно с трудностите, с които държавите могат да се сблъскат при поддържането на ред и дисциплина в наказателните институции. Това е особено вярно в случаи на буйство от страна на опасни затворници, ситуация, в която е важно да се намери баланс между правата на различните задържани лица или между правата на задържаните лица и безопасността на служителите в затвора. 76. В настоящия случай Съдът е взел предвид представените от правителството доказателства по отношение на риска, предизвикан от жалбоподателя (факта, че той е осъден за убийство, опит за убийство, нападения срещу служители на затвора и други затворници, дисциплинарни наказания и характеризирането му в индивидуални планове за действие, вж. точка 6 по-горе). [...] 77. Съдът отбелязва, че служителите на затвора са разчитали на използването на няколко техники за обезбдяване и специално оборудване по отношение на жалбоподателя. Така, в допълнение към физическата сила и белезниците, те са използвали също съзотворен газ и телескопична палка. Съдът счита, че нараняванията на жалбоподателя, като кръвоизливания по тялото му и кръв в урината му [...], показват, че срещу жалбоподателя е била приложена сила с определена степен. [...] 78. По отношение на законнооборазността на използването на съзотворен газ срещу жалбоподателя, Съдът се позовава на опасенията, изразени от Европейския комитет за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото или унижително отношение или наказание („КПИ“) във връзка с използването на такива вещества в областта на правоприлагането. Според КПИ съзотворният газ е потенциално опасно вещество и не трябва да се използва в затворени помещения; ако се налага той да се използва по изключение на открито, трябва да са налице ясно определени предпазни мерки. Съзотворен газ никога не трябва да се използва срещу затворник, който вече е овладял [...] Съдът също така отбелязва, че въпреки че съзотворният газ не се счита за химическо оръжие и неговата употреба е разрешена за целите на правоприлагането, той може да предизвика последици като респираторни проблеми, гадене, повръщане, дразнене на дихателните пътища, възпаление на слъзнитите канали и очите, спазми, болка в гърдите, дерматит и алергии. В големи дози той може да предизвика некроза на тъканта на дихателния или храносмилателния тракт, белодробен оток или вътрешен кръвоизлив (кровоизливи на надбъбречната жлеза) [...]. Предвид тези потенциално сериозни последици от употребата на съзотворен газ в затворено пространство, от една страна, и алтернативното оборудване на разположение на надзирателите, като бронезилетки, каски и щитове, от друга страна, Съдът счита, че обстоятелствата не са оправдавали използването на съзотворен газ. [...] 81. [...] В настоящия случай Съдът счита, че не е доказано убедително, че след края на конфликта със служителите на затворите жалбоподателят, който е бил заключен в единична килия в карцера, е представлявал заплаха за себе си или другите, което би оправдало прилагането на такава мярка. Освен това периодът, през който той е бил свързан за леглото за обезбдяване, по никакъв начин не е бил назначен и продължителното му обезбдяване несъмнено му е причинило страдания и физическо неудобство. 82. Предвид гореизложеното и като се има предвид съвкупното въздействие на мерките, използвани по отношение на жалбоподателя на 4 юли 2009 г., Съдът намира, че жалбоподателят е бил подложен на нечовешко и унижително отношение в нарушение на член 3 от Конвенцията.“</p>	<p>ЕСтНР – <i>Izci срещу Турция</i>, жалба № 42606/05</p> <p>ЕСтНР – <i>Ali Güines срещу Турция</i>, жалба № 9829/07</p> <p>ЕСтНР – <i>Oya Ataman срещу Турция</i>, жалба № 74552/01</p>

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
<p>ЕСЧНР</p>	<p>ААМ срещу Швеция жалба № 68519/10 3.4.2014 г.</p>	<p>Решение на ЕСЧНР във връзка със забраната за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ. забрана за връщане – изисквания за вътрешна закрила Изискване за вътрешна закрила в държавата на произход в случаи на забрана за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ, точки 68 и 73. „68. Съдът подчертава, че член 3 сам по себе си пречи на договарящите страни да разчитат на наличието на възможност за вътрешно бягство или преселване в своите оценки на твърдения на лица, че връщането им на държавата им на произход ще ги изложи на реална опасност от третиране, забранено от тази разпоредба. Въпреки това Съдът е постановявал, че разчитането на такава възможност не засяга отговорността на експулсиращата договаряща страна да гарантира, че в резултат на решението и да го експулсира молителят няма да е изложен на отношение в противоречие с член 3. Следователно трябва да са налице определени гаранции като предварително условие, за да се разчита на възможността за вътрешно бягство или преселване: лицето, което трябва да бъде експулсирано, трябва да може да пътува до съответния район, да получи достъп и да може да се установи там, като в противен случай може да възникне проблем по член 3, още повече ако при липса на такива гаранции е налице възможност лицето да се окаже в част от държавата на произход, където съществува реална опасност от малтретиране [...] [...] 73. Вътрешното преселване неизбежно е свързано с определени трудности. Различни източници свидетелстват, че хората, които се преселват в региона на Кюрдистан, могат да срещнат трудности, например при намирането на подходяща работа и жилища там, не на последно място, ако не говорят кюрдски. Независимо от това, представените пред Съда доказателства предполагат, че има работни места и че заселниците имат достъп до здравни грижи, както и до финансова и друга помощ от ВКЕООН и местните власти. Във всеки случай, няма признаци, че общите условия на живот в Кюрдския автономен регион за заселници – сунитски мюсюлмани с арабски произход биха били неразумни или по някакъв начин биха представлявали отнасяне, забранено от член 3. Също така не съществува опасност такъв заселник да се окаже в другите части на Ирак.“</p>	<p>ЕСЧНР – <i>Sufi и Elmi срещу Обединеното кралство</i>, жалби № 8319/07 и 11449/07</p>
<p>ЕСЧНР</p>	<p>SAS срещу Франция жалба № 43835/11 1.7.2014 г.</p>	<p>Съдебно решение на ЕСЧНР във връзка със забраната на френското правителство за носене на облекло, което закрива лицето, по членове 3, 8, 9, 10 и 11 ЕСЧНР, заедно с член 14. ограничаване на основни права на човека – свобода на религията Ограничаване на свободата на религия по смисъла на член 9 от ЕКПЧ, точки 124–126 и 157–158 (относно ограничения във връзка с цялостно заблуване). „124. Както е заложено в член 9, свободата на мисълта, съвестта и религията е една от основите на „демократичното общество“ по смисъла на Конвенцията. Тази свобода, в своето религиозно измерение, е един от най-важните елементи, които съставляват идентичността на вярващите и тяхното свещане за живота, но също така е ценен актив за атеистите, агностичите, скептиците и безразличните. От нея зависи неделимостта на демократично общество плурализъм, спечелен с много усилия през вековете. Тази свобода включва, наред с другото, свободата да се отстояват или да не се отстояват религиозни вярвания и да се практикува религия [...] 125. [...] Член 9 обаче не защитава всяко действие, мотивирано или вдъхновено от дадена религия или вярване, и не винаги гарантира правото дадено лице да се държи на публично място по начин, продиктуван от неговата религия или вярвания [...] 126. В демократичните общества, в които съществуват съвместно няколко религии в рамките на едно и също население, може да е необходимо да се поставят ограничения върху свободата на изповядване на религия или убеждения, за да съгласуват интересите на различните групи и да се гарантира защита на религиозните убеждения на всички [...]]. Това следва както от параграф 2 на член 9, така и от позитивните задължения на държавата по смисъла на член 1 от Конвенцията за осигуряване на правата и свободите, определени в нея, на всяко лице в рамките на нейната юрисдикция [...] [...] 157. Следователно, имайки предвид по-специално неограничеността на свободата на преценка, предоставена на държавата отговорник по настоящото дело, Съдът намира, че забраната, наложена със Закона от 11 октомври 2010 г., може да се разглежда като пропорционална на преследваната цел, а именно запазване на условията на „съжителство“ като елемент на „закрилата на правата и свободите на другите“. 158. Така оспорваното ограничение може да се разглежда като „необходимо в едно демократично общество“. Това заключение важи по отношение както на член 8 от Конвенцията, така и на член 9.“</p>	<p>ЕСЧНР – <i>Kokkialakis срещу Гърция</i>, жалба № 14307/88 ЕСЧНР – <i>Vuscarigi и други срещу Сан Марино</i>, жалба № 24645/94 ЕСЧНР – <i>Leyla Şahin срещу Турция</i>, жалба № 44774/98 ЕСЧНР – <i>Arrowsmith срещу Обединеното кралство</i>, жалба № 7050/75 ЕСЧНР – <i>Kalac срещу Турция</i>, жалба № 20704/92</p>

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
<p>ЕСЧНР</p>	<p><i>Affaire Mugeszi срещу Франция</i> жалба № 52701/09 10.7.2014 г.</p>	<p>Съдебно решение на ЕСЧНР във връзка с правото на събиране на семейството по смисъла на член 8 от ЕКПЧ.</p> <p>Бежанци – събиране на семейството – изисквания по отношение на доказателствата</p> <p>Събиране на семейството на бежанци и изисквания по отношение на доказателствата по смисъла на член 8 от ЕКПЧ, точки 54 и 56. „54. Съдът припомня, че целостта на семейството е основно право на бежанеца и че събирането на семейството е от ключово значение, за да се даде възможност на лица, които са избягали от преследване, да възстановят нормалния си живот [...] Той припомня и че е признан също така, че получаването на такава международна закрила представлява доказателство за уязвимостта на засегнатите лица [...]. В това отношение посочва, че необходимостта бежанците да се ползват с по-благоприятна процедура за събиране на семейството от тази, която се прилага по отношение на останалите чужденци, е обект на консенсус на международно и европейско ниво, както е видно от мандата и дейностите на Върховния комисариат на ООН за бежанците и от включените в Директива 2003/86/ЕО на Европейския съюз [...] 56. [...] Съдът счита за необходимо да се вземат предвид стандартите, които произтичат от международните инструменти в тази област, и да не се забравят препоръките на неправителствените организации (наричани по-нататък „НПО“), специализирани в областта на правото относно чужденците. Следователно и преди всичко той отбелязва, че в Международната конвенция за правата на детето се препоръчва молбите за събиране на семейството да се разглеждат по гъвкав и хуманен начин. Той обръща внимание на факта, че Комитетът на министрите и Комисариат на Съвета на Европа са подкрепили и уточнили тази цел [...] По отношение на доказателствата той отбелязва, че в Директива 2003/86/ЕО на Европейския съюз [...] и в различните текстове, произтичащи от международни източници и от НПО, националните органи се насърчават да вземат предвид „други доказателства“ за съществуването на семейни връзки, ако бежанецът не може да представи официални документни доказателства. Върховният комисариат на ООН за бежанците, Съветът на Европа и НПО посочват по аналогичен начин, че е важно да се разширят тези доказателства [...] а Сimate изрази желание френските компетентни органи да вземат предвид издадените от OFPRA (Френска служба за защита на бежанците и лицата без гражданство) заместващи документи за гражданство [...] На последно място е важно да се отбележи, че в редица документи за гражданство, които възпрепятстват събирането на семейството поради прекомерната продължителност и сложността на процедурата по издаване на визи; в тях настойчиво се изтъква необходимостта да се съкратят сроковете на процедурата, като се прояви повече гъвкавост по отношение на изискваните доказателства за удостоверяване на семейните връзки [...]“.</p>	<p>ЕСЧНР – <i>Hirsi Jamaa и други срещу Италия</i>, жалба № 27765/09.</p>
<p>ЕСЧНР</p>	<p><i>Дело Tapda-Muzinga срещу Франция</i> жалба № 2260/10 10.7.2014 г.</p>	<p>Съдебно решение на ЕСЧНР във връзка с правото на събиране на семейството по смисъла на член 8 от ЕКПЧ.</p> <p>Бежанци – събиране на семейството – изисквания по отношение на доказателствата</p> <p>Събиране на семейството на бежанци и изисквания по отношение на доказателствата по смисъла на член 8 от ЕКПЧ, точки 75 – 76. „75. Съдът припомня, че целостта на семейството е основно право на бежанеца и че събирането на семейството е от ключово значение, за да се даде възможност на лица, които са избягали от преследване, да възстановят нормалния си живот (вж. мандата на Върховния комисариат на ООН за бежанците, параграфи 44 и 47 по-горе). Той припомня и че е признан също така, че получаването на такава международна закрила представлява доказателство за уязвимостта на засегнатите лица [...]. В това отношение посочва, че необходимостта бежанците да се ползват с по-благоприятна процедура за събиране на семейството от тази, която се прилага по отношение на останалите чужденци, е обект на консенсус на международно и европейско ниво, както е видно от мандата и дейностите на Върховния комисариат на ООН за бежанците и от включените в Директива 2003/86/ЕО на Европейския съюз [...] 76. От тази гледна точка Съдът счита за необходимо да се вземат предвид националните органи да вземат предвид уязвимостта и особено трудния личен път, извървян от жалбоподателя, да обръщат голямо внимание на релевантните му доводи за изхода на спора, да го запознаят с причините, поради които не може да се събере семейството, и на последно място да се произнасят в кратък срок по молбите за визи. 76. От тази гледна точка Съдът счита за необходимо да се вземат предвид стандартите, които произтичат от международните инструменти в тази област, и да не се забравят препоръките на неправителствените организации (НПО), специализирани в областта на правото относно чужденците. Следователно и преди всичко той отбелязва, че в Международната конвенция за правата на детето се препоръчва молбите за събиране на семейството да се разглеждат по гъвкав и хуманен начин. Той обръща внимание на факта, че Комитетът на министрите и Комисариат на Съвета на Европа са подкрепили и уточнили тази цел [...]. По отношение на доказателствата той отбелязва, че в Директива 2003/86/ЕО на Европейския съюз [...] и в различните текстове, произтичащи от международни източници и от НПО, националните органи се насърчават да вземат предвид „други доказателства“ за съществуването на семейни връзки, ако бежанецът не може да представи официални документни доказателства. Върховният комисариат на ООН за бежанците, Съветът на Европа и НПО посочват по аналогичен начин, че е важно да се разширят тези доказателства [...] а Сimate изрази желание френските компетентни органи да вземат предвид издадените от OFPRA (Френска служба за защита на бежанците и лицата без гражданство) заместващи документи за гражданско състояние, както и вече проверените от тази Служба документи [...] На последно място е важно да се отбележи, че в редица документи за гражданство, които възпрепятстват събирането на семейството поради прекомерната продължителност и сложността на процедурата по издаване на визи; в тях настойчиво се изтъква необходимостта да се съкратят сроковете на процедурата, като се прояви повече гъвкавост по отношение на изискваните доказателства за удостоверяване на семейните връзки [...]“.</p>	<p>ЕСЧНР – <i>Hirsi Jamaa и други срещу Италия</i>, жалба № 27765/09.</p>

Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относимост/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
ЕСЧНР (голям състав)	Svinarenko и Sivadnev срещу Русия жалби № 32541/08 и 43441/08 17.7.2014 г.	Решение на ЕСЧНР във връзка, наред с другото, със забраната на малтретирането по смисъла на член 3 от ЕКПЧ. Унизително отношение Поставянето на обвиняемите в метални клетки, когато се явяват пред съда в наказателни производства, докато са задържани под стража, като потенциално унизително отношение в нарушение на член 3 от ЕКПЧ, точки 119–120: „119. През последните години Съдът разглежда няколко дела, свързани с използването на метални клетки в съдебната зала, от гледна точка на член 3. Съдът счита въпросното отношение като „строго“ и „унизително“ [...]. Той оценява дали такова отношение може да бъде оправдано от съображения за сигурност при обстоятелствата по конкретното дело, като личността на жалбоподателя [...], естеството на престъплението, в които е обвинен, въпреки че единствено този фактор не се счита за достатъчно основание [...], поведението му [...], и други доказателства относно риска за безопасността в съдебната зала или опасността от укриване на жалбоподателя [...]. Той също така взема предвид такива допълнителни фактори като присъствието на публика и медийното отразяване на произведението [...]. 120. Именно неоправданото или „прекомерно“ използване на такава мярка за безопасяване при конкретните обстоятелства карат Съда да заключи, в горните случаи, че поставянето в метална клетка в съдебната зала представлява унизително отношение. Въпреки това, в един случай Съдът е приел с мнозинство, че не е имало нарушение на член 3 [...]“.	ЕСЧНР – <i>Ramishvili и Kakhidze срещу Грузия</i> , жалба № 1704/06 ЕСЧНР – <i>Ashot Harutunyan срещу Армения</i> , жалба № 34334/04 ЕСЧНР – <i>Piruzyan срещу Армения</i> , жалба № 33376/07 ЕСЧНР – <i>Khadorkovskiy срещу Русия</i> , жалба № 5829/04 ЕСЧНР – <i>Khadorkovskiy и Lebedev срещу Русия</i> , жалби № 11082/06 и 13772/05 ЕСЧНР – <i>Sarban срещу Молдова</i> , жалба № 3456/05 ЕСЧНР – <i>Titarenko срещу Украйна</i> , жалба № 31720/02
ЕСЧНР	<i>Trabelsi срещу Белгия</i> жалба № 140/10 4.9.2014 г.	Решение на ЕСЧНР във връзка, наред с другото, със забраната за връщане по смисъла на член 3 от ЕКПЧ в случай на екстрадиране. <i>забрана за връщане</i> – екстрадиция – доживотна присъда Екстрадицията при опасност от доживотна присъда без възможност за намаляване като нарушение на член 3 от ЕКПЧ, точки 136–139: „136. Съдът се обръща към основния въпрос в настоящото дело, който включва установяване на това дали, отвъд предоставените уверения, разпоредбите на законодателството на САЩ, уреждащи възможностите за намаляване на доживотни присъди, и помилванията от президента удовлетворяват критериите, които той е определил за оценка на възможността за намаляване на доживотната присъда, и тяхното съответствие с член 3 от Конвенцията. 137. За да се отговори на този въпрос не са необходими дълги тракати: Съдът трябва просто да отбележи, че въпреки че посочените разпоредби показват съществуването на „перспектива за освобождаване“ по смисъла на решението по делото <i>Kafkaris</i> , макар че могат да се изразят съмнения относно реалността на такава перспектива на практика, нито една от предвидените процедури не представлява механизъм за преразглеждане, който изисква от националните органи да установят, въз основа на обективни, предварително установени критерии, с които затворникът е бил запознат предварително в момента на налагане на доживотната присъда, дали, докато излежава присъдата си, затворникът се е променил и е постигнал напредък до такава степен, че по-нататъшното задържане под стража вече да не може да бъде оправдано от законните основания за изтърпяване на наказание в затвор [...]. 138. При тези обстоятелства Съдът счита, че доживотната присъда, която е възможно да бъде наложена на жалбоподателя, не може да бъде описана като подлежаща на намаляване по смисъла на член 3 от Конвенцията по смисъла на решението по делото <i>Vinter</i> и други. Като излага жалбоподателя на опасност от третиране в противоречие с тази разпоредба, правителството ангажира отговорността на държавата отговорник по Конвенцията. 139. Ето защо Съдът стига до заключението, че екстрадирането на жалбоподателя в Съединените американски щати представлява нарушение на член 3 от Конвенцията.“	ЕСЧНР – <i>Kafkaris срещу Кипър</i> , жалба № 21906/04 ЕСЧНР – <i>Vinter и други срещу Обединеното кралство</i> , жалби № 66069/09, 130/10 и 3896/10

Национални

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
Обединено кралство Камара на лордовете	<p><i>R срещу Secretary of State for the Home Department, ex parte Shantikumar и други</i> [1988] 1 AC 958 16.12.1987 г.</p>	<p>Съдебно решение относно тълкуването на „основателни опасения“ от преследване в определението на бежанец по смисъла на член 1, раздел А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците.</p> <p>Определение на бежанец – основателни опасения</p> <p>Определение на „основателни опасения“ по смисъла на член 1, раздел А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците, според Lord Keith of Kinkel: „По мое мнение изискването на молителят от преследване да са добре обосновани означава, че следва да се покаже разумна степен на вероятност, че ако бъде върнат в родната си държава, той ще бъде преследван поради мотив по Конвенцията. В делото <i>R срещу Governor of Pentonville Prison, ex parte Fernandez</i> [...] Камарата трябва да тълкува раздел 4, параграф 1, буква в) от Закона за бегълците правонарушителите от 1967 г., който изисква дадено лице да бъде експулсирано по силата на закона, ако изглежда: „че, ако бъде върнато, това може да е в негов ущърб по време на съдебния процес срещу него, или то може да бъде наказано, задържано или личната му свобода да бъде ограничена поради неговата раса, религия, националност или политически възгледи“. Lord Diplock каза [...] „Уважаеми лордове, като се има предвид относителната сериозност на последствията от това очакванията на съда да бъдат преминавани в съдната или в другата посока, не считам, че тестът на приложимостта на буква в) е, че съдът трябва да се увери, че е по-вероятно беглецът да бъде, отколкото да не бъде задържан или ограничен, ако бъде експулсиран. Според мен е достатъчно по-ниска степен на вероятност и аз не бих спорил с начина, по който тестът е формулиран от съдята, или с алтернативния начин, по който той е изразен от районния съд, „Разумна възможност“, „съществени основания да се мисли“, „сериозна възможност“. Не виждам значителна разлика между тези различни начини за описване на степента на вероятност от задържане или ограничаване на беглеца след връщането му, колто разлика да обосновава привеждането в действие от съда на разпоредбите на раздел 4, параграф 1, буква в)“. Считам, че този откъс изразява по подходящ начин степента на вероятност, която трябва да бъде удовлетворена, за да може опасенията от преследване да са основателни. Адвокатът на Върховния комисар на ООН представи внимателно и дълбокомислено твърдение, което се основава в голяма степен на подготвителните работи по конвенцията и протокола. Съответните изрази, използвани там, като „добра причина“ или „разумни основания“ за опасения от преследване, поставят въпроси за тълкуването, подобни на тези, които възникват по отношение на значението на „основателни опасения“ в самата конвенция.“</p>	<p>Обединено кралство Камара на лордовете – <i>Камера на лордовете – R срещу Governor of Pentonville Prison, ex parte Fernandez</i> [1971] 2 All ER 691, [1971] 1 WLR 987</p>
Обединено кралство Камара на лордовете	<p><i>Islam срещу Secretary of State for the Home Department Immigration Appeal Tribunal и други, ex parte Shah, R срещу</i> [1999] UKHL 20 25.3.1999 г.</p>	<p>Съдебно решение относно тълкуването на „принудителност към определена социална група“ в определението на бежанец по смисъла на член 1, раздел А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците.</p> <p>определение на бежанец – причинно-следствена връзка с основание по конвенцията – липса на закрила срещу преследване – Дискриминация –определена социална група – жени</p> <p>Връзка между мотива за преследване и липсата на закрила срещу преследване по смисъла на член 1, раздел А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците, според Lord Hoffmann: „Еврейски търговец е нападнат от организирана от арийски конкурент банда, която разбива магазина му, бие го и заплашва да направи това отново, ако той продължи да работи. Конкурентът и бандата му са мотивирани от бизнес конкуренция и желание за разчистване на стари лични сметки, но те не биха направили това, което са направили, освен ако не са знаели, че властите ще им позволят да действат безнаказано. А основанието, поради което те са действали безнаказано, е било, че жертвата е евреин. Той преследван ли е на основание на расата си? Отново, според мен, да. Съществен елемент на преследването, неосигуряването на закрила от страна на властите, е основан на расата. Вярно е, че един възможен отговор на въпроса „защо е бил нападнат той?“ е „защото конкурент е искал да го накара да спре да работи“. Обаче друг отговор, и според мен това е правилният отговор в контекста на Конвенцията, би бил, че „той е бил нападнат от конкурент, който е знаел, че нападнатият няма да получи закрила, тъй като е евреин“.“</p> <p>Определение на определена социална група по смисъла на член 1, раздел А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците въз основа на понятието за дискриминация, според Lord Hoffmann: „[...] понятието за дискриминация по възпроси, засягащи основните права и свободи, е от основно значение за разбирането на Конвенцията. То се занимава не с всички случаи на преследване, дори ако те включват опрочане на права на човека, а с преследване, което се основава на дискриминация. А в контекста на един акт за правата на човека Дискриминация означава разграничаване, което принципите на основните права на човека разглеждат като противоречащо на правото на всяко човешко същество на еднакво третиране и уважение. [...] Като избират общия израз „определена социална група“ вместо да изброяват конкретни социални групи, създателите на Конвенцията по мое мнение са възнамерявали да включат всички групи, за които може да се счита, че попадат в рамките на насочените срещу дискриминацията цели на Конвенцията.“</p> <p>Жените като определена социална група по член 1, раздел А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците, според Lord of Craighead: „Неоспорните доказателства по това дело показват, че жените са дискриминирани в Пакистан. Считам, че естеството и мащабът на дискриминацията са такива, че може с основание да се твърди, че жените в Пакистан са дискриминирани от обществото, в което живеят. Причината, поради която жалбоподателките се опасават от преследване, не е просто фактът, че са жени. Тя е, че те са жени в обществото, което дискриминира жени.“</p>	<p>Обединено кралство Камара на лордовете</p>

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
<p>Обединено кралство Трибунал по спорове във връзка с убежището и имиграцията</p>	<p><i>Agartha Smith срещу Secretary of State for the Home Department</i> [2000] UKIAT 00TH02130 9.6.2000 г.</p>	<p>Съдебно решение във връзка, наред с другото, с правилния подход към определянето на гражданството в контекста на молба за статут на бежанец по Конвенцията за статута на бежанците.</p> <p>определение на бежанец – гражданство на молителя</p> <p>Определяне на гражданството на кандидат за статут по смисъла на член 1, раздел А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците, точка 55: „Трибуналет обобщава своите заключения относно общите въпроси, повдигнати от тази жалба, както следва: а) В повечето жалби пред специални съдили гражданството на ищеца не представлява проблем, както е отбелязано в параграф 87 от Ръководството на ВКООН от 1979 г. Когато обаче съществуват съмнения по отношение на гражданството, специалните съдили трябва да го разгледат. Когато определено представлява проблем, може да е подходящо то да се разгледа като предварителен въпрос, въпреки че в някои случаи може да не е възможно решение по този въпрос да се вземе отделно от изслушването на всички представени от жалбоподателя доказателства.</p> <p>б) За да се спазва член 1, раздел А, параграф 2, не винаги е необходимо да се направи положителна констатация относно гражданството (или липсата на гражданство), но винаги е необходимо да се прави опит да се направи това. Когато изпълняват тази задача, специалните съдили не трябва да се отнасят към едно изслушване за убежище като към съдебно заседание за определяне на гражданство. Нито пък трябва да разчитат прекалено стриктно на която и да е представа за йерархия на източници, която може да е подходяща при класическите правила за доказателства, вземащи предвид въпросите на чуждото право и експертни доказателства. Както показват нашите констатации по това обжалване, съдите също трябва да отдават дължимото значение на текстовете от законите за гражданството на определена държава, във връзка с признатите общи принципи на правото в областта на гражданството. Освен това те трябва да имат предвид, че е таяно задължение да преценят всички доказателствени материали едни спрямо други, дори ако те са оскъдни и не биха били достатъчни, за да удовлетворят орган, натоварен с отговорността за вземане на решение относно гражданството на лицето в светлината на пълна информация, предоставена от заявител в съответствие с обичайните процедури по гражданско право. в) В случаите, когато, независимо от прилагането на гъвкав подход за установяване на фактите, жалбоподателят продължава да не може да удовлетвори тежестта на доказване на гражданството си поради например липсата на дори оскъдни доказателства, специалните съдили ще трябва да отбележат отрицателна констатация по отношение на гражданството. Такава констатация обаче не трябва да се приравнява на признаване на какъвто и да е статут по международното право: в международното право не съществува статут „неизвестно гражданство“. г) Когато обаче не може да се избегне отрицателна констатация по отношение на гражданството, задачата на специалните съдили не винаги ще приключи с това. Освен в случаите, в които напълно липсва правопогодност или съдържание, съдията трябва да продължи с оценка на твърдения на жалбоподателя на гражданството по отношение на държавата, в която той твърди, че е преследван. Такъв подход на „колан и тиранти“, макар че не е абсолютно задължителен по силата на Конвенцията, най-добре съответства на нейната основна цел за предотвратяване на връщането на лица, които имат основателни опасения от преследване, срещу които държавата не може да ги защити.“</p>	

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
Обединено кралство Камара на лордовете	<i>Horvath срещу Secretary of State for the Home Department</i> [2001] AC 489 [2000] UKHL 37 6.7.2000 г.	<p>Съдебно решение относно тълкуването на закрила от страна на държавата в случай на преследване от недържавни субекти в определеното на бежанец по смисъла на член 1, раздел А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците.</p> <p>определение на бежанец – закрила срещу преследване – недържавни субекти на преследване – мерки за предотвратяване на преследването</p> <p>Закрила от страна на държавата в случай на преследване от недържавни субекти, според Lord Hope of Craighead. „Поради това аз бих счел, че в контекста на твърдението за преследване от недържавни субекти думата „преследване“ предположава неуспех на държавата да осигури закрила срещу малтретирането или насилието, понасяно от лицето в ръцете на неговите преследвачи. Такъв проблем, разбира се, не възниква, когато твърдението са за преследване от страна на държавата или собствените и представителите. Налице е очевидна необходимост от заместваща закрила от страна на международната общност. Обаче в случай на твърдението за преследване от страна на недържавни субекти неуспехът на държавата да осигури закрила въпреки всичко е съществен елемент. Той осигурява връзката между преследването от страна на държавата и преследването от недържавни субекти, която е необходима в интерес на последователността на цялата схема. [...] Поради това, като обобщение по този въпрос, аз считам, че задължението за предоставяне на статут на бежанец възниква единствено ако собствената държава на лицето не е в състояние или не желае да изпълнява собствените си задължения да закрила собствените си граждани. Според мен от това следва, че, за да се удовлетвори теста за опасения в случай на недържавен субект, кандидатът за статут на бежанец трябва да докаже, че преследването, от което се опасява, се състои в актове на насилие или малтретиране, срещу които държавата не е в състояние или не желае да предостави закрила. Молителът може да има основателни опасения от заплахи за живота си поради гражданска война, или отделни действия на насилие или малтретиране поради мотив по Конвенцията, които могат да бъдат извършени срещу него. Обаче опасността, независимо колко сериозна е тя, и опасенията, независимо колко добре обосновани са те, не му дават право на статут на бежанец. Конвенцията има по-ограничена цел, границите на която са посочени от списъка на мотивите по Конвенцията и от принципа на заместването.“</p> <p>Разумни мерки за предотвратяване на преследването, според Lord Hope of Craighead. „По отношение на третия въпрос, отговорът също следва да се търси в принципа на заместването. Основното задължение за осигуряване на закрила е на държавата на произход. Нейно задължение е да създаде и прилага система за закрила на собствените и граждани срещу преследване. Ако тази система не е достатъчна, е на разположение закрила от международната общност като неин заместител. Обаче прилагането на принципа на заместването почива на предположението, че, точно както заместителът не може да постигне пълна закрила срещу изолирани и случайни атаки, така също и пълна закрила срещу такива атаки не трябва да се очаква от държавата на произход. Следователно стандартът, който трябва да се прилага, не е стандарт, който ще елиминира всякакъв риск и по този начин ще представлява гаранция за закрила в държавата на произход. Това е по-скоро практически стандарт, който отчита по подходящ начин задължението на държавата към всички нейни граждани. Както каза Ward L.J. в т. 44G, като цитира наблюдението на Professor Hathaway на стр. 105 в неговата книга, очевидно е, че живеем в несвършен свят. Възможно е все пак да са налице определени равнища на малтретиране, дори ако държавата, от която очакваме да получим закрила, взема мерки за предотвратяването им. Считам, че в този случай трибуналет е приложил правилния стандарт при разглеждането на доказателствата.“</p>	Обединено кралство, <i>Апелативен съд на Англия и Уелс – Horvath срещу Secretary of State for the Home Department</i> [2000] INLR 15
Обединено кралство EWCA	<i>Revenka срещу Secretary of State for the Home Department</i> [2000] EWCA Civ 500 31.7.2000 г.	<p>Съдебно решение във връзка с молба за статут на бежанец от лице без гражданство.</p> <p>определение на бежанец – лица без гражданство – условия за предоставяне на статут на бежанец</p> <p>Лицата без гражданство следва да удовлетворяват същите условия, за да имат право да получат статут на бежанец, точки 60 и 68. „60. Текстът на член 1, раздел А, параграф 2 следва да се тълкува в съответствие с обичайното значение на съдържанието се в него термини в техния контекст и в светлината на предмета и целта на договора. Това дава право на съда, на който е възложена задачата да даде тълкувание, да вземе предвид цитираните по-горе международни инструменти и резолюцията относно проекта на протокол за статута на лицата без гражданство, приета през 1951 г. на последната сесия на конференцията на пълномощниците, която изготви конвенцията от 1951 г. От член 1, раздел А, параграф 2 става ясно, че лица без гражданство могат да са бежанци. Също така е ясно, че изчерпателното разглеждане на положението на лица без гражданство е отложено. [...] 67. Параграфът в член 1, раздел А, параграф 2 следва да се чете като цяло и, според мен, наистина съдържа един единствен тест за статута на бежанец. Когато думите „не може или поради тези опасения не желае“ от първата част на параграфа са повторени във втората му част, това е имало за цел целният параграф да се ръководи от необходимостта от установяване на основателно опасение от преследване поради основание, предвидено в Конвенцията. Целта е била наличието на основателни опасения да е предварително изискване за статут на бежанец. Показателно е, че и двете категории, гражданци и лица без гражданство, са разглеждани в същия параграф и наистина в едно и също изречение. Не мога да стигна до заключение, че поради реда на думите в последната част на параграфа е съществувало намерение необходимостта от опасения да бъде изключена при една възможно голяма категория лица.“</p>	

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
Обединено кралство Апелативен съд на Англия и Уелс	<i>Sepe v Bulbul</i> срещу <i>Secretary of State for the Home Department</i> [2001] EWCA Civ 681 11.5.2001 г.	Съдебно решение във връзка с тълкуването на политическите убеждения като мотив за преследване в случай на възращение по съвест срещу изпълняването на военна служба по смисъла на член 1, раздел А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците. Определение на бежанец – възращение по съвест срещу военната служба – лице, което частично отказва да отбие военна служба Тълкуването на политическите убеждения като мотив за преследване в случай на лица, които (частично) отказват за отбиване военна служба, по смисъла на член 1, раздел А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците, според <i>Lord Justice Laws</i> , точки 82 и 86: „82. Ако съм прав по отношение на абсолютния отказ от военна служба, каква възможност може да остане за частичния отказ като потенциален път за статут на бежанец? И така, до момента не съм разглеждал въпроса дали може да се каже, че възращението по съвест представлява мълчалива политическа позиция за целите на категориите мотиви по Конвенцията в член 1, раздел А, параграф 2. Що се отнася до лицата, които абсолютно отказват да отбият военна служба, движени от чисто пацифистки убеждения, имам известно затруднение с тази идея, въпреки че тя е подкрепена от <i>Nathanael</i> и <i>Goodwin-Gill</i> . По-скоро бих счел, че възращението на пацифиста могат по-естествено да бъдат описани като въпрос на личен морал, отколкото като специална политическа позиция, явна или мълчалива. Определено обаче става въпрос за убеждения; и, разбира се, понекога е въпрос на религиозни убеждения. Въпреки това, ако не следва да се счита, че светският пацифист изразява мълчаливи политически убеждения, неговата позиция няма да попада в нито една от категориите по член 1, буква А, параграф 2 („определена социална група“ според мен би била безперспективна), за разлика от религиозния пацифист; и поради тази причина той не може да бъде кандидат за закрила по Конвенцията, независимо от това как се разбира всичко друго, което казва за абсолютния отказ от военна служба. При тези обстоятелства, въпреки затруднението, което изпитвам, по-добро становище спокойно може да бъде, че Конвенцията трябва да се чете параграф 2; и начинът за поставяне на това би бил да се припише политическо качество на светския пацифизъм. Такова схващане според мен би било подкрепено от позоваването в съображенията на Конвенцията на „упражняването на основните права и свободи във възможно най-голяма степен“, както и на източник като <i>Zoffaghar Khani</i> [1993] 3 CF 540, 550. В този съд то определено е подкрепено от <i>Hutchison LJ</i> в делото <i>Adan</i> [1997] 1 WLR 1107, 1127E-F, както и от мотивите на Федералния съд на Австралия по делото <i>V срещу Minister of Immigration</i> [1999] FCA 428, точка 33, които <i>г-н Macdonald</i> използва като отговор. [...] 86. Ако, противно на моите собствени заключения, настоящото състояние на правото може да изисква предоставянето на статут на бежанец на лице, което частично възраща военната служба по политически причини като такава, то по никакъв начин не ми става ясно, че трябва да се направи разграничение между основните и достойните политически убеждения. Ние не можем да разберем, камо ли да прилагаме трудните етични принципи на плуралистичната демокрация, без да приемем, че правото на свобода на мисълта се отнася за всяка мисъл: глупава, мъдра, обсъдвана или приятна. Разбира се, съществуват подходящи граници за практикуването или упражняването на това право. Ако поради действията си лицето попадне в приложното поле на член 1, раздел А, това ще бъде краят на всяка молба за убежище, която то може да представи. Обаче отказът на военна повинност определено не привежда в действие член 1, раздел А, независимо от убежденията на лицето. Също така, лицето може да не е направило нищо, за да действа съобразно тези убеждения, освен че ги е заявил.“	Канада: Апелативен съд – <i>Zoffaghar Khani</i> срещу <i>Kanada</i> [1993] 3 FC 540 [FCA] Обединено кралство, Камара на лордовете – <i>R срещу Secretary of State for the Home Department</i> , ex parte <i>Adan</i> [1997] 1 WLR 1107 Австралия, Федерален съд – <i>V срещу Minister for Immigration and Multicultural Affairs</i> [1999] FCA 428
Обединено кралство Камара на лордовете	<i>R срещу Secretary of State for the Home Department</i> , ex p <i>Sivakumar</i> [2003] UKHL 14 20.3.2003 г.	Съдебно решение във връзка с тълкуването на определеното на бежанец по член 1, раздел А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците. определение на бежанец – комбинация от мотиви за преследване Комбинация от мотиви за преследване по смисъла на член 1, раздел А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците, според Lord Rodger of Earlsferry, точка 40: „Както е признато отдавна, преследвачите могат да действат поради повече от един мотив. <i>Dyson LJ</i> привлече вниманието към това, когато каза в точка 22 от решението си по делото на Апелативния съд [2001] EWCA Civ 1196; [2002] INLR 310, 317, че само защото някой е бил преследван по подозрения за участие в жесток тероризъм, от това не следва, че той не е бил преследван заради политическите си убеждения. С други думи, възможно е той да е бил преследван поради двата мотива. В следващата точка <i>Dyson LJ</i> посочва задечата на лицето, което разглежда молбата за убежище, като „внимателно преценяване на истинския мотив за преследването“. Загрижеността на <i>Негова светлост</i> е да подчертае, че в много случаи е необходимо да се погледне под повърхността и да се определи истинския мотив за всяко малтретиране. Разбира се, може да има повече от един „истински мотив“. Доказателствата могат да показват например че молител е бил малтретиран както поради това, че принадлежи към определена етническа група, така и поради това, че е подозиран в участие в терористични престъпления, извършени от членове на тази етническа група. Не само, че често е трудно да се тегли чертата между законната дейност на правителството за противодействие на тероризма и расовото и политическото преследване [...], но също така в действителност членове на силите за сигурност могат да действат както по законни, така и по незаконни причини. В такъв случай подходящият извод може да бъде, че, ако молителят бъде върнат в <i>Удома</i> , той ще бъде малтретиран поради комбинация от предвидени в Конвенцията мотиви и мотиви извън Конвенцията. Ако това е така, лицето, което разглежда молбата за убежище, най-вероятно ще стигне до заключението, че молителят има основателни опасения от преследване поради тази комбинация от мотиви.“	Обединено кралство, Апелативен съд на Англия и Уелс – <i>Sivakumar</i> срещу <i>Secretary of State for the Home Department</i> [2001] INLR EWCA Civ 1196; [2002] INLR 310 Австралия, Пълен съд – <i>Paramanathan</i> срещу <i>Minister for Immigration and Multicultural Affairs</i> (1998) 160 ALR 24

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
Обединено кралство Апелативен съд на Англия и Уелс	<i>Vadavaničius и Anor, R (по заявлението на) срещу Secretary of State for the Home Department</i> [2003] EWCA Civ 1605 11.11.2003 г.	Съдебно решение във връзка, наред с другото, с тълкуването на „основателни опасения от преследване“ и „достатъчна закрила от страна на държавата“ за удовлетворяване на условията за предостаняване на статут на бежанец. определение на бежанец – закрила срещу преследване – предпазни мерки – лични обстоятелства около молителя Закрила срещу преследване (предотвратяване) и значение на личните обстоятелства около молителя, точка 55: „[...] 4) Достатъчна закрила от страна на държавата, независимо дали срещу представители на държавата или недържавни субекти, означава желание и способност на приемашата държава да осигури чрез правната си система разумно ниво на закрила от малтретирането, от което кандидатът за убежище има основателни опасения; Osman, Horvath, Dhimma. 5) Ефективността на осигурената система следва да се преценява обикновено по систематичната и способност да възпира и/или да предотвратява формата на преследване, от която има опасност, а не само да налага наказания за това преследване след като то вече е факт; Horvath, Valotova. McPherson и Kinuthia. 6) Независимо от системната достатъчност на закрилата от страна на държавата в приемашата държава, молителят може все още да има основателни опасения от преследване, ако може да докаже, че властите в държавата знаят или трябва да знаят за пораждателните опасения от преследване, характерни за неговия случай, но е малко вероятно да осигурят допълнителната закрила, разумно наложена от неговите конкретни обстоятелства, Osman.“	ЕСТНР – <i>Osmar срещу Обединеното кралство</i> , жалба № 23452/94 Обединено кралство, Камара на лордовете – <i>Horvath срещу Secretary of State for the Home Department</i> [2001] AC 489 Обединено кралство, Административен съд – <i>R(Dhimma) срещу IAT</i> [2002] Imm AR 394 Обединено кралство, Апелативен съд на Англия и Уелс – <i>Valotova срещу Secretary of State for the Home Department</i> [2001] EWCA Civ 807 Обединено кралство, Апелативен съд на Англия и Уелс – <i>McPherson срещу Secretary of State for the Home Department</i> [2002] INLR 139 Обединено кралство, Апелативен съд на Англия и Уелс – <i>Kinuthia срещу Secretary of State for the Home Department</i> [2002] INLR 133
Франция Конституционен съвет	2003-485-DC 4.12.2003 г.	Решение относно съвместимостта на изменението в закона за убежището на Франция от 25 юли 1952 г. (закон № 52-893) с членове 1, 2, 4, 5, 6 и 10 от Конституцията на Франция. определение на бежанец – вътрешна закрила – значителна част от държавата на произход Изисквания за вътрешна закрила, включително достъп до значителна част от държавата на произход, точка 17: „Като има предвид, на последно място, че по смисъла на закона френската служба за защита на бежанците и лицата без гражданство ще разгледа искането, като отчети общите условия, които преобладават на въпросната част от територията на произход, и личното положение на кандидата; че ще трябва също така да вземе предвид преследване в зависимост от това дали е държавен орган или не; че основателността на всяко искане ще бъде разглеждана индивидуално с оглед на тези конкретни обстоятелства, преценени към датата на произнасяне на Службата; че Службата следва да откаже, под контрола на Националния съд по въпросите на правото на убежище, убежище на посоченото в трета алинея от III на новия член 2 от Закона от 25 юли 1952 г. основание, едва след като се увери, че заинтересованото лице може при пълна безопасност да се върне на значителна част от територията на неговата страна на произход, да се установи там и да води нормален живот [...]“.	Обединено кралство, Камара на лордовете – <i>R срещу Immigration Appeal Tribunal and another, Ex p Shah</i> [1999] 2 AC 629
Обединено кралство Камара на лордовете	<i>In re V Regina срещу Special Adjudicator, ex parte Hoxha</i> [2005] UKHL 19 10.3.2005 г.	Съдебно решение във връзка, наред с другото, с убедителни причини лицето да не се завърне у дома след съществена промяна в обстоятелствата. определение на бежанец – определена социална група – жертви на трафик Жертвите на трафик като определена социална група, според Baroness Hale of Richmond, точка 37: „Ако това, от което те се опасяват, може да представлява преследване, то поради предвиден в Конвенцията мотив ли е? Определено е така. В делото <i>R срещу Immigration Appeal Tribunal and another, Ex p Shah</i> [...], Камарата постанови, че жените в Пакистан представляват определена социална група, тъй като притежават общата неотменима характеристика на своя пол и са дискриминирани като група по въпроси, свързани с основните права на човека, като държавата не им осигурява подходяща закрила срещу това. Единствено фактът на преследване в момента не е достатъчен, за да представляват преследваните лица социална група: група, която не се определя от нищо друго, освен от това, че членовете и са преследвани в момента, не може да отговаря на условията. Обаче жени, които са били жертва на сексуално насилие в миналото, са свързани с неотменима характеристика, която е едновременно независимо от и причинна за малтретирането им в момента. Те със сигурност са в състояние да представляват особена социална група по силата на Конвенцията.“	Обединено кралство, Камара на лордовете – <i>R срещу Immigration Appeal Tribunal and another, Ex p Shah</i> [1999] 2 AC 629

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
<p>Франция Апелативен съвет по въпросите на бежанците</p>	<p>Mlle A, 487336 29.7.2005 г.</p>	<p>Съдебно решение във връзка с условията за предоставяне на статут на бежанец; определение на бежанец – недържавни субекти на преследване – липса на закрила срещу преследване Недържавни субекти на преследване и липса на закрила срещу преследване: „ Considérant qu'il résulte de l'instruction que la requérante a été victime de persécutions liées à son appartenance ethnique et peut craindre avec raison d'en subir de nouvelles pour ce motif ; que ces agissements sont essentiellement le fait de membres du clan Darod, lesquels contrôlent aujourd'hui la région de Gedo et font partie des clans, sous clans, et factions qui continuent à lutter pour créer ou étendre des zones d'influence à l'intérieur du territoire national; Considérant que le gouvernement somalien dit Gouvernement fédéral de transition mis en place en octobre 2004 et qui siège au Kenya, n'est actuellement pas en mesure d'exercer de manière effective un pouvoir organisé au sein du territoire somalien et dans ces conditions d'offrir une protection aux 66 membres du clan reer hamar ; qu'aucune autre autorité telle que définie par les dispositions susvisées de l'article L 713-2 du code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile, n'est susceptible d'offrir une protection aux membres de cette communauté ; que dès lors, Mlle A. peut être regardée comme craignant avec raison d'être persécutée en cas de retour dans son pays d'origine, au sens des stipulations de l'article 1er A2 de la convention de Genève [...]”</p>	
<p>Чешка република Върховен административен съд</p>	<p>SN срещу Ministry of Interior, 6 Azs 235/2004-57 21.12.2005 г.</p>	<p>Съдебно решение във връзка с тълкуването на политическото мнение като мотив за преследване. определение на бежанец – мотив за преследване – политическо мнение Тълкуване на „политическото мнение“ като мотив за преследване, според резюмето на делото на английски език в EDAL: „Членството в политическа партия е една, но не единствената възможност за участие в обществен живот и изразяване на политически възгледи. Самият факт, че молителят не е бил член, а само поддръжник на опозиционната партия, не води до заключението, че той не е изразил в достатъчна степен политическите си възгледи. Това важи в още по-голяма степен, ако в тази държава самото участие в демонстрации, организирани от опозиционни партии, обикновено води до преследване от страна на представители на държавната власт. Следователно едно от условията е молителят да има някакво политическо мнение, да може да го представи адекватно и да опише достоверно несправедливостта, причинена поради тази причина.”</p>	

Държава членка/съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
Обединено кралство Камара на лордовете	Januzi срещу Secretary of State for the Home Department [2006] UKHL 5 15.2.2006 г.	<p>Съдебно решение във връзка с основателността на вътрешната закрила за удължаване на статут на бежанец.</p> <p>Съдебно решение във връзка с основателността на вътрешната закрила за удължаване на статут на бежанец.</p> <p>Вътрешна закрила – неоправдани затруднения</p> <p>Тълкуване на липса на неоправдани затруднения като изискване за вътрешно преселване; липса на изискване за съблюдаване от държава на международните права на човека на мястото на преселването, според Lord Bingham of Cornhill, точки 15–21: „15. По мое мнение съществуват редица причини, поради които широкят подход на Апелативния съд в делото Е е за предпочитане пред правилото Hathway/New Zealand. На първо място, в нито един от членовете на Конвенцията няма текст, от който това правило може да бъде извлечено с помощта на какъвто и да било процес на тълкуване. Конвенцията е насочена към правата в държавата, в която е предоставено убежище на лицата, признати за бежанци. Тя не е изрично насочена към определяне на правата в държавата, на която те са граждани, на Търсеши убежище лица, които е възможно да могат да се преселят в рамките на тази държава на място, където няма да имат основателни опасения от преселване. 16. На второ място, приемането на това правило не може да се поддържа от Конвенцията. Вярно е, разбира се, както жалбоподателите подчертават, че преамбулът на Конвенцията се позовава на Хартата на ООН и Всеобщата декларация за правата на човека и че той има за цел да осигури на бежанците упражняването на основните права и свободи, утвърдени в тези документи, във възможно най-голяма степен. Обаче основната идея на Конвенцията е да гарантира справедливо и равно третиране на бежанците в страните на убежище, така че да се осигури ефективна закрила срещу преследване по предвидени в Конвенцията мотиви. Тя не е насочена (като се изключи преследването) към равнището на правата, предоставящо в държавата на проиход. [...] 17. На трето място, това правило не е изразено в Директива 2004/83/ЕО на Съвета от 29 април 2004 година (ОВ L 304.12) относно „минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лица без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и относно съдържанието на предоставената закрила“. Директивата е важен инструмент, тъй като е задължителна за държавите—членки на Европейския съюз, които не биха могли, съгласно задълженията си по силата на Конвенцията, да се задължат да спазват стандарт, по-нисък от изисквания в нея. Член 8 предвижда в параграфи 1 и 2 следното: [...] Това налага стандарт, който е значително по-нисък от изисквания според правилото. 18. На четвърто място, както е видно от цитираните по-горе източници, в момента правилото не е подкрепено от такова уеднаквяване на международната практика във основа на законово задължение, нито с такъв консенсус на професионалните и академичните мнения, какъвто би бил необходим за установяване на правило на международното обичайно право: Roma Rights дело [...], точка 23. 19. На пето място, приемането на правилото би довело до действие на Конвенцията, което е не само нежелано, но и неправилно по своите последици. Да предположим, че дадено лице е обект на преследване поради мотиви, предвидени в Конвенцията, в страната, на която е гражданин. Тази страна е бедна. Стандартите за социално обезпечаване са ниски. Налице е висока степен на лишения и лишения. Зачитането на правата на човека е оскъдно. Това лице бяга в богата държава, в която, ако бъде признато за бежанец, ще се радва на всички права, гарантирани на бежанците в тази държава. Лицето би могло, без опасения от преследване, да живее на друго място в държавата, на която е гражданин, но там би било засенгнато от всички недостатъци на живота в една бедна и изостанала страна. Би било странно, ако случаят на преселване му даде право да избяга не само от това преследване, но също така и от лишенията, на които е изложена неговата държава. Разбира се, би било различно, ако липсата на зачитане на човека излага живота му на опасност или го излага на опасност от нечовешкото или унижителното отношение или наказание. 20. Поради това аз бих отхвърлил оспорването на тежестта на Е от страна на жалбоподателите и бих отхвърлил всичките четири жалби, доколкото те почиват на това основание. Важно е обаче предвид огромното значение на решенията, които трябва да се вземат, вземащите решения органи да имат известни насоки относно подхода на основателността и неоправданите затруднения в този контекст. Ценни насоки могат да се открият в Насоките на ВКБООН за международната закрила от 23 юли 2003 г. В параграф 7 (а) към анализа на основателността се поддържа, като се задава въпросът „Може ли търсещото убежище лице, в контекста на съответната държава, да води сравнително нормален живот без да се сблъсква с ненужно страдание?“, и се прави следният коментар: „Ако не, не би могло разумно да се очаква лицето да се премести там“. [...] 21. [...] Като взема предвид всички относими обстоятелства от значение за молителя и неговата държава на произход, вземащият решение орган следва да реши дали е разумно да се очаква от молителя да се пресели или дали би било прекалено жестоко да се очаква той да направи това. [...]“.</p>	Обединено кралство, Апелативен съд на Англия и Уелс – Е и други срещу Secretary of State for the Home Department [2003] EWCA Civ 1032, [2004] QB 531 Обединено кралство, Камара на лордовете – R (European Roma Rights Centre и др) срещу Immigration Officer at Prague Airport and Another (United Nations High Commissioner for Refugees intervening) [2004] UKHL 55, [2005] 2 AC 1
Германия Федерален административен съд	BVerwG 1 С 15.05 18.7.2006 г.	<p>Съдебно решение във връзка с условията за предоставяне на статут на бежанец.</p> <p>определение на бежанец – недържавни субекти на преследване</p> <p>Определение на недържавни субекти на преследване, точка 23: „Както правилно отбелязва и анализира апелативният съд, това означава, че се взема под внимание и вината да се разглежда на общия фон от всички свързани с търсенето на убежище заплахи. Противно на становището на ответниците и на цитираната от нея съдебна практика и литература, дори самата формулировка на § 60, ал. 1, четвърто изречение, буква с) от Aufenthaltsgesetz, Закона за пребиваването, нарчан по-нататък „AufenthG“) обхваща всички недържавни субекти без други ограничения, следователно и отделни лица, доколкото от тях произтичат действия на преследване по смисъла на първото изречение.“.</p>	

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Цитирани дела
Обединено кралство Камера на лордовете	<p><i>Secretary of State for the Home Department срещу K; Fornah срещу Secretary of State for the Home Department</i> [2006] UKHL 46 18.10.2006 г.</p>	<p>Съдебно решение във връзка с тълкуването на „определена социална група“ за удовлетворяване на условията за предоставяне на статут на бежанец.</p> <p>определение на бежанец – определена социална група – пол (член 10, параграф 1, буква г) от ДП)</p> <p>Тълкуване на определена социална група, така както е определена в член 10, параграф 1, буква г) от ДП, според Lord Bingham of Cornhill, точка 16: „Директива 2004/83/ЕО на Съвета от 29 април 2004 година, в сила от 10 октомври 2006 г., е насочена към определяне на минимални стандарти сред държавите членки за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лица без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и към определянето на минимални стандарти за съдържанието на предоставената закрила. Съображенията призовават необходимостта от минимални стандарти и общи критерии за признаване на бежанци, както и от общо понятие относно основанието за преследване „принадлежност към определена социална група“.</p> <p>Директивата изрично позволява на държавите членки да прилагат стандарти, които са по-благоприятни за молителите от определените минимални стандарти. Член 10 предвижда [...] четена буквально, тази разпоредба по никакъв начин не съответства на тенденцията на международните източници. При оценяването на молба, основана на членство в определена социална група, националните органи определено трябва да вземат под внимание изброените въпроси. Аз не се съмнявам, че дадена група би трябвало да се разглежда като определена социална група когато, по-специално, са удовлетворени критериите както в алинея (i), така и в алинея (ii). Алинея (iii) не ми е напълно ясна, но изглежда отчасти разглежда различен аспект. Ако обаче този член се тълкува като означаващ, че дадена социална група може да бъде призната за определена социална група за целите на Конвенцията, ако тя удовлетворява критериите и на алинея (i), и на алинея (ii), то, по мое мнение, това поставя на разсъждане проверка, която е много по-строга, отколкото е оправдано от международен орган. В публикуваните си <i>Comments</i> относно тази директива (януари 2005 г.) ВКБООН се придържа към мнението си, че критериите в алинея (i) и (ii) следва да се разглеждат като алтернативи, които гарантират признаване на определена социална група когато е удовлетворен който и да е критерий, без да се изисква те да бъдат удовлетворени едновременно. [...]“</p> <p>Връзка между действието на преследване и основателните опасения от преследване по смисъла на член 1, раздел А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците, според Lord Bingham of Cornhill, точка 17: „Текстът на член 1, раздел А, параграф 2 от Конвенцията пояснява, че дадено лице има право да иска да бъде признато за бежанец единствено когато преследването, от което то има основателни опасения, има причинно-следствена връзка с предвиденото в Конвенцията основание, на което молителят разчита. Не е необходимо основанието, на което молителят разчита, да е единственият или дори главният мотив за очакваното преследване. Достатъчно е основанието, на което се разчита, да е действителен мотив. Не е необходимо преследването да бъде мотивирано от омраза, злоба или враждебност от страна на преследвача, чиито явни или очевидни мотиви може да са или да не са истинската причина за преследването. Това, което е от значение, е истинският мотив. При вземането на решение дали е установена причинно-следствена връзка обикновеният тест „освен когато“ за причинно-следствената връзка е неподходящ; Конвенцията призовава за по-сложен подход, който е съобразен с контекста и взема предвид всички факти и обстоятелства, свързани с конкретния случай.“</p> <p>Жените в Сиера Леоне като определена социална група по смисъла на член 1, раздел А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците, според Lord Bingham of Cornhill, точка 31: „Като се отклонява от твърдението по-долу, но с подкрепата на ВКБООН, Miss Webber от името на втората жалбоподателка твърди, че „жените в Сиера Леоне“ са определена социална група, към която втората жалбоподателка принадлежи. Това е твърдение, което трябва да се преценява в контекста на обществото на Сиера Леоне, за който свидетелстват безспорни доказателства, и без да се прибягва до външна генерализация. Въз основа на тези доказателства според мен е очевидно, че жените в Сиера Леоне са група лица, които споделят обща характеристика, която, без фундаментална промяна в обществените нрави, не подлежи на изменение, а именно се намират в социално по-нисше положение от мъжете. Те са възприемани от обществото като по-низши. Това се отнася за всички жени, тези, които приемат или доброволно прегръщат по-нисшето си положение, и тези, които не го правят. Определеното на групата по този начин не се равнява на определяне чрез позволение на преследването, от което жалбоподателката се оплаква: това е характеристика, която би съществувала дори ако не се практикуваше генитално осакатяване на жени, въпреки че гениталното осакатяване на жени е екстрем и много жесток израз на мъжкото господство. Това няма нищо общо с факта, че в Сиера Леоне гениталното осакатяване на жени се извършва от жени: това се случва обикновено и в делото относно Камерун (GZ по-горе) и понастоящем в Нигерия (RTT N97/19046 по-горе), но не е извършено отхвърляне на молбата на жалбоподателката за убежище. [...] Налице е обща характеристика на непокънатостта. Обществото възприема тези жени като отделна група. И това не е група, определена от преследване: това би било разпознаваема група, дори ако гениталното осакатяване на жени беше изцяло на доброволен принцип, не се извършваше чрез сила или в резултат на социален натиск.“</p> <p>Тълкуване на определена социална група, според Baroness Hale of Richmond, точка 110: „Няма никакво значение, че то се прилага от жени на жени и момичета. Често се очаква онези, които вече са били преследвани, да продължат преследването на следващите поколения [...]“</p>

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
Обединено кралство Трибунал по спорове във връзка с убежището и имиграцията	AB (Закрила – Престъпни банди – Вътрешно преселване) Ямайка CG [2007] UKAIT 00018 22.2.2007 г.	Съдебно решение във връзка с достатъчността на закрилата срещу преследване на условията за предоставяне на статут на бежанец. определение на бежанец – закрила срещу преследване (член 7 от ДП) Определение на достатъчност на закрилата срещу преследване в Наредбите на Обединеното кралство SI 2006/2525, и оттам, в член 7 от ДП, точка 143: „На първо място, в свързани с убежище обжалвания, твърденията във връзка с достатъчността на закрилата не са твърдения за това дали закрилата може да бъде всеобщо осигурена — т.е. за всички граждани без изключение. Както показва текстът на разпоредба 4 от Наредбите относно закрилата (и член 7 от Директивата относно признаването), става въпрос за системата за закрила и това дали при тази система може „обикновено“ да се предостави закрила. На второ място, текстът за закрила е практически. За да съществува ефективна закрила не е необходимо да е налице абсолютна гаранция за закрила; ефективната закрила не означава премахането на всякакъв риск. На трето място, текстът се съсредоточава върху това дали закрилата в рамките на държавата е действително на разположение: закрила може обикновено да бъде получена без никакви ограничения относно вида и формата и или на нейните източници, с изключение на изискването за ефективна правораздавателна система. Макар че, както подчертава текстът на разпоредба 4, за да съществува способност за закрила е необходимо да съществува ефективна правораздавателна система, няма изискване нито на сериозните престъпления повече (цитирано буквално) да се поддържа на определено равнище. Предвид факта, че рекордно високите нива на престъпност са обичайна особеност в много водещи демократични държави, би било изненадващо, ако способността на властите да осигурят закрила в такива държави бъде опровергана само чрез позоваване на данни за нарастващата престъпност. Освен това, въпреки че изисква възпиране (разкриване, наказателно преследване и наказване на деянията, представляващи преследване или тежко посегателство), текстът не ограничава закрилата, предоставяна от правораздавателната система. До системата на наказателното право: Това е важно, тъй като, както отбелязват Sedley и Airden LJ, гражданското право (например разпоредбата за забрана на блудство) може да играе важна роля като част от общата система на закрила. В контекста на Ямайка е важно да се имат предвид всички тези забележки. На четвърто място, както отбелязва Auld LJ в точка 6 от Делото <i>Vagdanavicius</i> : „Независимо от системната достатъчност на закрилата от страна на държавата в приемателната държава, молителът може все още да има основателни опасения от преследване, ако може да докаже, че властите знаят или трябва да знаят за пораждащите опасения обстоятелства, характерни за неговия случай, но е малко вероятно да осигурят допълнителната закрила, разумно наложена от неговите конкретни обстоятелства; <i>Ostap</i> “.	Обединено кралство, Камара на лордовете – <i>Regina срещу Secretary of State for the Home Department</i> , ex parte <i>Vagdanavicius</i> и други [2005] UKHL 38 ЕСНН – <i>Ostap срещу Обединеното кралство</i> , жалба № 23452/94
Чешка република Върховен административен съд	TA срещу Ministry of Interior, 4 Azs 146/2006-100 28.2.2007 г.	Съдебно решение във връзка със закрилата срещу преследване/тежки посегателства в случай на недържавни субекти на преследване/тежки посегателства. закрила срещу преследване/тежки посегателства Степен, в който молителите трябва да търсят закрила срещу преследване/тежки посегателства, според резюмето на делото на английски език в ЕДА: „Върховният административен съд също постанови, че когато докладът за държавата на произход доказват, че молителът не е поискал което молителът принадлежи, е обект на дискриминация и преследване от страна на властите и полицията, фактът, че молителът не е поискал закрила от властите в собствената си държава на произход и не е изчерпал всички законни средства, не може да бъде причина за отказ за предоставяне на убежище.“	Обединено кралство, Камара на лордовете – <i>Honath срещу Secretary of State for the Home Department</i> [2001] AC 489 [2000] UKHL 37
Обединено кралство Трибунал по спорове във връзка с убежището и имиграцията	IM (Достатъчност на закрилата) Малави [2007] UKAIT 00071 31.7.2007 г.	Съдебно решение във връзка с тълкуването на закрила срещу преследване за удовлетворяване на условията за предоставяне на статут на бежанец. определение на бежанец – закрила срещу преследване/тежки посегателства (член 7 от ДП) Тълкуване на закрила срещу преследване съгласно Наредбите на Обединеното кралство относно закрилата и член 7 от ДП, точки 49–50: „49. Тази формулировка е по същество същата като текста на член 7 от Директивата, като се изключи това, че текстът на разпоредба 4(2) пропуска израза „inter alia“ непосредствено преди „чрез функционирането“ (член 7, параграф 2 гласи: „Обикновено такава закрила се предоставя, когато субектите, посочени в параграф 1, вземат разумни мерки, за да попречат на преследването или на тежките посегателства, inter alia, чрез функционирането на ефективна правораздавателна система, позволяваща разкриването, наказателното преследване и наказването на деянията, представляващи преследване или тежко посегателство, и когато молителът има достъп до тази закрила“). 50. Една от особеностите на разпоредба 4, която според нас фактите по това дело подчертават, е, че текстът на разпоредба 4(2) потвърждава същата позиция, която ние приемаме за установена в съдебната практика след делото <i>Honath</i> . Формулировката на тази алинея несъмнено може да бъде оборена: „[Обикновено такава закрила се предоставя ... (курсивът е добавен). Не е посочено, че вземането „разумни мерки, за да се попречи на преследването ... чрез функционирането на ефективна правораздавателна система ...“, представлява подходяща закрила във всеки случай, макар да се казва, че в повечето случаи това е вярно. Ако има някакво съмнение, че съдебната практика след делото <i>Honath</i> определя правилния правен теста за закрила, то сега можем да кажем, че съменното отпадна с разпоредба 4(2), чиято формулировка отразява до голяма степен формулировката на теста, изложена в <i>Honath</i> , така както ние сме го тълкували. Разбира се, от 9 октомври 2006 г. именно разпоредба 4 е разпоредбата, която в момента съдържа закона, който ние следва да прилагаме.“	Обединено кралство, Камара на лордовете – <i>Honath срещу Secretary of State for the Home Department</i> [2001] AC 489 [2000] UKHL 37

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
Обединено кралство Апелативен съд на Англия и Уелс	<p><i>EV (Емпиолия) срещу Secretary of State for the Home Department</i> [2007] EWCA Civ 809 31.7.2007 г.</p>	<p>Съдебно решение във връзка с тълкуването на преследване за удовлетворяване на условията за предоставяне на статут на бежанец; определение на бежанец – преследване – дискриминационно лишаване или отнемане на гражданство</p> <p>Дискриминационното лишаване или отнемане на гражданство като преследване по смисъла на член 1, параграф А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците, според Lord Justice Pill, точка 54, и според Lord Justice Jacob, точка 75. „54. Необходимо е да се разгледа обстоятелствата, при които е настъпила липсата на гражданство. Не съм готов да постановя, че лишаването или отнемането на гражданство, независимо дали <i>de facto</i> или <i>de jure</i>, само по себе си поражда статут на бежанец. Нито пък доброволно напускане, свързано с преследване, последвано от отказ да се позволи повторно влизане, непременно води до статут на бежанец, макар че може да представлява нарушение на международното право. Необходимо е анализ на обстоятелствата, включително загубата на съответните права, по конкретното дело, както и на причините за тях и последните от тях. Аз не предриждавам възможни бъдещи фактически констатации в конкретен случай, но когато преследване от предполагаемия тук вид е довело до напускане на държавата на обичайно пребиваване, която след това или отказва да позволи повторно влизане, или го позволява само в обстоятелства, при които предшлящите условия ще продължат, е възможно да се установи статут на бежанец. При първата предпоставка преследването се състои в загубата и продължаването на загуба на граждански права, а при втората – в опасенията от продължаване на такова отношение след завръщането. [...] 75. Ако лице, подало молба за статут на бежанец, докаже, че държавата му на произход е отнела неговото гражданство въз основа на раса, то според мен е установило убедително основание за предоставяне на такъв статут. Вярно е, че вземашото решение лице трябва да зададе въпроса дали молителят има основателни опасения от преследване, ако бъде върнат днес. Обаче при липса на доказателства за противното, лице, което е било лишено от гражданство поради расата му, ако бъде върнато би било в почти невъзможно положение – без право да гласува, да напусне държавата или дори без възможност да работи. То може спокойно да бъде третирано като парий именно защото гражданството им е било отнето. То ще е „изгубило правото си да има права“ (ярки думи на Chief Justice Warren). А лицето вече е било поставено в положението родната му държава да не го пусне да влезе в нея — то не може дори да си отиде у дома.“</p>	<p>УК, EWCA – <i>Boban Lazarevic срещу Secretary of State for the Home Department</i> [1997] EWCA Civ 1007</p>
Обединено кралство EWCA	<p><i>JV (Танзания) срещу Secretary of State for the Home Department</i> [2007] EWCA Civ 1532 7.11.2007 г.</p>	<p>Съдебно решение във връзка с условията за предоставяне на статут на бежанец.</p> <p>статут на бежанец – действие на преследване – отказ на гражданство</p> <p>Признаване на отказа на гражданство за действие на преследване, точка 10: „Що се отнася до твърдението, че отказът на гражданство може да представлява преследване, от Lazarevic е видно (и е ясно на принцип), че това може да е така единствено ако отказът е подтикнат от прецизен мотив: политическа принадлежност или, разбира се, всички други въпроси, посочени в член 18, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците. Първоначален въпрос в този случай, ако се търсят единствено фактите, би бил защо властите на Танзания отхвърлят искам на жалбоподателя за танзанийско гражданство. В сбитите аргументи на адвоката, държавният секретар на ответника се позовава на обръкана кореспонденция, цялата отпреди делото пред Трибунала по спорове във връзка с убежището и имиграцията. Ненужно е тя да се разглежда писмо по писмо. Достатъчно е да се каже, че за мен е напълно ясно, че искането на жалбоподателя е отхвърлено поради тълкуване на законодателството от органа, а не поради друга, със сигурност не и каквато и да е произволна или дискриминационна причина. Властите са насърчили жалбоподателя да кандидатства за гражданство по натурализация. Те са предоставили гражданство по произход на четири братя и сестри на жалбоподателя. Те са признали и двамата му родители за граждани. Както British High Commission, така и UNHCR изглежда са сметнали, че молба за гражданство по натурализация е (или би била) подходяща. На този фон не е преувеличено да се каже, че един опит за започване на възражение на основанията погрешност неистина е изправен пред много трудно изкачване. И въпреки че не мисля, че г-н Hodgetts приема това напълно, въз основа на документите не съществува основание за оспорване на констатациите на Трибунала по спорове във връзка с убежището и имиграцията в точка 37, че става въпрос за грешка в тълкуването, а не за умислен отказ на гражданство.“</p>	<p>УК, EWCA – <i>Boban Lazarevic срещу Secretary of State for the Home Department</i> [1997] EWCA Civ 1007</p>

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
Обединено кралство Камара на лордовете	Secretary of State for the Home Department срещу AH (Судан) и други [2007] UKHL 49 14.11.2007 г.	<p>Съдебно решение във връзка с опасността от преследване и търкуването на вътрешна закрила.</p> <p>вътрешна закрила – неоправдани затруднения</p> <p>Определение на вътрешна закрила и неоправдани затруднения в държавата на произход, точки 3 и 5. „3. Решението на Камарата по делото <i>Lalizi</i> [2006] 2 AC 426 беше насочено и към въпроса за вътрешното преселване на лица, търсещи убежище, които са имали основателни опасения от преследване в една част от родната си държава. Но, според казаното, биха могли разумно и без неоправдани затруднения да бъдат върнати и преселени в друга част на тази държава. Общият въпрос в жалбите (вж. точка 1) беше дали при преценяването на разумността и неоправданите затруднения в този контекст следва да се отчита всяко разминаване между гражданските, политическите и социално-икономически права, с които жалбоподателят би могъл да се ползва в рамките на водещите международни конвенции и пактове за правата на човека, и правата, с които той ще се ползва на мястото на преместване. Ясното заключение на Камарата е, че, като се изключат нарушения на основните права, така както са защитени от членове 2 и 3 от Европейската конвенция за правата на човека, не трябва (точки 20, 23, 45—46, 61, 67, 70). [...] 5. [...] Въпреки че са специално насочени към второстепенен въпрос по делото, тези наблюдения определено са общоприложими. Не е лесно да се види как правилото би могло да бъде по-просто или ясно изразено. Очевидно е, или би трябвало да е очевидно, че разследването трябва да бъде насочено към положението на конкретния молител, чиято възраст, пол, опит, здравословно състояние, умения и семейни връзки могат да са от голямо значение. Няма основания за изключване или даване на приоритет на разглеждането на начина на живот на молителя на мястото на преследване. Няма основания за изключване или даване на приоритет на разглеждането на преобладаващите условия в държавата на произход. Не подценявам колко е трудно да се вземат решения в някои случаи. Трудността обаче е в прилагането на теста, а не в изразяването му. Хуманитарната цел на Конвенцията за статута на бежанците е да осигури разумна степен на закрила на лицата с основателни опасения от преследване в собствената им страна или част от нея; тя не е да се осигури общо изравняване на стандарта на живот в целия свят, колкото и желано да е това.“</p>	Обединено кралство, Камара на лордовете – <i>Januzi срещу Secretary of State for the Home Department</i> , [2006] UKHL 5
Германия Административен съд на Аугсбург	Au 6 S 08.30005 10.1.2008 г.	<p>Съдебно решение във връзка с правдоподобността на кандидат за статут на бежанец.</p> <p>субект на закрила – международни организации – Временна администрация на ООН в Косово – Мироопазващи мисии в Косово</p> <p>Международни организации (Временна администрация на ООН в Косово и Мироопазващи мисии в Косово) като субекти на закрила, точка 56. „При кръвното отмъщение не става въпрос за политическо или друг вид преследване от група лица по смисъла на § 60, ал. 1 от AufenthG, тъй като жалбоподателят — дори и в неговия случай да е бил изложен на заплаха от кръвено отмъщение — е можел, от една страна, да се обърне към UNMIK и KFOR като органи по сигурността в Косово, които по принцип имат възможност и желание да му окажат защита, а от друга страна — да избегне заплахата, като се премести да живее в друга част на Сърбия. [...] В случай като този вероятно може да се говори за „група“, но не и за „преследване от група лица“. В крайна сметка, дори и Косово да обяви независимост, за него, като сръбски гражданин с образование и професия, съществува възможността за бягство в друга, сигурна част на Сърбия. Това важи и предвид включените впоследствие в § 60 от AufenthG членове 8, 9 и 10 от Директива 2004/83/ЕО. В крайна сметка по смисъла на § 60, ал. 1, четвърто изречение от AufenthG във връзка с член 7 от Директива 2004/83/ЕО, UNMIK и KFOR са структури, които по принцип имат готовност и желание да оказват защита. Оказването на абсолютна защита практически не е възможно и не може да се изисква от правна гледна точка“.</p>	
Чешка република Върховен административен съд	EM срещу Ministry of Interior, 4 Asz 99/2007-93 24.1.2008 г.	<p>Съдебно решение във връзка с вътрешна закрила.</p> <p>вътрешна закрила – лични обстоятелства</p> <p>Значение на личните обстоятелства около молителя за вътрешната закрила, според резюмето на делото на английски език в EDAL: „По отношение на наличието на алтернативна вътрешна закрила, ВАС посочва, че е необходимо да се разгледа въпроса дали молителя има достъп до такава закрила и дали тази закрила е ефективна. Освен това Съдът заявява, че двете предходни решения не са взели предвид факта, че молителята е неомъжена жена.“</p>	

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
Германия Федерален административен съд	BVerwG 10 С 33.07, BVerwG:2008:070208В10С33.07.0 7.2.2008 г.	<p>Съдебно решение във връзка с отнемане на статута на бежанец след фундаментална промяна в обстоятелствата в държавата на произход съгласно членове 11 и 14 от ДП и член 1, раздел С от Конвенцията за статута на бежанците.</p> <p>Значение на предходното преследване/тежки посещения – промяна в обстоятелствата</p> <p>Значение на предходното преследване и промяна в обстоятелствата след замиването, точки 40 и 41. Достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de: „[40] bb) Освен това е необходимо да се разясни дали по-лесният стандарт на доказване по член 4, параграф 4 от Директивата е приложим в такава ситуация – с други думи, в случаи, в които не съществува връзка между обстоятелствата, при които лицето е било признато за бежанец, и опасността, за която се твърди, че е съществува при връщането му. Това е същината на въпрос 3 б. Съгласно член 4, параграф 4 от Директивата, фактът, че молител вече е бил преследван или вече е понесъл други тежки посещения, или е бил обект на директни заплахи за подобно преследване или подобни посещения е сериозен признак за основателни опасения на молителя от преследване или от реален риск да понесе тежки посещения, освен ако съществува определени основания да се смята, че това преследване или тези тежки посещения не биха се повторили. [41] Според Съда ограничителната формулировка „подобно преследване“ — ‘solcher Verfolgung’ на немски език — която пресъства и в английската (‘such persecution’), и във френската (‘cette persécution’) версия, показва, че по-лесният стандарт на доказване не е приложим по отношение на всички случаи на преживяно преследване или директни заплахи за преследване, а по-скоро предполага вътрешна връзка между преживяното преследване или директните заплахи за преследване и обстоятелството, което може да доведе до повторение на преследването в случай на връщане. Допълнителен аргумент за тази позиция е фактът, че обосновката за презумпцията, че продължава да съществува заплаха за преследване, със свързаното с това прехраняне на тежестта на доказване, в крайна сметка не е криве във факта, че лицето вече е било преследвано, а по-скоро в това, че при същите обстоятелства вече преживяно преследване или директни заплахи за преследване са признак за опасност от подновяване на преследването. Тази презумпция престава да е валидна, когато обстоятелствата, при които е бил признат бежанецът, престанат да съществуват. В такива случаи предходното преследване не е показателно за фактически равнище за нови, различни опасности от преследване, което е свързано с други мотиви и вероятно се причинява от други преследвачи (например, преследване от страна на физически лица в хода на религиозни спорове, вместо предходното преследване от страна на държавата поради критикуващо поведение) и което няма връзка с предходното преследване. [...] По-късната формулировка на Комисията първоначално предвиждаше в член 7, буква в) единствено, че при оценката на опасенията от преследване или друго тежко, необосновано посещение срещу молителя държавите членки трябва да вземат под внимание дали молителят вече е бил преследван или е понесъл друго тежко неоправдано посещение, или е бил обект на директни заплахи за преследване или други тежки посещения, тъй като това е сериозен признак на обективна възможност молителят да продължи да бъде преследван или да понесе такива посещения в бъдеще. Въпреки това уговорката, че това не е приложимо при съществена и относима промяна след този момент в обстоятелствата в държавата на произход или в отношенията между молителя и държавата му на произход, е отразена в мотивите на Комисията (вж. стр. 16). Съгласно протокола на разискванията от 25 септември 2002 г. (Дос. 12199/02, т. 9), тази уговорка е добавена в член 7, параграф 4 по-късно („фактът, че ... е сериозен признак за основателни опасения на молителя от преследване или от реален риск да понесе тежко неоправдано посещение, освен ако след този момент е настъпила съществена промяна в обстоятелствата в държавата на произход на молителя или в отношенията между молителя и държавата му на произход“), но съгласно протокола на разискванията от 12 ноември 2002 г. (Дос. 14083/02, т. 9) формулировката е променена отново и вместо това е приета сегашната формулировка. От материалите не става ясно защо се е случило това. Обаче въз основа на противното на разискванията може да се предположи, че думата „подобно“ не е била добавена случайно, а по-скоро съвсем преднамерено, и следователно следва да се установи връзка с конкретно преследване, независимо дали преживяно или директно застрашаващо молителя.“</p>	<p>Цитирани дела</p>
Белгия Съвет за спорове в областта на правото на убежище	8.758 14.3.2008 г.	<p>Съдебно решение във връзка с молба за международна закрила поради опасност, произтичаща от кръвна вражда.</p> <p>Субсидиарна закрила – тежко посещение (член 15, букви а) и б)) – кръвна вражда</p> <p>Опасност от кръвна вражда (вендета), отговаряща на условията за тежко посещение по смисъла на член 15, букви а) и б) от ДП, точка 4.4.1.2. „В случая Съветът е изложил причините, поради които не може да изключи, че животът или физическата неприкосновеност на жалбоподателята нама да бъдат застрашени от надвисналото над семейството и отмищане в случай на завръщане в нейната страна [...]“. Поради това той установява, че съществуват сериозни основания да се счита, че ако бъде върната на произход, тя ще бъде изложена на реален риск от тежки посещения по смисъла на член 48/4, §2, а) и б) от Закона от 15 декември 1980 г.“</p>	<p>Цитирани дела</p>
Франция Национален съд за правото на убежище	Mlle N, 574495 2.4.2008 г.	<p>Съдебно решение във връзка с молба за статут на бежанец поради генитално осакатяване на жени и принудителен брак.</p> <p>Закрила срещу преследване – неспособност на държавата</p> <p>Неспособност на държавата да осигури закрила срещу преследване: „Като има прецедент [...]“, че от разследването е видно, че с оглед на действащите общински правила и закони, свързани с обрязването и насилственото от шата Ривър в Нигерия, и въпреки законовата забрана на тези практики от федералната държава, както и забраната от 2001 г. на обрязването от шата Ривър, жените, които са жертви на такива практики в селските зони, не могат да потърсят закрила от органите на тази държава, и че поведението им се възприема като трансгресивно от членовете на тяхната общност, че при тези обстоятелства те представляват социална група по смисъла на член 1, раздел А, параграф 2 от Женевската конвенция; че поради това г-ца N, може да има основателни опасения от преследване поради принадлежността си към тази група [...]“.</p>	<p>Цитирани дела</p>

Държава членка/съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
Обединено кралство Апелативен съд на Англия и Уелс	YV (<i>Ерипраг</i>) [2008] EWCA Civ 360 15.4.2008 г.	<p>Съдебно решение във връзка с молба за статут на бежанец въз основа на дейности на място.</p> <p>последваща молба за международна закрила (Член 5, параграф 3 от ДП) – дейности на място</p> <p>Тълкуване на последваща молба по член 5, параграф 3 от ДП и дейности на място според Lord Justice Sedley, точки 13 и 14: „13. Следователно се признава наличието на относима разлика между дейностите в тази страна, които, макар да са необходими, се извършват законно от политически дисидент срещу неговото собствено правителство и могат да го изложат на опасност от малтретиране при връщане, и дейностите, които се извършват с мотива не да се изрази несъгласие, а да се създаде или задълбочи такава опасност. Тази разлика обаче, въпреки че е необходима, не е от решаващо значение, тъй като и трите формулировки признават, че опортюнистичната дейност на място не е автоматична пречка за получаване на убежище. Трудността е в това да се знае кога точно може да се спусне тази летва. Да се приеме, като в Dalipji, че последната от конвенциите, че дейността на молителя в Обединеното кралство е била напълно опортюнистична и че „доверие то към него е вероятно да бъде ниско“, означава, с извинение, да се проси въпроса доверие за какво? По дефиницията на него вече се вярва за дейността му и (вероятно) не се вярва за мотива. При това положение въпросът дали последващите му опасения от преследване или малтретиране са основателни е обективен въпрос. И, ако тези опасения са основателни, то да не му се вярва, когато той твърди, че в момента има таква опасения, може да граничи с извращение. 14. Директивата не се изпраща директно срещу този проблем, като например просто изключи чисто опортюнистичните молби. Нейната единствена позволена цел е определянето на общи минимални стандарти за прилагане на Женевската конвенция и тя най-вероятно не е могла да приеме такава правило в съответствие с водещото определение на бежанец в член 1А от Конвенцията. Обаче с член 5 параграф 3, може би странно, тя позволява „последващи“ — т.е., какво може да се предположи, повторни — молби да бъдат изключвани, ако се основават на дейност на място, независимо дали опортюнистична или не.“</p>	Обединено кралство, Апелативен съд – <i>Danian</i> <i>the Home Department</i> [2000] Imm AR 96
Полша Върховен административен съд	OSK 237/07 8.5.2008 г.	<p>Съдебно решение във връзка с молба за статут на бежанец на основание домашно насилие.</p> <p>определение на бежанец – преследване – домашно насилие – закрила срещу преследване – качество на закрилата</p> <p>Домашното насилие като потенциално действие на преследване по член 1, раздел А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците и член 9 от ДП, според резюмето на делото на английски език в EDAL: „Насилието, побоят и тормозът представляват преследване по смисъла на Конвенцията за статута на бежанците и Директивата относно признаването.“</p> <p>Закрила срещу преследване и качество на закрилата, според резюмето на делото на английски език в EDAL: „Жалбоподателката не е била длъжна да изчерпи всички налични средства за защита, осигурени от държавата. Следва да се определи дали, при дадените обстоятелства, тя би получила помощ от държавата, ако беше поискала такава помощ. Първи важен фактор е дали правораздавателната система във въпросната държава предвижда осигуряването на такава закрила (т.е. дали съществуват подходящи процедури), а втори важен фактор е дали жалбоподателката има достъп до такава закрила (т.е. дали съществува истинска възможност да я поиска).“</p>	Обединено кралство, Камера на лордовете – <i>AH (Cyban) срещу Secretary of State for the Home Department</i> [2007] 3 WLR 832
Обединено кралство Апелативен съд на Англия и Уелс	AA (<i>Уанда</i>) срещу <i>Secretary of State for the Home Department</i> [2008] EWCA Civ 579 22.5.2008 г.	<p>Съдебно решение във връзка с тълкуването на „прекалено жестоко“ за целите на вътрешната закрила.</p> <p>вътрешна закрила – прекалено жестоко – лични обстоятелства около молителя – специална уязвимост</p> <p>Тълкуване на изискването вътрешната закрила да не е прекалено жестоко в светлината на специалната уязвимост на молителя, точки 22 и 23: „22. Дори ако казаното по-горе е грешно и Трибуналът по спорове във връзка с убежището и имиграцията е имал възможност да постанови, че връщането на млади жени най-общо в Кампала не би било прекалено жестоко, все пак е било необходимо да се прецени дали АА има особености, които биха направили експулсирането прекалено жестоко в конкретния й случай. [...] 23. Двете присъщи на личното и положение особености, на които АА разчита като превръщащи я в особено уязвима, са, първо, че тя няма официална квалификация; и второ, че тя е била травмирана и страда от тревожност и депресия. Откъсите, изложени в § 9 по-горе, припомнят, че Д-р Nelson е разчитал и на двете особености, за да докаже, че АА би била още по-уязвима от общия поток непривиджувани млади жени в Кампала.“</p>	Обединено кралство, Камера на лордовете – <i>AH (Cyban) срещу Secretary of State for the Home Department</i> [2007] 3 WLR 832 Обединено кралство, Камера на лордовете – <i>Januzi срещу Secretary of State for the Home Department</i> [2006] 2 AC 426

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
Германия Федерален административен съд	VVerfWG 10 C 11.07, VVerfWG:2008:290508110C11.07.0 29.5.2008 г.	<p>Съдебно решение във връзка с вътрешна закрила.</p> <p>вътрешна закрила – временна липса на безопасни области – тежест на доказване</p> <p>Молба за вътрешна закрила в случай на временна липса на безопасни области, точка 20: „Вече има и решение, според което лице, търсещо убежище, което при връщането си в родината пристига в нейна по-сигурна част не от друга нейна вътрешна част, а непосредствено от външна за нея територия, не се нуждае от закрила. В такъв случай за търсенето на убежище е без значение дали по-сигурните райони само временно не могат да бъдат достигнати поради евентуални прекъснати транспортни връзки или преодолими по обичайния начин трудности при набавянето на транспортни документи и транзитни визи. Признаването на право на убежище съгласно чл. 16а от GG (Grundgesetz, Основен закон, наричан по-нататък „GG“) е оправдано само когато е сигурно, че за лицето, на което то се предоставя, не е осъществимо трайното му завръщане в по-сигурен район на неговата родина, която иначе предлагата всички необходимо като алтернатива за бягство [...]“</p> <p>Тежест на доказване в дела за вътрешна закрила, точка 22: „За да се предствата алтернативата за убежище вътре в страната не само на теория, но и на практика, като възможност за търсещия убежище да получи вътрешна закрила, е необходимо да има надеждно установяване на факти с цел прогнозиране на реалната достъпност, както и с цел оценка на открива се реалистична възможност за пътуване. Само в случай на достатъчно сигурна прогноза, както и при оценка на осъществимостта, съобразена с конкретните обстоятелства около личността на търсещия убежище, е оправдано предвид субсидиарността на правото на убежище на жалбоподателя да му бъде отказана закрилата в Германия, предвидена в чл. 16а от GG.“</p>	Германия, Федерален административен съд – VVerfWG 9 C 16.00
Чешка република Върховен административен съд	SN срещу Ministry of Interior, 5 Asz 66/2008-70 30.9.2008 г.	<p>Съдебно решение във връзка с молба за статут на бежанец поради преследване от страна на недържавни субекти, наред с другото, на религиозни основания.</p> <p>определение на бежанец – мотиви за преследване</p> <p>Мотивите за преследване не се изключват взаимно, според резюмето на делото на английски език в EDAL: „ВАС приема, че незаконната полицейска процедура може да не е бил предизвикана единствено от религиозните вярвания на жалбоподателя. Често обаче субектите на преследване се ръководят от повече от един мотив. Съществуването на множество мотиви на властите не означава, че молителят не удовлетворява основанията за преследване и че трябва да му бъде отказан статут на бежанец. Не е необходимо расата, религията, националността, принадлежността към определена социална група, политическото мнение или полът да е единственото или изключително основание за причините за преследване на молителя. Достатъчно е едно от тях да е решаващото основание, което причинява тежко посегателство или води до отказване на закрила. В този случай причинно-следствената връзка между преследването и основанията за него е изпълнена.“</p>	
Чешка република Върховен административен съд	SCh срещу Ministry of Interior, 1 Asz 86/2008-101 18.12.2008 г.	<p>Съдебно решение във връзка с молба за статут на бежанец на основание религия.</p> <p>недържавни субекти на преследване (член 6 от ДП) – ефективност и достъпност на закрилата срещу преследване (член 7 от ДП)</p> <p>Недържавни субекти на преследване съгласно член 6 от ДП и закрила срещу преследване съгласно член 7 от ДП, според резюмето на делото на английски език в EDAL: „Освен това ВАС оспорва мотивите на Окръжния административен съд, а именно факта, че жалбоподателят е бил длъжен да докаже пряко преследване от страна на държавните органи или преследване, подкрепено от държавни органи. ВАС постановява, че в член 6 от Директивата относно признаването е заявено, че ако субектите на преследване са недържавни субекти, е достатъчно, ако органите на държавата не могат или не искат да предоставят на молителя закрила срещу това преследване. ВАС също отбелязва, че съгласно член 7 от Директивата, за да може да предлгата закрила, правораздавателната система в държавата на произход трябва да бъде ефективна и достъпна.“</p>	
Швеция Апелативен съд за имиграция	MIG 2009:4 (UM 4118-07) 14.1.2009 г.	<p>Съдебно решение във връзка с вътрешна закрила.</p> <p>вътрешна закрила – тежест на доказване – конкретна област от държавата на произход</p> <p>Тежест на доказване при оценяване на вътрешната закрила, според резюмето на делото на английски език в EDAL: „Апелативният съд за миграция заявява, че дори ако първоначално тежестта на доказване на изтъкнатата нужда от закрила пада върху молителя, обикновено тежестта на доказване се прехвърля върху Съвета по миграция по отношение на вътрешната закрила.“</p> <p>Идентифициране на конкретна област за целите на вътрешна закрила, според резюмето на делото на английски език в EDAL: „Апелативният съд за миграция обаче заявява, че Съветът по миграция е най-малко задължен да идентифицира конкретна област (споменаването на „по-големи градове“ не е достатъчно) и също така да докаже, че вътрешната закрила в конкретния случай (в идентифицираната област) е едновременно разумна и осъществима алтернатива. В мотивите си Съдът приема като отправна точка декларациите на ВКБООН, предишната съдебна практика и Директивата относно признаването (която не е част от шведското законодателство в този момент). Съдът подчертава, че следва да се придаде тежест на пола, възрастта и здравословното състояние на лицето, както и на възможностите му да изкара прехраната си. Той не счита за възможно да се позове на вътрешна закрила, ако върнатите лица ще бъдат изправени пред сериозни затруднения от хуманитарна гледна точка.“</p>	

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
Обединено кралство Трибунал по спорове във връзка с убежището на имиграцията	AM и AM (въоръжен конфликт: категории рискове) / Сомалия CG [2008] UKAIT 00091 27.1.2009 г.	Съдебно решение във връзка с молба за международна закрила (статут на бежанец, субсидиарна закрила и забрана за връщане по член 3 от ЕКПЧ). Субекти на закрила – кланове Клановите като потенциални субекти на закрила срещу преследване/тежки посегателства, точка 164: „Ние не се смятаме, че последните събития са променили в значителна степен характера и динамиката на дейностите на клановите и подклановите в Сомалия. Приемаме, че в сравнение с началото на 90-те години на XX век закрилата от страна на клановите вече не е толкова ефективна. Убедени сме, че Matt Bruđen е прав и че „политиката и кланът вече не се доближават в същата степен“ (доказателства във връзка с Найроби). Ние също така приемаме, че конфликтите във връзка с оскъчните ресурси са усложнили ситуацията и са я направили непредсказуема. Обаче не можем да се съгласим с г-н Тоал, че кланът или подкланът по някакъв начин е престанал да бъде основният субект, към който лицата се обръщат за закрила.“	
Белгия Съвет за спорове на областта на правото на убежище	22.175 28.1.2009 г.	Съдебно решение във връзка, наред с другото, с вътрешната закрила. закрила срещу преследване/тежки посегателства – вътрешна закрила – държавен субект на преследване/тежки посегателства Презумпция, че закрила срещу преследване/тежки посегателства или вътрешна закрила не съществува в случаи на държавен субект на преследване/тежки посегателства, точка 3.3: „Относно втория мотив на обжалваното решение Съветът веднага установява, че по този въпрос мотивите на обжалваното решение са непълни. Всъщност този мотив на обжалваното решение се позовава косвено на понятието за алтернативна вътрешна закрила или за вътрешно преселване, предвидено в член 48/5, §3 от Закона, която по принцип се прилага, когато заплахата идва от недържавен субект [...]“. Когато заплахата от преследване, от която претендира, се страхува жалбоподателят, и два от държавен субект, ответната страна следва поне да посочи в мотивите си защо счита, че член 48/5, §3 от Закона може при все това да се прилага в настоящия случай“.	
Чешка република Върховен административен съд	AR срещу Ministry of Interior, 1 Azs 107/2008-78 11.2.2009 г.	Съдебно решение, в което молба за субсидиарна закрила е обявена за явно неоснователна, ако е подадена с цел да забави изпълнението на предходно решение за експулсиране. субсидиарна закрила – тежко посегателство (член 15, букви а) и б)) – екзекуция Тълкуване, според което член 15, буква а) от ДП обхваща екзекуциите без присъда, според резюмето на делото на английски език в EDAL: „Върховният административен съд заявява, че когато Законът за убежището счита, че дадено лице е изложено на опасност от тежки посегателства, състоящи се в смъртно наказание и изпълнение на смъртно наказание, в съответствие с член 15, буква а) от Директивата относно признаването тежките посегателства включват не само смъртното наказание, но и екзекуцията. Върховният административен съд определя екзекуцията като по-широко понятие от изпълнението на смъртното наказание, защото не е необходимо екзекуцията да се основава на официално решение, произтичащо от съдебно производство.“	
Испания Върховен съд	6894/2005 16.2.2009 г.	Съдебно решение във връзка с молба за статут на бежанец. закрила срещу преследване/тежки посегателства – неспособност на държавата Неспособност на държавата да осигури закрила срещу преследване/тежки посегателства от гледна точка на членове 6 и 7 от ДП, точка 10: „В същото това решение от 2 януари 2009 г. посочихме, че в член 6, буква в) от посочената европейска Директива 83/2004/ЕО от 29 април закрилата се разширява, когато субекти на преследванията са „недържавни субекти, ако може да бъде доказано, че субектите, посочени в букви а) и б) (държавата и партии или организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия), включително международните организации, не могат или не искат да предоставят закрила срещу преследванията или тежките посегателства по смисъла на член 7“. В този случай Търсещите убежище, както става ясно от посочения доклад на Върховния комисариат на ООН за бежанците (ВКБООН), могат да бъдат включени в две от съществуващите рискови групи в Колумбия, а именно на преследваните от партизанската организация и от полувоенните групировки, които са действали без никаква контрол, докато нито една, нито другата рискова група са получавали ефективна закрила от държавата.“	

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
Германия Федерален административен съд	BVerfWG 10 C 50.07, BVerfWG:2009:2602/09110C50.07.0 26.2.2009 г.	<p>Съдебно решение във връзка с молба за статут на бежанец на основание отнемане на гражданство.</p> <p>определение на бежанец – тежко нарушение на основните права на човека (член 9, параграф 1 от ДП) –отнемане на гражданство – обичайно местопребиваване на лица без гражданство (член 2, букви в) и д) от ДП)</p> <p>Отнемането на гражданство като потенциално сериозно нарушение на основни права на човека, представляващо преследване по смисъла на член 9, параграф 1 от ДП, точки 18—19, достъпно на английски език на адрес www.bverfmg.de, „18. Не е необходимо държавната марка на преследване да се състои само в намеса в живота, здравето и свободата. Нарушения на други права на закрила и свободи също могат да бъдат категоризирани като характерни елементи на преследване в зависимост от обстоятелствата по делото. От гледна точка на интензивността на намесата, преследването трябва също така основно да се забелява в отнемане на държавата на съществени права на гражданството от даден гражданин и изключването му по този начин от общата система на мира в рамките на националното звание [...] Това е приложимо и като се вземе предвид член 9, параграф 1, буква а) от Директива 2004/83/ЕО от 29 април 2004 г. (известна като „Директива относно признаването“), прилагането на която е разпоредено в петото изречение на раздел 60 (1) от Закона за пребиваването. Съответно преследването от значение за убежището включва действия, които са достатъчно сериозни по своето естество или по повтарямия си характер, за да представляват тежко нарушение на основните права на човека, и по-специално на правата, упражняването на които не е възможно да бъде ограничено по какъвто и да било начин по силата на член 15, параграф 2 от ЕКПЧ. Макар да е вярно, че лишаването от гражданство не нарушава право, което се запазва дори при извънредно положение, застрашаващо съществуването на нацията, по смисъла на ЕКПЧ, това също не е необходимо, тъй като в член 9, параграф 1, буква а) от Директивата то се споменава само като неограничаващ например. То обаче нарушава член 15 от Всеобщата декларация за правата на човека от 10 декември 1948 г. [...], който гласи: Член 15. 1. Всеки човек има право на гражданство. Според този съд, решаващият фактор по отношение на темата на нарушението на правата, породено от лишаването от гражданство, по смисъла на член 9, параграф 1, буква а) от Директивата е, че държавата лишава въпросното лице от основния му статут на гражданин и по този начин задължително отказва закрила при пребиваване, като по този начин лишава лицето от гражданство и незащитено — с други думи: то изключва лицето от системата на закрила и мир в държавата. В съдебната практика на други европейски държави лишаването от гражданство, когато е свързано с характеристиките, относими към предоставянето на убежище, също се разглежда като действие на преследване [...].</p> <p>Тълкуване на „обичайно пребиваване“ на лице без гражданство в определението на бежанец, съответно лице, което може да търси субсидиарна закрила, по смисъла на член 2, букви в) и д) от ДП, точки 31—33, достъпно на английски език на адрес www.bverfmg.de; „31. Противно на становището на съда по-долу, обичайното местопребиваване по смисъла на тези разпоредби не предполага, че пребиваване на лице без гражданство трябва да бъде законно. Напротив, достатъчно е лицето без гражданство всъщност да е средоточието на живота си в тази държава и поради това не просто да е останало там за кратко, а докато компетентните органи са иницирали такива мерки за прехвърляне на пребиваването му. 32. В решението си от 23 февруари 1993 г. (Федерален административен съд I C 45.90) [...] относно тълкуването на член 2 от Закона за прилагане на Конвенцията за намаляване на случаите на лица без гражданство от 29 юни 1977 г. [...], Федералният административен съд вече изтъкна, че трябва да се прави разлика между продължителността на пребиваването на лице без гражданство и законността на пребиваването му. Съгласно член 1, параграф 2, буква в) от Конвенцията за намаляване на случаите на лица без гражданство, държавата може да постави предоставянето на гражданство на лице без гражданство в зависимост от това лицето да е имало „обичайно местопребиваване“ на територията на държавата в течение на пет до десет години. Член 2, параграф 2 от немския Закон за прилагане на Конвенцията за намаляване на случаите на лица без гражданство от 29 юни 1977 г. изисква „продължително пребиваване“ в Германия в течение на най-малко пет години. Федералният административен съд постановява, че терминът „продължително пребиваване“ в Закона за прилагане на Конвенцията за намаляване на случаите на лица без гражданство има по същество същото значение като термина „обичайно местопребиваване“ в Конвенцията за намаляване на случаите на лица без гражданство и Женевската конвенция за статута на бежанците. Във версията на Конвенцията за намаляване на случаите на лица без гражданство на немски език обхващащият текст на английски и френски език (наред с другите езици) — ‘has habitually resided’ (да е имало постоянно местожителство) и ‘ait bésidé habituellement’ — е преведен като ‘dauernden Aufenthalt gehabt’ (да е имало продължително пребиваване“). За разлика от това, в Женевската конвенция изразът от оригиналния текст, ‘habitual residence (обичайно местопребиваване)/résidence habituelle’, който произлиза от същия корен на думата, е преведен правилно като ‘gewöhnlicher Aufenthalt’ (вж. първо изречение на член 14, член 16, параграф 2, Конвенция за намаляване на случаите на лица без гражданство; втората част на изречението в член 1А, параграф 2, Женевска конвенция за статута на бежанците). При тези обстоятелства може да се приеме, че „продължително пребиваване“ по смисъла на член 2 от Закона за прилагане на Конвенцията за намаляване на случаите на лица без гражданство има по същество същото значение като термина „обичайно местопребиваване“, използван в бежанското право [...]. За такова продължително пребиваване не е необходимо официално съгласие на службата за чужденци. Такова съгласие по принцип е необходимо единствено за създаване на законно пребиваване. Трябва да се прави разлика между законността и продължителността на пребиваването. За да има продължително пребиваване е достатъчно, независимо от правните възможности, с които разполага, службата за чужденци да се въздържа от прекратяване на пребиваването на лице без гражданство, например тъй като смята, че прекарването неразумно или невъзможно (решение от 23 февруари 1993 г., цитирано по-горе, 125). 33. В съдебната практика на други държави понятието за обичайно местопребиваване по смисъла на Женевската конвенция за статута на бежанците се тълкува като означаващо, че де факто пребиваване е достатъчно, ако се характеризира с определена продължителност. Например федералният съд на Канада основава решението си от 13 декември 1993 г. [...] на предположението, че е необходимо повече от краткотрайно пребиваване. По-скоро, лицето без гражданство трябва да е намерило жилище с перспективата за определена продължителност (с оглед на продължаващото пребиваване с известна продължителност“). Следователно то трябва да е прекарало значителен период на де факто пребиваване в съответната държава („значителен период на де факто пребиваване“). Съдът се позовава на мнението на Hathaway, че пребиваване в продължение на една година може да се счита за съдържателен стандарт за определяне. Не се изисква пребиваването да е законно.“</p>	<p>Германия, Федерален административен съд – BVerfWG 9 C 3.95</p> <p>Германия, Федерален административен съд – BVerfWG 1 C 45.09</p> <p>Германия, Федерален административен съд – BVerfWG 1 C 45.90</p> <p>Обединено кралство, Апелативен съд на Англия и Уелс – <i>EV (Etiopia) срещу Secretary of State for the Home Department</i> [2007] EWCA Civ 809</p> <p>Канада, Федерален съд – <i>Maatouf срещу Канада</i> [1994] 1 FC 723</p>

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
Германия Федерален административен съд	BVerwG 10 C 51.07, ECLI:DE:BVerwG:2009:050309U10C51.07.0 5.3.2009 г.	Съдебно решение във връзка, наред с другото, с тълкуването на преследване за удовлетворяване на условията за предоставяне на статут на бежанец. определение на бежанец – действие на преследване – нарушаване на основни права на човека – тежест Член 9, параграф 1 от ДП не е ограничен до неотменими права на човека, стига нарушаването на правото да е тежко, точка 11, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de ; „[...] Ако наместа в това право не влиза в приложното поле на член 3 от ЕКПЧ, може да се приеме, че съществува преследване, ако нарушението на дадено право е тежко по смисъла на член 9, параграф 1, буква а) от Директивата. Препращането в този член на правата, изброени в член 15, параграф 2 от ЕКПЧ, не е ограничително, както може да се заключи от формулировката „по-специално“ в член 9, параграф 1, буква а) от Директивата. [...]” Автоматична презумпция за тежест на действието на преследване в случай на неотменими права, точка 11, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de ; „В случай на наместа във физическата цялост или физическата свобода следва автоматично да се приема наличие на значително преследване, при условие, че наместа попада в приложното поле на член 3 от ЕКПЧ“.	
Франция Национален съд за правото на убежище	M K, 616907 6.4.2009 г.	Съдебно решение във връзка с молба за статут на бежанец на основание сексуална ориентация. закрила срещу преследване – неспособност и нежелание на държавата Неспособност и нежелание на държавата да осигури закрила срещу преследване: „Като се има предвид, че от разследването е видно, че макар и косовското законодателство да забранява чрез „Закона срещу дискриминацията“, приет през 2004 г. от Народното събрание на Косово, всякаква дискриминация, основана на сексуална ориентация, на практика лицата, които публично заявяват хомосексуалността си и я демонстрират във външното си поведение, редовно стават жертви на тормоз и дискриминация, без да могат да получат закрилата на органите, които често неправилно твърдят пред тях, че хомосексуалността им е незаконна [...]”.	
Чешка република Върховен административен съд	AR срещу Ministry of the Interior, 5 Azs 7/2009-98 22.5.2009 г.	Съдебно решение във връзка с молба за статут на бежанец на основание религия. субект на преследване – държавни субекти, действащи извън пределите на компетентността си Държавни субекти на преследване, действащи извън пределите на компетентността си, според резюмето на делото на английски език в EDAL: „Необходимо е да се направи ясно разграничение между възможните репресивни действия от страна на органите за сигурност или други държавни органи, които представляват явно прекаляване извън сферата на позволените от закона разпоредби и които, в същото време, може или индивидуално, или съвкупно заедно с други разпоредби да са насочени към конкретен човек и да достигнат интензивността на преследване, и законното изискване за регистрация на религиозната група и прилагането на това изискване с помощта на позволени от закона инструменти и разумни средства. Министерството не е събрало достатъчно информация за държавата на произход, за да направи възможно заключението дали става въпрос за изолирано прекаляване от страна на полицията или широкоразпространена практика, толерирана от управляващите органи. Следователно министерството следва да се съсредоточи върху потвърждаването на предполагаемите заплахи в допълнително производство. Такова подробно проучване и изследване не може да се извърши, като просто се заяви, че молителят първо е имал възможност да потърси закрила от преследване (или да изчерпа наличните средства за защита) в държавата на произход. Необходимо е случаите на преследване от страна на държавата (или субекти на преследване, подкрепяни от държавата) да се проучват по различен начин от случаите на преследване единствено от недржавни субекти на преследване. В първия случай е важно внимателно да се проучи дали органите в торепосочените случаи или други субекти, осигуряващи закрила, са в състояние и желат да осигурят ефективна закрила в съответствие с член 7, параграф 2 от Директивата относно признаването. Ако не, не е възможно да се иска от молителя да се обърне към тези органи.“	
Чешка република Върховен административен съд	LO срещу Ministry of Interior, 5 Azs 40/2009 22.7.2009 г.	Съдебно решение във връзка с вътрешна закрила. субсидиарна закрила (член 15, буква а)) – екзекуция Тълкуване, според което терминът „екзекуция“ в член 15, буква а) от ДП обхваща екзекуциите без присъда, според резюмето на делото на английски език в EDAL: „Разпоредбите на § 14(a)(2) от Закона за убежище следва да се тълкуват в съответствие с член 15, буква а) от Директивата относно признаването (2004/83/ЕО). Член 15, буква а) гласи, че тежките посегателства са „смъртно наказание или екзекуция“. Терминът „екзекуция“ обаче има по-широк обхват от „смъртно наказание“, защото екзекуция може да има и без съд и без каквото и да е официално налагане на смъртна присъда, и екзекуцията може да бъде наложена от недржавни субекти.“	

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
Франция Национален съд за правото на убежище	M P, 643384 27.11.2009 г.	Съдебно решение във връзка с молба за статут на бежанец поради лишаване от гражданство. определение на бежанец – действие на преследване – лишаване от гражданство Лишаването от гражданство като действие на преследване по смисъла на член 1, раздел А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците: „като се има предвид [...] че е безспорно, че прилаганите практики от органите на Буган, по-специално след въвеждането с кралския декрет от 16 януари 1989 г. на „Дриглам Намза“, което означава „Пътят на осъзнатата хармония“, са довели до лишаване от гражданството на Буган на някои граждани на тази страна, принадлежачи на малцинство, част от което е жалбоподателят; както и че същият трябва да бъде разглеждан като гражданин на Кралство Буган, което е единствената страна, по отношение на която трябва да се разглеждат опасенията му, че посочените практики на органите на Буган могат да бъдат разглеждани като преследване, когато са основани на един от мотивите, изброени в член 1, раздел А, параграф 2 от Женевската конвенция; че освен това, въпреки провежданите международни преговори, органите на Буган продължават да отказват завръщането на лишените от гражданство, които са били принудени да напуснат Буган в началото на деветдесетте години на миналия век [...]“	
Ирландия Върховен съд	ASO срещу Refugee Appeals Tribunal and Minister for Justice, Equality and Law Reform [2009] IESC 607 9.12.2009 г.	Съдебно решение във връзка с наличието на закрила в държавата на произход в случай на молба за статут на бежанец. закрила срещу преследване/тежки посещения/тежки посещения, точка 12: „Съдът приема аргумента на адвоката на молителя, че това не представлява констатация, че закрила от страна на държавата е на разположение при тези обстоятелства в Нигерия. Това е препратка към съществуването на йерархична структура за оплакване срещу неуспех на местните полицейски служители да проведат разследване на престъплението, за които е подаден сигнал. Както става ясно от добре уредената съдебна практика в това отношение, това дало закрила от страна на държавата е на разположение или не зависи от наличието на процедура за оплаквания срещу полицията, а от определянето, че в държавата на произход съществува като действателна практика ефективна система, позволяваща разкриването, разследването, наказателното преследване и наказването на престъпления от вида, включен в предмета на оплакването. [...]“	
Обединено кралство Трибунал от по-горна инстанция	AM и VM (Жени – обект на трафик) Албания CG [2010] UKUT 80 (IAC) 18.2.2010 г.	Съдебно решение във връзка с молба за статут на бежанец поради трафик на хора. закрила срещу преследване – лични обстоятелства около молителя – неспособност и нежелание на държавата Закрилата срещу преследване следва да се определя на лично основание; неспособност и нежелание на държавата да осигури закрила, точка 182: „[...] Ние считаме, че равнището на корупция в Албания и общественият наляск към жените, особено тези, които се възприемат като „курва“, са такива, че не е възможно да се стигне до ясно заключение, че във всички случаи за жертвите е налице достатъчна закрила от бъдещите трафиканти. Ние стигаме до извода, че за всяко лице е необходимо да се правят оценки, при която се вземат предвид факторите от значение за това лице. Тези фактори включват нейната възраст, социално, икономическо и образователно равнище, мрежата на поддръжка на нейно разположение, дали тя има незаконно дете или не, и начина, по който е била обект на трафик в миналото. Ако жертвата е изложена на реална опасност от преследване от страна на семейството или „съпруга“ си, съществуват малко доказателства, че държавата би се намесила, особено в северната част на страната.“	
Испания Върховен съд	429/2007 24.2.2010 г.	Съдебно решение във връзка с молба за статут на бежанец на политически основания. определение на бежанец – вменено политическо мнение – възприятие на преследващия Вменено политическо мнение и възприятие на преследващия, точка 4: „Въпросът в случая е възприятието на този, който преследва, към личността на преследвания и действително политически характер, които му приписва, както и преценката на търсения убежище, който с основание се страхува от преследване заради политическата ориентация, която му приписват мароканските власти и, както се твърди във вестниците в Мароко, които могат дори да го сметнат за заплаха. Следователно решавачът в случая е перспективата на преследващия, доколкото възприема търсения убежище като противник, т.е. ако е вероятно преследвачът да действа срещу задържания като към противник, при условие че потенциалната жертва трябва да бъде закриляна, налице са всички основания обжалването решение да не е допуснало неоснователни тълкувания, които изтъква прокурорът в единствения мотив за обжалване срещу решението.“	
Обединено кралство Трибунал от по-горна инстанция	AZ (Жени – обект на трафик) Тайланд CG [2010] UKUT 118 (IAC) 8.4.2010 г.	Съдебно решение във връзка с молба за международна закрила в контекста на трафик на хора. определение на бежанец – определена социална група – жертви на трафик – сексуална експлоатация Жертвите на трафик на хора с цел сексуална експлоатация като определена социална група съгласно член 10, параграф 1, буква г) от ДП, точка 140: „Ние установяваме обаче че жалбоподателят попада в по-тясна социална група: тази на „младите жени, които са били жертви на трафик с цел сексуална експлоатация“. Ние не се стремим да определим конкретна възрастова група, но като жена в началото на двадесетте си години в момента, в който е станала обект на трафик, жалбоподателят определено може да бъде описана като млада. Ние заимстваме думите на баронеса Нале в <i>Noxha</i> и постановяваме, че „жени, които са били жертва на сексуално насилие в миналото, са свързани с неотменима характеристика, която е едновременно независимо от и причинна за малтретирането им в момента [...]“, със сигурност са в състояние, представляващо особена социална група по силата на Конвенцията“ [...].“	Обединено кралство, Камера на лордовете – <i>In re B Regina срещу Special Adjudicator</i> , ex parte Noxha [2005] UKHL 19

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
Франция Национален съд за правото на убежище	M K, 09004366 14.4.2010 г.	Съдебно решение във връзка с молба за статут на бежанец на основание сексуална ориентация. закрила срещу преследване – нежелание на Държавата Нежелание на държавата да осигури закрила срещу преследване: „Като се има предвид, че от разследването е видно, че макар и косовското законодателство да забранява чрез „Закона срещу дискриминацията“, приет през 2004 г. от Народното събрание на Косово, всякаква дискриминация, основана на сексуална ориентация, на практика лишава от хомосексуалността си и я демонстрират във външното си поведение, редовно стават жертви на тормоз и дискриминации, без да могат да получат закрилата на органите, които често неправилно твърдят пред тях, че хомосексуалността им е незаконна [...]“.	
Франция Държавен съвет	OFPPA срещу M A, 323669 14.6.2010 г.	Съдебно решение за анулиране на предишно решение за предоставяне на статут на бежанец поради липса на мотив за преследване. определение на бежанец – политическо мнение Политическо мнение по смисъла на член 10, параграф 1 от ДП: „Като се има предвид, на второ място, че с оглед на същите разпоредби [член 10, параграф 1, буква д) от Директивата относно признаването], политическото мнение, което може да обуславя възникването на право на закрила, може да бъде разглеждано като произтичащо от назначаване в държавна институция, само когато същата подчинява достъпа на лицата до заетост в нея на приемането на такова мнение, или основа дейността си единствено на него, или се бори основно с всички тези, които му се противопоставят[...]“.	
Белгия Съвет за спорове в областта на правото на убежище	45.095 18.6.2010 г.	Съдебно решение относно молба за международна закрила. Член 23 от ДП – Цялост на семейството Прилагане на член 23 от ДП, точка 4.6: „Предявеният от жалбоподателя принцип на семейното единство не може по никакъв начин да доведе до дерогация от прилагането на посоченото по-горе правило, което произтича от текста на закона и от този на член 1, раздел А, параграф 2 от Женевската конвенция. Всъщност производна закрила на член от семейството на бежанец съгласно този принцип не може да се предостави, ако личният статут на лицето е пречка за това, по-специално поради това, че то притежава друго гражданство. Жалбоподателят напразно се позовава в това отношение на член 23 от Директива 2004/83/ЕО на Съвета на ЕС, който гласи, че: „Държавите членки полагат грижи членовете на семейството на получилия статут на бежанец или статут на субсидиарна закрила, които в лично качество не отговарят на условията, необходими за получаване на такъв статут, да могат да подадат молба за предимствата, посочени в членове 24—34, в съответствие с националните процедури и доколкото това е съвместимо с личния правен статут на члена на семейството“. Освен че тази разпоредба, която не е пряко приложима, не поражда никакво право по отношение на члена на семейството на получилия статут на бежанец или статут на субсидиарна закрила да се ползва от същия този статут, тя припомня на държавите членки необходимостта да вземат предвид личния правен статут на члена на семейството. [...]“.	
Белгия Съвет за спорове в областта на правото на убежище	45.742 30.6.2010 г.	Съдебно решение във връзка с молба за статут на бежанец. Член 7, параграф 1, буква б) от ДП (преработен текст) – субекти на закрила – неправителствени организации Неправителствените организации като субекти на закрила единствено когато контролират държавата или значителна част от нейната територия, точки 5.8 и 5.8.1: „5.8. На трето място, Съветът разглежда възможността за ефективна закрила от албанските органи. Доколкото жалбоподателята се страхува от преследване от страна на недържавен субект, а именно от бившия си съпруг, следва да се зададе въпросът възможно ли е органите на нейната страна да й предоставят закрила. Всъщност съгласно член 48/5, §1 от Закона от 15 декември 1980 г. преследване по смисъла на член 48/3 от Закона от 15 декември 1980 г. може да произхожда или да бъде причинено от недържавни субекти, ако може да се докаже, че нито държавата, нито партии или организации, които контролират държавата или значителна част от територията ѝ, включително и международни организации, не могат или не искат да предоставят закрила срещу преследването. В § 2 от същата разпоредба се уточнява, че закрила по смисъла на член 48/3 от Закона от 15 декември 1980 г. се предоставя, когато посочените в алинея 1 субекти вземат разумни мерки, за да възпрепятстват преследването, между прочие когато разполагат с ефективна съдебна система, която дава възможност да се разкрият, преследват и санкционират актовете, които съставляват преследване, и когато кандидатът има достъп до такава закрила. 5.8.1. От една страна, жалбоподателят основателно изтъква, че НПО не попадаат в приложното поле на член 48/5, §2 от Закона от 15 декември 1980 г. Те не могат да бъдат разглеждани като субекти на закрила освен в случаите, когато контролират държавата или значителна част от територията ѝ, какъвто не е настоящият случай“.	

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
Обединено кралство Върховен съд	<p><i>NI (Иран) и HT (Камерун) срещу Secretary of State for the Home Department</i> [2010] UKSC 31 7.7.2010 г.</p>	<p>Съдебно решение във връзка с молба за статут на бежанец въз основа на сексуална ориентация.</p> <p>Стандарт на доказване на бежанец – сексуална ориентация – липса на задължение за определението на бежанец – основателни опасения от преследване – сексуална ориентация – липса на задължение за дискретност</p> <p>Стандарт на доказване на основателно опасение от преследване, точка 89: „Съвен това проучването запитване по никакъв начин не е напълно субективно. Необходимостта опасенията на молителя да са основателни въвежда много важен обективен елемент. Различните юридически са възприели различни подходи към оценяването на това, което Professor James S Hathaway нарича „праг на загриженост“ (Hathaway, <i>The Law of Refugee Status</i> (Правото в областта на статута на бежанците) (1991 г.), стр. 75—80). Когато беше публикуван този труд, одобреният от Камарата на лордовете в делото <i>R срещу Secretary of State for the Home Department Ex p Sivakumaran</i> (и съединените жалби) [1988] AC 958 тест беше, че трябва да съществува „разумна степен на вероятност“ (Lord Keith в т. 994) или „реална и съществена опасност“ (Lord Templeman в т. 996), или „реален и съществен риск“ (Lord Goff в т. 1000) от преследване поради предвиден от Конвенцията мотив. Тестът остава непроменен. [...] Според мен „риск“ е най-добрата дума, тъй като (както е обяснено в следващата точка) тя отчита както вероятността от посегателствата, така и тяхната тежест.“</p> <p>Липса на задължение за дискретност в контекста на молба за статут на бежанец, основана на сексуална ориентация, точки 92, 94 и 96: „92. Представа, че един хомосексуалист би могъл (и поради това, могат да кажат някои хора, трябва) да избегне проблеми, като възприеме „дискретен“ начин на живот (или води изцяло безбрачен живот), не се ограничава до контекста на правото в областта на убежището. Това е начинът, по който стотици хиляди хомосексуалисти са живели в Англия преди влизането в сила на Закона за сексуалните нарушения от 1967 г. Тази представа обаче е получила особено значение в правото в областта на убежището, тъй като гейовете и лесбийките са станали общопризнати като определена социална група за целите на Конвенцията. [...] 93. На този подход е сложен край, за целите на австралийското право в областта на убежището, с взетото с мнозинство решение на Върховния съд на Австралия по делото <i>Appellant S395/2002 срещу Minister for Immigration and Multicultural Affairs</i> (2003) 216 CLR 473. [...] 94. Аз намирам съвместното решение по Gummow и Haynes JJ за хвърлящо светлина по въпроса и неопоримо Lord Hope и Lord Rodger цитираха части от точки 81 и 82, но аз считам за полезно да включа целия откъс (точки 78—83), който е включен в „Дискретност“ и „Да си дискретен“: „[...] Ако молителя има политически или религиозни убеждения, които не са преобладаващи в държавата, чийто гражданин е той, вероятността от настъпване на неблагоприятни последици за молителя при връщането му в тази държава обикновено ще се увеличи, ако, в момента на връщането си, молителят привлече вниманието към това, че изповядва съответното убеждение. Обаче да се каже на молителя, че тези неблагоприятни последици биха могли да бъдат избегнати, ако той скрие факта, че изповядва въпросните вярвания, не може да е отговор на молба за закрила като бежанец. А да се каже на молителя, че може да бъде „дискретен“ по тези въпроси, означава просто да се използва по-мек начин за предаване на същото значение. Въпросът, който трябва да се разгледа при оценката на това дали опасенията на молителя от преследване са основателни, е какво може да се случи, ако молителят бъде върнат в държавата, на която е гражданин; въпросът не е може ли молителят да живее в тази държава, без да привлече неблагоприятни последици. [...]“ [...] 96. [...] Същественият въпрос в тези случаи е дали молителят има основателни опасения от преследване като хомосексуалист, ако бъде върнат в родината си, независимо дали опасенията му (евентуално в съчетание с други причини, като например чувствата на семейството му) биха го накарали да промени поведението си, така че да намали опасността.“</p>	<p>Обединено кралство, Камара на лордовете – <i>R срещу Secretary of State for the Home Department, ex parte Sivakumaran and Others</i> [1988] 1 AC 958 Австралия, Върховен съд – <i>Karlbom v Admen</i> <i>S395/2002 срещу Minister for Immigration and Multicultural Affairs</i> (2003) 216 CLR 473</p>
Полша Съвет за бежанците	<p>RdU-439-1/5/10 8.9.2010 г.</p>	<p>Решение относно статут на бежанец в случай на трафик на хора.</p> <p>недържавни субекти на преследване – липса на закрила</p> <p>Определение на недържавен субект на преследване, според резюмето на делото на английски език в EDAL: „Съветът също така подчерта, че въпреки че физическите лица, които действат от свое име, не представляват типични извършители на преследване, те могат да се разглеждат като субекти на преследване по смисъла на Конвенцията в случаите, в които публичните органи не са в състояние или не желаят да осигурят закрила на дадено лице срещу техните действия.“</p>	

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относимост/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
Обединено кралство Камера на лордовете	<i>Regina срещу Secretary of State for the Home Department ex parte Bagdolis and another</i> [2005] UKHL 38 11.10.2010 г.	<p>Съдебно решение във връзка, наред с другото, със <i>забрана за връщане</i> по смисъла на член 3 от ЕКПЧ в случай на опасност, произлизаща от недържавни субекти, и достатъчност на закрилата от страна на държавата.</p> <p><i>забрана за връщане</i> – опасност от страна на недържавни субекти</p> <p>Опасност, произлизаща от недържавни субекти, според Lord Brown of Eaton-under-Heeywood, точка 24: „Ясният факт е, че аргументът през цялото време беше обвързан от неспособността да се разбере разликата, в случаите на недържавни субекти, между, от една страна, опасността от тежки посещения и, от друга страна, опасността от отношение в противоречие с член 3. В случаите, в които опасността „произлиза от умислено нанесени действия на държавните органи в рамките на Държавата“ (на езика на т. 49 от D срещу Обединеното кралство 24 EHRR 423, 447), тези термини могат да се използват като взаимноизменяеми; умислено нанесените актове биха представлявали забранено отношение, без да е необходимо нищо друго. Когато обаче опасността произлиза от недържавни субекти, това не е така: не всяко посещение, нанесено от недържавен субект, представлява малтретиране по член 3, освен когато в допълнение към него държавата не е осигурила разумна закрила. Ако някой бъде пребит и сериозно ранен от престъпна група, държавата — страна по Конвенцията няма да бъде в нарушение на член 3, освен когато не е изпълнила положителното си задължение да осигури разумна закрила срещу подобни престъпни деяния. Това дава отговор на г-н Nicol, който твърди, че задължението на Обединеното кралство по член 3 е отрицателно и поради това абсолютното. Аргументът поражда жизненоважния въпрос каква конкретна опасност привежда задължението в действие. Дали опасността от посещение или опасността от забранено отнасяне? Според мен, второто. [...] Недържавните субекти не подлагат хората на изтезания или други забранени форми на малтретиране, колкото и жестоко да се отнасят към тях; това обаче, което ще превърне такава жестоко отношение в малтретиране по член 3, би бил неуспехът на държавата да осигури приемлива закрила срещу него.“</p>	<p>ЕCHR – D срещу Обединеното кралство, жалба № 30240/96</p>
Белгия Съвет за спорове в областта на правото на убежище	49.821 20.10.2010 г.	<p>Съдебно решение във връзка с молба за статут на бежанец.</p> <p>Субекти на закрила – неправителствени организации – неспособност на държавата</p> <p>Неправителствените организации като потенциални субекти на закрила, когато контролират държавата или значителна част от нейната територия, точка 4.8.2: „От една страна, жалбоподателят основателно изтъква, че НПО не попадат в приложното поле на член 48/5, §2 от Закона от 15 декември 1980 г. Те не могат да бъдат разглеждани като субекти на закрила освен в случаите, когато контролират държавата или значителна част от територията ѝ, какъвто не е настоящият случай“</p> <p>Неспособност на държавата да осигури закрила поради корупция, точка 4.8.3: „От друга страна, следва да се зададе въпросът дали жалбоподателят може да докаже, че македонската държава не може или не иска да му предостави закрила срещу твърдяното преследване. [...] Съветът установява също така, че представените от ответника документи относно ефективността на закрилата от македонските органи са по-разнородни от това, което се препоръчва в мотивите на обжалваното решение. От прочита на тези документи е видно, че макар и Македония да е предприела реални усилия за борба с мрежите на хора, това явление продължава да е налице, и че в някои случаи закрилата от органите може да се окаже недостатъчна или отсъстваща основно поради корупцията на държавните служители, която сериозно възпрепятства усилията на македонските органи [...]. В този документ се посочват и провеждани операции по отношение на полицейски и имитнически служители, заподозрени, че улесняват просъществуването на мрежите за трафик на хора“.</p>	

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
Обединено кралство Трибунал от по-горна инстанция	AM (Достатъчността на закрилата) Пакистан [2011] UKUT 31 (AC) 22.11.2010 г.	<p>Съдебно решение относно молба за международна закрила.</p> <p>Достатъчност на закрилата срещу преследване/тежки посегателства – лични обстоятелства около молителя</p> <p>Достатъчност на закрилата срещу преследване/тежки посегателства в държавата на произход по смисъла на член 7 от ДП като практически тест, точка 22: „Отправната точка при разглеждането на това дали закрилата е достатъчна следва да бъде разпоредба 4 от Наредбите за бежанците или лицата, които се нуждаят от международна закрила (за признаването) от 2006 г. (които прилагат член 7 от Директива относно признаването 2004/83/ЕО), която според нас отразява принципите, определени от Камарата на лордовете в делото <i>Horvath</i> [...]”; в това дело е постановено, че това дали закрилата е достатъчна е „практически стандарт, който отчита по подходящ начин задължението на държавата към всички нейни граждани...”, както и че „достатъчността на закрилата от страна на държавата не се измерва с наличието на реална опасност от злоупотреба с право, а от наличието на система за защита на гражданите и разумно желание на държавата да я приведе в действие.“</p> <p>Значение на личните обстоятелства около молителя при оценяването на достатъчността на закрилата в държавата на произход, точки 24, 34 и 35: „24. Следователно, макар че винаги ще бъде от значение да се запитаме дали най-общо има или няма достатъчност на закрилата в една държава, решаващият въпрос в дела за убежище въпреки всичко ще остане въпросът, посочен в шестото твърдение на <i>Auld</i> L., а в дела по член 3 — въпросът, посочен в петнадесетото твърдение. Поради това и по двата раздела съдията трябва да разгледа, независимо от общата достатъчност на закрилата в дадена държава, личните обстоятелства около молителя и да си зададе горните въпроси. [...] 34. Отправната точка при оценяването на това дали, ако бъде върнат в Пакистан, молителят би получил достатъчна закрила, е да се разгледа дали е налице системна недостатъчност на закрилата от страна на държавата. Във връзка с Пакистан, превода делото на АН и също така делото на КА и други [...]”, не може да се твърди, че е била установена такава обща недостатъчност на закрилата от страна на държавата. Нито една от страните не твърди, а и ние не установихме въз основа на представените доказателства, такава недостатъчност. 35. Обаче, както посочихме по-горе, това не е край на този въпрос. Трябва да се вземат предвид личните обстоятелства около молителя, за да се отговорят на въпросите, посочени в шестото и петнадесетото твърдение на <i>Auld</i> L. в <i>Bagdanavicius</i> [2005] EWCA 1605.“</p>	<p>Обединено кралство, Камара на лордовете – <i>Horvath срещу Secretary of State for the Home Department</i> [2001] 1 AC 489</p> <p>Обединено кралство, Трибунал от по-горно във връзка с убежището и имиграцията – АН (Достатъчност на закрилата – сунитски екстремисти) Пакистан CG [2002] UKIAT 05862</p> <p>Обединено кралство, Трибунал от по-горна инстанция – КА и други (Домашно насилие – Опасност при връщане) Пакистан CG [2010] UKUT 216 (AC)</p> <p>Обединено кралство, Апелативен съд на Англия и Уелс – R (<i>Bagdanavicius</i>) <i>срещу Secretary of State for the Home Department</i> [2005] EWCA 1605</p>
Германия Федерален административен съд	BVerwG 10 C 19.09, ECLI:DE:BVerwG:2010:091210B10C19.09 10.12.2010 г.	<p>Съдебно решение във връзка с тълкуването на преследване в контекста на нарушаване на свободата на религия (основни аспекти срещу практикуване на вярата на обществени места).</p> <p>определение на бежанец – действие (член 9, параграф 1, буква а) от ДП) – основни права на човека – свобода на религия</p> <p>Нарушаването на свободата на религия като потенциално тежко нарушение на основните права на човека, представляващо преследване по смисъла на член 9, параграф 1, буква а) от ДП, точка 20, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de: „Юсти Съд е на мнение, че намесата в свободата на религия може да представлява тежко нарушение на основните права на човека по смисъла на член 9, параграф 1, буква а) от Директива 2004/83/ЕО. Без съмнение, тази разпоредба има за цел по-специално да обхване нарушения на правата на човека, за които няма възможност за derogация по член 15, параграф 2 от ЕКПЧ. Свободата на религия не се числи сред тях. Обаче посочаването в член 9, параграф 1, буква а) от Директива 2004/83/ЕО на изброените в член 15, параграф 2 от ЕКПЧ права не е изчерпателно, както показва изразът „по-специално“. В съдебната си практика Европейският съд по правата на човека (ЕСЧР) многократно е подчертавал фундаменталното значение на свободата на религия в демократичното общество (вж. например решение от 5 април 2007 г. – 18147/02, <i>Scientology срещу Русия</i> – пределна [...]). Също така е очевидно от разнообразната закрила на това право на национално, европейско и международно ниво, че свободата на религията е от централно значение за правата на човека. Например, свободата на религията е гарантирана като право на човека не само в многобройни национални конституции (вж., в Германия, член 4 (1) и (2) от Основния закон), но също така и от член 10, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз (Хартата на основните права на ЕС), член 18 от Всеобщата декларация на ООН за правата на човека от 1948 г. и член 18 от Международния пакт за граждански и политически права от 1966 г. Поради тази причина, дори преди влизането в сила на Директива 2004/83/ЕО, в установената съдебна практика на този съд се постановява, че нарушенията на свободата на религия — поне ако са свързани с основен аспект, който е съществен за религиозната идентичност на лицето — оправдават допускането за преследване, относимо към правото на убежището [...]. Съдът постановява същото по отношение на член 9, параграф 1, буква а) от Директивата [...]. Освен това, в съдебната си практика във връзка със закрилата срещу депортиране в случаи на нарушения на ЕКПЧ (сега раздел 60 (5) от Закона за пребиваването), съдът е постановил, че тежко нарушение на свободата на религия може да послужи като основание за забрана на депортирането по силата на член 9 от ЕКПЧ [...].“</p>	<p>ЕСЧР – <i>Church of Scientology Moscow срещу Русия</i>, жалба № 18147/02</p> <p>Германия, Федерален административен съд – <i>BVerwG 1 C 9.03</i></p> <p>Германия, Федерален административен съд – <i>BVerwG 10 C 51.07</i></p> <p>Германия, Федерален административен съд – <i>BVerwG 9 C 34.99</i></p>

Държава членка/съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
Обединено кралство Трибунал от по-горна инстанция	SA (политически активист – вътрешно преследване) Пакистан [2011] UKUT 30 (IAC) 26.1.2011 г.	Съдебно решение във връзка, наред с другото, с наличието на вътрешна закрила. Вътрешна закрила (член 8 от ДП) – липса на задължение за дискретност Липса на изискване за дискретност при оценяването на вътрешната закрила по член 8 от ДП, точка 15: „По наше мнение също така единственият начин, по който молителят може да постигне безопасност чрез преместване, е ако той действително е решил да живее в нелегалност или в политическо изгнание. В правото на Обединеното кралство в областта на убежището да се изисква от политически активист да живее далеч от родната си област, за да избегне преследване в ръцете на политическите си опоненти, никога не се е считало за правилно прилагане на принципа на закрила в част от държавата по произход; вж. например Nolan J в R срещу Immigration Appeal Tribunal, ex p. Jonah [..]. Също така (След октомври 2006 г.) не може да се счита, че такова изискване е в съответствие с т. 3390 от Правилника за имиграцията (член 8 от Директивата относно признаването). Наистина, клопките, свързани с това да се изисква от едно лице да действа противно на обичайното си поведение, за да избегне преследване, са допълнително подчертани от Върховния съд в делото NJ (Иран) [2010] UKSC 31.“	Обединено кралство, Върховен съд – R срещу Immigration Appeal Tribunal, ex parte Jonah [1985] Imm AR 7
Обединено кралство Трибунал от по-горна инстанция	VA (Демонстранти във Великобритания – риск при връщане) Иран CG [2011] UKUT 36 (IAC) 1.2.2011 г.	Съдебно решение във връзка, наред с другото, с молба за статут на бежанец, основаваща се на дейностите на молителя след бягството. Дейности на молителя след бягството Фактори, които следва да се вземат предвид в молби, основани на дейности на молителя след бягството, точка 64: „На този фон на заявено намерение да се предприемат действия срещу ирански дисиденти в чужбина, ние трябва да преценим опасността при връщане за ирански граждани, като вземем предвид неговите дейности на място. В този тип дела факторите, които оказват влияние върху тази преценка, могат удобно да бъдат групирани в четири основни групи: (i) типа на съответната дейност на място; (ii) риска дадено лице да бъде идентифицирано като участник в дейността; (iii) факторите, които пораждат разследване след връщането на лицето; и (iv) ако липсва универсална проверка на всички влизания в страната лица, факторите, които биха довели до идентифициране на лицето при връщане или след влизането в държавата. За всеки фактор е налице спектър на риск. Факторите не са изчерпателни и могат да се припокриват.“	
Обединено кралство Трибунал от по-горна инстанция	KK и други (Националност: Северна Корея) Корея CG [2011] UKUT 92 (IAC) 21.2.2011 г.	Съдебно решение във връзка с молба за статут на бежанец в случаи на двойно гражданство. Индивидуално приложно поле на международната закрила – граждани на трета държава – определяне на гражданство Определяне на гражданство за удостоверяване на условията за предоставяне на статут на бежанец, точки 79–82: „79. В началото на това определение ние обръщаме внимание на три възможни сценария при търкуването на разпоредбите в областта на гражданството на няколко страни в член 1, раздел А, параграф 2) от Конвенцията за статута на бежанците. Дадено лице може да има въпросното гражданство или може да го няма, но да има право на него; или може потенциално да се възползва от преценката да му бъде предоставено въпросното гражданство. Жалбоподателите попадат в първата категория по отношение на Южна Корея и поради това не е абсолютно необходимо да се разглеждат другите категории. Обаче в светлината на твърденията, които чуваме, е правилно да представим накратко мнението си. Почти не се съмняваме, че когато придобиването на гражданство от дадено лице зависи от упражняването на право на преценка от страна на държавата, чийто гражданин той се стреми да стане, той не може да се разглежда, без нещо повече, като притежаващ въпросното гражданство за целите на Конвенцията за статута на бежанците. 80. Ако е необходимо това мнение да се подкрепи, това може да стане чрез обръщане към делата на израелския Закон за връщането, MZXL, NAGV и Katkova. Законът за връщането, приет от израелския парламент през 1950 г., дава на всички евреи право да емигрират в Израел, но не прави дори онези евреи, които се стремят да се установят в Израел, граждани на Израел поради самото действие на връщане: съществуват разпоредби, първоначално за издаване на визи и след това за определяне на това дали следва да се предостави гражданство. Конституцията на Mскеовп J в делото Katkova е, че „Законът за връщането предоставя на министъра на вътрешните работи на Израел широка свобода да отхвърля молби за гражданство“. В резултат на това съдилищата са установили (макар и не по всяко дело, както става ясно от разсъжденията по делото Katkova), че лице, което е възможно да е в състояние да получи гражданство в Израел по силата на Закона за връщането, не следва да се счита за гражданин на Израел. По същия начин, не можем да видим обща основа за третиране на лица като граждани на държава, на която те не са граждани в момента и в която в момента нямат право на гражданство. 81. От друга страна, може да има случаи, в които придобиването на гражданство, което все още не е получено, е въпрос не на преценка, а на право и на чиста формалност. Молителите в делото Voilanova срещу MEI (1993) 67 FTR 74 и делото Zdanov срещу MEI (1994) 81 FTR 246 са могли да придобият руско гражданство по право. Това са дела в Канада, в които молителите са лица, твърдящи, че са без гражданство, но, както казва Rothstein J в [.. 76] от Voilanova (както е цитиран от Mскеовп J в Katkova): „Според мен молителката става гражданин на Русия като просто отпраща искане и представя паспорт за подпечатване. Въз основа на представените пред мен доказателства, длъжностните лица на Русия нямат свободата да й откажат руско гражданство. Не считам, че необходимостта да се подаде молба, която при тези обстоятелства не е нищо друго освен обикновена формалност, означава, че лицето няма държава, на която е гражданин, просто защото е избрало да не подаде такава молба.“ 82. В заключение, за целите на Конвенцията за статута на бежанците, когато лице вече има гражданство (дори ако няма документи в този смисъл), въпросът е приключен: то е гражданин на съответната държава. Ако лицето има право на гражданство само ако подаде молба за такова, то също следва да се счита за гражданин на съответната държава. Обаче ако лицето не е гражданин и може да му бъде отказано гражданство, то не следва да се разглежда като гражданин на съответната държава. По отношение на въпросите, свързани с „действителността“ на гражданството, по отношение на второто гражданство се прилага същият принцип, както и при правото на първо гражданство.“	

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
Германия Федерален административен съд	VVerwG 10 С 3, 10 VVerwG:2011:240211U10C3.10.0 24.2.2011 г.	<p>Съдебно решение във връзка с отнемане на статут на бежанец (прекръпяване).</p> <p>съществена промяна в обстоятелствата – невременен – закрила срещу преследване/тежки посегателства, която има траен характер</p> <p>Определение на невременен характер на съществената промяна в обстоятелствата по смисъла на член 11 от ДП (кляуза за преустановяване) и, оттам, на трайна закрила срещу преследване/тежки посегателства по смисъла на член 7 от ДП, точка 20, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de; „С) Като е приложил изискванията, които произтичат от член 11 от Директива 2004/83/ЕО и Съдебната практика на Съда на европейските общности, съдът по-долу в крайна сметка правилно е приел, че заплахата от преследване, въз основа на която е предоставен статутът на бежанец на жалбоподателя, е престанала да съществува. Жалбоподателят са признати за бежанци от Федералната служба с решение от 26 февруари 2002 г., тъй като в този момент Федералната служба е постановила, че властите на Ирак са считали самото подаване на молба за убежище в друга страна за политическа опозиция. Според констатациите на съда по-долу, този факт, на който се е основавал страхът на жалбоподателя от преследване от страна на държавата, е престанал да съществува трайно. Според тези констатации, сваленето на диктатора Саддам Хусейн от власт и падането на неговия режим са необратими. За връщане на режима на Баат не може да става въпрос. Нито новото правителство на Ирак, нито други субекти налагат преследване за искане на убежище в друга държава [...] Тъй като от това става ясно, че жалбоподателят вече не трябва да се страхува от преследване от която и да е страна в Ирак поради молбата си за убежище, това също така включва констатацията, че Държавен субект на закрила по смисъла на член 7 от Директива 2004/83/ЕО е наличие под формата на новото иракско правителство, което е премахнало предишните държавни санкции и малтретиране, свързани с молбите за убежище, и следователно вече е предприело достатъчно подходящи стъпки за трайно предотвратяване на преследването, на което се основава признаването на статут на бежанец.“</p>	
Швеция Апелативен съд за миграция	UM 3363-10 и 3367-10 9.3.2011 г.	<p>Съдебно решение във връзка с насилие, свързано с честа, и липсата на закрила в случай на молба за субсидиарна закрила.</p> <p>закрила срещу преследване/тежки посегателства – лични обстоятелства около молителя</p> <p>Значение на вземането предвид на личните обстоятелства около молителя при оценяването на ефективната закрила срещу тежки посегателства в държавата на произход, според резюмето на делото на английски език в EDAL: „След това въпросът е дали местните власти в държавата на произход биха могли да предложат на молителя ефективна закрила. Апелативният съд за миграция потвърждава, че COI е предоставило доказателства, че такава закрила определено е на разположение (по-специално за жени), но ситуацията е деликатна. Поради това, според Съда, не е възможно да се каже най-общо, че предлаганата закрила е ефективна. Винаги трябва да се прави индивидуална оценка. В конкретния случай Съдът установи, че, като се вземе предвид положението на бащата на момичето в обществото, ограниченото познаване на закрилата на разположение за млади момичета срещу техните родители, ограниченията до закрила за мъжете, подлагани на свързано с честа насилие, като както и факта, че двамата жалбоподатели са непълнолетни лица, не е разумно да се изисква от молителите да са търсили закрила от местните власти. Възрешната закрила не е счтена за приложима.“</p>	
Швеция Апелативен съд за миграция	UM 7851-10 21.4.2011 г.	<p>Съдебно решение във връзка с молба за статут на бежанец на основания, свързани с пола.</p> <p>недържавни субекти на преследване/тежки посегателства – роднини</p> <p>Роднините като недържавни субекти на преследване, според резюмето на делото на английски език в EDAL: „Тъй като молителката е доказала, че съществува вероятност след връщането си в Кисмайо тя да бъде изложена на риск от малтретиране от страна на роднини от мъжки пол, в сътрудничество с Ал Шабаб, тъй като като жена не е следвала господстващите норми, и тъй като възможностите на молителката за получаване на ефективна закрила в тази област са почти несъществуващи, тя има право на закрила като бежанец въз основа на пола ѝ. Това е така, обаче, ако се допусне, че тя не може да получи закрила в друга част на Сомалия.“</p>	

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
<p>Белгия</p> <p>Съвет за спорове в областта на правото на убежище</p>	<p>62.867</p> <p>9.6.2011 г.</p>	<p>Съдебно решение във връзка, наред с другото, с ефективната закрила и вътрешното преселване за удовлетворяването на условията за предоставяне на статут на бежанец.</p> <p>субекти на закрила – неправителствени организации – ефективна закрила срещу преследване – единствено криминализирането не е достатъчно</p> <p>Неправителствените организации като потенциални субекти на закрила, когато контролират държавата или значителна част от нейната територия, точка 4.8.2.: „Като начало Съветът се присъединява към жалбоподателя и припомага, че НПО не попадат в приложното поле на член 48/5, §2 от Закона от 15 декември 1980 г. Те не могат да бъдат разглеждани като субекти на закрила, освен в случаите, когато контролират държавата или значителна част от територията ѝ, какъвто не е настоящият случай. Следователно доводите на ответника относно асоциацията за правата на човека TIMIDRIA не са достатъчни, за да се обоснове обжалваното решение в това отношение.“</p> <p>Обявяването на определено поведение за наказуемо без ефективно изпълнение на присъдата не е достатъчно, за да отговори на условията за ефективна закрила срещу преследване в държавата на произход, точки 4.8.3–4.8.5: „4.8.3. Основният въпрос, който трябва да бъде разрешен в настоящия случай, е свързан със следното: може ли жалбоподателя да докаже, че нигерийската държава не може или не иска да ѝ предостави закрила срещу преследването? Жалбоподателят твърди, че напразно се е обърнала към местните полицейски власти и към една ислямска асоциация, която я изтонила и ѝ казал „присъдата ми трябва да е смъртта. Дервешът каза, че заради хора като нас в страната ни не вали дъжд“ [...]. Ответникът изглежда не взема предвид тези предприети стъпки и настоячиво подчертава значението на асоциацията за правата на човека TIMIDRIA, която се бори с робството. От своя страна жалбоподателят настойчиво подчертава в жалбата си, че забраняващите робството разпоредби не са ефективни, че на жалбоподателя не е предоставена помощ от органите на нейната страна и че административните и съдебните органи проявяват бездействие по отношение на жертвите на робството. В тази връзка прилага доклади на международните организации към административната преписка. 4.8.4. От информацията, приложена към административната преписка, както от жалбоподателя, така и от ответника, е видно, че ефективното прилагане на наказателната разпоредба, с която се криминализира робството, не изглежда толкова лесно и че страхът от отмъщение от страна на господарите понякога е толкова силен, че се подават много малко жалби [...]. 4.8.5. В случая жалбоподателят доказва, че в нейния конкретен случай нигерийската съдебна система не е успяла да преследва и да санкционира актовете, които съставляват преследване, чийто жертва е била. Поради това Съветът счита, че жалбоподателят не е имала достъп до ефективна закрила по смисъла на член 48/5, § 2, алинея 2 от Закона от 15 декември 1980 г.“</p>	
<p>Германия</p> <p>Административен съд на Аугсбург</p>	<p>Au 6 K 30092</p> <p>16.6.2011 г.</p>	<p>Съдебно решение във връзка с преследването на свързани с пола основания за удовлетворяване на условията за предоставяне на статут на бежанец.</p> <p>определение на бежанец – мотив за преследване – определена социална група (член 10, параграф 1, буква г) от ДП) – жени – недържавни субекти на преследване/тежки посегателства – неспособност и нежелание на държавата да осигури закрила срещу преследване</p> <p>Жените, нарушаващи обществените нрави, като определена социална група по смисъла на член 10, параграф 1, буква г) от ДП, точка 5:</p> <p>Опасността от преследване, заплашваща жалбоподателята, е свързана с причината за преследването ѝ и на основание полова принадлежност и принадлежност към определена социална група – неомъжени жени от семействa, в чийто традиционна идентичност се вписва и насилственият брак (член 10, параграф 1, буква д) от Директива 2004/83/ЕО), която в момента застрашава живота ѝ или поне телесния ѝ интегритет“.</p> <p>Физически лица като недържавни субекти на преследване, точка 6: „Заплашващото жалбоподателята в Афганистан преследване произтича от недържавни субекти по смисъла на § 60, ал. 1, четвърто изречение, буква с) от AufenthaltG. Към тези недържавни субекти спадат и отделни лица, тоест и бащата на жалбоподателята.“</p> <p>Неспособност и нежелание на държавата да осигури закрила срещу преследване в държавата на произход, точка 6: „На жалбоподателята не е осигурена достатъчна закрила срещу заплаха от насилствен брак. Афганистанската държава не е в състояние и не желае да защити жалбоподателята от преследване[...]“.</p>	<p>Германия,</p> <p>Административен съд на</p> <p>Кьолн – Az 14 K 7186/09 A</p>
<p>Белгия</p> <p>Съвет за спорове в областта на правото на убежище</p>	<p>64.233</p> <p>30.6.2011 г.</p>	<p>Съдебно решение във връзка с вътрешната закрила за удовлетворяване на условията за предоставяне на статут на бежанец.</p> <p>вътрешна закрила – лични обстоятелства около молителя – специална уязвимост</p> <p>Специалната уязвимост на молителя като лично обстоятелство, което следва да се вземе под внимание при оценяване на вътрешната закрила, точка 5.4.2: „[...] С оглед на тези общи условия и на личното положение жалбоподателята, която според самия текст на Доклада на съветника експерт към Генералния комисариат страда от сериозна психопатология и изпитва психично страдание — което се потвърждава от междинния медицински доклад от 9 март 2011 г., приложен от жалбоподателята към преписката по производството — Съветът счита, че не може да има разумни очаквания, че същата ще остане в други части на Грузия. Следователно член 48/5, §3 не се прилага в настоящия случай“.</p>	

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
Испания Върховен съд	1789/2009 ЕСЦ:ЕС:ТС:2011:4013 15.6.2011 г.	Съдебно решение във връзка с молба за статут на бежанец. статут на бежанец – мотиви за преследване – член 10, параграф 1, буква г) от ДП (преработен текст) – принадлежност към определена социална група – пол Признаване на жените като определена социална група въз основа на пола, точки 5 и 6. „Също така считаме, че решението на Съда съответства на съдебната практика по административни дела на Върховния съд, който е посочил в решенията от 15 февруари 2007 г. (RC 9036/2003) и от 11 май 2009 г. (RC 3155/2006), че когато са налице „достатъчно основания“, в зависимост от обстоятелствата на конкретния случай, за преследване на жена поради пола и принадлежност, поради което е била подложена на нахвърлящи човешкото достойнство практики, например принудителен брак или осакатяване на гениталиите, и когато законовият режим в страната на произход не предпазва ефективна правна защита, се предоставя право на убежище, съгласно разпоредбите на членове 3 и 8 от Закон 5 от 26 март 1984 г. относно правото на убежище и статута на бежанците.[...] В този нормативен контекст съгласно реформата на испанския закон за убежището, въведен с Основен закон 3/2007, субекти, които подлежат на закрила, са лица от женски пол, чито неотменими човешки права са нарушени, и по-специално тези, които са подложени на тежка дискриминация в страната си на произход, произтичаща от признаването на законен статут на подчинение, който противоречи на принципа за равенство между мъжете и жените, и които не получават правна закрила срещу сериозни деяния на сексуално или домашно насилие, нахвърлящи достойнството и физическата и психическата им цялост.“	Испания, Върховен съд – 9036/2003 Испания, Върховен съд – 3155/2006
Полша Столичен съд	КН срещу Office of Immigration and Nationality, б.к. 34.440/2010/20 5.10.2011 г.	Съдебно решение във връзка с определена социална група и липса на ефективна закрила в държавата на произход за удовлетворяване на условията за предоставяне на статут на бежанец. закрила срещу преследване/тежки посегателства – ефективност – превенция Закрилата в държавата на произход е ефективна, ако също така предотвратява бъдещо преследване, според резюмето на делото на английски език в EDAL: „Съдът постановява, че закрилата от страна на държавата може да се счита за ефективна единствено ако съществуват механизми за предотвратяване настъпването на действия на преследване (или действия на сериозна дискриминация) [цитирано буквално], а не само за наказателно преследване на извършителите на миннали инциденти.“	
Чешка република Върховен административен съд	DK срещу Ministry of Interior, 6 Azs 22/2011 27.10.2011 г.	Съдебно решение във връзка с вътрешната закрила и ефективната закрила за удовлетворяване на условията за предоставяне на международна закрила. международна закрила. субекти на закрила – неправителствени организации Неправителствените организации като субекти на закрила срещу преследване/тежки посегателства, ако те контролират държавата или значителна част от нейната територия, според резюмето на делото на английски език в EDAL: „За целите на оценяването на способността и желанието за предотвратяване на преследване или тежки посегателства от страна на недържавни субекти, следва да се разгледа възможната закрила, осигурявана от държавата, партии или организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия. Ефективна закрила не може да бъде осигурена от неправителствени организации, които не контролират държавата или значителна част от нейната територия.“	
Обединено кралство Трибунал от по-горна инстанция	АММ и други (конфликт; хуманитарна криза; върнати лица; Генитално осакатяване на жени) Somalia CG [2011] UKUT 445 (IAC) 25.11.2011 г.	Съдебно решение относно молба за международна закрила. вътрешна закрила – тежест на доказване Тежест на доказване при оценяването на вътрешната закрила, точка 225: „Ние не считаме, че съдебната практика, на която разчитат жалбоподателите, почти установява, че ответникът носи правната тежест на доказване, че има част от държавата, чийто граждани е жалбоподателът, доказал основателни опасения в дадена област от държавата, в която може разумно да се очаква жалбоподателът да отиде и да живее. Лицето, подало молба за международна закрила, носи правната тежест на доказване, че има право на такава закрила. Какво включва тази тежест, обаче, до голяма степен зависи от обстоятелствата по конкретното дело. На практика въпросът за възможността за закрила в част от държавата по произход трябва да бъде повдигнат от министъра, или в писмото за отказ, или (при съблюдаване на въпросите на процесуалната справедливост) по време на възникното производство. В много случаи ответникът изтъква доказателства във връзка с общите условия в предлаганото място на преместване. След това жалбоподателът трябва да представи добри аргументи в подкрепа на твърдението си, че, независимо от тези условия, не би било разумно за него да се премести там. Тези причини често могат да бъдат такива, които могат да са известни само на жалбоподателя; например, дали има хора, които живеят в района на предложеното преместване, които биха могли да посочат жалбоподателя на хората в родната му област, от които той се страхува. Определено не може да се очаква от министъра да внася доказателства по такъв въпрос.“	

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
Германия Административен съд на Щутгарт	A 11 K 2066/11 30.12.2011 г.	Съдебно решение във връзка с молба за статут на бежанец. субекти на закрила – местни субекти Местните субекти (например градска регистрационна служба) като потенциални субекти на закрила, ако са способни и желаят да предложат ефективна закрила срещу преследване/тежки посегателства, точка 10: „Einen ausreichenden Schutz vor den erlittenen Eingriffen im Iran hat der Kläger nicht erhalten. Zwar hat der Kläger dargelegt und auch durch Vorlage von Urkunden nachgewiesen, dass die Registerbehörde der Stadt Mashhad in den von seinem Vater eingeleiteten und durchgeführten gerichtlichen Verfahren verpflichtet wurde, ihm und seinen Familienangehörigen Personalpapiere auszustellen. Er hat jedoch außerdem glaubhaft dargelegt, dass die Registerbehörde trotz Vollstreckungsanträgen durch den von seinem Vater beauftragten Rechtsanwalt der gerichtlichen Verpflichtung nicht nachgekommen ist. Bei dieser Sachlage kann von einer wirksamen Schutzgewährleistung im Sinne des Art. 7 Abs. 2 RL 2004/83/EG nicht ausgegangen werden.“	
Франция Национален съд за правото на убежище	M et Mme M, 09002796 и 09002797 C 6.2.2012 г.	Съдебно решение във връзка с молба за статут на бежанец на основание религия. закрила срещу преследване/тежки посегателства – неспособност на държавата – въоръжен конфликт Неспособност на държавата да осигури закрила по време на въоръжен конфликт. „Като се има предвид [...], че при тези обстоятелства е немислимо да се смята, че засегнатите лица биха могли ефективно да ползват закрила от органите на собствената си страна, въпреки усилията на местните органи да възстановят обществен ред и особено след замиването на военните сили на САЩ, както е установено в анализа от 27 декември 2011 г. на звеното за хуманитарни новини и анализи към Службата на ООН за координация по хуманитарни въпроси [...]“.	
Франция Национален съд за правото на убежище	MD, 11026661 13.2.2012 г.	Съдебно решение във връзка с молба за статут на бежанец на основание политическо мнение. субекти на преследване/тежки посегателства – де факто държавни субекти Партии или организации, които контролират значителна част от територията на държавата, като де факто държавни субекти: „Като се има предвид, че материалите от преписката и точните и лични декларации на жалбоподателя са дали възможност да се установи, че същият е роден в бежанския лагер в Смара, разположен на алжирска територия в близост до Тиндурф, и че е живял само там; че в тази връзка представя лична карта, издадена от самопровъзгласилата се САДР; че освен това от разследването е видно, че сахарските бежански лагери са разположени от 1976 г. насамо на запад от най-южната част на Алжир на отстъпена от алжирските органи част от територията, на която е установено седалището на самопровъзгласилата се Сахарската арабска демократична република (САДР) при излизането в изгнание на сахарците; че Алжир оказва подкрепа на САДР веднага след самопровъзгласяването ѝ през 1976 г. [...]; че лагерите се управляват от избраните от бежанците сахарски органи, които упражняват в нея административни, полицейски, съдебни, военни и политически правомощия с пълното съгласие на алжирските органи; че тези органи от фактическа гледна точка упражняват изключителна власт на тази територия; че в случая жалбоподателят не притежава нито мароканското, нито алжирско гражданство; че поради това следва да се определи обичайното му място на пребиваване; че от разследването е видно, че е пребивавал изключително на територията, поставена под контрола на органите на самопровъзгласилата се САДР; че от предходното следва, че M. D., който е със сахарски произход, може да бъде разглеждан като пребиваващ в САДР, която е орган от фактическа гледна точка; че следователно опасенията му следва да бъдат разглеждани по отношение на САДР [...]“.	
Словения Административен съд	I U 42/2012 14.2.2012 г.	Съдебно решение във връзка с молба за статут на бежанец от мигрант – дете. определение на бежанец – определена социална група – деца Деца като потенциални членове на определена социална група, според резюмето на делото на английски език в EDAL: „Дете в Афганистан може да принадлежи към определена социална група. В Афганистан да си младеж без всякакъв контакт с родителите е съществена характеристика на идентичността на човека, поради което тези хора не трябва да бъдат принуждавани да се отричат от идентичността си, тъй като е възможно тази идентичност да се отрече в своята цялост. Отделно от това, също така е ясно, без никаква сянка на съмнение, че гореспоменатата група има специална идентичност в Афганистан, тъй като талибаните я възприемат като такава и я използват за своите военни и политически цели, а престъпни групи я използват с други незаконни намерения като търговия на бели робби, сексуално насилие, търговия с наркотици и други престъпления. Поради това тържелят може да бъде преследван, защото принадлежи към уязвима група деца, със или без родители.“	

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
<p>Белгия Държавен съвет</p>	<p>218.075 16.2.2012 г.</p>	<p>Съдебно решение за тълкуване на реалната опасност от тежки посегателства (индивидуализация) при изпълняването на условията за предоставяне на субсидиарна закрила.</p> <p>реална опасност – доказателства за лица в подобно положение</p> <p>Доказателства за реална опасност от тежки посегателства за лица в подобно положение: „[...] като има предвид, че жалбоподателят „не изтъква никакво правно основание, довод или личен мотив, с който може да установи такъв риск по отношение на себе си“, Съветът по споровете във връзка с режима на чужденците прилага Тълкуване, което е несъвместимо с член 48(4, § 2, b) от Закона от 15 декември 1980 г.; че с този член се транспонира член 15, буква б) от посочената по-горе Директива 2004/83/ЕО, който гласи: „Тежките посегателства са: а) [...] б) изтезанията или нечовешкото или унижителното отношение или наказания, наложени на молителя в страната му на произход, или в [...]“; че произнасяйки се относно обхвата на тази разпоредба, Съдът на Европейския съюз е припомнил, че понятията „изтежание или нечовешко или унижително отношение или наказание, наложени на молителя в страната му на произход“ трябва да се тълкуват в съответствие с практиката на Европейския съд по правата на човека във връзка с член 3 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи; че в това отношение той счита (решение Saadi срещу Италия от 28 февруари 2008 г.), че лицето, което предявява нарушение на член 3 от Конвенцията, трябва да докаже, че както общата ситуация в страната на произход, така и характеристиките за неговия случай обстоятелствата свидетелстват за риска от нечовешко и унижително отношение в случай на завръщане в страната на произход, освен ако не докаже принадлежността си към група, която системно е изложена на лошо отношение; че в последния случай заинтересованото лице следва да докаже, че има сериозни и потвърдени основания да смята, че е налице въпросната практика и че принадлежи на посочената група, че следователно от момента, в който Съветът по споровете във връзка с режима на чужденците в случая не е отказал качеството на отхвърлен кандидат за убежище с ХХХ гражданство на жалбоподателя и че същият се е оплакал от рисковете от лошо отношение за лицата, които са попаднали в такава ситуация, съдът не може да изиска от същия да представи „правно основание, довод или личен мотив, с който може да установи такъв риск по отношение на себе си“, без предварително да е счел, че категорията на кандидатите за убежище, отхвърлени от ХХХ, не са изложени на практика на лошо отношение [...]“.</p>	<p>CIEU – C-465/07 MeKi <i>Elgafaji u Noor Elgafaji срещу Staatssecretaris van Justitie</i> ЕСЧНР – Saadi срещу Италия, жалба № 37201/06</p>
<p>Ирландия Върховен съд</p>	<p><i>JTM срещу Minister for Justice and Equality, Ireland and the Attorney General</i> [2012] IESC 99 1.3.2012 г.</p>	<p>Съдебно решение във връзка, наред с Другото, с тълкуването на член 6 от ДП (субекти на тежки посегателства) за удовлетворяване на условията за предоставяне на субсидиарна закрила.</p> <p>субекти на тежки посегателства (член 6 от ДП) – неизчерпателен списък</p> <p>Тълкуване на приложното поле на член 6 от ДП като предпоставящо неизчерпателен списък на субекти на тежки посегателства/преследване, точки 32–34 и 46: „32. Съдът не счита, че в Директивата [т.е. член 6 от ДП] или в Наредбите „тежко посегателство“ следва да се определя по начин, според който „тежкото посегателство“ трябва да е извършено единствено от субекти на тежки посегателства. 33. Това даде конкретно действие е било извършено от „субект на тежки посегателства“ или не е от значение съгласно Директивата и също така за вземащото решение лице в Ирландия (тъй като иначе определението би било безполезно), но то не изключва задължително от разглеждане за субсидиарна закрила лице, посегателството върху което е било нанесено от друго лице, различно от субект на тежки посегателства. Ако Директивата или Наредбите искаха да кажат това, те щяха да го направят. 34. Съдът счита, че значението на определението е ясно, тежко посегателство означава това, което се казва, и не трябва да се ограничава само до посегателство, извършено от субекти на тежки посегателства. [...] 46. Не е задача на съда да разсъждава за крайното решение на министъра. Министърът е този, който следва да реши дали молителят удовлетворява условията за предоставяне на субсидиарна закрила. Когато министърът стига до това заключение, той не трябва да изключва от съображения си факта, че молителят е понесъл „тежки посегателства“, поради факта, че „тежките посегателства“ не са били причинени от субект на тежки посегателства. Това дали дадено посегателство е било причинено от субект на тежки посегателства или не може да е от значение, когато се разглежда въпросът за допустимостта за субсидиарна закрила, но фактът, че понесеното от молителя посегателство не е било извършено от субект на тежки посегателства, не прави посегателството по-малко „тежко“, нито го изключва от определението за „тежко посегателство“, както е посочено в Наредбите.“</p>	<p>CIEU – C-465/07 MeKi <i>Elgafaji u Noor Elgafaji срещу Staatssecretaris van Justitie</i></p>
<p>Обединено кралство Трибунал от по-горна инстанция</p>	<p><i>AK (член 15, буква в))</i> <i>Afzansistan v Secretary of State for the Home Department, CG</i> [2012] UKUT 00163 (IAC) 18.5.2012 г.</p>	<p>Съдебно решение във връзка с условията за предоставяне на субсидиарна закрила въз основа на член 15, буква в) от ДП.</p> <p>вътрешна закрила – оценка в контекста на субсидиарната закрила по член 15, буква в)</p> <p>Оценка на вътрешната закрила в контекста на допустимостта за субсидиарна закрила въз основа на член 15, буква в), точка 228: От структурата на член 8 от Директивата относно признаването става ясно, че закрилата в част от държавата на произход е необходим елемент, който е относително не само за установяването на това дали са удовлетворени условията за бежанец (по член 2 и член 9), но също така и за установяването на това дали са удовлетворени условията за субсидиарна (хуманитарна) закрила по всичките три клона на член 15 — член 15, буква а) б) и член 15, буква в). Що се отнася до закрилата в част от държавата по произход като необходим фактор за целите на член 15, буква в), в решението на Съда на Европейския съюз (CIEU) по делото <i>Elgafaji</i> е потвърдено, че въпрос по член 15, буква в) може да възникне не само по отношение на цялата държава, но също така и на част(и) от нея. вж. т. 43. Дори ако бъде счеглено, че областта/регионът на произход на цивилно лице е в състояние на безогледно насилие над установения в член 15, буква в) праг, лицето няма да докаже, че отговаря на условията за субсидиарна (хуманитарна) закрила, освен ако не е в състояние да докаже или продължаваща опасност от тежки посегателства (клона на „безопасността“ по член 8, параграф 1), или обстоятелства, които биха направили неразумно за него да се премести в друга област или регион (клона на „основателността“ по член 8, параграф 1).</p>	<p>CIEU – C-465/07 MeKi <i>Elgafaji u Noor Elgafaji срещу Staatssecretaris van Justitie</i></p>

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
Ирландия Върховен съд	<p><i>WA срещу Minister for Justice and Equality, Ireland and the Attorney General</i> [2012] EHC 251 25.6.2012 г.</p>	<p>Съдебно решение относно условията за субсидиарна закрила.</p> <p>Членове 6 и 7 от ДП – недържавни субекти на преследване или тежки посегателства – държавата като субект на закрила</p> <p>Взаимно допълване между член 6 от ДП (субекти на преследване/тежки посегателства) и член 7 от ДП (субекти на закрила), точка 36: „По мнението на Съда именно в светлината на тази обстоятелствена цел е необходимо да се разгледа целта и съдържанието на определението на „субекти на преследване или тежки посегателства“, така както то се съдържа в раздел 2 (1) от Наредбата от 2006 г., въвеждаща член 6 от Директивата. Според Съда е грешка да се съсредоточи върху това определение изолирано, защото то следва да се чете и прилага във връзка със самото определение на „тежко посегателство“, както и с определенията на „лице, което може да търси субсидиарна закрила“ и „закрила срещу преследване или тежки посегателства“ в раздел 2 (1) от Наредбата въз основа на член 7 („субекти на закрила“) от Директивата.“</p> <p>Недържавните субекти като субекти на преследване или тежки посегателства по смисъла на член 6 от ДП, точка 40: „Твърдението в Определението, че „тежки посегателства“ могат да бъдат извършвани единствено от „субекти на тежки посегателства“ по смисъла на раздел 2 (1) от Наредбата, е правилно, тъй като, от практическа гледна точка, ако твърдението за опасно от тежко посегателство се основава на причина или източник, различен от самата държава, на която лицето е гражданин, и нейните сили и агенции, или от партии или организации, които контролират тази държава или значителна част от нейната територия, се приема, че е на разположение национална закрила и следователно международна закрила не е необходима, при условие, че се докаже, че „държавните субекти“ предприемат разумни мерки за предотвратяване на въпросното тежко посегателство, когато то се извършва от „недържавни субекти“. Поради това „недържавните субекти“ могат да станат „субекти на тежки посегателства“ единствено когато [...] се докаже, че държавата, на която лицето е гражданин, не е в състояние или не желае да предотврати посегателството, извършвано от недържавните субекти.“</p> <p>Държавата като традиционен субект на закрила срещу преследване/тежки посегателства, точка 34: „Ангажиментът на договарящите държави по Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г. и на държавите — членки на Европейския съюз като адресати на Директивата относно признаването да осигуряват международна закрила на бежанците и на физически лица, които удовлетворяват условията за допълващата я субсидиарна закрила в рамките на Европейския съюз, се основава на предпоставката, че в международното право основно задължение на всяка суверенна държава чрез нейните институции и сили и агенции за сигурност е да закриля своите граждани както от външни атаки, така и от вътрешно насилие и посегателства. Международната общност се въздържа от намеса във вътрешните взаимоотношения между държавата и нейните граждани и се намесва единствено когато дадено лице — молител е извън държавата, чийто гражданин е, поради заплахата за него от преследване или тежки посегателства и тъй като правителството и агенциите на въпросната държава не желат или не могат да осигурят закрила в самата държава за нейните собствени граждани при тези условия. Международна закрила се предоставя само когато национална закрила в държавата на произход не се предоставя. [...]“</p>	
Обединено кралство Върховен съд	<p><i>RT (Замбазе) и други срещу Secretary of State for the Home Department</i> [2012] UKSC 38 25.7.2012 г.</p>	<p>Съдебно решение във връзка с вменено политическо вярване за удовлетворяване на условията за предоставяне на статут на бежанец. Определение на бежанец – мотиви за преследване – човешко достойнство</p> <p>Значение на човешкото достойнство за установяване на мотива (мотивите) за преследване, точка 39: „Правото на достойнство е в основата на закрилата, предоставяна по Конвенцията за статута на бежанците. вж. делото <i>Конада (Attorney General) срещу Ward</i> [1993] 2 SCR 689, в което е одобрен Professor Hathaway, <i>Law of Refugee Status (Правото в областта на статута на бежанците)</i> (1991 г.), стр. 108: „Господстващото мнение, обаче, е, че бежанско право би трябвало да се занимава с дейности, които отричат човешкото достойнство по всеки ключов начин, и че продължителен или системен отказ на основни права на човека е най-подходящият стандарт.““</p>	
Франция Държавен съвет	<p><i>M B, 349824</i> 27.7.2012 г.</p>	<p>Съдебно решение във връзка с удовлетворяване на условията за предоставяне на статут на бежанец на основание сексуална ориентация. Закрила срещу преследване/тежки посегателства – нежелание на държавата</p> <p>Нежелание на държавата да осигури закрила, когато преследването се толерира или оправдава от държавата, точка 3: „Като се има предвид, [...] че обстоятелството, че принадлежността към социална група не е обект на нито една специална репресивна наказателна разпоредба, е без значение за преценката на действителността на преследването поради тази принадлежност, която може при липсата на специална наказателна разпоредба да се основава или на разпоредби на общото право, които са неправилно прилагани по отношение на разглежданата социална група, или на поведението на органите, както и на насърчаване и благоприятстване от тези органи поведение или дори само толериране от тях такова[...]“</p>	
Чешка република Върховен административен съд	<p><i>HR срещу Ministry of the Interior, 5 Asz 2/2012-49</i> 2.8.2012 г.</p>	<p>Съдебно решение във връзка с изключването от статута на бежанец и определението на определена социална група.</p> <p>определение на бежанец – определена социална група</p> <p>Определение на определена социална група, според резюмето на делото на английски език в EDAL: „Поради това може да се направи изводът, че положението на молителя може да се квалифицира като принадлежност към определена социална група. Тази група може да се „определи доста лесно, тъй като това са лицата, които, преди падането на режима на Саддам Хусейн, са участвали в армията на Ирак и други въоръжени части, или лицата, които са участвали в упражняването на властта. Поради тази причина те са възприемани от останалата част на населението като поддръжници или представители на бившия режим, особено когато също така използват сунитската религия. Това е група от лица, които могат да бъдат доста точно идентифицирани, тъй като имат идентично или сходно положение, и тези лица биха могли да бъдат изложени, съгласно споменатата препоръка на ВКБООН, на риск от преследване от въоръжени групи и нападения, нещщо, което иракското правителство не е в състояние да предотврати в момента.““</p>	

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
<p>Полша Регионален административен съд на Варшава</p>	<p>V SA/Wa 2459/11 5.2.2013 г.</p>	<p>Съдебно решение във връзка с липсата на закрила срещу преследване на Условието за предоставяне на статут на бежанец. Закрила срещу преследване/тежки посегателства – липса на изискване за изчерпване на вътрешноправните средства за защита в държавата</p> <p>Липсата на закрила срещу преследване не изисква изчерпване на вътрешноправните средства за защита, според резюмето на делото на английски език в EDAL: „Освен това, Съдът счита, че властите са тълкували погрешно член 1, раздел А, параграф 2 от Женевската конвенция що се отнася до оценката на това, че молителката не е поискала от съответните органи в държавата закрила срещу действията на недържавните субекти на преследване. Не можем да приемем становището, че даден молител във всички случаи трябва да докаже, че е изчерпал всички налични форми на закрила в държавата си на произход. Условието за липса на закрила от страна на държавата не може във всички случаи да се разбира като означаващо абсолютно задължение на всички вътрешноправни процедури. Фактът, че полицията, както е доказала молителката, не е имала основания за започване на разследване, предполога, че молителката е поискала от държавните органи закрила, но такава закрила не е била осигурена.“</p>	
<p>Германия Федерален административен съд</p>	<p>BVerwG 10 С 23/12, BVerwG:2013:200213U10C2312.0 20.2.2013 г.</p>	<p>Съдебно решение във връзка с практикуването на религиозна вяра на обществено място като преследване на условията за предоставяне на статут на бежанец.</p> <p>определение на бежанец – действие на преследване (член 9, параграф 1, буква а) от ДП (преработен текст)) – практикуване на религиозна вяра на обществено място – тежко нарушение на свободата на религия</p> <p>Забраната за практикуване на религиозна вяра на обществено място като тежко нарушение на свободата на религия, представляващо преследване по смисъла на член 9, параграф 1, буква а) от ДП (преработен текст), точка 30, достъпно на английски език на адрес www.bverwg.de; „В съответствие с изискванията на федералните закони, по-долу съдят постановява, че забраната за практикуване на религия на обществено място сама по себе си е подходящо основание за тежко нарушение на правото на свобода на религията по смисъла на член 9, параграф 1, буква а) от Директива 2011/95/ЕС [...] Съдят постановява – като следва решението на Съда на Европейските общности от 5 септември 2012 г., – че приложното поле на закрилата на свободата на религията, защитена от член 9, параграф 1 от Директивата, включва също така практикуването на религията на обществено място, включително правото на разпространяване на вярата чрез спечелване на привърженици, и на убеждаване на другите да я приемат [...]. По същия начин, той разглежда забраните в Наказателния кодекс на Пакистан, насочени към ахмадийците, като действие на преследване по смисъла на член 9, параграф 1, буква а) от Директивата, ако на отделния вярващ се пречи да практикува вярата си по такъв жесток начин, че с това се нарушава минималния стандарт на правата на човека [...]. Поради естеството на материята, това е свързано с тежко нарушение на основните права на човека, както се изисква по силата на член 9, параграф 1, буква а) от Директивата. Такива тежки нарушения на правата на човека могат, съгласно правилното становище на Съда по-долу, да се състоят и от значителни ограничения или забрани на публичното практикуване на вяра, ако това практикуване е от „съществено значение“ съгласно разбиранията на дадената религия или (не задължително по напълно еднакъв начин) съгласно разбиранията на отделния вярващ [...]“</p>	<p>Съдебно решение във връзка с семейството като определена социална група за удовлетворяване на условията за предоставяне на статут на бежанец.</p> <p>определение на бежанец – определена социална група – членове на семейството</p> <p>Членовете на семейството като потенциална определена социална група по смисъла на член 1, раздел А, параграф 2 от Конвенцията за статута на бежанците, според резюмето на делото на английски език в EDAL: „Следователно в разглеждания случай властите погрешно са приели, че фактът, че на зетя (шуря) на молителя е бил предоставен статут на бежанец, не би могъл да повлияе върху решението за предоставяне на статут на бежанец на молителя. Те са установили, че преследването не е пряко свързано с молителя. Следва да се отбележи, че Женевската конвенция свързва признаването на статут на бежанец с основателно опасение от преследване поради цитираните в нея мотиви. Един от мотивите е принадлежността към определена социална група. Следователно признаването на това, че молителят принадлежи към изложена на риск от преследване група, означава, че преследването има индивидуален характер. Следователно, ако има основания да се смята, че фактът, че дадено лице е член на семейството на признат бежанец, удовлетворява условията за принадлежност към определена социална група, то отхвърлянето на молбата на това лице може да бъде обосновано единствено ако се докаже, че липсва основателно опасение от преследване поради този мотив.“</p>
<p>Полша Върховен административен съд на Варшава</p>	<p>II OSK 126/07 12.3.2013 г.</p>	<p>Съдебно решение относно условията за субсидиарна закрила.</p> <p>вътрешна закрила – оценка</p> <p>Оценката на риска за определена на вътрешната закрила следва да се основава на действителното местоназначение на молителя, точка 2.1. „В случай на въоръжен конфликт, който не обхваща цялата страна (вж. §8 Abs.1 AsyUG 2005), прогноза за опасност, нужна за разглеждане на необходимостта от субсидиарна закрила, трябва да се основава на действителната дестинация на жалбоподателя при завръщане. Ако регионът на произход на жалбоподателя не се счита за възможна дестинация поради заплахата за жалбоподателя там, той може да бъде насочен към друг регион на страната само при спазване на общите условия в този регион и като се вземе предвид индивидуалното положение на жалбоподателя (вж. §11 Abs.2 AsyUG 2005, §B VfGH 11.10.2012, U677/12).“</p>	<p>Австрия, Конституционен съд – U677/12</p>

Държава членка/съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
Чешка република Върховен административен съд	AS срещу Ministry of the Interior, Asz 56/2012-8 15.5.2013 г.	Съдебно решение във връзка с удовлетворяване на условията за международна закрила в контекста на екстрадиране по криминални причини. Недържавни субекти на преследване/тежки посещения – закрила срещу преследване/тежки посещения Задължение за проучване на наличието на закрила срещу преследване в случай на недържавни субекти на преследване, според резюмето на делото на английски език в EDAL: „Съдът също така посочи, че опасенията му от тежки посещения произтичат от действията на частни лица, така наречените недържавни субекти на преследване, е необходимо да се проучи ефективността на закрилата срещу такива действия от страна на руските власти.“	
Франция Национален съд за правото на убежище	M R, 13000622 C 15.7.2013 г.	Съдебно решение във връзка с условията за предоставяне на статут на бежанец. закрила срещу преследване/тежки посещения – молителят трябва да е искал закрила Необходимо е молителят да е поискал закрила срещу преследване от държавата си: „Като се има предвид [...], че освен това той не може да се позове успешно на липсата на закрила от органите, след като не е поискал от тях такава; че следователно M. R. не може да поддържа, че в случай на връщане ще бъде изложен на преследване на религиозно основание по смисъла на цитираните по-горе разпоредби на член 1, раздел А, параграф 2 от Женевската конвенция[...]“.	
Франция Държавен съвет	350661 25.7.2013 г.	Съдебно решение във връзка с понятието за определена социална група за удовлетворяване на условията за предоставяне на статут на бежанец. определение на бежанец – определена социална група – собствена идентичност Собствената идентичност на социална група по смисъла на Конвенцията за статута на бежанците, точка 5: „Като се има предвид, че преценявайки, че жените, станали жертви на мрежи на трафик на хора и активно полагали усилия да се освободят от тях, съставляват социална група, без да изследва дали отвъд застрашаващите ги своднически мрежи обкръжаващото ги общество или институциите са ги възприемали като притежаващи собствена идентичност, която представлява съставен елемент на социална група по смисъла на Конвенцията, Националният съд по въпросите на правото на убежище е допуснал грешка при прилагане на правото [...]“.	
Чешка република Върховен административен съд	II срещу Minister of the Interior, 4 Asz 24/2013-34 20.9.2013 г.	Съдебно решение във връзка с условията за предоставяне на статут на бежанец. вътрешна закрила – правна и фактическа достъпност Правна и фактическа достъпност на вътрешната закрила, според резюмето на делото на английски език в EDAL: „По отношение на възможността за закрила в част от държавата по произход, Съдът изтъкна във връзка с предходната си съдебна практика, че закрилата в част от държавата по произход следва да се предпостави пред напускането на държавата и поради това е логично наличието ѝ да бъде разглеждано в рамките на производството за убежище. Трябва обаче да се проучи дали тази закрила е на разположение от правна и фактическа гледна точка по отношение на конкретното положение на молителя.“	
Обединено кралство Трибунал от по-горна инстанция	MS (Coptic Christians: Ezulim) CG [2013] UKUT 611 (IAC) 3.12.2013 г.	Съдебно решение относно условията за международна закрила. ефективна закрила срещу преследване/тежки посещения – извънредно положение – неотменими права по ЕКПЧ Ефективна закрила срещу преследване/тежки посещения при извънредно положение, точка 151: „По отношение на държава, която е в извънредно положение, засягащо живота на нацията, и която предприема мерките, които са абсолютно наложителни в ситуацията, способността на тази държава да осигури адекватна закрила по силата на Директива 2004/83/ЕО (Директива относно признаването) следва да се преценява в зависимост от общото осигуряване на неотменимите права, определени в ЕКПЧ.“	
Германия Федерален административен съд	BVerwG 1 C 4.13. BVerwG:2014:130214U1C4.13.0 13.2.2014 г.	Съдебно решение във връзка с възстановяването на социални помощи, предоставени на сестрата на жалбоподателя. право на пребиваване (член 24 от ДП (преработен текст)) – декларативен характер на признаването на бежанец – молба, която не е със задна дата Въпреки декларативния характер на признаването на бежанец, правото на пребиваване (член 24 от ДП (преработен текст) относно разрешенията за пребиваване) няма обратно действие при удовлетворяване на условията за предоставяне на международна закрила по силата на ДП (преработен текст), точка 15: „От член 24, параграф 1 от Директива 2011/95/ЕС, в който се предвижда, че във възможно най-кратък срок след предоставяне на международната закрила държавите членки издават на лицата, на които е предоставен статут на бежанец, разрешение за пребиваване, следва, че правото на пребиваване за признат бежанец е свързано с предоставянето на закрила като бежанец съгласно правото на Съюза, като закрилата, независимо от декларативния характер на признаването, не придобива обратно действие. По-специално върху правоотношението между жалбоподателя като гарант и ответника не оказват влияние нито разпоредбите на Женевската конвенция, нито тези на Директива 2011/95/ЕС. В този смисъл явно не е налице и необходимост от сезиране на Съда на Европейския съюз на основание член 267 от ДФЕС.“	

Държава членка/Съд	Наименование на делото Номер/дата	Относителност/ключови думи /основни моменти	Цитирани дела
Обединено кралство Трибунал от по-горна инстанция	<p>NA и VA (Закрила: Член 7, параграф 2 от Директивата относно признаването) Индия [2015] UKUT 00432 (IAC) 29.5.2015 г.</p>	<p>Съдебно решение относно молба за международна закрила.</p> <p>Член 7, параграф 2, буква б) от ДП (преработен текст) – субекти на закрила – качество на закрилата</p> <p>Тълкуване на член 7, параграф 2 от ДП (преработен текст), точки 13—17: „13. Ние считаме, че разликата между страните относно „въпроса за <i>inter alia</i>“ е незначителна. По наше мнение резултатът от включването на член 7, параграф 2 е да се наблюдава върху думата „<i>обинновено</i>“, тази дума, непрегнатиозен член на английския език, безспорно означава <i>нормално</i> или <i>в повечето случаи</i>. По този начин тя предвижда, че конкретните мерки, които следват, е възможно в отделни случаи да не бъдат достатъчни, за да представляват „<i>закрила</i>“. От това следва, че функцията на ефективна правораздавателна система, позволяваща разкриването, наказателното преследване и наказването на деянията, представляващи преследване или тежко посегателство, и (курсивът е добавен) достъпът на молителят до нея в определени случаи може и да не представлява закрила. [...] 14. Поради тази причина основната тема на езика на член 7, параграф 2, който несъмнено е избран внимателно и предпазливо след обикновения процес на представяне, преговори и обсъждане между държавите членки, е, че той не е предписателен по своя характер. Думата „<i>обинновено</i>“ и изразът „<i>inter alia</i>“, взети заедно, имат и определени други последици. На първо място, те определят предоставяемата възможност за избор, или прещенка, на съответната държава. Член 7, параграф 2 не принуждава дадена държава да разработи каквито и да е специални мерки за закрила. На второ място, член 7, параграф 2 не предвижда нито минимални, нито максимални стандарти. По този начин е възможно, в някои държави, действителна и ефективна закрила да бъде осигурена от мерки и организация, които, гледани през призмата на направената държава от първия свят, не се равняват на ефективна правораздавателна система, позволяваща разкриването, наказателното преследване и наказването на деянията, представляващи преследване или тежко посегателство, и достъп на молителя до тази закрила. Например, в определен контекст може да се наложи да се вземе предвид чисто възращата или превантивна мярка, основана на страх от отмъщение от клана или семейството. Това е в съгласие с вътрешно индивидуалния характер на всеки случай и чувствителния по отношение на фактите контекст, към който се насочва съдебното разследване. 15. Използваният език има и друго действие, което също си струва да се коментира. Член 7, параграф 2 говори за „<i>субектите, посочени в параграф 1</i>“. Те не са ограничени до държавни агенции. По принцип изглежда малко вероятно в много страни по света, че мерките, които следват думите „<i>inter alia</i>“, ще бъдат създадени или осигурени от „<i>партии</i>“ или „<i>организации</i>“, като предвидените. В резултат на това мерки, които могат да изглеждат непознати, неконвенционални или неортодоксални в развитите държави, може по принцип да представляват или да съдействат за ефективна закрила срещу преследване. Това е илюстрирано от неотдавнашното решение на Трибунала от по-горна инстанция по делото MOJ и други (Връщане в Могадишу) Сомалия CG [2014] UKUT 00442 (IAC), в което, когато разглежда въпроса за достатъчността на закрилата, трибуналет идентифицира нещо, което той описва като „<i>организация за закрила</i>“ на цивилни лица, състояща се от разнообразни елементи: въоръжените сили, полицията, областната полиция, която се състои главно от членове на господстващите кланове, „<i>смейната клетка</i>“, въоръжена частна охрана и функциониращото централно правителство [...]. Това е в съответствие с Ръководството на ВКБООН, в [65]. Така например, за да дадем друг пример, съществуването в Пакистан на приюти за жени, охранявани от въоръжени телохранители, следва да се вземе предвид при оценяването на цялостната система на закрила. 16. Още една особеност на член 7, параграф 2 от Директивата относно признаването, която си струва да се подчертае в този контекст, е стандарта за „<i>разумни мерки</i>“. Той внася познатите понятия свобода на прещенка и пропорционалност [...]. Нещо повече, той изковава пряка връзка между тази мярка на правото на Съюза и ЕКПЧ, по-специално член 2 от нея, и принципа „<i>Ostman</i>“ (по-долу). 17. „<i>Разумните мерки</i>“, необходими за осигуряване на ефективна закрила, биха могли по принцип да обхващат широк набор от мерки. Така например, докато в настоящия случай акцентът е върху необходимостта от ефикасен модел за защита на свидетелите, е възможно да са необходими други мерки в зависимост от конкретния контекст: например домашна сигурност; засилена полицейска закрила; прости предупредения и съвети за безопасност на съответното лице; предоставяне на разрешително за огнестрелни оръжия; или, в крайни случаи, както е станал известен в Обединеното кралство, пакет за цялостно „преместване“, който може да включва промяна на самоличността, придружена от подходяща финансова и логистична подкрепа. В правото контекстът е всичко: според Lord Steyn в делото R (Daly) срещу Secretary of State for the Home Department [...]. Освен това, ние бихме искали да подчертаем свързаня принцип, че молителят трябва да представи ясни и убедителни доказателства за неспособността на родната му държава да осигури ефикасна закрила на своя гражданин. Това произтича от основния принцип, че международната закрила е заместваща закрила, до която се прибегва в краен случай: вж. Канада (Attorney General) срещу Ward [...].“</p>	<p>Обединено кралство, Трибунал от по-горна инстанция – <i>MOJ и други</i> (Връщане в Могадишу) Сомалия CG [2014] UKUT 00442 (IAC)</p> <p>Обединено кралство, Камара на лордовете – <i>R (Daly) срещу Secretary</i> <i>of State for the Home</i> <i>Department</i> [2001] 2 AC 532</p> <p>Канада, <i>Върховен съд –</i> <i>Kanada (Attorney General)</i> <i>срещу Ward</i> [1993] 2 SCR 689</p>

За контакт с представители на ЕС

Лично

В целия Европейския съюз съществуват стотици информационни центрове „Europe Direct“. Адресът на най-близкия до Вас център ще намерите на уебсайта <http://europa.eu/contact>

По телефона или по електронна поща

Europe Direct е служба, която отговаря на въпроси за Европейския съюз. Можете да се свържете с тази служба:

- чрез безплатния телефонен номер 00 800 6 7 8 9 10 11 (някои оператори може да таксуват обаждането),
- или стационарен телефонен номер +32 22999696, или
- по електронна поща чрез формуляра на разположение на адрес <http://europa.eu/contact>.

За да намерите информация за ЕС

Онлайн

Информация за Европейския съюз на всички официални езици на ЕС е на разположение на уебсайта Europa на адрес <http://europa.eu>

Публикации на ЕС

Можете да изтеглите или да поръчате безплатни и платени публикации от EU Bookshop на адрес <http://publications.europa.eu/eubookshop>. Редица безплатни публикации може да бъдат получени от службата Europe Direct или от Вашия местен информационен център (вж. <http://europa.eu/contact>).

Право на ЕС и документи по темата

За достъп до правна информация от ЕС, включително цялото право на ЕС от 1951 г. насам на всички официални езици, посетете уебсайта EUR-Lex на адрес <http://eur-lex.europa.eu>

Свободно достъпни данни от ЕС

Порталът на ЕС за свободно достъпни данни (<http://data.europa.eu/euodp>) предоставя достъп до набори от данни от ЕС. Данните могат да бъдат изтеглени и използвани повторно безплатно, както за търговски, така и за нетърговски цели.

■ Служба за публикации